Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTA CONCILIORVM OECVMENICORVM

SVB AVSPICIIS

ACADEMIAE SCIENTIARVM BAVARICAE

EDITA

SERIES SECVNDA

VOLVMEN SECVNDVM

PARS PRIMA

MCMXC

IN AEDIBVS WALTER DE GRUYTER & CO.

BEROLINI

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

CONCILIVM VNIVERSALE CONSTANTINOPOLITANVM TERTIVM

CONCILII ACTIONES I–XI

EDIDIT

RUDOLF RIEDINGER

MCMXC

IN AEDIBVS WALTER DE GRUYTER & CO.

BEROLINI

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

CIP-Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Acta conciliorum oecumenicorum / sub auspiciis Academiae Scientiarum Bavaricae ed. – Berolini : de Gruyter.
Ser. 2.
Vol. 2. Concilium Constantinopolitanum <03, 680–681 >: Concilium Universale Constantinopolitanum Tertium. Ps. 1. Concilii actiones I – XI. – 1990

Concilium Constantinopolitanum <03, 680–681>: Concilium Universale Constantinopolitanum Tertium / ed. Rudolf Riedinger. – Berolini : de Gruyter.
(Acta conciliorum oecumenicorum : Ser. 2 ; Vol. 2)
NE: Riedinger, Rudolf [Hesg.]; HST
Ps. 1. Concilii actiones 1–XI. – 1990
ISBN 3-11-011758-4

© Copyright 1990 by Walter de Gruyter & Co., D-1000 Berlin 30. –

Dieses Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig und strafbar. Das gilt insbesondere für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen.

Printed in Germany
Satz und Druck: Arthur Collignon GmbH, Berlin
Buchbinderische Verarbeitung: Lüderitz & Bauer, Berlin

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

TABULA

VORBEMERKUNGEN VI

DIE GRIECHISCHEN HANDSCHRIFTEN XIII

DIE LATEINISCHEN HANDSCHRIFTEN XIV

CONSTANTINI IMPERATORIS DIVALIS SACRA AD DONUM PAPAM 2

CONSTANTINI IMPERATORIS DIVALIS SACRA AD GEORGIUM CONSTANTINOPOLITANUM 10

ACTIO PRIMA 14

ACTIO SECUNDA 26

ACTIO TERTIA 34

ACTIO QUARTA 46

ACTIO QUINTA 160

ACTIO SEXTA 170

ACTIO SEPTIMA 180

ACTIO OCTAVA 190

ACTIO NONA 262

ACTIO DECIMA 278

ACTIO UNDECIMA . . . . . 400 – 512

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

VORBEMERKUNGEN

Bereits am Beginn des ersten Halbbandes der Akten des VI. Ökumenischen Konzils eine verbindliche Einleitung zum Ganzen zu liefern, ist nicht möglich, denn Einleitungen kann man sinnvollerweise erst dann schreiben, wenn die Korrekturen des vollständigen Werkes abgeschlossen sind. Vorläufig wird auf drei Veröffentlichungen verwiesen, die zusammengenommen vieles von dem behandeln, was man von einer Einleitung zur Edition der Akten des VI. Konzils erwartet. FRIEDHELM WINKELMANN hat in einem Regestenwerk das nicht leicht überschaubare Quellenmaterial gesammelt und beurteilt. Sein Katalog umfaßt 185 Nummern: Die Quellen zur Erforschung des monenergetisch-monotheletischen Streites. Klio 69 (1987) 525 – 559. – Soeben ist ein Werk erschienen, das viele Fragen der kirchlichen Geographie behandelt, die auch beim VI. Konzil eine Rolle spielen: HEINZ OHME, Das Concilium Quinisextum und seine Bischofsliste. Studien zum Konstantinopeler Konzil von 692. Berlin 1990 (Arbeiten zur Kirchengeschichte 56). – Im Jahre 1989 habe ich eine Untersuchung zur lateinischen Übersetzung dieser Konzilsakten vorgelegt, die, wie die beiden genannten Arbeiten, so ausführlich in keiner Einleitung wiederzugeben wäre: Der Codex Vindobonensis 418, seine Vorlage und seine Schreiber. Steenbrugge 1989 (Instrumenta Patristica XVII). – Diese drei Untersuchungen mögen vorläufig dem genügen, der sich eine detaillierte Vorstellung von den Bedingungen verschaffen möchte, unter denen dieses Konzil abgehalten wurde und denen wir die Überlieferung seiner Akten verdanken.

Obwohl sie erst das Vorspiel zum VI. Konzil zum Thema hat, dürfte auch eine Monographie von Bedeutung sein, welche die Edition der Lateranakten aus dem Jahre 1984 analysiert und das Nachleben dieser Akten bis ins 12. Jahrhundert behandelt; PIETRO CONTE, Il Sinodo Lateranense dell'ottobre 649. La nuova edizione degli atti a cura di Rudolf Riedinger. Rassegna critica di fonti dei secoli VII – XII. (Collezione Teologica 3). Vaticano 1989.

I.

1. Die Handschriften, die das griechische Original dieser Konzilsakten überliefern, wurden schon öfters vorgestellt.[1] Die Bewahrung des griechischen Textes verdankt man allein dem Diakon Agathon, der im Jahre 713 als Chartophylax diese Akten erneut edierte, deren Vernichtung Kaiser Philippikos Bardanes im Dezember 711 befohlen hatte (Dölger, Reg. 271).[2] Am Konzil hatte Agathon als ἀναγνώστης καὶ νοτάριος teilgenommen. Sein

1 RUDOLF RIEDINGER, Lateinische Übersetzungen griechischer Häretikertexte des siebenten Jahrhunderts. ÖAdW, Phil.-hist. Klasse, Sitzungsberichte, 352. Band, Wien 1979. S. 24, Anm. 21. – RUDOLF RIEDINGER, Die Epistula synodica des Sophronios von Jerusalem im Codex Parisinus BN Graecus 1115. BYZANTIAKA 2 (1982) 143 – 154. S. 146, Anm. 8. – RUDOLF RIEDINGER, Der Codex Vindobonensis 418, seine Vorlage und seine Schreiber. Steenbrugge 1989 (Instrumenta patristica XVII), S. 15, Anm. 29. Hier wird auf S. 9 – 13 der Stand der Forschung dokumentiert.

2 Vgl. die Rezension von RUDOLF RIEDINGER in der Byzantinischen Zeitschrift 66 (1973) 137. – RUDOLF RIEDINGER, Griechische Konzilsakten auf dem Wege ins lateinische Mittelalter. Annuarium Historiae Conciliorum 9 (1977) 294 – 295. – RUDOLF RIEDINGER, Lateinische Übersetzungen ..., S. 24, Anm. 21. – RUDOLF RIEDINGER, Die lateinischen Handschriften der Akten des VI. Konzils (680/681) und die Unzialkorrekturen im Cod. Vat. Regin. Lat. 1040. Römische Historische Mitteilungen 22 (1980) 38 – 39.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Text ist uns nur mehr in drei relativ jungen Handschriften greifbar, von denen eine (M) aus dem Jahre 1446 stammt und nach einer Vorlage im Prodromos-Kloster τῆς Πέτρας kopiert worden ist.[3] Otto Kresten behandelt diese Handschrift auf S. 79 – 86, nennt auf S. 100 ihren Schreiber (Athanasios μοναχός) und liefert auf S. 111 – 113 eine eingehende Beschreibung. Wie zwei gemeinsame Textlücken zeigen (S. 78,15 – 17 und 390,28 – 392,8), ist T, von dem alle griechischen Drucke mittelbar abstammen, nahe mit M verwandt, dürfte aber auch mit dem in O erhaltenen Text eine gemeinsame Mutter haben.

2. Die (mindere) Qualität des Textes von MTO wird dort am deutlichsten erkennbar, wo sich Überlieferungen vergleichen lassen, die seit ältester Zeit von dieser direkten Überlieferung des Konzilstextes unabhängig sind. Das gilt vor allem von K, der bekannten Pariser Sammelhandschrift, die trotz ihrer individuellen Fehler einen vorzüglichen Text repräsentiert und auch von Jean Hardouin für seine Edition verwendet worden ist: 3 (1714) 1043 – 1480.[4] Die größte Überraschung bereitete jedoch der Cod. Vindob. hist. gr. 127 (s. XIV) ff. 75^{v} – 135^{r} (= v), der einen mit K verwandten Text des Agathon-Briefes und des Briefes der römischen Synode enthält (S. 52,15 – 138,29), korrekter als K und als einzige Handschrift in mindestens einem Dutzend Lesarten mit der lateinischen Übersetzung aus den Jahren 682 – 701 übereinstimmend. Die älteste Geschichte seines Textes ist mit den Überlieferungsverhältnissen zu erklären, die Otto Kresten auf S. 49 – 94 beschreibt.

3. Während für die Überlieferung von K und v Teile des Konzilstextes als „Glaubensbekenntnisse" exzerpiert worden sind, verdankt eine Sonderüberlieferung des Sophronios-Briefes (CPG 7635) ihre Existenz der Tatsache, daß dieser Brief im Jahre 634/5 sowohl an Sergios von Konstantinopel als auch an Papst Honorius von Rom geschickt worden war.[5] Das römische Exemplar des Synodalbriefes war bereits ins Lateinische übersetzt worden, als im Jahre 682 die Akten des VI. Konzils mit dem Exemplar an Sergios von Konstantinopel in Rom eintrafen. Die beiden griechischen Versionen des Briefes wurden in Rom schwerlich miteinander verglichen, wohl aber bedienten sich die Übersetzer der Konzilsakten der bereits vorhandenen älteren lateinischen Übersetzung, als sie das Synodalschreiben für die Konzilsakten zu übersetzen hatten. Dabei ließen sie einiges stehen, was für die Übersetzer der Lateranakten (um 649) charakteristisch ist, die vermutlich an der ersten lateinischen Übersetzung des Briefes beteiligt waren.[6] Die griechischen Handschriften des Exemplars an Honorius aber weisen sich durch einen allgemeiner gehaltenen Briefschluß aus (S. 492,12 – 494,9), der die Distanz des neuen Patriarchen von Jerusalem zu seinem römischen Amtsbruder belegt. In der Honorius-Fassung des Sophronios-Briefes

3 Otto Kresten, Eine Sammlung von Konzilsakten aus dem Besitze des Kardinals Isidoros von Kiev. ÖAdW. Phil.-hist. Klasse, Denkschriften, 123. Band, Wien 1976.

4 Joseph A. Munitiz, Le Parisinus Graecus 1115: Description et arrière-plan historique. Scriptorium 36 (1982) 51 – 67 und Rudolf Riedinger – Hans Thurn, Die Didascalia CCCXVIII patrum Nicaenorum und das Syntagma ad monachos im Codex Parisinus Graecus 1115 (a. 1276). Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik 35 (1985) 75 – 91. – Zu Jean Hardouin vgl. S. 60,12 – 13; S. 60,19 und S. 62,18 – 20 im vorliegenden Band.

5 Rudolf Riedinger, Die Epistula synodica des Sophronios von Jerusalem im Codex Parisinus BN Graecus 1115. BYZANTIAKA 2 (1982) 143 – 154 (auf S. 154 ein Stemma dieser Abhängigkeiten) und Rudolf Riedinger, Die Nachkommen der Epistula synodica des Sophronios von Jerusalem (a. 634; CPG 7635). Römische Historische Mitteilungen 26 (1984) 91 – 106.

6 BYZANTIAKA 2 (1982) 153, Anm. 18: „Das Verbum *patrare* (für δρᾶν) gibt es in den Akten der Lateransynode und in denen des VI. Konzils nur im Sophronios-Brief, und zwar 5mal (sonst schreibt man für δρᾶν *operare* und *efficere*). Außerdem wird πρεσβεύειν nur im Sophronios-Brief (wie in den Lateranakten und offensichtlich falsch) 4mal mit *obsecrare* übersetzt (sonst schreibt man dafür *praedicare*, *confiteri* und *pronuntiare*)."

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

fallen die byzantinischen Interpretationen altertümlicher Termini auf, die hier im Apparat notiert werden.

Wir haben es also beim griechischen Text des Sophronios-Briefes genau genommen mit zwei Versionen dieses Briefes zu tun, deren Text sich auch in alter Zeit nur geringfügig unterschieden haben kann, so weit, wie verschiedene Kopisten denselben Text wiedergeben. Die für beide Versionen junge Überlieferung erlaubt es nicht, solche Differenzen überall mit der nötigen Sicherheit festzuhalten (wie zum Beispiel auf S. 454,2 – 3; 455,2; 456,2; 458,14 und 492,3). Auf diese Feineinstellung wurde also bei der Herstellung des griechischen Sophronios-Textes verzichtet. Dagegen ist die lateinische Übersetzung des Briefes mit Sicherheit die Bearbeitung einer älteren römischen Übersetzung, die gelegentlich die geringfügigen Differenzen zwischen der griechischen Sergios- und Honorius-Fassung belegt, als Übersetzung der Konzilsakten aber den Briefschluß des Exemplars an Sergios wiedergibt.

II.

Was den lateinischen Text dieser Konzilsakten betrifft, wurde im Jahre 1989 gezeigt, daß diese Übersetzung in Rom von eingewanderten Byzantinern vorgenommen worden ist, die um diese Zeit (682 – 701) die lateinische Sprache schon weitaus besser beherrschten als die Übersetzer der Lateranakten (649).[7] Ihre Übersetzung schrieben sie vorwiegend in „jüngerer lateinischer Kursive", die ihr Aussehen unter ihren Händen bereits verändert hatte. Als Auszeichnungsschrift verwendeten sie zwar wie gewohnt Kapitalisformen, für den Text aber mehr oder weniger häufig ein *a*, das aus einer Verschmelzung des kursiven *a* mit einem Omega gestaltet war. Für das im Griechischen nicht vorhandene *q* aber hatten sie ein Zeichen gefunden, das in der Geschichte der lateinischen Schrift nur hier erscheint.

Der Umstand, daß Byzantiner aus ihrer Sprache in eine Fremdsprache zu übersetzen hatten und außerdem einen Schreibstil verwendeten, der späteren Kopisten zu vielfältigen Verwechslungen Anlaß bot, stellt die Grundvoraussetzung dar, unter der der lateinische Text dieser Konzilsakten zu betrachten ist. Als Jean Hardouin diesen bereits von Handschriften der CBR-Gruppe und den Drucken vielfach korrigierten Text in seine Edition übernahm (1714), war er über dessen Unstimmigkeiten so verzweifelt, daß er die gesamten Akten neu übersetzte (oder übersetzen ließ) und diese neuhumanistische Übersetzung als einen Fund in einer alten Handschrift ausgab *(versio altera, ex vetusto codice manuscripto Bibliothecae Collegii Parisiensi Societatis Jesu)*.[8] Seine Verzweiflung wird man auch heute noch teilen, wenn man das Zeugnis von vier Abschriften des Autographs, die in drei Fällen von mehreren Handschriften überliefert werden, dazu benutzt, um das römische Autograph dieser Übersetzung zu rekonstruieren. Denn nicht erst Jean Hardouin hatte die Unzulänglichkeiten dieser alten Übersetzung erkannt, schon die Kopisten der Handschriften haben von Anfang an versucht, die eine Unebenheit so und eine andere anders zu glätten. Nur eine Kopie des Autographs (auch diese im Schreibstil der byzantinischen Übersetzer) dürfte von bewußten Korrekturen frei geblieben sein, und nur eine Abschrift dieser Kopie, der Codex Vindobonensis 418, hat ihre Vorlage getreu wiederzugeben versucht.

---

7 Rudolf Riedinger, Der Codex Vindobonensis 418 ..., und Rudolf Riedinger, Die Dokumente des Petrus notarius regionarius auf seiner Reise von Rom nach Spanien im Jahre 683/4. Burgense 29 (1988) 233 – 250.

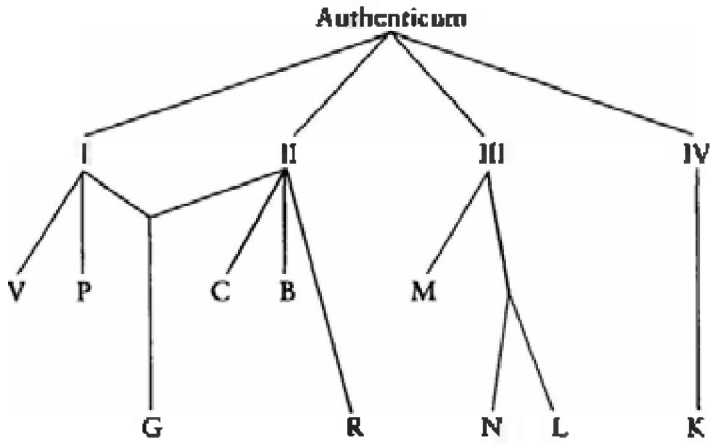
8 Rudolf Riedinger, Lateinische Übersetzungen ..., S. 25 – 39 und Rudolf Riedinger, Der Codex Vindobonensis 418 ..., S. 32.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

1. Die zeitlich erste Abschrift des Authenticums vermittelte die meisten der erhaltenen Abkömmlinge: C B R (G) und m, und war über B auch die Mutter der lateinischen Drucke des 16. Jahrhunderts. Diese Abschrift ist bereits in der zweiten Hälfte des 8. Jahrhunderts in die Gegend von Reims-Laon und Saint-Amand gelangt.[9] Die Kopisten dieses Überlieferungsastes waren von Anfang an (also bereits in Rom) Schreiber des lateinischen Kulturbereichs, die ihre Vorlage nach ihren Vorstellungen zu bessern versuchten. Zu dem, was bisher zu dieser Gruppe gesagt worden ist, kommt jetzt das Zeugnis der relativ jungen Handschrift R, die wegen ihrer zahlreichen Kürzungen und Auslassungen für sich kaum eindeutig zu lesen wäre, wenn nicht die Kollation ihrer Schwestern C B vorläge. Trotz seiner zahlreichen Fehler repräsentiert R den reinen Typ seiner Gruppe und bietet auf den ff. 8' – 329' den Text der pseudoisidorischen Dekretalen.[10] Die Sammlung der in dieser Handschrift vorhandenen Texte kommt also aus einem Umfeld, in dem auch diese Dekretalen entstanden waren, und sie stammt aus einer Zeit, in der man den Konzilstext noch nicht mit Zeugen einer anderen Gruppe vergleichen konnte.

2. Die Entstehung der zeitlich zweiten Abschrift des Authenticums wurde mit den Bemühungen des Erzbischofs Arn von Salzburg, der zugleich Abt von Saint-Amand war, in Zusammenhang gebracht und ungefähr auf das Jahr 800 datiert.[11] Weil sich seine Handschrift C (aus Saint-Amand) in Rom als unvollständig erwies, hatte er sich bei seinen vier Aufenthalten in Rom ein Exemplar anfertigen lassen, das als einziges genau dem

Das Stemma[12]

9 RUDOLF RIEDINGER, Griechische Konzilsakren auf dem Wege ..., RUDOLF RIEDINGER, Die lateinischen Handschriften ... und RUDOLF RIEDINGER, Der Codex Vindobonensis 418 ... .

10 RUDOLF RIEDINGER, Griechische Konzilsakren auf dem Wege ins lateinische Mittelalter. Annuarium Hist. Conc. 9 (1977) 262 – 287. – Das 1. Fragment des Codex New Haven, Beinecke Library 442, f. 252'' (S. 283) stammt nicht aus den Akten des VI. Konzils, sondern aus Cyrillus Alex. ad Nestorium, ep. 17, ACO I 5, p. 236,22 – 25.

11 RUDOLF RIEDINGER, Erzbischof Arn von Salzburg und die Handschriften Vat. Regin. Lat. 1040 und Vindob. Lat. 418. Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde 124 (1985) 305 – 318.

12 Zum Stemma vgl. vor allem RUDOLF RIEDINGER, Kuriale und Unziale in der lateinischen Überlieferung der Akten des VI. ökumenischen Konzils (680/81) (CPG 9416 – 9442). ANTIΔΩΡΟΝ – Hommage à Maurits Geerard I (Wetteren 1984) 145 – 167.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Umfang des römischen Authenticums entsprach und sogar dessen Schriftzeichen übernommen hatte. Von dieser Vorlage stammt V, der Codex Vindobonensis 418. Bereits die Kopisten einer späteren Abschrift (P) korrigierten ihre Vorlage, und als P mit einer Handschrift der Gruppe C B R verglichen wurde, ergaben sich weitere Korrekturen zweiter und dritter Hand. Eine dritte Abschrift wurde noch stärker als P mit Handschriften der Gruppe C B R korrigiert und hinterließ das kontaminierte Exemplar G, das jedoch den Grundtext von V P aufweist. Aus der Gruppe V P (G) hat nur P (als *codex Bellovacensis*, vgl. Mansi XI 738 C) über die Benutzung durch Jean Hardouin sporadisch den gedruckten Text dieser Akten beeinflußt (S. 61,9).

3. Während die Gruppen C B R (G) m und V P (G) ihre Entstehung in Saint-Amand zu erkennen geben, ist eine weitere Gruppe M N L in Norditalien beheimatet (Bobbio-Nonantola). Ihre an gutem Latein geschulten Kopisten korrigierten ihre Vorlage am intensivsten, wo sie jedoch Fehler ihrer Vorlage übersehen haben, sind sie dafür die besten Zeugen. Ihre Lesarten dringen seit der ersten zweisprachigen Konzilsausgabe, der Editio Romana (3 [1612] 5–294), in den lateinischen Text der Drucke ein, dies geschieht aber nirgends konsequent. Die Gruppe M N L geht auf eine Abschrift des Authenticums zurück, die vermutlich erst im 9. Jahrhundert angefertigt wurde.

4. Von einer vierten Abschrift des Authenticums gibt es nur noch einen unvollständigen Zeugen K, der in Mittelitalien geschrieben wurde.

III.

Wer die Grundsätze kennenlernen will, nach denen dieser lateinische Übersetzungstext gestaltet worden ist – nur der Agathon-Brief (52,15–122,4) und der Brief der römischen Synode (122,8–160,4) sind lateinische Originale, die in Konstantinopel ins Griechische übersetzt worden sind – hat sich zunächst vor Augen zu halten, daß hier Byzantiner ins Lateinische übersetzen. Einzelne Fehler dieser Übersetzer sind klar erkennbar, wo es aber unsicher ist, wie die jeweilige Übersetzung zu beurteilen ist, stellt sich die heute kaum noch zu beantwortende Frage, welche Fähigkeiten man diesen Byzantinern am Ende des 7. Jahrhunderts zutrauen kann. Diese Frage setzt sich fort, wenn es um die mehr oder weniger deutliche Lesbarkeit ihres Autographs (in jüngerer lateinischer Kursive mit einem unbekannten Anteil kurialer Schriftzeichen) geht, und sie betrifft auch die Fähigkeit zweier Kopistengenerationen zu annehmbaren Konjekturen. Denn was wir von dieser Übersetzung besitzen, sind fünf Handschriften aus den Jahren 785–890 (V P – C B – M) und – nur von daher zu beurteilen – zwei Handschriften des 11. und 12. Jahrhunderts (G – R; N L stammen von einer Schwester von M). Wer unter diesen Umständen einen Text herstellen wollte, der sich durch grammatikalische Korrektheit und Konsequenz auszeichnet, würde ihm etwas aufzwingen, was er so niemals besessen hat. Eine weitere Frage ist, wie man in verschiedenen Stadien der Überlieferung Kürzungen aufzulösen verstand, aber auch, daß in dieser Zeit manche Erscheinungen der Laut- und Formenlehre sowie der Syntax im Flusse sind.[13] Es sei daran erinnert, daß das Latein jetzt phonetisch zu lesen ist. Wer diese Konzilsakten als Zeugnis der Sprache ihrer Zeit liest, wird zum Beispiel Flexionsendungen, Deklinations- und Konjugationswechsel sowie die Vermischung von Kasus beobachten. Nach den Regeln der Schulgrammatik sind diese Formen falsch, ihr Vorkommen in den Handschriften belegt jedoch, daß sie gewöhnlich waren, denn gerade schulwidrige Formen dürfen als Hinweis darauf gelten, daß Einfluß der lebendigen

13 Dafür kann auf den Sammelband: Mittellateinische Philologie. Beiträge zur Erforschung der mittellateinischen Latinität. Herausgegeben von Alf Önnerfors, Darmstadt 1975 (Wege der Forschung, Nr. 292), hingewiesen werden, dessen Auswahlbibliographie (S. 425–435) bis heute fortgeschrieben werden müßte.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Volkssprache vorliegt. All dies zu vereinheitlichen, hieße dem Sprachstand des 7. Jahrhunderts Gewalt anzutun, gerade dann, wenn der Druck das Schriftbild der Handschriften differenziert wiederzugeben hat.

Der lateinische Text dieser Konzilsakten ist also unter diesen Voraussetzungen zu sehen. Es sei aber betont, daß für diese Edition ein lateinischer KWIC-Index zur Verfügung stand,[14] desgleichen (auf Karten) ein ausführliches griechisch-lateinisches Wortverzeichnis. Diese beiden Speziallexika wurden ebenso wie das *Corpus Glossariorum Latinorum*[15] für diesen Aktentext überall da zu Rate gezogen, wo schwierige Entscheidungen zu treffen waren. Solche Fragen wurden also nicht nach Gutdünken entschieden, sondern nach eingehenden Überlegungen, die freilich nicht überall durch Querverweise im Apparat begründet werden können. Von den wenigen griechischen Handschriften werden auch Orthographica verzeichnet, die mancher für überflüssig halten wird. Die Orthographie der Namen in der Subskriptionsliste der römischen Synode von 680 (S. 140,1 – 160,4) wird weitgehend beibehalten, nur die Drucke ergänzen und korrigieren, wie das in alten Editionen üblich war. Wenn aber auch von den jüngeren lateinischen Handschriften zahlreiche Verschreibungen notiert werden, dann mag man daraus ersehen, wie schlecht diese Edition zu begründen wäre, wenn nicht die fünf Handschriften karolingischer und nachkarolingischer Zeit zur Verfügung stünden.

Für ihre Korrekturen am Manuskript habe ich Frau Dr. Renate Frohne, Schweiz, und Herrn Prof. Sven Landström, Uppsala, zu danken. Wertvolle Korrekturen an den Druckfahnen, die aus technischen Gründen leider nicht mehr kenntlich gemacht werden konnten, steuerten die Herren Dr. Erich Lamberz, München, und Dr. Eckhard Reichert, Winsen/Luhe, bei.

Dank schulde ich auch den Herren der Kommission für die Herausgabe einer 2. Serie der Acta conciliorum oecumenicorum an der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, vor allem deren Vorsitzendem, Herrn Professor Dr. Ernst Vogt.

Würzburg, im August 1990 Rudolf Riedinger

14 Rudolf Riedinger, Lateinische Übersetzungen ..., S. 14 – 16.

15 Edd. Gustav Löwe – Georg Götz, Leipzig – Berlin 1888 – 1923.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

DIE GRIECHISCHEN HANDSCHRIFTEN

M = München, Bayerische Staatsbibliothek, Cod. gr. 186 (a. 1446), ff. 131^{r} – 298^{v} (vollständig erhalten)

T = Turin, Biblioteca Nazionale, Cod. gr. 67 (s. XIII), ff. 1^{r} – 207^{v} (seit dem Brande von 1904 stark durch Wasserflecken beschädigt; es fehlen die S. 26,23 – 44,25; 54,24 – 58,4 und 60,12 – 62,27)

O = Ochrid, Bibliothèque Saint-Clément, Cod. gr. 84 (s. XIII), pp. 1 – 141 (vorhanden sind S. 400,2 – 512,23)

K = Paris, Bibliothèque Nationale, Cod. gr. 1115 (a. 1276), ff. 60^{v} – 87^{v}; 197^{r} – 198^{r} und 201^{r} – 203^{r} (vorhanden sind S. 52,15 – 86,14; 122,8 – 140,10; 242,14 – 248,14; 390,20 – 396,4 und 410,13 – 494,9)

v = Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Cod. hist. gr. 127 (s. XIV) ff. 75^{v} – 135^{r} (vorhanden sind S. 52,15 – 138,29)

L = Leiden, Universiteits-Bibliotheek, Cod. 60 A (s. XII – XIV), ff. 119^{v} – 141^{r}

F = Florenz, Biblioteca Laurenziana, Plut. LXXXVI – 6 (s. XI – XII), ff. 74^{r} – 91^{r}

V = Rom, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Cod. gr. 1116 (s. XIII), ff. 140^{r} – 147^{r} (LFV enthalten die S. 410,17 – 492,11)

A = Athos, Bibliothèque Vatopedi, Cod. 594, ff. 184 – 207 (A enthält die S. 410,13 – 492,11)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

DIE LATEINISCHEN HANDSCHRIFTEN

V = Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Cod. 418 (s. VIII – IX) ff. $1^r - 171^v$ (vollständig erhalten)

P = Paris, Bibliothèque Nationale, Cod. lat. nouv. acq. 1982 (s. IX^1) ff. $1^r - 176^v$ (es fehlen die S. 13,25 – 19,20)

G = Berlin, Deutsche Staatsbibliothek, Cod. Lat. F 626 (s. XII), ff. $93^r - 148^v$ (vorhanden sind S. 83,5 – 513,21)

C = Rom, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Cod. Regin. lat. 1040 (s. VIII), ff. $1^r - 89^v$ (vorhanden sind S. 329,10 – 399,4; 427,21 – 451,8 und 465,9 – 513,21)

B = London, British Library, Cotton Claudius B.V. (s. IX), ff. $1^r - 131^v$ (es fehlen die S. 23,8 – 27,14)

R = Rom, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Cod. lat. 631 (s. XII), ff. $408^r - 466^v$ (es fehlen die S. 413,11 – 417,8 und 477,14 – 481,19)

m = München, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 29.167[2] (s. IX), ff. $1^r - 2^v$ (vorhanden sind die S. 63,20 – 67,20 und 83,7 – 87,12)

M = Mailand, Bibliotheca Ambrosiana, Cod. M 67 sup. (s. IX^4), ff. $1^r - 169^r$ (vollständig erhalten)

N = Rom, Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio Emmanuele, Cod. lat. 1326 (s. XI), ff. IV – 204^v (vollständig erhalten)

L = Rom, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Cod. lat. 1326 (s. XI), ff. $1^r - 62^v$ (es fehlen die S. 509,7 – 513,7; auf S. 477,10 nahe verwandt mit Mailand, Biblioteca Ambrosiana, Cod. lat. E 79 inf.)

K = Venedig, Biblioteca Nazionale di S. Marco, Cod. lat. 163 (s. XI – XII), ff. $1^r - 57^r$ (vorhanden sind die S. 2,1 – 417,6)

Pseudoisidor = New Haven, Yale University, Beinecke Library, Cod. lat. 442 (s. IX), ff. $252^{rb} - 253^{ra}$ (vorhanden sind Nr. 2 = S. 213,14 – 16; Nr. 3 = S. 213,21 – 24 und Nr. 4 = S. 215,2 – 4)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεία σάκρα καταπεμφθεῖσα πρὸς Δόμνον τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἀποδοθεῖσα δὲ Ἀγάθωνι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πάπᾳ τῆς αὐτῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης διὰ τὸ τὸν αὐτὸν Δόμνον τοῦ παρόντος μεταστῆναι βίου

Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς σάκρας

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν αὐτοκράτωρ Φλάβιος Κωνσταντῖνος πιστὸς μέγας βασιλεύς. σάκρα Δόμνῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας ἡμῶν Ῥώμης καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ.

Πάντως ἐπίσταται καὶ ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης καὶ πλεῖστοι τῶν τῆς καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας ἡμῶν Ῥώμης, ὡς, ἀφ' οὗπερ ἐκέλευσεν ὁ θεὸς αὐτοκρατορικῶς βασιλεύειν ἡμᾶς, πολλάκις ἐθελησάντων τινῶν κίνησιν ποιήσασθαι περὶ τῶν φιλονεικουμένων ῥημάτων ἕνεκεν τοῦ τῆς εὐσεβείας δόγματος μεταξὺ τοῦ μέρους τῆς τε καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ τῶν τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ⟨ἐκκλησίας⟩ καὶ ἀμφισβητῆσαι, διεκωλύσαμεν τοῦτο γενέσθαι τοῦ καιροῦ μὴ ἐπιδεχομένου γινώσκοντες, ὡς ἀπὸ μερικῆς ἀμφισβητήσεως ⟨οὐ μόνον⟩ ἕνωσιν γενέσθαι οὐκ ἐνεδέχετο ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν ηὔξανε, καὶ κἂν εἰ τὴν ψυχὴν *ὀδυνώμεθα ὑπὲρ πᾶσαν ὀδύνην* διά τε τὰ γινόμενα καὶ τὸν περὶ τούτου ὀνειδισμὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν τὸ τοὺς καθ' ὑμᾶς ἀρχιερεῖς καὶ τὸν ὀρθόδοξον ἡμῶν λαὸν διά τινας καινοφωνίας σχίσματι περιπεσεῖν καὶ τοῦ ἐπίχαρμα γενέσθαι τοῖς τε ἀσεβέσι καὶ αἱρετικοῖς, ἀλλ' οὖν ἀποδεδώκαμεν τῷ θεῷ ἡμῶν – αὐτοῦ τὰ κρείττονα περὶ ἡμῶν προνοουμένου – καὶ καθ' ὃν κελεύει ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης καιρὸν τὰ τοῦ κεφαλαίου κατορθωθῆναι τηνικαῦτα παρασχεῖν ἡμῖν ἐπιτηδειότητα χρόνου πρὸς καθολικὴν συνάθροισιν τῶν ἀμφοτέρων θρόνων πρὸς τὸ κανονίζοντας αὐτοὺς τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ἁγίων πέντε συνόδων καὶ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων πληροφορίαν ἐμποιῆσαι αὐτοῖς καὶ συνελθεῖν *ἐν ἑνὶ στόματι* καὶ *μιᾷ καρδίᾳ* δοξάζειν τὰ πάντιμον ὄνομα τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

17 Zach. 12,10 25–26 cf. Rom. 15,6; Act. 4,32

MT

1 πρὸς δόμνον – ad donum 15 ecclesiae = ⟨ἐκκλησίας⟩ om. MT 16 non solum = ⟨οὐ μόνον⟩] πρὸς οὖν MT 18 τὰ γινόμενα καὶ τὸν] τῶν γινόμενον T τὴν om. T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Diualis sacra directa ad Donum sanctissimum papam senioris Romae contradita uero Agathoni sanctissimo ac beatissimo papae eiusdem antique Romae eo quod idem Donus de praesenti uita decessisset

Superscriptio sacrae

In nomine domini et saluatoris nostri Iesu Christi imperator Flauius Constantinus fidelis magnus imperator. sacra Dono sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo antiquae nostrae Romae et uniuersali papae. data pridie Idus Augustas Constantinopoli indictione sexta.

Per omnia nouit uestra paterna beatitudo et plures sanctae uestrae ecclesiae antiquae Romae, quia ex quo iussit deus principaliter nos imperare, dum multotiens uoluissent quidam motionem facere de uerbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis inter partes tam sanctae uestrae ecclesiae quamque huius sanctae magnae dei ecclesiae, ut ambigerent, et hoc prohibuimus fieri tempore non ammittente cognoscentes, quod ex particulari contentione non solum unitas fieri non posset sed magis malum accresceret, et licet animo *doleremus* ultra omnem *dolorem* tam pro exprobratione, quae nobis ob hoc ab inimicis inferebatur, et propter ipsam ueritatem, quod pontifices secundum uos et orthodoxus noster populus propter quasdam nouitates uocum in schisma incidisset exultatioque ex hoc fieret impiis et hereticis, attamen deo nostro commisimus ipso pro nobis potiora prouidente et dum eius benignitas iusserit correctionem huius rei fieri tunc nobis condonare oportunitatem temporis ad generalem collectionem faciendam utrarumque sedium, quatenus considerantibus eis definitiones sanctarum quinque synodorum et editiones sanctorum probabilium patrum satisfacerent sibimetipsis et conuenirent *in uno ore uno*que *corde* ad glorificandum honorificum nomen dei nostri.

VP BR MNL K

superscriptio: in hoc corpore continetur sancta sexta synodus, quae in urbe constantinopolitana (constantinopolini BR) congregata est sub temporibus domni constantini piissimi augusti et agathonis sanctissimi ac beatissimi papae antique romae BR MNL K 1 ad donum sanctissimum] dono sanctissimo K sanctissimum] sanctissimi VP contradita] contradicta VP B 3 decessisset] discessisse B discessit R 6 sacrae] sacra K sacrae + hunc codicem pethelstanus rex tradidit deo et alme christi genetrice sanctisque petro et benedicto in bathonie ciuitatis cuenobio ob remunerationem suae animae – et quisquis hoc legerit caracteres omnipotenti pro eo proque suis amicis fundat preces. B 8 domini dei et M nostri et saluatoris B et *om.* R 9 sacra] sacro MN dono] domno K 10–11 et ... sexta *om.* R 10 augustas] agustas VP B 12 nouit ⟨et⟩ uestra ? (kol) plures presules sanctae B[2] 13 multotiens] multa totiens B[1] multociens R 14 contentio] contio L 15 ecclesiae ... sanctae *om.* L ecclesiae[1]] ecclesia VP ecclesiae[2]] ecclesia VP 16 prohibuimus] prohibemus R ammittente] amittente V NL admittente BR M amictente K cognoscentes] cognuscentes V 17 posset] possit B accresceret] acrescere VP accresceret R 18 doleremus] toleremus B[1] doloremus N K exprobratione] probratione VP M 19 inferebatur] inferebat NL pontifices] pontificis V 20 schisma] scisma B[2] M chisma NL scisma K 21 fieret] fierit B attamen] adtamen N et tamen L commisimus] comisimus VP N commisimus BR 22 correctionem] correptionem K 23 utrarumque] utramque V 24 quatenus] quatinus R eis definitiones] eisdem finitiones VP[1] definitiones] deffinitiones R diffinitiones M synodorum] sinodorum B sidonorum K 25 probabilium] probalium V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἀλλ' ἐπεὶ ὡς ἄνθρωποι βουλ(ευ)όμεθα, ὡς δὲ κελεύει ὁ θεὸς πάντα ἀποτελεῖ – αὐτὸς γὰρ ἐπίσταται τὰ μέλλοντα καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῖν – καὶ οὕτως εὐδοκεῖ ἀποτελεῖν, ἐν εἰδήσει ποιούμεθα τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, ὡς ὁ προχειρισθεὶς Θεόδωρος, ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, ἀνήγαγε τῇ ἡμετέρᾳ γαλήνῃ ὑφορᾶσθαι αὐτὸν στεῖλαι τὰ πρὸς συνήθειαν συνοδικὰ πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, μήπως ἀπρόσδεκτα γένωνται, καθὼς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριαρχῶν γεγόνασιν· ἀλλ' ὅτι μᾶλλον συνεῖδε πρατρεπτικῇ ἐπιστολῇ χρήσασθαι πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, ἥντινα καὶ ἔστειλε, καὶ ταύτης ἐν εἰδήσει πάντως γέγονεν ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης καὶ οὐ συνείδομεν διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν εὐσεβοῦς σάκρας περὶ τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς πολυλογίᾳ χρήσασθαι.

μετὰ οὖν τὸ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν σταλῆναι πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα ἠρωτήσαμεν τόν τε αὐτὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον πατριάρχην καὶ Μακάριον τὸν ὁγιώτατον πατριάρχην τῆς Θεουπολιτῶν πόλεως, τίς ἡ δυσχέρεια ἡ προβαίνουσα μεταξὺ τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος ἤγουν τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ αὐτῶν, ἤδη τετελεσμένων πάντων ὄντων περὶ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν καὶ ἀπαρασαλεύτου τῶν Χριστιανῶν πίστεως, διά τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων ἀποστόλων διά τε τῶν ἐκθέσεων τῶν ἁγίων πέντε συνόδων καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων καὶ πασῶν τῶν αἱρέσεων ἤδη καὶ τηλαυγηθεισῶν καὶ καταργηθεισῶν καὶ μηκέτι ὑπεῖναι τρόπον δυνάμενον παρασπασμόν ἢ σχίσμα τῇ ἁγίᾳ καὶ ἀμωμήτῳ ἡμῶν περιποιῆσαι πίστει. καὶ ἀπελογήσαντο ἡμῖν οἱ αὐτοὶ ἁγιώτατοι πατριάρχαι, ὡς ῥήματά τινα καινοφωνιῶν εἰσήχθησαν, τινῶν μὲν ἐξ ἀνειδησίας ταῦτα εἰσαγόντων, ἑτέρων δὲ παρὰ τὸ πρεπῶδες ἐπεξεργαζομένων τὰ ἀκατάληπτα ἔργα τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι ἀφ' οὗ ταῦτα ἤρξαντο κινεῖσθαι τὰ ῥήματα καὶ μέχρι τοῦ παρόντος συνέλευσις μεταξὺ τῶν δύο θρόνων οὐ γέγονεν, ἵνα ἐκζητοῦντες πληροφορίαν ἑαυτοῖς εἰσαγάγωσι τῆς ἀληθείας. διὰ οὖν οἱκτρὰ ζητήματα μὴ γενέσθω ἀτέλεστος ἡ ἐρεσχελία, μὴ ἐπιχαρῶσιν ἡμῖν οἱ Ἕλληνες καὶ αἱρετικοί, μὴ λάβωσι χώραν ἕως τοῦ παντὸς τὰ σπέρματα τοῦ ἐναντίου εἰς ἡμᾶς, ἐκπεσὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς λατρευούσης αὐτῷ καὶ καταισχυνθεὶς τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν τούτῳ ἄρτι οὐ παύεται ταῦτα πρὸς παραμυθίαν ἑαυτοῦ ποιῶν, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ

22 cf. Rom. 11,34; Rom. 14,10 25 cf. Ps. 37,16 26 cf. Mt. 13,27 27 cf. 1. Tim. 6,14 etc.

MT

1 βουλ(ευ)όμεθα | βουλόμεθα MT 3 δ' om. T 8 ἔστειλε | ἐστειλες T 17 ἐκθέσεων | ἐκτεθέντων T 24 εἰσαγάγωσι | εἰσηγάγωσι T 25 ἀτέλεστος | ἀτέλευτος T 28 ταῦτα | τὰ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem iubet deus omnia perficit – ipse enim nouit futura et quaeque nobis expediunt – et sic ei placitum est, ut ad effectum perducatur, cognoscere facimus uestram paternam beatitudinem, quod dum ordinatus esset Theodorus sanctissimus et beatissimus patriarcha a deo conseruande huius nostrae regiae urbis, suggessit nostrae serenitati suspectum se esse dirigere consueta synodica ad uestram paternam beatitudinem, ne forsan non recipiantur, sicut et sub predecessoribus eius patriarchis factum est; sed quia magis praeuidit adhortatoriam epistulam facere ad uestram paternam beatitudinem, quam et direxit, et eius per omnia scientiam habet uestra paterna beatitudo et non praeuidimus per presentem nostram piam sacram de huiusmodi epistula uti multiloquio. sed postesquam directa est eadem epistula ad uestram paternam beatitudinem, interrogauimus eundem sanctissimum et beatissimum patriarcham et Macharium sanctissimum patriarcham ciuitatis Theopolitane, quaenam esset difficultas, que prouenerat inter uestram paternam beatitudinem seu uestram apostolicam sedem et ipsos, olim omnibus expletis quaeque sunt de inmaculata uestra et incommutabile Christianorum fide, tam per doctrinam sanctorum apostolorum quamque per difinitiones sanctarum quinque synodorum et doctrinam sanctorum ac probabilium patrum et omnibus heresibus iam manifestatis atque condemnatis et nullo deinceps remanente modo, quo posset diuisio aut schisma sanctae et inmaculatae nostrae fidei inferri. et satisfecerunt nobis idem ipsi sanctissimi patriarchae, quod uerba quaedam nouitatis intromissa sunt, aliquibus ⟨quidem ex imperitia haec introducentibus, aliquibus⟩ uero incongrue scrutantibus inconprachensibilia opera dei, et quia ex quo haec uerba moui coeperunt et usque hactenus utraque sedes inter se minime conuenerunt, ut inquirentes sibimet satisfacerent pro ueritate. propter uiles igitur inquisitiones non sit infinita contentio, ne nobis insultent pagani et heretici neque in nobis usquequaque locum accipiant semina aduersarii. cadens namque ab humano genere, quod ei seruiebat, et confusus per apparitionem domini nostri propterea nunc non quiescit haec ad suam consolationem facere, sed per gratiam domini

VP BR MNL K

1 iubet] iuuet V perficit] perfecit VP B²R 2 et² om. BR effectum | affectum N 3 quod dum] quoddam K 5 suggessit] subiessit N serenitati | serenitatis VP dirigere | dicegere VP consueta om. M synodica] sinodica P B L K 6 forsan | forsam V forsçam P¹ forçan P² 7 adhortatoriam] adortatoriam B² adoratoriam R epistulam | epistolam P B L K 8 et¹ | ex R et eius | deus R scientiam] scientia NL 9 non] nunc VP sacram | sacran V de om. N 10 epistula¹] epistola P R epistulam B² epistolam NL epistula²] epistola B L K 11 eundem | eumdem R eiusdem N 12 macharium | macarium P B esser | esse VP 13 prouenerat] preuenerat R MNL 14 ipsos | ipsus V ipsis B olim | olym V immaculata | immaculata R ML incommutabile | incommutabili P² B M 15 doctrinam | doctrina V difinitiones | definitiones B K diffinitiones R M 16 sanctarum] sanctorum VP MNL synodorum | sinodorum B ac om. B et R probabilium] probalium P¹ R et²] ex R 17 condemnatis] condempnatis R ML 18 posset] possit BR posse K diuisio] diuisi VP¹ schisma] scisma V B¹ K chisma N immaculatae | immaculatae R ML inferri | inferre P R 19 nobis his idem V idem] iidem R quaedam | quadam VP¹ K 20 aliquibus¹) a quibus M¹ μὲν ἐξ ἀνειθησίας ταῦτα εἰσαγόντων, ἑτέρων = ⟨quidem ex imperitia haec introducentibus, aliquibus⟩ om. VP BR MNL K 20–21 scrutantibus] scruptantibus L K 21 opera | opere P moui] mouete P² mouit R mouerī M coeperunt] oeperunt R NL K 22 hactenus] acrenus B MN K utraque] utraeque P R L K sedes | sedis VP minime | minimae VP ut | et R inquirentes] inquerentes L K 23 inquisitiones] inquisitionis P¹ 25 ei | eis K confusus est per B 26 quiescit] requiescit BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

κυρίου ἡμῶν *Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν* καὶ ἐν τούτοις κατησχυνθῇ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος καὶ κατὰ τὸ εἰρημένον „ἀποτιθεμένων ἡμῶν πάντα *ζῆλον* καὶ *πᾶσαν ἔριδα* καὶ πάντα φθόνον" τῇ ἀληθείᾳ συνδράμωμεν – ἡ γὰρ ἀλήθεια ἠγαπημένη ἐστὶ τῷ θεῷ – καὶ κατὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνήν· *„ὅστις θέλει πάντων πρῶτος εἶναι ἔστω πάντων διάκονος"*· καὶ πάλιν εἴρηται ὅτι *ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε ἐν τῷ ἀγαπᾶν ὑμᾶς ἀλλήλους*.

Ἐπὰν οὖν ὁ χρόνος οὐκ ἐπιδέχεται τελείαν συνάθροισιν γενέσθαι, προτρέπομεν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν εὐσεβοῦς σάκρας στεῖλαι ἄνδρας χρησίμους τε καὶ ἐπιεικεῖς εἴδησιν ἔχοντας πάσης *θεοπνεύστου γραφῆς* καὶ πεῖραν ἀνεπίληπτον κεκτημένους δογμάτων ἐνδεδυμένους τὸ πρόσωπον τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ, ἐπιφερομένους καὶ τὰς βίβλους, ἃς δέον ἐστὶ προαχθῆναι, καὶ πᾶσαν αὐθεντίαν ἔχοντας πρὸς τὸ ⟨συνερχο⟩μένους μετὰ τούτων ἐνταῦθα τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου καὶ Μακαρίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Θεουπόλεως ἀνερευνῆσαι μετὰ πάσης πραότητος καὶ ἐπιεικείας καὶ τῇ *χάριτι τοῦ ἁγίου πνεύματος* τῇ ἀληθείᾳ ἐπιστῆναί τε καὶ πεισθῆναι· τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων τῶν καταλαμβανόντων ἐκ μέρους τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν εὐσεβοῦς σάκρας. μὰ τὸν γὰρ θεὸν τὸν παντοκράτορα, οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν ἑτερομέρησις ἢ οἱαδήποτε, ἀλλ' ἰσότητα τοῖς ἀμφοτέροις φυλάξομεν μηδ' ὅλως ὑπαναγκάζοντες ἐν οἱῳδήποτε κεφαλαίῳ τοὺς στελλομένους παρ' ὑμῶν ἐν τινι, ἀλλὰ καὶ πάσης τιμῆς μετὰ καὶ τῆς θεούσης δορυφορίας καὶ ἀποδοχῆς ἀξιώσομεν αὐτούς, καὶ εἰ μὲν συμβιβασθῶσιν ἀμφότερα τὰ μέρη, ἰδοὺ καὶ καλῶς, εἰ δὲ μὴ συμβαθῶσι, πάλιν μετὰ πάσης εὐλαβείας ἀποστέλλομεν αὐτοὺς πρὸς ὑμᾶς· μετὰ ταῦτα ὑπεξερχομένων ἡμῶν τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ τὸ ἐπικείμενον ἡμῖν πρὸς ὃ ὡρίσθημεν φυλάττειν, ἣν παρελάβομεν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον πίστιν, ἑκάστου τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορουμένου καὶ μέλλοντος ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ τοῦ ἁγίου καὶ φοβεροῦ *βήματος τοῦ θεοῦ* ἡμῶν. προτρέπεσθαι γὰρ καὶ παρακαλεῖν δυνάμεθα ἐπὶ πάσῃ κατορθώσει τε καὶ ἑνώσει πάντων τῶν Χριστιανῶν, καταναγκάζειν δὲ οὐδαμῶς βουλόμεθα. τὰ δὲ στελλόμενα παρὰ τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος πρόσωπα οὕτως ἁρίσει· ἐκ μὲν τῆς καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, εἰ μὲν ἀρέσκει αὐτῇ ἐν τρισὶ προσώποις ἀρκεσθῆναι, ἐπεὶ καὶ πλείονας, ὅσους ἀρέσκει αὐτῇ, ἐκπέμψει, ἐκ δὲ τῆς συνόδου ἕως δεκαδύο μητροπολιτῶν τε καὶ ἐπισκόπων, ἐκ δὲ τῶν τεσσάρων Βυζαντίων μοναστηρίων ἑξ ἑκάστου μοναστηρίου ἁββάδας τέσσαρας. εἰ γὰρ ἐπεδέχετο ὁ χρόνος, ὡς προείρηται, καὶ τελείαν

---

1 1. Joh. 5,20 3 cf. Gal. 5,20–21 4 cf. Ps. 83,12 4–5 Mc. 9,35 (Vulg. 9,34) 5 Joh. 13,35
9 2. Tim. 3,16 14–15 Hebr. 10,29 25 Rom. 14,10

MT

5 γνώσονται] γνώσομαι T πάντες om. T 12 conuenientes = ⟨συνερχο⟩μένους] εὑρισκομένους MT
τούτων] τῶν Mansi 17 γὰρ om. T 19 ὑμῶν] ὑμῖν T 20 συμβιβασθῶσιν] συμβαθῶσιν T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nostri *Iesu Christi ueri dei nostri* etiam in his confundatur per studium uestrae paternae beatitudinis et secundum quod scriptum est „deponentibus nobis omnem *zelum* et omnem *contentionem* omnemque *inuidiam*" ueritati concurramus – ueritas enim deo cara est – et secundum domini uocem: *„quicumque uoluerit omnium primus esse sit omnium minister."* et iterum dictum est: *in hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.*

Postquam igitur tempus non recipit perfectam congregationem fieri, adhortamur uestram paternam beatitudinem per praesentem nostram piam sacram dirigere uiros utiles ac modestos, notitiam habentes totius *deo inspirate doctrinae* et peritiam inreprehensibilem habentes dogmatum indutos personam uestrae apostolicae sedis eiusque concilii, deferentes et libros, qui oportent proferri, et omnem auctoritatem habentes, quatenus conuenientes cum hic posito sanctissimo ac beatissimo patriarcha et Machario sanctissimo patriarcha Theopolitane ciuitatis perscrutentur cum omni mansuetudine et modestia et *per gratiam sancti spiritus* ueritati insistere et consentire, munitionem habentibus eis, qui huc aduenerint, ex parte sedis uestrae per presentem nostram piam sacram. per deum enim omnipotentem, non est apud nos partis cuiuslibet fauor, sed aequalitatem utrisque partibus conseruabimus nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis, qui a uobis diriguntur quoquo modo, sed et omni honore cum competenti munificentia et susceptione dignos eos habebimus, et si quidem utrique conuenerint, ecce et bene, sin autem minime conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigimus; de cetero nos ex⟨eu⟩ntes a iudicio dei inminente nobis, iuxta quod constituti sumus, seruare fidem sanctam et inmaculatam, quam percepimus, unoquoque proprio sensu ⟨satisfaciente⟩ et rationem reddituro ante sanctum et terribile *tribunal dei* nostri. inuitare enim et rogare possumus ad omnem emendationem et unitatem omnium Christianorum, necessitatem uero inferre nullatenus uolumus. personas uero, quae dirigentur a paterna uestra beatitudine, ita decernat; ex uestra quidem sancta ecclesia, si utique uidetur ei tres personas sufficiant, quod si et plures, quanti ei placuerint, dirigat, de concilio uero usque ad duodecim metropolitas et episcopos, de quattuor uero monasteriis Bizanteis ab unoquoque monasterio monachos quattuor. nam si reciperet tempus, ut predictum est, et perfectam

---

VP BR MNL K

---

1 etiam in his] et in hiis R confundatur] confundantur V N K confundetur BR paternae] paterna V 3 contentionem] contemptionem K cara] caro VP 4 primus] princeps B primos R 7 recipit] recepit V perfectam] perfectum R congregationem] congregatione V congregationi R adhortamur] adortamur V R 8 dirigere] diregere B 9 ac] hac N modestos] modestus V totius a deo B^2 inspirate] inspirante BR L inreprehensibilem] quae authoritas exigatur B^2 *add.* 10 dogmatum] dogmata N 11 quatenus] quatinus B^1 conuenientes] conuenientis V 12 machatio] macario P^1 B 13 ciuitatis theopolitane V perscrutentur] perscroptentur L mansuetudine] mansuetudinem N 14 munitionem] monitionem B munitioni R qui] que NL K 16 fauor] fabor N K utrisque] utriusque VP 17 conseruabimus] conseruauimus P^1 K 18 diriguntur] direguntur B^1 quoquo modo] quomodo NL munificentia] munificentiae VP et^2 *om.* P^1 M 19 conuenerint] conuenerit VP^1 20 dirigimus] diregimus B^1 dirigemus M ὑπεξερχομένων = ex⟨eu⟩ntes *coni.* Frohne] exuentes VP MNL expectantes B expectantes R 21 a iudicio] iudicium B inminente] inminentis B^1 22 percepimus] percipimus BR πληροφορημένου = ⟨satisfaciente⟩] habundante VP NL K abundante B M et *om.* BR 23 reddituro] redditur VP reddituri B dei] domini VP L 24 omnium] omnes B^1 necessitatem] necessitate N 25 personas] personae B 26 decernat] decernata B^2 sancta ecclesia] sanctam ecclesiam K personas] personae B^2 M 27 et] ei K ὅσους = quanti placuerint] placuerunt VP dirigat] diregat B^1 dirigant B^2 dirigantur K duodecim] duodecem VP 28 et *om.* B quattuor] quatuor L K bizanteis] uizanteis MN uitanies K 29 quattuor] quatuor L K reciperet] receperit R recipere L et *om.* B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

συνάθροισιν εἴχομεν παρασκευάσαι γενέσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν ὁ χρόνος αὐτὸς ἐπιδέχεται – ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ βουλήσει προήγαγεν, ὅπερ ἡμεῖς ὑπερητήμεθα ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ – πάντως κελεύομεν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα μὴ γενέσθαι παρέμπτοδον τοῦ θελήματος τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τούτους ἀποστεῖλαι. οὕτως γὰρ ἐλπίζομεν εἰς τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, ὅτι ὁ εὐδοκήσας κινηθῆναι τὰ τοῦ κεφαλαίου, ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος εὐδοκῆσαι ἔχει τοῦτον φανερωθῆναι τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπιστῆναι πάντας χωρὶς σχίσματος καὶ ἐριδος τῇ ἀληθείᾳ *καὶ ἑνὶ στόματι* καὶ *μιᾷ καρδίᾳ* ἀνυμνεῖν πάντας ἡμᾶς τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. παρασιωπῆσαι γὰρ αὐτὸ φαβερὸν ἡγησάμεθα πρὸς τὸ μὴ τὸν λαὸν τὸν προσερχόμεναν ἁγιασθῆναι ἐν ταῖς ἁγιωτάταις τοῦ θεοῦ καθολικαῖς καὶ ἀποστολικαῖς ἐκκλησίαις ἐναντίαις ἐμφιλοχωρεῖν ἐννοίαις θεωροῦντας τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀρχιερέων διάστασιν. πολλὴν γὰρ ἔνστασιν ἡμῖν ἐποίησαν ὁ τε ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος τῶν ἐνταῦθα πατριάρχης καὶ Μακάριος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Θεουπάλεως, ἐκβάλαι Βιταλισινὸν τὸν μακαριώτατον ἐκ τῶν διπτύχων, φάσκοντες ⟨Ὀνώριον μνημονεύεσθαι ἐν τοῖς διπτύχοις διὰ⟩ τὴν τιμὴν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας ⟨ἡμῶν Ῥώμης⟩, ἐπεὶ μὴ καταδέχεσθαι τοὺς μετὰ ταῦτα πατριάρχας τῆς εἰρημένης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Ῥώμης μνημονεύειν μέχρις ἂν ἡ συζήτησις καὶ πληροφορία γένηται τῶν ῥημάτων τῶν ἀμφισβητουμένων μεταξὺ τῶν ἑκατέρων θρόνων, καὶ εἶθ' οὕτως ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης ἀκολούθως μνημονευθῇ· ἀλλ' ἡμεῖς τοῦτο οὐ κατεδεξάμεθα, τουτέστι τὸ ἐκβληθῆναι τὸν αὐτὸν Βιταλιανὸν ἐκ τῶν διπτύχων, τοῦτο μὲν ὡς πᾶσαν ἰσότητα τηροῦντες καὶ τοὺς ἀμφοτέρους ὀρθοδόξους ἔχοντες, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν προσαχθεῖσαν ἡμῖν ⟨ἀγάπην⟩ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἡμετέρων τυράννων· ἀλλ' οὕτως ὑπεσχόμεθα τοῖς εἰρημένοις ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, ὡς πάντως ἀποστελεῖ ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης ἀνθρώπους τοὺς ὀφείλοντας συζητῆσαι μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι τηνικαῦτα ⟨κατὰ⟩ τὸ φανερούμενον ἡ τελεία διοίκησις γίνεται· ἐπεὶ πρὸ τούτου μὴ καταδέχεσθαι ἡμᾶς τὸν αὐτὸν μακαριώτατον Βιταλιανὸν ἐκβληθῆναι. καὶ γινώσκουσα ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης σπεύσει ἐξακολουθῆσαι τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ· ὡς γὰρ προείρηται ἐλπίδα ἔχομεν εἰς τὸν στέψαντα ἡμᾶς θεόν, ὅτι ἡνίκα θεωρήσῃ θερμὴν περὶ τούτου ἐξ ἡμῶν πρόθεσιν, ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης καὶ τοὺς ταράχους τοὺς ἐπερχομένους ἡμῖν τῶν ἐθνῶν ἀποπαύει. πᾶσαν δὲ σύναρσιν ἐκελεύσαμεν τοῖς

7 cf. Rom. 15,6; Act. 4,32

MT

6 ἐπιστῆναι] ἐπιστάναι T 13 – 14 honorium memorari in diptichis propter = ⟨ὀνώριον μνημονεύεσθαι ἐν τοῖς διπτύχοις διὰ⟩ *om.* MT 15 nostrae romae = ⟨ἡμῶν ῥώμης⟩ *om.* MT 22 caritatem = ⟨ἀγάπην⟩ *om.* MT 24 secundum = ⟨ κατὰ⟩ *coni.* Lu, *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

congregationem studuissemus facere, sed quoniam tempus non ammittit – deus autem noster proprio consilio protulit, quod nos ⟨postul⟩amus in hoc tempore – per omnia iubemus uestram paternam beatitudinem minime effici inpedimentum uoluntati dei, sed eos dirigere. sic enim speramus in eius benignitatem, quoniam qui uoluit huiusmodi capitulum moui, in presenti per sanctum spiritum concedere habet, ut ueritas clareat et instruantur omnes sine schismate atque contentione ueritatem *et uno ore unoque corde* glorificare nos omnes eius bonitatem. tacere quippe hoc terribile aestimauimus, uti ne plebs, quae ut sanctificetur accedit ad sanctas dei catholicas et apostolicas ecclesias, contrariis cogitationibus occupetur considerans antistitum ad inuicem dis⟨t⟩antiam. multam enim nobis instantiam fecerunt tam hic sanctissimus ac beatissimus patriarcha quamque Macharius sanctissimus patriarcha Theopoleos, ut eiceretur Uitalianus beatissimus de diptichis, asserentes Honorium memorari in diptichis propter honorem apostolicae sedis antique nostrae Romae, nam non acquiescere, ut memorentur patriarchae, qui postmodum fuerunt in predicta sancta Romana ecclesia, donec conquisitio et satisfactio proueniat uerborum, de quibus contenditur inter utrasque sedes, et ita uestra paterna beatitudo consequenter memoretur. sed nos hoc non adquieuimus, id est ut eiceretur idem Uitalianus de dyptichis, hoc quidem utpote omnem aequalitatem seruantes et utrosque orthodoxos habentes, hoc autem et propter collatam nobis caritatem ab eodem Uitaliano, dum superesset in motione tyrannorum nostrorum; sed sic polliciti sumus predictis sanctissimis patriarchis, quod per omnia dirigit uestra paterna beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipsis, et tunc secundum quod clarueriit perfecta dispositio fiet, nam ante hoc nullo modo nos adquiescere, ut idem beatissimus Uitalianus eiciatur, haec cognoscens uestra paterna beatitudo studeat sequi uoluntatem dei. sicut enim praedictum est spem habemus in coronatore nostro deo, quia dum preuiderit super hoc feruentem nostrum affectum, eius benignitas etiam ingruentes nobis perturbationes gentium sedabit.

VP BR MNL K

1 sed] se K ammittit] admittit BR ML amictit K 1–2 noster autem K 2 consilio] concilio B protulit] pertulit MNL ⟨postul⟩amus = ὑπερηγήμεθα] differebamus VP BR MNL K 3 iubemus] iubentur K effici] effeci V B¹ N¹ esse L 4 dirigere] diregere B¹ benignitatem] benignitate BR M 5 moui] moueri M mobi N 6 schismate] scismate B M¹ K chismate NL ueritatem] in ueritate P¹ B¹ 7 bonitatem] benignitatem K aestimauimus] aestimabimus VP¹ estimamus R L uti] ut R L 8 plebs] pleps B¹ ut quae K catholicas] captolicas K 9 antistitum] antestitum V B¹ atistitum K διάστασιν = dis⟨t⟩antiam] dissonantiam VP BR MNL K 9–10 multam] multa NL 10 instantiam nobis K instantiam] infantiam V¹ instanciam B ac] et R 11 macharius] macarius P¹ BR N eiceretur] eiceceretur V 11–12 beatissimus om. K 12 diptichis¹] dipticis B dyptichis M honorium] hononium V honorium se memorare B² memorari] memorare BR MNL K diptichis²] dyptichis P M dipticis B N 12–13 apostolicae] apostolici N 13 non] nec B¹ acquiescere] adquiescere B MNL K 14 fuerunt] fuerint V conquisitio] conquestio V conquesytio P 15 paterna uestra R 16 memoretur] memorentur NL adquieuimus] atquieuimus V quieuimus B¹ acquieuiemmus R eiceretur] eiceceretur V 17 dyptichis] dipticis B diptichis R L K dyptycis N utpote] utpute M et] ut R 18 orthodoxos] orthodoxus B¹ collatam] conlatam B cetalam R collectam M caritatem] karitarem K 19 motione et tyrannorum VP polliciti] pollici B¹ 20 dirigit] diregit BR dirigatur K 22 adquiescere] arquiescere V acquiescere R L eiciatur] eiceatur V 22–23 haec cognoscens] hacc cognoscens V hoc excognoscens R 23 studeat] studiat V sequi] sed qui B¹ sicut] sic NL 24 deo nostro R 25 perturbationes] perturbationis V sedabit] sedauit VP¹ NL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐρχομένοις παρασχεῖν Θεόδωρον τὸν ἐνδοξότατον πατρίκιον καὶ ἔξαρχον τῆς Ἰταλῶν ἡμῶν φιλοχρίστου χώρας, εἴς τε πλοῖον καὶ δαπάνας καὶ πᾶσαν χρείαν αὐτῶν καί, εἰ χρεία κελέσαι, καὶ καστελλάτους καράβους παρασχεθῆναι εἰς διάσωσιν αὐτῶν πρὸς τὸ πάντῃ ἀβλαβεῖς καὶ ἀκινδύνους τῇ τοῦ θεοῦ συνεργίᾳ ἀποκαταστῆναι αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς.

Ἡ ὑπογραφή

Τὸ θεῖον φυλάξοι σε ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε πάτερ.

Θεία σάκρα καταπεμφθεῖσα πρὸς Γεώργιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης

⟨Ἡ⟩ ἐπιγραφή

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν αὐτοκράτωρ εὐσεβέστατος εἰρηνικὸς Φλάβιος Κωνσταντῖνος πιστὸς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ θεῷ βασιλεύς σάκρα Γεωργίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

Εἰ καὶ μερίμναις στρατιωτικαῖς τε καὶ πολιτικαῖς ἀνενδότως ἡ ἡμετέρα συνέχεται γαλήνη, ἀλλ' οὖν ἅπαντα τῆς φιλοχρίστου ἡμῶν πολιτείας τὰ πράγματα δεύτερα τῆς χριστιανικωτάτης ἡμῶν πίστεως τιθέμενοι, ἣν καὶ ἐν πολέμοις ὑπέρμαχον ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων φιλοχρίστων ἑκστρατευμάτων κεκτήμεθα, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν τῇ παρούσῃ ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν ἁγιωσύνην εὐσεβεῖ ἡμῶν χρήσασθαι σάκρᾳ, δι' ἧς προτρέποντες αὐτὴν καὶ ⟨σ⟩ansimus συναθροῖσαι τὴν πατρικὴν ὑμῶν μακαριότητα πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν ἁγιώτατον αὐτῆς θρόνον τυγχάνοντας ὁσιωτάτους μητροπολίτας τε καὶ ἐπισκόπους κατὰ ταύτην τὴν θεοφύλακτον ἡμῶν καὶ βασιλίδα πόλιν, ἐφ' ᾧ συνεργίᾳ τοῦ παντοδυνάμου καὶ πολυελέου ἡμῶν θεοῦ τὴν ἀκριβῆ ζήτησιν γενέσθαι τοῦ ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀναφυέντος δόγματος περί τε θελήματος καὶ ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου

MT

1 Ἰταλῶν] Ἰταλὸν T 4 ἀποκαταστῆναι | ἀποκαστῆναι M 14 ⟨ἡ⟩ om. MT 16 ⟨σ⟩ansimus | ansimus M ansimus T σαυζίμους ἤτοι θεσπίζομεν M *marg.*

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

omnem uero concursum uenientibus iussimus praebere Theodorum, gloriosum patricium et exarchum Christo amabilis nostrae Italiae prouintiae, tam in naui quamque in expensis et omni utilitate eorum et, si necessitas exigerit, etiam castellatos dromones praebere ad eorum munimen, ut ex omnibus illesi et sine periculo deo cooperante idem ad nos perducantur.

Et subscriptio

Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater.

DIUALIS SACRA DIRECTA AD GEORGIUM SANCTISSIMUM ARCHIEPISCOPUM HUIUS MAGNAE CONSTANTINOPOLITANE URBIS NOUE ROMAE

Et superscriptio

In nomine domini dei et saluatoris nostri Iesu Christi imperator pius pacificus Flauius Constantinus fidelis in Iesu Christo deo imperator sacra Georgio sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo Constantinopoleos et uniuersali patriarche.
data quarto Idus Septembris Constantinopoli imperante domno piissimo perpetuo augusto Constantino imperatore anno uicesimo octauo et post consolatum eius anno duodecimo.

Quamquam sollicitudinibus tam militaribus quamque ciuilibus indesinenter nostra serenitas coartatur, attamen omnes Christo amabilis nostrae rei publicae causas in secundis ob christianam nostram fidem ponentes, quam et in bellicis propugnatricem tam nostri quamque Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus, necessarium iudicauimus presenti nostra pia sacra ad uestram paternam beatitudinem uti, per quam adhortantes eam SANCIMUS congregare uestram paternam beatitudinem omnes, qui ad eius sanctissimam sedem pertinent sanctissimos metropolitas et episcopos, in hanc a deo conseruandam nostram regiam urbem, quatenus cooperante omniporente et misericorde deo nostro diligentissima inquisitio dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum est de

VP BR MNL K

1 uenientibus | uenientium B uenientis R iussimus | iussemus B²R ἐνδοξότατον = gloriosum | gloriosissimum BR 2 et *om.* M exarchum] exarcum N quamque] quamcumque R 3 exigerit] exegerit B exagerit R exierit N¹ castellatos] castellatus V chastellatos K dromones | dromones R 4 illesi | inlaesi V illaesi P 6 subscriptio] superscriptio BR 8 diuinitas ... pater *om.* K pater + explicit VP 11 diualis | diuina uel R georgium] georgeum V gregorium N 12 urbis rome noue B 14 superscriptio] subscriptio N 17 flauius] flauiis VP² christo deo iesu K imperator] *om.* B nostro R 19 septembris | decembris N constantinopoli] constantinopolim BR constantinopolis K domno] domino R M 20 uicesimo octauo] uicensimo octauo V uicesimo octauo P XXVIII BR et *om.* MNL consolatum | consulatum P B² M consolato NL duodecimo] XIImo VP XII BR N 22 quamquam | quam cum MNL 23 coartatur] coortatur B quoartatur N attamen] adtamen NL amabilis | amabiles B secundis] subsequendis B 25 iudicauimus | iudicamus R 26 nostra | uira N 27 sancimus] sanccimus B scimus R omnes] omnis V 27–28 sanctissimam | sanctissimum N 28 sanctissimos uiros metropolitas B metropolitas | methropolitas VP 28–29 hanc ... urbem | hac deo conseruanda nostra regia urbe M 29 cooperante] quooperante N 30 diligentissima | dilectissima BR olim | olym V exortum | exhortum VP exoctum est *om.* N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν *Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν*, τοῦ καὶ διάστασιν οὐ μικρὰν ἔκ τινων προσώπων τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐμποιήσαντος ἐκκλησίᾳ, μεταδοῦναί τε τὴν περὶ τούτου εἴδησιν καὶ Μακαρίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως πρὸς τὸ καὶ αὐτὸν τοὺς τῆς οἰκείας συνόδου θεοφιλεῖς μητροπολίτας τε καὶ ἐπισκόπους παρασκευάσαι ἐπὶ τούτῳ ἐνταῦθα συνελθεῖν. ἤδη γὰρ περὶ τούτου προτρεψάμεθα δι' εὐσεβῶν ἡμῶν κεραίων ἔτι ἐν ζῶσι τυγχάνοντα καὶ Δόμνον τὸν ἁγιώτατον πάπαν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· κἀκείνου τοῦ ἐνταῦθα μεταστάντος βίου Ἀγάθων ὁ ἁγιώτατος ἀρτίως προχειρισθεὶς πάπας εἰς τὸν τῆς λεχθείσης πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀποστολικὸν θρόνον ⟨μεταλαβὼν τὰς τοιαύτας ἡμῶν εὐσεβεῖς κεραίας⟩ ἀπέστειλεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ ἐπέχοντας πρόσωπον Θεόδωρον καὶ Γεώργιον τοὺς θεοφιλεστάτους πρεσβυτέρους καὶ Ἰωάννην τὸν θεοσεβέστατον διάκονον, ἐκ προσώπου δὲ τῆς κατ' αὐτὸν ἁπάσης συνόδου Ἰωάννην, Ἀβουνδάντιον καὶ Ἰωάννην τοὺς ὁσιωτάτους ἐπισκόπους μετὰ καὶ ἑτέρων κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν ὀφείλοντας εὑρεθῆναι εἰς τὴν τοῦ προλεχθέντος κεφαλαίου ζήτησιν. οἳ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ ἡμέτερα κατέλαβον ἴχνη ἀποδεδωκότες ἡμῖν καὶ δύο ἀναφοράς, μίαν μὲν τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀγάθωνος, ἑτέραν δὲ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου. γινώσκουσα τοίνυν ἡ πατρικὴ ὑμῶν μακαριότης, ὡς πρῶτον ἡμῖν καὶ ἐξαίρετον, ὡς προείρηται, τὸ τῆς ὀρθοδοξίας καθέστηκε κεφάλαιον, σπευσάτω τοὺς εἰρημένους ὁσιωτάτους μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους ἐν συντόμῳ καταλαβεῖν τὴν θεοφύλακτον ταύτην καὶ βασιλίδα πόλιν πρὸς τὸ λεχθὲν κινηθῆναι κεφάλαιον καὶ τῇ τοῦ στέψαντος ἡμᾶς μεγαλοδώρου θεοῦ συνεργίᾳ ἀσφαλέστατον καὶ ὀρθόδοξον ὅρον τῷ τοιούτῳ ἐπιτεθῆναι δόγματι.

⟨Ἡ ὑπογραφή⟩

Τὸ θεῖόν σε φυλάξοι ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε πάτερ.

1–2 1. Joh. 5,10 20 cf. Jac. 1,17

MT

9–10 nostros pios suscipiens apices = ⟨μεταλαβὼν τὰς … κεραίας⟩ om. MT 11 πρεσβυτέρους | πρεσβυτέρου T 16 πάπα om. M 23 et subscriptio = ⟨ἡ ὑπογραφή⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uoluntate et operatione in dispensatione incarnationis unius de sancta trinitate domini nostri *Iesu Christi ueri dei nostri*, quod et discidium non minimum per quasdam personas sanctae dei ecclesiae intulit, innotescere quoque super hoc et Machario uenerabili archiepiscopo Antiochenae magnae ciuitatis, quatenus et ipse de propria synodo deo amabiles metropolitanos et episcopos praeparatos faciat pro hoc ipso huc congregari. iam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc inter uiuos exsistentem et Donum sanctissimum apostolicae sedis antique Romae praesulem, et illo de hoc saeculo migrante Agatho sanctissimus nuper ordinatus papa in apostolica sede praedictae antiquae Romae huiusmodi nostros pios suscipiens apices distinauit in praesenti propriam eius indutos personam Theodorum et Georgium deo amabiles presbiteros et Iohannem deo amabilem diaconum, ex persona uero totius eius concilii Iohannem et Habundantium et Iohannem uenerabiles episcopos cum ceteris clericis et monachis, qui debeant inueniri in praedicti capituli quaestionem. qui et nunc ad nostra coniunxerunt uestigia porrigentes nobis etiam duas suggestiones, unam quidem eiusdem sanctissimi Agathonis papae, aliam uero concilii eius. sciens igitur uestra paterna beatitudo, quia primum nobis et praecipuum, ut praediximus, hoc orthodoxiae existit capitulum, festinet praedictos uenerabiles metropolitanos et episcopos celeriter aduenire in hanc a deo conseruandam nostram regiam urbem, quatenus praedictum tractetur capitulum et magnorum donorum datore atque coronatore nostro deo cooperante cauta atque orthodoxa definitio huiusmodi dogmati inponatur.

Et subscriptio

Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater.

VP BR MNL K

1–2 domini … ueri *om.* R 3 innotescere] innotiscere V B machario] macario P¹ BR NL uenerabili] uenerabi M ūēn N uenit L 4 antiochenae] antiochaenae V anthiocene B antiocene K magnae *om.* K synodo] sinodo B sinodon K amabiles] amabilis V 5 metropolitanos] methropolitanos V mitropolitanos P L K praeparatos] praeparatus V 6 adhortati] adortari VP exsistentem] existentem BR MN et] ei K donum] dominum P¹ 7 apostolicae] aposrholice B¹ antique] antiqui V 8 agatho *om.* R aghato K sanctissimus] sancrus BR sanctissimos N ordinatus] ordinatos N apostolica] aposthulica B 9 distinauit] destinauit R MNL K 10 presbiteros] praesbiteros B K pastores L 11 diaconum] dyaconum R (*et ita semper*) eius *om.* M habundantium] abundantium B K 12 monachis] monacis K inueniri] inuenire BR 13 capituli] caputuli M nostra] nostram V B NL K coniunxerunt] coniunxerunt BR M²NL porrigentes] porregentes B 14 suggestiones] suggessiones B subiectiones N unam] unum VP eiusdem *om.* B agathonis] agatonis R L 15 uestra] uestrum VP praecipuum] precipium V principuum R N 16 festinet] festinat VP 16–17 metropolitanos] metropolitanus V mitropolitanos P 17 celeriter] caeleriter P B scelociter R 18 magnorum] maiorum BR datore] datorem VP NL K 19 coronatore] coronatorem P cauta] tanta R atque] adque N definitio] diffinitio BR MNL 20 inponatur] imponatur R MNL 21 et *om.* N subscriptio] superscriptio BR 25 seruet] seruit B¹ sanctissime] sanctissimi V pater … manas] berii *om.* P¹ [25–19,26]

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΕΚΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΥΣΣΕΒΩΣ ΔΙΔΑΞΑΝΤΩΝ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΣΑΡΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΗΘΙΝΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΟΟΥΣΙΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνός Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω λεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαληνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων

Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων

Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης

Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου

Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τῶν Ὁρμίσδου οἴκου

Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου

Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος

Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν

Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

MT

---

8 ἡμῶν *om.* M 10 εὐσεβεστάτου | θεοσεβεστάτου M 17 τῷ οὕτω λεγομένῳ | τοῦ οὕτω λεγομένου M 18 θεοσόφου | θεοστιφοῦς M 19–20 ὀφφικίων καὶ θεοδώρου M 23–24 παύλου ... πατρικίου *om.* M 24 ἐνδοξοτάτου = *glorioso* 29 καὶ κοιαίστωρος *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

PRINCIPIUM SANCTI SEXTI CONCILII

ACTA SANCTAE SEXTAE SYNODI APUD CONSTANTINOPOLIM FACTAE ADUERSUM EOS QUI IMPIE DOCUERUNT UNAM UOLUNTATEM ET UNAM OPERATIONEM IN INCARNATIONIS DISPENSATIONE DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI UERI DEI NOSTRI UNIUS DE SANCTA ET CONSUBSTANTIALI TRINITATE

In nomine domini dei et saluatoris nostri Iesu Christi imperantibus a deo coronatis et serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicensimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicesimo secundo die septima mensis Nouembrii indictionis nonae.

Praesidente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, qui appellatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comiti imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore diuinae domus Hormisde
Anastasio glurioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excuuiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et questore
Polyeucto glorioso exconsule
Thoma gloriuso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

V BR MNL K

1 principium] pincipium V sancti sexti concilii] sancte sexte synodi R 2 synodi] sinodi B K impie] impii V 3 in om. L 4 consubstantiali] consubstantiale BR 5 trinitate + actio prima K 9 et¹ om. BR 10 uicensimo septimo] XXVIII B XXVII R N uicesimo septimo MN uigesimo septimo K 12 consolatum] consulatum R M constantinus K tertio decimo] XIII BR heraclio] heraclen BR 12 tiberio] tyberio R M uicesimo secundo] uicissimo secundo V XXII BR N uigesimo secundo K septima] VII R 13 nouembrii] nouembri B nouembris R M indictionis] indictione M² 16 praesidente] praesedente B 17 iussione] iussine B¹ instructae] constructae M 19 niceta ... exconsule] nicete ... exconsole R patricio] patritio B K 19–20 et ... patricio om. BR 20 exconsole] exconsule ML comiti] comite M 21 exconsule] et consule R 23–24 iuliano ... patricio om. B 23 exconsule] exconsole V B 24 τοῦ βασιλικοῦ = diuinae 25 excuuiti] excubiti BR 26 questore] quaestore B M 27 exconsule] exconsole V 28 thoma] thomas V 29 exconsule] exconsole V orientalium] orcentalium B¹ 30 exconsule] exconsole V K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Συνελθούσης καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλοῦς πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ἁγίας τῶν ρκϛ εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης

MT

1 καὶ' om. Υ 4 ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς Υ 9 μεγαλοπόλεως | μεγαλουπόλεως Υ 17 παρ' αὐτῶν om. M 18 – 19 ἀρχιεπισκόπου | ἐπισκόπου M 21 ἐφέσου ἐπισκόπου Υ

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conueniente quoque sancta et uniuersali synodo, quae secundum imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono uicem agentibus Agathonis sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquae Romae et
Georgio uenerabili et sanctissimo archiepiscopo magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero et monacho et locum seruante sedis magnae ciuitatis Alexandriae et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisiario Theodori uenerabilis uicarii sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo Portuense, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanę, locum praesentantibus .CXXV. uenerabilium episcoporum sancti concilii antiquae Romae, qui et per proprias subscriptiones demonstrantur in suggestione, quae ab eis facta est, ad piissimum imperatorem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et locum agente Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thracensis
Georgio episcopo Cyzici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Calcedonensi
Theodoro episcopo Meletiensi
Sisinnio episcopo Hierapoleos Frigiae
Macrobio episcopo Seleutiae Hisauriae
Georgio episcopo Bizois Thratiae
Gregorio episcopo Mitilensi
Sergio episcopo Silymbriae
Andrea episcopo Methimnae

V BR MNL K

1 synodo] sinodo B K 2 regia] regiae V egregia L 3 presbiteris] praesbyteris B uenerabile] uenerabili B²R M 4 agathonis] aghathonis K 5 georgio] gregorio K constantinopoleos] constantinopolis B 7 amabili] amabilis V amabile B¹R presbitero] praesbytero B seruante] seruantem B NL K 9 machario] macario B theopoleos] theopoleus BR antiochiae] anthiochiae V L anthyochie B 10 religioso] religiosa R ML K glorioso N presbitero] praesbytero B apochrisiario] apocrisiario B K apocrisario ML theodori] theodoro V theodoris K 11 hierusolimorum] hierusolymorum V hierusolimitane R yerusolimorum K 12 abundantio] habundantio V paternensis] paterninsis B 13 .CXXV.] centum uiginiquinque ML K 14 per om. V 14 – 15 suggestione] subgestione N 16 religioso] religiosa MNL K presbitero] praesbytero B agente] agentem R NL K 18 gortinae] gordinae M cretae] creatae B trete L 19 theodoro] theodero V 20 heracliae] cracliae V L K heracliae BR thracensis] teracensis R tracensis ML K 22 cyzici] cyzyci V cyziti R cizici MN K 23 photio] pothio V fotio BR MN K niciae] uitiae BR N 24 calcedonensi] calcedonense V¹ calchedonensi NL 26 hierapoleos] hierapoleus BR 27 macrobio] macobrio V moicobio R hisauriae] isauriae MNL K 28 bizois] bizoi V byzois B MNL 29 mitilensi] mitylensi B mitilemsi MN 30 silymbriae] sylymbriae M silimbriae NL K 31 andrea] andreae V methimnae] methymnae B ML mithimne K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινισουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κῶου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάττης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ
Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

MT

---

6 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 14 μύνδου | μίνδου T 15 καντάνου | καντανοῦ M 16 λάππης | λάπτης M 17 ζηνωνουπόλεως | ζηνουπόλεως M ζηνωνοπόλεως T 22 ῥενάττης | ῥενᾶ τῆς M ῥεννὰ τῆς T 24 ἀρσικίας | ἀρσωκίας M 25 ὡσαύτως … ῥώμην | ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ ῥώμῃ T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theognio episcopo Chiensi
Georgio episcopo Camuliani
Antonio episcopo Hypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnis
Iohanne episcopo Daschilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordi
Theodoro episcopo Uerissiensi
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Claneu
Georgio episcopo Coensi
Iohanne episcopo Myndi
Gregorio episcopo Cantanensi
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophanio presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae, quod dicitur Uaias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii, qu⟨od⟩ cognominatur Domus Arsicia, positi similiter in antiqua Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum hic siti uenerabilis patriarchii
Stephano presbitero et monacho discipulo Macharii uenerabilis archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

VP (20) BR MNL K

1 theugnio] theogenio B theogino R chiensi] chiemsi M 2 camuliani] cumuliani R 3 anronio] anthonio R hypepon] hyppepon V R chypepon ML chipepon N 4 anastasiopoleos] anastasiopoleus BR 5 cinnis] cynnis V 6 daschilii] dascilii V daschylii R 7 iustinianopoleos] iustinianopuleos V iustinianopoleos B N iustinianopoletis NL gordi] gurdii MNL 8 theodoro] theodero V uerissiensi] uerisiensi BR uirrissiensi K 9 heracliae] heracleae BR MN eraclee K 10 tii] putii V 11 dometio] dometi V domitio M demotio K plusiados] pulsiados V 12 solomone] salomone B M K claneu] clacii K 13 georgio] gregorio K coensi] censi V quoensi N 14 myndi] mundi R K 15 cantanensi] catanensi V cathanensi M caranensi L 16 lappis] lapis V B¹ L K lapsis R clappis M 17 eulalio] eolalio BR zinonopoleos] zynonopuleos V zinonopoleus BR 19 theodoro] theodero V olbis] albis V colbis M oblis K 20 theophanio] teofanio B theofanio R monas] rerii *inc.* P (13,25] quod] qui BR uaias] baias MNL 21 georgio] gregorio R geoprio K presbitero] praesbytero B 22 conone] canone M ganone L stephano] stefano B presbiteris] praesbyteris B monachis] monacis K qu⟨od⟩] qui VP BR MNL K 23 arsicia] arsitia V N 24 presbitero] praesbytero B oratoriorum] horatoriorum VP oratorium N patriarchii] patriarchi B² 25 stephano presbitero] stefano praesbytero B monacho] monachus NL discipulo] discipulus N macharii] macarii VP B macharo R theopoleos] theopoleus BR 26 antiochiae] anthiochiae VP R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καθεσθέντων τε τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων ἐκ πλαγίου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ ἐκ μὲν τοῦ εὐωνύμου αὐτοῦ μέρους καθεσθέντων τῶν ὁσιωτάτων τοποτηρητῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν ἐκ προσώπου τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου θεοφιλῶν ἐπισκόπων καὶ Θεοδώρου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης, καὶ Βασιλείου ἐπισκόπου Γορτύνης, καὶ Γεωργίου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, καὶ λοιπῶν ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν θρόνον τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· ἐκ δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους καθεσθέντων ὁμοίως Γεωργίου τε τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου, καὶ τῶν λοιπῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν θρόνον τοῦ τε ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας· προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελίων Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐκ προσώπου τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου εἶπον·

Πανάγαθε δέσποτα, κατὰ τὴν καταπεμφθεῖσαν σάκραν ἐκ τοῦ θεοσόφου ὑμῶν κράτους πρὸς τὸν ἁγιώτατον ἡμῶν πάπαν ἀπεστάλημεν παρ' αὐτοῦ πρὸς τὰ πανευσεβῆ ἴχνη τῆς θεοστηρίκτου ὑμῶν γαλήνης μετὰ καὶ ἀναφορᾶς αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ ἑτέρας συνοδικῆς ἀναφορᾶς ὡσαύτως γενομένης πρὸς τὴν θεοτείχιστον ὑμῶν εὐσέβειαν ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὴν τελούντων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, ἃς καὶ ἐπιδεδώκαμεν τῷ θεοστέπτῳ ὑμῶν κράτει. ἐπειδὴ δὲ πρὸ τούτων τεσσαράκοντα ἓξ χρόνων μικρῷ πλέον ἢ ἐλασσόν τινας καινοφωνίας ἀντικρυς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως παρεισήγαγον οἱ κατὰ καιροὺς γενόμενοι πρόεδροι ταύτης τῆς βασιλίδος καὶ θεοφυλάκτου ὑμῶν πόλεως, φαμὲν δὴ Σέργιος, Παῦλος, Πύρρος καὶ Πέτρος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κῦρος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως γενάμενος πρόεδρος, ἔτι δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς οὕτω λεγομένης πόλεως Φαράν, καὶ τινες ἕτεροι τούτοις ἐξακολουθήσαντες, ⟨οἱ οὐ μετρίως τὴν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἐκκλησίαν ταράξαντες⟩ ἓν θέλημα ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν

MT

2 ἐκ | ἐν M 21 πανευσεβῆ αὐτοῦ ἴχνη Δέ 23 μικρῷ χρόνῳ πλέον T 27 ταύτης om. M
30–31 non modice quae per totum orbem terrarum est ecclesiam perturbauerunt = ⟨οἱ οὐ μετρίως … ταράξαντες⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Residentibus gloriosis patriciis et consulibus ex latere piissimi et Christo amabilis nostri imperatoris Constantini, et ex leua quidem eius parte residentibus uenerabilibus uicariis Agathonis sanctissimi archiepiscopi antiquae Romae et quiqui ex persona eius synodi erant deo amabiles episcopi, Theodoro presbitero et locum agente Theodori deo amabilis ⟨archi⟩episcopi Rauennae, et Basilio episcopo ciuitatis Gortinae, et Georgio presbitero et monacho apochrisiario Theodori uenerabilis uicarii sedis Hierusolimorum, et ceteris episcopis concilii sanctissimi papae antiquae Romae Agathonis; a dextera uero eius parte similiter residentibus Georgio sanctissimo archiepiscopo Constantinopoleos nouae Romae, et Machario sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiae, et Petro deo amabili presbitero monacho et loci seruatore sedis magnae Alexandriae ciuitatis, et Theodoro episcopo Ephesi, et reliquis deo amabilibus episcopis tam qui sub sede sanctissimi archiepiscopi Constantinopolitani quamque sanctissimi archiepiscopi Theopoleos Antiochiae; prepositis in medio sacrosanctis Christi dei nostri euangeliis Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannes deo amabilis diaconus locum presentantes sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae Agathonis nec non et qui ex persona synodi eius erant dixerunt:

Benignissime domine, secundum directam sacram ab a deo instructa uestra fortitudine ad sanctissimum papam demandati sumus ab eo ad piissima uestigia a deo confirmatae uestrae serenitatis una cum eius suggestione, nec non et cum altera eius synodica suggestione adaeque facta ad deo custoditam uestram pietatem a subiacentibus ei uenerabilibus episcopis, quas et obtulimus deo coronatae fortitudini uestrae. quoniam igitur ante hos quadraginta sex plus minus annos quasdam nouitates nocum contrarias orthodoxae fidei introduxerunt qui in tempore fuerunt praesules huius regiae et a deo conseruandae uestrae ciuitatis, id est Sergius, Paulus, Pyrrhus et Petrus, nec non et Cyrus quondam Alexandrinae ciuitatis antistes, insuper et Theodorus, qui fuit episcopus ciuitatis cui uocabulum est Pharan, et alii quidam, qui eos secuti sunt, non modice quae per totum orbem terrarum est ecclesiam perturbauerunt, unam uoluntatem in incarnation⟨is⟩ dispensation⟨e⟩ unius

VP BR MNL K

1 residentibus] resedentibus B latere] latera VP 2 imperatoris] imperatores V imperiis N leua] laeua B residentibus] resedentibus B 3 agathonis] agatonis L K quiqui] qui B quicqui N synodi] sinodi B K 4 amabiles] amabilis VP¹ theodori] theodoro NL 5 ὀρχιεπισκόπου = ⟨archi⟩episcopi] episcopi VP BR MNL K gortinae] gordinae B presbitero] praesbytero B 6 monacho] monachus NL apochrisiario] apocrisario B K apocrisario R MNL theodori] theodoro P¹ hierusolimorum] hierusolymorum B hierosolimorum NL hyerusolimorum K 7 concilii] consilii R agathonis] agatonis K a dextera] ad dexteram M eius uero R 8 parte] partem M residentibus] resedentibus B 8–9 constantinopoleos … archiepiscopo *om.* B¹, B² *mrg.* 9 archiepiscopo] archiepis V archiepos P theopoleos] theopoleus B antiochiae] anthyochiae R 10 amabili] amabile VP amabilis B NL presbitero] praesbytero B et¹ *om.* M loci] luci N magnae sedis K 11 deo amabilibus] a deo amabilis V 12 constantinopolitani] constantinopolitanae B theopoleus] theopoleus B 13 antiochiae] anthiochiae V BR L theodorus] theodoros P¹ 14 amabiles] amabilis VP presbiteri] praesbyteri B amabilis] amabiles V presentantes locum N 15 sanctissimi] sanctissime V sedis apostolicae K agathonis] agathoni V 16 synodi] sinodi B M 17 directam] dilectam N ab *om.* M fortitudine] fortudine B 18 ab eo] a deo VP 19 synodica] sinodica B L sydonica N 20 facta] factam ML a *om.* M ad NL ei] eius R 21 obtulimus] opulimus R N fortitudini] fortitudine V ante sex hos M 22 quadraginta sex] XLVI BR sex *om.* M nouitates] nouitatis V fidei] fide V 23 qui illo in BR 24 pyrrhus] pyrrus BR MNL pirrus K et² *om.* BR quondam] condam N alexandrinae] alexandriae BR alexandre K 25 antistes] antestrica V antistites P antestis BR antistes M² cui] cuius BR 26 pharan] phoeran VP¹ phŏran I¹² faran BR secuti] sequuti K totum] totam VP 27 incarnation⟨is⟩ dispensation⟨e⟩] incarnatione dispensationis VP BR MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μίαν ἐνέργειαν δογματίσαντες καὶ διδάξαντες, καὶ πολλάκις τοῦ δουλικοῦ ὑμῶν καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου περὶ τούτου ὑποκρούσαντος, εἶτα δὲ καὶ παρακαλέσαντος καὶ μὴ δυνηθέντος μέχρι νῦν τῆς τοιαύτης ⟨αὐτοὺς⟩ ἀποστῆσαι κακοδόξου γνώμης, αἰτοῦμεν τὸ θεόστεπτον ὑμῶν κράτος εἰπεῖν τοῖς τοῦ μέρους τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, πόθεν ἡ τοιαύτη ἐφεύρηται καινοφωνία.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἐν ἀκροάσει γενόμενοι Γεώργιός τε ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν ταύτης πόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων πόλεως καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν σύνοδος τῶν παρὰ τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ τῆς Ῥωμαίων μεγαλοπόλεως θρόνου ῥηθέντων τὰ δακοῦντα αὐτοῖς διεξίτωσαν.

Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως, ἅμα Στεφάνῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ τῷ αὐτοῦ μαθητῇ, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Νικομηδείας, καὶ Σολομών ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλανέου τοὺς λόγους ποιούμενοι ὑπέρ τε τοῦ θρόνου τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας εἶπον·

Ἡμεῖς μὲν καινοφωνίας οὐκ ἐξεθέμεθα, ἀλλ' εἴ τι παρελάβομεν ἐκ τε τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων, ἔτι δὲ καὶ τῶν προεδρευσάντων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, φαμὲν Σεργίου, Παύλου, Πύρρου καὶ Πέτρου, ἔτι δὲ καὶ Ὀνωρίου τοῦ γενομένου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ Κύρου τοῦ γενομένου πάπα Ἀλεξανδρείας, τουτέστι περὶ θελήματος καὶ ἐνεργείας, οὕτως καὶ ἐπιστεύσαμεν καὶ πιστεύομεν καὶ κηρύσσομεν ⟨καὶ διδάσκομεν⟩ καὶ ἑτοίμως ἔχομεν τὰ περὶ τούτου παραστῆσαι.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Εἰ βούλεσθε περὶ τούτου παριστᾶν ἡμῖν, οὐκ ἄλλως ὑμᾶς δεχόμεθα ἀποδείξεις προφέροντας εἰ μή, καθὼς εἴπατε, ἐκ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων.

Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον·

Εὐσεβέστατε δέσποτα, κέλευσον διὰ τοῦ χαρτοφύλακος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὰ βιβλία τῶν ἁγίων συνόδων ἐκ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου εἰς μέσον προαχθῆναι.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Κελεύομεν τὰ πεπραγμένα τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων ἐκ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως παραχρῆμα διὰ τοῦ προσφόρου χαρτοφύλακος εἰς μέσον ἐλθεῖν καὶ ἀναγνωσθῆναι.

MT

---

3 δυνηθέντος | δυνηθέντας M eos = ⟨αὐτοὺς⟩ om. MT 4 αἰτοῦμεν | αἰτούμεθα M τοῖς | τοὺς T 9 αὐτὸν | αὐτοὺς M 13–14 κλανέου | κλαναίου M 16 τε om. M 21 et docemus = ⟨καὶ διδάσκομεν⟩ om. MT 24–25 προφέροντας | προσφέροντας M 26 ἐκκρίτων | ἐγκρίτων T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi unamque operationem dogmatizantes et docentes, et multotiens seruili uestra quae secundum nos est apostolica sede de hac re pulsante, dehinc supplicante et minime ualente usque actenus a tali sensu praue aestimationis eos abstrahere, quaesumus deo coronatam uestram fortitudinem, ut dicant qui ex parte sunt praedictae sanctissimae ecclesiae Constantinopolitanae, unde huiusmodi uocum adinuenta est nouitas.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Audientes Georgius sanctissimus archiepiscopus a deo conseruandae nostrae huius ciuitatis et Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochenae ciuitatis et ei adiacens synodus, quae a parte apostolicae magnae ⟨ciuitatis⟩ Romae sedis dicta sunt, quae eis uidentur prosequantur.

Macharius deo amabilis archiepiscopus Antiochenae magnae ciuitatis, una cum Stephano religioso presbitero et monacho eius discipulo, cum eis uero et Petrus deo amabilis metropolitanus Nicomediae, et Salomon deo amabilis episcopus Claneu uerba facientes tam pro sede huius sanctae magnae ecclesiae quamque pro sede Antiochiae dixerunt:

Nos quidem uocum nouitates non aedidimus, sed quicquid percepimus tam a sanctis uniuersalibus synodis et sanctis probabilibus patribus quamque a presulibus huius regiae urbis, id est Sergio, Paulo, Pyrro et Petro, nec non et Honorio, qui fuit papa antiquae Romae, et Cyro, qui fuit papa Alexandriae, hoc est de uoluntate et operatione, sic et ⟨credidimus et⟩ credimus et praedicamus et docemus et parati sumus de hoc ostendere.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Si uultis nobis de hoc ostendere, non aliter uos suscipimus probationes proferentes nisi, quemadmodum dixistis, a sanctis uniuersalibus synodis et sanctis probabilibus patribus.

Macharius deo amabilis archiepiscopus Antiochiae et qui cum eo erant dixerunt:

Piissime domine, iubeto per cartophilacem huius sanctae magnae dei ecclesiae libros sanctorum synodorum ex uenerando patriarchio in medium proferri.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Iubemus acta earundem sanctarum et uniuers⟨alium⟩ synod⟨orum⟩ ex uenerando patriarchio a deo conseruande huius regiae urbis confestim per competentem cartophilacem ad medium deduci atque relegi.

VR B(?)R MNL K

---

2 multotiens] multototiens B multociens R seruili] seruile BR seruilis K re] rem VP 3 supplicante] subplicante B actenus] hactenus M praue] paruc K 4 quaesumus] quaessumus VP quaesumus a deo BR 8–27,14 audientes … indictione *om.* B 9 macharius] macarius P R antiochenae] antiochaenae V antiocene R K ei] eius MNL 10 synodus] sinodus N K μεγαλοπόλεως = magnae ⟨ciuitatis⟩] ⟨ciuitatis⟩ *om.* VP R MNL K sedis *om.* K 12 macharius] macarius P¹ R 12–14 archiepiscopus … amabilis *om.* R 12 antiochenae] antiocene K 13 religioso] religioso MNL K petrus] petros P¹ 14 nicomediae] nichomediae P K nicodemie L 15 huius … sede V¹ *marg.* quamque] quamqui R 16 nouitates] nouitatis V nouitas R aedidimus] edidimus R ML K 17 uniuersalibus] uenerabilibus R synodis] senodis VP¹ quamque] queque K 18 pyrro] phyrro MN 19 cyro] quiro MNL K 20 ἐπιστεύσαμεν καὶ = ⟨credidimus et⟩ *om.* VP R MNL K 21 uos] nos K suscipimus] suscepimus R probationes] probationis VP¹ 23 uniuersalibus] uenerabilibus R synodis] sinodis P¹ 24 macharius] macarius P¹ R L 25 cartophilacem] carthopylacem V charropylacem P¹ chartofilacem R charthophilacem NL charthophilacem K libros] libro VP¹ 26 sanctorum] sancrarum P¹ M *om.* K ex] et R medium] medio R NL K 28 et *om.* ML uniuers⟨alium⟩ synod⟨orum⟩] synodalium uniuersorum VP MNL K synodalium uniuersarum R 29 conseruande] conseruante P cartophilacem] chartophilacem VP N cartofilacem R 30 atque] utque R adque N¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ πρὸς βραχὺ ὑπεξελθὼν Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ καὶ παραγενόμενος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου προεκόμισε τὰ βιβλία τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, ἅπερ ἐπιφέρεται βιβλία τῶν ἁγίων συνόδων ἐπιδιδότω πρὸς ἀνάγνωσιν.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ μοναχός, ὁ μαθητὴς Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας, τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας τρίτης ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνόδου ἀνέγνω. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν προσφωνητικὸν λόγον τὸν ἀπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως γενομένου προέδρου πρὸς Θεοδόσιον τὸν ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει γενόμενον βασιλέα γραφέντα, οὗ ἡ ἀρχή· *Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας*, καὶ μετ' ὀλίγα· „ἔρεισμα δὲ τὸ ἀκράδαντον τῆς οὕτω θεοφιλοῦς καὶ εὐαγεστάτης ὑμῶν βασιλείας αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. *δι' αὐτοῦ γὰρ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην* κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔστι γὰρ αὐτοῦ παναλκὲς τὸ θέλημα", Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων πόλεως εἶπεν·

Ἰδού, δέσποτα, παρέστησα ἓν εἶναι θέλημα ἐπὶ Χριστοῦ·

Καὶ ἀναστάντες οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τινες τῶν ἐπισκόπων τῆς συνόδου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες ἐξεβόησαν λέγοντες·

Περισσῶς καὶ παρὰ τὸ κείμενον Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως ἐκ τοῦ νῦν ἀναγνωσθέντος ῥητοῦ δακεῖ διαβεβαιοῦσθαι ἓν εἶναι θέλημα ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· τοῦτο γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐπὶ τῆς θείας αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ παντοκρατορικῆς φύσεως ἐκλαβὼν γεγράφηκεν, ἅπερ μετὰ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος κοινὸν καὶ παντοδύναμον κέκτηται· διὸ καὶ „παναλκὲς" αὐτὸ ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίᾳ τῇ μνήμῃ προσηγόρευσε Κύριλλος· ἄλλως τε οὐδὲ ἀριθμητικῶς τέθεικε τὸ τοιοῦτον θέλημα ἓν.

Καὶ ἀναγνωσθέντος ἐντελῶς τοῦ τοιούτου βιβλίου Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Καὶ τὸ ἕτερον βιβλίον τῆς ἁγίας τρίτης συνόδου ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ λαβὼν Σολομὼν ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω ἀπὸ ἀρχῆς ἕως τέλους.

---

13 – 14 Prov. 8,15

12 – 15; 26 Cyrillus Alex., ad Theodosium, ACO I 1,1 p. 42,33 – 43,3

MT

1 πρὸς βραχὺ] παραχρῆμα M θεοφιλέστατος | θεοσεβέστατος T 6 ἐπιδιδότω | διδότω M 10 τὸν om. M 15 αὐτοῦ | αὐτῷ ACO I 1,1 p. 43,3 17 παρέστησα | παρέστησεν M 20 λέγοντες om. M 21 ὁ om. M 27 τε δὲ οὐδὲ T 33 ἀπὸ | ἀπ' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et paululum egrediens Georgius deo amabilis diaconus et cartophilax et ueniens in bibliotheca uenerandi patriarchii protulit libros sanctarum et uniuersalium synodorum.
Constantinus piissimus imperator dixit:

Georgius relegiosus diaconus et cartophilax codices, quos prae manibus gerit, sanctorum conciliorum porrigat ad legendum.

⟨Et⟩ accipiens Stephanus relegiosus presbiter et monachus, discipulus Macharii uenerabilis archiepiscopi Antiochiae, primum librum gestorum sanctae tertiacque et Ephesenc prioris synodi relegit. et ueniens ad sermonem prosphoneticum, qui scriptus est a sanctae memoriae Cyrillo Alexandrinae magnae ciuitatis praesule ad Theodosium piae memoriae imperatorem, cuius est initium: *Quod apud homines quidem eminet*, et post pauca: „firmamentum autem inmobile huiusmodi uestri a deo amabilis et relegiosi imperii ipse dominus noster Iesus Christus, *per ipsum enim reges regnant et potentes decernunt iustitiam* secundum quod scriptum est. est enim eius omnipotens uoluntas," Macharius sanctissimus archiepiscopus Antiochenae ciuitatis dixit:

Ecce, domine, ostendi unam uoluntatem esse in Christo!

Et exsurgentes qui locum praesentabant apostolicae sedis ⟨antiquae⟩ Romae et quidam episcoporum synodi Constantinopolitani et gloriosissimi iudices reclamauerunt dicentes:

Superfluae et non secundum quod adiacet Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochenae magnae ciuitatis ex nunc relecto textu uidetur affirmare unam esse uoluntatem in duabus naturis unius domini nostri Iesu Christi, id est deitatis eius et humanitatis; hoc enim sanctissimus Cyrillus in diuina ipsius domini nostri Iesu Christi et omnipotentissima eius natura accipiens scripsit, quam cum patre et sancto spiritu communem et omnipotentem habet, propter quod et „omnipotentem" eam idem sanctae memoriae Cyrillus appellauit, alias nec numeraliter posuit eandem uoluntatem unam.

Et relecto ex integro eodem libro Constantinus piissimus imperator dixit:

Et ille alter liber sanctae tertiae synodi relegatur.

Et accipiens Solomon deo amabilis diaconus et notarius sanctissimi patriarchae Constantinopoleos relegit a principio usque ad finem.

VP R MNL K

---

1 paululum] paululus N egrediens] regrediens R cartophilax] chartophilax VP cartholilex R carthuphyfax M 2 bibliotheca] bibleotheca VP¹ biblioteca ML bibliotecha K patriarchii] patriarchi VP¹ et *om.* R 4 georgius] gregorius R relegiosus] religiosus R MNL K cartophifax] chartophilax VP cartotilax R carthophylax M carthophilax NL K prae] per VP¹ 5 conciliorum] consiliorum N porrigat *om.* N 6 καί = ⟨et⟩ *om.* VP R MNL K relegiosus] religiosus R MNL K macharii] machari VP² macari P¹ macarii L 6–7 archiepiscopi uenerabilis R 7 sanctae] sancta et VP tertiaeque] detciaeque R ephesenc] ephaesene P¹ N ephaesine P² ephesie R 7–8 prioris ... sermonem *om.* N 8 prosphoneticum] prospheticum N 9 theodosium] theodorum VP¹ 10 initium] inicium V R K 11 inmobile] inmobilem R NL K uestri] uestre K a *om.* V relegiosi] religiusi R MNL K 12 ipsum] issum R 13 quod] qui VP¹ est *om.* VP L omnipotens eius K uoluntas] uoluntates VP¹ 14 antiochenae] antiochaenae V N anthyochene R antiochiae M anthiocene K 15 domine *om.* VP¹ ostendi esse unam N unam esse uoluntatem P¹ R L. esse *om.* VP¹ 16 exsurgentes] exurgentes NL K praesentabant] presiabant M τῆς πρεσβυτέρας = ⟨antiquae⟩ *om.* VP R MNL K romae] romane R 17 constantinopolitani] constantinopolitane R gloriosissimi] gloriosissime V 18 superfluae] superfluc MNL K παρὰ = non secundum quod adiacet] coadiacet R macharius] macarius P¹ R L uenerabilis] deo amabilis K 18–19 antiochenae] antiochaenae V 19 relecto] relicto P textu] texto ML K testo N unam] una V 21 ipsius *om.* V 22 cum] con V spiritu sancto M 23 eam] eisdem N cyrillus] cyrillis V 24 numeraliter] numerabiliter P¹ R candem] cadem P¹ 26 ille *om.* N tertiae] tertio VP² synodi] sinodi K 27 solomon] salomon P² R MN K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἱκανῶς ἡμῖν ἡ ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ γενομένη ἀνάγνωσις καθέστηκεν, ἐν ᾗ πέρας ἔλαβον τὰ ἐπὶ τῆς ἁγίας τρίτης ἐν Ἐφέσῳ τὰ πρότερον πραχθέντα συνόδου, καθ' ἑτέραν δὲ καὶ τὰ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι ⟨τετάρτης⟩ συνόδου πεπραγμένα ἡμῖν ὑπαναγνωσθήσονται.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ δεκάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων

Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων

Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θρᾴκης

Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

⟨Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου⟩

Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου

Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τοῦ Ὁρμίσδου οἴκου

Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου

Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ καισίστωρος

Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

MT (23)

---

4 quartae = ⟨τετάρτης⟩ om. MT 7 δευτέρα] β' M 12 θεοσόφου] θεοστεφοῦς M 20–21 καὶ ... πατρικίου om. M 23–44,25 ἀπὸ ... εἶπον om. T 24 ⟨παύλου ... πατρικίου⟩ om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sufficienter nobis lectio in praesenti die facta est, in qua finem susceperunt, quae in sancta tertiaque et Ephesena priore synodo gesta sunt, in subsequenti uero et quae in sancta Chalcedonense quarta synodo acta sunt nobis relegentur.

ACTIO SECUNDA

In nomine domini dei et saluatoris nostri Iesu Christi imperantibus a deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo firmato magno imperatore perpetuoque augusto et imperatore anno uicensimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicensimo secundo decima die mensis Nouembris indictione nona.

Praesidente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, qui cognominatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio, comitis imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agentis comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore
Polyeucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule

VP B(24)R MNL K

---

2 sufficienter] suffeiens L suffirienter K praesenti] praesente R facta] dicta R 3 et¹ *om.* R L ephesena] ephesaena P¹ ephesina R subsequenti] subsequente R 4 chalcedonense] chalcedonensi P calcedunense MNL K synodo] synodi V relegentur] relegantur P¹ R N 9 domini et dei R dei *om.* K et *om.* V a deo coronatis *om.* N 10 dominis nostris VP quidem … firmato *om.* N firmato] confirmato K 11 augusto] agusto VP augustus et imperator K uicensimo septimo] uicessimo septimo P XXVIII R uicesimo septimo M XXVII N uigesimo septimo K 12 consolatum] consulatum R M consulatus N consulatu L *om.* K tertio decimo] XIII R N heraclio] eraclio VP 13 tiberio] tyberio N uicensimo secundo] uicessimo secundo P XXII R N uicesimo secundo M uigesimo secundo L K 14 nouembris] nouembrii L K nona *inc.* B (23,8) nona] VIIII. N 17 praesidente] praesedente B piissimo … dilecto *om.* N et con christo VP¹ et cum christo P² constantino *om.* N secretario] sacratorio R 18 sacri *om.* N palatii] palitii B qui – quod ? serenitatis] serenitates VP¹ 20 – 21 et … patricio *om.* R 21 patricio et comitis VP MNL comitis] comites P² comite M comiti NL obsequii] obsequi VP¹ K rhraciae] thrachiae ML tracte K 23 paulo … patricio *om.* R K 24 logotheta] logotheca N logbothera K 25 imperialis] diuinae MNL (*cf.* 23,24; 37,6) 26 et in locum P agentis] agente V² 27 glorioso] gloriose VP² 27 – 28 patricio … exconsule] paulo R 28 polyeucto] polieucu V polieucto P polyeuto K glorioso] gloriose V exconsule patricio V 29 thoma] thome V glorioso] gloriuse VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντ⟨ίου⟩ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θρᾴκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θρᾴκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης

M

3 leontio = Λεοντ⟨ίου⟩] λέοντος M 17 – 18 Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente (autem et) sancta et uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbae, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili ac sanctissimo archiepiscopo magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisiario Theodori uenerabilis uicarii sedis Hierosolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternae, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum adimplentibus uenerabilis concilii antiquae Romae CXXV religiosorum episcoporum, qui etiam per proprias subscriptiones insinuantur in suggestione ab eis facta ad piissimum principem Constantinum, et
Theodoro religioso presbitero et uicario Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo (ciuitatis) Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Georgio episcopo Cyzici
Petro episcopo Nicomediae
Fotio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Chalcedonensi
Theodoro episcopo Meletinae
Sisinnio episcopo Hierapoleos Frigiae
Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Byzois Thraciae
Gregorio episcopo Mitilenae

VP BR MNL K

1 glorioso] gloriose V et *om.* N dispositore] dispossatore P¹ dispositorem K 3 leontio … exconsule *om.* R K 5 conueniente] conuenienta V 6 καὶ = (autem et) *om.* VP BR MNL K 6 urbae] urbe BR K 7 theodoro] theodore P¹ uenerabile] uenerabili B²R diacono] dyacono R K 8 agathonis] aghathonis K 9 uenerabili ac *om.* K sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo K constantinopoleos] constantinopoleus BR 11 amabili] amabile R²R presbitero et monacho B alexandriae] alexandrinae P¹ BR 12 machario] macarin P¹ B theopoleos] theopoleus BR antiochiae] anthiochiae B anthyochiae R 13 religioso] religioso R K apochrisiario] apochrisario V R apocrisario B sedis *om.* B 15 portuensis] porthuensis B abundantio] habundantio VP 16 regitanae] regidane VP regitane K 17 CXXV religiosorum] centum viginti quinque religiosorum K 18 et *om.* BR 19 religioso] religioso R K 20 basilio] halio R πόλεως = (ciuitatis) *om.* VP BR MNL K gortinae] gorchine R insulae] insole V 22 sisinnio] sissinnio P heracliae] eracli V eraclyae K thraciae] trariae B trachcie R 23 cyzici] bizyci VP (cyzici + byzois) cizici R K *cf.* Mitteilungen d. Ges. f. Salzburger Landeskunde 124 (1985) 305 – 318. 24 nicomediae] nichomediae K 26 chalcedonensi] chalcedoniae B calcedonae K 28 hierapoleos] hierapoleus BR 31 gregorio] georgio BR mitilenae] militinae B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
〈Ἀντωνίου〉 ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δαισκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου 〈ἐπισκόπου〉 Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κῶου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζην〈ων〉ουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ
Κύνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

M

---

5 antonio = 〈ἀντωνίου〉 | Ἰωάννου M 6–8 3,1,2 M *transmut.* 11 〈ἐπισκόπου〉 *om.* M
17 καντάνου | καντάνης M 19 ζην〈ων〉ουπόλεως | ζηνουπόλεως M 20 δαλισανδοῦ | ἁλισανδοῦ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Methymnae
Theognio episcopo Chii
Georgio episcopo Camulianae
Antonio episcopo Hypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Plarone episcopo Cinnis
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordi
Theodoro episcopo Uerissae
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Claneu
Georgio episcopo Ch(o)ensi
Iohanne episcopo Myndi
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophanio presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae, qui cognominatur Baias
Georgio presbitero et abbate monasterii Renati positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii, qui dicitur Domus Arsicia, positi similiter in antiqua Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchii et
Stephano presbitero et monacho discipulo Macharii archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

VP BR MNL K

1 silimbriae] silymbriae B methymnae] metimne VP K 3 theognio] theonio VP theogino R 5 hypepon] ipepon VP epipon B ypepon K 6 – 7 genesio ... cinnis om. BR K 8 dascilii] dascinii VP 9 iustinianopoleos] iustianopoleos VP iustinianopoleus BR 10 uerissae] ferisse VP uerrissae B 11 stephano] stefano B sthephano R 13 dometio] dometico V plusiados] plusidiados B plusyados R 14 claneu] clane VP 15 ωσου = ch(o)ensi] chiensi VP BR MNL K 16 myndi] mindi VP mundi K 17 gregorio] geogio BR 18 lappis om. VP 19 eulalio] elalio V eolalio B eolaio R zinonopoleos] zynonopoleos V zinonopoleus BR 20 dalisandu] talisandu VP dalizandu R 22 theophanio presbitero] theofanio praesbytero B abbate] abbate] abbatis R siciliae] siliciae P qui] quod BR 23 presbitero] praesbytero B abbate] abbas R renati om. BR antiqua] antique V roma] romae VP 24 stephano] stefano B qui] quod ? arsicia] arsitia V B 26 presbitero] praesbytero B oratoriorum] horatorium VP oratutiorum B 27 stephano] stefano B macharii] machari V macari B theopoleos] cheupoleus BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ καθεσθέντων τῶν τε ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων εὐαγγελίων Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις ⟨καὶ⟩ σεκρετάριος βασιλικὸς εἶπε·

Μέμνηται ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ὑμῶν σύνοδος, ὡς κατὰ τὴν προτέραν συνέλευσιν τέλος λαβούσης τῆς ἀναγνώσεως τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας ἐν Ἐφέσῳ τρίτης τὸ πρότερον συνάδου συνεῖδεν ἀκολούθως καὶ τὰ τῆς ἁγίας τετάρτης ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀναγνωσθῆναι πεπραγμένα, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον. Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Προσαγέσθωσαν καὶ τὰ τῆς λεχθείσης τετάρτης ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου πεπραγμένα καὶ εἰς ἐπήκοον ⟨ἡμῶν⟩ ἀναγινωσκέσθωσαν·

Καὶ λαβὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς αὐτῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀνέγνω. καὶ ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐμφερομένην ἐπιστολὴν τοῦ ἐν ἁγίᾳ τῇ μνήμῃ τῆς μεγαλωνύμου Ῥώμης πάπα Λέοντος καὶ ἐλθόντος εἰς τὸ ῥητὸν τὸ φάσκον·

„ἐνεργεῖ ⟨γάρ⟩ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν" ἀναστάντες οἱ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ μέρους τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐβόησαν·

Ἰδού, δέσποτα ἁγαθέ, φανερῶς δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ παρὼν ἁγιώτατος κηρύσσει πατήρ, οὗτινος τὸν παράνταλόγον ἡ ἁγία τετάρτη σύνοδος „στήλην ὀρθοδοξίας" ἀπεγράψατο κα⟨τὰ⟩ καθαίρεσιν πάσης αἱρέσεως ἅτε τοῦ μεγάλου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου ὁμολογίᾳ συμβαίνουσαν· καὶ τί περὶ τούτου ἀξιοῦσι Μακάριος ὁ ὁσιώτατος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεοφιλέστατοι ἄνδρες λέγειν;

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν·

Ἐγώ, δέσποτα, δύο ἐνεργείας οὐ λέγω, ἀλλ' οὐδὲ νοῶ τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Λέοντα δι' αὐτῆς τῆς ῥήσεως δύο ἐνεργείας φήσαντα.

---

24 – 25 cf. Mt. 16,16

16 – 19 Leo I papa, Epist. ad Flavianum, ACO II 1,1 p. 14,27 – 25,2 (gr.); ACO II 2,1 p. 28,12 – 14 (lat.) 23 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,15 (gr.); ACO II 3,2 p. 137,25 (lat.)

M

---

4 et = ⟨καὶ⟩ *om.* M 11 nostro = ⟨ἡμῶν⟩ *om.* M 16 enim = ⟨γάρ⟩ *om.* M 23 κα⟨τὰ⟩ *coni.* Lu. | καὶ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et residentibus tam gloriosissimis patriciis et consulibus quamque omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis ⟨ordinabiliter⟩ in eodem secretario Trulli, praepositis in medio sanctis et inmaculatis euangeliis Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

Meminit uestra pietas et sancta ac uniuersalis uestra synodus, quod in praeteritu conuentu finita lectione gestorum sanctae tertiae Ephesenae prioris synodi praeuidit subsequenter et acta sanctae quartae Chalcedonensis synodi relegi, et suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Proferantur et acta praedictae sanctae quartae Chalcedonensis synodi et coram nostro relegantur auditu.

Et accipiens Antiochus religiosus lector et notarius sanctissimi patriarchae Constantinopoleos primum librum eiusdem sanctae Chalcedonensis synodi relegit, et relegente eo epistulam, quae in eis continetur sanctae memoriae papae Leonis magnae ciuitatis Romanae, et ueniens ad textum in quo scriptum est: „agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi est, carne autem exsequente quod carnis est, et unum horum coruscat miraculis, aliud uero subcumbit iniuriis", exsurgentes qui ex parte apostolicae sedis erant antiquae Romae reclamauerunt:

Ecce, benignissime domine, manifestae duas naturales operationes inconfuse et indiuise in domino nostro Iesu Christo praesens sanctissimus praedicat pater, cuius praesentem sermonem sancta quarta synodus „firmamentum orthodoxae fidei" conscripsit in damnatione uniuersae hereseos utpote professioni beati principis apostolorum Petri conuenientem; et quid pro hoc dignum sentit Macharius uenerabilis et qui cum eo sunt deo amabiles uiri, dicant.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae dixit:

Ego, domine, duas operationes non dico, sed nec sentio quod beatae memoriae Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit.

VP BR MNL K

---

1 residentibus] resedentibus B gloriosissimis] gloriosis BR patriciis] patriarchis K 2 κατὰ τάξιν = ⟨ordinabiliter⟩ *om.* VP BR MNL K secretario] secratario V sacrario N 3 magnificus] magnus episcopus N 5 uestra] uestram B synodus] sinodus B synodis N 6 ephesenae] ephesinae P² BR synodi] sinodi B 7 et¹ *om.* K sanctae quartae] sancta quarta V chalcedonensis] calchedonensis V calcedoninsis B calcedonensis R synodi] sinodi B suggerimus] subgerimus N 8 placuerit] placuerint N 10 et¹] ut R chalcedonensis] calchedonensae V calchedonensi P chalcedoninsis B calcedonensis R N K 11 relegantur] legantur BR auditu] audito V 12 antiochus] antiocus K religiosus] religiosus MNL K 12 – 13 constantinopoleos] constantinopoleus BR 13 chalcedonensis] calcedonensis V chalcedoninsis B synodi *om.* N sinodi K 14 epistulam] epistolam P¹ B L K eis] eo R memoriae] memoria V 15 in *om.* N agit] aut V ait N utraque] utraquae P 16 communione] cummonione VP uerbi] dei R 17 exsequente] exsequenter V exequente R ML K quod] que VP coruscat] choruscat V corruscat B¹ K subcumbit] succumbit BR ML 18 exsurgentes] exurgentes R M K 18 – 19 reclamauerunt] clamauerunt MNL 20 manifestae] manifesta P manifeste B MNL K operationes] operationis V 22 – 23 damnatione] demnatinonem P¹ daponatione L K 23 hereseos] hereseus B heresis R utpote] utpure E professioni] professione VP¹ professionis N principis] principes V apostolorum] apostulorum V 24 quid] qui N macharius] macarius P BR L 25 dicant] dicunt V dicint P¹ 26 macharius] macarius P BR L uenerabilis] uenit L antiochiae dixit] anthiochiae K 27 operationes] operationis V²P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
Ἀλλὰ μίαν ἐνέργειαν νοεῖς αὐτὸν λέγοντα;
Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·
Ἐγὼ ἀριθμὸν οὐ λέγω, ἀλλὰ θεανδρικὴν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν κατὰ τὸν ἅγιον Διονύσιον.
Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·
Πῶς γὰρ νοεῖς τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν;
Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·
Ἐγὼ οὐκ ἐπικρίνω.
Καὶ ἀναγνωσθέντων τῶν λοιπῶν τοῦ αὐτοῦ βιβλίου μέχρι πέρατος Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
Ἀναγινωσκέσθω καὶ τὸ ἕτερον βιβλίον τῆς αὐτῆς ἁγίας τετάρτης ἐν Χαλκηδόνι συνόδου.
Καὶ λαβὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τὴν τοιαύτην τῶν πεπραγμένων βίβλον ἀνέγνω.
Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
Ἱκανῶς καὶ νῦν ἡ παροῦσα ἔχει ἀνάγνωσις, καθ' ἑτέραν δὲ καὶ ἡ τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου βίβλος προκομιζέσθω.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως καὶ αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator dixit:
Sed unam operationem intellegis eum dixisse?
Macharius uenerabilis archiepiscopus dixit:
Ego numerum non dico, sed deiuirilem eius operationem secundum sanctum Dionisium.
Constantinus piissimus imperator dixit:
Et quomodo intellegis deiuirilem operationem?
Macharius uenerabilis archiepiscopus dixit:
Ego non superiudico.
Et relectis residuis eiusdem libri usque ad finem Constantinus piissimus imperator dixit:
Relegatur et alius liber eiusdem sanctae quartae Chalcedonensis synodi.
Et accipiens Antiochus religiosus lector et notarius eundem actorum librum relegit.
Constantinus piissimus imperator dixit:
Sufficit et nunc praesens lectio, in subsequenti uero et liber gestorum sanctae quintae synodi proferatur.

ACTIO TERTIA

In nomine domini dei et saluatoris nostri Iesu Christi imperantibus a deo coronatis et serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicensimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicensimo secundo tertia decima die mensis Nouembrii indictione nona.

Praesidente eodem piissimo et Christo amabile magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, qui cognominatur Trullus, et ex iussione eius deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus

VP BR MNL K

1 piissimus *om.* M 2 intellegis] intelligis R MI. K 3 macharius] macarius P BR uenerabilis *om.* N uenit L 4 dionisium] dyonisium R I. 6 intellegis] intelligis R MNL K 7 macharius] macarius P B L uenerabilis *om.* N uenit L 9 relectis] relictis R NL K piissimus *bis* B 10 – 11 relegatur … dixit B *marg.* 10 chalcedonensis] calcedonensis V B² M R calchedonensis N synodi] sinodi K 11 antiochus] anthiochus R religiosus | religiosus B²R MNL K eundem] eorundem B²R eiusdem L actorum] auctorem V B auctorum P 13 et¹ *om.* N uero *om.* VP 14 proferatur] proferator V preferatur K 19 – 20 a deo coronatis et *om.* N 20 et¹ *om.* R dominis *om.* V flauiis] flauius P quidem … decreto *om.* N 21 *om.* VP NL K 21 principe … et¹ *om.* N augusto] agusto VP uicensimo] uicessimo P uicesimo M uigesimo K uicensimo septimo | .XXVIII. BR XXVII N 22 consolatum] consulatum P² R ML 23 *om.* P R NL K tertio decimo | tertio XIII V .XIII. BR N heraclio | heracleo BR 23 atque | at M¹ adque N riberio | ryberio R MNL uicensimo | uicessimo P uicesimo MI. K uicensimo secundo] .XXII. BR N 23 – 24 tertia decima] tertio decima V tercia decima P .XIII. BR tertio decimo N 24 nouembrii | nouembri VP¹ R nouembris P² MN indictione] indictionis B nona] nonae BR .VIIII. N 26 praesidente] presedente B amabile | amabili P² dilecto K 27 qui | quod K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τοῦ Ὁρμίσδου οἴκου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ καισίστωρος
Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων ⟨καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης⟩.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν θεοσεβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ θεοσεβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ⟨ἀρχι⟩επισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου ταῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἰκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου

M

5–6 Ἰουλιανοῦ – Παύλου M *transmut.* 8 τοῦ] τῶν M *(recte?)* 12 ὑπάτων πατρικίου M 16 et domestico imperialis mensae = ⟨καὶ … τραπέζης⟩ *om.* M 21 archiepiscopo = ⟨ἀρχι⟩επισκόπου] ἐπισκόπου M 33 εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Nicera glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comiti imperialis obsequii et substrategu Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logothetae
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et loci seruatore comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente autem et sancta ac uniuersale synodo, quae secundum diuinam sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono locum adimplentibus sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili atque sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisiario Theodori uenerabilis uicarii sedis Hierosolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Porruensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternae, Iohanne episcopo ciuitatis Regiensis, locum praesentantibus uenerabilis synodi antiquae Romae CXXV deo amabilium episcoporum, qui et per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum piissimum imperatorem, et
Theodoro religioso presbitero atque uicario Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae

VP BR K

1 niceta] nicaeta P 2 comiti] comitis K obsequii] obsequi V 5 iuliano ... patricio om. R patricio om. B logothetae] logothete V¹P R logotheta R loghothetae K 6 imperialis] imperiali K 7 excubiti] excóbiti B 9 polieucto] polyeucto P¹ peleucto B 11 ex] consule et om. R dispositore] dispessyrore R 15 autem om. R et om. K uniuersale] uniuersali P R K synodo] sinodo B 16 hac] hanc VP¹ urbe] urbae V om. R 17 uenerabile] uenerabili P² diacono] diaconum V 18 agathonis] aghathonis K 19 sanctissimo archiepiscopo] sanctissimi archiepiscopi K constantinopoleos] constantinopoleus BR 21 amabili] amabile BR presbitero] presbytero B 22 machario] macario P BR uenerabili] uenerabilis P² theopoleos] theopoleus BR antiochiae] anthyochiae R 23 religioso] religioso R K apochrisiario] apocrisario BR apocrisiario K theodori] theodoro V 25 abundantio] habundantio VP 26 regiensis] regiensi VP¹ BR K 27 CXXV] centum uiginti quinque K subscriptiones] subscriptionis V subscriptione B 28 piissimum om. P¹ piissimum magnum imperatorem VP BR K 29 religioso] religioso R K 31 insulae] insolae B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Θεοδώρου ⟨ἐπισκόπου⟩ Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ⟨ἐπισκόπου⟩ Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλαυέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζη⟨νω⟩νουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μονῆς ἐπιλεγομένης Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ

M

20 episcopo = ⟨ἐπισκόπου⟩ om. M 22 episcopo = ⟨ἐπισκόπου⟩ om. M 30 zinonopoleos = ζη⟨νω⟩νουπόλεως] ζηνουπόλεως M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Chalcedone
Theodoro episcopo Meletinae
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiae
Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Bizois Thraciae
Gregorio episcopo Mitilenae
Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Methymnae
Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camuliane
Antonio episcopo Ypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnae
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordi
Theodoro episcopo Uerissis
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Claneu
Georgio episcopo Cohensi
Iohanne episcopo Myndi
⟨Gregorio⟩ episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophanio presbitero et abbate uenerabilis monasterii in Sicilia positi, qui cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma

---

VP BR K

---

2 heracliae] eracliae VP thraciae] traciae B K thrachia R *cf.* Mitteilungen d. Ges. f. Salzburger Landeskunde 124 (1983) 305 – 318. 3 cizici] cizyci V 4 nicomediae] nichomediae K 5 photio] fotio BR K niciae] nithiae V 6 chalcedone] calcedone V 8 hierapoleos] hierapoleus B phrygiae] frigiae VP 9 macrobio] machobrio V 10 bizois] byzois B 11 gregorio] georgio BR mitilenae] michilene B 12 silimbriae] silymbriae B 13 methymnae] metimne V metymnae P 14 cii] cibi VP chii R 16 ypepon] ypipon V hypepon P[1] 17 anastasiopoleos] anastasiopolcos BR 18 cinnae] cynne P 19 dascilii] dascylii B 20 iustinianopoleos] iustinianopoleus BR gordi] gurdi K 22 stephano] stefano B heracliae] eracliae VP 23 cii] chii R 24 dometio] tomedio V demotio K episcopo *om.* VP 25 claneu] claneo VP 26 cohensi] coensi BR 27 myndi] mindi VP mundi K 28 ypηγόρου = ⟨gregorio⟩] georgio VP BR K 30 eulalio] seulalio V[1] eolalio BR zinonopoleos] zyninopolcos V zininopoleos P zininopoleus B zinepoleus R 33 theophanio] theofanio BR qui] quod R cognominatur] cognominabatur K 35 monacho] monachi VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην

Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ

Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

Καὶ καθεσθέντων τῶν ⟨τε⟩ ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων ἀχράντων εὐαγγελίων Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπε·

Κατὰ τὰ ἐν τῇ παρελθούσῃ συνελεύσει διαλαληθέντα παρὰ τῆς θεοσόφου ὑμῶν βασιλείας, ἰδοὺ τὰ βιβλία τῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου μετὰ χεῖρας ἔχομεν καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Κωνσταντῖνος ⟨ὁ⟩ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Παρὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος ὑποδεχόμενος τὴν βίβλον ἀναγινωσκέτω.

Καὶ λαβὼν καὶ ἀναπτύξας τὴν τοιαύτην βίβλον ἀπήρξατο τοῦ προοιμίου τῆς τοιαύτης βίβλου ἔχοντος ἐπὶ λέξεως οὕτως „Λόγος τοῦ ἐν ἁγίοις Μηνᾶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Βιγίλιον τὸν μακαριώτατον πάπαν Ῥώμης περὶ τοῦ ἓν εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸ θέλημα." καὶ ἀναστάντες οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐβόησαν·

Εὐσεβέστατε δέσποτα, ἐφαλσεύθη ἡ παροῦσα βίβλος τῆς πέμπτης συνόδου· μὴ ἀναγνωσθῇ ὁ λεγόμενος λόγος Μηνᾶ πρὸς Βιγίλιον, πλαστὸς γάρ ἐστιν· ἀλλὰ κέλευσον ἀκριβῶς ἐπισκῆψαι. πληροφορηθῆναι γὰρ ἔχει τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν κράτος, ὅτι οὐκ ἐτέθη τηνικαῦτα γινομένων τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ συνόδῳ ἐν προοιμίοις οὕτως ὁ λεγόμενος λόγος Μηνᾶ πρὸς Βιγίλιον, ἀλλὰ προσεχῶς ἐνετέθη ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς παρούσης βιβλίου, καθὸ ἐν τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς θείας λήξεως ἐτελεύτησε Μηνᾶς, ἡ δὲ ἁγία πέμπτη σύνοδος ἐν τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας συνεθροίσθη, ἐπισκοποῦντος ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως Εὐτυχίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης.

Καὶ ἐπισκήψαντες ὁ τε εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἄρχουσι καὶ τισι τῶν τῆς ἁγίας συνόδου θεοφιλῶν ἐπισκόπων καὶ ἀναπτύξαντες καὶ ἀνακρίναντες εὗρον τρεῖς τετράδας εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου ἐκ προσθήκης ἐμβληθῆναι μὴ ἐχούσας ὑποσημείωσιν ἀριθμητικὴν τὴν πρὸς συνήθειαν ἐντεθειμένην ἐν ταῖς ⟨τετ⟩ράσιν, ἀλλ' ἐν τῇ

19–21 cf. V. Grumel, Reg., Nr. 243 (a. 552)

M

8 ⟨τε⟩ *om.* M 9 μητροπολιτῶν καὶ *add.* Agathon a. 713? 15 ⟨ὁ⟩ *om.* M 25 adducere praesentem librum = ἐπισκῆψαι ⟨τὴν παροῦσαν βίβλον⟩? 35 ⟨τετ⟩ράσιν] πέρασιν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii, qui cognominatur Domus Arsitia, positi similiter in seniore Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchii et
Stephano presbitero et monacho discipulo Macharii archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

Resedentibus quoque tam gloriosissimis patriciis et consulibus quam omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis ⟨ordinabiliter⟩ in eodem secretario Trulli, praepositis in medio sanctis et intemeratis euangeliis Paulus magnificus asecreta et imperialis secretarius dixit:

Secundum quod in praeterito conuentu interlocuta est deo instructa pietas uestra, ecce libros sanctae quintae synodi prae manibus habemus et suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Praesens Antiochus religiosus lector et notarius suscipiens librum relegat.

Et accipiens aperiensque eundem librum exorsus est principium praedicti libri, qui ita continebat: „Sermo sanctae memoriae Maenae archiepiscopi Constantinopoleos ad Uigilium beatissimum papam Romanum de eo quod una sit Christi uoluntas." et exsurgentes legati apostolicae sedis Romae exclamauerunt:

Piissime domine, falsatus est praesens liber quintae synodi. nequaquam relegatur sermo, qui dicitur Maenae ad Uigilium, quia finctus est; sed iube diligenter aduertere praesentem librum. satisfieri enim habet piissimum uestrum imperium, quia non est tunc temporis positus in exordio, cum fierent acta in sancta quinta synodo, iste qui dicitur sermo Maenae ad Uigilium. nuper appositus est in principiis praesentis libri, eo quod uicesimo primo anno Iustiniani diuae memoriae obiit Maenas, quinta autem synodus uicesimo septimo anno imperii eius congregata est, episcopatum tenente huius regiae urbis Euthychio uenerabilis memoriae.

Et inspicientes tam piissimus imperator una cum gloriosissimis iudicibus et quibusdam ex sancta synodo deo amabilibus episcopis et aperientes ac discernentes inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos non habentes subnotationem numeri, qui secundum

---

VP BR MNL(6) K

---

1 stephano] stefano B monachis | monacis K qui] quod K 3 monacho | monachi B oratoriorum | horatoriorum VP 4 stephano | stefano B macharii | macarii P R macari B theopoleos] theopoleus BR 6 resedentibus] residentibus MNL K quam] que V 7 κατὰ τάξιν = ⟨ordinabiliter⟩ om. VP BR MNL K 8 asecreta | asecretis P² N asecreto M imperialis] imperialius M 9 secretarius | secretarios P¹ 10 instructa | instructe V 11 prae | in BR quod] quo VP¹ 12 constantinus] costantinus V 13 antiochus] anthiochus P² antiocus B religiosus] religiosus R MNL K librum relegat | liber relegatur N 15 maenae | pienne R I. mennae M K constantinopoleos | constantinopoleus BR 17 exsurgentes | exurgentes R NL K apostolicae] apostolici V romae] romanae M 18 falsatus | falsus N synodi] sinodi R K relegatur | legatur K 19 maenae | menae V mennae M finctus] fictus M² finitus K 20 temporis] tempore VP² 21 fierent] fierine B fuerint N maenae | menae B mennae M 22 ἀλλὰ προσεχῶς = ⟨sed⟩ nuper ? appositus] adpositus B N K depositus R principiis] principio K uicesimo primo] uicessimo primo V XX primo BR 23 iustiniani anno P maenas] menas B NL K mennas M uicesimo septimo | XXVII B uicesimo N 24 euthychio] euthytio V eutychu P⁶ eutychio P⁴ euthicio B eutichio R ML K euthycio N 26 inspicientes] incipientes N gloriosissimis | gloriosissimus V 27 ex] et V inuenerunt et tres R 28 quaterniones | quaternones N libri | liber N additos] aditos V addirus K qui] que *coni.* Lu

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τετάρτῃ τετράδι εἶναι τὸν πρῶτον ἀριθμὸν καὶ εἰς τὴν μετ' αὐτὴν δευτέραν καὶ τρίτην τετράδα ἐφεξῆς, ἄλλως τε [δὲ] καὶ ἀνόμοια εἶναι τὰ γράμματα τῶν ὑποβληθεισῶν ἐν πρώτοις τριῶν τετράδων, ἐν αἷς ἐμφέρεται ὁ λεγόμενος Μηνᾶ πρὸς Βιγίλιον λόγος, πρὸς τὰ γράμματα τὰ ἀρχῆθεν γεγραμμένα ἐν τῷ λεχθέντι βιβλίῳ.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ὁ τοιοῦτος μὴ ἀναγινωσκέσθω λόγος, τὸ δὲ προοίμιον τῶν πεπραγμένων τῆς αὐτῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου κατὰ τάξιν ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ ἀνεγνώσθη τὸ πρῶτον βιβλίον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἀκολούθως καὶ ἡ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν πεπραγμένων τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πέμπτῃ συνόδῳ γενέσθω ἀνάγνωσις.

Καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τὸ βιβλίον ἀνέγνω. καὶ ἀναγινωσκομένης τῆς ἑβδόμης πράξεως εὑρέθησαν ἐν αὐτῇ λίβελλοι δύο ὡς ἀπὸ Βιγιλλίου τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένου πάπα Ῥώμης, ὁ μὲν εἷς πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει γενόμενον βασιλέα, ὁ δὲ ἕτερος πρὸς Θεοδώραν τὴν ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένην αὐγούσταν, ἐν οἷς περιέχεται οὕτως·

„Ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ Θεόδωρον τὸν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας ὡς ἀλλότριον ἀεὶ γεγονότα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἐναντίον, ὃς οὐχ ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι τὸν θεὸν λόγον, τουτέστι Χριστὸν εἶναι μίαν ὑπόστασιν καὶ ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ἐνέργειαν."

Καὶ ἀναστάντες πάλιν οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης μετὰ καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς θεοφιλῶν ἀνδρῶν ἐβόησαν καὶ εἶπον·

Μὴ ποιήσῃ ὁ θεός, δέσποτα, οὐκ εἶπε Βιγίλλιος μίαν ἐνέργειαν, οὐκ εἰσὶν οἱ λίβελλοι Βιγιλλίου, ἐφαλσεύθη καὶ αὕτη ἡ βίβλος ὥσπερ καὶ τὰ προοίμια τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς παρούσης πέμπτης συνόδου· ἐπεί, δέσποτα, εἰ μίαν ἐνέργειαν ἐδογμάτισε Βιγίλλιος καὶ ἀπεδέχθη ἐκ τῆς συνόδου, καὶ ἐν τῷ ὅρῳ τῆς αὐτῆς ἁγίας ⟨πέμπτης⟩ συνόδου ἡ τοιαύτη περὶ μιᾶς ἐνεργείας εἶχεν ἀναληφθῆναι φωνή. ἀναγινωσκομένου δέ, εὐσεβέστατε δέσποτα, τοῦ τοιούτου ὅρου εὑρίσκει ὁ δεσπότης τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν· καὶ καθ' εἱρμὸν καὶ τάξιν ἀναγνωσθείσης τῆς εἰρημένης βίβλου μέχρι τοῦ ὅρου, ἀναγνωσθέντος δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὅρου ἕως πέρατος οὐδαμῶς τι ἐμφερόμενον περὶ μιᾶς ἐνεργείας ἐν τῷ τοιούτῳ εὑρέθη ἅρῳ.

27–30 cf. Conc. oec. V, ACO IV 1 p. 287,28–31; p. 288,11–15; cf. MANSI XI 592 A 4–9

M

---

2 τε δὲ καὶ M 26 quintae = ⟨πέμπτης⟩ om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

consuetudinem affigitur in quaternionibus, sed in quarto quaternione habente primum numerum et in sequenti quaternione secundum et tertium ⟨quaternionem⟩ subsequenter, alias uero et dissimiles esse litteras eorundem in exordiis summissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo, qui dicitur Maenae ad Vigilium, a litteris, quae prius scriptae sunt in eodem codice.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Huiusmodi non relegatur sermo; proemium enim gestorum eiusdem sanctae quintae synodi ordinabiliter relegatur.

Et relectus est primus liber.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sequenter et secundi libri gestorum eiusdem sanctae quintae synodi lectio proueniat.

Et accipiens Petrus religiosus diaconus et notarius sanctissimi patriarchae Constantinopoleos librum relegit. et dum relegeretur septima actio, reperti sunt in ea duo libelli quasi ex nomine Vigilii sanctae memoriae, qui fuit papa Romanus, unus quidem ad Iustinianum piae recordationis quondam imperatorem, alter uero ad Theodoram piae memoriae quondam augustam, in quibus continebatur ita: „Anathematizamus autem et Theodorum, qui fuit episcopus Mopsuestiae, tamquam qui alienus semper extiterit ab ecclesiis et sanctis patribus aduersarius, qui non confitetur incarnatum esse deum uerbum, id est Christum esse unam subsistentiam et unam personam et unam operationem."

Et exsurgentes iterum legari apostolicae sedis antiquae Romae una qui cum eis erant deo amabilibus uiris exclamauerunt dicentes:

Non faciat deus, domine, non dixit Vigilius unam operationem, non sunt libelli Vigilii, falsatus est et hic liber sicut et exordia primi libri praesentis quintae synodi; nam, domine, si unam operationem docuit Vigilius et susceptus est a synodo, utique et in diffinitionem eiusdem sanctae quintae synodi de una operatione uox habuit conprachendi. dum relecta ergo fuerit, piissime domine, ipsa definitio, inueniet dominus omnem ueritatem; consequenter itaque et secundum ordinem relecto eodem libro ipsaque definitione usque ad finem relecta nullo modo aliquid de una operatione in eadem definitione inuentum est contineri.

VP BR MNL K

---

1 habente | habentem *cour.* Lu habere Mansi 2 sequenti | subsequenti *K* τετράδα = ⟨quaternionem⟩ atque quartum VP BR MNL K 3 dissimiles | dissimile P dissimilis B litteras | licteras K eorundem | eocundum K summissorum | submissorum B 4 continebatur | continẽur V contenebatur B maenae | maene V menae B mene R NL K menime M 5 | *add.* B¹ aliis R litteris | licteris K 5 eodem | edem V¹ codice | codicem K 7 proemium | primum V premium P² N²L postmodum BR primum N² enim = δὲ (autem?) quintae | quinque V quin P¹ 11 sequenter | sequentes VP secundi libri | secundus liber B lectio | loco R 12 religiosus | religiosus R MNL K diaconus | dyaconus K notarius | notus N patriarchae | patriarchiae VP 12–13 constantinopoleos | constantinopoleus BR 13 relegeretur | relegetur N reperti | repperti M²N K libelli | libri BR 14 unus | unius MNL 15 quondam | quoddam VP² NL K alter | alterum K theodoram | theodorum VP¹ K 16 quondam | quoddam VP² BR K augustam | agustum VP¹ augustum P² continebatur | contenebatur B anathematizamus | anathematizans V anathimatizamus B anethematizamus K 17 theodorum | theodorus N mopsuestiae | mopsuestiae M mopsbestiae N extiterit | existerit K 18 aduersarius | aduersariis K 19 subsistentiam | substantiam VP L 20 exsurgentes | exurgentes R MNL K una qui cum | qui cum eo R 22 faciat | faciet B¹ 23 et¹ *om.* V R L 23–24 domine si unam | si N 24 diffinitionem | delfinitionem P¹ definitionem B NL K diffinitione M 25 conprachendi | comprehendi ML K 26 definitio | difinitio V diffinitio M inuenier | inueniat B 27 itaque *om.* K relecto | lecto V definitione | difinitione V deffinitione P² diffinitione M 28 definitione | diffinitione M 29 contineri | contineri B¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ εὐλαβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος διάκονος, οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, εἶπον·

Αἰτοῦμεν τὴν θεόσοφον ὑμῶν γαλήνην εὐκαίρως τὴν λεχθεῖσαν ἀνακριβῶναι βίβλον εἰς τὸ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην πλαστουργίαν φανερωθῆναι.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Τὸ αἰτηθὲν καθ' ἑτέραν γενέσθω, ἡ δὲ παροῦσα βίβλος μέχρι τέλους ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ ἀνεγνώσθη.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Τὴν εἴδησιν τῶν ἀναγνωσθέντων βιβλίων λαβοῦσα, τῶν συνοδικῶν φημι, ἥ τε ἁγία σύνοδος καὶ οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες λεγέτωσαν, εἰ εὑρέθη ὁρισθὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἁγίων συνόδων, ὅπερ ὑπέσχετο Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εὐλαβέστατοι ἄνδρες ἀποδεικνύειν ἓν θέλημα καὶ ⟨μίαν⟩ ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἁγία σύνοδος καὶ οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον·

Ἐκ τῶν νῦν ἀναγνωσθεισῶν ἁγίων συνόδων, ὡς ἴστε, εὐσεβέστατοι, παντελῶς οὐχ εὕραμεν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διεξίτωσαν, εἰ κατὰ τὰ παρ' αὐτῶν ὑποσχεθέντα ἑτοίμως ἔχουσι χρήσεις προαγαγεῖν ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων ὀφειλούσας ἀποδεῖξαι, ὅπερ ὑπέσχοντο, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ταύτας προκομιζέτωσαν.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον·

Κατὰ τὰ κελευσθέντα παρὰ τοῦ ὑμετέρου κράτους, διωρίας ἡμῖν διδομένης, τὰς ὑποσχεθείσας παρ' ἡμῶν προφέρεσθαι τῶν ἁγίων πατέρων προκομίζομεν χρήσεις.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦτο καθ' ἑτέραν πραττέτωσαν.

Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν σύνοδος εἶπον·

MT (25)

---

13 unam = ⟨μίαν⟩ om. M 25 κατὰ inc. T (26,23)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theodorus et Georgius uenerabiles presbiteri et Iohannis uenerabilis diaconus, legati sanctissimi papae antiquae Romae, dixerunt:

Petimus deo instructam uestram serenitatem, ut tempestiue praedictus liber examinetur, ut adinuentio, quae in ea facta est, manifestetur.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Quod postulatum est in subsequenti proueniat, praesens uero liber usque ad finem relegatur.

Et relectus est.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Cognitionem relectorum synodicorum librorum percipientes tam sancta synodus quamque gloriosissimi iudices edicant, si inuenitur definitum esse ab eisdem sanctis synodis, sicut pollicitus est Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et qui cum eo sunt religiosi uiri demonstrare unam uoluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi.

Sancta synodus et gloriosissimi iudices dixerunt:

Ex lectione sanctorum conciliorum, sicut nostis, piissimi, penitus non inuenimus in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi unam uoluntatem et unam operationem.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Macharius uenerabilis archiepiscopus et qui cum eo sunt prosequantur, si secundum quae ab eis promissa sunt paratum habent proferre testimonia sanctorum probabilium patrum, quae debeant approbare, sicut pollicíti sunt, unam uoluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, et haec proferant.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et qui cum eo sunt dixerunt:

Secundum iussa uestri imperii, indutia nobis data, testimonia, quae proferre promisimus, sanctorum ⟨patrum⟩ proferimus.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Macharius uenerabilis archiepiscopus et qui cum eo sunt haec in subsequenti peragant.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos et quae sub eo est synodus dixerunt:

VP BR MNL K

---

1 uenerabiles] uenerabilis V presbiteri] praesbyreri B iohannis] iohannes BR diaconus] dyaconus K 1–2 legati a sanctissimo P² 2 sanctissimi] sanctissimo VP sanctissime N papae] papa P¹ 3 petimus a deo B *add.* tempestiue] tempestiuae V 4 ea (εὐτῆ)] eo R NL K 6–9 quod ... dixit *om.* R L 6 postulatum] postolatum P¹ est *om.* B 7 relegatur] legatur B 10 relectorum] praedictorum BR synodicorum] synodorum VP percipientes] precipientes R 10–11 quamque] quamcumque R 11 edicant] eondicant R aedicant N definitum] diffinita M definitam NL 12 macharius] macarius P BR 13 religiosi] religiosi R MNL relegiosi uiri *om.* K et unam operationem *om.* R in *om.* VP² 13–14 dispensatione] dispensationis V 15 synodus] sinodus K 16 lectione] lectionem V conciliorum *om.* R nostis] nosteis VP⁴ piissimi] piisime P penitus] paenitus B 17 dispensatione] dissipatione P 20 macharius] macarius P B 20–21 secundum ea quae ab eis sunt promissa sunt R 22 approbare] adprobare BR NL 23 incarnationis] incarnatione VP¹ R MNL K dispensatione] dispensationis VP R MNL K 24 macharius] macarius P B uenerabilis] uenit L antiochiae] anthiochiae K dixerunt *om.* R 25 data] date V 26 πατέρων = ⟨patrum⟩ *om.* VP BR MNL K proferimus] proferemus M 28 macharius] macarius P B uenerabilis] uenit L 29 georgius *om.* M quae (B M *corr.*)] qui VP R NL K synodus] synodis V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

⟨Εὐσεβέστατε δέσποτα⟩, αἰτοῦμεν τὴν ὑμετέραν θεόσοφον γαλήνην τὰς σταλείσας ἀναφορὰς πρὸς τὸ θειότερον ὑμῶν κράτος παρά τε Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου εἰς ἐπήκοον ἡμῶν ἀναγνωσθῆναι πρὸς τὸ τὴν εἴδησιν λαβεῖν ἡμᾶς πάσης τῆς ἐν αὐταῖς ἐμφερομένης δυνάμεως.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Τὸ παρ' ὑμῶν αἰτηθὲν καθ' ἑτέραν γενήσεται.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων καὶ μεγίστων εὐεργετῶν Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ ⟨θεοσόφου γαλήνης⟩ παρόντων καὶ ἀκροωμένων

Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων

Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης

Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου

Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τῶν Ὁρμίσδου οἴκου

Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου

Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος

Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν

MT

1 piissime domine = ⟨εὐσεβέστατε δέσποτα⟩ om. MT 11 τετάρτη] δ' T 14 καὶ μεγίστων εὐεργετῶν *add.* Agathon *a.* 713? 18 εἰκοστοδευτέρου] εἰκοστοεβδόμου T[1] 23 a deo instructae serenitatis = ⟨θεοσόφου γαλήνης⟩] εὐσεβείας M βασιλείας T 37 παύλου ... ὑπάτων T *transp. post* 48,1 ὑπάτων

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Piissime domine, petimus uestram ⟨a deo instructam⟩ tranquillitatem suggestiones directas ad deo ⟨coronatam⟩ uestram fortitudinem tam ab Agathone sanctissimo papa apostolicae sedis antiquae Romae quamque ab eius synodo relegantur, ut auditum capiamus, quatenus cognitionem et nos accipiamus totius uirtutis, quae in eis continetur.
Constantinus piissimus imperator dixit:

Quod a uobis postulatum est in subsequenti proueniet.

ACTIO QUARTA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicensimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicesimo secundo quinta decima die mensis Nouembrii indictione nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, qui cognominatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patritio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logothetae
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore diuinae domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore
Policucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum

---

VP BR MNL(16) K

---

1 – 2 θεοσέφουν … θεοστέπτων = uestram ⟨a deo instructam⟩ tranquillitatem … ad deo ⟨coronatam⟩ | uestram tranquillitatem … ad deo instructam VP BR MNL K 2 ad deo | a deo VP M¹ ad a deo B 3 quamque ab eius | quamquam ab eis N 4 quatenus … accipiamus *om.* R continetur | continentur K 6 a *om.* VP¹ proueniet | proueniat V 9 quarta | IIII. N 11 iesu christi *om.* BR iesu christi dei *om.* N nostri iesu christi imperantibus BR N a deo coronatis *om.* K 13 augusto | agusto VP uicensimo | uicessimo P uicesimo K uicensimo septimo | .XXVIII. B .XXVII. R 14 consolatum | coñs. K tertio decimo | XIIImo VP¹ .XIII. BR heraclio | heracleo BR 15 tiberio | tyberio R conseruandis | conseruandus V uicesimo secundo | XXII VP B 15 – 16 quinta decima | XV VP B 16 nouembrii | nouembri V nouembris P 18 praesedente | praesidente P² R K secretario | secratario V 20 praesentibus | praesedentibus VP¹ praesidentibus P² R 21 patritio | patricio BR magistro | magistru V¹P² 22 theodoro | theodorum V comite | comiti BR thraciae | thratiae V BR 24 – 25 paulo … patricio *om.* K 25 logothetae | logotheta B logotethae R 26 βασιλικοῦ = diuinae hormisdae | ormisdae P 27 exconsule | et consule B 29 policucto | polyeucto P B exconsule patritio V 31 dispositore | dispensatore P BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης

MT

7 καὶ ἁγιωτάτου om. M 9 καὶ ἁγιωτάτου om. M 18 ἑκατὸν εἴκοσι πέντε] ρκε T 23 πόλεως om. M 33 βυζίης] βιζύης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente autem sancta ac uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi archiepiacopi antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabile atque sanctissimo archiepiscopo magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisiario Theodori uenerabilis uicarii sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternae, Iohanne episcopo ciuitatis Regitane, locum praesentantibus uenerabilis synodi CXXV deo amabilium episcoporum antiquae Romae, qui et per proprias subscriptiones declarantur in suggestione, quae ab eis facta est ad piissimum principem Constantinum, et
Theodoro religioso presbitero et loci posito Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insule Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Chalcedone
Theodoro episcopo Meletinae
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae
Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Byzois Thraciae
Gregorio episcopo Mitilenae
Sergio episcopo Silymbriae
Andrea episcopo Methymnae

VP BR K

4 autem et sancta P 5 hac | hanc VP conseruanda regia urbe] conseruandam regiam urbem P¹ urbe] urbae V 6 theodoro | thedoro B uenerabile] uenerabili B² diacono] dyacono K locum] lucum B¹ lecum R 7 agathonis] aghathonis K 8 uenerabile | uenerabili B constantinopoleos] constantinupoleus BR 10 amabili] amabile BR presbitero et monacho BR K et¹ *om.* BR K 11 machario | macario P BR theopoleos | theopoleus BR 12 religioso] religioso BR K apochristiario] apocrisario BR apocrisiario K theodori | theodoro VP 13 hierusolimorum] hierusolymorum V 15 regitane] regine VP K synodi | sinodi K 16 subscriptiones *om.* R 18 religioso] religioso R K presbitero | presbytero B 20 basilio] basileo VP insule] insolu V 22 heracliae *om.* R 23 cizici | cizyci V 25 photio | fotio BR niciae | nici VP niciae B nicie R 26 chalcedone | calchedone V calcedonae BR 27 meletinae] metalanc VP miliranae B militano R 28 hierapoleos | hierapoleus BR phrigiae | sprugiae VP frigiae K 29 seleuciae | soleuciae R 30 – 33 silymbriae – methymnae – byzois – mitilenae VP *transp.* 30 byzois] byzoi VP byzohis B bizoi R bizois K 32 gregorio | georgio BR mitilenae | mitylinae B mitiline R 33 andrea] andreae VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σαλομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κῶου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὀλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάττης διακειμένης κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Κάνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐντεῦθεν εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

Καὶ καθεσθέντων τῶν τε ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελίων Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπε·

MT

4 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 14 μύνδου] μίνδου T 17 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M ζηνουπόλεως T 22 ῥενάττης] ῥεννῆ τῆς T 24 ἀρσικίας] ἀρσικείας T 28 τοῦ ὁσιωτάτου om. *lat.* 31 καὶ πάντων *exp.* M 32 τρούλλου] τρούλλῳ MT 33 ἀχράντων τοῦ χριστοῦ M 34 ἀσηκρῆτις] ἀσεκρέτης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camuliane
Antonio episcopo Ypepon
Iohanne episcopo Dascilii
Genesio episcopo Anastasinpoleos
Platone episcopo Cinnae
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordi
Theodoro episcopo Uerissae
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Domerio episcopo Plusiados
Salomone episcopo Claneu
Georgio episcopo Coensi
Iohanne episcopo Myndi
Gregorio episcopo Cantane
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophanio presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae, qui cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii, qui dicitur Domus Arsicia, similiter in antiqua Roma constituti
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum huius uenerabilis patriarchii et
Stephano presbitero et monacho discipulo Macharii ⟨uenerabilis⟩ archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

Et sedentibus tam gloriosissimis patriciis et consulibus quam⟨que⟩ omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis in eodem secretario Trulli, praepositis in medio sanctis et intemeratis euangeliis Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

VP BR MNL(2R) K

2 georgio] gregorio VP camuliane] camolianae BR 3 ypepon] yppepon V 4 dascilii] dascilucinne V dascilucynne P 5 anastasiopoleos] anastasiopoleus BR 6 cinnae] cynnae VP 7 iustinianopoleos] iustinianopoleus B om. R gordi om. VP gurdi K 8 uerissae] berisse VP 9 stephano] stefano B heracliae] eracliae VP 10 longino] longini V 11 plusiados] plusiadus VP plusyados K 13 coensi] choensi VP 14 myndi] mindi VP 15 gregorio] georgio BR cantane] catane VI" 17 eulalio] eolalio R episcopo om. VP" zinonopoleos] zenopoleos VP zinonopoleus B zinopoleus R 18 dalisandu] de alisandu K 20 theophanio] theofanio BR theophane K 22 stephano] stefano B 24 oratoriorum] hocatariorum VP 25 stephano] stefano B macharii] macarii P R macari B τοῦ ἁγιωτάτου = ⟨uenerabilis⟩ om. VP BR K 25 – 26 theopoleos] theopoleus BR 28 gloriosissimis] gloriosissimi VP" καί = quam⟨que⟩ quam VP BR MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Μέμνηται ἡ θεόσοφος ὑμῶν εὐσέβεια, ὡς κατὰ τὴν προλαβοῦσαν συνέλευσιν ἀναγνωσθέντων τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως ἅμα τῇ ὑπ' αὐτὸν συνόδῳ ἠτήσατο τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς κράτος τὰς γενομένας ἀναφορὰς ἀπό τε Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου παρουσίᾳ τῆς ὑμῶν εὐσεβείας καὶ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου ἀναγνωσθῆναι, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἀναγινωσκέσθωσαν.

Καὶ προεκομίσθη δι' Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἡ τῶν εἰρημένων ἀναφορῶν ἑρμηνεία διὰ Διογένους τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσηκρήτις, σεκρεταρίου βασιλικοῦ, καὶ ἀνεγνώσθη ἔχουσα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΙΣ ΝΙΚΗΤΑΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΙΣ ΠΡΟΣΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΜΕΓΑΛΩ ΒΑΣΙΛΕΙ, ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΚΑΙ ΤΙΒΕΡΙΩ ΑΥΓΟΥΣΤΟΙΣ ΑΓΑΘΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΔΟΥΛΟΣ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Καταναοῦνται μοι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τὰς διαφόρους ὀδύνας καὶ πρὸς τὸν θεὸν τὸν μόνον ἀληθινὸν μετὰ σφοδρότητος ὀδυρμῶν στενάζοντι, ὅπως παράκλησιν τῇ χειμαζομένῃ ψυχῇ τῷ πόθῳ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας μεταδῷ καὶ ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῶν θλίψεων τῇ δυναστείᾳ τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς ἀνακουφίσῃ, μεγάλην καὶ θαυμαστὴν – μετὰ ἀκαταπαύστου εὐχαριστίας ὁμολογῶ, γαληνότατοι δεσπόται καὶ τέκνα, – παραμυθίας ἐπιτηδειότητα παραστῆσαι κατηξίωσε τὴν εὐσεβῆ πρόθεσιν τῆς γαληναίας ὑμῶν ἡμερότητος, ἥντινα πρὸς σύστασιν τῇ θεόθεν κατασπουδασθείσῃ τῇ χριστιανικωτάτῃ πολιτείᾳ ἡ αὐτοῦ ἐπίνευσις ἐχαρίσατο, ὅπως ἡ βασιλικὴ ἰσχὺς καὶ εὐμένεια περὶ θεοῦ, δι' οὗ *βασιλεῖς βασιλεύουσι*, τοῦ *βασιλέως ὄντος τῶν βασιλευόντων καὶ κυρίου τῶν κυριευόντων*, καὶ φρονῆσαι καὶ ζητῆσαι καὶ τῆς ἀμωμήτου αὐτοῦ πίστεως τὴν ἀλήθειαν, ὡς παρὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἀποστολικῶν πατέρων παρεδόθη, ἀγρύπνως ἐπιζητήσει καί, ὡς ἡ ἀληθὴς παράδοσις περιέχει, ἐνστατικῶς ἐπιθυμήσει ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικρατῆσαι· καὶ μήπως τινὰ τῶν ἀκουόντων ὁ οὕτως εὐσεβὴς διαλάθῃ σκοπὸς ἡ ἀνθρωπίνη ὑποψία καταπτοήσῃ λογιζομένους ἐξουσίᾳ ἡμᾶς εἶναι συνωθηθέντας καὶ οὐχὶ πληρεστάτῃ γαληνότητι πρὸς

---

20 cf. 2. Cor. 1,3 – 4 27 Prov. 8,15 28 1. Tim. 6,15

MT K(13) ν(13)

---

10 διὰ *om.* T 11 διογένους ῥωμαίου τοῦ M τοῦ *om.* T ἀσηκρῆτις] ἀσικρίτης T 12 οὕτως· ἀναφορὰ ἀγάθωνι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον. K *inc.* K (86,24). – οὕτως· ὁκ τῶν πεπραγμένων τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐπιστολὴ ἀγάθωνος πάπα ῥώμης πρὸς κωνσταντῖνον βασιλέα. ν *inc.* ν (138,29) 13 καὶ[2] *om.* MT 21 μόνον ⟨καὶ⟩ ἀληθινὸν *coni.* Lκ 22 τῷ πόθῳ] τὸν πόθον M 23 ἀνακουφίσει] ἀνακουφίσαι K 26 τῇ ... πολιτείᾳ] τῆς θεόθεν κατασπουδασθείσης αὐτῇ χριστιανικωτάτης πολιτείας M 27 εὐμένεια] εὐμαυία K 28 ὄντος] ὄντως M ν ὄντες K 28 – 29 φρονῆσαι καὶ ζητῆσαι] φρονῆσαι καὶ ζητῆσαι MT 30 ἐπιζητήσει] ἐπιζητήσῃ M ἐπιζητήσαι K ν 31 μήπως] μήπω MT 32 οὕτως] οὗτος K ἡ] καὶ M ἡ T K καταπτοήσῃ] καταπτοήσει MT 33 λογιζομένους] λογιζομένων T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Meminit deo instructa pietas uestra, quod in praeteriro conuentu, dum legerentur acta sanctae quintae synodi, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius a deo conseruandae regiae urbis una cum subiacenti synodo petiit uestram piissimam fortitudinem, ut suggestiones, quae factae sunt tam ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae quamque a subiacenti ei synodo, in praesentia uestrae pietatis et sanctae huius uniuersalis synodi relegi, et suggerimus ad quod placet.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Relegantur.

Et prolata est in Grecis litteris memoratarum suggestionum interpretatio per Diogenem magnificum asecretam et imperialem secretarium, et relecta est habens in uerbis sic:

DOMINIS PIISSIMIS ET SERENISSIMIS UICTORIBUS AC TRIUMPHATORIBUS AMATORIBUS DEI ET DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI CONSTANTINO MAIORI IMPERATORI HERACLIO ET TIBERIO AUGUSTIS AGATHO EPISCOPUS SERUUS SERUORUM DEI

Consideranti mihi humanae uitae diuersos angores et apud deum, qui unus et uerus est, cum uehementia fletuum ingementi, ut consolationem animae fluctuanti diuinae miserationis inpertiret instinctu et de profundo merorum potentia suae dexterae subleuaret magnam atque mirabilem – cum indesinenti gratiarum actione, serenissimi domini filii, confiteor – consolationis oportunitatem exhibere dignatus est piissimum tranquillae mansuetudinis uestrae propositum, quem ad stabilitatem diuinitus commissae rei publicae christianae eius concessit dignatio, ut imperialis uirtus atque clementia de deo, per quem *reges regnant*, qui *rex regum et dominus dominantium est*, et curet et quaerat eiusque immaculatae fidei ueritatem, ut ab apostolis atque apostolicis est patribus tradita, inquirere⟨t⟩ uigilanter atque, ut uera traditio continet, instantissime desideret in omnibus ecclesiis obtinere. et ne quemquam tam pia lateret intentio audientium humanaue suspicio perterreret aestimantium potestate nos esse compulsos et non plena serenitate ad satisfa-

VP BR MNL K

1 meminit deo instructa] memini deo instructe N 3 subiacenti] iacenti VP subiacentis B uestram] uestra V 3–4 suggestiones] subgestiones N 4 tam *om.* K agathone] aghathone K papa] papae V B² a] ac V² *om.* R ad N ab L 5 ei] eius M synodo] synodi VP¹ sinodo N uestrae] uestra VP¹ 6 quod] quid M² 7 piissimus *om.* N 9 litteris] licteris K suggestionum] suggestionem VP subgestionem N interpretatio] interpetratio K diogenem] dyogenem R 10 magnificum] magnificium VP² magnificus N asecretam] a secretis P² asecrera BR N asecreto M asecraetae K imperialem] imperiali P² 14 maiori] magno M imperatori] imperatore VP¹ heraclio] eracleo VP¹ eraclio P² N 15 tiberio] tyberio R M augustis] agustis VP K agatho] agotho N agato K 17 mihi] michi N et¹ *om.* N apud] ante BR unus] unius VP¹ 18 uehementia] uehementiam NL fletuum] fletum VP¹ 19 instinctu] infanctum N instinctum L K de *om.* R merorum] meroreŋ V memoris B¹ meroris B² merorum angustia potentia BR potentia] porentiae V K 20 magnam] magnum V¹ BR atque] adque N actione] actiones VP¹ filii] fili B² 21 exhibere] exibere L K tranquillae] tranquillinae K 22 quem] quod B² commissae] conmissae BR 23 atque] adque N 24 eiusque] eius BR 25 ut] et R ab *om.* V atque] adque N 25–26 inquirere⟨t⟩ *corr. Frobne*] inquirere VP BR MNL K 26 atque] adque P¹ N 27 ecclesiis] ecclesiae P obtinere] optinere P R M K obtinet L ne quemquam] ut nequaquam M nequaquam NL lateret] latatereteret V audientium] audientum VP K 28 perterreret] perreteret V perteretetur B perroneret K aestimantium] extimantium K potestate] potestatem VP nos] non N compulsos] compulsus V¹P serenitate] serenitatem V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸ ἀπολογήσασθαι περὶ τοῦ κηρύγματος τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὑπομνησθέντας, αἱ θειῶδεις γὰρ κεραῖαι πρὸς τὸν τῆς ἀποστολικῆς μνήμης Δόμνον τὸν ἀρχιερέα καὶ προηγησάμενον τὴν ἡμετέραν μετριότητα πᾶσι ταῖς λαοῖς καὶ ἔθνεσι διὰ τῆς ἡμῶν διακονίας ἐφανεροποίησαν καὶ πληροφοροῦσιν, ἄστινας κεραίας ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος τῷ καλάμῳ τῆς βασιλικῆς γλώττης *ἐκ τοῦ καθαροῦ τῆς καρδίας θησαυροῦ* ὑπηγόρευσεν, ἀναμιμνησκούσας καὶ μὴ καταθλιβούσας, ἀπολογουμένας καὶ μὴ καταφοβούσας, μὴ καταπονούσας, ἀλλὰ προτρεπούσας πρὸς ταῦτα ἅπερ εἰσὶ τοῦ θεοῦ, κατὰ θεὸν προτρεπούσας, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ πάντων κτίστης καὶ λυτρωτής, ὁπότε ἠβούλετο ἐν τῇ μεγαλειότητι τῆς ἰδίας θεότητος εἰς τὸν κόσμον ἐλθὼν ταύς θνητοὺς ἐκφοβῆσαι, ἡμερότητι μᾶλλον ἑνεκάστου φιλανθρωπίας ταπεινῶς εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς κατελθών, οὓς ἐδημιούργησε, καὶ λυτρώσασθαι κατηξίωσεν· ὅστις καὶ αὐτοπροαίρετον παρ' ἡμῶν τῆς ἀληθοῦς πίστεως περὶ αὐτὸν ὁμολογίαν ἐκδέχεται, ὅπερ καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ὑπομιμνήσκει· *ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ὂν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, μὴ ἀναγκασθέντες ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ θεόν* προτρεπόμενος.

Ταύταις τοίνυν ταῖς θείαις συλλαβαῖς, ἡμερώτατοι τῶν πραγμάτων δεσπόται, ἐμψυχωθεὶς καὶ πρὸς ἐλπίδα παραμυθίας ἀπὸ βαθυτάτων ὀδυνῶν κουφισθεὶς ἠρξάμην τῇ κρείττονι κατ' ὀλίγον ἀνεθεὶς παρρησίᾳ τὰ ἤδη διὰ τῆς σάκρας τῆς ἡμερωτάτης ὑμῶν ἀνδρείας προσταχθέντα ἐνεργῶς πρόθυμον ὑπουργίαν παριστᾶν, ἵνα πρόσωπα, οἷα κατὰ τὴν τοῦ καιροῦ τούτου ἀτονίαν καὶ τῆς βουλικῆς ὑμῶν χώρας ποιότητα ἠδύναντο εὑρεθῆναι, ἕνεκεν πληροφορίας ὑπακοῆς ἐπεζήτουν καὶ μετὰ βουλῆς τῶν συνδούλων μου τῶν ἐπισκόπων ἀπό τε τῆς πλησιαζούσης τούτῳ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ συνόδου, εἶτα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δουλικοῦ κλήρου τοῦ φιλοῦντος τὸ ὑμέτερον χριστιανικώτατον κράτος, καὶ ἀκολούθως ἀπὸ τῶν θεοσεβεστάτων δούλων τοῦ θεοῦ, ἐπὶ τὸ σπεῦσαι πρὸς τὰ ἴχνη τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν γαληνότητος προτρέπεσθαι· καὶ εἰ μὴ ὅτι ἡ μακρὰ περίοδος τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἡ σύνοδος καθέστηκε τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως, τοῦ τοσούτου χρόνου ἐπεσώρευσε τὴν ἐπέκτασιν, πάλαι τοῦτο, ὅπερ μόλις ποτὲ νῦν γενέσθαι ἠδυνήθη ἡ περισπούδαστος ὑπακοή, ἦν ἡ ἡμετέρα δουλεία ἐπλήρωσεν. ἀλλ' ἐν ὅσῳ ἀπὸ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἡ δουλικὴ σὺν ἡμῖν σύνοδος συνηθροίζετο, ἐν ὅσῳ πρόσωπά τινα μὲν ἀπὸ τούτης τῆς δουλικῆς τοῦ ἡμερωτάτου ὑμῶν κράτους πόλεως Ῥώμης ἢ ἐκ τοῦ πλησίον στεῖλαι φροντίζομεν, τινὰ δὲ ἐκ τῶν πόρρωθεν τυγχανουσῶν ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς τὸν λόγον τῆς χριστιανικωτάτης πίστεως παρὰ τῶν ἀποστολικῶν τῶν προηγησαμένων τὴν ἐμὴν ἐλαχιστίαν οἱ σταλέντες ἐκήρυσ-

---

5 Lc. 6,45 13 – 14 1. Petr. 5,2

MT (24) K ν

---

1 ἡμῶν καὶ ἀποστολικῆς ν 2 θειώδεις] θεοειδεῖς ν Δόμνον] Δόμνον M 6 ἀναμιμνησκούσας] ὑπομιμνήσκουσας MT 7 καταφοβούσας καὶ μὴ M 9 εἰς ... ἐλθὼν om. MT 10 ταπεινῶς] ταπεινὸς ν 12 περὶ αὐτὸν πίστεως ν αὐτὸν] αὐτῶν K 13 ὃν om. ν 14 ἀναγκασθέντες] ἀναγκαστῶς MT (1. Petr. 5,2) ἀναγκαστικῶς ν 15 συλλαβαῖς] συλλαβοῖς K 17 ἀν(ατ)εθεὶς corr. Lu] ἀνεθεὶς MT ν ἀνατεθεὶς K 18 ὑπουργίαν] παυουργίαν T ἵνα] τίνα MT οἷα κατά] εἴς τε MT 19 ἠδύναντο] ἠδυνάμην K 23 τὰ] τῷ MT ν πρὸς] παρὰ MT K 24 – 58,4 προτρέπεσθαι ... προηγησαμένων om. T εἰ om. M χωρῶν] χώρων K 25 τοῦ om. K ἐπεσώρευσε] ἐπεπόρευσε K 27 ἦν om. M K διαφόρων ἐπαρχιῶν] διαφορῶν ἐπαρχειῶν K 28 τούτης om. M 29 ἢ ἐκ] κἀκ M τοῦ] τῶν ν 30 πίστεως om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ciendum super euangelicae atque apostolicae nostrae fidei praedicatione commonitos, diuales apices ad apostolicae memoriae Donum pontificem nostrae pusillitatis decessorem cunctis populis ac gentibus per nostrum ministerium patefecerunt ac satisfaciunt, quos gratia sancti spiritus imperialis linguae calamo *de puro cordis thesauro* dictauit, commonentis, non opprimentis satisfacientis, non perterrentis non affligentis, sed exortantis ad ea quae dei sunt, secundum deum inuitantis, quia et ipse conditor omnium ac redemptor, cum posset in suae diuinitatis maiestate in seculum ueniendo mortales perterrere, humanitatem magis inaestimabilis clementiae humiliter ad nostram descendens, quos creauerat dignatus est et redimere; qui et spontaneam de nobis uere de se fidei confessionem expectat, quod et beatus Petrus apostolorum princeps commonet: *pascite qui in uobis est gregem Christi, non coactos sed spontaneae secundum deum* exhortans.

His itaque, mansuetissimi rerum domini, diualibus apicibus animatus et ad spem consolationis de profundis angoribus alleuatus orsus sum meliori refectus confidentia paulatim quae per mansuetissimae fortitudinis uestrae sacram dudum praecepta sunt efficaciter promptam obsequentiam exhibere, ut personas, quales secundum temporis huius defectum ac seruilis prouinciae qualitatem poterant inueniri, pro oboedientiae satisfactione inquirerem et cum consilio cumfamulorum meorum episcoporum tam de propinqua huius apostolicae sedis synodo quamque de familiare clero amatores eorum christiani imperii et sequenter de religiosis seruis dei, ut ad piissimae tranquillitatis eorum uestigia properarent, horrari; et nisi longus prouinciarum ambitus, in quibus humilitatis nostrae concilium constitutum est, tanti temporis protelationem ingereret, olim hoc, quod uix tandem nunc fieri potuit studiosa oboedientia, noster famulatus impleret. sed dum de diuersis prouinciis familiare nobiscum concilium congregatur, dum personas quasdam quidem de hac seruili uestri serenissimi principatus Romana urbe uel proximo dirigere procuramus, quasdam de longe positis prouinciis, in quibus uerbum christianae fidei ab

VP BR MNL K

1 atque] adque N commonitos] conmonitos B 2 diuales] diuinalis V^1 diuinales V^2 donum] domnum P^{II} nostrae] nostram VP pusillitatis] pusullitatis B^* decessorem] decessorum VP 3 ac gentibus] agentibus VP^1 4 linguae] lingua V 5 perterrentis] perterrentes VP^1 affligentis] affligentes V^c 6 exortantis] exorantes V exhortantis M K exortantis et ad P^1 M inuitantis] inuitantes V^2 7 posset] possit B suae] sua V 8 perterrere] perterreret K humanitatem] humanitate P^1 BR M 9 descendens] discendens VP^1 redimere] redemere B spontaneam] spontanea NL spontaneae K 11 coactos] coactus V choactos K secundum] sequendum K 12 exhortans] exortans V B^1R NL exhortantes B^2 M 13 apicibus] acpicibus N^1 14 angoribus] anguoribus V M alleuatus] eleuatus B orsus sum] sursum R 15 paulatim his quae B^1 16 efficaciter] effacaciter B promptam] propter tam M 17 oboedientiae] oboedientia MNL 18 consilio] cosilio B cumfamulorum] confamulorum P^2 B^2 ML K episcopotum ut tanti B^2 19 familiare] familiari B^2 MNL K amatores] amatoris B^2 NL K eorum om. B (τὸ ὑμέτερον) 20 sequenter] consequenter B^1 sequentur N religiosis] religiosis MN ut om. BR eorum] uestrae BR (ὑμῶν) 22 horrari er] horrarer B horrarer R 22 concilium] consilium R N constitutum] constitum P^1 temporis] temporibus N protelationem] protelatione B^1 ML protelatiore N ingereret] ingeuerit B^1R 23 sed dum] secundum K 24 nobiscum] nobis V concilium] consilium N congregatur et dum BR dum om. B 25 hac] ac B^1 uestri] uestrae VP uel de proximo B^2 proximo] proxima VP dirigere] diregere V 26 uerbum] uerum VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

σον, ἐξεδεχόμεθα ὑποστρέψαι – οὐ μικρὰ παραδρομὴ χρόνων ἐξηνύσθη, ἵνα τὰς σωματικὰς ἀσθενείας ἐμοῦ τοῦ ⟨δουλείου⟩ ὑμῶν σιωπῇ παρέλθω, ἐν αἷς οὔτε ζῆν ἔξεστιν οὔτε ἀρέσκει συχναῖς ἀσθενείαις ἀποκάμνοντα.

Καὶ διὰ τοῦτο, χριστιανικώτατοι δεσπόται καὶ τέκνα, κατὰ τὴν εὐσεβεστάτην κέλευσιν τῆς θεοσκεπάστου ὑμῶν ἡμερότητος ἕνεκεν ὑπακοῆς ἦν ὀφείλομεν, οὐχ ἕνεκεν παρρησίας τῆς εἰς αὐτοὺς περισσευούσης εἰδήσεως οὓς στέλλομεν, τοὺς παράντας συνδούλους ἡμῶν Ἀβουνδάντιον, Ἰωάννην καὶ Ἰωάννην, τοὺς εὐλαβεστάτους ἀδελφοὺς ἡμῶν καὶ ἐπισκόπους, Θεόδωρον καὶ Γεώργιον, τὰ ἀγαπητὰ ἡμῶν τέκνα τοὺς πρεσβυτέρους, μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν τέκνου Ἰωάννου τοῦ διακόνου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ ὑποδιακόνου ⟨τῆς ἁγίας ταύτης πνευματικῆς μητρὸς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου⟩, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Θεόδωρον τὸν πρεσβύτερον, λεγάτον τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥαβέννης, καὶ τοὺς θεοσεβεστάτους δούλους τοῦ θεοῦ τοὺς μοναχοὺς μετὰ καθοσιώσεως ἱκετευτικῆς καρδίας ἐφροντίσαμεν ἀποστεῖλαι.

παρὰ γὰρ ἀνθρώποις ἐν μέσῳ ἔθνῶν τυγχάνουσι καὶ ἀπὸ σωματικοῦ μόχθου τὴν καθημερινὴν τροφὴν μετὰ μεγάλου διασταγμοῦ πορίζομένοις, πῶς εἰς τὸ πλῆρες δυνήσεται εὑρεθῆναι ἡ τῶν γραφῶν εἴδησις, εἰ μὴ ὅτι κανονικῶς ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστολικῶν τῶν προηγησαμένων καὶ τῶν σεβασμίων πέντε συνόδων ἅπερ ὁρισμένα εἰσὶν *ἐν ἁπλότητι καρδίας* καὶ ἀναμφιβόλως ἀπὸ τῆς παραδοθείσης παρὰ τῶν πατέρων πίστεως φυλάττομεν, ἓν καὶ ἐξαίρετον ἀγαθὸν ἔχειν διὰ παντὸς εὐχόμενοι καὶ σπεύδοντες, ἵνα μηδὲν παρὰ τὰ κανονικῶς ὁρισθέντα μειωθῇ, μηδὲν ἀλλαγῇ ἢ προστεθῇ, ἀλλὰ ταῦτα καὶ ῥήμασι καὶ νοήμασιν ἀπαράτρωτα φυλαχθῶσιν. οἱστισι διακομισταῖς καὶ χρήσεις τινῶν ἁγίων πατέρων, οὓς ἐδέξατο ταύτη ἡ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, μετὰ τῶν βιβλίων αὐτῶν παραδεδώκαμεν, ὅπως εὐπορίας τυχάντες τοῦ ἀναφέρειν ἀπὸ τοῦ εὐμενοῦς ὑμῶν καὶ χριστιανικωτάτου κράτους ἐκ τούτων μόνων ἀπολογήσασθαι σπεύσωσιν, ἐπὰν ἡ βασιλικὴ ἡμερότης προστάξῃ τί ταύτη ἡ πνευματικὴ μήτηρ τοῦ θεοκατορθώτου ὑμῶν κράτους ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικὴ ἐκκλησία πιστεύει καὶ κηρύσσει, οὐ διὰ κοσμικῆς εὐγλωττίας, ἥτις οὐδὲ ἰδιώταις ἀνθρώποις βοηθεῖ, ἀλλὰ δι' ἀκεραιότητος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, ἐν ᾗ καὶ ἐκ σπαργάνων ἀνατραφέντες καὶ μέχρι τέλους τῷ κατορθωτῇ τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους τῷ κυρίῳ τοῦ οὐρανοῦ πάντας σὺν ἡμῖν ἱκετεύομεν δουλεύειν καὶ φυλάττεσθαι. διόπερ ἄδειαν ἤγουν αὐθεντίαν δεδώκαμεν αὐτοῖς πρὸς τὸ ὑμέτερον

16 – 17 Col. 3,22

M K ν

1 ὑποστρέψαι] ὑπογράψαι M 2 famulatus = ⟨δουλείου⟩] οἰκείου M K ν ὑμῶν τῇ σιωπῇ M 3 ἀσθενείας] ἀσθενείας K 5 ἣν] ἧς M 6 περισσευούσης om. lat. οὓς om. M στέλλομεν] ἐστείλαμεν ν 9 – 10 sanctae huius spiritalis matris apostolicae sedis = ⟨τῆς ἁγίας ... θρόνου⟩ om. M K ν 10 – 11 Θεόδωρον ... λεγάτον] Θεοδώρου τοῦ πρεσβυτέρου λεγάτου M K ν 14 καθημερινὴν om. M 15 ἀποστολικῶν om. M καὶ ἀποστολικῶν K 16 σεβασμίων] ἁγίων M 18 ἁγιατὸν ἔχειν om. M παντὸς ἔχειν εὐχόμενοί τε καὶ M 19 μηδὲν ἀλλαγῇ] μηδ' ἐναλλαγῇ M ταῦτα] τὰ αὐτὰ ν 20 τινῶν] τῶν ν 21 ταύτη] τηνικαῦτα M αὐτῇ ν βιβλίων] βίβλων M 22 παραδεδώκαμεν] παρεδώκαμεν M εὐπορίας] εὐπορείας K 23 μόνων] μόνον ν 24 προστάξῃ] προστάξει K 25 εὐγλωττίας] εὐγλωττείας K 29 ὑμέτερον] ἡμέτερον K.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

apostolicis exiguitatis meae predecessoribus missi praedicabant, remeare prestolamur – non paruus temporum cursus elapsus est, ut corporales egritudines mei famulatus silentio transeam, quibus nec uiuere licet nec liber assiduis egrimoniis laborantem.

Ideoque, christianissimi domini filii, secundum piissimam iussionem a deo protegendae mansuetudinis uestrae pro oboedientia quam debemus, non pro confidentia eorum scientiae quos dirigimus, presentes confamulos nostros Abundantium, Iohannem et Iohannem, reuerentissimos fratres nostros episcopos, Theodorum et Georgium, dilectissimos filios nostros presbiteros, cum dilectissimo filio nostro Iohanne diacono et Constantino, subdiacono sanctae huius spiritalis matris apostolicae sedis, nec non et Theodorum presbiterum, legatum sanctae Rauennatis ecclesiae, et religiosos seruos dei monachos cum supplici cordis deuotione curauimus demandare. nam apud homines in medio gentium positus et de labore corporis cotidianum uictum cum summa hesitatione conquirentes, quomodo ad plenum poterit inueniri scripturarum scientia, nisi quod regulariter a sanctis atque apostolicis predecessoribus et uenerabilibus quinque conciliis definita sunt *cum simplicitate cordis* et sine ambiguitate a patribus traditae fidei conseruamus, unum ac precipuum bonum habere semper obtantes atque studentes, ut nihil de his, quae regulariter definita sunt, minuatur, nihil mutetur aut augeatur, sed eadem et uerbis et sensibus illibata custodiantur. quibus portitoribus et testimonia aliquorum sanctorum patrum, quos haec apostolica Christi ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem suggerendi a benignissimo uestrae christianitatis imperio consecuti ex his dumtaxat satisfacere studeant, dum imperialis mansuetudo praeceperit, quid haec spiritalis mater eorum a deo propagari imperii apostolica Christi ecclesia credat et praedicet, non per eloquentiam saecularem, quae nec suppetit idiotis hominibus, sed per sinceritatem apostolicae fidei, in qua et ab incunabulis educati usque in finem propagatori christiani uestri imperii caeli domino omnes nobiscum deprecamur seruire atque seruari.

VP BR MNL K

1 exiguitatis] exiguetatis B¹ predecessoribus] praediscessoribus R¹ prestolamur] prestulamur R 2 paruus] paruos B¹ corporales] corporare B¹ 3 transeam cum quibus R licet nec liber] liber nec mori licet B¹ assiduis] asiduis VP adsiduis NL K 4 protegendae] protegenre V¹P² NL 5 oboedientia] oboedientiam B¹ quam] qui VP¹ quia P² qua K confidentia] considerantia L 6 dirigimus] diregimus R¹ presentes] presentas VP¹ abundantium] habundantiam VP¹ et iohannem *om.* M 7 et *om.* M 8 dilectissimo] dilectissimi V diacono] dyacono R K 9 spiritalis] spiritualis ML matris *om.* BR 10 rauennatis] rauennaitis VP¹ ecclesiae sedis et M religiosos] religiosus VP¹ religiosos B² MNL K seruos] seruus V¹P² monachos] monacho N 11 supplici] supplicii VP¹ scripturarum B¹R scientia R¹ 12 coridianum] quotidianum B¹ cotidianum MN hesitatione] exsitatione V esitatione P 12–13 conquirentes] conquerentes VP¹ 13 scientia] scientiam R quod – quae? 14 atque] adque N predecessoribus] perdiscessoribus V definita] diffinita M 15 cum – ἐν 16 obtantes] optantes P R MNL K nihil] nichil R N his] is B¹ eis B² MNL K quae] qui P² 17 definita] diffinita M minuatur] minuamur V B NL muniamur R K mutetur] mutemur B aut] uel R MNL K augeatur] augeamus B augetur R 18 illibata] inlibata BR N K inlibata a nobis custodiantur BR quibus et portitoribus K portitoribus] portiqribus V 19 ecclesia] ecclesiae V suscipit] suscepit V B libris *om.* N 20 uestrae] uestra V consecuti] consequuti K 21 studeant] studiant V¹ praeceperit] praeciperit V B precepit K haec *om.* N spiritalis] spiritales V¹ spiritualis M 22 eorum – ὑμῶν a deo] ad B¹R aed B² credat] creder N 23 quae nec *om.* N suppetit] subpetit B idiotis] hidiotis N indeis L 24 apostolicae] apostholice B¹ ab *om.* R N¹ incunabulis] intimabilis R educati] edocati P¹ B¹R 25 uestri *om.* M seruari] seruare V BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

γαληναῖον κράτος. ἐπὰν κελεύσῃ ἡ ὑμῶν φιλανθρωπία, τοῦ ἁπλῶς ἀπολογήσασθαι εἰς ὅσον αὐτοῖς μόνον ἐπετέθη, ἵνα μηδὲν δηλονότι προπετεύσωνται προσθεῖναι ἢ ὑφεῖλαι ἢ ἀλλάξαι, ἀλλὰ τὴν παράδοσιν τούτου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὡς καθὼς ὡρίσθη ἀπὸ τῶν προηγησαμένων ἀποστολικῶν προέδρων, εἰλικρινῶς ἐξηγήσασθαι. ὑπὲρ ὧν γουνπετοῦντες τῇ διανοίᾳ ἱκετευτικῶς τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν, ἥτις πρὸς ἡμερότητα διὰ παντὸς ἀποβλέπει, δυσωποῦμεν, ἵνα κατὰ τὴν ἀγαθοθελῆ καὶ σεβασμίαν τῆς βασιλικῆς σάρκας ὑπόσχεσιν ἀποδοχῆς ἀξιώσῃ ἡ χριστομίμητος ὑμῶν γαληνότης καὶ εὐμενεῖς τὰς ἀκοὰς ὑμῶν ταῖς μετρίαις ἀναφοραῖς χαρίσασθαι καταξιώσῃ. οὕτως ἡνεῳγμένα τὰ ὦτα τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ πρὸς τὸ εἰσακοῦσαι τῶν ἱκεσιῶν ὑμῶν εὑρήσει ἡ ὑμετέρα ἡμερωτάτη εὐσέβεια καὶ ἀβλαβεῖς περί τε τὴν ὀρθότητα τῆς ἀποστολικῆς ⟨ἡμῶν⟩ πίστεως περί τε τὴν τῶν σωμάτων ὁλοκληρίαν τοῖς οἰκείοις ἀποκαταστῆσαι κελεύσει. οὕτως ἀποκαταστήσει ἡ ὑπερτάτη μεγαλειότης διὰ τῶν ἀνδρειοτάτων καὶ ἀηττήτων καμάτων τῆς ὑμῶν θεοστηρίκτου φιλανθρωπίας ὑπὸ τὸ ἀγαθοθελὲς διάδημα τῆς ὑμῶν βασιλείας πᾶσαν τὴν τῶν Χριστιανῶν πολιτείαν καὶ τοῖς ἀνδρειοτάτοις ὑμῶν σκήπτροις τὰ ἀντιτασσόμενα ὑποτάξει ἔθνη, ἵνα ἐκ τούτου πάσῃ ψυχῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι πληροφορία γένηται, ὅτι, ὅπερ διὰ τῶν σεβασμίων κεραιῶν περὶ ἀβλαβησίας καὶ τοῦ μή ἔν τινι βαρυνθῆναι τοὺς ἐρχομένους τοῦ θεοῦ αὐτῇ ἐνηχήσαντος ὑποσχέσθαι κατηξίωσεν, ἐν πᾶσιν ἐπλήρωσεν. οὔτε γὰρ ἡ εἴδησις αὐτῶν παρρησίαν δέδωκεν, ἵνα τολμήσωμεν πρὸς τὰ εὐσεβῆ ὑμῶν ἴχνη τούτους στεῖλαι – ἀλλὰ τοῦτο ἡ βασιλικὴ ὑμῶν εὐμένεια φιλανθρώπως κελεύουσα προετρέψατο, καὶ ἡ ἡμῶν σμικρότης τὸ κελευσθὲν μεθ' ὑπακοῆς ἐπλήρωσεν – ἵνα δὲ τῇ θεοσυστάτῳ ὑμῶν εὐσεβείᾳ, τί περιέχει ἡ δύναμις τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως, διὰ βραχέων δηλοποιήσωμεν, ἣν καὶ παρελάβομεν διὰ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως τῶν τε ἀποστολικῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἁγίων πέντε οἰκουμενικῶν συνόδων, δι' ὧν οἱ θεμέλιοι τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐστερεώθησαν καὶ ἐσταθηρώθησαν.

Αὕτη τοιγαροῦν ἐστιν ἡ κατάστασις τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως καὶ ἡ κανονικὴ παράδοσις, ἵνα ὁμολογοῦντες τὴν ἁγίαν καὶ ἀχώριστον τριάδα, τουτέστι τὸν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, μιᾶς εἶναι θεότητος, μιᾶς φύσεως καὶ οὐσίας, ἑνὸς αὐτὴν κηρύττωμεν καὶ φυσικοῦ θελήματος, δυνάμεως, ἐνεργείας, δεσποτείας, μεγαλειότητος, ἐξουσίας καὶ δόξης, καὶ εἴ τι δήποτε περὶ τῆς αὐτῆς ἁγίας τριάδος οὐσιωδῶς λέγεται

2 – 3 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 130,6 – 8; ACO II 3,2 p. 138,7 – 9 26 – 29 cf. ACO ser. II, vol. I. p. 369,6 – 16 (can.1)

MT(4) K ν

1 κελεύσῃ] κελεύσει K ἁπλῶς om. M 3 ut ≈ ὡς καθὼς (cf. 84,10) ὡρίσθη om. M 4 προηγησαμένων inc. T (54,24) 7 ἀποδοχῆς] ὑποδοχῆς ν εὐμενεῖς] εὐμερεῖς K 9 παντοδυνάμου] παντοδυναμένου MT 10 εὐσέβεια] εὐσέβειαν K ἀβλαβεῖς] ἀβλαβὴς T ⟨ἡμῶν⟩ om. MT K ν 11 κελεύσει] κελεύσαι K 12 καμάτων] καμμάτων K 15 θεοστηρίκτου] θεοστηρίκτῳ K 16 ὅπερ] ἅπερ ν 18 πᾶσιν] ἅπασιν ν 19 στεῖλαι] ἀποστεῖλαι ν 20 ἐπλήρωσεν] πεπλήρωσεν MT 24 οἱ ... καὶ om. ν ἐσταθηρώθησαν] ἐστάθηρώθησαν MT 25 αὕτη] αὐτὴν M ἡ αὐτὴ ν 26 καὶ' ... παραδόσεως om. MT 27 καὶ' om. MT ἅγιον πνεῦμα K ἑνὸς] μιᾶς K om. ν 28 κηρύττωμεν] κηρύττομεν M²T K θελήματος καὶ δυνάμεως ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

licentiam proinde eis siue auctoritatem dedimus apud tranquillissimum uestrum imperium, dum iusserit eorum clementia, simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat iniunctum est, ut nihil profecto presumant augere, minuere uel mutare, sed traditionem huius apostolicae sedis, ut a praedecessoribus apostolicis pontificibus instituta est, sinceriter enarrare, pro quibus flexu mentis poplite suppliciter uestram ad mansuetudinem semper intentam clementiam deprecamur, ut iuxta benignissimam atque augustissimam imperialis sacrae promissionem acceptione dignos efficiat Christo imitabilis uestra tranquillitas atque placabiles auditus eorum humillimis suggestionibus accomodare dignetur. sic aures dei omnipotentis suis precibus ad exaudiendum inueniat uestra mansuetissima pietas reseratas illesosque tam in rectitudine nostrae apostolicae fidei quamque corporum sospitate in propriis restituere iubeat. sic restituat superna maiestas per fortissimos atque inuictissimos labores uestrae a deo corroboratae clementiae sub benigni uestri principatus regimine totam christianam rem publicam et fortissimis uestris sceptris aduersas subigat nationes, ut ex hoc omni animae atque omnibus gentibus satisfiat, quia, quod per augustissimos apices de immunitate atque illesione euntium deo sibi aspirante polliceri dignata est, adimpleuit in omnibus. non enim nobis eorum scientia confidentiam dedit, ut ad pia uestra uestigia eos auderemus dirigere – sed hoc imperialis uestra benignitas clementer iubens hortata est, et nostra pusillitas quod iussum est obsequenter impleuit – ut autem uestrae diuinitus institutae pietati, quid apostolicae nostrae fidei uigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per apostolicam apostolicorumque pontificum traditionem et sanctarum quinque generalium synodorum, per quos fundamenta catholicae Christi ecclesiae firmata atque stabilita sunt.

Hic igitur status est euangelicae atque apostolicae nostrae fidei regularisque traditio, ut confitentes sanctam et inseparabilem trinitatem, id est patrem et filium et spiritum sanctum, unius esse deitatis, unius naturae et substantiae siue essentiae, unius eam praedicemus et naturalis uoluntatis, uirtutis, operationis, dominationis, maiestatis, pote-

VP BR MNL K

1 auctoritatem] auctoritate N 2 eorum (ὑμῶν) | eius BR simpliciter | suppliciter V satisfaciendi | satisfaciendum BR 2 – 3 iniunctum] iniustum R 3 nihil | nichil R N profecto | prefecto N mutare] motare M traditionem | rationem M 4 ut | et R 5 | ad VP 5 flexu | flexo P R MNL flexio K poplite] poplice V K 6 augustissimam | agustissimam VP augustissimam B¹ N 7 acceptione] acceptio VP dignos | dignus VP efficiat] effica VP¹ efficacia P¹ 8 placabiles | placabilis V² eorum = ὑμῶν accomodare] acommodare MNL K 9 exaudiendum] exaudienum VP reseratas | reserata P rereseratas B resaeratas N reseratus L 10 illesosque] illaesosque P¹ inlesosque R N K quamque] quinque R sospitate | sospitatem R MNL K 11 iubeat] debeat R sic] si M 12 corroboratae | conroborate V regimine | regimini V¹ 13 subigat] subicat N 14 satisfiat] satisfaciat V¹ quod | qui VP augustissimos] agustissimos V¹ 15 illesione | inlesione R N K aspirante | aspiranti VP dignata | dignatus V 16 adimpleuit] adimplebit M eorum] est R 17 dirigere | diregere V BR 18 pusillitas | possibilitas BR 19 institutae] instituit N pietati] pietate VP quid] qui VP contineat] conteneat V 20 apostolicam | apostholicam B apostolicorumque] apostholorumque B¹ apostholicorumque B² pontificum] pontificium VP¹ B 21 quinque | .V. VP quos | quas B² catholicae | caprolicae L K 22 atque | adque N 23 status | facrus V regularisque | regolarisque B¹ regularesque N regularis K 24 – 25 et spiritum sanctum *om.* K sanctum spiritum B uniusˢ | huius N 25 praedicemus | praedicamus VP uirtutis | unitatis VP maiestatis *om.* R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἑνικῷ ἀριθμῷ, ὡς ἀπὸ μιᾶς φύσεως τριῶν ὁμοουσίων προσώπων καταλαμβανώμεθα καινονικῷ λόγῳ τοῦτο διδαχθέντες. ὅτε δὲ περὶ τοῦ ἑνὸς τῶν αὐτῶν τριῶν προσώπων αὐτῆς τῆς ἁγίας τριάδος, τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς προσκυνητῆς αὐτοῦ κατὰ σάρκα οἰκονομίας ὁμολογοῦμεν, πάντα διπλᾶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν παράδοσιν διαβεβαιούμεθα, τουτέστι δύο αὐτοῦ τὰς φύσεις κηρύττομεν, τὴν θείαν δηλαδὴ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς καὶ μετὰ τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀχώριστον ἕνωσιν ὑφέστηκε, καὶ μίαν ἑκάστην αὐτοῦ φύσιν ἰδιότητα φυσικὴν ἔχειν ὁμολογοῦμεν καὶ ἔχειν τὴν θείαν πάντα ὅπερ εἰσὶ θεῖα καὶ τὴν ἀνθρωπίνην πάντα τὰ ἀνθρώπινα *χωρὶς τινος ἁμαρτίας* καὶ ἑκατέραν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ λόγου τοῦ σαρκωθέντος, τουτέστι ἐνανθρωπήσαντος, ἀσυγχύτως ἀχωρίστως ἀτρέπτως εἶναι ἐπιγινώσκομεν, μόνῃ νοήσει τὰ ἡνωμένα διακρίνοντες διὰ τὴν τῆς συγχύσεως δηλαδὴ πλάνην· ἴσως γὰρ καὶ τὴν τῆς διαιρέσεως καὶ τὴν τῆς κράσεως ἀποβαλλόμεθα βλασφημίαν. ὁπόταν δὲ δύο φύσεις καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ὁμολογοῦμεν ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, οὐκ ἐναντία ταῦτα οὔτε ἀλλήλοις ἀντικείμενα λέγομεν, καθὼς οἱ *ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας πλανώμενοι* τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως κατηγοροῦσιν, ἀπέστω αὕτη ἡ ἀσέβεια ἀπὸ τῶν καρδιῶν τῶν πιστῶν, οὔτε ὡς κεχωρισμένας ἐν δυσὶ προσώποις ἤγουν ὑποστάσεσιν, ἀλλὰ δύο λέγομεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καθὼς τὰς φύσεις οὕτως καὶ τὰ φυσικὰ θελήματα καὶ ἐνεργείας ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, θείαν δηλαδὴ καὶ ἀνθρωπίνην, θεῖον μὲν οὖν θέλημα καὶ ἐνέργειαν ἔχειν ἐξ ἀϊδίου μετὰ τοῦ ὁμοουσίου πατρὸς καινόν, ἀνθρώπινον δὲ χρονικῶς ἐξ ἡμῶν μετὰ τῆς ἡμετέρας φύσεως προσληφθέν.

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀποστολικὴ καὶ εὐαγγελικὴ παράδοσις, ἣν κρατεῖ ἡ πνευματικὴ μήτηρ τοῦ εὐτυχεστάτου ὑμῶν κράτους ἡ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία· αὕτη ἐστὶν ἡ καθαρὰ τῆς εὐσεβείας ὁμολογία· αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἀληθὴς καὶ ἀμώμητος ὁμολογία, ἥνπερ οὐκ ἀνθρωπίνη ἐφεῦρε πανουργία, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῶν κορυφαίων τῶν ἀποστόλων ἐδίδαξεν· αὕτη ἐστὶν ἡ βεβαία καὶ

9 Hebr. 4,15 15 Jac. 5,19

3 – 5 cf. ACO ser. II, vol. I. p. 379,7 – 10 (can.XVI)

MT(11) K ν

1 ὁμοουσίου τριάδα προσώπων T προσώπων | ἀσώτων ν 3 τῆς αὐτῆς ν περὶ om. K 7 ἕνωσιν om. M 8 ἑκάστην] ἑκάστου M αὐτοῦ] αὐτοῖς T 11 τὰ om. K 12 διαι[ρέσεως ... ήτης om. T (12–62,27) 12 – 13 καὶ τὴν τῆς κράσεως om. K = Mansi 15 αὕτε] καὶ M 17 αὕτε | αὐδὲ M 18 τὰ om. M K 19 μὲν om. K = Mansi 21 δὲ om. M K 22 εὐαγγελικὴ καὶ ἀποστολικὴ ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

statis et gloriae, et quicquid de eadem sancta trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tamquam de una natura trium consubstantialium personarum comprehendamus regulari ratione hoc instituti. cum uero de uno earundem trium personarum ipsius sanctae trinitatis, filio dei, deo uerbo, et de mysterio adorandae eius secundum carnem dispensationis confitemur, omnia duplicia unius eiusdemque domini saluatoris nostri Iesu Christi secundum euangelicam traditionem asserimus, id est duas eius naturas praedicamus, diuinam scilicet et humanam, ex quibus et in quibus etiam post ammirabilem atque inseparabilem unitionem subsistit, et unamquamque eius naturam proprietatem naturalem habere confitemur et habere diuinam omnia quae diuina sunt, humanam omnia quae humana sunt *absque ullo peccato* et utrasque unius eiusdem dei uerbi incarnati, id est humanati, inconfuse inseparabiliter inmutabiliter esse cognoscimus, sola intellegentia quae unita sunt discernentes propter confusionis dumtaxat errorem; aequaliter enim et diuisionis et commixtionis detestamur blasphemiam. cum duas autem naturas duasque naturales uoluntates et duas naturales operationes confitemur in uno domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas nec aduersas ad alterutrum dicimus, sicut *a uia ueritatis errantes* apostolicam traditionem accusant. absit haec impietas a fidelium cordibus, nec tamquam separatas in duabus personis uel subsistentiis, sed duas dicimus unum eundemque dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas ita et naturales in se uoluntates et operationes habere, diuinam scilicet et humanam; diuinam quidem uoluntatem et operationem habere ex aeterno cum coessentiali patre communem, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura suscepram.

Haec est apostolica atque euangelica traditio, quam tenet spiritalis uestri felicissimi imperii mater apostolica Christi ecclesia; haec est mera confessio pietatis; haec est christianae relegionis uera atque inmaculata professio, quam non humana adinuenit uersutia, sed spiritus sanctus per apostolorum principes docuit; haec est

VP BR MNL K

1 sancta] sanctae V *om.* K 2 regulari] regolari B¹ 3 rationc ad hoc B² trium *om.* K 4 mysterio] misterio R NL K adorandae] adorande VP¹ K admirandae BR 5 duplicia] dupplicia K quae unius eiusdem K eiusdemque] eiusdem R 6 praedicamus] praedicamur B 7 scilicet] si licet K ammirabilem] admirabilem MNL 9 diuinam] diuina B² K humanam … sunt *om.* Mansi (*una linea in* P, f. 13ᵛᵃ 22) humanam] humana L K 10 humanati] humanitati B N K 11 inmutabiliter *om.* V immotabiliter M cognoscimus] cognuscimus V intellegentia] intelligentia ML K 12 – 13 commixtionis] conmixtionis BR 13 blasphemiam] blaspemiam V blusfemia X duas] deus B² naturas autem K 14 operationes] operationis V 15 dicimus] dicamus R sicut qui a M ueritatis] ueritates V apostolicam] apostholicam B 16 traditionem] traditionis V traditiones P¹ absit] absint B² impietas] pieras V tamquam per separatas VP² (q-p) 17 duas] duabus V 18 uoluntates in se K operationes] operationis V 19 scilicet] si licet K 19 – 20 et habere operationem ex aeterno K 19 ex] aex N et L 20 coessentiali] coessentialiter M quoessentialiter NL quoessentiali K patre] patri B parrem K communem] communum V¹ cummunem P B M humanam] humanem V uel humanae B² 22 est *om.* V apostolica] apostolicam V apostholica B quam] qui VP¹ spiritalis] spiritales V spiritualis M 23 apostolica] apostholica B mera (κοθαρὰ)] mira VP MNL K *om.* R 23 – 24 pietatis … relegionis *om.* MNL 23 pietatis] piactatis K 24 relegionis] religionis K inmaculata] immaculata ML 24 – 25 adinuenit] aduenit P¹ M 25 apostolorum] apostulorum V apostholorum B principes] pricipes V¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀνεπίληπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων διδασκαλία, ἥτινος εἰλικρινοῦς εὐσεβείας τὸ ἀκέραιον, μέχρις ὅτου παρρησιαστικῶς κηρύττεται ἐν τῇ τῶν Χριστιανῶν πολιτείᾳ, τῆς ὑμετέρας γαληνότητος τὸ κράτος φυλάττει καὶ σταθηροποιεῖ καὶ ὑψοῖ καί, ὡς τελείως θαρροῦμεν, εὐτυχὲς ἀποδείξει.

Πιστεύσατε ἐμοὶ τῷ ταπεινῷ, χριστιανικώτατοι δεσπόται καὶ τέκνα, ὅτι ὑπὲρ τῆς σταθηρότητος καὶ τοῦ ὑψώματος αὐτοῦ ταύτας μετὰ ὀδυρμῶν ἐκχέω τὰς ἱκεσίας. καὶ ταῦτα συμβουλεύειν, εἰ καὶ ἀνάξιος καὶ ἐλάχιστος, γνησίως ἀγαπῶν προπετεύομαι, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ θεοῦ δωρηθεῖσα ὑμῖν νίκη ἡμετέρα σωτηρία ἐστί, καὶ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος ἡ εὐτυχία ἡμετέρα εὐφροσύνη ἐστί, καὶ τῆς ὑμετέρας πραότητος ἡ ῥᾳστώνη τῇ ἡμετέρᾳ σμικρότητι εὐθυμία ἐστί. καὶ κατὰ τοῦτο μετὰ *συντετριμμένης καρδίας* καὶ τοῖς τῆς διανοίας προχεομένοις δάκρυσι προσπίπτων δυσωπῶ· ἐκτεῖναι καταξιώσατε τὴν φιλάνθρωπον δεξιὰν τῇ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ, ἣντινα ὁ συνεργὸς τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν μόχθων ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος παραδέδωκεν, οὐχ ἵνα *συγκλεισθῇ ὑπὸ τὸν μόδιον*, ἀλλὰ *σάλπιγγος λαμπρότερον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ κηρυχθήσεται*, ὅτι ἡ αὐτοῦ ἀληθὴς ὁμολογία *ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀπεκαλύφθη*, ἧς ἕνεκεν ἀπὸ τοῦ κυρίου τῶν ὅλων *μακάριος* εἶναι ἀπεφάνθη ὁ Πέτρος, ὃς καὶ τὸ *ποιμαίνειν* τὰ πνευματικὰ *πρόβατα* τῆς ἐκκλησίας ἀπ' αὐτοῦ τοῦ *λυτρωτοῦ* τῶν πάντων τῇ τρίτῃ παραθέσει ἐδέξατο, οὗτινος *ἐπινεύσαντος τῇ βοηθείᾳ* αὐτῇ ἡ ἀποστολικὴ αὐτοῦ ἐκκλησία οὐδέποτε *ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας* ἐν οἱῳδήποτε μέρει πλάνης ἐκάμφθη, οὗτινος τὴν αὐθεντίαν ἅτε δὴ κορυφαίου πάντων τῶν ἀποστόλων διὰ παντὸς πᾶσα ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καὶ αἱ καθολικαὶ σύνοδοι πιστῶς περιπτυσσόμεναι ἐν πᾶσιν ἠκολούθησαν πάντες οἱ σεβάσμιοι πατέρες τὴν ἀποστολικὴν αὐτοῦ ἐπεσπάσαντο διδασκαλίαν, δι' ἧς καὶ οἱ δεδοκιμασμένοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ *φωστῆρες ἔλαμψαν*, καὶ οἱ μὲν ἅγιοι διδάσκαλοι οἱ ὀρθόδοξοι ἐσεβάσθησαν καὶ ἠκολούθησαν, οἱ δὲ αἱρετικοὶ τοῖς πλαστοῖς ἐγκλήμασι καὶ μισήσεσιν ἀφαιρέσεων ἐπηκολούθησαν. αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ ζῶσα παράδοσις, ἣντινα μέχρι τοῦ παρόντος ἡ αὐτοῦ κρατεῖ ἐκκλησία, ἥτις ἐξαιρέτως ἀγαπωμένη καὶ θαλπομένη καὶ παρρησιαστικῶς κηρυχθεῖσα, ἥτις διὰ τῆς ἀληθευούσης ὁμολογίας τῷ θεῷ καταλλάσσει, ἥτις τῷ δεσπότῃ Χριστῷ παρατίθεται, ἥτις τῆς εὐσεβείας ὑμῶν τὸ χριστιανικώτατον διαφυλάττει κράτος, ἥτις ἀπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ οὐρανοῦ δασιλεῖς νίκας τῇ ἀνδρείᾳ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας συνεισάγει, ἥτις συνοδεύει ἐν τοῖς πολέμοις καὶ

---

10 Ps. 33,18 13 Mt. 5,15 14 Mt. 28,13 15 Jac. 1,17 16 Mt. 16,17 Joh. 21,16 17 cf. Act. 7,35 18 Lc. 22,32 18 – 19 Jac. 5,19 23 Phil. 2,15

MT(27) K v

---

2 ἐν τῇ] ἡ M 3 φυλάττει] φυλάττει M φηλάττει K v 5 ἐμοὶ] μοι M 6 σταθηρότητος] θηρότητος K 7 ἐλάχιστος καὶ ἀνάξιος v προπετεύομαι] προτρέπαμαι M 8 τοῦ om. v 8 – 9 ἡ εὐτυχία] εὐτυχεία K 11 ἐκτεῖναι] ἐπεκτεῖναι v 14 κηρυχθήσεται] κηρυχθῇ v 16 ὃς] ὡς K τὸ] τοῦ M K 18 αὕτη] αὐτὴ M αὐτοῦ om. M 18 – 20 οὐδέποτε ... ἐκκλησία om. K v = Hardouin 3 (1714) 1080 E 12 = Mansi XI 241 A 7 21 ἠκολούθησαν καὶ πάντες M K 23 τῆς ἐκκλησίας om. M οἱ[2] om. M K 24 ἐγκλήμασι] ἐγκλήσεσιν v 25 ἀφαιρέσεων om. v 27 διὰ inc. T' (60,12) ἀληθευούσης] ἀληθοῦς M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

firma et inreprehensibilis sanctorum apostolorum doctrina, cuius sincerae pietatis integritas, quoadusque liberiter predicatur in re publica christiana, uestrae tranquillitatis imperium tuetur, stabiliet et exaltat et felicem, ut perfecte confidimus, demonstrabit.

Credite humillimo mihi, christianissimi domini filii, quia pro stabilitate et exaltatione eius has cum fletibus praeces effundo. et haec, licet indignus et exiguus, sinceriter diligendo presumo consulere, quia uestra a deo concedenda uictoria nostra salus est; uestrae tranquillitatis felicitas nostra laetitia est; uestrae mansuetudinis sospitas nostrae paruitatis securitas est. et ideo cum *corde contrito* et profluentibus lacrimis mente prostratus exoro: porrigere dignamini clementissimam dexteram apostolicae doctrinae, quam cooperator piorum laborum uestrorum beatus Petrus apostolus tradidit, non ut *sub modio* concludatur, sed tuba clarius *in toto orbe praedicetur*, quia eius uera confessio *a patre* de caelis reuelata est, pro qua a domino omnium *beatus* esse pronuntiatus est Petrus, qui et spiritales *oues* ecclesiae ab ipso redemptore omnium terna commendatione *pascendas* suscepit, cuius *adnitente praesidio* haec apostolica eius ecclesia numquam *a uia ueritatis* in qualibet erroris parte deflexa est, cuius auctoritatem utpote apostolorum omnium principis semper omnis catholica Christi ecclesia et uniuersales synodi fideliter amplectentes in cunctis secutae sunt omnesque uenerabiles patres apostolicam eius doctrinam amplexi, per quam et probatissima aecclesiae Christi *luminaria clarueruntet* sancti quidem doctores orthodoxi uenerati atque secuti sunt, heretici autem falsis criminationibus ac derogationum odiis insecuti. haec est apostolorum Christi uiua traditio, quam ⟨nunc usque⟩ eius tenet ecclesia, quae praecipuae diligenda atque fouenda et fiducialiter praedicanda est, quae per ueridicam confessionem deo conciliat, quae Christo domino commendabilem facit, quae clementiae uestrae christianum conseruat imperium, quae a caeli domino largas uictorias uestrae piissimae fortitudini conferet, quae comitatur in

---

VP BRm(20) MNL L

---

1 firma *om.* M sanctorum apostolorum et inreprehensibilis K apostolorum | apostulorum V apostholorum B doctrina | doctrinae V sincerae] sinceriae VP¹ sincere BR NL K 2 quoadusque] quodadusque N liberiter | libeniter B² libenter R liberaliter ML 3 tuebitur stabilietur et exaltabit B² stabiliet] stabilitur K stabili.et NL exaltat (ὑψοῖ) | exultat VP BR NL K exaltet M perfecte | prefecte V confidimus | confidemus BR demonstrabit] demonstraute NL K 4 mihi] michi N exaltatione (τοῦ ὑράματος)] exultatione VP B²R NL K 5 et *om.* P diligendo] dilegendo B² dilegendo B² 6 presumo | presummo V K concedenda] concidenda N 7 paruitatis | patzilitas R 8 contrito | contito VP¹ prostratus | prostatus N 9 dignamini] dignemini P² apostolicae] apostholicae B 9–10 cooperator] cooperatur V¹ 10 beatus petrus | beatos petros V¹ apostolus] apostulus V apostholus B 11 tuba] tuua VP¹ quia] qui VP¹ 13 spiritales | spirituales M terna | terrena P² aeterna B 14 admittente | admittente VP R adnitenti K aposrolica | apostholica B eius *om.* K ueritatis] ucritate VP¹ 15 auctoritatem | auctoritate K utpote] utpute B apostolorum] apostholorum B omnium apostolorum VP 16 principis] principes V¹ catholica | captolica L K uniuersales] uniuersalis B²R K fideliter] fidiliter V¹ 16–17 amplectentes] amplectantes VP 17 secutae] secuta V sequute K omnesque | omnis qui VP omnes K apostolicam] apostholicam B 18 per | pro VP¹ propter P² probatissima] probaptissima VP probatissimam K christi *om.* M 19 orthodoxi] ortodoxi V¹ horthodoxi K atque | adque N ac] ad R a N 20 derogationum | derogationem VP 20–67,20 o]diis ... ue[luntatis m odiis] odi V odis P apostolorum] apostulorum V apostholorum Bm uiua] uiba VP¹ uia K quam] qui R 21 ⟨nunc usque⟩ *coni.* Lu] uniciuique VP B²Rm M¹NL K una B² unaquaque M *marg.* tenet] tenit Bm praecipuae | praecipua K diligenda] dilegenda B²m atque | adque V 22 quae ex christo VP¹ quae e christo P² 23 quae clementiae] qua&clementiae m conseruat] seruat K 24 largas] largitas VP fortitudini conferet] fortitudinis confirmat BRm

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐκπολεμεῖ τοὺς ἐναντίους, ἥτις τὸ ὑμέτερον θεοκατόρθωτον κράτος πανταχοῦ ὡς ἀκατα-
μάχητον τεῖχος περισκέπει, ἥτις φόβον τοῖς ἐναντίοις ἔθνεσιν ἐμβάλλει καὶ τῇ θείᾳ ὀργῇ
τιμωρεῖται, ἥτις καὶ ἐν πολέμοις τὰ τῆς νίκης βραβεῖα περὶ τῆς τῶν πολεμίων καταστροφῆς
καὶ ὑποταγῆς οὐρανόθεν παράσχοι καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἱλαρότητι ἀμέριμνον τὴν ὑμετέραν
διὰ παντὸς πιστοτάτην βασιλείαν διαφυλάξοι. αὕτη ἐστὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὁ
κανών, ἥντινα καὶ ἐν τοῖς εὐτυχήμασι καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις θερμῶς ἐκράτησε καὶ ἐξεδίκησεν,
αὕτη ἡ πνευματικὴ μήτηρ τοῦ ὑμετέρου γαληναίου κράτους ἡ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ
ἐκκλησία, ἥτις διὰ τῆς χάριτος τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀποστολικῆς
παραδόσεως οὐδέποτε πλανηθῆναι δείκνυται οὔτε τοῖς τῶν αἱρετικῶν καινισμοῖς στρεβλω-
θεῖσα ὑπέπεσεν, ἀλλὰ καθὼς ἐκ προσιμίων τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως παρέλαβεν ἀπὸ
τῶν ἰδίων αὐθεντῶν τῶν καρυφαίων τοῦ Χριστοῦ ⟨ἀποστόλων⟩ ἀπαράτρωτος μέχρι
τέλους μενεῖ κατὰ τὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος θείαν παραγγελίαν, ἥνπερ τῷ
ἐξάρχῳ τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν ἐν τοῖς ⟨ἱεροῖς⟩ εὐαγγελίοις ὡμολόγησε φήσας· *Πέτρε, Πέτρε,
ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐζήτησε τοῦ σινιάσαι ὑμᾶς ὡς ὁ σινιάζων τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ περὶ σοῦ
ἠρώτησα ἵνα μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστραφεὶς στήριζε τοὺς ἀδελφούς
σου.*

Κατανοήσει τοίνυν ἡ ὑμετέρα γαληναῖα φιλανθρωπία, ἐπειδὴ ὁ κύριος καὶ σωτὴρ
πάντων, οὗτινος ἡ πίστις ἐστίν, ὃς τὴν *πίστιν Πέτρου μὴ ἐκλεῖψαι* ὑπέσχετο, τοῦτον
ὑπέμνησε τοὺς ἑαυτοῦ *στηρίζειν ἀδελφούς*, ὅπερ τοὺς ἀποστολικοὺς ἀρχιερεῖς τὴν ἐμὴν
ἐλαχιστίαν προηγησαμένους παρρησιαστικῶς ἀεὶ πεποιηκέναι πᾶσιν ἐγνώσθη· ὥντινων
καὶ ἡ ἐμὴ σμικρότης, εἰ καὶ ἄνισος καὶ ἐλάχιστος, ὅμως ἕνεκεν τῆς προσληφθείσης ἐκ τῆς
θείας ῥοπῆς διακονίας ἀκόλουθος ἐπιθυμεῖ ὑπάρχειν. *οὐαὶ γάρ μοι ἔσται*, ἐὰν τὴν ἀλήθειαν
τοῦ κυρίου μου, ἣν αὐτοὶ εἰλικρινῶς ἐκήρυξαν, ἀμελήσω κηρύξαι· *οὐαί μοι ἔσται*, ἐὰν
σιωπῇ καλύψω τὴν ἀλήθειαν, ἣν καταβαλέσθαι τοῖς *τραπεζίταις ἐπιτέτραμμαι*, τουτέστι
τοὺς χριστιανικωτάτους λαοὺς μυεῖν καὶ διδάσκειν. τί λέξω ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει αὐτοῦ
τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν ἐνταῦθα, ὅπερ ἀπέστω, κηρύξαι τῶν αὐτοῦ λόγων τὴν ἀλήθειαν
ἐπαισχυνθῶ; τί περὶ ἐμαυτοῦ, τί περὶ τῶν ἐμπιστευθεισῶν μοι ψυχῶν ἀπολογήσομαι,
ἐπὰν περὶ τῆς ληφθείσης ὑπ' ἐμοῦ λειτουργίας λόγον σφιγκτὸν ἀπαιτήσῃ; τίς τοίνυν,
φιλανθρωπότατοι καὶ εὐσεβέστατοι δεσπόται καὶ τέκνα, ὅπερ τρέμων καὶ συμπίπτων τῷ
πνεύματι λέγω, μὴ προκαλέσηται ἐκεῖνα, ἅπερ θαυμαστῇ ὑποσχέσει τοῖς πιστοῖς ἐπηγ-
γείλατο φήσας· *ὅστις με ὁμολογήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν κἀγώ*

---

13 – 16 Lc. 22,31 – 32 19 Lc. 22,32 22 – 23 1. Cor. 9,16 24 Mt. 25,27 31 – 66,1 Mt. 10,32

MT K ν

---

1 τὸ om. K 2 φόβου … ἔθνεσιν | συναδευ . . . . . πολει . . T ἐμβάλλει | βάλλει K¹ 3 καὶ om. ν 4 παράσχοι | παράσχει K² 5 διὰ παντὸς | ἀληθῶς T βασιλείαν om. T 8 ἐκκλησία καὶ ἥτις K 10 ἀλλὰ | ἀλλ' ὡς K προσιμίων | προσιμίου K 11 apostolorum = ⟨ἀποστόλων⟩ om. MT K ν ἀπαράτρωτος | παράτρωτος K 12 μενεῖ | μένει MT παραγγελίαν | ἐναγγελίαν K ἥνπερ | ἣν MT 13 ἑαυτοῦ | αὐτοῦ M sacris = ⟨ἱεροῖς⟩ om. MT K ν ὡμολόγησε φήσας = fatus est … inquiens 15 στήριζε | στήριξον M 18 ἐστὶν ὁ θεὸς ὃς M 21 προσληφθείσης | προλειφθείσης K 22 ἀκόλουθος | ἀκολούθως K ν ἐπιθυμεῖ ὑπάρχειν | ἐπιθυμεῖν ὑπάρχει ν ἔσται | ἐστὶν T 24 καταβαλέσθαι | καταβάλεσθαι K καταβάλλεσθαι ν 28 σφιγκτὸν | σφικτὸν T 30 προκαλέσηται | προσκαλέσηται M 31 – 66,1 τῶν … ἔμπροσθεν om. K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

proeliis et expugnat aduersos, quae uestrum a deo propagatum imperium ubique ut murus inexpugnabilis protegit, quae terrorem in contrarias nationes immittat et ira diuina percellat, quae et in bellis triumphales palmas de hostium deiectione atque subiectione caelitus tribuat et in pace securum et hilarem uestrum fidelissimum principatum semper custodiat. haec est enim uerae fidei regula, quam et in prosperis et aduersis unanimiter tenuit ac defendit, haec spiritalis mater uestri tranquillissimi imperii apostolica Christi ecclesia, quae per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicae traditionis numquam errasse probabitur nec hereticis nouitatibus deprauanda succubuit, sed ut ab exordio fidei christianae percepit ab auctoribus suis apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus manet secundum ipsius domini saluatoris diuinam pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris euangeliis fatus est: *Petre, Petre*, inquiens, *ecce satan expetiuit ut cribraret uos sicut qui cribrat triticum. ego autem pro te rogaui ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.*

Consideret itaque uestra tranquilla clementia, quoniam dominus et saluator omnium, cuius fides est, qui *fidem Petri non defecturam* promisit, *confirmare* eum *fratres* suos ammonuit, quod apostolicos pontifices meae exiguitatis praedecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum; quorum et pusillitas mea, licet inpar et minima, pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio pedisequa cupit existere. *uae enim mihi erit*, si ueritatem domini mei, quam illi sinceriter praedicarunt, praedicare neglexero; *uae mihi erit*, si silentio texero ueritatem, quam erogare *nummulariis iussus sum*, id est christianos populus imbuere et docere. quid in ipsius Christi futuro dicam examine, si hic, quod absit, praedicare eius sermonum ueritatem confundor? quid de meipso, quid de commissis animabus satisfaciam, dum de officio suscepto rationem districtam exigerit? quis igitur, clementissimi atque piissimi domini filii, quod tremens et consternatus spiritu dico, non prouocetur illa ammirabili pollicitatione, qua fidelibus repromittit: *qui me confessus fuerit*

VP BRm MNL K

1 proeliis] praeliis MNL K aduersos] aduersus V propagatum] propagatam V¹ 2 protegit] protegat BRm terrorem] errorem P² *om.* R immittat] inmittat P² BRm N K 3 hostium] ostium VP N deiectione] deiɔtione m atque] adque V N subiectione] subiɔtione m 4 securum] uestrum K hilarem] hylarem R N uestrum *om.* K 5 custodiat] custodiet M¹NL K enim *om.* VP uerae] uera V *om.* N regula] regola Bm prosperis] properis P¹ et in aduersis BRm M 6 spiritalis] spiritales V spiritualis *M* tranquillissimi] tranquillissima V tranquilissimu B² apostolica] apostholica Bm 7 gratiam] gratia NL K apostolicae] apostholicae m 8 errasse] creasset VP nec] ut R nec ab hereticis K deprauanda] deprabanda VP¹ succubuit] substituit R subcubuit NL K 9 auctoribus] actoribus V autoribus L apostolorum] aposcholorum Bm principibus] pricipibus V illibata] inlibata BRm NL K fine] fide N tenus] tentas V 10 quam] qui VP 11 principi] principis B¹Rm fatus] factus VP B¹R N¹L K satan] sathan K 12 cribraret] cubarei R cribaret NL² K uos] eos R cribrat] cribat N K cribrat triticum] tribuit creditum R 13 conuersus] conuersos N fratres] fratris VP² 14 quoniam] quod V quō P saluator] saluatur V² 16 ammonuit] admonuit M apostolicos] apostolicus V²P apostholicos Bm exiguitatis] exhiguetaris Bm 17 et¹ *om.* K impar licet K 18 tamen] tam VP¹ dignatione] dignationem V pedisequa] pedisaequa N existere] exsistere Bm uae] ue V ut R mihi] michi R N 19 neglexero] neglessero L mihi] michi N 20 nummulariis] nummolariis Bm christianos] christianus V R 21 ipsius] ipsi K si hic quod] si id qui VP sic quod N 22 sermonum] sermonem V quid²] qui V² commissis] cumissis V¹ conmissis BRm M 23 districtam] districte MN districte L exigerit] exegerit VP² B² exigeret N 24 atque] adque V K 25 ammirabili] admirabili ML pollicitatione] pollititationem V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· καὶ τίνα τῶν ἀπίστων μὴ ἐκφοβήσῃ ἐκείνη ἡ ἀπότομος ἀπειλή, ἥτις ἀγανακτήσοντα αὐτὸν προμαρτύρεται καὶ διαβεβαιοῦται φάσκουσα· *ὅστις με ἀρνήσηται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς·* ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ὁ *ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν* ὑπομιμνήσκει καὶ λέγει· *ἀλλ' εἰ καὶ ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.* ὅπου τοίνυν τοιαύτη ἐπίκειται ποινὴ κολάσεως τοῖς στρεβλοῦσιν ἢ παρασιωπῶσι τὴν ἀλήθειαν, πῶς οὐκ ἔστι φευκτέα ἡ ὑπεξαίρεσις ἡ ἀπὸ τῆς ἀληθείας τῆς δεσποτικῆς πίστεως; ὅθεν καὶ οἱ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης οἱ προηγησάμενοι τὴν ἐμὴν μετριότητα ταῖς δεσποτικαῖς διδασκαλίαις κατηρτισμένοι, ἐξ ὅτου καινοτομίαν αἱρετικὴν εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἄμωμον ἐκκλησίαν οἱ πρόεδροι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας εἰσαγαγεῖν ἐπεχείρουν, οὐδέποτε ἠμέλησαν τούτους προτρέψασθαι καὶ παρακαλοῦντες ὑπομνῆσαι, ἵνα ἀπὸ τοῦ φαύλου δόγματος τῆς αἱρετικῆς πλάνης κἂν σιωπῶντες ἀποστήσωνται, μήπως ἐκ τούτου προσίμιον διαχωρισμοῦ ἐν τῇ ἑνώσει τῆς ἐκκλησίας ποιήσωσιν, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν τῶν δύο φύσεων διαβεβαιούμενοι ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅπερ καὶ οἱ Ἀρειανοὶ καὶ οἱ Ἀπολιναρισταὶ καὶ οἱ Εὐτυχιανισταὶ καὶ οἱ Τιμοθιανοὶ καὶ οἱ Ἀκέφαλοι οἱ Θεοδοσιανοὶ καὶ οἱ Γαιανῖται καὶ πᾶσα παντελῶς αἱρετικὴ μανία ἥ τε τῶν συγχεόντων ἥ τε τῶν διαιρούντων τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐδίδαξε. συγχέοντες μὲν τῆς ἁγίας ἐνανθρωπήσεως τὸ μυστήριον, καθὸ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ μίαν φύσιν λέγουσιν, ἓν αὐτὸν ὥσπερ ἑνὸς θέλημα καὶ ἐνέργειαν προσωπικὴν ἔχειν φιλονεικοῦσι, διαιροῦντες δὲ τὴν ἀχώριστον ἕνωσιν τὰς δύο φύσεις, ἅστινας τὸν σωτῆρα ἔχειν ἐπιγινώσκουσιν, οὐχὶ καθ' ἕνωσιν, ἥτις καθ' ὑπόστασιν γενομένη γνωρίζεται, ἐνοῦσιν, ἀλλὰ βλασφημοῦντες κατὰ σχέσιν θελήματος ὡς δύο ὑποστάσεις, τουτέστι δύο τινάς, καθ' ὁμώνυμον συνάπτουσι.

Τοιγαροῦν ἡ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ πνευματικὴ μήτηρ τοῦ θεοθεμελιώτου ὑμῶν κράτους, καὶ ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογεῖ ἐκ δύο καὶ ἐν δύο ὑπάρχοντα φύσεσι καὶ δύο αὐτοῦ τὰς φύσεις, τὴν θείαν δηλονότι καὶ ἀνθρωπίνην, καὶ μετὰ τὴν ἀχώριστον ἕνωσιν ἀσυγχύτους ἐν αὐτῷ εἶναι διδάσκει καὶ ἐκ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων μίαν ἑκάστην αὐτῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ φύσεων τελείαν εἶναι ἐπιγινώσκει. καὶ εἴ τι δήποτε

---

3 – 4 Mt. 10,33 4 Rom. 11,13 5 – 6 Gal. 1,8

---

26 – 68,3 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24 – 33

MT K ν

---

1 ἐν ταῖς οὐρανοῖς T ἀπίστων] πιστῶν M ἐκφοβήσῃ] ἐκφοβήσει T ἐκφοβήσοι K ν
2 ἀγανακτήσοντα] ἀγανακτοῦντα MT ἀγανακτήσαντα ν προμαρτύρεται] προσμαρτύρεται MT
3 ἀρνήσηται] ἀρνήσεται MT ν ἐνώπιον] ἔμπροσθεν T 4 ὁ¹ om. T 5 καὶ¹ om. K εὐαγγελίσηται] εὐαγγελέσηται K 6 εὐηγγελισάμεθα] εὐηγγελισάμην K ὑμῖν om. M τοίνυν om. T 7 ὑπεξαίρεσις] ὑφεξαίρεσις T ἡ²] ἢ K 9 – 10 ἐξ ὅτου] ἐξότου T K 10 ἄμωμον] ἀμώμητον ν 12 καὶ om. M ὑπομνῆσαι] ὑποιμνήσκοντες M 15 ἀπολιναρισταὶ] ἀπολλιναρισταὶ K 16 γαιανῖται] γαιανιταὶ K 19 καθὸ] καθὸ K 19 – 20 μίαν φύσιν λέγουσιν om. MT 20 αὐτὸν] αὐτῶν T K ν 22 γινομένη] γινομένη T ἐνοῦσιν] ἑροῦσιν K 26 ἓν δύο καὶ ἐκ δύο K 28 ἀσυγχύτους] ἀσυγχύτως MT delendit = διδόασι (ἐκδικεῖ) (cf. 82,12) 29 τῶν om. ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

coram hominibus inquiens *confitebor et ego eum coram patre meo qui in caelis est*; et quem infidelium saltem non perterreat illa seuerissima comminatio, qua indignaturum se protestatur et asserit inquiens: *qui me negauerit coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui in caelis est*? unde et beatus Paulus *apostolus gentium* commonet et dicit: *sed licet nos aut angelus de caelo euangelizet uobis praeter quod euangelizauimus uobis, anathema sit.* ubi itaque talis imminet deprauantibus uel tacentibus ueritatem poena supplicii, quomodo non est fugienda de fidei dominicae ueritate subtractio? unde et apostolicae memoriae meae paruitatis praedecessores dominicis doctrinis instructi, ex quo nouitas heretica in Christi immaculatam ecclesiam Constantinopolitanae ecclesiae praesules introducere conabantur, numquam neglexerunt eos hortari atque obsecrando commonere, ut a praui dogmatis heretico errore saltim tacendo desisterent, ne ex hoc exordium discidii in unitate ecclesiae facerent, unam uoluntatem unamque operationem duarum naturarum asserentes in uno domino nostro Iesu Christo, quod et Arriani et Apollinaristae, Eutichianistae et Timothiani, Acephali Theodosiani et Gaianitae et omnis omnino hereticus furor siue confundentium seu diuidentium incarnationis Christi mysterium docuit. confundentes quidem sanctae incarnationis mysterium, eo quod deitatis et humanitatis Christi unam naturam dicant, unam eum sicut unius uoluntatem et operationem personalem habere contendunt, diuidentes autem inseparabilem unitionem duas naturas, quas saluatorem habere cognoscunt, non per unitionem, quae secundum subsistentiam facta cognoscitur, uniunt, sed blasphemantes per affectum uoluntatis tamquam duas subsistentias, id est duos quosdam, per concordiam iungunt.

Porro apostolica Christi aecclesia, spiritalis mater a deo fundati uestri imperii, et unum dominum nostrum Iesum Christum confitetur ex duabus et in duabus existentem naturis et duas eius naturas, diuinam scilicet et humanam, etiam post inseparabilem unitionem inconfusas in eo esse defendit et ex proprietatibus naturalibus unamquamque harum Christi naturarum perfectam esse cognoscit, et quicquid ad proprietates naturarum per-

---

VP BRm(20) MNL K

1 inquiens om. N 2 saltem | saltim Bm seuerissima | reuerissima V qua | que V quae P quia L indignaturum | indignaturam B¹ dignaturum R 3 negabo | nega P¹ 4 apostolus | apostulus V apostholus Bm apostolus et doctor gentium R 5 dicit | dicens M² aut om. K angelus | angelos P¹ de | e K quod | que VP 6 anathema | anathima Bm itaque | ita R deprauantibus talis imminet K imminet | inminet V²P¹ 7 poena | penam NL K ueritate | ueritati K subtractio | substratio V 8 apostolicae | apostholicae Bm praedecessores | praediscessores V praedicessores N 9 nouitas | nobitas VP¹ nouitatem P² heretica | hereticam P heredica R 10 obsecrando | obsecrandi V 11 commonere | communere VP¹ ut | et R 12 unamque | namque R 13 et¹ om. BR 14 apollinaristae | apollonaristae VP eutichianistae | eutichinanistae P eotichianistae B¹Rm et² om. BRm timothiani | timoniani VP om. R acephali | acehali V¹ achephali P theodosiani | theodosiasili V theodosi P¹ theodosii P² gaianitae | galanitae P ganitae Bm omnis | omnes Bm 15 omnino del. P hereticus | hereticos V¹ confundentium | confidentium B¹ diuidentium in incarnationis M 16 docuit ... mysterium om. K mysterium | misterium R L eo | et P² quod | qui VP 17 dicant | dicam VP unius | unus P¹ 18 unitionem | munitionem N 19 cognoscunt | cognuscunt VP² 19–20 subsistentiam | conscientiam K 20 cognoscitur | cognoscitur P¹ blasphemantes | plasphemantes V 10]huntatis *desin.* m (63,20) 21 duos | duas V 22 apostolica | apostholica B aecclesia | aecclesiaa V¹ ecclesia P R ML spiritalis | spiritales V spiritualis M 23 nostrum om. M et om. K et in duabus B² *add.* duabus² | dubus P¹ 26 perfectam | perfecta K quicquid | quidquid V proprietates | proprietatis V¹ R naturarum proprietates K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀνῆκει πρὸς τὰς ἰδιότητας τῶν φύσεων, πάντα διπλᾶ ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ αὐτὸς κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θεὸς τέλειός ἐστι καὶ ἄνθρωπος τέλειός ἐστι καὶ ἐκ δύο καὶ ἐν δύο φύσεσι καὶ μετὰ τὴν θαυμαστὴν ἐνανθρώπησιν ὑπάρχων οὔτε ἡ θεότης αὐτοῦ χωρὶς τῆς ἀνθρωπότητος οὔτε ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ χωρὶς τῆς θεότητος δύναται νοεῖσθαι. ἀκολούθως τοίνυν πρὸς τὸν κανόνα τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ δύο φυσικὰ θελήματα ἐν αὐτῷ καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας εἶναι ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει. ἐὰν γάρ τις προσωπικὸν νοήσῃ τὸ θέλημα, ἐν ὅσῳ τρία πρόσωπα ἐν τῇ ἁγίᾳ τριάδι λέγονται, ἀναγκαῖον ἐστίν, ἵνα καὶ τρία προσωπικὰ θελήματα καὶ τρεῖς προσωπικὰς ἐνεργείας, ὅπερ ἀλλόκοτόν ἐστι καὶ λίαν βέβηλον, λεχθήσονται· ἐπεί, ὅπερ ἡ ἀλήθεια τῆς χριστιανικωτάτης πίστεως περιέχει, φυσικὸν θέλημά ἐστιν, ὅπου μία φύσις λέγεται τῆς ἁγίας καὶ ἀχωρίστου τριάδος, ἀκολούθως καὶ ἓν φυσικὸν θέλημα καὶ μία φυσικὴ ἐνέργεια νοεῖται. ἡνίκα δὲ ἐν τῷ ἑνὶ προσώπῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ *τοῦ μεσίτου θεοῦ καὶ ἀνθρώπων* δύο φύσεις, τουτέστιν τὴν θείαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ὁμολογοῦμεν, ἐν αἷς καὶ μετὰ τὴν θαυμαστὴν ἕνωσιν ὑπάρχει, καθὼς δύο τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰς φύσεις, οὕτως καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς αὐτοῦ τὰς ἐνεργείας κανονικῶς ὁμολογοῦμεν. ἵνα δὲ ταύτης τῆς ἀληθευούσης ὁμολογίας ἡ νόησις ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης ἡ *θεόπνευστος διδασκαλία* ταῖς ἐννοίαις τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας φανῇ (πλέον γὰρ καὶ ἀσυγκρίτως ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία δυνήσεται τὴν ἔννοιαν τῶν ἁγίων γραφῶν ἐπεξεργάσασθαι ἤπερ ἡ ἡμετέρα σμικρότης ῥευστοῖς ῥήμασι σαφηνίσαι), αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς καὶ τέλειος θεός, ἀληθινὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπός ἐστιν, ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ εὐαγγελίοις προμαρτύρεται – ἓν τισι τὰ ἀνθρώπινα, ἓν τισι τὰ θεῖα καὶ ἅμα ἑκάτερα ἐν ἄλλοις περὶ αὐτοῦ φανερὰ ποιούμενος – ὅπως αὐτὸν ἀληθῆ θεὸν καὶ ἀληθῆ ἄνθρωπον πιστεύειν καὶ κηρύττειν τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ καταρτίσῃ. προσεύχεται οὖν πρὸς τὸν πατέρα ὡς ἄνθρωπος, ἵνα τὸ *ποτήριον* τοῦ πάθους παραγάγῃ, ὅτι ἐν αὐτῷ τῆς ἡμετέρας ἀνθρωπότητος ἡ φύσις *χωρὶς μόνης ἁμαρτίας* τελεία ἐστί· *πάτερ*, φάσκων, *εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις*. καὶ ἐν ἄλλῳ· *μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω*. ἤστινος μαρτυρίας τὴν ἔννοιαν ἐὰν ἀπὸ τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων σαφηνισθεῖσαν ἐπιγνῶναι ἐπιθυμῶμεν, καὶ τί *τὸ ἐμὸν θέλημα*, τί *τὸ σὸν* σημαίνει τὸ ἀληθὲς νοῆσαι, ὁ μακάριος Ἀμβρόσιος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ πρὸς τὸν τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Γρατιανὸν τὸν βασιλέα τούτοις τοῖς ῥήμασι περὶ τοῦ τόπου τούτου ἡμᾶς νοεῖν ὑπομιμνήσκει φάσκων· „δέχεται τοίνυν τὴν βούλησιν τὴν ἐμήν, δέχεται τὸ στυγνὸν ⟨τὸ ἐμόν⟩, θαρρῶν γὰρ ὀνομάζω στυγνότητα, ἐπειδὴ κηρύσσω σταυρόν. ἐμὸν ἦν τοῦτο τὸ βούλημα, ὅπερ ἴδιον ἔλεγεν, ἐπειδήπερ ὡς ἄνθρωπος τὰ τῆς ἐμῆς στυγνότητος ἔλαβεν, ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐλάλησεν, καὶ διὰ τοῦτό φησιν· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις*. ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ στυγνότης, ἣν κατ' ἐμὴν διάθεσιν ἀνεδέξατο."

---

12 – 13 1. Tim. 2,5 17 2. Tim. 3,16 24 Mt. 26,39 25 cf. Hebr. 4,15 25 – 27 Mt. 26,39 27 Lc. 22,42 29 Lc. 22,42 35 Mt. 26,39

---

31 – 36 Ambrosius, de fide II 7,7 – 12 (53), PL 16,593 – 594; CSEL 78 (1962) 74

MT K v

---

1 αὐτὸς ὁ κύριος MT 8 τρία … καὶ *om.* v 9 ἀλλόκοτόν | ἀλλοκώτατον T λεχθήσονται | λεχθήσεται M εἷπη v 14 τὰς *om.* K v 15 φυσικὰ δύο v τὰς *om.* v 16 ἀληθευούσης | ἀληθοῦς MT νόησις | ὄνησις v 17 ὑμετέρας | ἡμετέρας v 18 γραφῶν *om.* M 19 ἤπερ | εἴπερ T K 22 προμαρτύρεται | προσμαρτύρεται MT 22 ἄλλοις | ἀλλήλοις v 24 οὖν *om.* K 26 – 27 ὡς σὺ ὡς θέλεις K 27 γενέσθω | γινέσθω T v 28 ἁγίων καὶ *om.* M ἐκκρίτων | ἐγκρίτων v 29 ἀμβρόσιος | ἀμβρώσιος T 31 νοεῖν | ὑπονοεῖν v 32 meam = ⟨τὸ ἐμόν⟩ *om.* MT K v 36 ἀνεδέξατο | ἐδέξατο K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

tinet, duplicia omnia confitetur, quia idem ipse dominus noster Iesus Christus et deus perfectus est et homo perfectus est ex duabus et in duabus naturis et post ammirabilem incarnationem existens nec deitas eius sine humanitate nec humanitas eius sine deitate possit intellegi. consequenter itaque iuxta regulam sanctae catholicae atque apostolicae Christi ecclesiae duas etiam naturales uoluntates in eo et duas naturales operationes esse confitetur et praedicat. nam si personalem quisquam intellegat uoluntatem, dum tres personae in sancta trinitate dicuntur, necesse est, ut et tres personales uoluntates et tres personales operationes, quod absurdum est et nimis profanum, dicerentur; sin autem, quod fidei christianae ueritas continet, naturalis uoluntas est, ubi una natura dicitur sanctae et inseparabilis trinitatis, consequenter et una naturalis uoluntas et una naturalis operatio intellegenda est. ubi uero in una persona domini nostri Iesu Christi *mediatoris dei et hominum* duas naturas, id est diuinam et humanam, confitemur, in quibus et post ammirabilem adunationem consistit, sicut duas unius eiusdemque naturas, ita et duas naturales uoluntates duasque naturales operationes eius regulariter confitemur. ut autem huius ueridicae confessionis intellegentia ex ueteris nouique testamenti *a deo inspirata doctrina* pietatis uestrae mentibus clareat (plusquam enim et inconparabiliter uestra possit clementia sensum sanctarum scripturarum penetrare quam nostra pusillitas uerbis defluentibus explanare) ipse dominus noster Iesus Christus, qui uerus et perfectus deus, uerus et perfectus homo est, in sacris suis euangeliis protestatur – in aliquibus humana, in aliquibus diuina et simul utraque in aliis de se patefaciens – ut se uerum deum uerumque hominem credere ac predicare fideles suos perstrueret. orat quidem ad patrem ut homo, ut *calicem* passionis transageret, quia in eo nostrae humanitatis natura *absque solo peccato* perfecta est; *pater*, inquiens, *si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non sicut ego uolo sed sicut tu uis*. et in alio: *non mea uoluntas sed tua fiat*. cuius testimonii sensum si a sanctis et probabilibus patribus explanatum cognoscere cupimus, et quid *mea uoluntas* quid *tua* significet ueraciter intellegere, beatus Ambrosius in secundo libro ad piae memoriae Gratianum augustum his uerbis de hoc loco nos intellegere commonet inquiens: „suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiam meam. confidenter tristitiam nomino, quia crucem predico. mea est uoluntas, quam suam dixit, quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est et ideo ait: *non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*. mea est tristitia, quam meo suscepit affectu."

VP BR MNL K

1 duplicia | dupplicia K 2 est et ex MNL¹ et²] ac B² ammirabilem] admirabilem ML 4 intellegi] intelligi R ML K consequenter] consequentes N apostolicae] apostholicae B 5 operationes] operationis V 6 intellegat] intelligat ML K dum pcc tres N 7 sancta] sancte V 8 operationes] operationis V absurdum] absordum M profanum] prophanum K 9 fidei] fide NL naturalis | naturales V una om. MNL una haec natura VP 10 sanctae | sancta VP trinitatis | nathuratis VP una¹] unam naturam VP uoluntas ... naturalis om. K et] est R 11 intellegenda | intelligenda R ML iesu christi] yesu cripsti K 12 hominum] hominis M naturas] naturales V 13 ammirabilem] admirabilem M ambirabilem N adunationem] adunitionem M¹N aduenctionem L eiusdemque] eiusdem K 15 ueridicae] ueridicet VP uiridicae B¹ intellegentia] intelligentia ML K intellegentia et ex B¹ ueteris] ueteri NL 16 uestrae | uestris BR plusquam | plusque B¹R plus B² possit] est B² 17 sanctarum sensum K posillitas] posillitas P 19 euangeliis] euongeliis V¹P 20 simul] semul R aliis] alius VP¹ uerumque | uerum N 21 orat] ora V¹ 22 transageret] transierat B¹ transegerit R 24 alio loco non BR M (*cf.* 69,27) 25 explanatum] explanantum V² cognoscere] cognuscere V² 26 quid²] ad R intellegere | intelligere ML K 27 gratianum augustum] gratiarum agustum VP intellegere] intelligere R ML K 28 meam¹] eam V 29 tristitiam nomino] dico tristitiam meam R 30 et om. R 31 meo] mea VP¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἰδοὺ φαίνεται, εὐσεβέστατοι βασιλέων, ὅτι ἐνταῦθα ὁ ἅγιος πατὴρ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὅπερ ὁ κύριος προσευχόμενος προσήγαγε, *τό· οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω*, πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ἀνήκειν ἐπισφραγίζει, καθ' ἣν καὶ ὑπήκοος κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μακαρίου Παύλου *τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν* λέγεται· *μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ*. ὅθεν καὶ *ὑποτασσόμενος* τοῖς γονεῦσι γνωρίζεται, ὅτε οὖν τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ τὴν ἑκούσιον οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἥτις πάντων δεσπόζει, εὐσεβές ἐστι νοεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, δι' ἧς ἑκουσίως τοῖς γονεῦσιν *ὑπετάγη*, ὅπερ καὶ ὁ ἅγιος Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς ὁμοίως μνημονεύει τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα προσευχόμενον πρὸς τὸν πατέρα εἰσάγων καὶ διαβεβαιούμενος· *πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστι παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω*.

ὄντινα τόπον ὁ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογητὴς Ἀθανάσιος ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐν τῷ λόγῳ τῷ κατὰ Ἀπολλιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ περὶ τῆς τριάδος καὶ ἐνανθρωπήσεως καὶ τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ δραττόμενος οὕτως σαφηνίζει· „καὶ ὅταν λέγῃ· *πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω* ⟨*ἀπ' ἐμοῦ*⟩, *πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα γένηται, ἀλλὰ τὸ σόν*. ⟨καὶ πάλιν·⟩ *τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής*, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ὅπερ ἐστὶ τῆς σαρκός, τὸ δὲ θεῖκόν· τὸ γὰρ ἀνθρώπινον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς παραιτεῖται τὸ πάθος, τὸ δὲ θεῖκὸν αὐτοῦ *πρόθυμον*." ἤστινος σαφηνείας τί ἀληθέστερον δυνήσεται γνωρισθῆναι; πῶς γὰρ οὐκ ἐν αὐτῷ δύο θελήματα, τουτέστι θεῖου καὶ ἀνθρώπινου, πιστῶς ἐπιγνωσθήσονται, ἐν ᾧ δύο φύσεις καὶ μετὰ τὴν ἀχώριστον ἕνωσιν συνοδικῷ κηρύγματι κηρύττονται; καὶ Ἰωάννης γάρ, ὃς *ἐπὶ τὸ στῆθος* τοῦ κυρίου *ἀνέπεσεν*, ὁ ἀγαπητὸς μαθητής, τὴν αὐτὴν περιοχὴν τούτοις σαφηνίζει τοῖς ῥήμασιν· *ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός*· καὶ πάλιν· *τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ τι, ἀλλ' ἵνα ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ*. ὡσαύτως τὸν αὐτὸν κύριον εἰσάγει μετὰ τῶν Ἰουδαίων διαλεγόμενον καὶ λέγοντα μετὰ τῶν λοιπῶν *ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με*. οὗτινος θείου λόγου τὸν σκοπὸν ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος ὁ ἐξοχώτατος διδάσκαλος οὕτως κατὰ Μαξιμ⟨ῖν⟩ου τοῦ Ἀρειανοῦ φράζει καὶ λέγει· „ὅπου δὲ εἶπεν ὁ υἱὸς τῷ πατρί· *πλὴν οὐχ ὅπερ ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὅπερ σὺ θέλεις*· τί σοι βοηθεῖ, ὅτι τὰ σὰ ῥήματα ὑποβάλλεις καὶ λέγεις· „δέδειχεν ἀληθῶς τὸ ἴδιον θέλημα ὑποτεταγμένον τῷ ἰδίῳ γεννήτορι", ὡσανεὶ ἡμεῖς ἀρνησόμεθα τὸ θέλημα τοῦ

---

1 Mt. 26,39 4 Rom. 11,13 Phil. 2,8 5 cf. Lc. 2,51 9 – 10 Lc. 22,42 14 – 15 Lc. 22,42 15 Mt. 26,41 21 Joh. 13,25 22 – 23 Joh. 6,38 23 – 25 Joh. 6,39 26 – 27 Joh. 5,30 29 – 30 Lc. 22,42

13 – 18 Ps.-Athanasius (Marcellus Anc.), de incarn. et c. Arianos 21, PG 26,1021 B 10 – C 4; ACO ser. II vol. I p. 181,23 – 30; ed. F. Dickamp, Doctrina patrum 18 I p. 117,13 – 15 19 – 72,15 Augustinus, c. Maximinum, II 10,2, PL 42,789,7 – 31

MT K ν

1 ταῦτα] αὐτὸν K αὐτοῦ ν 2 προσήγαγε] προήγαγε MT 5 ὅτε] οὖτε T 6 οὐ om. T 10 τὸ¹ om. K γενέσθω] γινέσθω T ν 11 τόπον] τρόπον K 12 ἀπολλιναρίου] ἀπολιναρίου MT ν 13 λέγῃ] λέγει K 14 τοῦτο om. ν 8 mc = ⟨ἀπ' ἐμοῦ⟩ om. MT K ν 15 et iterum = ⟨καὶ πάλιν⟩ om. MT K ν 18 δυνήσεται] δύναται MT 24 ἵνα¹ om. MT 27 με + πατρός T¹ 28 maximinum = μαξιμ⟨ῖν⟩ου] μαξίμου MT K ν ἀρειανοῦ] αἱρετικοῦ K 29 καὶ λέγει om. ν 31 ὡσανεὶ καὶ ἡμεῖς K ὡς ἂν ἡμεῖς ν ἀρνησόμεθα] ἀρνησώμεθα K ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ecce claret, piissimi principum, quod hic sanctus pater uerbum ipsum, quod dominus orans protulit, *non quod ego uolo*, ad humanitatem eius pertinere consignat, per quam et oboediens secundum doctrinam beati Pauli *apostoli gentium* dicitur: *usque ad mortem, mortem autem crucis*. unde et *oboediens* parentibus intimatur, quandoquidem oboedientiam eius uoluntariam non secundum diuinitatem, quae omnium dominatur, pium est intellegere, sed secundum humanitatem, qua sponte se parentibus *subdidit*, quod et sanctus Lucas euangelista similiter memorat eundem dominum nostrum Iesum Christum secundum humanitatem orantem ad patrem introducens et asserens: *pater, si possibile est transeat a me calix iste, uerumtamen non mea uoluntas sed tua fiat.* quem locum confessor Christi Athanasius antistes Alexandrinae ecclesiae in libro aduersus Apollinarium hereticum de trinitate et incarnatione etiam duali numero comprehendens sic explanat: „et quando dicit: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste* et *tamen non mea, sed tua uoluntas fiat*, et iterum: *spiritus promptus, caro autem infirma*, duas uoluntates hic ostendit, et unam quidem humanam, quae est carnis, aliam autem diuinam, quod enim humanam propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuinam autem eius promptam." qua explanatione quid uerius poterit intimare? quomodo enim non in eum duae uoluntates, id est diuina et humana, fideliter agnoscantur, in quo duae naturae etiam post inseparabilem adunationem synodali praeconio praedicantur? nam et Iohannes, qui *super pectus* domini *recubuit*, dilectus discipulus, eandem continentiam his explanat uerbis: *quia descendi de caelo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me patris*; et iterum: *haec est uoluntas eius, qui me misit, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo quemquam, sed ut resuscitem illum in nouissimo die.* item eundem dominum introducit cum Iudaeis disputantem atque dicentem inter cetera: *quia non quaero uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me.* cuius diuinae sermonis intentum beatus Augustinus praestantissimus doctor ita aduersum Maximinum Arrianum disserit et dicit: „ubi autem dixit filius patri: *uerum non quod ego uolo, sed quod tu uis*; quid te adiubat, quod tua uerba subiungis et dicis: „ostendit uere suam uoluntatem subiectam suo genitori", quasi nos negemus hominis uoluntatem uoluntati dei esse debere

VP BR MNL K

1 piissimi] piissime BR 2 consignat pertinere K 3 oboediens] obediens R NL K 3 – 4 secundum … oboedien B¹ *marg.* 3 apostoli] apostuli V² gentium] patri B¹R 4 oboediens] obediens R NL K 4 – 5 oboedientiam] obedientiam NL K 6 intellegere] intelligere R ML K sed *om.* V 8 est] es B¹ 9 uerumtamen] ueruntamen N 10 antistes] antestis V B alexandrinae] alexandriae B apollinarium] apollonarium V apolinarium B¹K apolinarem B² 11 et *om.* VP incarnatione] incarnationem V 12 quando] quan N 12 – 13 uoluntas sed tua K 13 promptus] prumtus VP² prumptus B uoluntates] uoluntas VP¹ 14 quidem unam K aliam autem] alteram M quod] qui VP¹ quia P² 15 humanam que propter B³ propter] proter V¹ 15 – 16 prompram] prumtam V¹ prumptam V²P² B¹ 16 intimare] intimari B¹ NL K 17 diuina et humana] diuinam et humanam MNL K agnoscantur] agnuscantur V 20 descendi] discendi VP meam *om.* K 21 omne] omnem K K mihi] michi N mihi pater non VP 22 quemquam] quemque VP² quicquam M resuscitem] resuscitaem V 23 introducit] introduxit VP K atque] adque VP inter cetera dicentem K 24 me misit VP diuinae] diuini P² B¹R MNL K 25 augustinus] agustinus VP aduersum] aduersus K maximinum] maximum VP NL maximianum B¹ arrianum *om.* N 26 disserit] asserit MNL disserit K quod non NL 27 quid] qui VP¹ adiubat] adiuuat P¹ B¹R MNL K 28 subiectam … hominis B³ *marg.* genitori] genitore V¹ quasi] quas VP B¹ uoluntatem *om.* VP uoluntati] uoluntatem N debere esse M debere *om.* K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀνθρώπου τῷ τοῦ θεοῦ θελήματι ὀφείλειν εἶναι ὑποτεταγμένον. καὶ γὰρ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο εἰρηκέναι τὸν κύριον ταχέως θεωρεῖ, ὅστις τὸν τόπον αὐτοῦ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου μικρὸν προσεχέστερον ἐπισκήψει. ἐκεῖ γάρ εἶπε· *περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου*. μήτι ἐκ τῆς φύσεως τοῦ μονογενοῦς λόγου δυνήσεται τοῦτο λέγεσθαι; ἀλλ' ἄνθρωπε, ὅστις νομίζεις *στενάζειν τὴν φύσιν* τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, διὰ τί μὴ καὶ τὴν φύσιν τοῦ μονογενοῦς θεοῦ λόγου *περίλυπον* εἶναι εἴποις δύνασθαι; πλὴν αὐτὸς μήπως τι τοιοῦτον λεχθεὶς οὐκ ἔφη· ‚*περίλυπός* εἰμι', εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἰ καὶ τοῦτο εἰρήκει, οὐχὶ μὴ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐχρῆν νοεῖσθαι, ἀλλά φησι· *περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου*, ἣν ὡς ἄνθρωπος πάντως εἶχεν ἀνθρωπίνην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ ἐν τούτῳ φησίν· *οὐχ ὅπερ ἐγὼ θέλω* ἄλλα ἑαυτὸν δείκνυσι θέλειν παρὰ τὸν πατέρα, ὅπερ εἰ μὴ τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ οὐκ ἠδύνατο, ἀπάτων τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν εἰς τὴν ἰδίαν οὐχὶ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην μετασχηματίσαι διάθεσιν· ἀνθρώπου δηλαδὴ μὴ προσληφθέντος οὐδαμῶς τῷ πατρὶ εἶπεν ἂν ὁ μονογενὴς λόγος *οὐχ ὅπερ ἐγὼ θέλω*· οὐδέποτε γὰρ ἠδύνατο ἡ ἄτρεπτος ἐκείνη φύσις τί ποτε ἕτερον θέλειν παρὰ τὸν πατέρα. ταῦτα ἐὰν διαστέλλητε, Ἀρειανοὶ αἱρετικοὶ οὐκ ἔσεσθε." διʼ ἧς διαλέξεως ὁ σεβάσμιος οὗτος πατὴρ ἀποδείκνυσιν, ὅτι καί, ἡνίκα λέγει ὁ κύριος, ἴδιον τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ σημαίνει τὸ θέλημα, καὶ ὅτε λέγει μὴ ποιεῖν τὸ θέλημα τὸ ἑαυτοῦ, ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς οὐχὶ τὸ ἡμέτερον ζητεῖν πρωτοτύπως θέλημα, ἀλλὰ διʼ ὑπακοῆς τὸ ἡμέτερον θέλημα τῷ θείῳ θελήματι ὑποτάσσεσθαι. ὅθεν φανεροποιεῖ, ὅτι καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔσχε θέλημα, καθʼ ὃ ὑπήκουσε τῷ πατρί, καὶ ὅμοιον ἀπὸ πάσης *ἁμαρτίας* τὸ αὐτὸ ἀνθρώπινον θέλημα, ἅτε δὴ θεὸς ἀληθὴς καὶ ἄνθρωπος τοῦτο ἐν ἑαυτῷ ἔσχε καὶ ἀπέδειξεν. ὅπερ καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος σαφηνίζων τὸν ἅγιον Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν οὕτως φράζει· „τὸ ἴδιον αὐτοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνήγαγε, τὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν θεότητα· τὸ γὰρ ἀνθρώπινον θέλημα πρόσκαιρον, τὸ δὲ θέλημα τῆς θεότητος αἰώνιον." ταῦτα ὁ πνευματικὸς πατὴρ ὑπομιμνήσκων καταρτίζει, ὁποῖον θέλημα ἐξ ἀϊδίου σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ φυσικῶς κοινὸν ὁ υἱὸς ἔχει ἢ ὁποῖον χρονικῶς διὰ τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπότητος ὁ αὐτὸς ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ ἀνέλαβεν. ὅπερ καὶ ὁ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης ὁ ἅγιος Λέων ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα σαφηνίζει καὶ τῇ μιᾷ ἑκάστῃ *μορφῇ*, τουτέστι φύσει, ἅτινά εἰσιν ἐν τῷ Χριστῷ σκοπῷ διακεκριμένῳ ἅπερ ἐν ταῖς γραφαῖς περὶ αὐτοῦ ἀναφέρονται – φανερῶν καὶ τοῦτο, ὅπερ ἴδιον θέλημα ὁ κύριος εἶπε πρὸς τὴν ἀνθρω-

3–4 Mt. 26,38 5 cf. Rom. 8,22 6–9 Mt. 26,38 10 Lc. 22,42 13 Lc. 22,42 20 cf. Hebr. 4,15

22–24 Ambrosius, in Luc. X 393–395 (60), PL 15,1911 C 2 – 4; CC 14 (1957) 363

MT K v

2 τόπον | τρόπον K 4 λόγου *om.* MT 5 νομίζεις δὲ στενάζειν K 6 μονογενοῦς *om.* MT 7 τοιοῦτον] τοιοῦτο T μάλιστα καὶ εἰ K 9 εἶχεν] ἔσχεν v 10 ἄλλο | ἀλλʼ ὃ T ἑαυτὸν | αὑτὸν v παρὰ *om.* v εἰ μή | ἢμὴ M 10–11 καρδίᾳ τῇ ἀνθρωπίνῃ M 11 ἀπάτων] ἀπάτε M 12 μετασχηματίσαι | μετεσχημάτιζε Mansi προσληφθέντος | ληφθέντος v 13–14 ἡ ἄτρεπτος ἐκείνη ἠδύνατο v 14 Διαστέλλητε | Διαστέλλετε T K 15 αἱρετικοὶ *bis* K 16 καὶ *om.* MT 17–18 πρωτοτύπως ζητεῖν MT 21 ἀμβρόσιος | ἀμβρώσιος T 24 πρόσκαιρον | τοιοῦτον v δὲ *om.* T θέλημα *om.* v 25 καὶ τῷ πνεύματι *om.* v 26 ἢ ὁποῖον | καὶ πιο . . . . T 27 δ¹ *om.* T 29 διακεκριμένῳ | διακεκρυμένῳ K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

subiecram. nam ex natura hominis hoc dixisse dominum cito uidet, qui locum ipsum sancti euangelii paulo attentius intuetur. ibi enim dixit: *tristis est anima mea usque ad mortem*. numquid ex natura unici uerbi possit hoc dici? sed homo, qui putas *gemere naturam* spiritus sancti, cur non etiam naturam uerbi dei unigeniti *tristem* dicas esse potuisse? ille tamen ⟨ne⟩ quid tale diceretur non ait: ‚*tristis* sum', quamuis etiam si hoc dixisset, non nisi ex natura hominis oportuisset intellegi, sed ait: *tristis est anima mea*, quam sicut homo utique habebat humanam, quamquam et in hoc quod ait: *non quod ego uolo* aliud se ostendit uoluisse quam pater, quod nisi humano corde non posset, cum infirmitatem nostram in suum non diuinum sed humanum transfiguraret affectum; homine quippe non assumpto, nullo modo patri diceret unicum uerbum: *non quod ego uolo*; numquam enim posset inmutabilis illa natura quicquam aliud uelle quam pater. haec si distingueretis, Arriani heretici non essetis." per quam disputationem hic uenerabilis pater demonstrat, quia et, cum dicit dominus, suam humanitatis suae significat uoluntatem, et cum dicit non facere uoluntatem suam, ammonet nos non nostram quaetere principaliter uoluntatem, sed per oboedientiam nostram uoluntatem diuinae subiicere uoluntati. unde patefacit, quia et humanam habuit uoluntatem, per quam oboediit patri, et inmaculatam ab omni *peccato* eandem humanam uoluntatem, utpote uerus deus et homo hanc in semetipso habuit et probauit. quod et sanctus Ambrosius in explanatione sancti Lucae euangelistae sic disserit: „suam ad hominem retulit, patris ad diuinitatem; uoluntas enim hominis temporalis, uoluntas diuinitatis aeterna." haec spiritalis pater commemorans astruit, qualem uoluntatem ex aeterno cum patre et spiritu sancto filius communem naturaliter habet qualemue temporaliter per assumptam humanitatem idem ipse in sua persona suscepit. quod et apostolicae memoriae sanctus Leo in epistula ad Leonem augustum explanat, et unicuique *formae* id est naturae, quae in Christo sunt discreta consideratione quae in scripturis de eo referuntur – assignans et hoc, quod suam dominus dixit uoluntatem ad humanitatem eius pertinere, demonstrans

VP BR MNL K

2 sancti] sancrae B¹ attentius] adrentius V N attescantius K 3 qui] quid N putas] putes VP gemere] genera V 3 – 4 gemere … naturam² *om.* N 4 cur] quur B¹ non] nonne K 5 ille] illa VP μήπως = ⟨ne⟩ *om.* VP BR MNL K tale quid MNL ait] aut VP² quamuis] quis VP 6 oportuisset] opportuisset B K oportuisse NL intellegi] intelligi R ML K ait] aut VP 7 quam] qui VP humanam] humanum NL quamquam] quemqui VP quod] qui VP 8 uolo non aliud M quam] quae VP quod] qui VP posset] possit B 9 infirmitatem] infirmitate R MNL K nostram] nostra K in suum *om.* VP diuinum] diuinam VP K transfiguraret] tranfugaret K 10 quippe quidem non K patri] de patre M non quod] neque VP 11 numquam] numqui VP posset] potest N² inmutabilis] inmutabiles VP immutabilis M 12 distingueretis] distingueremus B essetis] essemus B 13 cum] cur K humanitatis] humilitatis V 14 facere] esse BR ammonet] admonet BR M 15 oboedientiam] oboedientia V 15 – 16 diuinae … uoluntatem B *marg.* 15 subiicere] subiacere VP² 16 uoluntari] uoluntatem V uoluntate P patefacit] patefecit B¹ *marg.* humanam] humanum V² habuit] habiit N¹ oboediit] obediit NL K 17 utpote] utpute B 18 homo est hanc P¹ probauit] probabit VP¹ 19 sancti] sancte V sic disserit *om.* BR disserit] disetit V dixerit N K retulit] rettulit P¹ 20 – 21 spiritalis] spiritualis M 21 ex] aex N 22 qualemue] qualem uero M assumptam] assumptum VP² assumtam B 24 epistula] epistola R L augustum] agustum V 25 assignans] adsignans BR MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πότητα αὐτοῦ ἀνήκειν, δεικνύων οὕτως φησί· „κατὰ μὲν τὴν *μορφὴν τοῦ δούλου οὐκ ἦλθε ποιῆσαι τὸ θέλημα τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ πέμψαντος αὐτόν.*" Ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα ὁ ἀποστολικὸς πατὴρ πρὸς τὴν *μορφὴν τοῦ δούλου* τὸν αὐτὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν λόγον ἁρμοδίως ἡμᾶς ἐδίδαξε νοεῖν.

Προσεπιτούτοις ὅπως εὐσεβῶς δυνηθῶσι νοεῖσθαι αἱ διάφοροι ἐπὶ τούτῳ τῶν ἁγίων γραφῶν μαρτυρίαι, ἅτινά ποτε μὲν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπότητος, ποτὲ δὲ ἐκ τῆς θείας τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου κατασκευάζονται καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ γραφὴ μνημονεύει· *πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ· ὡσαύτως· ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ·* καὶ τῷ λεπρῷ λέγει· *θέλω καθαρίσθητι·* καί· *οὐδεὶς δύναται γνῶναι τὸν πατέρα εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧτινι θελήσει ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.* ὡσαύτως τινὰ περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου αὐτοῦ θελήματος τοῦ εὐαγγελίου τὰ μυστήρια μυημονεύουσιν, ἡνίκα λέγουσιν αὐτὸν *ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα* θέλειν ὡς ἀληθῶς ἄνθρωπον τοὺς ἰδίους περάσαι μαθητάς. καὶ ἐν τῷ διέρχεσθαι αὐτὸν διὰ τῆς *Γαλιλαίας* μετὰ τῶν μαθητῶν οὐκ ἤθελεν, ἵνα τις γνῷ, καὶ ὡς ἄνθρωπος λέγει· *ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,* καί· *οὐκ ἤθελε διὰ τῆς Ἰουδαίας περιπατῆσαι, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι,* καὶ πάλιν· *ἐγερθεὶς ἦλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ εἰσελθὼν εἰς οἶκον οὐκ ἤθελέ τινα γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν.* μὴ οὖν αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τῶν πάντων καὶ *λυτρωτής*, περὶ οὗ εἴρηται· *πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ*, οὕτινος τὸ θέλειν ταὐτόν ἐστιν ὅπερ δύνανται, οὕτινος τῷ νεύματι αἱ οὐράνιαι δυνάμεις σὺν φόβῳ λατρεύουσιν, *λαθεῖν* ἐπὶ γῆς θέλων οὐκ *ἠδυνήθη*, ὁ κατὰ τὴν θείαν μεγαλωσύνην ἐξ ἀϊδίου σὺν τῷ πατρὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀπορρήτως διεπόζων *καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς*, εἰ μὴ τοῦτο πρὸς τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα, ὅπερ χρονικῶς κατηξίωσε προσλαβεῖν, ἐπαναδοθῇ; πόση οὖν πλάνη ἐγκεκύλισται ὁ τὰ τοιαῦτα μὴ διακρίνων, ἵνα εἴπῃ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ θελήματι καὶ *πάντα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ ὅπερ ἠθέλησε τὸν κύριον δύνασθαι* καὶ τῷ αὐτῷ πάλιν θελήματι ἐν οἴκῳ εὐτελεῖ *θέλοντα λαθεῖν μὴ δύνασθαι* κατὰ τὰς εὐαγγελικὰς μαρτυρίας; ἀλλ' ἐὰν πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, καθ' ἣν τὸ ταπεινὸν ἡμῶν προσέλαβεν, ἀποδοθῇ, πάντα τὰ τῆς θείας αὐτοῦ μεγαλωσύνης ἠλαττωμένα πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ἀνήκειν γνωρίζει, ἣν τελείως προσέλαβε *χωρὶς* τινος *ἁμαρτίας*, ἵνα ταύτην καὶ τελείως σώσῃ· „τὸ γὰρ παρ' αὐτοῦ μὴ προσληφθὲν οὐδὲ σώζεται", καθὼς

---

1 Phil. 2,7 1–2 Joh. 6,38 8–9 Ps. 113,11 9–10 Joh. 5,21 10 Mt. 8,3 11 Mt. 11,27 13 Mr. 14,25 14 Joh. 4,3 15–16 Joh. 4,34 16–17 Joh. 7,1 17–18 Mc. 7,24 19 cf. Act. 7,35 19–20 Ps. 113,11 21 Mc. 7,24 23 Ps. 94,4 25–26 Ps. 113,11 27 Mt. 7,24 30 cf. Hebr. 4,15

1–2 Leo papa, ep. 165. ACO II 4 p. 117,25–26; Abh. BAdW 32,6 p. 61,1–2 31 Gregorius Naz., ep. 101,32 ad Cledonium, PG 37,181 C; SC 208 (1974) 50

MT K ν

1 μὲν om. MT 2 τὸ¹ om. K ν 3 τοῦ δούλου μορφὴν MT ἡμῶν om. MT 3 αἱ διάφοροι | ἀδιάφοροι ν 7 θεοῦ om. M 11 θέλησει | θέλει MT ν ἀποκαλύψαι | ἀποκαλύψει M 13 ἐπὶ τῆς θαλάσσης αὐτὸν M 14 περάσαι | πειράσαι M παρεῖσαι K ἐκπερᾶσαι ν 15 ἤθελεν | ἠθέλησεν M 21 θέλων ἐπὶ γῆς M 22 in ... aechanis = ἀπορρήτως 24 αὐτοῦ om. M προσλαβεῖν | προσλαβέσθαι K ν ἐπαναδοθῇ | ἐπαναδοθεῖη MT οὖν om. ν 26 αὐτῷ | αὐτοῦ MT 30 ἀνήκειν γνωρίζει | ἀνήκει γνωρίζεσθαι MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sic dicit: „secundum quidem *formam serui non uenit facere uoluntatem suam, sed eius qui misit eum.*“ ecce enim hic apostolicus pater ad *formam serui* eundem domini nostri sermonem congruere nos docuit intellegere.

Praeterea quomodo pie poterint intellegi diuersa super hoc sanctarum testimonia scripturarum, quae nunc quidem ex natura humanitatis, nunc autem ex diuinitate unius eiusdemque domini nostri Iesu Christi ueri dei et hominis astruuntur et modo scriptura commemorat: *omnia quaecumque uoluit dominus fecit in caelo et in terra*, itemque: *sicut pater suscitat mortuos et uiuificat, ita et filius quos uult uiuificat*, et leproso dicit: *uolo, mundare!* et: *nemo possit cognoscere patrem nisi filius et cui uoluerit filius reuelare.* itemque quaedam de humana eius uoluntate euangelii sacramenta commemorant, cum dicunt eum *super mare ambulantem* uelle ut uere hominem suos transire discipulos. et dum cum discipulis per *Galileam* transire noluit, ut aliquis cognosceret, et ut homo dicit: *meus cibus est ut faciam uoluntatem eius qui me misit*, et: *nolebat per Iudeam ambulare, quia querebant eum Iudei interficere*, et iterum: *surgens uenit in partes Tyri, et ingressus in domum noluit aliquem scire, et non potuit latere.* ergone illae omnium conditor ac *redemptor*, de quo dicitur: *omnia quaecumque uoluit dominus fecit in caelo et in terra*, cuius uelle hoc est quod posse, cuius nutui caelestes cum terrore deseruiunt potestates, in terris *latere* uoluens *non potuit*, qui per diuinam maiestatem ex aeterno cum patre in caelestibus dominatur archanis *et in manu eius fines terrae sunt*, nisi hoc ad humanam eius uoluntatem, quam temporaliter est dignatus assumere, redigatur, quanto ergo errore talia non discernens inuoluitur, ut dicat una eademque uoluntate et *omnia in caelo et in terra quae uoluit dominum* posse et eadem iterum uoluntate in domo uili *uolentem latere non posse* secundum euangelica testimonia, sed si ad dispensationem humanitatis eius, per quam humilitatem nostram assumpsit, redigitur, omnia quaeque diuinae eius maiestati minora sunt, ad humanitatem ipsius pertinere cognoscit, quam perfecte susceipit *absque* ullo *peccato*, ut hanc etiam perfecte saluaret; „quod enim ab eo non susceptum

VP BR MNL K

1 sic | sicut M formam quidem K 2 qui me misit V ecce ... eundem om. VP apostolicus | apostholicus B 3 congruere | congruc K intellegere | intelligere R ML K 4 poterint | poterit VP poterunt K intellegi | intelligi P¹ R ML 5 unius | unus P¹ 6 eiusdemque | eundemque VP² et¹ | ut M 7 itemque | item quia VP 9 possit | potest B² cognoscere | cognuscere V et² ... filius om. N 10 quaedam | quidam VP 11 suos | suus B¹ discipulos | discipulus V 12 discipulis | discipulos VP¹ N K galileam | gallileam P B transire | transiret BR M K aliquis | aliqui VP¹ cognosceret | cognoscerit V¹ B¹ 13 cibus | cybus N misit me M iudeam | iudaeam B MN 14 quia | qui R N iudei | iudaei P¹ B MN partes | partis V¹ tyri | tyrii VP tiri K ingressus | ingresus P 15 illae | ille P² B MNL K 16 quaecumque | que B¹R quae B² 17 caelestes | caelestis V potestates | potestatis V 18 qui | quid N² diuinam | diuina V ex om. N 19 archanis | arcanis V L fines terrae | fenestre V 20 est | et R assumere | adsumere BR assumere K ergo om. N 21 una | unam N K eademque | eadem M uoluntate | uoluntatem V R NL K 22 uoluntate | uoluntatem V BR K uili | uolui K uili uolentem | uinolentem B¹ uolentem | uolente P MNL 23 si om. B¹ 24 assumpsit | assumsit I² adsumpsit B redigitur | reditur M quaeque | quae R MNL diuinae | diuinaeque NL 25 perfecte | perfectae P¹ B 26 ut | et R perfecte | perfectae P¹ N saluaret | saluare N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἡμῶν ὁ συστατικὸς τῆς ἀληθείας κῆρυξ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ πρόεδρος ἐφωδίασε. τοιγαροῦν εἰ τὸ παρὰ τοῦ ἀνθρώπινον θέλημα καθὼς καὶ ἡ φύσις προσελήφθη καὶ ἐσώθη, καὶ ὅπερ παρὰ τοῦ προσλαβομένου ἐσώθη, οὐκ ἠδύνατο εἶναι αὐτοῦ ἐναντίον· οὐδὲν γὰρ ἐναντίον ἑαυτῷ ὁ δημιουργὸς τῶν ὅλων ἔκτισεν ἢ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως προσέλαβε· καὶ ὁ ψαλμῳδὸς Δαυὶδ τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ψαλμοῖς εἰσάγων προμηνύει· *τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ θεός μου, ἠβουλήθην, ὡσαύτως· ἑκουσίως θύσω σοι·* μήτι κατὰ τὴν θεότητα ἄλλο ἐστὶ θέλημα τοῦ πατρὸς παρὰ τὸν υἱόν, ἢ ἄλλο θέλει ὁ υἱὸς παρὰ τὸν πατέρα; εἰ τοίνυν ἐν θέλουσι καὶ οὐδεμία ἐστὶ διαφορὰ θελήματος ἐν τῇ ἁγίᾳ τριάδι, πῶς ἐστι νοητέον, ὅπερ ὁ προφήτης περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ μαρτυρεῖ· *τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ θεός μου, ἠβουλήθην*, εἰ μὴ πιστῶς νοηθῇ εἰρημένον περὶ τοῦ ἀμώμου θελήματος τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος; ὅθεν καὶ ἕπεται· *καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου.* οὐδεὶς γὰρ ἀμφιβάλλων ὅ τι ὁ αὐτὸς ψαλμὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ προφήτου ἐκηρύχθη, ὅπερ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Φιλιππησίους διαγγέλλει, εἰ πεπληρωμένην πίστει θελήσει τις προσέχειν, περὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὕτως λέγων· *ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.* Ἰδοὺ ἐνταῦθα ὁ ἀληθέστατος κῆρυξ καὶ τῶν *μορφῶν*, τουτέστι τῶν φύσεων, τοῦ Χριστοῦ τὴν διαφορὰν διδάσκει καὶ τὴν ὑπακοὴν *μέχρι θανάτου* τῆς ἀνθρωπίνης *μορφῆς* σοφῶς ἐπισφραγίζει. τίς γὰρ εἰς τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας ἀπεχώρησεν, ἵνα κατὰ τὸ θέλημα τῆς αὐτοῦ θεότητος προπετεύσηται λέγειν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τῷ πατρὶ ὑπακοῦσαι, ᾧτινί ἐστιν ἴσος ἐν πᾶσι, καὶ τοῦτο θέλει ἐν πᾶσι καὶ αὐτὸς ὅπερ ὁ πατήρ; ἢ τίς μὴ νοήσοι τὴν ὑπακοὴν τῷ ἀνθρωπίνῳ θελήματι μᾶλλον ἁρμόζειν, ἐν ᾧ παντελῶς οὐδεμίαν ἔσχεν ἁμαρτίαν οὔτε ῥηθήσεται *ὑπήκοος μέχρι θανάτου*, εἰ μὴ ἀνθρώπινον θέλημα ἐν ἑαυτῷ ἀνέλαβε καθὼς ψυχὴν λογικὴν καὶ σάρκα μετὰ πάντων αὐτῶν τῶν ἰδιοτήτων σαρκωθεὶς προσέλαβε; προσεπιτούτοις ἵνα φανῇ τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβεῖ εὐμενείᾳ, ὅτι φυσικόν ἐστι τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, καὶ ὁ ἀρνούμενος τὸ ἀνθρώπινον θέλημα *χωρὶς μόνης ἁμαρτίας* ἐν τῷ Χριστῷ οὔτε ἔχειν αὐτὸν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὁμολογεῖ, ὁ

6 Ps. 39,9 7 Ps. 53,8 10 – 12 Ps. 39,9 15 – 18 Phil. 2,6 – 8 20 Phil. 2,8 21 cf. Jac. 5,19 25 cf. Hebr. 4,15 29 cf. Hebr. 4,15

MT K ν

1 ναζιανζοῦ | ναζιανζοῦ T ἐφωδίασε] ἐφοδίασε K 2 παρὰ τοῦ] παρ' αὐτοῦ M καὶ¹ om. MT 3 παρὰ τοῦ | παρ' αὐτοῦ M 4 ἐναντίον ἑαυτῷ] αὐτῷ ἐναντίον ν 5 χριστοῦ om. M 7 μήτι | ψήσοι K 8 τὸν υἱόν] τοῦ υἱοῦ ν 9 ἁγίᾳ om. M 10 μαρτυρεῖ | μαρτύρεται K ν 12 ἀμφιβάλλων] ἀμφιβάλλει MT ὁ ἀμφιβάλλων ν 12 – 13 αὐτὸς ψαλμὸς] ψαλμὸς οὗτος MT 14 παῦλος om. ν ἀναγγέλλει τῇ πρὸς φιλιππησίους K ν θελήσει] θελήσοι M 16 τὸ] τῷ M 18 ὑπήκοος | ὑπήκοος K 19 τῶν φύσεων] τῆς φύσεως K¹ 20 σοφῶς] σαφῶς K 21 ἀπεχώρησεν] ἀπεχώρισεν MT K 24 ἢ] εἰ M K 25 ὑπήκοος] ὑπήκοος K 26 πάντων] πασῶν M 27 – 28 εὐσεβεῖ εὐμενείᾳ] εὐσεβεία εὐμένεια K 28 καὶ ... θέλημα om. ν 29 οὔτε | αὔτως ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

est nec saluatum" secundum quod nos constantissimus praedicator ueritatis Gregorius Nazianzenus praesul instituit. itaque si ab eo humana uoluntas sicut et natura suscepta est et saluata, et quod a susceptore saluatum est, non ei poterat esse contrarium; nihil enim sibi contrarium creator omnium condidit uel per mysterium incarnationis assumpsit; et ymnidicus Dauid personam domini nostri Iesu Christi in psalmis introducens pronuntiat: *ut faciam uoluntatem tuam, deus meus, uolui* itemque: *uoluntariae sacrificabo tibi*, numquid secundum deitatem alia est uoluntas patris quam filii, aut aliud uult filius quam pater? si igitur unum uolunt et nulla est in sancta trinitate differentia uoluntatis, quomodo intellegendum est, quod propheta de eius persona testatur: *ut faciam uoluntatem tuam, deus meus, uolui*, nisi fideliter intellegatur de inmaculata eius humanitatis uoluntate dixisse? unde et sequitur: *et legem tuam in medio cordis mei*. nullus enim qui ambigat, quod idem psalmus in persona Christi a propheta praedicatus est, quod et apostolus Paulus in epistula ad Philippenses, si fide plena quisquam intendere uelit, annuntiat de eodem domino nostro Iesu Christo sic inquiens: *qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inuentus ut homo humiliauit semetipsum factus oboediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* ecce hic uerissimus praeco et *formarum*, id est naturarum, Christi differentiam docet et oboedientiam *usque ad mortem* humanae *formae* prudenter adsignat. nam quis in tantum a luce ueritatis abscessit, ut secundum diuinitatis suae uoluntatem presumat dicere dominum nostrum Iesum Christum patri oboedisse, cui est aequalis in omnibus, et hoc uelit in omnibus et ipse quod pater? aut quis non intellegat oboedientiam humanae magis competere uoluntati, in qua nullum habuit omnino peccatum nec diceretur *oboediens usque ad mortem*, nisi humanam in se susciperet uoluntatem sicut animam rationalem carnemque cum omnibus suis proprietatibus humanatus assumpsit? praeterea ut clareat uestrae piissimae benignitati, quod naturalis est humana uoluntas, et qui uoluntatem humanam in Christo abnegat *absque* solo *peccato* eum nec habere humanam animam confitetur, ueritatis

VP BR MNL K

1 nec] neque K saluatum est secundum P² B² M praedicator | praedicatur VP¹ 2 nazianzenus | nazanenus R instituit] instuit N et | id B² 3 nihil | nichil R N 4 creator omnium contrarium K mysterium] misterium P R L K assumpsit] adsumsit B assupit M 5 et] ut B² ymnidicus] hymnidicus B NL hyramdicus R pronuntiat] pronuntier N pronumptiat L 6 uoluntariae] uolantarie P² R M 7 quam filii | quam patris B² 9 intellegendum] intelligenda R intelligendum M K 10 intellegatur] intelligatur R ML K inmaculata] maculata R immaculata ML uoluntate humanitatis N 11 cordis = κοιλίας enim | est B M 12 apostolus | apostulus V apostholus B 13 epistula | epistola BR L K philippenses | phylippenses V philipenses R M fide plena] fidem plenam BR MNL K quisquam | quisque VP uelit | uel B¹ annuntiat | adnuntiat BR 14 esset | essent N² 15 se *om.* B 16 similitudinem | similitudine VP 17 factus oboediens *om.* K oboediens | obediens R NL 19 adsignat | designat R assignat ML K 20 secundum diuinitatis suae uoluntatem P² diuinitatis] diuinitatem VP¹ BR MNL K suae | suam M uoluntatem | uoluntati BR 21 Iesum *om.* B oboedisse | obedisse P NL K obdisse R cui | qui R uelit | uellit B 22 aut] at M intellegat] intelligat P² R ML K oboedientiam] obedientiam R L K competere | com patre V cumpatere R competere BR N 23 oboediens | obediens R NL K 24 susciperet | susceperit V¹ R susceperer V² suscipere NL K 25 proprietatibus V²P¹ assumpsit | adsumpsit BR praeterea | propterea M uestrae] uere VP 26 quod | qui VP¹ quia P² naturalis] naturales V 27 absque] abque K eum | cum R K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

σοφώτατος τῆς ἀληθείας κῆρυξ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος ἐν τῷ πέμπτῳ τόμῳ τῆς δισλέξεως κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ Πελαγιανιστοῦ τί ἐστι θέλημα τούτοις ὁρίζει τοῖς ῥήμασι· „κίνησις ψυχῆς τί ἐστιν εἰ μὴ κίνησις φύσεως; ἡ γὰρ ψυχὴ ἀνενδοιάστως φύσις ἐστίν· διόπερ τὸ θέλημα κίνησις φύσεως ὑπάρχει, ἐπειδὴ κίνησίς ἐστι ψυχῆς." Ἰδοὺ κατὰ τὸν ὅρον τούτου τοῦ σοφωτάτου πατρὸς τί εἴη τὸ ἀνθρώπινον θέλημα δείκνυται, ὅτι „ψυχῆς κίνησίς ἐστιν·" ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ· „ἡ ἀλήθεια δὲ λέγει ἐφ' ὅσον ἐστὶ θέλημά τι, ἀπὸ τῆς φύσεως χωρισθῆναι οὐ δύναται·" καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ· „καί ποθεν ἔστι τὸ θέλημα καὶ εἶναι οὐ λογίζεται· καὶ ἐὰν ἡ ὀρχαισογονία αὐτοῦ οὐκ ἔστι ζητητέα, οὐχὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι ζητητέα, ὅτι τὸ θέλημά ποθεν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅτι πεφανέρωται πόθεν εἴη. ἐξ ἐκείνου γάρ ἐστι τὸ θέλημα, οὗτινός ἐστι τὸ θέλημα· ἀπ' ἀγγέλου δηλονότι θέλημα ἀγγέλου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἀνθρώπου, ἀπὸ θεοῦ θεοῦ. καὶ ἐὰν ἐνεργῇ ὁ θεὸς θέλημα ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τοῦτο ἐνεργεῖ, ἵνα ἀνατείλῃ ἐξ αὐτοῦ ἀγαθὸν θέλημα, οὗτινός ἐστι τὸ θέλημα·" καὶ πάλιν φησί· „διατί οὖν ἀρνῇ κεκλεισμένοις ὀφθαλμοῖς πράγματα φανερὰ ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀναφύεσθαι θέλημα τῷ ἀνθρώπῳ;" ὡσαύτως· „αὐτὴ ἡ κίνησις τῆς ψυχῆς μηδενὸς ἀναγκάζοντος θελημά ἐστιν. δι⟨ὰ⟩ τοῦτό ἐστι λέγειν· τὸ θέλημα ἀπὸ τῆς κινήσεως τῆς ψυχῆς ὑπάρχειν, ὅπερ θέλημα ὑπάρχει ἀπὸ θελήματος·" καὶ πάλιν οὕτως· „οὐκ ἀληθῶς ἄρα, Ἰουλιανέ, ἐξ ἀνθρώπου θέλημα ἀνθρώπου οὐκ ἀναφύεται, ὁπόταν ὁ ἄνθρωπος ἀγαθὸν ποίημα θεοῦ εἴη; ἔπειτα ἠδυνήθη μὴ ἀνελθεῖν εἰς τὴν καρδίαν σου φύεσθαι μὲν ἐξ ἀνθρώπου θέλημα, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου αὐτοῦ; εἰπὲ οὖν πόθεν, ἐὰν οὐχὶ ἀπὸ τῆς φύσεως, τουτέστι οὐχὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου;" αἵστισι μαρτυρίαις φαίνεται μίαν ἑκάστην αὐτῶν, ἅστινας ἐνταῦθα ὁ πνευματικὸς πατὴρ ἀπηρίθμησε φύσει, ἴδιον φυσικὸν ἔχειν καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ προσκυροῦσθαι ὀφείλειν θέλημα· οὔτε γὰρ δυνήσεται ἡ τῶν ἀγγέλων φύσις θεῖον ἔχειν θέλημα ἢ ἀνθρώπινον, οὔτε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις θέλημα θεοῦ ἢ ἀγγέλου, καθὼς οὔτε ἑτέρου, παρ' ὃ ἐστι, τι⟨ς⟩ ἔχειν φύσιν δυνήσεται ἢ κίνησιν, εἰ μὴ ὅπερ ἐστὶ φυσικῶς ἡ ἐδημιουργήθη. ὁπόταν ταῦτα οὕτως ἡ ἀλήθεια ἔχει, ἀκριβέστατα φαίνεται, ὅτι ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ δύο, τουτέστι θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, φύσεις ἤτοι οὐσίας ὁμολογοῦντες εἰς μίαν αὐτοῦ συνελήλυθέναι τὴν ὑπόστασιν ἤτοι πρόσωπον, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ δύο ἡμᾶς φυσικὰ ἐν αὐτῷ ὁμολογεῖν θελήματα, θεῖον δηλονότι καὶ ἀνθρώπινον, ἐπειδὴ οὔτε τὴν αὐτοῦ θεότητα, ὅσον πρὸς τὸν τῆς φύσεως λόγον ἀνήκει, ἀνθρώπινον ἐσχηκέναι θέλημα λέγειν ἔστιν οὔτε τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ θεῖον φυσικῶς ἐσχηκέναι θέλημα πιστεύειν ἔστιν, οὔτε δέ πάλιν τινὰ ἐκ τῶν αὐτῶν δύο τοῦ Χριστοῦ οὐσιῶν ἐκτὸς τοῦ φυσικοῦ θελήματος ὑπάρχειν ὁμολογεῖν, ὁπόταν καὶ τὰ ἀνθρώπινα διὰ τῆς παντοκρατορίας τῆς θεότητος αὐτοῦ ὑψηλά εἰσι καὶ τὰ θεῖα διὰ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ φανερὰ τοῖς ἀνθρώποις.

---

2 – 6 Augustinus, c. Iulianum lib. V 40, PL 45,1476,22 – 25 6 – 7 Augustinus, c. Iulianum lib. V 53, PL 45,1487,32 – 33 7 – 13 Augustinus, c. Iulianum lib. V 42, PL 45,1479,52 – 59 13 – 14 Augustinus, c. Iulianum lib. V 56, PL 45,1490,8 – 9 15 – 17 Augustinus, c. Iulianum lib. V 60, PL 45,1495, 3 ab imo – 1496,2 17 – 21 Augustinus, c. Iulianum lib. V 56, PL 45,1489,35 – 41; cf. ACO ser. II vol. I p. 350,2 – 4; p. 351,1 – 4

MT K ν

---

5 τοῦ σοφωτάτου τούτου M τούτου om. ν δείκνυται | δείκνυτο M 6 θέλημά τι | θελήματι T 9 οὐχὶ … ζητητέα om. T 10 τό¹ om. K τὸ ἀπὸ θέλημα ν 12 τοῦτο ὁ ἐνεργεῖ M 13 ἀρνῇ | ἀρνήσαι MT 15 ἡ αὐτή M 15 – 17 δι⟨ὰ⟩ … θελήματος om. MT 15 δι⟨ὰ⟩ | διό K ν 17 ὅρα om. K ν 18 ἔπειτα δὲ ἠδυνήθη MT ν 20 εἰπὲ | εἶπεν MT τουτέστι ἐὰν οὐχὶ MT 22 φύσεις | φύσις M 25 τι⟨ς⟩ coni. Frohne | τι MT K om. ν ἡ ἐδημιουργήθη | ἠδημιουργήθη K 26 ἡ ἀλήθεια om. MT 29 οὔτε | οὐδέ ν 31 οὔτε … ἐστὶν om. K 33 – 34 αὐτοῦ θεότητος MT 34 αὐτοῦ² om. MT K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

prudentissimus praedicator beatus Augustinus in quinto uolumine disputationis aduersus Iulianum Pelagianistam quid sit uoluntas his definit uerbis: „motus animi quid est nisi motus naturae? animus enim sine dubitatione natura est, proinde uoluntas motus est naturae, quoniam motus est animi." ecce per huius prudentissimi patris definitionem quid sit humana uoluntas monstratum est, quia „animi motus est;" item in eodem: „ueritas autem dicit quamdiu est uoluntas ulla, a natura non potest separari," et rursus in eodem uolumine: „et alicunde est uoluntas et esse non cognitur; et si eius origo quaerenda non est, non ideo quaerenda non est, quod uoluntas alicunde non est, sed quia manifestum est unde sit. ab illo enim est uoluntas cuius est uoluntas; ab angelo scilicet uoluntas angeli, ab homine hominis, a deo dei. et si operatur deus in hominem uoluntatem bonam, id agit, ut oriatur ab illo bona uoluntas, cuius est uoluntas;" et iterum „cur ergo negas" inquid „clausis oculis res apertas de natura hominis exoriri homini uoluntatem?" itemque: „ipse animi motus cogente nullo uoluntas est. quapropter hoc est dicere: uoluntas extitit de animi motu, quod uoluntas extitit de uoluntate;" et iterum: „itane uero, Iuliane, ex homine hominis uoluntas non oritur, cum homo bonum opus dei sit? postremo potuitne ascendere in cor tuum exoriri quidem hominis uoluntatem, sed non de libero eius arbitrio? dic ergo unde, si non de natura, id est non de ipso homine?" quibus testimoniis claret unamquamque earum, quas hic spiritalis pater dinumerauit naturas, propriam naturalem habere et unicuique assignari debere uoluntatem; neque enim poterit angelica natura diuinam habere uoluntatem aut humanam, neque humana natura uoluntatem dei uel angeli, sicut nec alterius quam est quisquam naturam habere poterit ⟨aut⟩ motum, nisi quod est naturaliter aut creatus est. cum haec ita ueritas habeat, certissime claret, quod in domino nostro Iesu Christo duas, id est dei et hominis, naturas siue substantias confitentes in unam eius conuenisse subsistentiam siue personam, necesse est et duas nos naturales in eo fateri uoluntates, diuinam scilicet et humanam, quia neque diuinitatem eius, quantum ad naturae rationem pertinet, humanam habuisse uoluntatem dicendum est, neque humanitatem eius diuinam habuisse naturaliter uoluntatem credendum est, neque rursum aliquam ex eisdem duabus Christi substantiis absque naturali uoluntate extitisse fatendum, cum et humana per omnipotentiam diuinitatis eius sublimata sint et diuina per humanitatem eius hominibus reserata.

VP BR MNL K

1 praedicator] praedicatur V beatus] beatissimus MNL augustinus] agustinus V 2 quid¹] quod NL his] hiis R *(et ita semper)* hic NL definit] diffinit R M motus] motis V⁴ animi = ψυχῆς 4 per] pro V definitionem] difinitione V diffinitionem R M 5 quid] quod N 6 quamdiu] quadiu P¹ quamdiu illa est VP² uoluntas … natura] uoluntas sola natura V uoluntas ulla natura P uoluntas a natura MN 7 alicunde] aliunde P¹ L cognitur] cogitur Aug. BR NL cognoscitur K si] sic VP 8 alicunde] aliunde P¹ L 9 manifestum] manifestatum M K est¹ *om.* B² 10 hominis] hominibus N deus] eius N hominem] homine Aug. P² 11 cuius est uoluntas *om.* K 12 cur] quur B homini] hominis BR M¹ 13 quapropter] quia propter VP 14 motu] moto B motus N uoluntate] uoluntatem V 17 libero] libro B¹R 18 earum] eorum VP B MNL K spiritalis] spiritales V spiritualis M 19 assignari] adsignare B designare R adsignari MNL K 20 enim *om.* M poterit] pote. P 21 quisquam] quisque VP 22 poterit habere M ἢ = ⟨aut⟩ *om.* VP BR MNL K ita] itaque R N 24 eius *om.* BR subsistentiam] substantiam L 25 est] esse VP uoluntates] uoluntatis V¹ 26 naturae] natura V 28 eisdem] isdem VP absque] abque K 29 uoluntate] uoluntati VP extitisse] extitit se VP² 30 sint] sit B¹R N¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἀποδοῦναι τοίνυν ἀναγκαῖόν ἐστι τὰ ὄντα θεῖα τῷ αὐτῷ ὡς θεῷ, τὰ ὄντα ἀνθρώπινα τῷ αὐτῷ ὡς ἀνθρώπῳ, καὶ ἑκάτερα διὰ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀληθῶς ἐπιγινώσκειν, ὅπερ ὁ ἀληθὴς ὅρος τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς διαβεβαιούμενος· ‚ἑπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν, τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν *χωρὶς ἁμαρτίας*, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, *ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν* τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν υἱὸν κύριον μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως ἀτρέπτως ἀδιαιρέτως ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστόν." τοῦτο αὐτὸ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ὑπὸ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν ὅρων κηρύττει· „εἴ τις ἐν δυσὶ φύσεσι λέγων μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίζεσθαι ὁμολογεῖ, ἵνα διὰ τούτου σημάνῃ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως ἡ ἄφραστος ἕνωσις γέγονεν, οὔτε τοῦ λόγου εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μεταποιηθέντος φύσιν οὔτε τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν τοῦ λόγου φύσιν μεταχωρησάσης (μένει γὰρ ἑκάτερον, ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει, καὶ γενομένης τῆς ἑνώσεως καθ' ὑπόστασιν), ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ λόγου σαρκωθέντος μὴ τῇ θεωρίᾳ μόνῃ τὴν διαφορὰν τούτων λαμβάνει, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, οὐκ ἀνηρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν (εἰς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα), ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ κέχρηται τῷ ἀριθμῷ,

9 Hebr. 1,2 10 cf. Lc. 1,2

4 – 16 Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,23 – 130,2; ACO II 3,2 p. 137,23 – 138,4 18 – 82,1 Symb. V. conc., ACO IV 1 p. 242,1 – 11; ACO IV 1 p. 217,7 – 16

MT K v

3 ἁγίας *om.* M 4 τοίνυν *om.* MΓ K 10 διὰ *om.* v 12 κύριον υἱὸν μονογενῆ K ἀδιαιρέτως ἀσυγχύτως ἀχωρίστως Γ 15 οὐκ | οὐχ Γ 18 δυσὶ | δύο MT 19 καὶ ἐν ἀνθρωπότητι Γ 20 σημάνῃ | σημαίνῃ K 21 μεταποιηθέντος | μεταποιηθείσαν K 22 μεταχωρησάσης | μεταχωρίσαντος Γ 24 λαμβάνει | λαμβάνῃ v 27 ἀμφοῖν | ἀμφοῖς K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Reddere itaque necesse est quae diuina sunt eidem ut deo, quae humana sunt eidem ut homini, et utraque per subsistentialem adunationem unius eiusdemque domini nostri Iesu Christi ueraciter cognoscenda, quod uerissima definitio sanctae Chalcedonensis concilii nos commonet asserens: „sequentes igitur sanctos patres unum eundem confiteri filium et dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus, eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, deum uere et hominem uere, eundem ex anima rationale et corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem *absque peccato*, ante secula quidem de patre genitum secundum deitatem, *in nouissimis autem diebus* eundem propter nos et propter salutem nostram ex Maria uirgine dei genetrice secundum humanitatem, unum eundemque Christum filium dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse inmutabiliter indiuise inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter unitionem magisque salua proprietate utriusque naturae et in unam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum atque diuisum, sed unum et eundem filium unigenitum deum uerbum dominum Iesum Christum." hoc idem etiam et sancta synodus, quae sub augustae memoriae Iustiniano principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo predicat: „si quis in duabus naturis dicens non ut deitate et humanitate unum dominum nostrum Iesum Christum cognosci confitetur, ut per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfuse et ineffabilis unitas facta est, neque uerbo in naturam carnis transfigurato neque carne ad uerbi naturam translata (manet enim utrumque quod est secundum naturam et post factam unitionem substantialiter), sed in diuisionem per partem huiusmodi suscepit uocem in mysterio Christi aut numerum naturarum confitens in uno eodemque domino nostro Iesu Christo deo uerbo incarnato, non tantummodo contemplatione differentiam earum accipit, ex quibus et compositus est, non interempta propter unitionem (unus enim ex

VP BR MNL K

2 homini] homine V^1 adunationem] adunitionem VP MNL unius eiusdemque] eiusdem uniusque R eiusdemque] eiusdem N 3 cognoscenda] cognoscendam P definitio] diffinitio R M sanctae] sancte V sancti BR K sancta NL chalcedonensis] calcedonensis V MN^1 calchedonensis B 4 commonet] communet P filium dei et M 5 consonanter] consonantes MNL omnes *om.* N 6 deitate] deitatem B^1 L K humanitate] humanitatem B^1 K 7 rationale] rationalem V^1 rationali R M K rationari N rationabili L corpore] corpo P^1 consubstancialem^1] consubstantiabilem K patri] patris M consubstantialem^2] consubstantiabilem K 8 eundem *om.* K 9 diebus] deebus V^1 10 genetrice] genitrice P^1 R ML K humanitatem] humanitem M 11 dominum] dei B quia dei R 12 inmutabiliter] immobiliter M indiuise] indeuise V indiuisse K agnoscendum] agnuscendum P^1 sublata] sublatam VP BR MNL 12–13 differentia] differentiam B M 13 unitionem] unionem L proprietate] proprietate P^1 14 atque^1] adque V^1 subsistentiam] substantiam L concurrente] concurrentem BR atque^2] adque V 15 uerbum] uerum N 16 et *om.* M synodus] sinodus V augustae] agustae V iustiniano] iustiano V N^1 17 congregata] congrata K definitionum] definitionem V^1 diffinitionum R M capitulo] articulo R 18 unum *om.* L K 19 cognosci] cognosci V^2 inconfuse] inconfusa BR et *del. susp.* Lu (inconfusae?) 20 uerbo] uerbum M in *om.* K naturam] natura M transfigurato] transfiguratum M ad] in BR 21 naturam] natura NL K 22 unitionem] unitationem VP^1 R unionem L in diuisionem] indiuise BR per *om.* N partem] partum V suscepit] suscipit P^1 MNL K 23 mysterio] mysterium B MNL misterio R misterium K 24 differentiam] diffirentiam P earum] eorum R 25 accipit] accepit P^1 BR interempta] interemptam MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους εἶναι τὰς φύσεις, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω."
διὰ ταῦτα ἅπερ ἡμᾶς αὗται αἱ σεβάσμιαι σύνοδοι πιστῶς ὑπομιμνήσκουσιν ἀναγκαῖόν ἐστι φυλάξαι, ὅπως μηδαμοῦ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων διὰ τὴν ἕνωσιν ἀφαιρῶμεν, ἀλλὰ σωζομένης τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως ἕνα Χριστὸν θεὸν ἀληθινὸν καὶ τέλειον καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀληθινὸν καὶ τέλειον ὁμολογήσωμεν. διὸ δὴ ἐὰν ἐν οὐδενὶ ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνηρέθη, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα ἐν πάσαις ταῖς ἰδιότησι τὴν αὐτὴν διαφορὰν φυλάξωμεν. ὁ γὰρ ἐν οὐδενὶ ἀναιρετέαν τὴν διαφορὰν διδάξας ἐν πᾶσι ταύτην ὀφείλειν φυλάττεσθαι ὑπέμνησεν· ὅπου δὲ ἓν θέλημα καὶ ἐνέργεια ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν τούτοις ἑπομένων λέγεται – ποία ἐν αὐτῇ διαφορὰ γνωρίζεται ἢ ποῦ κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον ἡ διαφορὰ φυλάττεται, ἐπὰν ἓν θέλημα ἐν αὐτῷ, ἅπερ ἀλλόκοτόν ἐστι, βεβαιοῦται; – ἀναγκαῖόν ἐστι τοὺς ταῦτα διεκδικοῦντας ἢ θεῖον αὐτὸ λέγειν ἢ ἀνθρώπινον ἢ ἐξ ἀμφοῖν σύνθετον κεκραμένου καὶ συγκεχυμένου ἤ, ὡς οἱ αἱρετικοὶ πάντες διαβεβαιοῦνται, ἓν ἔχειν τὸν Χριστὸν θέλημα καὶ ἐνέργειαν, ὡς ἀπὸ τῆς μιᾶς, ὡς αὐτοὶ φάσκουσι, συνθέτου αὐτοῦ φύσεως προελθόντα. καὶ ἀπώλετο ἐν τούτῳ ἀναμφιβόλως ἡ φυσικὴ διαφορά, ἣντινα αἱ ἁγίαι σύνοδοι καὶ μετὰ τὴν θαυμαστὴν ἕνωσιν ἐν πᾶσιν ἡμῖν παραφυλαχθησομένην ἐθέσπισαν, ἐπεί, καὶ ἐὰν ἕνα Χριστὸν καὶ ἓν αὐτοῦ πρόσωπον καὶ ὑπόστασιν διὰ τὴν ἕνωσιν δηλονότι τῶν φύσεων, ἥτις γέγονε καθ' ὑπόστασιν, ἐδίδαξαν, ὅμως τὴν διαφορὰν αὐτῶν τῶν φύσεων, αἵτινες ἐν αὐτῷ ἡνώθησαν, μετὰ τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀχώριστον ἕνωσιν μέχρι θεωρίας νοήσεως γνωρίζειν ἡμᾶς καὶ κηρύττειν παραδεδώκασι. τοιγαροῦν ἐὰν αἱ ἰδιότητες τῶν φύσεων ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ διὰ τὴν διαφορὰν φυλάττωνται, ὁμοίως καὶ τὴν διαφορὰν τῶν φυσικῶν αὐτοῦ θελημάτων καὶ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν ἁρμόζει ἡμᾶς ὁμολογεῖν πληρεστάτῃ πίστει, ὅπως τῇ αὐτῶν διδασκαλίᾳ „ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦντες" ἀποδειχθῶμεν καὶ μηδὲν τῆς αἱρετικῆς καινότητος εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν προσδεξώμεθα.

Κἂν εἰ γὰρ ἀναρίθμητα καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων πατέρων ὑπάρχουσι τὰ πονήματα, ὅμως ὀλίγας χρήσεις ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν Γραϊκῶν ἐν ταύτῃ μου τῇ μετρίᾳ ἀναφορᾷ ῥαθυμίας χάριν ὑπετάξαμεν.

---

20 *cf.* Luc. 1,2

4–5 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,23–33 23 cf. Ecthesis, ACO scr. II vol. 1 p. 160,23

MT K v

1 ὡς οὐ κεχωρισμένας M 2 αἱ σεβάσμιαι αὗται MT 3 ἀφαιρῶμεν] ἀφαιροῦμεν v 5 ἐν *om.* T K^{1} 9 αὐτῇ ταύτῃ M 10 ἐπὰν] δὲ ἐν T 11 assumunt = διεκδικοῦντας (διδάσκοντας) (*cf.* 66,28) 12 ἢ^{1} *om.* M αἱ *om.* MT K 14 αὐτοῦ *om.* MT 16 ἐὰν *om.* MT 20 αἱ ἐὰν K 21–22 φυλάττωνται ... διαφορὰν *om.* v 22 θελημάτων ... αὐτοῦ *om.* v 23 ὅπως] ὅμως MT 24 καινότητος | καινοτομίας K 27 ὑπάρχουσι] ὑπόρχωσι M K τυγχάνωσι v lumina = πονήματα (τόμοι)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

utrisque et per unum utraque), sed propterea numero utitur, tamquam diuisas et propriae subsistentiae consistentes naturaliter, talis anathema sit." propterea quae nos hae uenerabiles synodi commonent fideliter necesse est custodire, ut nusquam differentiam naturarum propter unitionem adimamus, sed salua proprietate utriusque naturae unum Christum deum uerum ⟨atque⟩ perfectum et eundem hominem uerum atque perfectum confiteamur. quocirca si in nullo differentia naturarum domini nostri Iesu Christi sublata est, necesse est, ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. qui enim in nullo adimendam differentiam docuit, in omnibus hanc seruari debere commonuit; ubi autem una uoluntas et operatio ab hereticis hereticorumque sequacibus dicitur – qualis in ea differentia cognoscitur uel ubi secundum hanc sanctam synodum differentia conseruatur, dum si una in eo uoluntas, quod absurdum est, asseritur –, necesse est eos qui haec asserunt aut diuinam eam dicere aut humanam aut ex utrisque compositam, commixtam atque confusam aut, ut heretici omnes asseuerant, unam habere Christum uoluntatem et operationem tamquam de una, ut perhibent ipsi, eius natura composita procedentem. et periit in hoc proculdubio differentia naturalis, quam sanctae synodi etiam post ammirabilem unitionem nobis in omnibus conseruandam sancxerunt, quia, et si unum Christum unamque eius personam ac subsistentiam propter unitionem uidelicet naturarum, quae facta est secundum subsistentiam, docuerunt, differentiam tamen ipsarum, quae in eo adunatae sunt naturarum, post ammirabilem atque inseparabilem adunationem usque ad intelligentiae contemplationem nos cognoscere ac praedicare *tradiderunt*. si itaque proprietates naturarum in uno eodemque domino nostro Iesu Christo propter differentiam conseruantur, et differentiam quoque naturalium eius uoluntatum et naturalium operationum plena fide nos congruit confiteri, ut eorum doctrinae „pediseque in omnibus" approbemur et nihil hereticae nouitatis in Christi ecclesiam ammittamus.

Licet enim numerosa etiam aliorum sanctorum patrum exsistunt uolumina, parua tamen testimonia de libris, quae in Greco sunt, propter fastidium in hac humillima suggestione subneximus.

VPG(5) BRm(7) MNL K

---

1 utrisque | utriusque I^{12} diuisas | diuisa sunt? propriae | propria P 2 subsistentiae | subsistentiame V subsistentia P^1 anathema | anathaema P anathima B^4 3 uenerabiles | uenerabilis $V^1I^{e_1}$ I^1 synodi | sinodi V ut] et N 4 proprietate | proprietatem K 5 atque ⟨atque⟩ *om.* VI^2 BR MNL K uerum^2 *inc. G* atque | adque V arquae P^1 6 in *om.* N 7 proprietatibus | propriaetatibus P^1 enim *inc. m (87,12)* 8 adimendam differentiam] adimentiam MNL seruari | seruare B^2R M 9 et una operatio K hereticorumque | hereticorum N sequacibus | sequatibus N subsequentibus L qualis] quales V 10 cognoscitur | cognusciur V 12 diuinam] diuam B^4 utrisque | utriusque N K compositam] compositam MNL 13 ut *om.* MNL assuerant] assuerant K 14 ut | at P^1 composita] compossita MNL 15 periit] perit VP B^1 sanctae] sancti VP^1 15–16 ammirabilem] admirabilem R ML 16 unitionem] untionem VP^2 in *om.* K sancxerunt] sanxerunt BGm MN K sanxerat R 17 unamque] uoamquae P^1 unam quia R ac] hac P 18 tamen] cum R 19 adunatae] adunate V R adiuncta G ammirabilem | admirabilem G M tam mirabilem K atque | adque Bm atque inseparabilem *om.* M 20 itaque] ita B^4 21 proprietates] proptiaetates P 22 quoque] quoquae P^1 uoluntarum] uoluntarem VP^2 23 pediseque] pedisequae PG M pedisequi Bm pedum sequi R 24 approbemur | adprobemur RR NL^2 K aprobemur L^1 et] ut M nihil] nichil G R N ecclesiam | ecclesia MNL K ammittamus | admitamus B'm admittamus B^2R M amictamus K 26 numerosa] numeros B'm exsistunt | existunt P B'RGm MNL K existant B^2 parua] praua N^2 tamen | tanta R 27 libris | liberis N^2 greco | grego P^1

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

1 Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ υἱοῦ·

Ἕβδομον λεγέσθω τό· *καταβεβηκέναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ* τὸν υἱόν, *οὐχ ἵνα ποιῇ τὸ θέλημα τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ* ⟨*θέλημα*⟩ *τοῦ πέμψαντος* ⟨*αὐτόν*⟩. εἰ μὲν οὖν μὴ παρὰ τοῦ κατελη-
λυθότος αὐτοῦ ταῦτα ἐλέγετο, εἴποιμεν ἄν, ὡς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τὸν λόγον,
5 οὐ τοῦ κατὰ τὸν σωτῆρα νοουμένου. τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν οὐδὲ ὑπεναντίον θεῷ, θεωθὲν
ὅλον.

2 Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ κατὰ Εὐνομίου·

Πῶς ὁ κύριος *τὸν κόσμον ἑαυτῷ καταλλάσσων* ἐπεμέριζε τῇ ψυχῇ τε καὶ τῷ σώματι
10 τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην τοῖς ἀνθρώποις εὐεργεσίαν, θέλων μὲν διὰ τῆς ψυχῆς, *ἁπτόμενος* δὲ διὰ τοῦ σώματος;

3 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κατὰ Ἀπολιναρίου·

Τῆς δὲ τοιαύτης κατὰ τὸν λόγον ἀμηχανίας μία γένοιτο ἂν παραμυθία ἡ ἀληθὴς τοῦ
15 μυστηρίου ὁμολογία, ὅτι τὸ μὲν δειλιᾶν πρὸς τὸ πάθος τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐστί, καθὼς φησι καὶ ὁ κύριος *τὸ πνεῦμα πρόθυμον εἶναι* λέγων, *ἀσθενῆ δὲ τὴν σάρκα*, τὸ δὲ ἀναθέχεσθαι τὸ ἐξ οἰκονομίας πάθος τῆς θείας ἐστὶ καὶ βουλῆς καὶ δυνάμεως. ἐπειδὴ τοίνυν ἄλλο τὸ ἀνθρώπινον θέλημα καὶ τὸ θεῖον ἄλλο, φθέγγεται μὲν ὡς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὰ τῇ
20 ἀσθενείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορον ὁ τὰ ἡμέτερα πάθη οἰκειωσάμενος, ἐπάγει δὲ τὴν δευτέραν φωνήν, τὸ ὑψηλόν τε καὶ θεοπρεπὲς βούλημα κυρωθῆναι παρὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας θέλων. ὁ γὰρ εἰπών· *μὴ τὸ ἐμόν*, τὸ ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανε, προσθεὶς δὲ τό· *σόν*, ἔδειξε τὸ συναφὲς τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὸν πατέρα θεότητος,
ἧς οὐδεμία θελήματός ἐστι διαφορὰ διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως.

25 4 Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τῆς ὁμιλίας τῆς πρὸς τοὺς μὴ ὑπαντήσαντας ἐν τῇ συνάξει καὶ περὶ τοῦ ὁμοουσίου·

Εἰ τοίνυν πατρὸς καὶ υἱοῦ μία βούλησίς ἐστι, πῶς φησιν ἐνταῦθα· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*; ἂν μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς θεότητος ⟨τὸ⟩ εἰρημένον ᾖ τοῦτο, ἐναντιολογία τις γίνεται καὶ πολλὰ ἄτοπα ἐκ τούτου τίκτεται, ἂν δὲ ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἔχει λόγον τὰ

---

2 – 3 Joh. 6,38 9 2. Cor. 5,19 10 cf. Lc. 6,19 16 Mt. 26,41 21 – 22 Lc. 22,42 27 – 28 Mt. 26,39

---

2 – 6 Gregorius Naz., or. 30,12, PG 36,117 C 1 – 7; SC 250 (1978) 12,1 – 6 9 – 11 Gregorius Nyss., Refutatio confess. Eunomii, PG 45,548 C 12 – D 1; ed. W. Jaeger II 368,9 – 13 (Nr. 279) 14 – 23 Gregorius Nyss., Antirrheticus adv. Apollinarium, PG 45,1193 B 14 – 1196 A 5; ed. F. Müller, Op. III 1 p. 181,12 – 27; cf. ACO ser. II vol. 1 p. 286,33 – 34 27 – 86,6 Iohannes Chrys., de consubstantiali, PG 48,766,2 – 17

MT K ν

---

3 voluntatem = ⟨θέλημα⟩ *om.* MT K ν eum = ⟨αὐτόν⟩ *om.* MT K ν 5 οὐ] τοῦ M τοῦ *om.* MT K οὐδὲ] οὐδὲν M θεωθὲν] θεώθεν K 8 τοῦ ἁγίου *om.* K γρηγορίου τοῦ νύσσης MT 9 καταλλάσσων] καταλάσσων MT τῷ *om.* T K 10 γενομένην] γινομένην T ν 16 τὸ μὲν πνεῦμα ν 17 ἀναθέχεσθαι] ἀνέχεσθαι *ed.* Müller 18 θέλημα] βούλημα *ed.* Müller ὡς *om.* ν 19 τῆς φύσεως *om.* K ν οἰκειωσάμενος πάθη ν 21 τό· *om.* K 21 – 22 ἐσήμανε τῷ λόγῳ K ν 26 ὑπαντήσαντας] ἀπαντήσαντας M 27 πλὴν *om.* MT 28 ⟨τὸ⟩ *om.* MT K ν 29 καὶ ... τίκτεται *om. lat.*

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

1 Sancti Gregorii Theologi ex secundo libro de filio:

Septimum dicatur *discendisse e caelo* filium, *non ut faciat uoluntatem suam, sed uoluntatem eius qui misit eum*. si ergo non ab eodem qui descendit haec dicta fuissent, dixissemus utique tamquam ab homine formari uerbum non illo, qui in saluatore intellegitur. illius enim uelle nec contrarium est deo, deificatum totum.

2 Sancti Gregori Nisae de libro secundo contra Eunomium:

Quomodo dominus *mundum sibi reconcilians* distribuebat animae corporique beneficium, quod ab eo fiebat hominibus, uolens quidem per animam, *tangens* autem per corpus?

3 Eiusdem de libro contra Apolinarem:

Huiusmodi autem sermonis hesitationi una erit consolatio uera mysterii confessio, quoniam formidare quidem in passione humanae fragilitatis est, iuxta quod ⟨et⟩ dominus ait *spiritum promptum esse*, dicens, *carnem autem infirmam*, suscipere autem dispensationis passionem diuinae uoluntatis atque uirtutis est. quoniam igitur altera humana uoluntas et diuina altera est, loquitur quidem ut homo – quod infirmitati carnis congruit – qui nostras passiones suscepit, producit autem secundam uocem, excelsam et deo dignam uoluntatem confirmari quam humanam propter salutem hominum uolens. qui enim dixit: *non mea uoluntas*, humanam praesenti sermone significauit, addens autem: *tuam*, ostendit cognationem propriae diuinitatis ad patrem, cuius diuinitatis nulla est differentia propter unitatem naturae.

4 Sancti Iohannis episcopi Constantinopoleos de sermone ad eos, qui ad missas non occurrerunt, et de consubstantiali:

Si igitur patris et filii una uoluntas est, quomodo hic dicit: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*? si enim in diuinitate quod dictum est sit hoc, aliqua contradictio erit, ... si autem de carne habet rationem quae dicta sunt, et

---

VPG BRm MNL K

---

1 gregorii] gregrii M² theologi | theologii VPG ex] et N 2 septimum | septimo B² L discendisse] descendisse RG MN K e] de R N ut non MNL faciat] faciam V 3 eum] illum G descendit] discendit V fuissent] fuisset N 4 tamquam] tamquae P¹ tamque P² 4–5 intellegitur] intelligitur RG ML K 5 nec] ne N deificatum] dei factum R 7 gregori] gregorii R NL K nisae] nise R eunomium] eonomium B²m 8 distribuebat] distribuat M 9 quod] quia V qui PG autem] quidem R 12 apolinarem] apolinanim VP² apollinarum G apollinarem B² M K appollinarem N apulinarem L 13 hesitationi] hesitationis R hesicatione M una] huna P¹ uera | ueri MNL mysterii | misterii RG L K 14 xat – ⟨et⟩ *om.* VPG BRm MNL K 15 prumprum | promptum RG MNL K suscipere] suscipe K 16 uoluntaris] uoluntates VP¹ 17 quidem | enim BRm MNL K *infirmitati* | *infirmitatis* R *infirmati* m¹ 18 secundam] secundum V excelsam | exclsam M 20 praesenti] praesenris NL K sermone] sermoni VP sermonem NL significauit] significabit VG 21 cognationem] coniunctionem (ACO, ser. II. vol. 2, p. 289,3) θελήματός = diuinitatis 24 constantinopoleos | constantinopoleus P² BRm missas] misas P² 25 occurrerunt] occurrunt Bm 26 est uoluntas K uerumtamen] uerumptamen R (*ita saepe*) 27 diuinitate | diuinitatem Rm² NL K 28 *lac.*?

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

εἰρημένα, καὶ οὐδὲν γένοιτο ἂν ἔγκλημα. οὐ γὰρ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν τὴν σάρκα κατάγνωσις, φύσεως γάρ ἐστι τοῦτο, αὐτὸς δὲ τὰ τῆς φύσεως ἅπαντα *χωρὶς ἁμαρτίας* ἐπιδείκνυται καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας, ὥστε τὰ τῶν αἱρετικῶν *ἐμφράξει στόματα*. *ὅταν οὖν λέγῃ ὅτι εἰ δυνατὸν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο καί· οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*, οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ' ἢ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται φοβουμένην θάνατον. τὸ γὰρ φοβεῖσθαι θάνατον καὶ ἀναδύεσθαι καὶ ἀγωνιᾶν ἐκείνης ἐστίν.

5 Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Θησαυρῶν·

Ὅταν οὖν φαίνηται δειλιῶν τὸν θάνατον καὶ λέγων· *εἰ δυνατὸν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο*, ἐννόει πάλιν, ὅτι δειλιῶσα τὸν θάνατον ἡ σὰρξ ἐδιδάσκετο φορουμένη παρὰ τοῦ θεοῦ λόγου μηκέτι τοῦτο πάσχειν. ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν πατέρα· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ*· οὐκ ἐφοβεῖτο μὲν γὰρ καθὸ λόγος ἐστὶ καὶ θεὸς τὸν θάνατον αὐτός, ἀλλ' εἰς τέλος διεξάγειν τὴν οἰκονομίαν ἠπείγετο· *τοῦτο γὰρ ἦν τὸ θέλημα τοῦ πατρός*. ἔχει δὲ καὶ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν διὰ τὸ παραιτεῖσθαι τὴν σάρκα τὸν θάνατον φυσικῶς.

Ἐξ ὧν ἀληθευουσῶν μαρτυριῶν ὁμοίως ἀποδέδεικται δύο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ φυσικὰ θελήματα προκηρύξαι, θεῖον δηλονότι καὶ ἀνθρώπινον, τούτους τοὺς σεβασμίους πατέρας. ὁπόταν γὰρ λέγῃ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ „τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν" τοῦ ἐν τῷ σωτῆρι νοουμένου, ἀνθρώπου δείκνυσι τὸ ἀνθρώπινον τοῦ σωτῆρος θέλημα δι' αὐτῆς τῆς ἑνώσεως τῆς πρὸς τὸν λόγον „θεωθῆναι" καὶ διὰ τοῦτο „μὴ εἶναι ἐναντίον θεῷ". ὡσαύτως ἀποδείκνυσιν, ὅτι καὶ ἀνθρώπινον, εἰ καὶ „θεωθέν", ἔσχηκε θέλημα, καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος, καθὼς εἰς τὰ ἀκόλουθα διδάσκει, ἔσχε καὶ θεῖον ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σὺν τῷ πατρί· εἰ οὖν καὶ θεῖον καὶ „θεωθὲν" ἔσχε, δύο πάντως ἴσχε θελήματα· τὸ γὰρ φύσει θεῖον „θεωθῆναι" οὐκ ἐπιδέχεται, τὸ δὲ θεούμενον οὐκ ἔστι δηλονότι φύσει θεῖον. καὶ ἐπὰν λέγῃ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁ μέγας ἐπίσκοπος „ἀληθῆ εἶναι τοῦ μυστηρίου τὴν ὁμολογίαν", ἕτερον ὀφείλειν νοεῖσθαι τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, ἕτερον τὸ θεῖον ἐν τῷ Χριστῷ, τί νοεῖσθαι ὑπομιμνήσκει ἕτερον λέγων θέλημα καὶ ἕτερον, εἰ μὴ δύο φανερῶς θελήματα; ὡσαύτως ἡνίκα ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐξοχος καθηγεμὼν

2 cf. Hebr. 4,15 3 Ps. 106,42 4 – 5 Mt. 26,39 9 – 10 Mt. 26,39 11 – 12 Mt. 26,39 13 Joh. 6,40

9 – 14 Cyrillus Alex., thesaur. c. 24, PG 75,397 A 3 – 13

MT K(24) V

1 γένοιτο | γένοιτ' MT γένοιτοι K 6 τὸ ... θάνατον *om.* K 8 τοῦ βιβλίου *om.* MT K 10 τοῦτο *om.* T 13 οἰκονομίαν θέλων ἠπείγετο V 14 φυσικῶς *desin.* K (52,15) 16 ὁμοίως *om.* MT ἀποδέδεικται | ἀποδείκνυται V 16 – 17 ἓν ... φυσικὰ T *add.* 18 γὰρ *om.* MT ναζιανζοῦ | ναζιανζοῦ T 21 θεωθέν | θεόθεν T V 23 τὸ αὐτὸ | τῷ αὐτῷ V θεωθέν | θεόθεν T V 26 ὀφείλειν | ὀφείλει MT 28 ὡσαύτως καὶ ἡνίκα V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nullum ex hoc erit scandalum. nec enim nulle mori carnem reprehensio est, quoniam hoc naturae est, ipse autem quae naturae sunt omnia *absque peccato* ostendit et cum multa habundantia, ut etiam hereticorum *opturet ora*. quando autem dicit: *si potest fieri transeat a me calix iste* et: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*, nihil aliud ostendit, nisi quia carnem uere indutus est timentem mortem. mortem enim timere et dubitare et anxiare illius est.

5 Sancti Cyrilli episcopi Alexandriae de libro Thesaurorum:

Quando uidetur timens mortem et dicens: *si potest fieri transeat a me calix iste*, considera iterum, quoniam formidans mortem caro docebatur a deo uerbo induta hoc deinceps minime pati. dicebat enim ad patrem: *non sicut ego uolo sed sicut tu*; et non quidem timebat ipse mortem secundum quod uerbum est et deus, sed usque ad finem dispensationem perficere properabat; *haec enim erat patris uoluntas*. habet autem et nolle mori eo quod caro mortem recusabat naturaliter.

Ex quibus ueridicis testimoniis similiter demonstratur duas in uno eodemque domino nostro Iesu Christo naturales uoluntates praedicasse, diuinam uidelicet et humanam, hos uenerabiles patres. cum enim dicit sanctus Gregorius Nazianzenus „illius enim uelle", qui in saluatore intellegitur, hominis ostendit humanam saluatoris uoluntatem per ipsam unitionem ad uerbum „deificatam fuisse" et ideo „non esse contrariam deo". itemque demonstrat, quia et humanam licet „deificatam" habuit uoluntatem, et idem ipse, sicut in sequentibus docet, habuit et diuinam unam eandemque cum patre; si ergo et diuinam et „deificatam" habuit, duas utique habuit uoluntates; quod enim natura diuinum est, „deificari" non indiget, quod uero deificatur, non est profecto natura diuinum.
et dum dicit sanctus Gregorius Nysenus magnus episcopus „ueram esse mysterii confessionem", alteram debere intellegi humanam uoluntatem, alteram diuinam in Christo, quid intellegi commonet alteram dicendo uoluntatem et alteram, nisi duas manifestissime uoluntates? itemque cum sanctus Iohannes presul egregius docet unam quidem

---

VPG BRm(ex) MNL K

1 nulle | nullae PG nolle BRm MNL uelle K carnem] carni P¹ carne MNL reprehensio] reprehesio B¹ 2 naturae¹] natura M K ipse] ipsa P² naturae¹] natura VPG absque | absque K 3 habundantia | abundantia Bm ML K etiam ab hereticorum VPG opturet | obturet Bm MNL K ora] orae P¹ hora Bm 4 ego *om.* V tu uis nihil K nihil] nichil G N nihil enim aliud M ostendit] hostendit K quia] qui M 5 uere *om.* K anxiare] anxiari P anxiare BRm MNL anxiari G 7 cyrilli] cirilli VP¹G R 8 timens] mens P¹ 9 considera | considerans R formidans] formidens N mortem P² *del.* caro *om.* R docebatur] docebarur N uerbo et induta P¹ 10 minime] menime B¹m enim *om.* V ꝑ P ad *om.* V tu uis et P¹ K 11 ipse quidem non timebat mortem K timebat om. G 12 perficere] proficere MNL proper[abat m *dextr.* (83,7) haec] hic P² hec R L habet] habeat P¹ 17 nazianzenus | nazazenus V nazanzenus PG nanzianzenus B nazanenus R 18 intellegitur | intelligitur RG ML K ostendit] hostendit K 19 deificatam] deificatum VPG R K contrariam | contrarium G contrariam deo] contraria iudicio R 20 habuit] huit B¹ 21 sequentibus] consequentibus G et¹ *om.* K eandemque | eademque P¹ L K ergo | enim B circo R et² *om.* N 23 deificari] deificare BR 24 nysenus] nisenus B N K nisacnus M mysterii] misterii L K 25 alteram²] alterum G intellegi] intelligi G ML K humanam] umanam P¹ alteram¹] alterum G quid] qui B¹ quod N 26 intellegi] intelligi G ML K alteram²] alterum G nisi duas et alteram K 27 sanctus | sanctis V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

διδάσκει ἓν μὲν κατὰ τὴν θεότητα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ νοεῖσθαι θέλημα, καὶ τὸν αὐτὸν πάλιν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγει θέλειν ὡς ἄνθρωπον καὶ κατὰ σάρκα ἀληθῶς καὶ χωρὶς σκανδάλου λεγόμενον ὀφείλειν γνωρίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἤθελε τεθνάναι, διόπερ ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶ φύσεως, ἀνεπιλήπτως τοῦτο τῷ θέλοντι φανερόν ἐστι, ὅτι καὶ αὐτὸς δύο φυσικὰ ἐν τῷ Χριστῷ κηρύσσει θελήματα, θεῖον, ὅπερ ἓν ἐστι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀνθρώπινον, ὅπερ τὴν διάθεσιν τοῦ ζῆν φυσικῶς πράττει.
καὶ ὁπόταν ὁ συστατικὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κῆρυξ ὁ μακάριος Κύριλλος λέγῃ, ὅτι „καθὸ ἦν λόγος οὐκ ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον, ἀλλ' ἤθελε μέχρι τέλους τὴν οἰκουμίαν διεξάγειν, ὅτι *τοῦτο ἦν τὸ θέλημα τοῦ πατρός*," ὅπερ ἐστὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐσχηκέναι τὸν αὐτὸν τοῦτον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα „τοῦ μὴ ἀποθανεῖν θέλημα", τουτέστι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὴν φυσικὴν διάθεσιν, δείκνυσι δύο αὐτόν, θεῖον δηλαδὴ καὶ ἀνθρώπινον, ἀναμφιβόλως ἐν ἑαυτῷ ἔχειν θελήματα, ἓν μέν, ἐν ᾧ τὴν οἰκονομίαν ἤθελεν ἐκτελέσαι, ἕτερον δέ, ἐν ᾧ λέγει τὴν σάρκα μὴ θέλειν φυσικῶς τεθνάναι. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ περὶ τῶν δύο φυσικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ δίδοται νοεῖσθαι, ὁπόταν οἱ αὐτοὶ σεβάσμιοι πατέρες μιᾷ ἑκάστῃ τοῦ Χριστοῦ φύσει τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν προσεκύρωσαν. ὅθεν ὁ ἅγιος Ἱλάριος ὁ τῆς ἀληθείας ἐξοχώτατος ἐκδικητὴς ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τῷ περὶ πίστεως κατὰ Ἀρειανῶν οὕτως ἡμᾶς κατήρτισεν·

6 Ἐτέχθη τοίνυν ὁ μονογενὴς θεὸς ἐκ παρθένου ἄνθρωπος καὶ κατὰ τὸ *πλήρωμα τῶν χρόνων* ἐν ἑαυτῷ μέλλων προάγεσθαι εἰς θεὸν τὸν ἄνθρωπον, τοῦτον κατὰ πάντα τὸν τρόπον τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου ἐκράτησεν, ὅπως ἑαυτὸν θεοῦ υἱὸν πιστεύεσθαι διδάξῃ, ὡς ἀνθρώπου υἱὸν κηρύττεσθαι ὑπομνήσῃ, ἐλάλησε καὶ πράττων ὁ ἄνθρωπος ἅπαντα τὰ τοῦ θεοῦ, εἶτα φθεγγόμενος καὶ πράττων ὁ θεὸς ἅπαντα ἅπερ εἰσὶν ἀνθρώπου, οὕτως μέντοι, ἵνα ἐν ἑαυτῷ τούτῳ τοῦ ἑκατέρου γένους τῷ λόγῳ μηδέποτε εἰ μὴ μετὰ τῆς σημασίας καὶ ἀνθρώπου ὁ λαλῶν καὶ θεοῦ εἴη.

7 Ὡσαύτως ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόμου μετ' ὀλίγα·

Εἶδες ἄρα οὕτως θεὸν καὶ ἄνθρωπον κηρύττεσθαι, ἵνα ὁ θάνατος τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ δὲ θεῷ τῆς σαρκὸς ἡ ἔγερσις προσνεμηθῇ; ὅμως οὐχ ἵνα ἄλλος εἴη δι' οὗ ὁ νεκρὸς ἀνίσταται· ἡ σκυλευθεῖσα γὰρ σὰρξ ὁ Χριστός ἐστι νεκρός, καὶ πάλιν ὁ τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν

---

9 Joh. 6,40 19 – 20 cf. Mc. 1,25

---

19 – 25 Hilarius Pict., de trinitate 9,5, PG 10,284,14 – 23; ACO II 1,1 p. 20,25 – 21,2 (gr.); ACO II 4 p. 121,10 – 15 (lat.); cf. ACO ser. II vol. I p. 298,7 – 14 28 – 30,4 Hilarius Pict., de trinitate 9,21, PG 10,290 B 11 – 291 A 2; ACO II 1,1 p. 21,26 – 32 (gr.); ACO II 4 p. 122,9 – 12 (lat.); cf. ACO ser. II vol. I p. 426 (Nr. 12)

MT v

---

2 κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν v 3 ὀφείλειν] ὀφείλει MT 4 ἀνεπιλήπτως] ἀνελήπτως M uolentis = τῷ θέλοντι 5 τῷ *om.* v ἓν *om.* MT 7 ὁπόταν] ὁπόταν v 14 ἧττον] ἥττω v 15 idem = οἱ αὐτοὶ 19 ἄνθρωπος *om.* MT 20 προάγεσθαι] προάγειν v τὸν[1] *om.* MT 21 υἱὸν θεοῦ M 24 ἵνα *om.* M 25 λαλῶν] λαβὼν M 27 τόμου *om.* MT 28 ἴδες] ἴδες T 29 τῆς *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

secundum diuinitatem patris et filii intellegi uoluntatem, et eundem iterum dominum Iesum Christum filium dei uelle dicit ut hominem et secundum carnem, rationabiliter et sine scandalum dictum debere cognosci, quod nollet mori, idcirco quod humane sit naturae, inreprehensibiliter hoc uolentis clarum est, quod et ipse duas naturales in Christo praedicet uoluntates, diuinam, quae una est patris et filii, humanam, quae affectum uiuendi naturaliter gerit. et cum constantissimus orthodoxae fidei praedicator beatus Cyrillus dicit, quia „secundum quod erat uerbum, non timebat mortem, sed uolebat usque ad finem dispensationem perficere, quia *haec erat uoluntas patris*,“ quae est secundum diuinitatem, et filii, et habuisse eundem ipsum dominum Iesum Christum secundum humanitatem „non moriendi uoluntatem“, id est humanae uitae naturalem affectum, ostendit duas eum, diuinam scilicet et humanam, procul dubio in se uoluntates habere, unam scilicet, qua dispensationem uolebat perficere, alteram, qua dicit nolle carnem naturaliter mori. nihilominus autem et de duabus naturalibus operationibus Christi datur intellegi, quando idem uenerabiles patres unicuique Christi naturae propriam operationem assignant. unde sanctus Hylarius defensor ueritatis egregius in libro nono de fide aduersus Arrianos ita nos instruit:

6 Natus igitur unigenitus deus ex uirgine homo et secundum *plenitudinem temporum* in semet ipso prouecturus in deum hominem hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, ut se dei filium credi doceret, ut hominis filium praedicare ammoneret, locutus est et gerens homo uniuersa quae dei sunt, loquens deinde et gerens deus uniuersa quae hominis sunt, ita tamen, ut in ipso illo utriusque generis sermone numquam nisi cum significatione et hominis locutus et dei sit.

7 Itemque ex eodem uolumine post pauca:

Uidesne ita deum et hominem praedicare, ut mors homini, deo uero carnis excitatio deputetur? non tamen ut alius sit per quem mortuus resurgit; exspoliata enim caro Christus est mortuus, et rursum Christum a mortuis excitans idem Christus est carne se expolians.

VPG BR MNL K

---

1 intellegi] intelligi G ML K 1–2 iterum eundem dominum nostrum iesum K 2 uelle *om.* G 3 scandalum] scandalo BRG M nollet] nolle BR nouo B¹ *marg.* 4 uolentis] uolenti *cum.* Lu in christo *om.* G 5 praedicet] dicet V predicit G predicent MNL K 6 praedicaror] praedicatur V K 7 cyrillus] cirillus V R quia] quae V qua P timebat] timebit V 9 ipsum *om.* K dominum nostrum iesum R 11 uoluntates] uolentes G 12 qua] quam K dispensationem] dispensationum N nolle] nulle VP¹ 13 nihilominus] nihil hominus NL autem] tamen R 14 intellegi] intelligi RG ML K uenerabiles patres] uenerabilis patris VP¹G christi *om.* V 15 assignant] adsignant B MN L adsignat R hylarius] helarius B¹R hilarius B² M ylarius K egregius] aegregius N nono] uno V nouo N 16 arrianos] arrianus V 19 prouecturus] prouecrus K deum] domini R hominem] hominum V¹ euangelici] euangelicis VPG 20 credi doceret dei filium R praedicare] praedicari MNL K ammoneret] admoneret BR M 22 gerens] agerens VP¹ 22 sermone] sermonem MNL 23 et¹] ut N 25 itemque] item M uolumine] lumine VP 26 praedicare] praedicari B¹ carnis] carius R excitatio] excimatio R exitatio M 27 exspoliata] expoliata VPG espoliata B¹ spoliata B² MNL K despoliata R enim *om.* V 28 est¹] et R excitans] exitans M idem] id est VPG R K se] sed R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐξεγείρας ὁ αὐτὸς Χριστός ἐστι τὴν σάρκα ἀποθέμενος. τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ ἐν τῇ δυνάμει τῆς ἀναστάσεως νόησον, τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ θανάτῳ γνώριζε· καὶ ὁπόταν ὦσιν ἑκάτερα ταῖς ἑαυτῶν φύσεσι πραχθέντα, ἕνα ὅμως Χριστὸν Ἰησοῦν τοῦτον εἶναι μέμνησο τὸν τὰ ἑκάτερον ὄντα.

Μή τι ἀμφίβολον δυνηθείη ὑπολαμβάνεσθαι, ὅπερ ἐνταῦθα ὁ πατὴρ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας φανεροποιεῖ ἐν τῷ λέγειν καὶ λαλοῦντα καὶ πράττοντα τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πάντα τὰ τοῦ θεοῦ ὄντα ἄνθρωπον, καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον πάλιν πάντα τὰ τοῦ ἀνθρώπου πράττοντα ὄντα θεόν, καὶ ἑκάτερον γένος σημαντικὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἀποδείκνυντα, ὅπως ἐπιγνῶναι τοῖς ἐθέλουσι *τὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν* ἀνοίξῃ, ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς οὗτος εἷς ὢν Χριστὸς ὁ θεὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ τῆς θείας ἐνεργείας τὴν δυναστείαν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἐνέργειαν ἔχειν ἑαυτὸν δείκνυσι καὶ ἑκάτερα μετ' ἀλλήλων ἀκέραια μετὰ τῆς θεωρετικῆς διακρίσεως σημαίνει, καὶ ὅτι ἑκάτερα καὶ τῆς θείας δυνάμεως καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς ἀνθρωπίνης ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἑκάτερον ὄντα ταῖς ἰδίαις φύσεσι πεπραχέναι προμηνύει, ὃς καὶ θείαν ἐνέργειαν μίαν ἔχει ἐξ ἀϊδίου σὺν τῷ πατρὶ καὶ χρονικὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ὑπὲρ ἡμῶν γενόμενος ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ προσέλαβεν ἀνελλιπῶς, ἵνα ἀληθῶς ἑκάτερον γένηται καὶ ἐκ τῶν φύσεων ταῖς ἰδίαις ἐνεργείαις γνωρισθείη, ὅπερ ἦν; ὁ ἅγιος δὲ Ἀθανάσιος ὁμοίως ὁ ὁμολογητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῶν κατὰ Ἀρειανῶν τὰ ἴσα ἡμᾶς ἐκδιδάσκει·

B Ὡς γὰρ ὁ κύριος ἐνδυσάμενος τὸ σῶμα γέγονεν ἄνθρωπος, οὕτως ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι παρ' αὐτοῦ τοῦ λόγου τεθεοποιήμεθα· προσληφθέντες διὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ λοιπὸν ζωὴν αἰώνιον κληρονομοῦμεν. ταῦτα ἀναγκαίως προεξητάσαμεν, ἵνα, ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν δι' ὀργάνου τοῦ ἰδίου σώματος θεικῶς πράττοντά ⟨τι⟩ ἢ λαλοῦντα, γινώσκωμεν, ὅτι θεός ὢν ταῦτα ἐργάζεται· καὶ πάλιν ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν ἀνθρωπίνως λαλοῦντα ἢ πάσχοντα, μὴ ἀγνοῶμεν, ὅτι σάρκα φορῶν γέγονεν ἄνθρωπος καὶ οὕτω πάντα ποιεῖ καὶ λαλεῖ. ἑκάστου γὰρ τὸ ἴδιον γινώσκοντες καὶ ἀμφότερα ἐξ ἑνὸς πραττόμενα βλέποντες καὶ νοοῦντες ὀρθῶς πιστεύσομεν καὶ οὔποτε πλανηθησόμεθα.

---

10 2. Petr. 2,2

22 – 29 Athanasius, or. c. Arianos III 35, PG 26,397 B 3 – C 1; ed. E. Schwartz, Sermo maior, Sb. BAdW 6 (1924) 36 (Nr. 101); ACO II 5 p. 147,30 – 35

MT v

1 ἐξεγείρας] ἐγείρας M 4 εἶναι *om.* M τὸν τὸ | τοῦτο M 8 πάντα¹ *om.* MT 10 ἀποδείκνυντα] ἀποδείκνυται v ἐθέλουσι | θέλουσι v 11 εἷς ὢν] εἶπών MT 12 ἑαυτὸν | αὐτὸν MT 13 τὸν] τὸ MT πεπραχέναι | πεπράχθαι MT 16 ἔχει | ἔχων MT 17 – 18 τῶν δύο φύσεων M 18 γνωρισθείη] γνωρισθῇ MT δ² *om.* MT 19 tertio = τετάρτῳ *cf.* ACO II 5, p. 147,30 22 carne = σῶμα 23 παρ' αὐτοῦ | παρὰ τοῦ v 24 ταῦτα ... προεξητάσαμεν *om.* T προεξητάσαμεν] προεξητήσαμεν MT 25 aliquid = ⟨τι⟩ *om.* MT v 27 haec = πάντα (ταῦτα) 29 πιστεύσομεν | πιστεύσωμεν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

naturam dei in uirtute resurrectionis intellege, dispensationem hominis in morte cognosce, et cum sint utraque suis gesta naturis, unum tamen Christum Iesum cum memento esse, qui utrumque est.

Numquid ambiguum poterit aestimari, quod hic pater lucc ueritatis illustrat, dum dicit et locutum et gerentem eundem dominum nostrum Iesum Christum, cum esset homo, uniuersa quae dei sunt, et eundem ipsum rursus gerentem, cum sit deus, uniuersa quae hominis sunt et utrumque genus significatiue dei et hominis demonstrantem, ut intellegere uolentibus *uiam ueritatis* aperiat, quia idem ipse, cum unus sit Christus deus et homo, et diuinae operationis potentiam et humanae naturae operationem habere se conprobat et utraque cum alterutrum salua contemplatiua discretione significet, et quia utraque et uirtutis diuinae et dispensationis humanae unum eundemque dominum nostrum Iesum Christum, qui utrumque est, suis naturis gessisse pronuntiat, qui et diuinam operationem unam habet ex aeterno cum patre et temporalem humanam operationem homo factus pro nobis in seipso indeminute suscepit, ut ueraciter utrumque esset et ex naturarum propriis operationibus, quod erat, n(o)sceretur? sanctus uero Athanasius adaeque Christi confessor in libro tertio aduersus Arrianos paria nos instruit:

9 Sicut enim indutus dominus carne factus est homo, ita et nos homines uerbo dei facti sumus; assumpti per carnem eius etiam uitam aeternam sortimur. haec necessario praeexercuimus, ut, si uiderimus eum per instrumentum sui corporis deifice agentem uel dicentem aliquid, cognoscamus, quia deus exsistens haec operetur; et iterum: si uiderimus eum humane loquentem aut patientem, non ignoremus, quia carne indutus factus est homo, et si(c) haec facit et loquitur. singulorum enim proprietatem cognoscentes et utraque ex uno agi uidentes et intellegentes recte credamus et non aliquando errauimus.

VPG BR MNL K

1 naturam] natura MNL intellege | intellegere VP¹ inrellige P¹ RG M K dispensationem | dispensationis M 5 ambiguum | amuiguum G aestimari | aestimare PG arbitrari BR existimari C extimari K luce] lucae P² N ueritatis | ueritates V² illustrat | inlustrat B N K 6 locutum | loquutum B eundem] eumdem R eundemque N 7 eundem] eondem V cursus] rursum BR MNL K sit | est BR 8 hominis | homines V intellegere | intelligere P²G ML K 9 uiam] uim G aperiat] apperiat N christus om. K 10 diuinae | diuina V potentiam | potentia N 11 salua] sola B contemplatiua | cumcemplatiua P conteplatiua N utraque] rraque V¹ 12 uirtutis | uirtutus V¹ dispensationis] dispensationes V¹ eundemque | eundumquae V¹ 13 pronuntiat | prononciat V 14 unam] humanam R aeterno | aeternitate MNL temporalem | temporales VP¹G temporalis P² 15 indeminute] indiminure G ut om. VPG et N 16 γνωσθῇ = n(o)sceretur] nasceretur VPG BR MNL K athanasius | athasius V¹P² atanasius M 17 arrianos] arianus V¹ arrianus V² 19 indutus est dominus K 20 assumpti | asumpti V adsumpti BR sortimur | sortimor V sortiemur BR M 20–21 praeexercuimus | praeexercuimor VP 22 uiderimus | uidirimus V uideremur B² deifice] deificem K 22 cognoscamus | cognuscamus P B exsistens | existens BRG MNL K uiderimus] uideremus B¹ 23 est om. G 24 οὕτω = si(c)] si VPG R MNL K se B et¹ | ex M¹NL 25 intellegentes] intelligentes RG ML K credamus] credimus G¹ errauimus | errabimus B M arrabimus R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Πῶς σοφῶς ἐνταῦθα ὁ μνημονευθεὶς πατὴρ ἐκ ⟨τῶν ἐνεργειῶν⟩ τῶν παιστήτων τῶν φύσεων τῶν ἐν τῷ Χριστῷ τὴν διαφορὰν διδάσκει νοεῖσθαι, καὶ ὡς τὰ πράγματα αὐτὰ πρὸ ὀφθαλμῶν χειρίζων τῇ χειρὶ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας τοῖς ἀναγινώσκουσι δείκνυσιν, ἡνίκα λέγει „ἐξ ἑνὸς τὰ ἑκάτερα πράττεσθαι", τουτέστιν ἑκατέρας τὰς ἐνεργείας, τὰ θεῖα δηλονότι καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προέρχεσθαι, καὶ ὑπομιμνήσκει μὴ δύνασθαι πλανᾶσθαι τὸν κατὰ ταύτην τὴν ὀρθὴν νόησιν πιστεύοντα· οὕτως ἡνίκα λέγει τὰ· „ἔλεγε καὶ ἅμα ἐποίει" τὰ ἀνθρώπινα, διδάσκει, καθὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν ἑαυτῷ ἐνεργείας ὡς καὶ τῆς λαλιᾶς τὴν ἰδιότητα εἶχεν· ἐὰν γὰρ ἀνθρωπίνως οὐκ ἐνήργησεν οὔτε ἐλάλησεν, κἂν εἰ τὰ μάλιστα καὶ ὅτε ἀνθρωπίνως ἐλάλησε καὶ ἐνήργησεν, ἅμα ἐνήργει καὶ ὡς θεός. ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὁ ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ὁμοίως ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν θείων ὀνομάτων κεφαλαίῳ δευτέρῳ ὁμοίως διδάσκει·

9 Διακέκριται δὲ τῆς ἀγαθοπρεποῦς εἰς ἡμᾶς θεουργίας τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ὁλικῶς καὶ ἀληθῶς οὐσιωθῆναι τὸν ὑπερούσιον λόγον καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν, ὅσα τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ θεουργίας ἐστὶν ἔκκριτα καὶ ἐξαίρετα. τούτοις γὰρ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα κατ' οὐδένα κεκοινώνηκε λόγον, εἰ μήπου τις φαίη κατὰ τὴν ἀγαθοπρεπῆ καὶ φιλάνθρωπον βούλησιν καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπερκειμένην καὶ ἄρρητον θεουργίαν, ἣν ἔδρα καθ' ἡμᾶς γεγονὼς ὁ ἀναλλοίωτος ἢ θεὸς καὶ θεοῦ λόγος.

10 Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος ἀπὸ τοῦ δευτέρου λόγου πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα·

Ὁ οὖν Ἴσος *ἐν μορφῇ θεοῦ*, ἐλάττων ἐν τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου τῷ πάθει· πῶς γὰρ ἡ αὐτὴ φύσις ἠδύνατο ἐλάττων εἶναι καὶ ἴση; πῶς δέ, ἐὰν ἐλάττων ἐστί, *τὰ αὐτὰ ποιεῖ ὁμοίως ἅπερ ὁ πατὴρ ποιεῖ*; καὶ γὰρ τίνα τρόπον ἡ αὐτὴ ἐνέργεια διαφόρου ἐστὶ δυνάμεως; μήτι οὖτος δύναται ἐνεργεῖν ὁ ἥττων καθ' ὃν τρόπον ὁ μείζων, ἢ μία ἐνέργεια δύναται εἶναι ὅπου διάφορος οὐσία ἐστί; τοίνυν λαβὲ τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν θεότητα μὴ δύνασθαι ἐλάττονα λέγεσθαι.

---

7 cf. Gen. 1,3 etc. 21 Phil. 2,6 23 Joh. 5,19

13 – 18 Ps.-Dionysius, de div. nom. 2,6, PG 3,644 C 6 – 15 21 – 26 Ambrosius, de fide II 8,92 – 99 (70 – 72), PL 16,598 A 11 – B 6, CSEL 78 (1962) 81

MT v

1 praetaeonum = ⟨τῶν ἐνεργειῶν⟩ om. MT v 2 τῷ om. M 4 πράττεσθαι] πραγματεύεσθαι M 5 τὰ om. MT 6 κατὰ ταύτην] κατ' αὐτὴν M 7 καὶ om. v 10 διονύσιος ὁμοίως ὁ MT ὁμοίως om. MT 11 τῶν] τῷ περὶ MT δευτέρῳ κεφαλαίῳ v 15 ἔκκριτά τε καὶ T 17 ἔδρα καὶ καθ' MT (cf. ACO ser. II. tom. I, p. 302,27: ἔδρασε καθ') 18 ἢ] ἣν v 21 προσλήψει] συλλήψει v 22 αὐτὴ] αὐτοῦ M 24 μήτι] μὴ M μήτι v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Quam prudenter hic memorabilis pater ex operationum qualitatibus naturarum, quae in Christo sunt, differentiam docet intellegi, et tamquam res ipsas prae oculis gerens manu spiritalis doctrinae legentibus monstrat, cum dicit „ex uno utraque agi", id est utrasque operationes, diuina scilicet et humana, ex uno eodemque procedere, et commonet non posse errare, qui secundum hanc rectam intellegentiam credit; itemque, cum dicit „dicebat et simul faciebat" humana, docet, quod humanae in se operationis sicut et locutionis proprietatem habebat; nam si humane non operatus est nec locutus, quamquam et dum humane locutus et operatus est, simul operabatur ut deus. sanctus quoque Dionisius Ariopagita episcopus Atheniensis in libro diuinorum nominum capitulo secundo similiter docet:

9 Discreta est autem benignissima circa nos dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integre uereque humanatus est uerbum, quod est supra substantiam, et operari et pati, quanta humanae eius diuinae operationi congruunt praecipua ac probabilia. his namque pater et spiritus nulla ratione communicauit, nisi quis dixerit secundum benignissimam et misericordem uoluntatem et per omnem sublimissimam et ineffabilem dei operationem, quam operatus est secundum nos factus incommutabilis, eo quod deus et dei uerbum.

10 Sanctus Ambrosius secundo libro ad Gratianum imperatorem:

Aequalis ergo *in dei forma*, minor in susceptione carnis et hominis passione; nam quomodo eadem posset minor esse aequalisque natura? quomodo autem, si minor est, *eadem facit similiter quae pater facit*? nam quemadmodum eadem operatio diuersae est potestatis? numquid sic potest minor quemadmodum maior operari, aut una operatio potest esse ubi diuersa substantia est? itaque accipe Christum secundum diuinitatem minorem non posse dici.

VPG BR MNL K

---

1 hic *om.* V operationum] operativum V 2 intellegi] intelligi RG ML K manu] manus P^1 N 3 spiritalis] spiritualis M 4 diuina ... humana] diuinam scilicet et humanam B L 5 posse] possit V posset PG intellegentiam] intelligentiam P^2G R ML K 6 quod] qui VPG locutionis et K locutionis] loquutionis R leonis R 7 locutus] loquutus B K 8 locutus] loquutus B operabatur] operatur K dionisius] diunisius B dyonisius R NL 10 ariopagita] areopagita BR NL K atheniensis] athenensis VG arcniensis K nominum] hominum VP 12 discreta ..., hoc] discretum est autem ab hac benignissima circa nos dei operatione hoc *coni.* Lu (*cf.* ACO, ser. II. vol. 1, p. 303,12) 13 est^2 *om.* G substantiam] sustantiam V substanciam P 14 eius et diuinae BG operationi] operatione VP operationis NL probabilia] probatia G his] is B^1 huis R 15 dixerit quod secundum B^2 17 factus] factum VPG incommutabilis] incommotabilis M 20 ambrosius in secundo K gratianum] gratium G 21 minor in] minora V minor P^1 passione] passionem VG 22 quomodo *om.* G eadem *om.* K posset] possit BR 23 quemadmodum] quemammodum P eadem *om.* N diuersae] diuersa V diuerse R L diuisae K 24 potestatis] potestates VP^1 sic] si P^1 quemadmodum] quemammodum P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

11 Ἐκ τοῦ Τόμου τῆς πίστεως τοῦ ἁγίου Λέοντος τοῦ τῶν Ῥωμαίων ἀρχιερέως τοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Φλαβιανὸν τὸν ἐπίσκοπον καὶ ὁμολογητήν·

Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε, καὶ καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν.

12 Τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τῆς σταλείσης πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα·

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ ἑνὶ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἀληθεῖ τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου υἱῷ τοῦ τε λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἓν ὑπάρχει τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως κοινὰς ἔχει τὰς πράξεις, δεῖ νοεῖν ὅμως αὐτῶν τῶν ἔργων τὰς ποιότητας, καὶ τῇ κατανοήσει τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως δεῖ καθορᾶν, ἐπὶ ποῖα μὲν ἡ τῆς σαρκὸς προάγεται ταπεινότης, ἐπὶ ποῖα δὲ τὸ ὕψος τῆς θεότητος ἐπικλίνεται, καὶ τί μέν ἐστιν, ὅπερ ἡ ἀπὸ ξ οὐ πράττει δίχα τοῦ λόγου, καὶ τί ἐστιν, ὅπερ ὁ λόγος χωρὶς τῆς σαρκὸς οὐκ ἀποτελεῖ.

13 Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Νύσσης ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῆς ἑρμηνείας τῶν μακαρισμῶν·

Ἀπόσιτος γὰρ *τεσσαράκοντα ἡμερῶν* διαμείνας *ὕστερον ἐπείνασε*· δέδωκε γὰρ ὅτε ἠβούλετο τῇ φύσει καιρὸν τὰ ἑαυτῆς ἐνεργεῖν.

14 Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῶν Θησαυρῶν κεφαλαίου κδ·

Οὐκοῦν τὰ θεοπρεπῶς εἰρημένα τε καὶ πεπραγμένα δείκνυσι τὸν σωτῆρα ⟨Χριστὸν⟩ θεόν, καὶ πάλιν τὰ ἀνθρωπίνως εἰρημένα τε καὶ γεγονότα δείκνυσι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπον. αὕτη γάρ ἐστι τοῦ μυστηρίου ἡ δύναμις· ἄνθρωπος γέγονεν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, οὐχ ἵνα πάλιν ὡς θεὸς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως πάντα πράττῃ καὶ λαλῇ, ἀλλ' ἵνα πολλάκις καὶ διὰ τὴν χρείαν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας καὶ ὡς ἄνθρωπος λέγῃ τινα· ταύτην ⟨οὖν⟩ ἔχοντος τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, πῶς οὐκ ἄτοπον *σκανδαλίζεσθαι* τοὺς ἀκροωμένους, ἀνθρωπινώτερον ἔσθ' ὅτε λαλοῦντος αὐτοῦ; λαλεῖ γὰρ ὡς ἄνθρωπος, λαλεῖ δὲ καὶ ὡς θεός, ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τὴν ἐξουσίαν.

---

19 Mt. 4,2 28 cf. Joh. 6,61

---

3 – 7 Leo papa, epist. 28,4 ad Flav., PL 54,767 A 15 – B 5; ACO II 1,1 p. 14,27 – 15,3; ACO II 2,1 p. 28,22 – 16 10 – 15 Leo papa, epist. 165,6 ad Leonem imp., PL 54,1163 B 7 – 12; ed. E. Schwartz, Abh. BAdW 32,6 (1927) 59,14 – 19; ACO II 4 p. 115,30 – 116,1 19 – 20 Gregorius Nyss., or. IV de beatitudinibus, PG 44,1237 A 5 – 7; ed. F. Diekamp, Doctrina patrum 15 XXVII p. 99,8 – 10 23 – 30 Cyrillus Alex., thes. c. 24, PL 75 393 D 2 – 6; PG 75,400 A 12 – B 6

MT v

---

2 τὸν² om. M 4 carnis = σώματος ἅπερ | ὅπερ M 5 carnis = σώματος 7 caro = σῶμα 10 licet ergo = ⟨τοιγαροῦν⟩ εἰ καὶ? 12 ἔχει | ἔχειν MT 13 καθορᾶν καὶ ἐπὶ M 14 τῆς θεότητος ὕψος M 15 ἐστιν | εἴη v 19 – 20 ἐπείνασε ... ἐνεργεῖν om. T 20 ἐνεργεῖν | ἐνεργῆσαι M 23 christum = ⟨χριστὸν⟩ om. MT v 27 mysterium = χρείαν (officium) τῆς οἰκονομίας τῆς μετὰ σαρκὸς v ergo = ⟨οὖν⟩ om. MT v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

11 Ex Thomo fidei sancti Leonis Romani pontificis ad sanctum Flabianum episcopum et confessorem:

Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, uerbo scilicet operante quod uerbi est, et carne exsequente quod carnis est; unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniuriis, et sicut uerbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit.

12 Eiusdem de epistula ad Leonem imperatorem directa:

Licet ergo in uno domino Iesu Christo uero dei atque hominis filio uerbi et carnis una persona sit, quae inseparabiliter atque indiuise communes habebat actiones, intellegendae tamen sunt ipsorum operum qualitates, et sincerae fidei contemplatione cernendum est, ad quae prouehatur humilitas carnis et ad quae inclinetur altitudo deitatis, quid sit, quod caro sine uerbo non agit, et quid sit, quod uerbum sine carne non efficit.

13 Sanctus Gregorius episcopus Nyse [in libro quarto contra Eunomium hereticum]:

Ieiunans autem *quadraginta dies postea esuriit*; dedit enim quando uoluit naturae tempus propria operari.

14 Sancti Cyrilli Alexandriae de libro Thesaurorum capitulo uicesimo [secundo] ⟨quarto⟩:

Ergo quae deo decenter dicta uel acta sunt ostendunt saluatorem Christum deum. et iterum quae secundum hominem dicta uel acta sunt ostendunt ueraciter hominem. haec est enim mysterii uirtus; homo factus est deus uerbum, non ut iterum sicut deus ante humanationem omnia agat et loquatur, sed ut sepius propter [mysterium] ⟨officium⟩ dispensationis, quae cum carne est, et sicut homo dicat aliqua; hanc ergo habentem mysterii uirtutem, quomodo non est ineptum *scandalizari* auditores, cum aliquid ut homo loquatur? loquitur enim ut homo, loquitur autem et sicut deus, habens in utrisque potestatem.

VPG BR MNL K

---

1 ex thomo] est homo L thomo] romo VPG romani] romanae B pontificis ex thomo fidei ad B^2 flabianum] flauianum B^2 MNL 3 agit] ait V 4 exsequente] exequente RG MNL K est ex thomo fidei unum B^1 unum] hunum V^1 coruscat] corruscat B K 5 succumbit] subcumbit B ab] ad B^1 paternae] aeternae G 6 caro = σάρξ relinquit] relinquid V N reliquit P^1 M reliquid L 8 de] ex M *om.* NL epistula] epissola BR imperatorem leonem M directa] directam K 9 atque] adque V carnis in una B^1 10 atque] adque V atque P^1 habebat *om.* K actiones] actionis V^1 intellegendae] intelligendae P^1 RG ML K 11 qualitates] qualitatis V 12 ad quae[1]] atque VP^1 B^1 prouehatur] proueatur V BG^1 promoueatur R humilitas] humilitatis K ad quae[2]] atque N quid] quod N quod *om.* N 13 quid] quod M efficit] effecit V 15 nyse] nisi V nusse P^1 nise B MNL K quarto] quinto BR eunomium] eoomnium B^1 eonomium R hereticum] ereticum B 16 esuriit] exuriit K 17 propria] *propra* B^1R 19 capitulo] kapitulo VP^1 uicesimo] uicessimo V uicesimo secundo] XXII P BR N K uigintiduum B^2 *add.* 20 quae de deo B^1 decenter] dicenter VP N acta] facta N 20–21 saluatorem ... ostendunt *om.* N 21 acta] facta P^2 BR M K 22 mysterii] misterii VG R 23 [mysterium]] misterium VG R τὴν χρείαν = ⟨officium⟩ 24 dispensationis] dispinsationis V carne] carnae P^1 habentem] habentes B habente R 25 mysterii] misterii RG L K auditores] auctores B 26 autem *om.* G K et] ut P^1

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Φαίνεται καὶ τούτων τῶν ἁγίων πατέρων ὁ σκοπὸς τῇ πνευματικῇ διακρίσει τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι κατὰ τὸν τῆς πίστεως κανόνα τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δύο ἐνεργείας ἐν τῷ Χριστῷ, τουτέστι θείαν καὶ ἀνθρωπίνην, γνωρίζουσιν, ἐπὰν ὁ ἅγιος μὲν Διονύσιος λέγῃ „διακεκριμένην" εἶναι τὴν ἐνέργειαν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις „καθ' ἡμᾶς" ἐστιν „ἐξ ἡμῶν", καὶ ἐκ τούτου „ὁλικῶς καὶ ἀληθῶς" τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεὸν λόγον ἐπιγινώσκεσθαι, ὡσαύτως ἡνίκα λέγῃ „δρᾶν καὶ παθεῖν" τὰ πρόσφορα „τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ θεουργίᾳ" εἰ καὶ θείως συμβαίνουσι, καθ' ἣν ὁ θεὸς „ὁ πατὴρ καὶ πνεῦμα" τὸ ἅγιον „κατ' οὐδένα λόγον αὐτῇ κοινωνοῦσιν". ἐκεῖ γὰρ διάκρισις εἶναι γνωρίζεται, ὅπου ἡ διαφορὰ ἀναμφιβόλως ἀποδείκνυται. εἰ οὖν κατ' ἄλλην ἐνέργειαν μία ἐστὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ ἐνέργεια, κατ' ἄλλην „κατ' οὐδένα λόγον ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον" τῷ αὐτῷ φυσικῷ λόγῳ „κοινωνοῦσι", δύο ἀναμφιβόλως ἐνέργειαι ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ θεῷ ἀληθινῷ καὶ τελείῳ καὶ ἀνθρώπῳ ἀληθινῷ καὶ τελείῳ λεχθήσονται. καὶ ἐν ὅσῳ δείκνυσιν ὁ μέγας διδάσκαλος Ἀμβρόσιος „μὴ δύνασθαι διαφόρου δυνάμεως μίαν ἐνέργειαν ὑπάρχειν μηδὲ τὴν ἐλάττονα δύνασθαι ἐνεργεῖν τὰ τῆς μείζονος" οὔτε „ὅπου διάφορος οὐσία ἐστι, μίαν δύνασθαι νοεῖσθαι τὴν ἐνέργειαν", ἀποδείκνυσι φανεροῖς μηνύμασι τὸ μὴ δύνασθαι μίαν φυσικὴν ἐνέργειαν ἔχειν τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἑνὸς προσώπου εἶναι γινώσκονται καὶ μετὰ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας ἐνεργεῖν θεωροῦνται. ὅπου ταῖνυν „μείζων καὶ ἐλάττων ἐνέργεια" λέγεται, οὐ περὶ μιᾶς, ἀλλὰ περὶ δύο φυσικῶν τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ ἐνεργειῶν φανεροῦται. καὶ ἐπὰν ὁ ἐκδικητὴς τῆς ἀληθείας ὁ ἅγιος Λέων πρὸς τὸν ὁμολογητὴν τοῦ Χριστοῦ Φλαβιανὸν ἐν τῷ δογματικῷ Τόμῳ ἔφρασε φάσκων· „ἐνεργεῖ γάρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε" καὶ ἀκολούθως κατὰ τὸν τῆς διανοίας λόγον διακρίνει „τὸν λόγον ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου ἐνεργοῦντα καὶ τὸ σῶμα ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος ἐκτελεῖν" καὶ μιᾶς ἑκάστης φύσεως τὰ πρόσφορα ἔργα θεωρεῖται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ταύτας ἀπὸ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας οὐ χωρίζει, αὐταῖς τοῖς πράγμασι δείκνυσιν ὁ ἐξαίρετος ἀρχιερεύς, μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσα σὺν αὐτῷ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἡ κοινότης, ὅτι καὶ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ φυσικὴν ἐνέργειαν ἀσύγχυτον ἐν τῇ ἑνώσει ἐφύλαξε, καὶ ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ τὰ πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ἁρμόζοντα ἐξετέλεσε· καὶ ἑκάτερα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀσυγχύτως καὶ ἀχωρίστως προῆλθον κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐξ ἑκατέρων τῶν φύσεων συνεστῶτος καὶ ἐν ἑκατέροις εἰς καὶ ὁ αὐτὸς διέμεινε. καὶ ἐν ὅσῳ πρὸς τὸν ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ Λέοντα

MT ν

1–4 διονύσιος μὲν T 4 διακεκριμένην | διακεκριμένως MT 6 πρόσφορα καὶ τῇ M 7 θειζόντι οὐδαμῶς *corr.* Lu | θείως MT ν δ' | καὶ ν καὶ τὸ πνεῦμα M 10 ἐνέργεια καὶ κατ' MT 11 τὸ ἅγιον *om.* MT 12 ἀληθινῷ θεῷ M 12–13 καὶ ἀνθρώπῳ ... τελείῳ *om.* M 14 μηδὲ | μήτε ν ἐλάττονα] ἐλάσσονα T ν 18 θεωροῦνται | κοινωνοῦνται M 20 ἐνεργειῶν *om.* M 27 ἡ¹ *om.* M ἡ² *om.* T 27–28 ἀσύγχυτον] ἀσυγχύτως MT 31 ἐν² *om.* ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Claret et horum sanctorum patrum intentio spiritali discretione cernentibus, quod secundum catholicae atque apostolicae ecclesiae fidei regulam duas operationes in Christo, id est diuinam humanamque, cognoscunt, dum sanctus quidem Dionisius dicit „discretam esse" operationem Christi, quae „secundum nos" est „ex nobis", et ex hoc „integre et uere" humanatum deum uerbum cognosci, itemque cum dicit „operari et pati" quae „humanae eius diuinae operationi" congruunt, id est quae humanae eius operationi, licet diuinitate, conueniunt, secundum quam deus „pater et spiritus" sanctus „nulla ei ratione communicant". ibi enim discretio esse cognoscitur, ubi differentia proculdubio demonstratur. si ergo secundum aliam operationem una est patris et filii et spiritus sancti operatio, secundum aliam „nulla ratione pater et spiritus sanctus" eidem naturali ratione „communicant", duae proculdubio operationes in uno eodemque domino nostro Iesu Christo deo uero et perfecto et homine uero et perfecto dicendae sunt. et dum ostendit doctor magnus Ambrosius „non posse diuersae potestatis unam operationem existere nec minorem posse operari quod maiorem" nec ubi „diuersa substantia est, unam posse operationem intellegi", demonstrat manifestis indiciis, quod non posset unam naturalem operationem habere diuinitas et humanitas Christi, licet unius personae esse noscuntur et cum alteruttrum communione operari cernuntur. ubi itaque „maior et minor" dicitur „operatio", non de una, sed de duabus naturalibus unius Christi operationibus intimatur. et dum defensor ueritatis sanctus Leo ad confessorem Christi Flauianum in dogmatico Tomo edisserit inquiens „agit utraque forma cum alterius communione quod proprium est" et subsequenter per intellegentiae rationem discernit „uerbum quod uerbi est operantem et carnem quod carnis est exsequentem" et uniuscuiusque naturae congruentia opera contemplatur, quamuis eas ab alterutrum communione non separet, rebus ipsis ostendit eximius pontifex, immo et omnis cum eo generalitas sancti Chalcedonensis concilii, quod et deitas Christi naturalem operationem inconfusam in unitate seruauit, et humanitas eius quae ad operationem humanae substantiae competunt exsecuta est; et utraque de uno inconfuse atque inseparabiliter processerunt domino nostro Iesu Christo, qui ex utrisque naturis subsistit et in utrisque unus idemque permansit. et

VPG BR MNL K

1 spiritali | spiritualis M 2 atque | adque V atquae P¹ regulam | regolam B operationes | operationis V 3 dum | cum K dionisius | dyonisius R NL discretam | discretum VP 4 nos | non VPG 4 – 5 et uere | et uerum V uereque K 5 cognosci | cognosti V¹ cognouisci V² cum | com MN 6 diuinae | diuinaeque BR licet *om.* VPG 7 diuinitate | diuinitati BR diuinate K ratione | rationi V ratio B¹ 8 ibi | ubi M ubi | ibi M 9 ergo | enim M 10 ratione | ratio B¹ 11 operationes | operationis V¹ 13 diuersae | diuersa VP² L K diuerso K 14 quod | ut N maiorem | magnum VPG 15 intellegi | intelligi RG M K posset | possit BR 16 diuinitas | diuinitatis NL personae | persona VPG 17 communione | commonioni V communioni PG cernuntur | cernantur VPG et minor *om.* M 18 de una | deuina B¹ 19 ueritatis *om.* G confessorem | confensorem P 20 tomo | thomo B M K thome R agit | ait V N 21 intellegentiae | intellegentia V intelligentiae RG ML K uerbum | uerbo B² M 22 operantem | operante B² M carnem | carne B¹ M exsequentem | exsequente B² M exequentem R MN K uniuscuiusque | uniusacuiusque VPG naturae | natura V 23 alterutrum | alterutra M separet | separit B¹ 24 immo | ymmo K sancti *om.* G 24 – 25 chalcedonensis | calchedonensis V B N calcedonensis RG L K 25 inconfusam – ἀσυγχύτως in unitate = ἐν τῇ ἑνώσει 26 seruauit | seruabit B²R K humanitas | umanitas B¹ humanitatis K ad | ab B² competunt | compedunt B¹ exsecuta | et secuta B² consecuta B³ executa N exequuta K 27 utraque | utra G inconfuse | inconfusae P¹G atque | adque V 28 utrisque | utrique VP unus | unius V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸν βασιλέα τὰ σύμβολον τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας σαφηνίζει καὶ „τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἓν πρόσωπον εἶναι" ἀληθῶς κηρύττει, ὁμῶς τὴν ὁδὸν τῆς ἐννοίας διανοίγει, ἵνα „ἐκ τῶν ποιοτήτων αὐτῶν τῶν ἔργων" τοῦ Χριστοῦ, τουτέστιν ἐκ τῆς φυσικῆς ἐνεργείας, μία ἑκάστη τῶν καθ' ὑπόστασιν ἐν τῷ Χριστῷ ἑνωθεισῶν φύσεων τὸ ποίας ἐστὶν οὐσίας ἐπιγνωσθῇ. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ὁ κῆρυξ τῆς ἀληθείας προσεδέξατο, ἵνα τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, ἣν χρονικῶς ὁ κύριος μετὰ τῆς φύσεως ἔλαβε, τῇ ἀιδίῳ αὐτοῦ οὐσίᾳ προσκυρώσῃ ἢ τῇ θείᾳ αὐτοῦ οὐσίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τὸ μέτρον ἐπιγραφῇ, ἀλλὰ – μενούσης οὐδὲν ἧττον τῆς ἑνώσεως τοῦ προσώπου – τὰς φύσεις, αἵτινες ἐν τῷ Χριστῷ καθ' ὑπόστασιν ἡνώθησαν, ἐκ τῶν ἰδίων ἐνεργειῶν ἐπέγνω. εἰ τοίνυν δύο φύσεις εἰσίν, ὧν ἡ ἕνωσις ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ γέγονε, δύο δηλονότι εἰσὶ καὶ τούτων τῶν φύσεων αἱ ἐνέργειαι, αἵτινες σὺν τοῖς ἑαυτῶν φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀχωρίστως συνῆλθον ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἅγιος Νυσσαεὺς Γρηγόριος „δεδωκέναι" λέγων τὸν σωτῆρα κύριον τῇ ἀνθρωπίνῃ „φύσει, ἣν ἐν ἑαυτῷ ἔσχε, καιρὸν τὰ ἴδια ἐνεργῆσαι", φανερώτερον ἀπέδειξεν, ὅτι καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἥτις ἐστὶν ἐν τῷ Χριστῷ, ἔσχε τῆς οἰκείας ἐνεργείας τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα· ὅθεν δῆλόν ἐστι καὶ τοῦτον δύο ἐν τῷ Χριστῷ φυσικὰς ἐνεργείας οὐδὲν ἧττον ἐπιγνῶναι. καὶ γὰρ ὁ τῆς ἀληθείας ἐκδικητὴς Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων πρόεδρος συνάγων ὅτι ἐκ ταύτων τῶν „θεοπρεπῶς λεχθέντων ἢ πραχθέντων παρὰ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος θεὸν αὐτὸν ἀποδείκνυσθαι" καὶ ἐκ τῶν παρὰ τοῦ αὐτοῦ „κατὰ ἄνθρωπον λεχθέντων ἢ γενομένων δείκνυσθαι αὐτὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον", φανερόν ἐστι, ὅτι ἐκ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ τὸν Χριστὸν „ἀληθινὸν καὶ τέλειον θεὸν καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀληθινὸν καὶ τέλειον εἶναι" ἐπέγνω. οὔτε γάρ ἐστιν ἄλλη οὕτως φανερὰ ἀπόδειξις, ἥτις δυνήσεται τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον ἀποδεῖξαι, παρὰ τὰς φυσικὰς ἐνεργείας, ὧντινων ἐκ τῶν ποιοτήτων καὶ αἱ φύσεις, ἀφ' ὧν οὐσιωδῶς προήρχοντο, ἀκριβῶς ἐν αὐτῷ εἶναι πιστεύονται. εἰ τοίνυν ἐν δυσὶ φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἀχώριστον ἕνωσιν γνωρίζεται εἶναι, ἔνθα ἡ δυὰς τῶν φύσεων ἀσυγχύτως διέμεινεν, οὔτε αἱ αὐτῶν ἐνέργειαι ἠδυνήθησαν συγχυθῆναι, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ταῖς ἰδίαις φύσεσι προσφόρως προήρχοντο.

MT v

6 φύσεως | ἀνθρωπότητος MT 8 unirate = τῆς ἑνώσεως 10 αἱ om. v 12 νυσσεὺς | νυσαεὺς T 13 – 14 ἐνεργῆσαι φανερώτερον | ἐνεργεῖν φανερώτερα v 14 ἐστὶν om. M 15 τοῦτο δύο ἐν χριστῷ v 17 πρόεδρος | πόλεως T 18 ταὐτὸν om. v 20 χριστὸν θεὸν ἀληθινὸν v 23 ἐκ τῶν om. v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

dum ad pie memoriae Leonem augustum symbulum uerae confessionis explanat et „uerbi carnisque unam personam esse" ueraciter praedicat, intellegentiae tamen uiam adaperit, ut „ex ipsorum operum" Christi „qualitatibus", id est ex naturali operatione, unaquaeque unitarum in Christo secundum subsistentiam naturarum cuius sit substantiae cognoscatur. neque enim hic praeco ueritatis ammisit, ut humanam operationem, quam ex tempore dominus cum natura suscepit, aeternae eius assignetur essentiae aut diuinae eius substantiae humanae operationis mensura asscribatur, sed – manente nihilominus unitate personae – naturas, quae in Christo secundum subsistentiam unitae sunt, ex operationibus suis agnouit. si itaque duae naturae sunt, quarum in uno Christo unitio facta est, duae profecto sunt et harum naturarum operationes, quae cum suis naturis inconfusae atque inseparabiliter conuenerunt in uno domino Iesu Christo. similiter autem et sanctus Nisenus Gregorius „dedisse" dicit dominum saluatorem humanae „naturae, quam in se habuit, tempus propria operandi", ut apertius demonstraret, quod et humana natura, quae in Christo est, habuit propriae operationis efficaciam naturalem, unde certum est et hunc duas in Christo naturales operationes nihilominus agnouisse. nam et defensor ueritatis beatus Cyrillus Alexandrinus antistes, dum colligit quod ex his, quae „deo decenter dicta uel acta sunt a domino saluatore, deum eum ostendi" et „quae" ab eodem „secundum hominem dicta uel facta sunt ostendi eum ueraciter hominem", manifestum est, quod ex naturalibus operationibus Christi Christum „deum uerum atque perfectum et eundem hominem uerum atque perfectum esse" cognouit. nec enim est alia tam manifesta probatio, quae posset eundem ipsum et deum et hominem demonstrare, quam naturales operationes, ex quarum qualitatibus et naturae, de quibus essentialiter procedebant, certissime in eo esse credebantur. si itaque in duabus et post inseparabilem unitionem naturis esse cognoscitur, ubi dualitas naturarum inconfusa permansit, nec earum potuerunt operationes confundi, sed de uno eodemque domino Iesu Christo suis naturis congruenter procedebant.

VPG BR MNL K

---

1 leonem augustum | leonum agustum V symbulum] symbolum BRG MN symbolum L simbolum K 2 carnisque | canisque B¹ carnis M personam] personum V¹ intellegentiae] intelligentiae RG M K adaperit] aperit M 3 ex² *om.* M naturali] naturale B¹ unaquaeque] unaquaque V 4 subsistentiam | substantiam G L substantiae | subsistentiae V cognoscatur] cognuscatur V 5 hic *om.* G M² *add.* ammisit | animi sit V admisit BR M 6 natura] naturam G assignetur | adsignetur B NL assignet R 7 asscribatur] ascribitur G adscribatur B NL K adsignatur R 8 subsistentiam | substantiam G N unitae] unitate P¹ R 10 profecto] profecte N operationes | operationis V¹ quae inconfusae atque cum suis naturis K atque] adque V K 11 uno] unum V¹G unam P² 12 nisenus] nysenus P 13 ut] et R 14 propriae] prope G¹ propie G² 15 hunc] has P¹ operationes] operationis V² agnouisse] agnouisset VP 16 cyrillus] cirillus VG antistes] antestites V antistites P his] is N quae a deo B¹ 17 decenter | dicenter V N dicta] dicata N ostendi] ostendit M 18 facta] acta G ostendi | ostendit M 19 atque | adque V 20 uerum hominem K atque] adque V 21 quae posset *om.* N posset] possit V B quam | qui VP¹ quia P¹ 22 operationes] operationis V¹ qualitatibus] naturalitatibus N 22 – 23 procedebant] procedebant M 23 eo *om.* K esse *om.* G si] sic B¹ 24 cognoscitur] cognuscitur V² 25 domino nostro iesu B¹R 26 congruenter] congruentur B¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Οὐκ ἐλλείψουσι δὲ καὶ ἄλλων σεβασμίων πατέρων δεδοκιμασμέναι μαρτυρίαι τῶν δύο φανερῶς λεγόντων φυσικὰς ἐνεργείας ἐν τῷ Χριστῷ, ἵνα σιωπῇ παραδράμωμεν τὸν ἅγιον Κύριλλον τῶν Ἱεροσολύμων, τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἢ ὅσαι δήποτε μετὰ ταῦτα ὑπὲρ τῆς ὀρθότητος τῆς σεβασμίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος ἀπολογούμενοι τοὺς ἐπιπόνους ἀγῶνας κατὰ τῶν συγχεουσῶν αἱρέσεων ἐπεδείξαντο, ὧντινων ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ ἡ τοῦ καινοῦ δόγματος κατῆλθε σειρά, τουτέστιν ὁ τῆς μακαρίας μνήμης Ἰωάννης ὁ Σκυθοπόλεως ἐπίσκοπος, Εὐλόγιος ὁ Ἀλεξανδρείας πρόεδρος, Εὐφραίμιος καὶ Ἀναστάσιος ὁ μέγας, τῆς ἐν Θεουπόλει ἐκκλησίας οἱ ἄξιοι καθηγεμόνες, καὶ ὁ ὑπὲρ πάντας ζηλωτὴς τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως ὁ ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεύς, οὗτινος ἡ ὀρθότης τῆς πίστεως ὁπόσον ὑπὲρ τῆς εἰλικρινοῦς ὁμολογίας τῷ θεῷ ἤρεσε, τοσοῦτον τὴν χριστιανικωτάτην πολιτείαν ὕψωσε – καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν ἡ αὐτοῦ θεοσεβὴς μνήμη προσκυνήσεως ἀξιοῦται –, οὗτινος ἡ ὀρθότης τῆς πίστεως διὰ τῶν σεβασμίων αὐτοῦ ἰδίκτων ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διαχεθεῖσα ἐπαινεῖται, ἐξ ὧν τὸ ἓν, ὅπερ πρὸς Ζώϊλον τὸν Ἀλεξανδρείας καθηγεμόνα ἐστάλη κατὰ τῆς τῶν Ἀκεφάλων αἱρέσεως ὑπὲρ τῆς ὀρθότητος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως πρὸς τὸ πληροφορῆσαι αὐτάρκουν, μετὰ ταύτης ἡμῶν τῆς μετρίας ἀναφορᾶς τῇ γαληνιαίᾳ ὑμῶν χριστιανότητι στείλαντες διὰ τῶν ἀποκομιστῶν τῶν παρόντων προσφέρομεν. ἀλλ' ἵνα μήπως τῶν πολλῶν ῥημάτων φορτικὴ νομισθῇ ἡ δικαιολογία, καὶ μάλιστα εἴπερ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ διοίκησις ὅλου τοῦ κόσμου ὡς ἐν ἰσχυρῷ θεμελίῳ ἐπίκειται, ὀλίγας ἀπὸ τῶν ἀναριθμήτων ταύτῃ τῇ μετρίᾳ ἀναφορᾷ ἐντάξαι τῶν ἁγίων πατέρων μαρτυρίας ἐσπουδάσαμεν, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἀσύγκριτον πάνυ καὶ μέγιστόν ἐστι, ἵνα – τῆς φροντίδος ὅλης τῆς χριστιανικωτάτης πολιτείας ἐπ' ὀλίγον κωλυθείσης – ὑπὲρ τοῦ πόθου καὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ζέουσα τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος τὴν διδασκαλίαν ἐξηυθισμένως ἐπιγινώσαι ἐπιθυμήσῃ ἡ σεβασμία καὶ θεοσεβὴς ὑμῶν φιλανθρωπία. ἀληθῶς γὰρ ἐκ διαφόρων ἐκκρίτων πατέρων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἡ ἀλήθεια ἐφάνη, εἰ καὶ ὀλίγαις μαρτυρίαις, ἐπειδὴ πρᾶγμα ἡνεῳγμένον καὶ πᾶσι φανερὸν οἱ ἐπαινετοὶ πατέρες περισσὸν εἶναι ἔκριναν φράζειν. τίς γάρ, εἰ καὶ βραδὺς εἴη πρὸς τὸ νοῆσαι, οὐ θεωρήσει ὅπερ πᾶσι φαίνεται, ὅτι ἀδύνατον καὶ παρὰ τὴν τάξιν τῆς φύσεώς ἐστι

MT v

---

4 ὀρθότητος] ὀρθοτάτης v 6 ἐπεδείξαντο] ἀπεδείξαντο T ὑπεδείξαντο v assertio = σειρά 8 εὐφραίμιος] ἐφραίμιος M v 9 ἀληθοῦς] ἀληθείας MT 13 ἰδίκτων] ἰδίκτου v 14 διαχεθεῖσα] διασχεθεῖσα M 14 – 15 καθηγεμόνα ἀλεξανδρείας v 16 πρὸς τὸ πληροφορῆσαι om. v sulfi-cientem = αὐτάρκουν 17 γαληνιαίᾳ] γαληναίᾳ T v 19 cura = πρᾶγμα 22 ἐπ'] πρὸς v 23 ζέουσα] ζέουσαν v 24 ἐξηυθισμένως] ἐξηυθησμένως M 25 ἐκκρίτων] ἐγκρίτων v ἐφάνη] φανῆ M 26 εἰ om. M 27 εἶναι om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Non desunt autem et aliorum uenerabilium patrum probatissima testimonia duas manifeste dicentium naturales operationes in Christo, ut silentio transcamus sanctum Cyrillum Hierusolimitanum, sanctum Iohannem Constantinopolitanum uel quiqui postmodum pro rectitudine uenerabilis synodi Chalcedonensis et Thomo sancti Leonis satisfaciendo laboriosos conflictus aduersum confundentium hereses pertulerunt, de quorum errore et noui dogmatis discendit assertio, id est beate memoriae Iohannes Scithopolitanus episcopus, Eologius Alexandrinus antistes, Eufremius et Anastasius maior, Theopolitanae ecclesiae dignissimi presules, et prae omnibus emulator uerae apostolicae fidei piae memoriae Iustinianus augustus, cuius fidei rectitudo quantum pro sincera confessione deo placuit, tantum christianam rem publicam exaltauit – et usquae ⟨nunc⟩ ab omnibus gentibus eius relegiosa memoria ueneratione digna censetur –, cuius fidei rectitudo per augustissima eius aedicta in toto orbe diffusa laudatur, quorum unum, quod ad Zoillum Alexandrinum presulem aduersum Acephalorum heresem missum est pro apostolicae fidei rectitudine satisfacere sufficientem, cum hac nostrae humilitatis suggestione uestrae tranquillissimae christianitati dirigentes per praesentium latores offerimus. sed ne multorum dictorum onerosa putaretur assertio, et maxime quibus totius mundi ramquam in fortissimo fundamento cura ac dispensatio inesse dinoscitur, exigua de numerosis huic humillimae suggestioni inserere sanctorum patrum testimonia maturauimus, quia et hoc incomparabile nimis et magnum est, ut – totius christianae reipublicae cura paulisper summota – pro amore atque uerae relegionis flagrantia apostolicae praedicationis doctrinam enucleatius cognoscere cupiat augustissima ac relegiosissima uestra clementia. enimuero ex diuersorum probabilium patrum orthodoxae fidei ueritas claruit, licet exiguis testimoniis, quia rem apertam et omnibus claram patres laudabiles superfluum esse censebant disserere. quis enim, licet tardus sit ad intellegentiam, non uideat quod omnibus patet, quia inpossibile et contra ordinem naturae est posse esse naturam et

VPG BR MNL K

1 probatissima] pro baptisma V^1 probaptissima V^2 2 dicentium] dicendum N operationes] operationis V 3 cyrillum] cirillum V hierusolimitanum] ierosolimitanum R N hierosolimitanum G gerosolimitanum N sanctum] secundum K quiqui] quicquid VPG N 4 synodi] sinodi V synodo N^1 chalcedonensis] calchedonensis V calcedonensis RG MN K thomo] tomo NL 5 laboriosos] laboriosus V conflictus] conflictos B^1R NL K aduersum] aduersus G K 6 et in noui V discendit] descendit B^1G MNL K assertio] asertia G adsertio N scithopolitanus] scitopolitanus G N scythopolitanus B scytopolitanus R cithopolitanus K 7 eologius] eologias V eulogius B^2G MNL K cologo R antistes] antistis V episcopus BR K eufremius] eufremius B^1R 8 emulator] emulatur V aemulator P^2 BG apostolicae] apostholicae B 9 iustinianus augustus] iustianus agustus V fidei] fide VP 10 exaltauit] exaltaut VP^1G et eius usque B^2 τοῦ νῦν = ⟨nunc⟩ *om.* VPG BR MNL K 11 gentibus] gentilibus G eius] ei B relegiosa] religiosa RG MNL memoria] memoriae V R 12 augustissima] agustissima V^1 aedicta] edicta BR MNL K orbe] orbi P^1 diffusa] diffussa V difusa G unum] hunum N^1 ad zoillum] azoillum K 13 heresem] haeresim B^1 apostolicae] apostholice B^1 14 hac] ac VPG 15 offerimus] offerimus V offeruntur R 16 multorum dictorum] multorum uindicatus VPG putaretur] putaretur BR totius] tocius RG 17 fortissimo] fundissimo N ac] ad R N inesse] esse M K 18 suggestioni] suggestione B suggessioni N quia] qui N 19 totius] tocius VG cura] cum K 20 summota] submota BR N pro] per V atque] adque V relegionis] religionis RG MN K flagrantia] fragrantia R apostolicae] apostholicae B *om.* G 21 cognoscere] cognuscere V cupiat] cupit B *om.* K cupiebat M relegiosissima] religiosissima BRG MNL K 22 ueritas] ueriraris L K 23 testimoniis] testemoniis V^1 superfluum] super filium VP 24 censebant] considerabant BR cessebant N disserere] dissere K tardus] tardius M^1 intellegentiam] intelligentiam RG ML K quod] quae VPG 25 naturae est *om.* N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

δύνασθαι εἶναι φύσιν καὶ ἐνέργειαν μὴ ἔχειν φύσεως, ὅπερ οὐθὲ ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν ποτε ἐδοκιμάσθη λέγεσθαι, οἵτινες πάσας τὰς ἀνθρωπίνους πανουργίας καὶ σκολιὰς ζητήσεις κατὰ τῆς ὀρθότητος τῆς πίστεως καὶ συναθροισμοὺς ταῖς φαυλότησιν αὐτῶν προσφόρους ἐφεῦρον; πῶς οὖν, ὅπερ οὔτε ἀπὸ τῶν ἁγίων ὀρθοδόξων πατέρων ἐρρήθη ποτέ, οὔτε ἀπὸ τῶν βεβήλων αἱρετικῶν τετόλμηται εὑρεθῆναι, ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνήσεται προπετευθῆναι, ἵνα τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, τῆς θείας δηλονότι καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ὄντινων ⟨καὶ⟩ αἱ ἰδιότητες ἀπέραιοι εἶναι γνωρίζονται, ἐν τῷ Χριστῷ μίαν ἔχειν ἐνέργειαν; τίς ποτε ὀρθῶς φρονῶν δυνήσεται ἀποδεῖξαι, ὁπόταν, ἐὰν μία ἐστίν, εἴπωσιν, ἡ χρονικὴ ἢ ἀΐδιος λεχθήσεται, θεία ἢ ἀνθρωπίνη, ἄκτιστος ἢ κτιστή ἢ αὐτή, ἥτις καὶ τοῦ πατρός ἐστιν, ἢ ἑτέρα παρὰ τὸν πατέρα; εἰ τοίνυν μία ἐστί, καὶ ἡ αὐτὴ μία καὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ καινὴ ἐστιν, ὅπερ ἀλλάκοτόν ἐστιν λέγεσθαι.

οὐκοῦν ἐπὰν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὄντως ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστι τὰ ἀνθρώπινα ἐνήργησεν ἐπὶ γῆς, ὁμοίως σὺν αὐτῷ καὶ ὁ πατὴρ φυσικῶς ἐνήργησεν, ἐπειδὴ ἃ *ὁ πατὴρ ποιεῖ ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ*· ἐπεί, ὅπερ ἡ ἀλήθεια περιέχει, ἐν ὅσῳ ἀνθρώπινά τινα ἐνήργησεν ὁ Χριστός, πρὸς μόνον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς υἱοῦ ἐπαναφέρεται, ἅτινα οὐκ ἔστι τὰ αὐτὰ οἷα καὶ τοῦ πατρός, „κατ' ἄλλο" δηλονότι „καὶ ἄλλο" ἐνήργησεν ὁ Χριστός, ἵνα κατὰ τὴν θεότητα ἃ *ποιεῖ ὁ πατὴρ ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιῇ*, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἃ εἰσι τοῦ ἀνθρώπου ἴδια ὁ αὐτὸς οὗτος ἐνεργῇ ὡς ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἀληθινός ἐστι καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ὅθεν καὶ ἀληθῶς πιστεύεται, ὅτι ὁ αὐτὸς οὗτος εἰς ὢν δύο ἔχει φυσικὰς ἐνεργείας, τὴν θείαν δηλονότι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, τὴν ἄκτιστον καὶ κτιστήν, ὡς ἀληθινὸς καὶ τέλειος θεὸς ἀληθινὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, *εἷς ὁ αὐτὸς μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων κύριος Ἰησοῦς Χριστός*· διὸ ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ποιοτήτων τῶν ἔργων τῶν φύσεων, αἵτινες ἐν τῷ Χριστῷ κατὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν συνῆλθον, ἡ διαφορὰ ἀπρόσκοπ⟨τ⟩ος γνωρίζεται. ὅπως δὲ καὶ τῶν θεομισήτων αἱρετικῶν, ὧν καθὼς τὰς προσηγορίας ὁμοίως βδελυττόμεθα καὶ τὰ ῥήματα, πρὸς ἔνδειξιν – καὶ μόνου τούτων οἱστισιν οἱ τοῦ καινοῦ δόγματος ἐφευρεταὶ ἓν ἐν τῷ Χριστῷ λέγοντες θέλημα καὶ ἐνέργειαν ἠκολούθησαν – ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν καταράτων αὐτῶν ῥημάτων ἐπισυνήψαμεν·

1 Ἀπολιναρίου αἱρετικοῦ κατὰ Διοδώρου πρὸς τὸ κείμενον ἐν τῷ Ἰδίκτῳ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως·

Ὄργανον καὶ τὸ κινοῦν μίαν πέφυκεν ἀποτελεῖν τὴν ἐνέργειαν· ὧν δὲ μία ἐνέργεια, τούτων μία ἐστὶν οὐσία, μία ἄρα οὐσία τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός.

---

13 – 14 Joh. 5,21 17 Joh. 5,21 21 – 22 1. Tim. 2,5

---

16 Gregorius Naz., ep. 101,20 – 21 ad Cledonium, PG 37,180 AB; SC 208 (1974) 44 – 46 31 – 32 Apollinaris Laod., c. Diodorum, ed. H. Lietzmann, p. 235,26 – 236,1 (Nr. 127); ed. F. Dickamp, Doctrina patrum 12 XX p. 77,10 – 13

MT v

---

1 οὐδὲ | οὔτε v 2 ἀνθρωπίνους] ἀνθρώπινας v 4 ὅπερ *om.* M τῶν ἁγίων ὀρθοδόξων] τῶν ὀρθοδόξων τῶν ἁγίων M ἁγίων ὀρθοδόξων ἐρρήθη πατέρων v 6 τοῦ χριστοῦ φύσεων v 7 ⟨καὶ⟩ *coni.* Lu, *om.* MT v 8 ἐὰν μία] ἓν μιᾷ v 11 ἐστιν[1] *om.* M λέγεσθαι ἐστίν M 12 ὄντις *om.* MΓ καὶ *om.* M ἐνήργησεν | ἐνεργήσας MT 13 φυσικῶς *om.* M 14 sin auctem = ἐπεὶ (εἰ δὲ) 18 αὐτὸς *om.* M ἐνεργῇ] ἐνήργει MT ἐνεργεῖ v ἀληθινός | ἀληθῶς MT 19 φυσικὰς ἔχει Γ 21 αὐτὸς αὐτὸς μεσίτης v 22 ἔργων] ἐνεργειῶν M 23 τῷ *om.* v inoffense = ἀπρόσκοπ⟨τ⟩ος | ἀπρόσκοπος MT v 26 ἓν *om.* M 27 ἐπισυνήψαμεν | ἐπισυνήψαμεν MT 29 ἰδίκτῳ] ἰδίκτῳ v 30 τοῦ[2] *om.* v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

operationem non habere naturae, quod nec ab hereticis umquam temptatum est dici, qui omnes aduersus rectitudinem fidei humanas uersutias et callidas questiones atque collectiones illorum prauitatibus congruas reppererunt? quomodo itaque, quod neque a sanctis orthodoxis patribus dictum est umquam nec a profanis hereticis praesumptum est inueniri, nunc poterit autumari, ut duarum Christi naturarum, diuinae scilicet et humanae, quarum et proprietates saluae esse noscuntur, in Christo unam habere operationem? quisquam recte sentiens poterit demonstrare, cum – si una est – dicant, si temporalis an aeterna dicenda est, diuina an humana, incondita an condita eadem, quae et patris est, an altera praeter patris? si igitur una est, eadem ⟨quo⟩que una et diuinitatis et humanitatis Christi communis est, quod absurdum est dici. ergo dum filius dei, qui idem deus et homo est, humana est operatus in terris, pariter cum eo et pater naturaliter operatus est, quia quae *pater facit haec et filius facit similiter*; sin autem, quod ueritas continet, dum humana quaedam operatus est Christus, ad solam eius ut filii personam redigitur, quae non est eadem quae et patris, „secundum aliud" profecto „et aliud" operatus est Christus, ut secundum diuinitatem quae *facit pater eadem et filius facit similiter*, secundum humanitatem quae sunt hominis propria idem ipse operatur ut homo, quia uerus est et deus et homo; unde et ueraciter creditur, quod idem ipse, cum unus sit, duas habet naturales operationes, diuinam scilicet et humanam, inconditam et conditam, ut uerus et perfectus deus, uerus et perfectus homo, *unus idem ipse mediator dei et hominum dominus Iesus Christus*. quocirca et ex operum qualitatibus naturarum quoque, quae in Christo per unitionem, quae secundum subsistentiam, conuenerunt, differentia inoffense cognoscitur. ut autem et deo odibilium hereticorum, quorum sicut uocabula pariter abominamur et dicta, ad demonstrationem – dumtaxat, quos noui dogmatis inuentores unam in Christo dicendo uoluntatem et operationem secuti sunt – parua quaedam ex eorum exsecrabilibus dictis inseruimus:

1 Apollinarii heretici contra Diodorum secundum quod positum est in edicto orthodoxae fidei Iustiniani piae memoriae augusti:

Organum et quod mouet unam solet perficere operationem; quorum autem una est operatio, horum una est essentia; una ergo essentia facta est uerbi et carnis.

VPG BR MNL K

1 nec *om.* V temptatum] iniciatum BR est] esse N 2 rectitudinem] recitudines MNL atque] adque V 3 prauitatibus] paruitatibus P[1] reppererunt] repererunt BR M neque] ne M[1] nec *M*[2] 4 profanis] prophanis BRG N K 5 inuenici nunc] inuenire non VPG autumari] aut autumari BR 6 proprietates] proprietatis V[1] proprietates P[1] 7 si[2] *om.* K 8 condita] incondita P quae] quoque BR 9 eadem ⟨quo⟩que *coni.* Lu] eademque VPG BR MNL K 10 quod absurdum] qui absurdum VP 11 qui idem] quem VP qui G quidem B N pariter] pater B[1] pater] paterna VP pariter K 13 eius ut *om.* B erit R 14 redigitur] religitur N eadem] eandem V 16–17 ut homo B[1] *add.* quia] qua P K 17 uerus] uerbus VP[1] uerbum BRG et[2] *om.* BR 18–19 conditam et inconditam K 19 ut] et VPG perfectus] praefectus V perfectus est deus VPG unus] unum K mediator] toediatur V 20 et[2] *om.* VPG 21 quae in christo *om.* N quae[2] *om.* B subsistentiam] substantiam V L 22 inoffense] inoffensa B cognoscitur] cognoscitur V deo *om.* K odibilium] hodibilium P 23 abominamur] abhominamur PG R K dicta eorum cognoscans ad B[2] 24 inuentores *om.* BR secuti] sequuti R 25 parua] prauа N exsecrabilibus] execrabilibus BRG MNL K dictis *om.* R inseruimus] inexuimus B[2]R inximus L K 27 apollinarii] apollonarii V apolinaris BR apollinaris M appolinaris K edicto] aedicto N 28 piae memoriae iustiniani VPG augusti] agusti V 29 mouet] mouit B[1] solet] solit B[1] solam N operationem] operationum P[1] 30 est[2] *om.* BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

2 Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ λόγῳ τῷ προγεγραμμένῳ „εἰς τὰ ἐπιφάνια τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ θεοῦ λόγου"·

Ὁ εἷς γὰρ Χριστὸς θεϊκῷ μόνῳ θελήματι κινούμενος, καθὸ καὶ μίαν οἴδαμεν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν ἐν διαφόροις θαύμασι καὶ παθήμασι τῆς μιᾶς αὐτοῦ φύσεως προϊοῦσαν· θεὸς γὰρ ἐνσαρκός ἐστι καὶ πιστεύεται.

3 Σέβηρος ὁ αἱρετικὸς ἀπὸ τοῦ προσφωνητικοῦ λόγου τοῦ γενομένου ἐν τῇ Δάφνῃ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας Εὐφημίας· οὕτως φησίν·

Ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ τὴν σύνοδον Χαλκηδόνος καὶ τὸν Τόμον Λέοντος τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγησαμένου καὶ τοὺς λέγοντας ἢ εἰπόντας „ἐν δύο φύσεσι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τὴν ἄφραστον καὶ ἀπερινόητον ἕνωσιν" καὶ τούτων ἀκολούθως ⟨δύο⟩ ἐνεργείας ἢ ἰδιότητας.

4 Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ Σεβήρου πρὸς Σέργιον γραμματικὸν ἔνθα φησίν·

Ἐπειδὴ γὰρ εἷς ὁ ἐνεργῶν καὶ μία αὐτοῦ ἡ ἐνέργεια καὶ κίνησις ἐνεργητική.

5 Ὡσαύτως ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, ὃ ἔγραψεν „ἐπιφανοῦς μυήσεως"·

Ἀσυγχύτους φυλάττομεν τὰς φύσεις, οὐ κατ' οὐσίαν, γνώμῃ δὲ συνημμένας· διὸ καὶ μίαν αὐτῶν τὴν θέλησιν, ἐνέργειάν τε καὶ δεσποτείαν ὁρῶμεν ἀξίας ἰσότητι δεικνυμένας. ὁ γὰρ θεὸς λόγος ἀναλαβὼν ὃν *προώρισεν* ἄνθρωπον κατὰ τὸν τῆς ἐξουσίας λόγον πρὸς αὐτὸν οὐ διεκρίθη διὰ τὴν προγνωσθεῖσαν αὐτῷ διάθεσιν.

6 Θεοδοσίου αἱρετικοῦ Ἀλεξανδρέως ἀπὸ τοῦ τόμου τοῦ παρ' αὐτοῦ γραφέντος Θεοδώρᾳ τῇ αὐγούστῃ·

Ὡς λοιπὸν καὶ ἐνέργειαν εἶναι τοῦ συναμφοτέρου θεοπρεπῆ μίαν, ἐπεὶ καὶ ἑνὸς εἶναι καὶ τοῦ αὐτοῦ φαμὲν τὰ θεοπρεπῆ θαύματα καὶ τὰ φυσικὰ πάντα καὶ ἀδιάβλητα πάθη.

---

21 *cf.* 1. Cor. 2,7

---

5 – 5 Apollinaris Laod., in dei in carne manifestationem, ed. H. Lietzmann, p. 238,25 – 32 (Nr. 108); cf. F. Diekamp, Doctrina patrum 41 XVIII p. 307,17 – 20 9 – 12 Severus Ant., Sermo prosphoneticus, cf. ACO ser. II vol. I p. 324,15 – 21 15 Severus, Ant., Epist. ad Sergium gramm., cf. ACO ser. II vol. I p. 524,27 – 31 19 – 22 Nestorius, Sermo II „epiphanus mysteos", ed. F. Loofs, p. 223 – 224; cf. ACO ser. II vol. I p. 332,33 – 38 26 – 27 Theodosius Alex., Tomus ad Theodoram aug., PG 86,285 B 7 – 10; ed. F. Diekamp, Doctrina patrum 41 XLII p. 314,16 – 20; cf. ACO ser. II vol. I p. 326,16 – 20

MT v

---

1 – 2 τοῦ θεοῦ λόγου *om.* M 2 λόγου *om.* v 4 αὐτοῦ συνθέτου φύσεως MT 5 ἐνσαρκός τε ἐστι M 7 σέβηρος ὁ αἱρετικός] σεβήρου αἱρετικοῦ M 9 δὲ *om.* M τὴν σύνοδον χαλκηδόνος καὶ *om.* v 12 duas = ⟨δύο⟩ *om.* MT v (*cf. ACO, ser. II tom. I, p. 324,22*) 17 ὁ ἔγραψεν] οὗ ἔγραψεν MT ὃ ἐγράψαμεν v 20 ὁρῶμεν | ὁρίζομεν MT 21 κατὰ ... λόγον *om.* MT 27 θαύματα καὶ τὰ φυσικὰ *glossa?* πάντα *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

2 Item eiusdem in sermone, qui suprascriptus est „in epiphania incarnationis dei":

Unus enim Christus diuina tantum uoluntate mouebatur secundum quod et unam eius nouimus operationem et in diuersis miraculis et passionibus de una eius natura procedentem; deus enim carnem indutus est et creditur.

3 Seueri heretici de prosphonitico sermone facto in Daphne in martirio sanctae Euphemiae, sicut ait:

Anathematamus autem synodum Chalcedonensem sed et Thomum Leonis praesulis Romanae ecclesiae et eos, qui dicunt uel dixerunt „in duabus naturis unum dominum nostrum Iesum Christum post ineffabilem et inconprehensibilem unitionem" et sequenter eorum duas operationes aut proprietates.

4 Item eiusdem Seueri ad Sergium grammaticum, ubi ait:

Quoniam igitur unus est operans, una est et eius operatio et motio operaria.

5 Item ex libro secundo Nestorii hominiculae, quem scripsit „epiphanus myeseos":

Inconfusas custodimus naturas, non secundum substantiam, arbitrio tantum cupulatas; propter quod earum unam uoluntatem et operationem et dominationem uidemus dignitatis aequalitate ostensas. deus enim uerbum – assumens quem *praedistinauit* hominem per potestatis rationem – ad eum non est secernitus propter praescitum affectum.

6 Theodosii heretici Alexandriae de thomo ab eodem scripto Theodorae augustae:

Reliquum est, ut una sit operatio ex utrisque deifica, quoniam et unius esse et eiusdem dicimus deo decibilia omnia atque inreprehensibiles passiones.

VPG BR MNL K

---

1 sermone] sermonem B NL qui] quod VP M suprascriptus] suprascriptum P L superscriptus B M K epiphania] epilania VP K epyphania R ML epiphana N 2 diuina] diuinam G MNL uoluntate] uoluntatem VG NL 3 nouimus] nouissimus V nouissimos P¹ nouissime G 4 carnem] carne G K 6 prosphonitico] prosphonetico BR MNL K in¹] ad BR daphne] dafhne VP dafhne G dafne B²R MN martirio] martyrio P B MN euphemiae] eulemiae BR MNL eufimiae K 7 sicut] sic MNL 8 anathemamus] anathimamus BR synodum] sinodum B chalcedonensem] calchedonensem B calcedonensem RG M K thomum] romum VP praesulis] praesolis B¹ 9 uel qui dixerunt R 10 ineffabilem] effabilem B inconprehensibilem eius unitionem K sequenter] sequentes M 11 operationes] operationis V proprietates] proprietatis V¹ 13 gramaticum] grecum B grammaticum ML K 14 igitur *om.* P¹ est¹ *om.* G eius et VPG operaria] operante B¹ operantis B² 16 hominiculae] hominicolae PG B² MNL K² epiphanus] epiphancus R epyphanius M myeseos] moyses VPG myseus B nyseus R myesseos N mieseos L 17 custodimus] custodiamus BR cupulatas] copolatas B¹ copulatas B²G MNL K 18 et unam operationem K 19 assumens] adsumens B quem] quod RG praedistinauit] praedestinauit G L K 20 potestatis] potestates P¹ est secernitus] esse cernitus VPG est secretus B²R praescirum] pristinum R 22 theodosii] theodore V theodori PG de thomo] dei homo BR thomo] romo VP scripto] descripto M 23 ut *om.* B¹ et² *om.* VPG 24 decibilia] decebilia V dicibilia K atque] adque V inreprehensibiles] inreprehinsibilis V¹ inreprehensibilis V² passiones] passionis V¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

7 Καὶ μετ' ὀλίγα·

...καὶ μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ ἑνὸς κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τὴν θεοπρεπῆ σοφίαν, γνῶσίν τε τῶν ὅλων καὶ εἴδησιν κατὰ τὸ συναμφότερον, τουτέστι κατὰ τὴν αὐτοῦ θεότητα καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα, ἐπεὶ καὶ ἐνέργειαν μίαν ὁμολογοῦμεν θεοπρεπῆ, ὡς ἤδη προλέλεκται.

8 Καὶ πάλιν·

Τῆς θεοπρεποῦς ἐνεργείας μιᾶς οὔσης αὐτοῦ ἀνάγκη καὶ ἀμέριστον εἶναι ταύτην καὶ ἀδιαίρετον,

9 Καὶ πάλιν·

Οἰκειούμενος μὲν τὰ αὐτῆς, τουτέστι τὰ τῆς σαρκός, ἐμποιήσας δὲ καὶ αὐτῇ τῆς ἰδίας φύσεως τὴν ἐνέργειαν – τὸ δὲ „ἐμποιήσας αὐτῇ" αὐτὸ τὸ καταπλουτῆσαι τῇ πρὸς τὸν θεὸν λόγον ἑνώσει – τὴν αὐτοῦ θεοπρεπῆ ἐνέργειαν τὴν ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως ἑνωθεῖσαν αὐτῷ ἔμψυχον σάρκα παρίστησιν.

Ἰδοὺ, εὐσεβέστατοι δεσπόται καὶ τέκνα, τῶν ἁγίων πατέρων ταῖς μαρτυρίαις ὡς πνευματικαῖς ἀκτῖσι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἡ διδασκαλία ἐφωτίσθη, καὶ τῆς αἱρετικῆς τυφλώσεως τὸ σκότος, ὅπερ πλάνην ταῖς μιμουμέναις ὑποβάλλει, ἀπεκαλύφθη.

Νῦν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα τοῦ νέου δόγματος ὁ σκοπὸς ἐπιζητηθῇ, τίσιν ἠκολούθησε καὶ ποίων διδασκάλων τῇ αὐθεντίᾳ ὑποστηρίζεται. Κῦρος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν ὅρων αὐτοῦ πρὸς τὸν τόπον· „καὶ τὸν αὐτὸν ἕνα Χριστὸν καὶ ἕνα υἱὸν ἐνεργοῦντα τὰ θεοπρεπῆ καὶ τὰ ἀνθρώπινα μιᾷ θεανδρικῇ ἐνεργείᾳ· κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον." ὁμοίως Θεοδώρου τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τοῦ Φαρανίτου ἐκ τοῦ ἀντιγράφου πρὸς Σέργιον ἐπίσκοπον Ἀρσενοΐτου πρὸς τὸν τόπον· „καὶ διὰ τοῦτο μία ἐνέργεια τοῦ ὅλου ὡς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σωτῆρος ἡμῶν πάντα ταῦτά εἰσιν."

---

2 – 4 Theodosius Alex., Tomus ad Theodoram aug., cf. ACO ser. II vol. I p. 316,22 – 25 4 – 5 cf. p. 380,14 8 – 9 Theodosius Alex., Tomus ad Theodoram aug., cf. p. 380,18 – 19 12 – 15 Theodosius Alex., Tomus ad Theodoram aug. 24 – 26 cf. ACO ser. II vol. I p. 135,18 – 20 27 – 28 cf. ACO ser. II vol. I p. 121,25 – 27

MT v

---

12 μὲν om. M 18 διδασκαλία ἐφανερώθη καὶ ἐφωτίσθη MT 19 ὑποβάλλει] ὑποβάλλειν v 22 ἐπιζητεθῇ] ζητηθῇ M 23 κῦρος] πύρος M ὀλεξανδρείας] ἀλέξανδρος T 25 τὰ'' om. MT 25 – 26 ἐν ἁγίοις] ἅγιον v 27 ἀρσενοΐτου] ἀρσινόης τοῦ M ἀρσενοητοῦ T v πρὸς τὸν τόπον om. MT 28 μία ἐνέργεια] μιᾷ ἐνεργείᾳ M ἡμῶν om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

7 Et post pauca:

... et unam esse eandemque unius domini Iesu Christi dei nostri et deo dignam sapientiam scientiamque omnium et cognitionem secundum utrumque, id est secundum eius diuinitatem et secundum eius humanitatem, quia et unam operationem confitemur deo dignam, sicut superius dictum est.

8 Et iterum:

Deo digna autem eius operatione una exsistente necesse est et inseparatam eam esse atque indiuisam.

9 Et iterum:

Proprias sibi faciens quae eius sunt, id est quae carnis sunt, faciensque in ea suae naturae operationem – facere uero in ea, quid est nisi locupletari per unitionem ⟨dei⟩ uerbi – eius deo dignam operationem, quae inconfuse atque incommutabiliter unitam ei animatam carnem demonstrat.

Ecce, piissimi domini filii, sanctorum patrum testimoniis tamquam radiis spiritalibus ecclesiae catholicae atque apostolicae doctrina lustrata est, et hereticae cecitatis tenebrae, quae errorem imitantibus obiecerunt, reuelatae sunt.

Nunc necesse est, ut noui dogmatis intentio quosnam secuta est et quorum doctorum auctoritate fulcitur, memorare. Cyrus Alexandrinus in septimo diffinitionum eius capitulo ad locum „et eundem unum Christum et unum filium operantem deo decibilia et humana ‚una deiuirile operatione' secundum beatum Dionisium." item Theodori quondam episcopi Pharanitani ex rescripto ad Sergium episcopum Arsenoitam ad locum „et propterea una operatio totius sicut unius eiusdemque saluatoris nostri haec omnia

VPG BR MNL K

2 eandemque] eademque V domini unius K domini nostri iesu G N dignam] dignum B¹ 3 eius *om.* VPG 4 unam] unum V 8 digna ... operatione] dignam autem eius operationem BR MNL K una] unam M exsistente] existente BR MNL K inseparatam] inseparatum B inseparabilem R 9 atque] adque V 12 sibi] siue VPG eius] et MNL suae] siue M 13 operationem] operatione P¹ est *om.* N unitionem] unitatem BR ⟨dei⟩ *coni. Lu, om.* VPG BR MNL K 14 dignam operationem] digna operatione VPG K incommutabiliter] incommotabiliter M unitam] unitatem VPG B 15 animatam carnem] animam carnemque B 17 piissimi] piissime BR domini] domine V filii] fili B spiritalibus] spiritualibus M 18 atque] adque V ad N apostolicae] apostholicae B lustrata] illustrata B¹ M 19 quae] quem NL errorem] errorum P¹ imitantibus] immirantibus V NL imitatibus K obiecerunt] obiacebant K 21 nunc] dum N ut B *del.* et N quosnam] quos nunc BRG doctorum] doctorem V¹ 22 auctoritate] auctoritatem V ἐπιζητητῇ = ⟨inquiratur⟩ *coni. Lu* memorate *om.* VP MNL K memorie G¹ cyrus] cirus V cyrillus N septimo *om.* VP .VII. G diffinitionum] difinitionem V¹ difinitionum V²P¹ definitione B 23 decibilia] discibilia R decebilia N 24 deiuirile] deiuirili P² B¹R M dionisium] diunisium B dyonisium R L 25 quondam] quod eam R cuiusdam G pharanitani] faranirane B¹R faranitani B² pharaonitani N rescripto] septo R scripto M arsenoitam] arsenoitacm V¹ arseunitam BR arsenuitam MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὁμοίως Σεργίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ ἀντιγράφου πρὸς Κῦρον τὸν Ἀλεξανδρείας· „ἔφητε τοίνυν – καλὸν γάρ ἐστι καὶ αὐταῖς ταῖς ἱεροῖς ὑμῶν φωναῖς χρήσασθαι –", ὡς „ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν ἐνεργεῖν τὰ θεοπρεπῆ καὶ τὰ ἀνθρώπινα μιᾷ ἐνεργείᾳ" καὶ „ταῦτα εὐσεβῶς καὶ ἁγαν ἀκριβῶς ἐξέθεσθε." καὶ ἐν τῇ [διδασκαλίᾳ] ⟨κατασκευῇ⟩ τῆς Ἐκθέσεως καὶ ἄλλοις „ἓν θέλημα καὶ πᾶσαν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἔχειν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν" σημαίνει, „μήτε μίαν ὅλως μήτε δύο ὀφείλειν λέγεσθαι" ἐπιτρέπει, ὅπερ ἐν ἄλλοις μετὰ διατάγματος καθαιρέσεως ἀκοινωνησίας ἀποφατικῶς διαβεβαιοῦται Πύρρος ἐν τῷ δογματικῷ τόμῳ, καὶ ἐν τῇ βεβαιώσει τῆς Ἐκθέσεως ἓν θέλημα ὁμολογεῖ ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ λιβέλλῳ τῆς πίστεως, ὃν εἰς ὁμολογίαν τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων προσήγαγε, δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ὁμολογεῖ ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἐν ᾧ καὶ ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἁγίων πατέρων οὕτως ἑαυτὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τὴν ἀλήθειαν ἔχειν διαβεβαιοῦται. Παῦλος ὁμοίως ὁ τούτου διάδοχος ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς τὸν τῆς ἀποστολικῆς μνήμης Θεόδωρον τὸν πάπαν τὸν προηγησάμενον τὴν ἡμετέραν μετριότητα ἓν θέλημα τὸν Χριστὸν ἔχειν ὁμολογεῖ, καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ Τύπου μετὰ παραγγελίας καθαιρέσεως καὶ ἀκοινωνησίας τοῦ μήτε ἓν μήτε δύο θελήματα ἢ ἐνεργείας φάσκει ὀφείλειν λέγεσθαι ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Πέτρος ὁ τούτου διάδοχος πρὸς τὸν τῆς ἁγίας μνήμης Βιτάλιανὸν τὸν πάπαν γράφων καὶ ἓν καὶ δύο θελήματα καὶ μίαν καὶ δύο ἐνεργείας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνανθρωπήσεως *τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* φρονεῖν ὁμολογεῖ.

Τίς, δέομαι, μὴ κατανυγῇ, ἡμερώτατοι καὶ φιλανθρωπότατοι βασιλέων, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὰς ἀμφιστόμους παγίδας τρέμων κατανοήσῃ καὶ μετὰ στεναγμοῦ ἐκ βάθους τὸν θεόν, ὃς ἐστι πηγὴ οἰκτιρμῶν, ἱκετεύσῃ ῥυσθῆναι ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ ἐχθροῦ τῶν πρὸς ἀπάτην τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας πάντοθεν περικειμένων, θεωρῶν τούτους, οἵτινες ἑαυτοὺς ἀπὸ ἄκρας εἰδήσεως κηρυκτικοὺς ἐλογίζοντο, καὶ τὰς παγίδας ἐκτέμνειν τῆς αἱρετικῆς πλάνης; μήτε ἐν αὐτῇ τῇ πλάνῃ σταθεροὺς εἶναι ἀλλ' ἀεὶ ἀστάτους, ὅτε μὲν

---

20 Tit. 2,13

---

2 – 4 cf. ACO ser. II vol. I p. 235,28 – 29 4 cf. ACO ser. II vol. I p. 161,1 – 2 5 – 6 cf. ACO ser. II vol. I p. 161,4 – 5 6 – 7 cf. ACO ser. II vol. I p. 153,30 – 38 9 cf. ACO ser. II vol. I p. 339,18 – 22 13 – 17 cf. ACO ser. II vol. I p. 201,14 – 16; p. 203,26 – 205,4 18 – 20 Petrus Const., cf. V. Grumel, Reg. Nr. 303; cf. p. Mansi 11, 572 E 9 – 573 A 4 (initium)

MT v

---

2 τὸν *om.* v 3 τὰ *om.* MT 4 ἀκριβῶς] ἠκριβωμένως MT 4 – 5 constructione = [διδασκαλίᾳ] ⟨κατασκευῇ⟩ (instructione) 8 ἀποφατικῶς] ἀποφαντικῶς M ἀποφατικῆς T 10 προσήγαγε] προήγαγε v 11 φυσικὰς ἐνεργείας ὁμολογεῖν T 12 οὕτως] οὕτος v 13 διαβεβαιοῦται] διαβεβαιοῦται T 17 ἢ ἐνεργείας *om.* MT φάσκει *om.* M ἑνὶ *om.* MT 19 οἰκονομίᾳ] ὁμολογία M 21 κατανυγῇ] κατανυγείη T 22 κατανοήσῃ] κατανοήσει MT 23 ἱκετεύσῃ] ἱκετεύσει MT 26 σταθεροὺς] σταθηροὺς v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sunt." item Sergii Constantinopolitani ex rescripto ad Cyrum Alexandrinum „asseruistis autem – quoniam bonum est et ipsis sacris uestris uocibus uti – un⟨u⟩m eundemque Christum operari deo decibilia et humana una operatione" et „haec pie nimisque subtiliter exposuistis." et in constructione Ectheseos et aliis „unam uoluntatem et omnem diuinam humanamque operationem habere dominum nostrum Iesum Christum" significat, „nec unam tamen nec duas operationes debere dici" permittit, quod et in aliis cum interdictione depositione excommunicatione sententialiter asserit Pyrrus in dogmatico tomo et confirmatione Ectheseos unam uoluntatem confitetur in Christo, et postmodum in libellum fidei, quem in confessionem beati Petri apostolorum principis obtulit, duas uoluntates et duas operationes naturales confitetur in uno domino nostro Iesu Christo, in quo et testimoniis sanctorum patrum ita se orthodoxae fidei ueritatem habere confirmat. Paulus quoque huius successor in epistula ad apostolicae memoriae Theodorum papam nostrae humilitatis praedecessorem unam uoluntatem Christum habere confitetur, et idem ipse in constructione Typi cum interdictione depositione et excommunicatione neque unam neque duas uoluntates aut operationes asserit dici debere in uno domino nostro Iesu Christo. Petrus eius successor ad sanctae memoriae Uitalianum papam scribens et unam et duas uoluntates et unam et duas operationes in dispensatione incarnationis *magni dei et saluatoris nostri Iesu Christi* sapere se profitetur.

Quis, quaeso, non compungatur, mansuetissimi atque clementissimi principum, et humanae uitae ancipites laqueos tremens consideret atque cum interno gemitu deum, qui est fons misericordiae, deprecetur erui se ab inimici insidiis ad deceptionem humanae mentis undique circumpositis, cernens hos, qui se de sumitate scientiae predicabiles aestimabant, heretici erroris laqueos incidisse nec in ipso errore esse constantes sed semper instabiles,

---

VPG BR MNL K

---

1 sergii] sergi VP²G sergio N rescripto] scripto M 2 uestris sacris MNL un⟨u⟩m, *cf.* ACO, ser. II, vol. I, p. 135,18] unam VPG BR MNL K 2–3 unam ei eundemque VPG unam ei idemque MNL 3 eundemque] eamdemque B¹ eandemque B² decibilia] decebilia V¹ una] unam VP²G *om.* N K operatione] operationem VG 3–4 pie nimisque] perfecte nimis tam B pie perfecteque R 4 ectheseos] ecthesius V¹ ectheseus B² ectheos B³ ettheseus R 5 operationem et unam uoluntatem habere K 6 iesum *om.* P¹ significat] significet N 7 depositione] depositionis et BRG excommunicatione] excumunicatione V et communicatione K sententialiter] sentialiter B¹ MN 8 pyrrus] pirrus V K tomo] thomo BRG M K ectheseos] hectheus B¹ hectheos B² et theseus R actheseos N 9 libellum] libello B M confessionem] confessione BRG ML confusione N apostolorum] apostholorum B 10 principis] principibus VP obtulit] optulit P RG NL K naturales operationes K 11 ita se *om.* M 12 quoque] queque K successor] succensor K epistula] epistola BG N 12–13 apostolicae] apostholicae B apostolicae fidei ac memoriae K 13 praedecessorem] predecessorem V 14 ipse *om.* BR typi] tipi K interdictione] interdictionem B¹ interdictioni R 14–15 depositione] depositionem G N K *om.* K 15 excommunicatione] excommunicationem B¹ M uoluntates aut operationes] uoluntatis aut operationis V¹ 16 in uno = ἐν τῷ 18 nostri iesu christi *om.* BR 19 se *om.* V profitetur] confitetur M 20 quis] quisque VPG quaeso] queso P¹ quero P² compungatur] compugnatur P compunganur N mansuetissime] mansuetissime BR 21 que] adque V clementissimi] clementissime B N *om.* R principum] principium G 22 ancipites] accipites P atque] adque V 22 misericordiae] misericordia VP¹ erui se] eruisse VP¹ BR NL deceptionem] deceptione BR 23 sumitate] summitate NL K aestimabant] estimabant V R N extimabant L K 24 erroris] errores V herroris G L incidisse = δεπίπτειν (δεμπίπτειν) in *om.* VP ipso] ipsso K errore] errorem V instabiles] instabilis V¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὖν Σέργιος ἐν ἄλλοις καὶ ἐν ἄλλοις γράμμασιν ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχειν προκηρύττει, καὶ ἐν τῇ Ἐκθέσει πᾶσαν θείαν καὶ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ εἶναι προαναγγέλλει καὶ ἑπομένως ἐκ τοῦ ἐναντίου διαβεβαιοῦται μίαν ἐνέργειαν ἀπό τινων πατέρων εἰρῆσθαι ἐπὶ Χριστοῦ, δύο δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἐνεργείας, ὅμως οὔτε μίαν ἐνέργειαν οὔτε δύο ὁρίζει ὀφείλειν λέγεσθαι ἐν τῷ ἑνὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. ὡσαύτως Πύρρος ἐν τῇ βεβαιώσει τοῦ Τύπου καὶ ἐν ἄλλοις ὑπὲρ Κύρου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀπολογούμενος ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν νοεῖν αὐτὸν ἀποδείκνυσι, καὶ ἐγγράφως πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν πάπαν ἓν θέλημα καὶ οὐδεμίαν ἐνέργειαν τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχειν διαβεβαιοῦται, καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος ἐν τῷ λιβέλλῳ τῆς πίστεως μετὰ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἁγίων πατέρων δύο φυσικὰ θελήματα ἔχειν ἐπικρίνει τὸν σωτῆρα κύριον. ὡσαύτως Παῦλος ὁ τούτου διάδοχος ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Θεόδωρον τὸν τῆς ἀποστολικῆς μνήμης πάπαν ἓν θέλημα ἔχειν τὸν κύριον μηνύει, καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ συνθέσει τοῦ Τύπου οὔτε ἓν οὔτε δύο ὀφείλειν λέγεσθαι θελήματα ἢ ἐνεργείας ὥρισε. Πέτρος ὁμοίως καὶ ἓν καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φρονεῖν ἑαυτὸν προμαρτύρεται, καὶ εἷς ἕκαστος αὐτῶν ⟨τοὺς⟩ ἄλλως δικαιολογουμένο⟨υς⟩ κατακρίνει, ἀποκοινωνεῖ καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῆς ἐκκλησίας ἀποβάλλεται.

Προσοχῇ τοίνυν ἡ θεοσύστατος τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας κορυφὴ τῷ ἐνδοτάτῳ τοῦ διακριτικοῦ αὐτῆς ὀφθαλμῷ, ὃν πρὸς οἰκονομίαν τῶν χριστιανικωτάτων λαῶν τῆς θείας χάριτος ἐλλαμπούσης παραλαβεῖν ἠξιώθη, τίνι τῶν τοιούτων διδασκάλων κρίνει ἀκολουθεῖν ὁ Χριστιανῶν λαός, τίνος τούτων τὴν διδασκαλίαν ὠφελὲ περιπτύσσεσθαι, ἵνα δυνηθῇ σωθῆναι, οἵτινες καὶ πάντας καὶ ἀλλήλους εἷς ἕκαστος αὐτῶν κατακρίνει, καθὼς οἱ ποικίλοι αὐτῶν καὶ ἅστατοι τῶν ἐγγράφων ὅροι διαβεβαιοῦνται, ποτὲ μὲν ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, ποτὲ δὲ οὔτε ἓν οὔτε δύο ἐνεργείας, ποτὲ ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν καὶ πάλιν δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας, ὁμοίως ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν καὶ ἔπειτα οὔτε μίαν οὔτε δύο καὶ ἄλλος καὶ μίαν καὶ δύο. ποῖος παράφρων, παρακαλῶ, εὐσεβέστατοι δεσπόται, τῆς τοσαύτης τυφλότητος τὰς πλάνας μὴ βδελύξηται καὶ παραφυλάξηται, ἐὰν δηλαδὴ σωθῆναι ἐπιθυμῇ καὶ ἄμωμον τῆς ἑαυτοῦ πίστεως τὴν ὀρθότητα ἐρχομένῳ τῷ κυρίῳ ἐπιποθῇ προσαγαγεῖν; διόπερ λυτρωθήσεται καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος

MT v

---

2 προκηρύττει] κηρύττει v 4 τινων τῶν πατέρων v 5 ὁρίζει] γνωρίζει v ὀφείλειν] ὀφείλει T 7 αὐτὸν] ἑαυτὸν v 8 ἐν ἁγίοις] ἁγίων M 9 ἰησοῦν χριστὸν om. M 10 φυσικὰ] φησι v 13 – 14 θελήματα ὀφείλειν λέγεσθαι MT 16 ἑαυτὸν om. MT aliter asserentes = ⟨τοὺς⟩ ἄλλως δικαιολογουμένο⟨υς⟩ | ἄλλως δικαιολογούμενα MT v 18 τῷ] τῶν v 19 ὀφθαλμῷ] ὀφθαλμοῦ M λαῶν om. M 20 κρίνει] κρινεῖ MT 24 ποτὲ οὔτε ἓν οὔτε δύο. καὶ πάλιν δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας v 25 πάλιν ... ἐνέργειαν καὶ om. M 26 καὶ[1] om. MT exacsruans = παράφρων 29 ἐρχομένῳ] ἐξερχομένῳ v προσαγαγεῖν] προσάγειν v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quandoquidem Sergius in aliis et in aliis scriptis unam uoluntatem et unam operationem dominum Iesum Christum habere praedicat, et in Ecthesin omnem diuinam et omnem humanam operationem unius Christi esse pronuntiat et subsequenter e contrario adfirmat unam operationem a quibusdam patribus esse dictam in Christo, duas autem operationes a nullo, nec unam tamen operationem nec duas definit debere dici in uno domino Iesu Christo? itemque Pyrrhus in confirmatione Typi et in aliis pro Cyro Alexandrino satisfaciens unam uoluntatem et unam operationem intellegere se demonstrat, et in scriptis ad sanctae memoriae Iohannem papam unam uoluntatem et nullam operationem dominum Iesum Christum habere confirmat, et idem ipse in libello fidei cum sanctorum patrum testimoniis duas naturales uoluntates habere comprobat dominum saluatorem. itemque Paulus eius successor in epistula ad Theodorum apostolicae memoriae papam unam uoluntatem habere Christum pronuntiat, et idem ipse in compositione Typi nec unam nec duas debere dici uoluntates aut operationes statuit. Petrus quoque et unam et duas uoluntates et operationes in dispensatione incarnationis saluatoris nostri Iesu Christi sapere se protestatur, et unusquisque eorum aliter asserentes condemnat, excommunicat atque de numero ecclesiae proicit.

Adtendat igitur a deo institutum uestrae clementiae fastigium interno discretionis illius oculo, quem ad dispensandos populos christianos diuina gratia illustrante percipere meruit, quemnam talium doctorum sequendum censeat populus christianus, cuius horum doctrinam debet amplecti, ut possit saluari, qui et omnes et alterutrum unusquisque eorum condemnat, sicut eorum uariae et instabiles definitiones in scriptis asseuerant, modo unam uoluntatem et unam operationem, modo nec unam nec duas operationes, modo unam uoluntatem et ⟨unam⟩ operationem et rursus duas uoluntates et duas operationes itemque unam uoluntatem et unam operationem et denuo nec unam nec duas et alius unam et duas. quis exestuans, piissimi domini, tantae cecitatis errores non abominetur et caueat, si utique saluari desiderat et inmaculatam suae fidei rectitudinem uenienti domino cupit offerre? eximenda proinde ac summis conatibus cum dei presidio liberanda est

VPG BR MNL K

2 ecthesin | &thesin B ethesin R et omnem | omnemque K 3 adfirmat | adfirma B¹ affirmat RG L K 4 dictam | dicta VP 5 definit | diffinit R M dici *om.* N domino nostro iesu V 6 itemque | itonque V¹ pyrrhus | pyrrus V¹ B MNL ppirus R pirrus K 7 operationem et rursum duas uoluntates intelligere R intellegere | intelligere R ML K 8 nullam | unam P¹ B² nulla B¹ 10 comprobat | comprobant VPG 11 itemque | itonque V¹ item G² M epistula | epistolam N K 13 aut | et K 14 incarnationis | incarnationes P¹ 15 protestatur | confiterur M eorum *om.* N condemnat | condempnat RG MNL condepnat K 16 excommunicat | excummunicat V¹P atque | adque VP² adquae P¹¹ et que K proicit | proiicit P² prohicit K 17 adtendat | attendat R M K institutum | inristutum B¹ instructum M discretionis | discretiones P¹ discretitionis B¹ discreditionis N 18 dispensandos | dispensandus B¹ populos | populus V B¹R christianos | christianus BR illustrante | inlustrante B K inlustrare N meruit | miruit R meruerit M 19 quemnam | quemne MNL censeat | senseat R 20 debet | debeat M¹ habet L 21 condemnat | condempnat RG MNL condepnat K instabiles | instabilis V definitiones | diffinitiones R M asseuerant | adseuerant B N K 22 operationes | operationis V 23 μίαν = ⟨unam⟩ *om.* VPG BR MNL K rursus | rursum BR MNL² K 24 denuo | de uno R N K alius et unam VPG 25 exestuans | estuans N et extuans K piissimi domini | piissime domine B cecitatis | caecitates P¹ errores | erroris B¹ abominetur | abhominetur P RG N K et *om.* VPG 26 rectitudinem | rectitudine VG uenienti | uenientе M 27 = 115,2 ac ... ecclesia *om.* M 27 ac | a P¹ conatibus = ἰσχύος presidio | consilio R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας ἐλευθερωθήσεται ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, ἡ μήτηρ τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους, ἀπὸ τῆς πλάνης τῶν τοιούτων διδασκάλων, ἵνα τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὀρθότητα, ἥτις τεθεμελίωται *ἐπὶ* τὴν στερεὰν *πέτραν* ταύτης τῆς τοῦ μακαρίου κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου ἐκκλησίας, ἥτις τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ *βοηθείᾳ* ἀπὸ παίσης πλάνης ἄχραντος διαμένει, πᾶς ὁ ἀριθμὸς τῶν προέδρων καὶ τῶν ἱερέων τούτου τοῦ κλήρου καὶ τῶν λαῶν ὁμοθυμαδὸν πρὸς τὸ εὐαρεστεῖν τῷ θεῷ καὶ τὴν ψυχὴν σωθῆναι τῆς ἀληθείας τὸν τύπον τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ἅμα ἡμῖν ὁμολογήσῃ καὶ κηρύξῃ. ταῦτα δὲ τῇ ἡμετέρᾳ μετρίᾳ ἀναφορᾷ ἐνθεῖναι ἐφροντίσαμεν καταπεπονημένοι καὶ ἀδιαλείπτως στενάζοντες περὶ τῆς τοσαύτης πλάνης τῶν τῆς ἐκκλησίας ἱερέων, ἴδια μᾶλλον ζητούντων παρὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως ὁρίσαι καὶ τῆς ἀδελφικῆς ὑπομνήσεως τὸ ἀκέραιον εἰς οἰκείαν καταφρόνησιν ἀνήκειν κρινόντων, οὐ φθονοῦντι λογισμῷ, ὡς ὁ θεὸς μαρτυρεῖ, οὔτε κατ' ἔπαρσιν ἀλαζονείας οὔτε κατ' ἐναντίωσιν φιλονεικίας οὔτε μάτην ἐπιλαβέσθαι τῶν αὐτῶν διδασκαλίας ἐπιθυμοῦντες, μήτε σιανδήποτε ὑποπτεύσῃ τις ἀνθρωπίνης τέρψεως ἀλαζονείαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ὀρθότητος αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἐν ᾗ σωθῆναι ἡμᾶς θαρροῦμεν, καὶ ὑπὲρ τοῦ κανόνος αὐτῆς τῆς καθαρᾶς καὶ εὐαγγελικῆς ὁμολογίας, ὑπὲρ σωτηρίας δηλονότι τῶν ψυχῶν καὶ τῆς συστάσεως τῆς τῶν Χριστιανῶν πολιτείας, ὑπὲρ ῥώσεως τῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους τὰς κυβερνήσεις διοικούντων τῆς ἐμῆς μετριότητος τοὺς προηγησαμένους ἀποστολικοὺς ὑπομνῆσαι ἐρωτῆσαι *ἐπιτιμῆσαι παρακαλέσαι ἐλέγξαι* καὶ πάντα τρόπον προτροπῆς ἐγγυμνάσαι, ὅπως θεραπείαν δυνήσεται τὸ νεαρὸν τραῦμα λαβεῖν, οὔτε μετὰ τὴν παλαιότητα τῆς δυσώδους πλάνης ἀπὸ τῆς κινήσεως ἀπεσιώπησαν, ἀλλὰ διὰ παντὸς προέτρεψαν καὶ διεμαρτύραντο, καὶ τοῦτο ἐξ ἀγάπης ἀδελφικῆς, οὐ κατὰ πονηρίαν ἢ κατὰ πεῖσμα μίσους – ἀπέστω, ἀπέστω ἀπὸ τῆς τῶν Χριστιανῶν καρδίας –, ἵνα εἰς ὄλισθον ἑτέρου παχύνηται, ὁπόταν ὁ τῶν πάντων κύριος διδάσκῃ· *οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλ' ἵνα ἐπιστραφῇ καὶ ζήσῃ* ὁ *χαίρων ἐπὶ* ἑνὶ μετανοοῦντι *ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα* δικαίοις, ὃς πρὸς τὸ ἐλευθερῶσαι τὸ *ἀπολωλὸς πρόβατον* τῆς ἑαυτοῦ μεγαλειότητος τὴν δυναστείαν ἐπικλίνας ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν καταβέβηκε· καὶ ἐξηπλωμέναις ταῖς πνευματικαῖς χερσὶν εὐχόμενοι καὶ δυσωποῦντες αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοψυχίαν τῆς ὀρθοδόξου

3 – 4 cf. Mt. 16,18 5 cf. Lc. 22,32 19 2. Tim. 4,2 24 – 25 Ez. 33,11 25 – 26 Mt. 18,12 – 13

MT v

4 τοῦ *om.* M μακαρίου | μακαριωτάτου MT 5 ὃ *om.* v 6 ταύτου *om.* v 8 μετρίᾳ | μετρίῳ M 9 ἀδιαλείπτως | ἀδιαλείπτως T 14 μήτε σιανδήποτε | μήποτε M τις σιανδήποτε ἀνθρωπίνης M 15 αὐτῆς[1] *om.* v τῆς αὐτῆς[2] v 16 puras = καθαρᾶς καὶ (puras et) 20 δυνήσεται | δυνήσηται v 21 commotionis = κινήσεως (commotione = παραινέσεως) ἀπεσιώπησαν | ἀπεσιώπησεν M ἐσιώπησαν v 22 καὶ[1] | τοὺς v 24 παχύνηται | γανύηται M πανύ.εται T (*rasi.*) τῶν *om.* M 26 ἀπολωλὸς | ἀπωλὸς MT 28 ulnis = χερσίν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sancta dei ecclesia, ⟨mater⟩ christianissimi uestri imperii, de talium doctorum erroribus, ut euangelicam atque apostolicam orthodoxae fidei rectitudinem, quae fundata est *super* firmam *petram* huius beati Petri apostolorum principis ecclesiae, quae eius gratia atque *presidio* ab omni errore illibata permanet, omnis praesulum numerus ac sacerdotum cleri ac populorum unianimiter ad placendum deo animamque saluandam ueritatis formulam apostolicae traditionis nobiscum confiteatur et praedicet. haec autem nostrae humillimae suggestioni innectere curauimus afflicti atque incessabiliter ingementes de tantis ecclesiae sacerdotum erroribus, propria magis quaerentium quam ueritatem fidei statuere et fraternae ammonitionis sinceritatem ad proprium contemptum pertinere consentium, non inuido, sicut deus testis est, animo neque per elationem iactantiae neque per contentionis aduersitatem neque inaniter eorum doctrinam cupientes reprehendere, neque quamlibet quis suspicetur humanae delectationis arrogantiam, sed pro ipsius ueritatis, in qua saluari nos confidimus, rectitudine et pro ipsius purae euangelicae confessionis regula, pro salute uidelicet animarum ac rei publicae christianae stabilitate, pro sospitate Romani imperii gubernacula dispensantium meae humilitatis apostolicos praedecessores commonuisse rogasse *increpasse obsecrasse arguisse* et omnem modum exortationis exercuisse, quatenus medellam posset recens uulnus accipere, nec post inoliti erroris diuturnitatem a commonitione siluerant, sed semper hortati sunt ac contestati, et hoc ex fraterna caritate, non per malitiam uel pertinariam odiosam – absit, absit a corde christiano –, ut in alterius lapsum crassetur, cum dominus omnium doceat: *nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur et uiuat, qui gaudet super* unum paenitentem *quam super nonaginta nouem* iustos, qui ad liberandam *ouem perditam* suae maiestatis inclinans potentiam de caelis ad terras descendit, sed exspansis spiritalibus ulnis optantes atque exorantes eos in orthodoxae

VPG BR MNL K

1 sancta] sicut F ἡ μήτηρ = ⟨mater⟩ om. VPG BR MNL K de talium] dēalium B¹ det alium B²R doctorum] errorum K¹ doctoribus K 2 apostolicam] apostholicam B adpostolicam G orthodoxae] orthodoxo N rectitudinem] rectitudine P 3 apostolorum] apostuborum V apostholorum B 4 illibata] inlibata B Nl. K praesulum] praesolum B²R 5 unianimiter] unanimiter BRG L K placendum] placendam VP deo] deum B¹ diuinus R formulam] formolam B¹ formula N 6 apostolicae] apostholicae B traditionis] tradictionis V praedicet] praedictae K 7 suggestioni] suggestione VPG ingementes] ingementis VP¹G MNL tantis] tantae MNL 9 ammonitionis] admonitionis BR M sinceritatem] sinceritatis N proprium] propriam V contemptum] contentum R 10 iactantiae] lactantiae N 12 delectationis] dilectationis G¹ N saluari] saluare B²R lauari N 13 confidimus] confidemus B 14 romani] humani K 15 apostolicos] apostolices V apostholicos B commonuisse] communuisse BR comminuisse N 16 omnem] omne B exortationis] exortationi V N K exhortationi PG L 17 medellam] medillam B²R medullam G medelam L K nec] ne M inoliti] inoleti B¹ diuturnitatem = παλαιότητα 17–18 commonitione] communitione B commorione MK 18 siluerant] siluerunt BR M² siluerent NL ex] est N 19 odiosam] hodiosam K absit² om. VPG L abeit enim absit B¹ (enim = ℰ) 20 lapsum] elapsum K¹ crassetur] grassetur B² doceat] dicat B² peccatoris] peccatores VPG 21 qui] quia N gaudet] gaudit B¹ paenitentem] paenitentie V nonaginta nouem] .XCVIIII. VPG 22 liberandam] liberandim R ouem] uocem V maiestatis] magestatis B ad] a V 23 descendit] discendit VP sed = καὶ] et M exspansis] expansis P¹ BRG Ml. K spiritalibus] spiritualibus M optantes] obtentes B obtantur N exorantes] exortantes R NL exhortantes M orthodoxae] orthodoxiae VP¹ hortodoxiae P¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πίστεως ἐπανακάμπτοντας ἀσπάσασθαι καὶ τὴν τούτων ἐπιστροφὴν πρὸς τὴν ὑγιῆ ὀρθότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀναμένοντες, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου καταλόγου, ἤτοι τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, οὗτινος, εἰ καὶ ἀνάξιοι, τὴν διακονίαν ἐκτελοῦμεν καὶ τῆς παραδόσεως τὸν τύπον κηρύσσομεν, ἵνα μὴ ποιήσωσιν ἑαυτοὺς ἀλλοτρίους, ἀλλ' ὁμονοητικῶς ὅμα ἡμῖν τὴν ἀμώμητον θυσίαν ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦ ἀνδρειοτάτου καὶ γαληνοτάτου κράτους ἀκαταπαύστως Χριστὸν τὸν κύριον ἐκδυσωπήσωσιν. πιστεύομεν, εὐσεβέστατοι τῶν πραγμάτων δεσπόται, μηδεμίαν ἀμφιβολίας ἀχλὺν ἀπομεῖναι, ἥτις πρὸς τὸ διαχωρίσαι δυνήσεται ἀντιστῆναι τοῖς ἐπαμένοις τοῖς ἐφευρεταῖς τοῦ καινοῦ δόγματος· καὶ γὰρ ἡ πνευματικὴ εὐωδία τῆς γνώσεως, ὅθεν τῶν πατέρων ἀναπνέει τὰ ῥήματα, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν καθέστηκε, καὶ τῶν αἱρετικῶν ἡ ἀπάνθρωπος δυσωδία ἀπὸ πάντων τῶν πιστῶν ἐξουδενώθη. καὶ ἐπειδὴ οἱ τοῦ καινοῦ δόγματος ἐφευρεταὶ τῶν αἱρετικῶν ἀκόλουθοι ἐδείχθησαν καὶ οὐ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἑπόμενοι, μήτε τοῦτο ἀπομείνῃ ἄγνωστον. τοιγαροῦν, ὅσον δήποτε τὴν ἰδίαν πλάνην θελήσει τις χρωματίσαι, ἀπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας ἐλέγχεται, καθὼς καὶ ὁ *ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν* διδάσκει· *πᾶν τὸ φανερούμενον φῶς ἐστιν*, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια ἀεὶ σταθηρὰ καὶ ἡ αὐτὴ διαμένει, τὸ δὲ ψεῦδος ἀεὶ ποικίλλεται καὶ ἐν τῷ ποικίλλεσθαι φανεροῦται καὶ ἐξελέγχεται· ἑαυτῷ τοῦτο ἐναντίον εἶναι· ἐκ τούτου γὰρ καὶ ἑαυτοῖς τὰ ἐναντία διδάσκειν ἐδείχθησαν οἱ τοῦ καινοῦ δόγματος ἐφευρεταί, ὅτι τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως ἀκόλουθοι εἶναι οὐκ ἠθέλησαν. διό, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀλήθεια ἐφάνη τῇ ἐπισκέψει τῆς θεοπυεύστου ὑμῶν εὐσεβείας καὶ τὸ ψεῦδος ἀπεσημειώθη καὶ ἧς ἠξιώθη ἀποβλήσεως ἔτυχεν, ὑπολέλειπται, ἵνα ταῖς εὐμενείαις τῆς ⟨θεοστέπτου⟩ ὑμῶν φιλανθρωπίας τῆς νίκης τὸν στέφανον ἡ ἀλήθεια ἀναδησαμένη ἐκλάμψῃ καὶ τῆς καινότητος ἡ πλάνη μετὰ τῶν αὐτῆς ἐφευρετῶν καὶ τῶν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν ἀκολουθησάντων τῆς οἰκείας τάλμης τὴν ποινὴν ἀποτίσῃ, καὶ ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρθοδόξων προέδρων ὑπὲρ τῆς καινότητος τῆς ἑαυτῶν αἱρετικῆς φαυλότητος ἐξωθηθῶσιν, ἣν ἐν μέσῳ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπεχείρησαν εἰσαγαγεῖν καὶ τὸ ἀδιαίρετον καὶ ἄχραντον σῶμα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τῷ μολυσμῷ τῆς αἱρετικῆς φαυλότητος σπιλῶσαι. οὐδὲ γὰρ εὐλογὸν

14 Rom. 11,13 14 – 15 Eph. 5,13

MT v

2 ἐπανακάμπτοντας] ἀναμένοντες M ἐπανακάμπτοντας T 4 τύπον] τόπον M κηρύσσομεν] κηρύττομεν v 10 ab hominabilis = ἀπάνθρωπος (βδελυκτός) 12 μήτε] μηδὲ v 13 τις τὴν ἰδίαν πλάνην θελήσει MT 14 καὶ om. v 14 – 15 πᾶν γὰρ τὸ T 15 ἀεὶ om. M 17 ἑαυτοῖς] ἑαυτούς T ἐδείχθησαν] ἐδιδάχθησαν M 20 ψεῦδος] σκότος MT ἀπεσημειώθη] ἀπεμειώθη M 21 a deo coronato = ⟨θεοστέπτου⟩] θεοπυεύστου MT v 23 ἀκολουθησάντων] ἀκολουθησόντων M ἀκολουθούντων T 24 ἑαυτῶν] αὐτῶν MT 27 χριστοῦ καὶ τῷ v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

fidei unianimitate remeantes amplecti eorumque conuersionem ad integram orthodoxae fidei rectitudinem praestolantes, quatenus de nostro consortio, immo beati Petri apostoli, cuius, licet indigni, ministerio fungimur et traditionis formulam praedicamus, seipsos non facerent alienos, sed concorditer nobiscum inmaculatam hostiam pro stabilitate fortissimi ac serenissimi imperii indesinenter Christum dominum exorent. credimus, piissimi rerum domini, nullam ambiguitatis remansisse caliginem, quae ad discernendum possit obsistere quos secuti sunt noui dogmatis inuentores; nam et suauitas spiritalis intellegentiae, qua patrum redolent dicta, coram oculis constituta sunt, et hereticorum abominabilis factor ab omnibus fidelibus aspernandus innotuit, et quia noui dogmatis inuentores hereticorum sectatores ostensi sunt et non sanctorum patrum pediseque, nec hoc remansit incognitum. igitur, quantumcumque suum colorare uelit quisquam errorem, a luce ueritatis arguitur, sicut et *apostolus gentium* docet: *omne, quod reuelatur, lumen est*, quia ueritas constans semper et eadem permanet, semper autem falsitas uariatur et sibi ipsi uariando approbatur ac redarguitur esse contraria; ex hoc enim et sibi ipsis aduersa docuisse noui dogmatis inuentores ostensi sunt, quia euangelicae atque apostolicae fidei sectatores esse noluerunt. quapropter, quia et ueritas claruit deo inspiratae uestrae pietatis obtutibus et falsitas denotata et quam digna est abhominationem consecuta, restat, ut a deo coronatae uestrae clementiae piis fauoribus uictoriae coronam redimata ueritas fulgeat et nouitatis error cum suis inuentoribus et his, quorum doctrinam secuti sunt, propriae praesumptionis paenam exsoluat, et de medio orthodoxorum antistitum pro suae nouitatis heretica prauitate pellantur, quam intra unam sanctam catholicam atque apostolicam Christi ecclesiam conati sunt introducere et indiuiduum atque illibatum corpus ecclesiae ⟨Christi⟩ contagione prauitatis hereticae maculare. nec enim aequum est, ut nocentes

VPG BR MNL K

1 unianimitate | unanimitate P BRG L K unitate M¹ conuersionem | conuersionem B² conuersationem N orthodoxae | orthodoxiae V 2 apostoli | apostholi B 3 ministerio | mysnisterio V¹ misterii G fungimur | fungumur R fulgimur K² formulam | formolam B¹ seipsos | sed ipsos G 4 hostiam | ostiam K 5 exorent | exorarent BR 5–6 piissimi rerum domini | piissime rerum domine BR 6 ambiguitatis | ambiguetatis B¹ caliginem remansisse B 7 quos secuti sunt = τοῖς ἑπομένοις (qui?) secuti | sequuti K spiritalis | spirituales M spitalis K 7–8 intellegentiae | intelligentiae RG ML K 8 coram | quorum B¹R sunt | est B² abominabilis | abhominabilis PG N 9 omnibus | ominibus P aspernandus | absperndus V¹ aspernandis R asperandus K aspernandus innotuit = ἐξουδενώθη 10 sectatores | secutores G om. M ostensi | inuenti R hostensi K pediseque | pedisequae VP² N pedisequi B 11 igitur quantum om. N quantumcumque | quantum K uelit | uellit V 12 arguitur | arguetur B apostolus | apostulus V apostholus B reuelatur | reuelatum K est | esse N 13 constans | constat N semper | super V 14 approbatur | adprobatur BR NL K approbatur = φανεροῦται (apparet) redarguitur | redarguetur B¹R 15 ostensi | ostenti B¹ atque | atquae P¹ apostolicae | apostholicae B 16 sectatores | secutores G inspiratae | inspirante P¹G MNL inspiratis BR 17 obtutibus | optutibus PG NL denotata | denodata P² denodata M *marg.* digna | dignam BR abhominationem | abominationem BR M consecuta | consequura K 18 uictoriae | uictoriae B¹ coronam | corona B redimata | redimatae B² redimi B¹ redimita R M K² redimiata NL redimat ac ueritas K¹ 19 quorum | eorum V coram P 20 praesumptionis | praesumtionis B praesuptionis G paenam | penam RG NL K poenam M exsoluat | exsoluant K antistitum | antestitum V B² 21 pellantur | pelluntur G atque | atquae P et M apostolicam | apostholicam P B (!) 22 atque | atquae P² at M¹ illibatum | inlibatum B N ecclesiae | ecclesia VP² B² 23 τοῦ χριστοῦ = ⟨christi⟩ om. VPG BR MNL K contagione | contagionis B contagiones R prauitatis | peccati G aequum | equum R L K (εὔλογον)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐστιν, ἵνα οἱ ὑπεύθυνοι τοὺς ἀνευθύνους βλάψωσιν ἢ τοὺς ἀναιτίους τῶν ἄλλων τὰ πλημμελήματα καταλάβωσιν, ὁπότων κἂν εἰ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τοῖς κατακεκριμένοις συγχωρηθῇ, καθὼς αὐτοὶ οἱ συγχωρούμενοι οὐδεμιᾶς εὐεργεσίας αἰσθάνονται ἐν τῇ κρίσει τοῦ θεοῦ, οὕτως τοῖς φειδομένοις σὺκ ἐλάχιστος ὑπὲρ τῆς ἀναρμοδίου συμπαθείας κίνδυνος ἐπισωρεύεται. ταῦτα δὲ διὰ τοῦτο τὸν παντεδύναμον θεὸν τοῖς ⟨εὐτυχεστ⟩άτοις χρόνοις τῆς ὑμετέρας ἡμερότητος εἰς τὸ διορθώσασθαι πιστεύομεν φυλάξαι, ἵνα τὸν τόπον καὶ τὸν ζῆλον αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ τὸ ὑμέτερον κράτος καταξιώσαντος στέψαι ποιοῦντες ἐπὶ γῆς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀληθείας δικαίαν κρίσιν προαγάγητε, ὅστις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους λυτρωτὴς καὶ σωτὴρ ὑπάρχων μέχρι τῆς σήμερον ὑβριζόμενος ἠνέσχετο καὶ τῷ κράτει τῆς ὑμετέρας ἀνδρειότητος ἐνέπνευσεν, ἵνα τῆς αὐτοῦ πίστεως τὸ πρᾶγμα, καθὼς τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ ⟨καὶ⟩ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων ἐψηφίσατο ἡ διδασκαλία, καταξιώσητε ἐξακολουθῆσαι καὶ τοῦ λυτρωτοῦ καὶ συμβασιλέως τὴν περὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ ὕβριν διὰ τῆς αὐτοῦ προστασίας ἀπὸ τῶν καταφρονησάντων ἐκδικήσητε, τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο λόγιον μετὰ βασιλικῆς φιλανθρωπίας μεγαλοψύχως ἀναπληροῦντες. ὅθεν ὁ βασιλεὺς καὶ προφήτης Δαυὶδ πρὸς τὸν θεὸν φθέγγεται· *ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου*, φάσκων, *κατέφαγέ με*· ὅθεν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου θεαρέστου ζήλου ἐπαινεῖται καὶ ἐκείνην τὴν μακαρίαν φωνὴν ἀκοῦσαι ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων ἠξιώθη· *εὗρον Δαυὶδ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου*, ᾧτινι καὶ ἐν τοῖς ψαλμοῖς ἐπαγγέλλεται· *εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν· ἡ γὰρ χείρ μου συναντιλήψεται αὐτῷ καὶ ὁ βραχίων μου κατισχύσει αὐτόν*, ὅπως, οὕτινος τὸ πρᾶγμα τῇ ζεούσῃ σπουδῇ ἡ τῆς χριστιανικωτάτης ὑμῶν φιλανθρωπίας εὐσεβὴς βασιλεία ἀγωνίζεται, ἀποτελέσαι ἀνταμείψεως χάριν πάσας τὰς πράξεις τοῦ ἀνδρειοτάτου ὑμῶν κράτους εὐτυχεῖς καὶ αἰσίας ποιήσῃ, ὃς ἐν τοῖς αὐτοῦ ἁγίοις εὐαγγελίοις ἐπαγγέλλεται φάσκων· *ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν*. πάντες γάρ, πρὸς οὓς κατέλαβεν ἡ τῶν θείων ὑμῶν κεραιῶν εἴδησις, καὶ ὅτι οὕτως εὐμενῶς τῆς σεβασμίας μεγαλοψυχίας τῆς ὑμῶν ἡμερότητος ἀπεδείχθη ὁ σκοπός, ἀναριθμήτους εὐχαριστίας καὶ ἀδιαλείπτους ἐπαίνους θαυμάσαντες περὶ τοῦ τοσούτου τῆς συμπαθείας μεγέθους τῷ κατορθωτῇ τοῦ ἀνδρειοτάτου ὑμῶν κράτους ἀποδεδώκασιν, ἐπειδὴ ὡς ἀληθῶς εὐσεβέστατοι καὶ δικαιότατοι βασιλεῖς ἅπερ εἰσὶ τοῦ θεοῦ μετὰ φόβου θεοῦ κατηξιώσατε διαπράττεσθαι, πᾶσαν ἀβλάβειαν τοῖς στελλομένοις παρ' ἡμῶν προσώποις ὑποσχόμενοι. καὶ θαρροῦμεν, ὅτι ἅπερ ὑπέσχετο ἡ

16 Ps. 68,10 18 – 19 Act. 13,22 19 – 21 Ps. 88,21 – 22 24 – 25 Mt. 6,33

MT v

2 ὁπότων γὰρ MT κἂν εἰ | μὴ M 3 οἱ | μὴ M οὐδεμιᾶς | οὐδεμίας M 4 τοῖς *om.* M οὐκ ἐλάχιστος *om.* M 5 ἐπισωρεύεται | ἐπισωρεύται T δὲ *om.* MT felicibus = ⟨εὐτυχεστ⟩άτοις | ἑαχάτοις MT v 6 ὑμετέρας | ἡμῶν MT πιστεύομεν *om.* M 9 προαγάγητε | προαγάγητε MT 10 ἐνέπνευσεν | ἐνέπνευσεν M 11 et = ⟨καὶ⟩ *om.* MT v 13 μεγαλοψύχως *om.* M qua = ὅθεν (quare) 17 καὶ *om.* MT 18 εὗρον | ηὗρον T 19 εὗρον | ηὗρον T 22 φιλανθρωπίας εὐσεβὴς βασιλεία | βασιλείας εὐσέβεια MT ἀνταμείψεως χάριν *om.* MT 23 totum = ὑμῶν ὃς | ὡς MT v 24 αὐτοῦ | ἑαυτοῦ MT 26 ὅτι οὕτως | ὁ τοιοῦτος T 29 ὡ εὐσεβέστατοι MT 31 στελλομένοις | τε ἐλαμένοις MT a nostra paruitate = παρ' ἡμῶν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

innocentibus noceant aut inmunes aliorum delicta percellant, cum etsi in hoc seculo condemnatis parcatur, sicut ipsi quibus parcitur, nullum in dei iudicio sentiant beneficium, ita parcentibus non minimum ingerunt pro illicita conpassione periculum. haec autem ideo deum omnipotentem felicibus uestrae mansuetudinis ad emendandum credimus reseruasse temporibus, ut locum et zelum ipsius domini nostri Iesu Christi, qui uestrum imperium coronare dignatus est, facientes in terris pro eius euangelica atque apostolica ueritate iustum iudicium proferatis, qui, dum humani generis redemptor atque saluator sit, iniuriam passus nunc usque sustinuit uestraeque fortitudinis aspirauit imperio, ut eius fidei causam, sicut aequitas exigit et sanctorum patrum sacrarumque generalium quinque synodorum decreuit instructio, exsequi dignemini et redemptoris ac corregnatoris iniuriam de suae fidei contemptoribus per eius praesidium ulciscamini, propheticum illud uaticinium cum imperiali clementia magnanimiter adimplentes. qua(re) rex et propheta Dauid ad deum eloquitur: *zelus domus tuae*, inquiens, *comedit me*; unde pro tali deo placito zelo collaudatus illam beatam uocem audire a creatore omnium meruit: *inueni Dauid uirum secundum cor meum, qui faciat omnes uoluntates meas*, cui et in psalmis pollicitur: *inueni Dauid seruum meum, in oleo sancto meo unxi eum; manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortauit eum*, ut cuius causam conflagranti studio elaborat christianae clementiae uestrae piissimus principatus efficere, remunerationis gratia omnes actus fortissimi eorum imperii felices et prosperos faciat, qui in suis sacris euangeliis repromittit inquiens: *quaerite primum regnum dei et haec omnia adicientur uobis*. omnes enim, ad quos sacrarum apicum peruenit notitia, et quia sic benigniter augustae magnanimitatis uestrae mansuetudinis est demonstratus intentus, innumeras gratiarum actiones et incessabiles laudes ammirati de tanta clementiae magnitudine propagatori fortissimi uestri imperii persoluerunt, quia uere ut piissimi et equissimi principes quae dei sunt cum dei timore dignati estis peragere, omnem inmunitatem a nostra paruitate dirigendis personis polliciti. et confidimus, quia quae promisit uestra pia clementia potens est et efficere,

VPG BR MNL K

1 inmunes] immunes ML delicta] debita B percellant] praecellunt VP² percellant = κατα-λάβωσιν (καταβάλωσιν) 1–2 condemnatis] condemnandis VP (*recte?*) condempnandis G condempnaris R ML condempnantis N condepnaris K 2 parcitur] pascitur NL iudicio] iudicium R K sentiant parcendo beneficium BR MNL K 3 illicita] inlicita B NL K 5 zelum] zaelum G 6 atque] quae VPG apostolica] apostholica B apostolicaque G 8 sustinuit] sustenuit V uestraeque] uestrae BR MNL K imperio] imperium BR 9 aequitas] aequitaes B exigit] exegit R sacrarumque] sacrumque V 10 exsequi] exequi RG MNL K et] ut R corregnatoris] conegnatoris BR L K congregatoris M regnatoris N iniuriam] iniuian B 11 contemptoribus] contemtoribus BG ulciscamini] dulciscamini VP propheticum] proeticum P BR prophaticum G profecti cum N 12 qua(re) *coni. Lu*] qua VPG BR MNL K dauid] dd V R deum] dominum B 13 eloquitur] loquitur VPG M unde] undi V 13–14 collaudatos] conlaudatus V collatus P¹ 14 a creatore omnium audire K 15 faciat] facit B N (Vulg.: faciet) pollicitur] pollicetur B M 16 in *om.* L K + Vulg. unxi] unxi V 17 confortauit] confortabit L K + Vulg. conflagranti] confragilitatis V confraglantis P¹ conflagrantis P² B²R NL conflagrati M¹ elaborat] elaborant VPG 18 actus] actos BR 19 felices] felicis V faciat] faciant VPG 20 dei et iustitiam eius et VPG 21 sacrarum] sacrorum M et *om.* PG magnanimitatis] magnae nimitatis V magnanimitas BR 23 laudes] laudabiles M ammirati] admirati R M clementiae] clementia V uestri fortissimi BR 24 imperii] imperi B¹ persoluerunt] persoluetur ML K ut] et R equissimi] acquissimi P BG MN 25 estis *om.* N inmunitatem] immunitatem B ML paruitate] praui tate VG N 26 est *om.* N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὑμετέρα εὐσεβὴς εὐμένεια δύναται καὶ ἀποτελέσαι, ὅπως ὅπερ τῷ θεῷ ἀφιέρωται θεοσεβεῖ φιλανθρωπίᾳ παρὰ τοῦ φιλοχρίστου ὑμῶν κράτους οὐδὲν ἧττον τῆς αὐτοῦ παντοκρατορίας συνεργούσης καὶ ἡ ὑπόσχεσις πληρωθήσεται. ὅθεν καὶ ἔπαινος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν Χριστιανῶν καὶ αἰωνίζουσα μνήμη καὶ συνεχὴς εὐχὴ πλεονάσει ὑπὲρ ῥώσεως τῆς δωρηθησομένης τροπαιούχου καὶ τελείας νίκης ἀπὸ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, οὕτινος καὶ τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὅπως τῆς ἀνωτάτης μεγαλειότητος τῷ φόβῳ πληγέντα τὰ γένη τῶν ἐθνῶν ὑπὸ ταῖς σκήπτροις τοῦ ῥωμαλέου ὑμῶν κράτους τοὺς ἑαυτῶν αὐχένας ταπεινωθέντας ὑποστρώσουσιν, ἵνα τῆς ὑμετέρας εὐσεβοῦς βασιλείας κρατυνθῇ ἡ δυναστεία, ἕως τὸ χρονικὸν κράτος ἡ διαιωνίζουσα μακαριότης τῆς ἀϊδίου διαδέξηται βασιλείας. οὐδὲ γὰρ δυνήσεται ἄλλο ὅμοιον εὑρεθῆναι, ὅπερ τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ὑμετέρας ἀηττήτου ἀνδρείας τῇ θείᾳ παραθήσεται μεγαλειότητι, εἰ μὴ ἵνα ἐξωθηθέντων τῶν πλανωμένων ἀπὸ τοῦ τῆς ἀληθείας κανόνος τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως πανταχοῦ φανερωθῇ καὶ κηρυχθῇ τὸ ἀκέραιον.

Διὰ τοῦτο, εὐσεβέσταται καὶ θεοδίδακτοι δεσπόται καὶ τέκνα, ἐὰν τοῦτον τὸν κανόνα τῶν ἁγίων γραφῶν, τῶν σεβασμίων συνόδων, τῶν πνευματικῶν πατέρων ἀνεπίληπτον τοῦ ἀποστολικοῦ δόγματος κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν αὐτῶν ἔννοιαν, δι' οὗ τῆς ἀληθείας ἡμῖν τὸν τύπον τοῦ πνεύματος ἀνακαλύπτοντος ἔδειξαν, ὁ πρόεδρος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας σὺν ἡμῖν κρατεῖν καὶ κηρύττειν ἐπιλέξηται, εἰρήνη πολλὴ γενήσεται *ταῖς ἀγαπῶσιν τὸ ὄνομα* τοῦ θεοῦ καὶ οὐκ ἀπαμενεῖ τι σκάνδαλον διχονοίας, καὶ γενήσεται τὸ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων, ἐπὰν διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος ὁ λαὸς πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς χριστιανότητος προσέλθῃ πᾶσιν ἡμῖν *καρδία μία καὶ ψυχὴ μία*. ἐπεί, ὅπερ ἀπέστω, τὴν πρὸ μικροῦ ἀπὸ ἄλλων εἰσαχθεῖσαν καινότητα ἐπισπάσασθαι θελήσοι καὶ ταῖς ἀλλοτρίαις διδασκαλίαις ἀπὸ τοῦ κανόνος τῆς ἀληθείας τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ἑαυτὸν σαγηνεῦσαι, ἥντινα ἅτε δὴ ταῖς ψυχαῖς καταδίκην ἐκκλίναι ἀδιαλείπτως ἀπὸ τῶν προηγησαμένων τὴν ἡμετέραν μετριότητα προτρεπόντες καὶ ὑπομνησθέντες μέχρι τούτου ὑπερέθεντο, αὐτὸς γνώσεται, ⟨ὅ⟩τι περὶ τῆς τοιαύτης καταφρονήσεως ἐν τῷ θείῳ τοῦ Χριστοῦ κριτηρίῳ ἀπολογήσεται παρὰ τῷ δικαστῇ πάντων τῷ ἐν οὐρανοῖς ὄντι, ᾧτινι καὶ ἡμεῖς ⟨αὐτοὶ⟩ ὑπὲρ τῆς προσληφθείσης διακονίας

1 cf. Rom. 4,21 19 Ps. 5,12 21 Act. 4,32

MT v

2 δύναται | δυνατὴ M 3 πληρωθήσεται | πληρωθῇ T 4 αἰωνίζουσα ἡ μνήμη M 4 – 5 ῥώσεως καὶ τῆς T 6 ἀνωτάτης | ἀνωτάτῳ μι M 7 ῥωμαλέου | ῥωμαίου M 8 ταπεινωθέντας | ταπεινωθέντες MT κρατυνθῇ | κρατωωθῇ MT 11 ἀνδρείας | ἀνδρίας M 17 ἀνακαλύπτοντος τοῦ πνεύματος v 19 ἀπομενεῖ | ἀπομείνῃ v 22 ἀπέστω εἰ τὴν v ἀπὸ τῶν ἄλλων M 24 noxiam = καταδίκην 26 μέχρι τούτου *om.* M quod = ⟨ὅ⟩τι *coni.* Frohne | τι MT v 28 et nos ipsi = καὶ ἡμεῖς ⟨αὐτοὶ⟩ | καὶ ἡμεῖς καὶ αὐτὸς MT v προσληφθείσης | ληφθείσης M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quatenus, quod deo a uestrae christianitatis imperio religiosa humanitate deuotum est et promissum, nihilominus eius auxiliante omnipotentia compleatur. unde et laus ab omnibus nationibus christianis et perennis memoria et frequens oratio pro sospitate triumphalibus ac perfectis uictoriis concedendis ante Christum dominum, cuius causa est, effundatur, quatenus supernae maiestatis terrore perculsae gentium nationes sub sceptris uestri robustissimi principatus humiliter colla prosternant, ut piissimi uestri regni continuetur potentia, dum temporali imperio aeterni regni succedit perennis felicitas. nec enim poterit aliud simillimum inueniri, quod uestrae inuictissimae fortitudinis diuinae maiestati commendet clementiam, quam ut repulsis a regula ueritatis errantibus euangelicae atque apostolicae nostrae fidei ubique illustretur ac praedicetur integritas.

Propterea, piissimi et a deo instructi domini filii, si hanc sanctarum scripturarum, uenerabilium synodorum, spiritalium patrum inreprehensibilem apostolicae dogmatis regulam iuxta euangelicam eorum intellegentiam, per quam ueritatis nobis formulam spiritu reserante monstrata sunt, Constantinopolitanae praesul ecclesiae tenere nobiscum ac praedicare delegerit, pax multa erit *diligentibus nomen* dei et ullum non remanet dissensionis scandalum, et fiet quod in Actibus apostolorum, dum per gratiam sancti spiritus populus ad cognitionem christianitatis accederet omnibus nobis *cor unum et anima una*. sin autem, quod porro sit, nouitatem nuper ab aliis introductam amplecti maluerit et alienis a regula ueritatis orthodoxae atque apostolicae nostrae fidei sese inretire doctrinis, quam utpote animabus noxiam declinare indesinenter ab apostolicis meae humilitatis praedecessoribus exortati atque commoniti usque actenus distulerunt, ipse nouerit, quod de tali contemptu in diuino Christi examine satisfaciat apud iudicem omnium qui in caelis est, cui et nos ipsi pro suscepto uere praedicationis ministerio uel praesumptione christia-

VPG BR MNL K

1 quod deo] quod in deo B²R quod de eo M²NL 2 uestrae] aurem MNL religiosa] religiosa RG MNL K 2 nihilominus] nichilominus RG N omnipotentia] clementia K omnibus] hominibus R hominus N 3 nationibus *om.* B² perennis] perhennis RG L K 5 perculsae] perclusae VP precluse K gentium] agentium VP² sub sceptris] susceptoris N susceptris K uestri] uestris V 5–6 robustissimi] rubustissimi V 6 prosternant] prosternauit B¹ continuetur] continuatur M 7 aeterni] aeterna B¹ succedit] succidit V succedit NL perennis] perhennis RG K 8 simillimum] similem B¹ simile B² inueniri] inuenire VPG maiestati] maiestate VP²G maiestatis P¹ 8–9 commendet clementiam] commendat clementia K 9 errantibus] errentibus B¹ atque] atquae P apostolicae] apostholicae B 10 ubique non illustretur a praedicetur M illustrerur] inlustretur R 11 piissimi] piissime B² instructi domini filii] instruerae domini fili B 12 uenerabilium] uaenerabilium P spiritalium] spiritualium M inreprehensibilem] inrepraehensibilem VP¹ apostolicae] apostholicae B apostolici MNL K 13 intellegentiam] intelligentiam RG M K formulam] furmulam B¹ 14 reserante] reserantem VPG N monstrata sunt = δεῖξον. monstra(uerunt) *corr. Lu* 15 ullum] illum V remanet] remanebit B² 15–16 dissensionis] dissentionis R dissessionis N 16 apostolorum] apostholorum B dum *om.* M 17 accederet] accederit B¹ accesserir R nobis *om.* G 18 porro longe sit BR (!) ab *om.* B 19 orthodoxae] orthodoxiae VPG apostolicae] apostholicae B sese] esse N 20 noxiam animabus K noxiam] noxam B¹R indesinenter] indesinenti B¹R indesinentes B² apostolicis] apostholicis B 21 exortati] exhortati BR MN K commoniti] cummoniti N commoti K actenus] hactenus R M ipse] ipsi VP 22 de tali] d&tali B¹ contemptu] contemtu R contepta N coteno K examine] ex animae N satisfaciat] satisfaciaet B 23 uere] uerae M 23–121,2 christianae] christiani VP²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τοῦ ἀληθοῦς κηρύγματος ἢ τῆς ἐναντίας προλήψεως τῆς χριστιανικωτάτης πίστεως, ὅταν πρὸς τὸ κρίνειν παραγένηται, λόγον ἀποδώσομεν, καὶ ἡμῖν μέν, ὅπερ δεόμενος παρακαλῶ, ἐκγένηται τὸν ἀποστολικὸν καὶ εὐαγγελικὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως κανόνα, ὡς *ἀπ' ἀρχῆς παρελάβομεν*, ἀδιασείστως καὶ ἐλευθερίως μετὰ ἁπλῆς καθαρότητος ἀκέραιον καὶ ἄτρωτον φυλάξαι. διόπερ τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμίᾳ γαληνότητι ὑπὲρ τῆς στοργῆς καὶ τιμῆς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὀρθῆς πίστεως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ συμβασιλέως τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτινος τὴν ἀληθῆ πίστιν ἄχραντον ἐπιθυμεῖτε φυλάττειν, τέλειος μισθὸς καταλογισθήσεται τοῖς εὐσεβέσι καμάτοις, ὅτι ἐν τινι οὐδὲν ἠμελήθη ἢ παρεωράθη ἀπὸ τῆς ὑμῶν θεοστεφοῦς εὐμενείας, ὅπερ ἀνήκειν δυνήσεται τῇ ὑγιεῖ ἀκεραιότητι τῆς ἀληθοῦς πίστεως πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ὁμόνοιαν, ἐπειδὴ ὁ κριτὴς τῶν πάντων θεὸς τὴν πρόθεσιν ἐκζητεῖ τῆς διανοίας καὶ τὴν σπουδὴν τῆς εὐσεβείας προσδέχεται, ὃς τὰς ἐκβάσεις τῶν πραγμάτων, καθὼς συμφέρει⟨ν⟩ κρίνει, καὶ δίσκει.

Παρακαλῶ τοίνυν, εὐσεβέστατοι καὶ φιλανθρωπότατοι βασιλέων καὶ αὔγουστοι, καὶ ἅμα σὺν τῇ ἐμῇ ἐλαχιστίᾳ πᾶσα ψυχὴ Χριστιανῶν γονυπετοῦσα δέεται, ἵνα πᾶσι τοῖς θεαρέστοις ἀγαθοῖς καὶ ταῖς θαυμασταῖς καὶ βασιλικαῖς ἐνεργεσίαις, ἅστινας διὰ τῆς ὑμῶν θεαρέστου σπουδῆς ἡ ὑψιστος βροτὴ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει χαρίσασθαι κατηξίωσε, καὶ τοῦτο εἰς ὁλόκληρον ἀποκατάστασιν τῆς τελείας εὐσεβείας τῷ συμβασιλευόντι δεσπότῃ Χριστῷ *εὐπρόσδεκτον θυσίαν* προσαγαγεῖν κελεύσητε, τὸν λόγον τῆς ἀτιμωρησίας χαρισάμενοι καὶ ἐλευθέραν τοῦ λαλεῖν ἄδειαν ἑνὶ ἑκάστῳ τῷ λαλεῖν ἐθέλοντι καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς πίστεως, ἧς πιστεύει καὶ κρατεῖ, ἀποδοῦναι, ἵνα ἀπὸ πάντων φανερῶς ἐπιγνωσθῇ, ὅτι οὐδενὶ φόβῳ, οὐδεμιᾷ δυναστείᾳ, οὐδεμιᾷ ἀπειλῇ ἡ ἀποστροφή τίς ποτε ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως λαλεῖν θέλων ἐκωλύθη ἢ ἀπεβλήθη, ὅπως πάντες ὁμοθυμαδὸν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καὶ οὕτως ἀνεικάστου ἀγαθοῦ εἰς πάντα τὸν χρόνον τῆς ἑαυτῶν ζωῆς τὴν θείαν μεγαλωσύνην δοξάζωσι καὶ ὑπὲρ ῥώσεως καὶ ὑψώσεως τοῦ ἀνδρειοτάτου ὑμῶν κράτους ἀκαταπαύστους ὁμοθυμαδὸν τῷ δεσπότῃ Χριστῷ δεήσεις ἐκχέωσιν.

---

3 – 4 Lc. 1,2 18 2. Petr. 2,5

MT v

---

1 προλήψεως | προσλήψεως M 3 ἐκγένηται | ἐγγένηται v 4 ἁπλῆς | πάσης v 7 eorum = ὑμῶν οὗτινος καὶ τὴν v 12 expedire = συμφέρει⟨ν⟩ | συμφέρει MT v 13 καὶ φιλανθρωπότατοι βασιλέων καὶ om. v 15 θαυμασταῖς | θαυμασίαις M eorum = ὑμῶν 19 ἐθέλοντι | θέλοντι v 23 πάντες | ἅπαντες v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nae relegioni contraria, dum ad iudicandum aduenerit, reddituri sumus rationem nobisque, quod suppliciter obsecro, liceat apostolicam atque euangelicam rectae fidei regulam, ut *ab exordio percipimus*, inconcusse et liberiter cum simplici puritate integram atque illibatam seruare. uestrae proinde augustissime serenitati pro affectu ac reuerentia catholicae atque apostolicae rectae fidei ab ipso corregnatore eorum christiani imperii domino Iesu Christo, cuius ueram confessionem intemeratam cupitis conseruare, perfecta piorum laborum reputabitur mercis, quia nihil in aliquo neglectum est uel omissum a uestra a deo coronata clementia, quod posset salua integritate uerae fidei ad ecclesiarum concordiam pertinere, quia iudex omnium deus propositum mentis exquirit et studium pietatis acceptat, qui causarum exitus, sicut expedire iudicat, et dispensat.

Obsecro itaque, piissimi atque clementissimi augusti, atque una cum mea exiguitate omnis anima christiana flexu genu suppliciter deprecatur, ut omnibus deo placitis bonis atque ammirandis imperialibus beneficiis, quae per eorum deo acceptabile studium superna dignatio humano generi concedere dignata est, etiam hoc ad redintegrationem perfectae pietatis corregnatori Christo domino *hostiam acceptabilem* offerrere iubeatis, uerbum impunitatis concedentes et liberalem loquendi facultatem unicuique loqui uolenti et uerbum impendere pro fide, quam credit et tenet, quatenus ab omnibus manifestissime cognoscatur, quod nullo terrore, nulla potestate, nulla comminatione uel auersione quisquam pro ueritate catholicae atque apostolicae fidei loqui uolens prohibitus aut repulsus est, quatenus omnes unianimiter pro tanto et tam inaestimabili bono per cunctum suae uitae spatium diuinam maiestatem glorificent et pro incolomitate atque exaltatione fortissimi uestri imperii unianimiter incessabiles Christo domino praeces effundant.

VPG BR MNL K

---

1 relegioni] religioni RG MNL K 2 apostolicam] apostholicam B atque] atquae P¹ 3 percipimus] perceptmus P BG M liberiter] libere B² liberter R L liberaliter M 4 illibatam] inlibaram B N K augustissime] agustissime V augustissimae B²G M 5 atque apostolicae om. K apostolicae] apostholicae B corregnatore] conregnatore P² BRG NL eorum om. B eorum R 6 perfecta] perfectam BR NL K 7 reputabitur] reporabitur B¹ reportabitur R mercis] mercos P B²RG MNL K nihil] nichil RG N neglectum] neclectum B¹ M omissum] emissum V amissum P obmissum BR 8 quod non possit BR posset] posse MNL K 9 iudex est omnium G 10 qui] quiae BR expedire] expetire B¹ 11 itaque] taquae P¹ piissimi atque clementissimi augusti] pissime atque clementissime auguste BK piissimi domini atque G M augusti] agusti V cum ea mea B¹ mea] ea P N 12 flexu] flexo P² B¹RG M suppliciter] subpliciter B supliciter G L deprecatur] depraecatur B deprecamur MNL placitis] placitus B 13 atque] atquae P¹ ammirandis] admirandis ML 14 dignata] dignatos V ad *om.* R redintegrationem] redingrationem P¹ reitegrationem RG 15 corregnatori] conregnatori R NL K offerrere] offerre BRG MNL K 16 impunitatis] imponitatis B¹R et¹] ut MNL liberalem] liberabilem N uolenti] uolendi N 17 impendere] inpendere P BG N tenet] tenit B¹ omnibus] hominibus G cognoscatur] cognuscatur V 18 terrore] errore G nulla²] nullam N auersione] auersio V aduersione R 19 catholicae] captolice L. capcholicae K¹ atque] atquae P apostolicae] apostholicae B 20 unianimiter] unanimiter P BRG NL K tanto] tanra N et tam] etiam MN inaestimabili] inaestimabile B¹ inestimabili RG N inextimabili L K bono] bona V per cunctum] percussum R suae uitae] suaurare V 21 incolomitate] incolumitate R L 22 unianimiter] unanimiter P BRG NL K incessabiles] incessabilis B¹ praeces] preces RG MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἡ ὑπογραφή

Τὸ εὐσεβέστατον τῶν δεσποτῶν κράτος ἡ ὑψιστος χάρις διαφυλάξοι καὶ τούτῳ πάντων τῶν ἐθνῶν τοὺς αὐχένας ὑποτάξοι.

Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΙΣ ΝΙΚΗΤΑΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΙΣ ΠΟΘΗΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΜΕΓΑΛΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΚΑΙ ΤΙΒΕΡΙΩ ΑΥΓΟΥΣΤΟΙΣ ΑΓΑΘΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΥΝ ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΣΥΝΟΔΟΙΣ ΤΑΙΣ ΑΝΗΚΟΥΣΑΙΣ ΤΗ ΣΥΝΟΔΩ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

Πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐλπὶς ὑπάρχειν γνωρίζεται, ἡνίκα ἡ βασιλικὴ κορυφὴ τὸν στέψαντα αὐτὴν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγκαταστήσαντα πρὸς σωτηριώδη κυβέρνησιν ἐπιγινώσκουσα τὴν περὶ αὐτοῦ ἀληθῆ ὁμολογίαν, ἥτινι μόνῃ ὑπὲρ πάντα τὰ δῶρα ἐπιτέρπεται, πιστῶς ἐπιζητήσει καὶ ἀναζωπυροῦντι λογισμῷ περιπτύσσεσθαι ἐπιθυμεῖ. καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ ἐξοχώτατόν ἐστι δῶρον, ἐξ οὗ *πᾶσα δόσις ἀγαθὴ* προέρχεται, πρὸς ὃν ἐπαναφέρεται ὅπερ προσελήφθη ἀπὸ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος· οὕτινος τῷ πνεύματι ἐν τοῖς τῆς διανοίας ἀποκρύφοις οἰκοδομοῦντος καὶ ἀναρρωνύντος τῇ πνευματικῇ βράσει τῆς ἀκτῖνος τοῦ εὐσεβοῦς σκοποῦ κύκλῳ πάντα διακαθαίρονται καὶ τῆς *εὐωδίας ἡ ὀσμὴ ἀπὸ τῆς θυσίας* τῆς καρδίας ἀνέρχεται πρὸς τὸν κύριον, ὅστις τῷ τοιούτῳ δώρῳ εὐαρεστεῖται· ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἐπιγείοις εὐτυχίαν δωρήσεται καὶ ἅπαντα τὰ ἔθνη ὑποτάξει, ὅπερ προσκαλεῖται πρὸς τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως. τὰ ὑποτεταγμένα τῷ χριστιανικῷ κράτει ⟨*ἐκ τῆς ἐξουσίας ἐλευθεροῖ τοῦ σκότους*⟩, ἵνα εὐτυχεῖς ποιήσῃ τοὺς τεταπεινωμένους, οὓς ταλαιπώρως ὑφοῦσθαι πρὸς κατάβλησιν ἑαυτῶν παρείασεν.

Ἐπειδὴ δέ, εὐσεβέστατοι καὶ ἀνδρειότατοι βασιλέων, τῆς σεβασμίας ὑμῶν εὐσεβείας σὺν ἐπαίνῳ θαυμάζομεν τὴν θεάρεστον πρόθεσιν, ἣν περὶ τὴν ἀποστολικὴν ἡμῶν πίστιν ἔχειν κατηξιώσατε – τοῦ θεοῦ μυστικῶς πληροφοροῦντος οὐ ῥήμασι ῥευστοῖς οὔτε λαλιᾷ

---

20 Jac. 1,17 23 Phil. 4,18; Lev. 1,9 27 Col. 1,13

MT K(8) v

---

1 ἡ ὑπογραφή om. v 3 διαφυλόξοι | διαφυλάξει v 4 ὑποτάξοι] ὑποτάξει T v 8 ἡ inc. K (140,10) ἡ om. M ἡ … ἀναφορᾶς | ἴσον συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἀποστελείσης τοῖς αὐτοῖς βασιλεύσιν ὑπὸ τῆς πρεσβυτέρας βώμης v 10 καὶ[2] om. K v 11 ἡμῶν om. MT 11 – 12 χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κωνσταντίνῳ MT 14 τῇ συνόδῳ om. M 16 τῶν om. v 17 ἐγκαταστήσαντα πρὸς] ἐγκαταστῆσαι τὰ πρὸς K 18 – 19 ἐπιτέρπεται πιστῶς] ἐπιστῶς K 19 ἐπιζητήσει] ἐπιζητεῖ v τοῦ om. MT 20 ἐστι ἐξοχώτατον T omne – δόσις (dosium?) 21 διανοίας | καρδίας K 22 ἀναρρωνύντος | ἀναρρωνύντος K v 23 διακαθαίρονται | διακαθαίροντος M 24 ὅθεν | ὁ θεὸς M ὅθι T 25 εὐτυχίαν | εὐτυχείαν K 27 de potestate libertat tenebrarum = ⟨ἐκ τῆς … σκότους⟩ om. MT K v εὐτυχεῖς] εὐτυχείας K 29 ἐπειδὴ] ἐπεὶ MT ὑμῶν | ἡμῶν K 30 ἣν περὶ] ἥνπερ πρὸς MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et subscriptio

Piissimum dominorum imperium gratia superna custodiat eique omnium gentium colla substernat.

SUPERSCRIPTIO SYNODICAE SUGGESTIONIS

PIISSIMIS DOMINIS ET SERENISSIMIS UICTORIBUS ATQUE TRIUMPHATORIBUS, DILECTIS FILIIS DEI ET DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI CONSTANTINO MAGNO IMPERATORI, HERACLIO ET TIBERIO AUGUSTIS AGATHO EPISCOPUS, SERUUS SERUORUM DEI, CUM UNIUERSIS SYNODIS SUBIACENTIBUS CONCILIO APOSTOLICAE SEDIS

Omnium bonorum spes inesse praenoscitur, dum imperialem fastigium eius, a quo se coronatum et hominibus praestitutum ad salubriter gubernandum agnoscit, ueram de eo confessionem, qua sola prae omnibus muneribus delectatur, inquirit fideliter et uiuaciter amplecti desiderat. et hoc dei praestantissimum munus est, a quo procedit *omne quod bonum est*, ad quem redigitur quod de eius maiestate perceptum est; cuius spiritu perstruente in mentis arcanis et conualiscente spiritali flagrantia piae intentionis radii circumquaque perlustrant et *suauitatis odor de sacrificio* cordis ascendit ad dominum, qui tali munere conplacatur; unde et in terrestribus felicitatem donet et gentes subiuget uniuersas, quas ad uere de se cognitionis confessionem asciscat, quas subiectas christiano imperio *de potestate liberet tenebrarum*, ut felices faciat humiliatos, quos infeliciter exaltari ad eorum deiectionem permiserat.

Quia uero, piissimi atque fortissimi principum, augustae uestrae pietatis cum laude amniramur deo dignum propositum, quem circa apostolicam nostram fidem habere dignamini, – deo secretius satisfaciente non uerbis fluentibus nec loquacitate fallaci, sed

VPG BR MNL K

1 et subscriptio om. MNL 3 dominorum nostrorum imperium M eique] eisque VP 4 substernat] substernant V sustenat K 8 superscriptio] et subscriptio V supscriptio K superscriptio ... suggestionis om. MNL synodicae] sinodicae B K 10 piissimis] pissimis M victoribus] augustoribus K atque] ac BR 11 imperatori] imperatore B¹R imperio N heraclio] haeraclio P eraclio BR 12 tiberio] tyberio B augustis] agustis V auguti R agatho] agato K seruus] seruis B² 13 synodis] sinodis B K 15 praenoscitur] cognoscitur R imperialem] imperiale B²RG M se] semper VPG 16 ad] ac M 17 qua] quam VP quia G delectatur inquirit] dilectatur inquerit V 18 dei] deo BR 18–19 a quo ... bonum est om. K 18 omne] omnem VP 19 perceptum] praeceptum K 20 in] et VPG arcanis] archanis BRG MN K conualiscente] conualescente B²G MNL K spiritali] spirituali M flagrantia] fraglantia PG L flagratia B¹ piae] pia V 21 circumquaque] circumquaquae P¹ ascendit] accendit B¹ 22 conplacatur] complagatur B¹R donet] donec MN docet K² et om. M subiuget] subiungit V subiunget B² 23 uere] uerae M cognitionis] cognationis G asciscat] as.ciscat P asciscat B¹ aciscat R asciscat G adsciscat M subiectas] subiecta V 24 humiliatos] humumiliatos V K¹ 25 deiectionem] dejectionem B 26 piissimi atque fortissimi] piissime atque fortissime BR atque] adque B² augustae] agustae V 27 amniramur] admiramur R M quem] quod B² apostolicam] apostoli.cam P apostholicam B 28 secretius] secrecius VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀπάτης, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ θείᾳ χάριτι ὑπομιμνήσκοντος –, καὶ πάσης ἀμφιβολίας περιαιρεθείσης ἐπιθυμεῖτε ἐπιγνῶναι, ὅπερ ἡ ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀποστολικῆς περιέχει πίστεως, ἡμεῖς πάντες οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ πρόεδροι, οἱ δοῦλοι τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους ἐν τε τοῖς δυτικοῖς καὶ ἀρκτῴοις μέρεσι τυγχάνοντες, εἰ καὶ ὀλίγοι καὶ ἁπλούστεροι τῇ γνώσει τῆς πίστεως, ὅμως διὰ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος σταθηροὶ ἕνεκεν τῶν προσταχθέντων διὰ τῆς θειώδους σάκρας ἐγνωκότες τὸν συμβασιλεύοντα καὶ διασκοῦντα σὺν ὑμῖν τὸν κτίστην καὶ πρύτανιν τῶν πάντων θεόν, ἱλαρευόμενοι περὶ τῆς τοιαύτης εὐσεβοῦς προθέσεως μετὰ τῶν ἐκ βάθους τῆς καρδίας ὁδυρμῶν εὐχαριστεῖν ἠρξάμεθα, ὅτι τὸ οὕτως ἀξιεπαίνητον, τὸ οὕτως θαυμαστὸν καὶ σωτηριώδες, οὕτως μονογενῶς τῷ θεῷ ὑπὲρ πάσας τὰς γηΐνας θυσίας εὐπρόσδεκτον ἔργον ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία καταπιστεύεται ἐπιθυμῆσαι, ὅπερ πολλοῖς μὲν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ προύχουσι βασιλεῦσιν ἐπεθυμεῖτο, ὅμως ὀλίγοις καὶ ἀραιοῖς πρὸς θεάρεστον ἀποτέλεσμα μετὰ ἀκεραιότητος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως διασωθῆναι δυνατὸν ἀπεδείχθη. πιστεύομεν δέ, ὅτι, ὅπερ ὀλίγοις καὶ ἀραιοῖς συνε⟨χωρ⟩ήθη, τῷ θεοστέπτῳ ὑμῶν κράτει θεόθεν δωρηθήσεται, ἵνα δι' αὐτοῦ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ⟨ἀληθινῆς⟩ ἡμῶν πίστεως τὸ τηλαυγέστατον ἐκλάμψῃ φῶς ἐν ταῖς πάντων καρδίαις, ὅπερ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς ὡς δι' ἀκτίνων τῆς ζωοποιοῦ λαμπηδόνος τοῖς μακαρίοις λειτουργοῖς Πέτρῳ καὶ Παύλῳ τοῖς τῶν ἀποστόλων κορυφαίοις καὶ τοῖς τούτων μαθηταῖς καὶ διαδόχοις τοῖς ἀποστολικοῖς κατὰ βαθμὸν μέχρι τῆς ἡμετέρας οὐδενότητος τῇ τοῦ θεοῦ βοηθείᾳ ἐφυλάχθη, μηδεμιᾷ τῆς αἱρετικῆς πλάνης δυσωδεστάτου *σκότους ἀχλύι* μήτε νεφέλαις ψεύδους ἢ νέφεσιν ἀπάτης μολυνθὲν μήτε παραμεμιγμέναις αἱρετικῶν φαυλότησι καθάπερ ἀμαυροῖς νέφεσι κατασκιασθέν, ἀβαρὲς καὶ ἀκέραιον καὶ ταῖς ἰδίαις ἀκτῖσι διαλάμψαν ⟨ὅπερ εὐσεβέσι αὐτοῦ ἐπιχειρήμασι κατασφαλίζειν ἐπιποθεῖ ὑμῶν θεόστεπτος κορυφή⟩. ἐν τούτῳ γὰρ ὁ τε ἀποστολικὸς θρόνος οἵ τε προηγησάμενοι τὴν ἡμετέραν μετριότητα μέχρι τοσούτου οὐ χωρὶς κινδύνων ἀπέκαμον, ἐπὶ τοῦ παρόντος δογματικῶς μετὰ τῶν ἀποστολικῶν ἀρχιερέων βουλευσάμενοι, νῦν τοῦ συνοδικοῦ ὅρου ταὐτὸ τῆς ἀληθείας περιεχομένους κανόνας πᾶσι γνωρίσαντες

20 cf. Act. 13,11

MT K v

1 ἑαυτοῦ] αὐταῦ MT 1–2 περιαιρεθείσης] περιῤῥεθείσης K 3 χριστοῦ] θεοῦ M 5 χάριτος τοῦ θεοῦ v 6 θειώδους] θειαδοῦ M 7 ὑμῖν] ἡμῖν K τὸν] τὴν MT K. τῶν] τὸν K 8 ἐκ *om.* v 9 ἠρξάμεθα] ἀπηρξάμεθα MT 11 προύχουσι] προέχουσι M 12 ἐπεθυμεῖτο] ἐπιθυμεῖτο K ἀραιοῖς] ἀρέοις K 13 πιστεύομεν δέ *om.* v 14 ὅπερ *om.* K ἀραιοῖς] ἀρέοις K 15 concessum est = συνε⟨χωρ⟩ήθη] συνεφωνήθη MT K v 15 uerae = ⟨ἀληθινῆς⟩ *om.* MT K v ἡμῶν *om.* v πίστεως ὡς τὸ T 16 ἐκλάμψῃ] ἐκλάμψοι T 19 μηδεμιᾷ] μὴ δέ μια K 20 ἀχλύι] ἀχλύει K 22 inmunem = ἀβαρές (ἀναίτιον?) 23–23 pijs suis .. fastigium = ⟨ὅπερ εὐσεβέσι αὐτοῦ ... κορυφή⟩ *om.* MT K v 25 ἐπὶ δὲ τοῦ MT 26 regula = κανόνας

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

diuina sua gratia commonente – omnique ambiguitate sublata desideratis cognoscere, quae ueritas orthodoxae et apostolicae fidei contineat, omnes nos exigui ecclesiarum ⟨Christi⟩ praesules uestri christiani imperii famuli in septemtrionalibus uel occiduis partibus constituti, licet parui ac simplices scientia fide, tamen per dei gratiam stabiles, pro his, quae per diualem sacram percepta cognouimus corregnantem ac dispensantem uobiscum conditorem et dispensatorem omnium deum, exhilarati pro huiusmodi pio proposito cum intimis cordis fletibus gratias reddere coepimus, quod tam laudabile, tam mirificum, tam saluberrimum, tam singulariter deo prae omnibus terrenis sacrificiis acceptabile tranquillitas uestra opus creditur concupisse, quod multis quidem pietate ac iustitia praeditis regibus desideratum, paucissimis tamen raroque ad effectum deo placitum cum sinceritate apostolicae fidei perduci possibile demonstratum. credimus autem, quia, quod paruis raroque concessum est, a deo coronato uestro imperio diuinitus concedetur, ut per ipsum catholicae atque apostolicae uerae nostrae fidei splendidissimum in omnium mentibus emicet lumen, quod ex ueri luminis fonte tamquam de radio uiuifici fulgoris ministros beatos Petrum et Paulum apostolorum principes eorumque discipulos et apostolicos successores gradatim usque ad nostram paruitatem dei opitulatione seruatum est, nulla heretici erroris terra *caligine tenebratum* nec falsitatis nebulis confoedatum nec intermixtis hereticis prauitatibus uelut caligosis nubilis perumbratum, immunem atque sincerum et suis radiis perlustratum piis suis conatibus conseruare cupit uestrum a deo coronatum fastigium. in hoc enim tam apostolicae sedis quamque nostri exigui famulatus praedecessores usque actenus non sine periculis desudarunt, nunc decretali commonitione cum apostolicis pontificibus consulentes, nunc synodali definitione, quae ueritatis regula

VPG BR MNL K

1 commonente | commonentem V B^1 ambiguitate | ambiguetate B^1 cognoscere | cognouere V 2 ueritas | ...tas B^1 ueritatis R M orthodoxae | orthodoxiae VP orthodoxe R NL contineat | contenicat B^2 conteniat R 3 τοῦ χριστοῦ = ⟨christi⟩ *om.* VPG BR MNL K septemtrionalibus | septentrionalibus PG B K 4 fide | fidem VPG B^2 tamen | tam VPG cum R 5 percepta | praecepta V perceptam BR K^2 5–6 corregnantem … deum | conregnante (congregante R) ac dispensante uobiscum conditore et dispensatore omnium deo BR 6 exhilarati | exilarati V^1 B exhi.larati P exhylarati R exhilaritati K huiusmodi | huiusmodo VG pio *om.* V 7 coepimus | cepimus P BRG NL K laudabile | laudabilem B^2R NL K 8 saluberrimum | saluberimum V singulariter | salubriter G deo | deum VPG 9 acceptabile | acceptabilem B^2R K pietate | pictatem B^1R K 10 iustitia | iusticiam R praeditis | praedictis K tamen | tam VPG ad effectum | ad defectu VP ad affectu B ad defectum RG effectum uel defectum K *marg.* 11 apostolicae | apostholicae B demonstratum est credimus B^2 credimus | credemus B^1 12 paruis | parous B^1 concedetur | conceditur G 13 ut | et BR MNL K apostolicae | apostholicae B 14 omnium | hominum N 14 mentibus | bentetibus K^1 lumen | lumem K fonte | fontem B^1 K radio | radios VP^1 radiis P^2 radia NL de radio | per radios? 15 beatos | beatis V apostolorum | apostulorum V apostholorum B eorumque | eorumquae VP^1 B discipulos | discipulis V 15–16 apostolicos | apostholicos B 16 usque | osquae P paruitatem | praniratem R paruitate N 17 terra | rhetra VP caligine | caliginem VP^1 tenebratum | tenebrarum MN falsitatis | falsitas P^1 μήτε νεφέλαις ψεύδους ἢ νέφεσιν ἀπάτης μολυνθὲν = nec falsitatis nebulis ⟨aut deceptionis nubibus⟩ confoedatum? confoedatum | confedatum P R MNL K 18 intermixtis | intermextis VP^1 hereticis | heretis B^2 caligosis | caligosus P^1 caliginosis R nubilis | nebulis P^2 L *om.* R nubibus G: K perumbratum | pleruinbratum VP^1 R NL, immunem | immunc R immunem R ML K 19 sincerum | sinceram V 20 enim | etiam M apostolicae | apostholicae R sedis | sedes P^1 MNL nostri | nostrae N 21 praedecessores | praedescessores V actenus | hactenus P^2 R M a..enus B commonitione | communione V commonatione M 22 apostolicis | apostholicis B definitione | diffinitione R M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ τὰ *αἰώνια ὅρια*, ἅτινα παραβῆναι οὐ θέμις ἐστί, μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτῆς τῆς ψυχῆς συστατικῶς διεκδικοῦντες, μὴ ἀπατηθέντες κολακείαις μήτε κινδύνους ὑφορώμενοι, ὅπως ἐκεῖνο τὸ ἐν εὐαγγελίοις τοῦ κυρίου ἡμῶν θέσπισμα ἔργοις ἀποδείξωσιν, ὅπερ ἀποφαντικῶς διδάσκων παραγγέλλει· *ὅστις με ὁμολογήσει ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, κἀγὼ ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς* καὶ τῇ ἐπακολουθούσῃ τιμωρίᾳ ἐκφοβεῖ, ἥτινι αὐστηρῶς ἀπειλεῖ· *καὶ ὅστις με ἀρνήσεται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.* ἀποτρέπεται γὰρ πρὸς τὰς διαφορὰς τῶν καιρῶν ἡ ἀληθὴς ὁμολογία τῆς εὐσεβείας ποικίλλεσθαι, καθὼς οὐδὲ αὐτὸς τὴν ποικιλίαν προσεδέξατο, περὶ οὗ ἐστιν αὕτη ἡ ἀληθὴς ὁμολογία ὡς λέγει· *ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι.*

Τοίνυν ἐπειδὴ τῆς γαληναίας ὑμῶν ἀνδρείας ἡ εὐμένεια πρόσωπα ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων ἀριθμῷ σταλῆναι ἐκέλευσε βίῳ τε καὶ εἰδήσει πάντων τῶν γραφῶν προΰχοντας –, περὶ μὲν τῆς καθαρότητος τοῦ βίου εἰ καὶ τὰ μάλιστά τις καθαρῶς βιώσει ὅμως θαρρεῖν οὐ τολμῶ, ἡ δὲ τελεία εἴδησις, ἐὰν πρὸς εἴδησιν ἀληθοῦς εὐσεβείας ἐπαναδράμῃ, μόνη ἐστὶν ἀληθείας ἐπίγνωσις, ἐὰν δὲ πρὸς εὐγλωττίαν βιωτικήν, οὐχ ὑπολαμβάνομέν τινα ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις δύνασθαι εὑρεθῆναι τὸν περὶ ἄκρας εἰδήσεως καυχώμενον, ὁπότε ἐν τοῖς ἡμετέροις κλίμασι τῶν διαφόρων ἐθνῶν ⟨καθ'ἡμέραν⟩ ἡ μανία βράζει, ποτὲ μὲν καταπονοῦντες, ποτὲ δὲ καταστρέχοντες καὶ ἁρπάζοντες, ὅθεν ὅλος ὁ βίος ἡμῶν μερίμνων ἐστὶ πεπληρωμένος –, οὗστινας περικυκλοῖ ἡ τῶν ἐθνῶν χεὶρ καὶ ἐκ τοῦ σωματικοῦ καμάτου ἡ τροφὴ ἐστι, καθὸ ἡ παλαιὰ διακράτησις τῶν ἐκκλησιῶν κατ' ὀλίγου τοῖς διαφόροις συμφοραῖς ἐκλείψασα ὑπέπεσε καὶ μόνη ἐστὶν ἡμετέρα ὑπόστασις ἡ πίστις ἡμῶν, μεθ' ἧς τὸ ζῆν ἄκρα ἐστὶ δόξα, δι' ἣν τὸ *ἀποθανεῖν κέρδος* αἰώνιόν ἐστιν. αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἡμῶν εἴδησις, ἵνα τοὺς ὅρους τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως, οὓς μέχρι τούτου ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ἅμα ἡμῖν καὶ ἐκράτησε καὶ παραδίδωσιν, ὅλῃ τῇ τῆς διανοίας παραφυλακῇ φυλάξωμεν.

πιστεύοντες εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν πάντων καὶ ἀοράτων, καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, ἀληθινὸν θεὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, φῶς ἐκ φωτός, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, τουτέστι τῆς αὐτῆς σὺν τῷ πατρὶ οὐσίας, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιοῦν,

---

1 Prov. 22,28 4–5 Mt. 10,32 6–7 Mt. 10,33 10 Mal. 3,6 22 Phil. 1,21

MT K ν

---

3 ὅπερ] ὅπερ MT K 5 ἐν τοῖς οὐρανοῖς K ν 6 ὅστις] ὃς ν ἀρνήσεται] ἀρνήσηται K 7 ἐν τοῖς οὐρανοῖς K 9 ποικιλίαν] ποικιλλίαν K ἡ *om.* ν 11 ἀνδρείας] ἀνδρίας M 12 πάντων τῶν γραφῶν] γραφῶν πάντων M πάντων γραφῶν T προΰχοντας] προέχοντας M 13 θαρρεῖν] θαρρεῖ K 14–15 ἐστὶν ἡ ἀληθείας M 17 κλίμασι] κλήμασι T *certe* = ⟨καθ' ἡμέραν⟩ *om.* MT K ν βράζει] βράζη MT ν 17–18 μὲν καὶ καταπονοῦντες T 18 δὲ *om.* K μερίμνων] μερίμνων K 21 ἡμετέρα] ἡ ὑμετέρα K 22 ἄκρα] ἄκρας K 24 ἡμῖν] ἡμῶν K τῇ *om.* M 26 εἰς ἕνα θεὸν MT ὁρατῶν τε πάντων MT 27 τῶν *om.* ν 28 ἀληθινὸν ... γεννηθέντα *om.* M 29 τουτέστι ... οὐσίας *om.* MT σὺν *om.* ν 30 ζωοποιοῦν] ζωοποιὸν M ν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

continebat omnibus innotescentes et *terminos* ⟨*antiquos*⟩, quos transgredi nefas est, usque ad animae ipsius exitum constanter defendentes, non seducti blanditiis, non periculis territi, ut illam in euangeliis domini nostri sententiam operibus demonstrarent, qua sententialiter praecepit docens: *qui me confessus fuerit coram hominibus, et ego confitebor illum coram patre meo qui in caelis est* et subsequenti poena deterrit, qua seueriter comminatur: *qui me negauerit coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui in caelis est*. exsecratur enim uera confessio pietatis iuxta diuersitates temporum uariari, sicut nec ipse uaritatem admittit, de quo est ipsa uera confessio qui dicit: *ego sum et non sum mutatus*.

Igitur quia tranquillissimae fortitudinis uestrae clementia personas de episcopali numero dirigi iussit uita atque scientia omnium scripturarum praeditos – de uitae quidem puritate quamuis quisquam munditer uixerit confidere tamen non praesumit; perfecta uero scientia, si ad ueram pietatis scientiam redigatur, sola est ueritatis cognitio, si ad eloquentiam saecularem, non aestimamus quemquam temporibus nostris reperiri posse, qui de summitate scientiae glorietur, quandoquidem in nostris regionibus diuersarum gentium cotidie aestuat furor, nunc confligendo, nunc discurrendo ac rapiendo, unde tota uita nostra sollicitudinibus plena est –, quos gentium manus circumdat et de labore corporis uictus est, eo quod pristina ecclesiarum sustentatio paulatim per diuersas calamitates deficiendo succubuit et sola est nostra substantia fides nostra, cum qua nobis uiuere summa est gloria, pro qua *mori lucrum* aeternum est: haec est perfecta nostra scientia, ut terminos catholicae atque apostolicae fidei, quos usque actenus apostolica sedes nobiscum et tenet et tradit, tota mentis custodia conseruemus.

Credentes in deum patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, uisibilium omnium et inuisibilium, et in filium eius unigenitum, qui ante omnia saecula ex eo natus est, uerum deum de deo uero, lumen de lumine, natum non factum, consubstantialem patri, id est eiusdem cum patre substantiae, per quem omnia facta sunt quae in caelo et quae in terra, et in spiritum sanctum, dominum et uiuificatorem, ex patre procedentem, cum

---

VPG BR MNL K

---

1 continebat | contenebat B¹ innotescentes | innocentes VP¹ innotiscentes B¹ ἀκίνητα = ⟨antiquos⟩ *om.* VPG BR MNL K 2 ipsius | in suis VP¹ constanter | constantes VPG 3 euangeliis | euangelis B¹ euuangelis R 4 sententialiter | sentialiter RG praecepit | precepi G praecipit K docens | dicens P¹ ducens N¹ 4–5 confitebor et ego eum K + Vulg. 5–7 et subsequenti … caelis est B² *marg.* 5 poena | pena B¹R NL K deterrit | deterret B² ML 7 exsecratur | execratur BRG MNL K 8 uariari | auariari P¹ admittit | admitti M ammittit N amittit L uera | uero V N qui = ὃς 10 clementia | clementiam B¹ clementie R 11 dirigi | diregi B¹ atque | atquae P praeditos | perditos V de uitae | diuitae B¹ puritate | puritatem VG² N 12 munditer | munde B² confidere | confitere P¹ confiteri P² 14 aestimamus | estimamus RG N extimamus L K quemquam | quamquam B reperiri | reperi V¹ reperiri V² posse quoque qui ML pose quoque qui N 14–15 summitate | sumitate M summitate glorinae scientiae K 15 scientiae | scientia VP¹ cotidie | cotidiae P¹ BG cottidie MN quotidie L 16 aestuat | aestu…at P estuat RG N K exruat L discurrendo = κατατρέχοντες (διατρέχοντες – decurrendo) unde tota | undecota B¹ 17 circumdat | circundat P² L K 18 diuersas | diuersitates M calamitates | calamitatis V 19 succubuit | subcubuit BR K nostra est sola N cum qua | cumque VPG qua | quam VP¹ est² *om.* VPG 21 atque | atquae P apostolicae | apostholicae B quos usque | quousque R N²L actenus | hactenus P² RG M apostolica | apostolicas PG sedes | sedis BR tenet | tenit B¹ 22 tradit | tradidit V 23–24 omnium … filium *om.* G 23 patri | patris M 26 patre | patri B¹ patris R 27 uiuificatorem | uiuificantem G N procedentem et cum M¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, σὺν τῷ πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τριάδα ἐν μονάδι καὶ μονάδα ἐν τριάδι, ἑνότητα μὲν ⟨οὐσίας⟩, τριάδα δὲ προσώπων ἤγουν ὑποστάσεων – θεὸν τὸν πατέρα ὁμολογοῦντες, θεὸν τὸν υἱόν, θεὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐ τρεῖς θεούς, ἀλλ' ἕνα θεόν πατέρα, υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, οὐ τριῶν ὀνομάτων ὑπόστασιν, ἀλλὰ τριῶν ὑποστάσεων μίαν οὐσίαν, ὧν μία οὐσία ἤτοι φύσις, ταυτέστι μία θεότης, μία ἀϊδιότης, μία δυναστεία, ἓν κράτος, μία δόξα, μία προσκύνησις, ἓν οὐσιῶδες τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ ἀχωρίστου τριάδος θέλημα καὶ ἐνέργεια, ἥτις πάντα ἔκτισε, ⟨διοικεῖ⟩ καὶ διακρατεῖ. ὁμολογοῦμεν δὲ τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἁγίας ὁμοουσίου τριάδος, τὸν θεὸν λόγον, τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, *ἐπ' ἐσχάτων* δὲ τῶν αἰώνων δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν καταβάντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἀχράντου καὶ ἀειπαρθένου ἐνδόξου Μαρίας τῆς θεοτόκου, κατὰ σάρκα δηλονότι ἐξ αὐτῆς τεχθέντα καὶ ἀληθῶς ἄνθρωπον γενόμενον, τὸν αὐτὸν θεὸν ἀληθινὸν καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀληθινόν, θεὸν μὲν ἐκ τοῦ θεοῦ πατρός, ἄνθρωπον δὲ ἐκ τῆς παρθένου μητρός, σαρκωθέντα ἐξ αὐτῆς σαρκί, ψυχὴν ἔχοντα λογικὴν καὶ νοεράν, ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν τοῦτον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν *χωρὶς* μόνης ἁμαρτίας, σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Ἕνα δηλαδὴ καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, ἐκ δύο καὶ ἐν δύο οὐσίαις ἀσυγχύτως ἀτρέπτως ἀδιαιρέτως ἀχωρίστως ὑποστῆναι γινώσκομεν, οὐδαμοῦ τῆς διαφορᾶς τῶν φύσεων ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον σωζομένης τῆς ⟨ἰδιότητος⟩ ἑκατέρας φύσεως εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ ἐν δυάδι προσώπων μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον οὔτε εἰς μίαν σύνθετον φύσιν συγχεόμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· οὔτε ἄλλον ἐν ἄλλῳ, οὔτε ἄλλον καὶ ἄλλον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐν δυσὶ φύσεσι, τουτέστι θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, καὶ μετὰ τὴν ὑποστατικὴν ἕνωσιν ἐπιγινώσκομεν, ἐπειδὴ οὔτε ὁ λόγος εἰς τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἐτράπη οὔτε ἡ σὰρξ εἰς τὴν

9 Hebr. 1,2 17 Hebr. 4,15

MT K v

1 τὸ … ἐκπορευόμενον *om.* K (!) 3 v *marg.* τῷ *om.* MT συμπροσκυνούμενον | συνπροσκυνούμενον K 4 essentiae = ⟨οὐσίας⟩ | φύσεως MT K v (*cf.* 128,5) 6 ἀϊδιότης | Ἰδιότης v 8 dispensat = ⟨διοικεῖ⟩ *om.* MT K v ὁμοουσίου | καὶ ἀχωρίστου M 9 γεννηθέντα | γενηθέντα M 13 – 14 καὶ[2] … ἀληθινόν *om.* K 16 τὸν αὐτὸν ἡμῖν M τοῦτον *om.* MT K 17 καὶ *om.* MT μόνης *om.* MT 18 παθόντα *om.* K οὐρανούς καὶ καθεζόμενον MT 24 proprietate = ⟨ἰδιότητος⟩ | ἑνώσεως MT K v φύσεως καὶ εἰς MT 26 συγχεόμενον | συγχέομεν K 28 δυσὶ | δύο MT καὶ[2] *om.* MT 29 ἐπειδὴ | ἐπεὶ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

patre et filio coadorandum et conglorificandum, trinitatem in unitate et unitatem in trinitate, unitatem quidem essentiae, trinitatem uero personarum siue subsistentiarum – deum patrem confitentes, deum filium, deum spiritum sanctum, non tres deos, sed unum deum patrem, filium et spiritum sanctum, non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum unam substantiam, quorum una essentia siue substantia uel natura, id est una deitas, una aeternitas, una potestas, unum imperium, una gloria, una adoratio, una essentialis eiusdem sanctae et inseparabilis trinitatis uoluntas et operatio, quae omnia condidit, dispensat et continet. confitentur autem unum eiusdem sanctae coessentialis trinitatis deum uerbum, qui ante saecula de patre natus est, *in ultimis* saeculorum pro nobis nostramque salutem descendisse de caelis et incarnatum de spiritu sancto et sancta inmaculata semperque uirgine gloriosa Maria domina nostra uerae et propriae dei genetrice, secundum carnem scilicet ex ea natum et uere hominem factum, eundem deum uerum eundemque hominem uerum, deum quidem ex deo patre, hominem autem ex uirgine matre, incarnatum ex ea carne animam habentem rationalem et intellectualem, consubstantialem eundem deo patri secundum deitatem consubstantialemque nobis eundem ipsum secundum humanitatem et per omnia similem nobis *absque* solo *peccato*, crucifixum pro nobis sub Pontio Pilato, passum sepultumque et resurgentem, ascendentem in caelis, sedentem ad dexteram patris iterumque uenturum iudicare uiuos et mortuos, cuius regni non erit finis.

Unum quippe eundemque dominum nostrum Iesum Christum, filium dei unigenitum, ex duabus et in duabus substantiis inconfuse incommutabiliter indiuise inseparabiliter subsistere cognoscimus, nusquam sublata differentia naturarum propter unitatem, sed potius salua proprietate utriusque naturae in unam personam unamque subsistentiam concurrentem, non in dualitates personarum dispertitum uel diuisum neque in unam compositam naturam confusum, sed unum eundemque filium unigenitum deum uerbum, dominum nostrum Iesum Christum; neque alium in alio neque alium et alium, sed eundem ipsum in duabus naturis, id est in deitate et humanitate et post subsistentialem adunationem cognoscimus, quia neque uerbum in carnis naturam conuersum est neque caro in

VPG BR MNL K

1 coadorandum] simul adorandum R 2 subsistentiarum] substantiarum G M 3 sed unum] secundum V^1 4 patrem et filium BRG nominum] omnium V 5 quorum – quarum? 7 trinitatis et inseparabilis K 8 unum BR] unam VPG MNL K (?) 9 uerbum] uerum BR (?) qui] quia V 9 – 10 saeculorum temporibus pro BRG 10 nostramque] nostramquae P^1 salutem] salute BRG descendisse] descendisse RG MNL K 11 sancta] sanctam VP BRG N inmaculata] immaculata ML semperque] semper M uerae et propriae] uera et propria VPG 12 genetrice] genitrice RG MNL K carnem om. G scilicet] sicut P^1 12 – 13 uerum deum G 13 hominem] dominum K 14 carne om. R habentem] habente PG MN K 15 patri] patre P^1 consubstantialemque] consubstantialemquae VP^1 N 16 absque] abque V^1 K 17 sub] sup N pilato] pylato P M pilatum N 18 sedentem] ascendentem K^1 dexteram dei patris K iudicare] iudicare P 21 inconfuse et incommutabiliter BRG L incommutabiliter] incommotabiliter M 22 cognoscimus] cognoscemus V^1 differentia] differentia P^1 differentiam K^1 23 salua] sola B proprietate] proprietate P unamque] unamquae P^1 unam BR subsistentiam] substantiam VG 24 dualitates] dualitatis BR 25 compositam] compositam MNL confusum] confusam P^1G 27 subsistentialem] subsistentialem V^1 subsistentialem V^2 substentialem G^1 substantialem L 28 neque[2]] nequi B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τοῦ λόγου φύσιν μετεμορφώθη· διέμεινε γὰρ ἑκάτερον ὅπερ φυσικῶς ἦν. τὴν διαφοράν δηλονότι τῶν ἑνωθεισῶν ἐν αὐτῷ φύσεων μόνῃ θεωρίᾳ διακρίνομεν, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως ἀχωρίστως ἀτρέπτως καὶ συνετέθη. εἰς γὰρ ἐξ ἑκατέρων καὶ δι' ἑνὸς τὰ ἑκάτερα, ἐπειδὴ ἅμα εἰσὶ καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος καὶ τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκός, ἑκατέρας φύσεως φυλαττούσης καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα καὶ ἐνεργούσης ἑκατέρας μορφῆς μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ὑποπίπτει ταῖς ὕβρεσιν. ὅθεν ἀκολούθως καθὸ δύο φύσεις ἤτοι οὐσίας, τουτέστι θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, ἀσυγχύτως ἀδιαιρέτως ἀτρέπτως αὐτὸν ἔχειν ἀληθῶς ὁμολογοῦμεν, οὕτως ὁμοίως καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἔχειν, ἅτε δὴ τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁ τῆς εὐσεβείας ἡμᾶς καταρτίζει κανών, ἐπειδὴ ταῦτα ἡμᾶς ἡ ἀποστολικὴ καὶ εὐαγγελικὴ παράδοσις καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡ διδασκαλία, οὗστινας ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία καὶ αἱ σεβάσμιαι σύνοδοι δέχονται, ὁρίσαι δείκνυνται, ἐξ ὧν διδασκαλιῶν ταῦτα ἀναλεξάμενοι διὰ βραχέων συνηγάγομεν. τοῦτο γὰρ πιστεύομεν, ὅπερ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν παρελάβομεν, ἥστινος τῇ αὐθεντίᾳ ἐν πᾶσιν ἐπάμεθα. τὰ αὐτὰ γὰρ γινώσκομεν καὶ τοὺς παρ' αὐτῆς καταστάντας τοὺς προηγησαμένους τὴν ἡμετέραν μετριότητα, ἣν καὶ μέχρι τέλους παραφυλαχθῆναι ἡμῖν εἴτε ἐν ζωῇ εἴτε ἐν θανάτῳ εὐχόμεθα.

Τοῦτον τοιγαροῦν τῆς καθαρᾶς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὁμολογίας κανόνα καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, ἥτις ἐν ταύτῃ τῇ βουλικῇ τοῦ ὑμετέρου χριστιανικωτάτου κράτους τῶν Ῥωμαίων πόλει ὑπὸ τοῦ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης Μαρτίνου τοῦ πάπα συνῆλθε, συνοδικῶς κηρύξαι καὶ συστατικῶς διεκδικῆσαι πάντες ἡμεῖς, ὅστις δήποτε ὅπου δήποτε ἦσαν οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ πρόεδροι, ἐπέγνωμεν· ἐν ᾗ καὶ οἱ προηγησάμενοι τὴν ἡμετέραν ὀλιγότητα συνελθόντες τὴν ἀποστολικὴν ὁμολογίαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς παρέλαβον, καὶ συνοδικῷ κηρύγματι ἐκήρυξαν καὶ χωρὶς οἱασδήποτε καινοτομίας πλάνης ἀναμφιβόλως ὥρισαν. τοίνυν τῆς εὐσεβείας τῷ ζήλῳ καὶ τῷ πόθῳ τῆς ἀληθοῦς ἀποστολικῆς

---

25 cf. Lc. 1,2

5 – 6 cf. Leo papa, Epist. 28,4 ad Flavianum, PL 54,767 A 15 – B 3; ACO II 1,1 p. 14,27 – 15,3; ACO II 2,1 p. 28,22 – 16

MT K ν

2 αὐτῷ] αὐτῇ ν 2 – 3 ἀχωρίστως ἀσυγχύτως MT 3 καὶ[1] om. M 7 carne = σώματος' ὅπερ] ὅπερ T K carnis = σώματος[2] 8 αὐτῶν] αὐτὸν K ὑποπίπτει ταῖς ὕβρεσιν] ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν MT ταῖς] τοῖς K καθὸ] καθὼς T 9 θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα] θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ν 12 κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν T ἡμᾶς om. MT 14 αἱ om. K σεβάσμιαι] σεβάσμιοι M 15 δείκνυνται] δείκνυται K 20 ὁμολογίας τὸν κανόνα MT 21 χριστιανικωτάτου] τοῦ χριστιανικωτάτου K 23 διεκδικῆσαι] ἐκδικῆσαι M 26 καινοτομίας] κενοτομίας K' 27 ἀληθοῦς om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uerbi naturam transformata est; permansit enim utrumque quod naturaliter erat. differentiam quippe adunatarum in eo naturarum sola contemplatione discernimus, ex quibus inconfuse inseparabiliter incommutabiliter est et compositus. unus enim ex utrisque et per unum utraque, quia simul sunt et altitudo deitatis et humilitas carnis seruante utraque natura etiam post adunatione sine defectu proprietatem suam et operante utraque forma cum alterius communione quod proprium habet, uerbo operante quod uerbi est et carne exsequente quod carnis est; quorum unum coruscat miraculis, aliud succumbit iniuriis. unde consequenter sicut duas naturas siue substantias, id est deitatem et humanitatem, inconfuse indiuise incommutabiliter eum habere ueraciter confitemur, ita quoque et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes habere, utpote perfectum deum et perfectum hominem unum eundemque ipsum dominum Iesum Christum pietatis nos regula perstruit, quia hoc nos apostolica atque euangelica traditio sanctorumque patrum magisterium, quam sancta catholica atque apostolica ecclesia et uenerabiles synodi suscipiunt, instituisse monstrantur, ex quorum doctrinis haec recolligentes in breuitate perstriximus. hoc enim credimus, quod per traditionem apostolicam percepimus, cuius auctoritatem in omnibus sequimur; a qua et institutos hoc ipsum nostrae humilitatis praecessores cognoscimus; quam et usque ad finem seruari nobis siue per uitam siue per mortem optamus.

Hanc igitur merae catholicae atque apostolicae confessionis regulam et sanctum concilium, quod in hanc Romanam urbem seruilem uestri christianissimi imperii sub apostolicae memoriae Martinum papam conuenit, praedicasse synodicae ac constanter defendisse omnes nos, quisquis ubique est humillimi ecclesiarum Christi antistites, cognoscimus; in qua et nostrae paruitatis praedecessores conuenientes apostolicam confessionem, quam *a principio* perceperunt, etiam synodali praeconio praedicarunt et absque cuiuspiam nouitatis errore citra ambiguitatem determinarunt. pietatis itaque zelo atque amore

VPG BR MNL K

1–2 differentiam] differentia P^1 2 adunatarum] adunaturum NL K 3 inconfuse] inconfusae V inseparabiliter] inseparaliter V incommutabiliter] incommutabiliter M est et compositus] esse compositus VPG esi et incompositus BR M utrisque] utriusque P^1 utriusque L 4 unum] unium P^1 5 adunatione] adunationem P^2 BRG M defectu] defectu VPG NL K defecto BR proprietatem suam] propriaetatem suam P^1 proprietate sua P^2 6 uerbo] uerbum M 7 exsequente] exequente R ML K unum] unus VP coruscat] choruscat R corruscat K miraculis] miculis B^1 succumbit] subcumbit BR 9 inconfuse] inconfusae V indiuise] indiuisi V incommutabiliter] commutabiliter R incommutabiliter M ueraciter *om.* G 10 uoluntates] uoluntatem V utpote] utpute B^1 et^2 *om.* K 11 pietatis nos] pietas nos B^1 sic pietati nobis B^2 (?) 12 perstruit] perinstruit R instruit G quia] qua VP sanctorumque] sanctorum B 13 quam – quae? uenetabiles] uenerabilis G N 14 ex] in N haec] hoc R 14–15 perstriximus] perstriximus N perstrinxeximus K 15 apostolicam traditionem K 16 auctoritatem] auctoritate NL sequimur] seqmur V^1 seqimur V^2 17 praecessores] praedecessores R cognoscimus] cognuscimus V cognoumus BR seruari] seuari M 19 merae] ueraе P^2 mere R mirae K atque] atquae P 20 hanc romanam urbem] hac romana urbe M romanam] humanam K 21 martinum papam] martino papa B^2 synodicae] sinodice V constanter] costanter K 22 antistites] antestices V B^1 antistes L K cognoscimus] cognuscimus V 23 paruitatis] paruitates V prauitatis G N K praedecessores] praedessores B^1 quam] qui M 2 *om.* N 24 etiam] ecclesia N synodali] sinodali V B N absque] abque K 25 determinarunt] dereminauerunt V terminarunt B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὁμολογίας ἡ εὐμένεια τῆς ὑμετέρας γαληνότητος κινηθεῖσα ἐπὶ πλέον λαμπρῦναι ταύτην, ἵνα τῇ βασιλικῇ θάλψει πολὺ μᾶλλον ἐξαστράψαι, ἀποκαμεῖν φροντίσῃ· ἧς ἡ εὐχή, ἐπειδὴ *ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν*, ἐκ τοῦ θεοῦ ἀποτελεσθείη, ἵνα καὶ ἡ ἀλήθεια ἥτις ἀκμὴν τοῖς ἐν δισταγμῷ τυγχάνουσι φανῇ καὶ τοῖς ταύτην εἰλικρινῶς περιπτυσσομένοις ἀνδρεία προστεθῇ καὶ τῶν ζιζανίων τὰ σπέρματα τῇ πνευματικῇ δρεπάνῃ ὡς προσκόμματος καὶ ἀπάτης ἀφορμὴ ἐκ τοῦ μέσου τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν ἐκκοπῇ. ὧντινων αὐθέντα ὑπάρχουσι Θεόδωρος ὁ Φαρανίτης, Κῦρος ὁ Ἀλεξανδρείας, Σέργιος, Πύρρος, Παῦλος καὶ Πέτρος οἱ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ τούτων ὁμόφρονες μέχρι τέλους ἀποδειχθέντες, οἵτινες τῆς καινῆς πλάνης αὐθέντα καὶ τῆς τελείας οἰκονομίας, *ἐν ᾗ* πάντες ἐσώθημεν, ἔχθροί, οὐ μόνον τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας ἐναντίοι, ἀλλά τε δὴ πλανώμενοι ἀπὸ τῆς *ὁδοῦ τῆς ἀληθείας* τὰ ἐνάντια ἑαυτῶν ἐδίδαξαν, ἄλλως καὶ ἄλλως δικαιολογούμενοι καὶ ἀλλήλων τὰ δόγματα καταλύοντες. ὁ ποτε γάρ μηδεμιᾷ ἀληθείᾳ ἐθεμελιώθη, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα τῆς πλάνης τὸ ἀνακόλουθον ποικίλληται· ἡ γὰρ ἀληθινὴ πίστις ἐναλλαγῆναι οὐ δύναται ἥ ποτε μὲν ἄλλως, ποτὲ δὲ ἄλλως μετὰ ταῦτα κηρυχθῆναι, ἐπειδὴ ἔσται ὑμῶν ὡς ὁ ἀπόστολος διδάσκει· *τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ· τὸ γὰρ πλεῖον ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ἐστι.*

Πρὸς τούτοις ἀπολογετέον ἐστὶν ἡμῖν τοῖς ἐλαχίστοις οἰκέταις πρὸς τὴν εὐμένειαν τῶν γαληνοτάτων ἡμῶν δεσποτῶν χάριν τῆς βραδύτητος τῶν σταλέντων ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου προσώπων, οὓς σταλῆναι διὰ τῆς σεβασμίας αὐτῆς ἀκρας ἡ ὑμετέρα κορυφὴ παρεκελεύσατο, πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν ἡμετέρων μέχρι τῶν κλιμάτων τοῦ ὠκεανοῦ ἐπεκτείνεται, ἧστινος ὁδοῦ τὸ μῆκος ἐν πολλῇ καιροῦ παραδρομῇ διατείνει. εἶτα ἠλπίζομεν ἀπὸ Βρετανίας Θεόδωρον τὸν σύνδουλον ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον τῆς μεγάλης νήσου Βρετανίας ἀρχιεπίσκοπον καὶ φιλόσοφον μετὰ ἄλλων ἐκεῖσε ⟨μέχρι τοῦ παρόντος⟩ διαγόντων καὶ ἐκεῖθεν τῇ ἡμετέρᾳ ἑνωθῆναι μετριότητι καὶ διαφόρους ταύτης τῆς συνόδου ἐπισκόπους ἐν διαφόροις κλίμασι τυγχάνοντας, ἵνα ἐξ ὅλης τῆς καινότητος τῆς δουλικῆς ἡμῶν συνόδου ἡ ἡμετέρα ἀναφορὰ γενήσεται, μήπως, ἐὰν μονομερῶς τὸ πραττόμενον γνωσθήσεται, τὸ μέρος λάθῃ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τῶν τε Λαγγιβάρδων καὶ Σκλάβων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Φράγγων, Γάλλων καὶ Γότθων

3 1. Joh. 4,1 4 – 5 cf. Mc. 15,24 – 25 10 cf. 2. Petr. 2,2 14 – 15 2. Cor. 1,17 15 Mt. 5,37

MT K ν

1 πλέον] πλείον K ν 3 ἀποτελεσθείη] ἀποτελέσθη K ἀποτιλιοθῆ ν 5 τῇ om. K προσκόμματος] προσκώμματος K 6 τοῦ¹ om. ν 7 δ² om. MT ἀλεξανδρείας] ἀλεξανδρεύς ν πύρρος] πῦρος ν 8 οἱ] οὑ T 9 τῆς¹ om. M 10 ἀλλά τε] ἀλλ' ἅτε ν ἑαυτῶν om. MT K 12 ἀνακόλουθον] ἀκόλουθον M K 13 πλέον] πλεῖον ν 16 ἀκρας] ἄκρος T 20 itineris = ὁδοῦ] συνόδου MT K ν τὸ] τε M 21 ἠλπίζομεν] ἐλπίζομεν ν βρετανίας] βρεττανίας T ν 22 νήσου om. M βρετανίας] βρεττανίας T ν 22 – 23 usque ἀρτιους = ⟨μέχρι τοῦ παρόντος⟩] κατὰ τὸν τόπον MT K ν 26 tantum pars = μονομερῶς MT K ν (μόνον μέρος) γνωσθήσεται] γνωσθήσηται T 27 λαγγιβάρδων] λογγιβάρδων M ν λαγγαβάρδων T λαγγαβάρδων K σκλάβων] σκάβων M καὶ² om. MT ν γάλλων καὶ om. MT K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uerae apostolicae confessionis uestrae serenitatis benignitas mota amplius declarare eam, ut regali fomite multo magis fulgeat, aelaborare procurat; cuius uotum, quia *ex deo est*, a deo perficitur, ut et ueritas adhuc in ancipiti positis clareat et eam sinceriter amplectentibus robor accrescat et zizaniorum genimina spiritali falcae ut offensionis ac deceptionis occasio de medio Christi ecclesiarum abscidatur. quorum auctores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrus, Paulus ⟨et Petrus⟩ Constantinopolitani uel quiqui eis consentanei usque in finem demonstrati sunt, qui noui erroris auctores perfecteque dispensationis, qua saluati sumus, infesti, non solum uerae confessionis aduersi, sed utpote a *uia ueritatis* errantes sibimetipsis contraria docuerunt, aliter et aliter asserentes et alterutrum dogmata destruentes. quod enim nulla ueritate fundata est, necesse est, ut erroris inconstantia uarietur; nam uera fides inmutari non poterit nec ⟨nunc⟩ aliter, nunc aliter postmodum praedicari, quia sit uestrum, ut apostolus docet: *est est, non non; quod enim plus est a malo est.*

Praeterea satisfaciendum est nostro exiguo famulatui apud serenissimorum dominorum nostrorum clementiam pro tarditate missarum ex concilio nostro personarum, quos dirigi per suam augustissimam sacram uestrum piissimum fastigium iussit, primum quidem, quod numerosa multitudo nostrorum usque ad oceani regiones extenditur, cuius itineris longinquitas in multi temporis cursum protelatur, sperabamus deinde de Brittania Theodorum confamulum atque coepiscopum nostrum magnae insulae Britaniae archiepiscopum et philosophum cum aliis, qui ibidem usque actenus demorantur ⟨et⟩ exinde ad nostram humilitatem coniungere atque diuersos huius concilii episcopos in diuersis regionibus constituros, ut a generalitate totius concilii seruilis nostra suggestio fieret, ne, si tantum pars quod agebatur cognosceret, partem lateret, et maxime quia in medio gentium tam Langibardorum quamquae Sclaborum nec non Francorum, Gallorum et Gothorum

---

VPG BR MNL K

---

1 confessionis] confessiones P^1 1 – 2 eam ut] fasto B^2 fastoigi B^1 fio R 2 regali] reguli P^2 fomite] fomitem B^2R NL multo] multum B aelaborare P^1G] elaborare VP^1 BR MNL K procurat] procuret BR 3 perficitur a deo K ut et] et ut VP RG et^2 *om.* N 4 roboe] robur B^2R MNL K accrescat] adcrescat B zizaniorum] zyzaniorum V genimina] gemina N spiritali] spiritale B^1R spirituali M falcae] falce P^1 BRG MNL K falce re-seceratur ut B^2 5 occasio] occansio B^1 6 pharanitanus] faranitanus BR phanitanus K cyrus] cirus V K pyrrus] pirrus R K καὶ πέτρος = ⟨et petrus⟩ *om.* VPG BR MNL K constantinopolitani] constantinopolitano P^1 7 quiqui] qui R N usque] usquae P^1 erroris] errores VPG N 8 perfecteque] perfectequae P^1 perfectaeque M qua] qui N infesti] inuecti VPG infecti BR MNL K 9 aduersi] aduersum B^1R aduersarii B^2 utpote] utpote B^1 10 destruentes] distruentes B^1 fundata] fundatum P^1 BR MNL K 11 uera] uere VPG inmutari] inmutare B^1R non = ⟨nunc⟩ *coni. Lu, om.* VPG BR MNL K 12 sit uestrum] si quis uestrum BRG 13 clementiam nostrorum K missarum] misarum P^2 concilio] consilio VPG M K dirigi] diregi B^2 17 usque] usquae P^1 ad oceani] addoceam VP^2 ad occeani R extenditur] extentor P itineris] itineris G in terris N 18 de *om.* V K brittania] britannia RG britania M 18 – 19 theodorum] theoderum V^2 theonorum G theodoro R 19 confamulum] confumulatum N britaniae] britanniae RG britaniae M britthaniae N britanie L 19 – 20 archiepiscopum] archiepiscopus K 20 philosophum] philosopum V actenus] hactenus P^2 RG M demorantur] demonstratur K καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K (!) 21 diuersos] diuersus V 22 a generalitate] ad generalitatem BR fieret] adunaret BR 23 cognosceret] cognusceret V partem] patrem VP et om. VPG maxime] maximae P^1 24 langibardorum] longibardorum P^1 N langobardorum BRG; M quamquae] quamque P^1 B MN K sclaborum] sclauorum B^2 MNL et gothorum] atque gudorum B^1R atque gotorum B^2 et ghotorum K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ Βρετανῶν πλεῖστοι ἐκ τῶν συνδούλων ἡμῶν εἶναι γνωρίζονται, οἵτινες καὶ περὶ τούτου περιεργάζεσθαι οὐκ ἀφίστανται, ἵνα γνώσονται τί εἰς τὸ πρᾶγμα τῆς ἀποστολικῆς πίστεως πράττεται, οἵτινες, ὁπόσον ὠφελῆσαι δύνανται, ἐπὰν ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῆς πίστεως μεθ' ἡμῶν κρατοῦνται καὶ ἡμῖν ὁμοφρονοῦσι, τοσοῦτον, ὅπερ ἀπέστω, ἐὰν σκανδάλου τί ποτε ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς πίστεως ὑπομείνωσιν, εὑρίσκονται ἐχθροὶ καὶ ἐναντίοι. ἡμεῖς δέ, εἰ καὶ ἐλάχιστοι, ἀλλ' ὅμως ἀπὸ ὅλης ἰσχύος θαρροῦμεν, ἵνα τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους ἡ πολιτεία, ἐν ᾗ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ὁ θρόνος τεθεμελίωται, οὕτινος τὴν αὐθεντίαν πάντα τὰ τῶν Χριστιανῶν ἅμα ἡμῖν ἔθνη προσκυνοῦσι καὶ σέβουσι, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τιμὴν πάντων τῶν ἐθνῶν ἀποδειχθῇ ὑψηλοτέρα· τὰ δὲ πρόσωπα ἃ παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος κατὰ τάξιν ἐπιλέξασθαι συνείδομεν καὶ στεῖλαι πρὸς τὰ ἴχνη τῆς ὑμετέρας θεοσκεπάστου ἀνδρείας, τὰ ὀφείλοντα προσαγαγεῖν τὴν ἀναφορὰν πάντων ἡμῶν, τουτέστιν ἁπάντων τῶν κατὰ τὰ ἀρκτῷα καὶ δυτικὰ κλίματα ἐπισκόπων, ἐν ᾗ καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως τὴν ὁμολογίαν προαπηρξάμεθα, ὁμοῦ οὐχ ὡς περὶ ἀδήλων φιλονεικεῖν, ἀλλ' ὡς βέβαια καὶ ἀτρ(επ)τα συνελόντι ὅρῳ προφέρειν ἱκετευτικῶς παρακαλοῦντες, ἵνα τοῦ ὑμετέρου θεοστέπτου κράτους ἐπινεύοντος ταῦτα αὐτὰ πᾶσι κηρυχθῆναι καὶ πρὸς πάντας ἐπικρατεῖν κελεύσητε, ἵνα ὁ θεὸς ὁ τὴν ἀλήθειαν καὶ *δικαιοσύνην ἀγαπῶν* πάντα αἴσια χαρίσηται τοῖς χρόνοις τῆς ὑμετέρας γαληνοτάτης εὐμενείας, ἐν οἷς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς εὐσεβείας ἡ ἀλήθεια ἐκλάμπῃ, κρείττονι καὶ αἰσίᾳ ἐκβάσει τῆς ὑμῶν ἀνδρειοτάτης γαληνότητος τὸ κράτος εὐφρανθῆναι περὶ τῆς τῶν πολεμίων ὑποταγῆς χαριζόμενος.

Δέξασθαι τοίνυν καταξιώσατε, εὐσεβέστατοι βασιλέων, τοὺς σταλέντας παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος ἐπισκόπους μετὰ τῶν ὑπολοίπων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἀνδρῶν καὶ τῶν εὐλαβεστάτων δούλων τοῦ θεοῦ μετ' εὐμενείας τῆς εἰθισμένης γαληνότητος, ὅπως καὶ τῇ ἐξ αὐτῶν μαρτυρίᾳ μετ' εὐχαριστίας εἰς τὰ οἰκεῖα ἑαυτῶν ἐπαναστρεφόντων παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι συχνάσῃ ὁ ἔπαινος τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας ὡς ἐκείνου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὕτινος μετὰ τελευτὴν ἡ ἀξιεπαίνετος σύδεν ἧττον φήμη ἀκμάζει, οὕτινος οὐ μόνον τὸ ἐπίσημον τῆς ἐξουσίας ἐστὶν ἀλλὰ καὶ τῆς εὐσεβείας, μεθ' οὗ ἐκείνη ἡ ἱερωτάτη σύνοδος τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ προέδρων ἐν τῇ Νικαέων πόλει ἐπὶ διεκδικήσει τῆς ὁμοουσίου τριάδος συνῆλθε, καὶ καθὼς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, οὕτινος ἐν ταῖς ἄλλαις

17 Is. 61,8

MT K v

1 βρετανῶν | βρεττανῶν T v 3 δύνανται] δύνανται T 4 κρατοῦνται | κρατῶνται v ὁμοφρονοῦσι | ὁμοφανοῦσι MT K σκανδάλου | σκανδάλων K 7–8 τεθεμελίωται] τεθεμελείωται K 8 αὐθεντίαν τῇ ἀληθείᾳ πάντα MT ἔθνη ἅμα ἡμῖν MT 11 στεῖλαι om. MT πρὸς | πρὸ M ἀνδρείας | ἀνδρίας M 14 ὡς περὶ] ὥσπερ K φιλονεικεῖν] φειλονεικεῖν K 15 immutabilia = ἀτρ(επ)τα | ἄτρωτα MT K v προφέρειν | προσφέρειν MT K 15–16 θεοστέπτου | θεοσκεπάστου v 17 κελεύσητε | καλεύσητε T K καὶ τὴν δικαιοσύνην T 19 ἐκλάμπῃ | ἐκλάμπει M v coram = ὑμῶν 24 εὐχαριστίας | εὐχαριστείας K ἑαυτῶν | αὐτῶν K ἐπαναστρεφόντων] ἐπαναστραφέντες M ἐπαναστριφόντες T 26 ἡ om. M K ἧττον φήμη] ἥττω φημι K 28 τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ] τιὴ K v νικαέων | νικαίων T διεκδικήσει | διδικήσει MT K 29 ἐν | πρὸς v

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

atque Brittanorum plurimi conlamulorum nostrorum esse nosccntur, qui et de hoc curiose satagere non desistunt, ut cognoscant quid in causa apostolicae fidei peragatur, qui, quantum prodesse possunt, dum in consonantia fidei nobisque tenentur nobisque concorditer sentiunt, tantum, quod absit, si quid scandali in fidei kapitulo patiantur, inueniuntur infesti atque contrarii. nos autem, licet humillimi, ⟨sed tamen⟩ summis uiribus enitimur, ut christiani uestri imperii res publica, in qua beati Petri apostolorum principis sedes fundata est, cuius auctoritatem omnes christianae nobiscum nationes uenerantur et colunt, per ipsius beati Petri apostoli reuerentiam omnium gentium sublimior esse monstretur; personas autem de nostrae humilitatis ordine ⟨eligere⟩ praeuidimus et dirigere ad uestrae a deo protegendae fortitudinis uestigia, quae omnium nostrum, id est uniuersorum per septentrionales uel occiduas regiones episcoporum, suggestionem, in qua et apostolicae nostrae fidei confessionem praelibauimus, offerre debeant, non tamen tamquam de incertis contendere, sed ut certa atque inmutabilia compendiosa definitione proferre suppliciter obsecrantes, ut a deo coronato uestro imperio fauente haec eadem omnibus praedicari atque apud omnes obtinere iubeatis, ut deus, qui ueritatem et *iustitiam diligit*, omnia prospera uestrae serenissimae benignitatis temporibus donet, in quibus apostolicae praedicationis ⟨et⟩ pietatis ueritas fulgeat, meliori ac prospero successu eorum fortissimae tranquillitatis imperium letari de hostium subiectione concedens.

Suscipere itaque dignamini, piisimi principum, a nostra humilitate directos episcopos cum reliquis ecclesiastici ordinis uiros atque religiosis seruis dei cum solitae tranquillitatis clementia, quatenus et ex ipsorum testimonia cum gratiarum actione in propria remeantium apud omnes nationes laus clementiae uestrae crebrescat sicut magni illius Constantini, cuius post obitum laudabilis fama nihilominus uiget, cuius insigne non tantum potestatis est sed pietatis, cum quo illud sacratissimum concilium trecentorum decem et octo antistitum in Niceam ciuitatem in defensione cumsubstantialis trinitatis conuenit, et sicut

VPG BR MNL K

1 atque] scu BR brittanorum | britannorum R britanorum G K nosccntur | cognoscuntur M qui] quia VPG curiose | curiosa V 2 satagere | fategeret NL cognoscant] cognoscani V 3 tenentur | tenuntur VP²G B¹ NL (!) 4 kapitulo | capiculo BG MNL K periculo R 5 ἀλλ' ὅμως = ⟨sed tamen⟩ om. VPG BR MNL K 6 uestri om. K publica] publicam V apostolorum] apostulorum V principis | principes V N sedes] sedis B²R 7 fundata] facta G auctoritatem] auctoritate VG ML 8 reuerentiam | reuerentia VG NL 9 ordine] ordinem V ἐκλέξασθαι = ⟨eligere⟩ om. VPG BR MNL K et om. BR dirigere] diregere B¹ 10 nostrum | nostrorum M 11 septentrionales] septemrrionales RG MNL regiones | regio B¹ 12 offerre | olfere P² incertis | inceatis N 13 ut certa] incerta G N inmutabilia | incommutabilia G N immotabilia M definitione] difinitione B diffinitione R M proferre] proferrere P suppliciter | simpliciter BR 15 apud atque K obtinere] optinere P RG L K obtenere B² diligit] dilegit B¹ omnia om. N 16 prospera | prospere VP 17 καί = ⟨et⟩ om. VPG BR MNL K ueritas] uetas VPG ueritatis N fulgeat] fulget PG MNL K prospero] prosperos VP R NL prospereto B² successu | suggessu N 18 letari] faetari P B M hostium] ostium K 20 reliquis episcopis ecclesiastici M ecclesiastici | ecclesiasticis VP²G uiros] uiris P² R religiosis | religiosis RG MN K seruis | serui M² seruos N² solitae] solita R solita et K 21 et ex] ex er R testimonia | testimonio BRG NL K 22 apud] aput P 23 obitum] ostium G nihilominus | nichilominus RG N potestatis] pietatis R 24 est om. MNL pietatis] piaetatis V trecentorum | CCCtorum B actorum R (!) 25 antistitum] antestitum V niceam ciuitatem] nicea ciuitate M cumsubstantialis] consubstantialis P² BRG MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

αὐτοῦ ἀρεταῖς ἡ μονογενὴς εὐσέβεια κηρύττεται, οὗτινος ἐπινεύσαντος διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα πατέρων ἡ γνώμη ἐκηρύχθη, ἣν αὐτοῖς ἐνέπνευσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ καθὼς τοῦ ἐξόχως τῆς ἀληθείας ἐρῶντος Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως τοῦ καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ σύναδον, ὅτε δὴ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν πίστιν κηρύττοντος ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου δεχθῆναι ἐποίησε καὶ ⟨τὰς αὐξήσαντας πλάνας⟩ ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ ἀπήλασεν ἐκκλησίας, τὸν ἱερώτατον ἐκεῖνον Τόμον ἐπισπασάμενος τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς τοῦ πάπα Λέοντος, ὃν ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος ἰδίοις ὑπηγόρευσε ῥήμασι, καὶ καθὼς τοῦ τελευταίου μέν, ὅμως δὲ πάντων ἐξοχωτέρου τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἰουστινιανοῦ, οὗτινος ὡς ἡ ἀρετὴ οὕτως καὶ ἡ εὐσέβεια εἰς κρείττονα τάξιν ἀνεκαίνισε τὰ πάντα, οὗτινος καθ' ὁμοίωμα ἡ αὐτοκρατορία τῆς ἀνδρειοτάτης ὑμῶν εὐμενείας ἀρεταῖς τε καὶ ἐγχειρήμασι τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν κατασφαλίζεται καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀνακαινίζει ταῖς τῆς εὐσεβείας σπουδάσμασι καὶ τῇ καθολικῇ συντρέχει ἐκκλησίᾳ, ἵνα ἐν τῇ ἑνώσει τῆς ἀληθοῦς ἀποστολικῆς ὁμολογίας τελειότερον συναφθῇ, ἣν μέχρι τοῦ παρόντος σὺν ἡμῖν ἡ ἁγία τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία φυλάττει, ὅπως τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας τὸ μυστήριον λαμπρότερον σάλπιγγος εἰς ὅλον τὸν κόσμον κηρυχθῇ καί, ἔνθα ταύτης τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας τὸ ἀκέραιον ταῖς εὐσεβέσι σπουδαῖς τῆς ὑμετέρας βασιλείας ἐπικρατεῖ, ἐπαινος ἅμα καὶ εὐεργεσία τοῦ γαληναίου ὑμῶν κράτους κηρυχθήσεται, ἵνα μετὰ τῶν τῆς εὐσεβείας ἐπαίνων καὶ τῆς βασιλείας ὑμῶν πλατυνθῶσι θεοῦ ἐπινεύοντος τὰ ἐξαίρετα, καὶ αὖς ἡ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ὁμολογία προτρέπεται ἡ βασιλικὴ ἀνδρεία κτήσηται.

Καὶ ἡμεῖς γάρ, εἰ καὶ ἀνάξιοι, τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν ἱκετεύομεν, ἵνα χωρὶς ὀλίσθου τινὸς μέχρις αὐτοῦ τοῦ τῆς ζωῆς ὅρου ἄσπιλον ⟨τὴν πίστιν⟩ ἡμᾶς φυλάξαι καὶ κηρύξαι συγχωρήσῃ καὶ δι' αὐτῆς ἐνώπιον αὐτοῦ δοξασθῆναι, ἐπειδὴ εἰ καὶ *σοφίαν κοσμικὴν καὶ ματαίαν ἀπάτην*, ὡς φησιν ὁ μακάριος Παῦλος ὁ ἀπόστολος, παντελῶς ἀγναοῦμεν, ὅμως τὸν κανόνα τοῦ ἀληθοῦς κηρύγματος τῇ ἁπλουστάτῃ ἀληθείᾳ διδάσκομεν καὶ διεκδικοῦμεν, ἐπειδὴ οὐχὶ πομπὰς ῥημάτων ἔχειν ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα ταῖς φιλονεικίαις προκαταληφθῶμεν – οὔτε γὰρ ἐκβαίνει ἐν στενοχωρίαις διαγόντων ἡμῶν –, ἀλλὰ τοὺς θέλοντας ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθῆς ἡμῶν πίστεως τὴν τάξιν μετὰ ἁπλῆς καρδίας καὶ ῥημάτων πραότητος προφέρομεν. σῶσαι γὰρ διὰ τῆς ἀληθείας τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας τὰς ἐκ τῆς θείας βοπῆς ἐμπιστευθείσας ἡμῖν ψυχὰς ἐπιθυμοῦμεν ἢ διὰ φλυαρίας τοὺς ἀκούοντας

---

23 – 24 Col. 2,8 27 – 28 cf. 2. Tim. 2,25 2. Tim. 4,4

MT K v

---

1 ἐπινεύσαντος] ἐπιπνεύσαντος MT K 2 ἑκατὸν πεντήκοντα] ρν K 3 τῷ² om. v 5 ὑπὸ] ἀπὸ K v χαλκηδόνι] χαλκηδόνου K 6 ἐποίησε] ποιήσαντος MT et terrores, qui adcrescerunt = καὶ τοὺς αὐξήσαντας φοβερισμοὺς MT K v errores = ⟨τὰς … πλάνας⟩ om. MT K v ἀπήλασεν] ἀπελάσαντος MT 9 ὅμως] ὁμοίως K v ἐξοχωτέρου] ἐξοχώτερου K 11 ὁμοίωμα] ὁμοίωσιν M uirtutis = ἀρεταῖς τε καὶ (ἀρετῆς) 12 ταῖς τε τῆς K¹ 13 σπουδάσμασι] δόγμασι K unitate = ἑνώσει (ἑνότητι) 14 τελειότερον] τελειώτερον MT 16 γαληναίου] γαληνίου v τῶν … ἐπαίνων] τὸν … ἔπαινον M 19 eorum = ὑμῶν] ὑμῖν M 20 ἀνδρεία] ἀνδρία M κτήσηται] κτήσεται MT 21 ἱκετεύομεν] ἱκετεύωμεν K 22 ⟨τὴν πίστιν⟩ conj. Lu 23 συγχωρήσῃ] συγχωρήσει M² K 26 φιλονεικίαις] φιλονεικείοις K προκαταληφθῶμεν] καταληφθῶμεν K 27 ἐκβαίνει] ἐκβαίνειε K licet = ἐκβαίνει (ἔξεστι) 29 προφέρομεν] προσφέρομεν MT K σῶσαι] δσα M 30 φλυαρίας] φλυαρίαν K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theodosii magni, cuius inter alias eius uirtutes singularis pietas praedicatur, quo adnitente per sancti spiritus gratia centum quinquaginta patrum sententia, qu⟨am⟩ eis inspirabat spiritus sanctus consubstantialis patri et filio, praedicatus est, et sicut egregii ueritatis amatoris Marciani principis, qui et primum concilium Ephesenum, utpute catholicam et apostolicam fidem praedicans, a sancta Chalcedonensi synodo suscipi fecit et errores, qui adcreuerunt, de dei ecclesia reppulit, sacrum illum Tomum amplexus apostolici uiri papae Leonis, quem beatus Petrus apostolus uerbis eius ediderat, et sicut extremi quidem, praestantissimi tamen omnium magni illius Iustiniani, cuius ut uirtus ita et pietas omnia in meliorem ordinem restaurauit, cuius instar fortissimae clementiae uestrae principatus uirtutis quidem conatibus rem publicam christianam tuetur et restaurat in melius pietatis studiis catholicae succurrit ecclesiae, ut in unitate uerae apostolicae confessionis perfectius copuletur, quam nunc usque nobiscum sancta Romana seruat ecclesia, quatenus sincerae pietatis archanum tuba clarius per totum orbem praedicetur et, ubi huius uerae confessionis sinceritas piis uestri imperii fauoribus obtinet, laus simul ac meritum serenissimi uestri imperii praedicetur, ut cum pietatis laudibus etiam regni eorum deo annuente dilatentur insignia quosque uerae pietatis inuitat confessio imperialis fortitudo possideat.

Nam et nos, licet indigni, dei clementiam deprecamus, ut sine aliquo lapsu usque ad ipsius uitae terminum inmaculatam ⟨fidem⟩ nos seruare ac predicare concedat et per ea in suo conspectu gloriari, quia et si *saeculi sapientiam et inanem fallaciam*, ut beatus Paulus apostolus dicit, paenitus ignoramus, uerae tamen praedicationis normam simplici ueritate docemus atque defendimus, quia non uerborum pompas habere cupimus, ut contentionibus occupemur – nec enim licet in angustiis nobis degentibus –, sed qui conuerti ad ueritatem noluerint rectae nostrae fidei ordinem cum simplicitate cordis uerborumque lenitate proferrimus. saluare enim per apostolicae confessionis ueritatem commissas nobis diuina dignatione animas cupimus quam per uerbosam loquacitatem in

VPG BR MNL K

1 theodosii | theodosi B¹ theodosis B² eius *om.* B²G K pietas | pietatis K quo adnitente | quod adnitente RG NL quod admittente R 2 gratia | gratiam B²RG M centum quinquaginta | CL. BR qu⟨am⟩ | qui VPG BR MNL K 3 praedicatus – praedicat⟨us⟩ 3–4 amatoris ueritatis R 4 principis qui | principesque VP²G principesque P¹ principis M² ephesenum | ephesinum BR utpute | utpote P B²RG MN K et² *om.* VP atque K 5 chalcedonensi | chalcedoninsi V calcedonensi BR ML K calcodonensi N synodo | sinodo B *om.* G synodi N suscipi | suscepi B²R 5–6 qui adcreuerunt | qui accreuerunt R ML quia decreuerunt K 6 reppulit | repulit VP R sacrum | sacram N tomum | thomum BRG M K 7 quem | quam N apostolus uerbis | urbis R 8 iustiniani | iustiani RG iustinini M¹ 9 fortissimae | fortissimi V uestrae clementiae BR 10 rem | in R 11 ut | et M in *om.* K perfectius | profectus VP 12 copuletur | copiletur VP² romana | roma VPG seruat | constat G¹ quatenus | quatinus G 13 archanum | arcanum P L tuba | toba R uerae huius V 14 sinceritas | sinceritatis N 14–15 fauoribus … imperii B¹ *marg.* 14 obtinet | optinet P RG NL K *om.* M meritum | memerium VP¹ 15 pietatis | pietas P¹ 16 possideat | possedeat V B¹ 17 deprecamus | deprecamur BRG M 18 uitae terminum | uitaē terminum B¹ ⟨fidem⟩ *coni.* Lu 19 fallaciam | fallatiam VG fallacium M¹ beatus *om.* BR 20 paenitus | penitus B²RG MNL K uerae tamen | uerumtamen B² 22 enim *om.* G nobis | nostris N 23 nostrae rectae R 24 lenitate | laenitate V ueritate ML lenitate N (lenitate – beritate) proferimus | proferimus BG MNL saluare | saluari B 25 commissas | commissas B uerbosam | uerborum G¹ uerbo sca N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

εἰς πλάνην ἐμβάλλειν. διόπερ ὅστις δήποτε τῶν ἱερέων ταῦτα τὰ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἡμετέρας μετριότητος περιεχόμενα ἅμα ἡμῖν εἰλικρινῶς κηρύττειν ἐπιθυμήσει, ἵνα τῇ ἡμετέρᾳ ἀποστολικῇ πίστει ὁμόφρονας, ὡς συνιερεῖς, ὡς συλλειτουργούς, ὡς τῆς αὐτῆς πίστεως καί, ἵνα ἁπλῶς εἴπωμεν, ὡς πνευματικοὺς ἀδελφούς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν δεχόμεθα· τοὺς δὲ ταῦτα σὺν ἡμῖν ὁμολογεῖν μὴ θέλοντας ὡς ἐχθροὺς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὁμολογίας ἐνόχους εἶναι κρίνομεν τῆς αἰωνίου κατακρίσεως, οὔτε δὲ ποτε τοὺς τοιούτους ἐν τῷ συλλόγῳ τῆς ἡμετέρας μετριότητος εἰ μὴ διορθωθέντας ἀνεχόμεθα δέξασθαι, μήτε παραβῆναι ἡμᾶς τις ἐξ αὐτῶν ὑπολάβοι, ὅπερ παρελάβομεν ἀπὸ τῶν προηγησαμένων ἡμᾶς. διὰ τοῦτο *χαρὰ μεγάλη ἔσται ἐν οὐρανῷ* καὶ ἐπὶ γῆς, ἐὰν τῆς ὑμετέρας εὐμενοῦς ⟨εὐσεβείας⟩ μεσιτευούσης ὁ συμβασιλεὺς ὑμῶν καὶ παντοκράτωρ θεὸς ταῦτα πρὸς πέρας ἀγάγοι, ἵνα *ὁ οὐρανὸς εὐφρανθῇ καὶ ἀγαλλιάσεται ἡ γῆ* γινομένης *εἰρήνης πολλῆς τοῖς τὴν* ἀλήθειαν *ἀγαπῶσι, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον*, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ βδέλυγμα σκανδάλου τὸ ὂν *εἰς πτῶσιν πολλῶν* ἀσυστάτων καὶ ἀπλουστέρων, καὶ γενήσεται *μία πίστις*, ἓν στόμα καὶ χεῖλος ἓν καὶ μία πρὸς πάντας τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ὁμολογία, ἐν ᾧ πάντες ὁμοθυμαδὸν *λαλοῦσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ*· ἥντινα ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ὑμετέρας γαληναίας εὐδαιμονίας ὁ πολυέλεος θεὸς χαρίσασθαι καταξιώσει, ἕως τὰ διεσπασμένα *πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας* τοῦ θεοῦ κατασκευάζονται, τὰ διακεχωρισμένα εἰς ἁρμογὴν τῆς ἀληθείας συνέρχονται, τὰ διεζευγμένα εἰς ἀγάπην ἀποστολικῆς πίστεως συνάπτονται, τὰ διεσκορπισμένα εἰς ἕνωσιν τῆς ἐπικρατούσης ἀποστολικῆς ⟨ἀληθείας⟩ συνέρχονται, ἵνα ὁμοφρόνως ἅμα ἡμῖν πάντες τὴν μεγαλειότητα τοῦ ἐνεργήσαντος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο θεοῦ πιστῶς ἰσχύσωσι παρακαλέσαι ὑπὲρ τοῦ μακροχρόνιον καὶ τελείαν εὐδαιμονίαν θεόθεν χαρισθῆναι τῷ κράτει τῆς ὑμῶν ἀνδρείας, ἵνα τοῖς καμάτοις τῆς ὑμῶν ἀηττήτου ἡμερότητος συναχθήσονται ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τὸ ⟨*ὁμολογήσασθαι*⟩ *τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ* καὶ ᾄδειν ἐν ὕμνοις τὴν ἀληθῆ *αὐτοῦ ὁμολογίαν τοῦ ποιήσαντος θαυμάσια μεγάλα μόνου, τοῦ ποιήσαντος τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἀνταναιροῦντος πολέμους μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς*, ὃς τὰ διεσπαρμένα συνήγαγε καὶ τὰ συναχθέντα φυλάττει, ὃς τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ βασιλεύειν προστάττει, ὄντινα διὰ τῆς ἀγρύπνου εὐσεβείας καὶ τῶν ἀηττήτων καμάτων συνεργοῦντος τοῦ θεοῦ φυλάττουσιν.

9 Lc. 15,7 11 Ps. 95,11 12 Ps. 118,165 13 Lc. 2,34 14 Eph. 4,5 15–16 Act. 2,21 17 1. Cor. 14,12 19 cf. Joh. 11,52 24 Ps. 105,47 25 Ps. 135,3–4 25–26 Ps. 45,9–10

MT K *v*(29)

1 ἱερέων] ἱερῶν K τὰ *om.* MT K 3 ὁμόφρονας] ὁμοφρόνως *v* 5 δεχόμεθα] δεχώμεθα M *v* 6 αἰωνίου] αἰωνίας T 10 pietate = ⟨εὐσεβείας⟩ | βασιλείας MT K *v* 11 ἀγαλλιάσεται] ἀγαλλιάσηται T K *v* 15 dum = ἐν ᾧ σῳ (*cf.* 138,27: dum = ἕως) 17 καταξιώσει] καταξιώσαι K 18 τῆς *om.* MT *v* 20 ueritate = ⟨ἀληθείας⟩] ἐκκλησίας MT K *v* 23 ἀνδρείας] ἀνδρίας M 24 confitendum = ⟨ὁμολογήσασθαι⟩ | πιστεύειν MT K *v* ἐν τῷ ὀνόματι K *v* 26 τοῦ *om.* MT K 27 φυλάττει] φυλάττοι T 29 τοῦ *om.* MT φυλάττουσιν *v desin.* (52,15)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

errorem audientes immittere. quicumque proinde sacerdotum haec, quae in hanc nostrae humilitatis confessione continentur, nobiscum sinceriter praedicare desiderant, ut nostrae apostolicae fidei concordes, ut consacerdotes, ut comministros, ut eiusdem fidei et, ut simpliciter dicamus, ut spiritales fratres et coepiscopos nostros suscipimus; qui haec uero confitere nobiscum noluerint, ut infestos catholicae atque apostolicae confessionis perpetuae condempnationis reos esse censemus, nec aliquando tales in nostrae humilitatis collegio nisi correctos suscipere patimus, nec transgredi nos quisquam enim arbitretur, quod a praedecessoribus nostris percepimus. propterea *gaudium* magnum *erit in caelo* et in terra, si uestra benignissima pietate mediante haec conregnator uester omnipotens deus ad effectum perduxerit, ut *caelum iocundetur, exultet et terra*, dum *pax multa* sit *diligentibus* ueritatem *et non est eis scandalum*, et auferetur de domo dei abhominatio scandali, quae erat *ad ruinam multorum* inconstantium uel simplicium, et fit *una fides*, unum os et labium unum ⟨et una⟩ apud omnes apostolicae praedicationis confessio, dum omnes unanimes *loquentur magnalia dei*; quam uestrae serenissimae felicitatis temporibus misericors deus concedere dignabitur, dum dissipata *in aedificationem ecclesiae* dei construuntur, segregata in conpaginem ueritatis conueniunt, dissociata in caritatem apostolicae fidei copulantur, dispersa in unitate optinente apostolica ueritate concurrunt, ut concorditer nobiscum omnes hoc bonum operantis dei maiestatem fideliter ualeant obsecrare pro longeuitate atque perfecta prosperitate uestrae fortitudinis imperii diuinitus concedenda, ut eorum inuictissimae mansuetudinis laboribus congregentur ex gentibus ad *confitendum nomini sancto eius* et gloriandum in laude uerae eius *confessionis*, *qui facit mirabilia magna solus, qui facit prodigia super terram auferens bella usque ad fines terrae*, qui dispersa congregat et congregata conseruat, qui tam piissimos principes super populum suum regnare praecepit, quem peruigili pietate et inuictis laboribus deo cooperante custodiunt.

VPG BR MNL K

1 immittere] inmittere BG N 2 confessione] confessionem BR M K¹ continentur] continetur P R NL 3 comministros] conministros P¹ BG ut¹ om. B 4 spiritales] spicituales M suscipimus | suscepimus B¹R uero haec BR uero] uere V 5 nobiscum | uobiscum VP atque | atquae P apostolicae fidei confessionis G 6 condempnationis] condemnationis P B condemnationis K tales | talis B¹R 7 collegio | collegione M patimus] patimur P B²G M patemur B¹ petimus R nec] et R quisquam | quiquam G 8 praedecessoribus] depraecessoribus MNL percepimus om. N 9 pietate] piaetate P conregnator] corregnator M uester | uestrae VPG uestros L 10 perduxerit] preduxerit K ut | ad R iocundetur | iucunderur P dum om. M sit] fit P 11 auferetur] auferatur B¹ abhominatio | abominatio B MNL 12 inconstantium] inconstantiam V¹ fit] sit NL 13 os | hos B¹ unum] una B M² καὶ μία = ⟨et una⟩ | non VP om. BRG MNL K 14 unanimes | unanimes B¹RG L. 15 misericors | misiricors N dissipata | dissipabitur V¹ dissipatam K aedificationem] edificationem V R aedificatione M 16 segregata] segregatur VP¹ segregantur G conpaginem] compagine BR MNL K dissociata | dissotiata V K 16–17 apostolicae | apostoli N 17 copulantur] copolantur P unitate | unitatem P optinente | obtinente B M 18 concorditer | concoditer V¹ omnes] omnis VP²G bonum hoc K operantis | operantes P² BR 19 longeuitate | longaeuitate P¹ longa uita R longe uitae N K 20 concedenda | contendam V condendam P² concedendum G condenda R MNL K eorum = ὑμῶν 21 confitendum] fitendum P¹ consitendum M in laude = ἐν ὕμνοις 22 terram] terra NL 23 et | qui K conseruat] seruat ML sunt seruat N piissimos principes | piissimus princeps R 24 quem peruigili | quãeperuigeli B² pietate] piaetate P cooperante | operante MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

AI ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ

Ἀ Ἀγάθων, ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πόλεως Ῥώμης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ ἅμα τῷ κοινῷ ὅλης τῆς συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῇ γενομένῃ χάριν τῆς ὀρθότητος τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας ὡς ἀνωτέρω περιέχεται φρονῶν ὑπέγραψα.

Β Ἀνδρέας, χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν τῇ Ὄστῃ ἐκκλησίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Γ Ἀγνέλλος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Τερρακίνῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

〈.....〉

Ε Ἀδεοδάτος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Σάρμῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΣΤ Πέτρος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Καύμῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ζ Ἀγνέλλος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Μεσένῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Η Γάρζιχος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Ποτιολάνῳ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Θ Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λευκριτίας ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ι Ἀγνέλλος ἐλέει θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Νεαπόλει ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΑ Αὐριλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νολάνου ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT K(10)

---

5 ὅλης *om.* M 8 ἁγίας *om.* MT 10 ὑπέγραψα· ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ὑπέγραψαν ὁμοίως K *et desin.* (122,8) 12 ἐν τερρακίνῃ | ἀντερρακένῃ M ἐν τερρακαίνῃ T 14 – 16 Nr. 4 (Agnellus Fundanae) *om.* MT 17 σάρμῃ] (φαύ)χμῃ? 23 ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐν M μεσένῃ | μισαίνῃ T 24 ἀποστολικῆς πίστεως ἡμῶν συνετάξαμεν ὁμοθυμαδὸν M 26 γάρζιχος] γαρζιος T ποτιολάνῳ] ποτιελάνῳ M 29 καλαβρίας] καβρίας M 32 ἔλει | ἔλεῳ T 35 νολάνου | νωλάνου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ET SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM

1 Agatho, episcopus sanctae dei catholicae atque apostolicae ecclesiae urbis Romae, huic suggestioni cum generalitate totius apostolicae sedis concilii pro rectitudine apostolicae confessionis factae sicut superius continet consensi et subscripsi.

2 Andreas, gratia dei episcopus sanctae Hostensis ecclesiae, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

3 Agnellus gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Terracinensis prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

4 Agnellus gratia dei episcopus sanctae Fundanae ecclesiae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

5 Adeodatus gratia dei episcopus sanctae Furmianae ecclesiae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

6 Petrus gratia dei episcopus sanctae Cumanae ecclesiae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

7 Agnellus gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Mesenatis prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

8 Gaudiosus gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Puteolanae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

9 Stephanus gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Lucrensis prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

10 Agnellus humilis episcopus sanctae ecclesiae Neapolitanae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

11 Aurelianus humilis episcopus sanctae ecclesiae Nolanae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

2 et ... episcoporum *om.* MNL subscriptiones] subscriptionis VP 4 atque | atquae P ai M¹ 5 suggestioni | suggestiom N suggestione K 6 continet | continetur BR 7 gratia | gratiae PG hostensis] ostensis G N hostiensis M E (?) 8 fide] fidei B¹ unianimiter | unanimiter P¹ RG L K construximus] construcximus K 9 terracinensis | teracinensis BR campaniae *om.* MNL 10 hanc suggestionem] hac suggestione MN (*et ita saepe*) fide | fidei B unianimiter] unanimiter R L K (*et ita saepe in codd. recent.*) 12 sanctae *om.* MNL 13 fide] fidei G construximus | construcximus K (*et ita saepe*) 15 furmianae | formiane BR farmiane G firmiane N 16 fide | fidei V¹P 18 cumanae | cummanae V ecclesiae cumanae M 21 mesenatis] mesinatae BR 24 ecclesiae *om.* VP MN K 25 apostolica | apostolaca P 27 lucrinsis ecclesiae BR prouinciae calabriae *om.* BR calabriae | galabriae M campaniae N K 30 humilis | gratia dei N 31 aurelianus] aurilianus V BR nolanae ecclesiae B N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΙΒ Βαρβάτος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βενεβέντου ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΓ Δεκόρωσος χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Καπούας ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΔ Ἰουλιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κονσέντου ⟨ἐπαρχίας Βριττίων⟩ ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΕ Ἰωάννης χάριτι θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἱβροῦντος ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΣΤ Γερμανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τερεντοῦ ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΖ Θεοφάνης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τούρης ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΗ Πέτρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐν Κοτρῶνι ἐπαρχίας Βριττίων ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΙΘ Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σκυλλακίνης ἐπαρχίας Βριττίων ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Κ Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταυριάνης ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΑ Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταρηείας ἐπαρχίας Καλαβρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΒ Ἀβουνδάντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τεμψάνης ἐπαρχίας Βριττίων ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT

---

1 βενεβέντου | βενεβέντοῦ M 5 συνετάξαμεν ὁμοθυμαδὸν M 7 ⟨ἐπαρχίας βριττίων⟩ om. MT 19 κοτρῶνι] κοτρῶν M 21 σκυλλακίνης] σκυλακίνης M 25 ἐλάχιστος om. M ταυριάνης] ταυριανῆς Y 28 ταρηείας | ταρπενίας M τρ(ο)πείας?

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

12 Barbatus gratia dei episcopus sanctae Beneuentanae ecclesiae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

13 Decorosus gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Capuanae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

14 Iulianus indignus episcopus sanctae ecclesiae Consentinae prouinciae Britiarum in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

15 Iohannes gratia dei episcopus sanctae ecclesiae Ydruntinae prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

16 Germanus humilis episcopus sanctae Tarantinae ecclesiae prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fice unianimiter construximus, similiter subscripsi.

17 Theophanius humilis episcopus sanctae ecclesiae Torinae prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

18 Petrus humilis episcopus sanctae Cotronensis ecclesiae prouinciae Brittiarum in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

19 Paulus humilis episcopus sanctae Scyllacinae ecclesiae prouinciae Brittiorum in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

20 Georgius humilis episcopus sanctae Taurianae ecclesiae prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

21 Theodorus humilis episcopus sanctae Tropeianae ecclesiae prouinciae Calabriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter consteuximus, similiter subscripsi.

22 Abundantius humilis episcopus sanctae ecclesiae Tempsanae prouinciae Brittiorum in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 beneuentanae] beniuentanae K 4 decorosus] decoratus G² 7 consentinae] chosintinae B cosintiae R consentinae ML K cosentinae ecclesiae BR N (*et ita saepe*) britiarum | briciarum BR ML 10 ydruntinae | ydroyntinae V hydruntinae B K hidruntine R calabriae] bruciarum BR galabriae M 13 tarantinae | tarentinae M (!) calabriae] calariae VP galabriae M 16 theophanius] thophanius N torinae] thorinae G calahriae | briciarum G galabriae M (*etc.*) 19 humilis] humiliter N 19–22 cotronensis ... sanctae *om.* N 19 cotronensis] cotroninsis B corenensis M brittiacum] briciarum BRG L. brittiarum M K 22 scyllacinae] scillacinae VPG cyllacinae MNL. brittiorum | brittorum VP K briciarum BR britiarum M 25 georgius | georgios V¹ gregorius G raurianae | raurinae B er auriana K calabriae] galabriae M 26 apostolica | caprolica L. 28 humilis | humiles V tropeianae | tropaeianae PG 31 tempsanae | remsanae VPG typsanae MN brittiorum | brittorum P briciarum BR bruciorum G britiorum M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΚΓ Ὑάκινθος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σύρτης ἐπαρχίας Καμπανίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΔ Πλακέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βελλικέρνης ⟨ἐπαρχίας Καμπανίας⟩ ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΕ Ἰουβενάλιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀλβάνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΣΤ Βίτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λευκῆς Σίλβας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΖ Παῦλος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νομέντου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΗ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Πόρτου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΚΘ Στέφανος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βενέστροις ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Λ Φίλιξ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σπολίτης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΑ Ὀνοράτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ⟨.....⟩ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΒ Φίλιξ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Καμερίνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΓ Φλῶρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φούλγης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΔ Δεκέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φοροφλαμίνου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΕ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νούρσης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

MT

---

4 βελλικέρνης] βελικέρνης M βελι⟨τ⟩έρνης? 4 – 5 ⟨ἐπαρχίας καμπανίας⟩ om. MT 8 συνετάξαμεν ὁμοθυμαδὸν M 11 νομέντου] νομεντοῦ M 14 ἐλάχιστος] ὁνόφιος T 17 ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν] ἐξεθέμεθα M 18 φίλιξ] φίλικς M 18 – 19 τῇ κοινῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ] ἣν T 19 συνήνεσα ὁμοθυμαδὸν καὶ T 20 ὀνοράτος] διναράτος T ⟨.....⟩ *Lac.* MT 21 συνήνεσα] συναίνεσα T 23 φίλιξ] φίλικς T ἁγίας om. M καμερίνης] καπιρήνης T 24 συνήνεσα] συναίνεσα T 27 παρ' ἡμῶν πάντων T συνήνεσα] συναίνεσα T 29 δεκέντιος] δεκεντῖνος T 30 ἡμῶν om. M 31 συνήνεσα] συναίνεσα T 33 ἕνεκεν] ὑπὲρ M συνήνεσα] συναίνεσα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

23 Yachinthus humilis episcopus sanctae ecclesiae Syrrentinae prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

24 Placentius humilis episcopus sanctae ecclesiae Belliternensis prouinciae Campaniae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

25 Iuuenalis humilis episcopus sanctae ecclesiae Albanensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

26 Uitus humilis episcopus sanctae ecclesiae Siluae Candidae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

27 Paulus humilis episcopus sanctae ecclesiae Numento in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

28 Iohannes humilis episcopus sanctae ecclesiae Portuensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

29 Stephanus humilis episcopus sanctae ecclesiae Penestrinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

30 Felix exiguus episcopus sanctae ecclesiae Spolitinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

31 Honoratus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Sinatae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

32 Felix exiguus episcopus sanctae ecclesiae Camerinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

33 Florus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Fulgensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

34 Decentius exiguus episcopus sanctae ecclesiae Foroflaminensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

35 Iohannes exiguus episcopus sanctae ecclesiae Nursinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 yachinthus | hyaquintus BR iachinctus G yacinctus M hiaquintus K sanctae om. M syrrentinae] surrentinae VPG sicentinae B M serctine R 4 placentius | placencius P placentinus K belliternensis] belliterrensis BR NL belliternensis ecclesiae BR N campaniae om. VPG MNL 7 iuuenalis] iubenalis K albanensis ecclesiae BR N albanensis] albinensis VPG albinenses prouinciae in VPG 9 ecclesiae om. BR 11 numento ecclesiae BR N numento] numanto R numentanae M 13 portuensis ecclesiae BR N portuensis | portunensis V¹ B 15 stephanus] stefanus VP sthephanus R penestrinae ecclesiae BR N penestrinae | paenesteinae P praenestrinae G 15 – 16 suggestionem nostram quam VP 17 – 18 pro ... fide] pro apostolicam nostram fidem VP 17 spolitinae ecclesiae BR N spolitinae | spolitanae BG suggestionem nostram quam VPG 19 honoratus | honestus BR sinatae ecclesiae BR N sinatae] sinate VP R sisinnatae MNL 21 – 22 felix ... subscripsi om. R 21 camerinae ecclesiae B N 23 – 24 florus ... subscripsi om. N 23 fulgensis ecclesiae BR 25 – 28 decentius ... subscripsi om. R 25 decentius | dicentius M foroflaminensis | foroflaminensi VPG foroflamminensis B NL 27 nursinae ecclesiae BG N nursinae] norsinae VPG nupsine MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΛΣΤ Φίληξ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀσκουλάνων ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΖ Ἀτριανός (ἐλάχιστος) ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥετρίνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΗ Φλῶρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φουρκάνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκα τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΛΘ Κλαρέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βαλβίσσης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

Μ Κρέσκης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βιβῶνος ἐπαρχίας Καλαβρίας ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΑ Θεοδόσιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Συρακούσης τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΒ Βενέδικτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μεσένης τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΓ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας εἰς τὰ Θερμιτάνα τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΔ Πέτρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Ταυρομενίου τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΕ Ἰουλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κατάνης τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΣΤ Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τροκαλιτάνης τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΜΖ Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λαγαριγενίτης τῆς ἐν Σικελίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

MT

---

1 φίληξ | φιλιξ T ἀσκουλάνων] ἀσκουλανῶν M 2 συνήνεσα | συναίνεσα T 4 ⟨ἐλάχιστος⟩ om. MT ῥετρίνης | ῥε(α)τίνης? 5 παρὰ πάντων] παρ' M συνήνεσα] συναίνεσα T 7 φουρκάνης] φουρκώνης T 8 συνήνεσα] συναίνεσα T 11 συνήνεσα | συναίνεσα T 13 κρέσκης | κρέσης T βιβῶνος | βίβωνος T 15 συνήνεσα | συναίνεσα T 18 συνήνεσα] συναίνεσα T 20 ἕνεκεν] ὑπὲρ M 21 συνήνεσα | συναίνεσα T 22 θερμιτάνα] θερμίτανα M 23 παρ' ἡμῶν πάντων M ἕνεκεν | ὑπὲρ M 24 συνήνεσα | συναίνεσα T 27 συνήνεσα] συναίνεσα T 30 συνήνεσα] συναίνεσα T 31 τροκαλιτάνης] τρωκαλιτάνης M 33 συνήνεσα | συναίνεσα T 34 λαγαριγενίτης] ἀγριγεντίνης? 36 συνήνεσα] συναίνεσα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

36 Felix exiguus episcopus sanctae ecclesiae Asculanensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
37 Hadrianus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Reatinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
38 Florus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Furcuninae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
39 Clarentius exiguus episcopus sanctae ecclesiae Balbisis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
40 Crescis exiguus episcopus sanctae ecclesiae Uibonensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
41 Theodosius exiguus episcopus sanctae ecclesiae Syracusanae prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
42 Benedictus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Messanensis prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
43 Iohannes exiguus episcopus sanctae ecclesiae Thermitanae prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
44 Petrus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Tauromenitanae prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
45 Iulianus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Catanensis prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
46 Georgius exiguus episcopus sanctae ecclesiae Trocalitanae prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
47 Georgius exiguus episcopus sanctae ecclesiae Agrigentinae prouinciae Siciliae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

1 asculanensis ecclesiae BR N asculanensis] ascolanensis BR ascolanae M 3 hadrianus] adrianus BR MN K reatinae ecclesiae BR NL K 5 furcuninae ecclesiae BR N furcuninae] furcinine V furconinae B K furconie R furciniane G ferconinae ML 7 clarentius] clarentinus R K balbisis] baluisis BR baluisis K 9 uibonensis] diboncnsis MNL 11 exiguus] humilis K sanctae om. B syracusanae] siracusanae BG ML K 14 messanensis] miersanensis VPG mesanensis BR 17 thermitanae] iermitanae BRG M¹ K 18 apostolica] captolica L 18 – 20 subscripsi. iohannis exiguus episcopus sanctae ecclesiae mitatae prouinciae siciliae in hanc suggestionem nostram (nostram om. G), quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi. petrus VPG 20 tauromeritanae] tauromenitanae V tauromitanae G tauromentane M¹ tauromeritanae K 21 suggestionem nostram quam VP 23 catanensis] catinensis VP catenensis B K cathenensis RG N siciliae] sycilie R silicie N 24 suggestionem nostram quam VPG unianimiter om. B georgius] gregorius G trocalitanae] trocolitane R 27 unianimiter om. B 29 agrigentinae ecclesiae R agrigentinae] cagrigentinae V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΜΗ Ἀδεοδάτος ἐν ὀνόματι τοῦ θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λευκῶν, λεγάτον τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν Γαλλίᾳ τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ συνοδικῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ συναινῶν ὑπέγραψα.

ΜΘ Οὐλβυνθρίδους ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἑβροϊκῆς νήσου τῆς Βρεττανίας, λεγάτου τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν Βρεττανίᾳ καθεστώσης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ συνοδικῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ συναινῶν ὑπέγραψα.

Ν Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τριβούρτου ἐπαρχίας Πικένης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ⟨συναινῶν⟩ ὑπέγραψα.

ΝΑ Φίληξ ἐλάχιστος πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥελατένσου λεγάτος τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γάλλων καθεστώσης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ συνοδικῶς γενομένῃ παρὰ πάντων ἡμῶν συναινῶν ὑπέγραψα.

ΝΒ Ταυρῖνος ἀνάξιος διάκονος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκλρένσου λεγάτου τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γάλλων καθεστώσης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ συνοδικῶς γενομένῃ παρ' ἡμῶν συναινῶν ὑπέγραψα.

ΝΓ Μανσούετος κατὰ θεοῦ χάριν ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μεδιολάνου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς γενομένῃ παρὰ πάντων ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΝΔ Ἰωάννης ⟨ἀνάξιος ἐπίσκοπος⟩ ἐκκλησίας Βεργομάνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΝΕ Δονάτος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λαυδένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΝΣΤ Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τικένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συναινῶν ὑπέγραψα.

ΝΖ Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκόνσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΝΗ Δεσιδέριος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κρεμόνσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΝΘ Γρατιανὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νοβάρκου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

MT

1 ἀδεοδάτος] ἀδεοδατιας M λευκῶν] λεύκων T λεγάτον | λεγάτων M (λεγάτος?) 4 οὐλβυνθρίδους] ..λβιθρίδους M ἑβροϊκῆς] ἑβναικῆς M εὐβναικῆς T νήσου | νήσῳ M 5 βρεττανίας] βρεταυίας M λεγάτου | λεγάτων M βρεττανίᾳ | βρεταυίᾳ M 7 τριβούρτου | τιβούρτου? πικένης] πικαίνης T 9 ⟨συναινῶν⟩ om. MT 10 φίληξ] φίλιξ T ῥελατένσου] ⟨ά⟩ρελατίνσου? λεγάτος] λεγάτων M λεγατάριος T 11 – 12 τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ καὶ συνοδικῶς συναινῶν M 13 ταυρῖνος] υαυρῖνος M χαυρίνος T ἀκλρένσου] ⟨τε⟩λο⟨ν⟩ένσου? λεγάτου] λεγάτων M 14 τῇ° om. M 18 συνήνεσα] συναίνεσα T 19 ⟨ἀνάξιος ἐπίσκοπος⟩ om. MT 20 συνήνεσα | συναίνεσα T 23 συνήνεσα] συναίνεσα T 26 συναινῶν] συναίνεσα καὶ T 27 ἀκόνσου | ἀκονσοῦ M ἀκο⟨νέ⟩νσου? 28 συνήνεσα] συναίνεσα T 30 κρεμόνσου] κρεμονσοῦ M 31 συνήνεσα | συναίνεσα T 33 νοβάρκου | νοβάρου? 34 συνήνεσα] συναίνεσα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

48 Adeodatus humilis episcopus sanctae ecclesiae Leucorum, legatus uenerabilis sinodi per Galliarum prouincias constituti, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide construximus, similiter subscripsi.

49 Uilfridus humilis episcopus sanctae ecclesiae Ebroicae insulae Brittaniae, legatus uenerabilis sinodi per Brittania constituti, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

50 Mauricius humilis episcopus sanctae Tiburtinae ecclesiae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

51 Felix humilis episcopus sanctae ecclesiae Arelatensis, legatus uenerabilis sinodi per Galliarum prouinciae constituti, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

52 Taurinus indignus diaconus sanctae ecclesiae Telonensis, legatus uenerabilis sinodi per Galliarum prouinciae constitutae, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

53 Mansuetus dei gratia episcopus sanctae Mediolanensis ecclesiae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

54 Iohannes indignus episcopus sanctae ecclesiae Pergamatis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

55 Donatus episcopus sanctae ecclesiae Laudanensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

56 Anastasius episcopus sanctae ecclesiae Ticinensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

57 Ualentinus episcopus sanctae ecclesiae Aquensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

58 Desiderius episcopus sanctae ecclesiae Remolensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

59 Gratianus episcopus sanctae ecclesiae Nouaris in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 humilis = ἐν ὀνόματι τοῦ θεοῦ ecclesiae om. NL 2 constituti – constitutae? 4 uilfridus] uilfredus BR M uolfridus NL ebroicae] ebrayce R eboracae M ebraicae K brittaniae] britaniae G Ml. 5 brittania] britanniam R britannia G britanius M constituti] constitutos BR constituta K (constitutae?) 7 tiburtinae] tyburtinae V tibortinae B tybortinae R ecclesiae tiburtinae PG R K 9 humilis om. R sinodi] synodi P R ML K 10 prouinciae] prouintias B prouincia L K constituti] constitutae BRG L K 12 taurinus] maurinus G diaconus] dyaconus R telonensis] thelonensis G L. 13 prouinciae] prouincia P L K prouintias BR prouinciae constitutae] regionem G constitutae] constituti M 15 gratia dei RG mediolanensis] medolanensis V¹ ecclesiae mediolanensis P L 17 pergamatis] pergamitis B 19 laudanensis] laudunensis B 21 ticinensis] citinensis R chicinensis G tycenensis M 25 remolensis] remulensis BR romelensis N (c)remo(n)ensis? 26 unianimiter om. B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΞΑ Δεσιδέριος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἱπποριϰῆς ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΑ Ἰωάννης εὐσεβείᾳ θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ϰαθολιϰῆς ἐϰλησίας ⟨.....⟩ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΒ Δεϊουσδέδιθ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐϰλησίας Βρεϰτιάνα ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΓ Αὐδάϰης ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰλησίας Δεστονένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΔ Βενενάτος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰλησίας Ἀρτενσοῦ ταύτῃ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἀναφορᾷ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΕ Βενέδιϰτος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Βανδένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΣΤ Βόνος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Ἀλβινγαρένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΖ Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Βερϰελένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΗ Ῥουστίϰιος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Ταουρινάτων ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΞΘ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Βιντιμιλίου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

Ο Σεβῆρος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Λουνένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΟΑ Ἐλευθέριος ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Λουϰένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

ΟΒ Μαυριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσϰοπος τῆς ἁγίας ἐϰϰλησίας Τισένης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ ϰοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολιϰῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα ϰαὶ ὑπέγραψα.

MT

---

1 Ἱπποριϰῆς | Ἱπποπίϰης T 2 συνήνεσα | συναίνεσα T 3 ⟨.....⟩ *lac.* MT 5 συνήνεσα | συναίνεσα T 6 βρεϰτιάνα | βρεϰτίανα M 7 συνήνεσα | συναίνεσα T 9 δεστονένσου | δε(ρ)τονίνσου? 10 συνήνεσα | συναίνεσα T 13 συνήνεσα | συναίνεσα T 15 ἡμῶν *om.* M 17 ἀλβινγαρένσου | ἀλβίγα(ν)ίνσου? 18 συνήνεσα | συναίνεσα T 21 συνήνεσα | συναίνεσα T 24 συνήνεσα | συναίνεσα T 26 ἁγίας *om.* M 27 συνήνεσα | συναίνεσα T 29 σεβῆρος | σευῆρος M 30 συνήνεσα | συναίνεσα T 32 ἐλευθέριος | ἐλεύθεριος T 33 συνήνεσα | συναίνεσα T 35 μαυριανὸς | μαυριάνος M τισένης | τῆς σένης T (π)ισ(σ)ένης? 36 συνήνεσα | συναίνεσα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

60 Desiderius episcopus sanctae ecclesiae Ypporiensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
61 Iohannes episcopus sanctae ecclesiae Genuensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
62 Deusdedit episcopus sanctae ecclesiae ⟨.....⟩ in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
63 Audacis episcopus sanctae ecclesiae Dertonensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
64 Benenatus episcopus sanctae ecclesiae Astensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
65 Benedictus humilis episcopus sanctae ecclesiae Ualetensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
66 Bonus episcopus sanctae ecclesiae Aluinganensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
67 Theodorus humilis episcopus sanctae ecclesiae Bertelensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
68 Rusticus humilis episcopus sanctae ecclesiae Taornatis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
69 Iohannes humilis episcopus sanctae ecclesiae Uintimiliensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
70 Seuerus episcopus sanctae ecclesiae Lunensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
71 Eleutherius episcopus sanctae ecclesiae Lucensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
72 Maurianus episcopus sanctae ecclesiae Pisanae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 ypporiensis] ypponensis R sypporiensis L 5 ⟨.....⟩ *fac.* V ML K prixiae N² *marg.* (s.XV) 7 audacis] audax M dertonensis] detonensis V¹ detronensis V² dortonensis R detronensis G 9 benenatus] henenatus K astensis] artensis VP R NL K arthensis G 11 ualetensis] uadensis BR K ualentensis G badensis M badanensis N bandensis L. 13 aluinganensis] aluenganensis BR albinganensis M K albiganensis NL. 15 bertelensis] bereellensis R NL berthelensis G uercellensis M herrellensis K 17 taornatis] tauronatis B tauronatus R tornacis G 19 iohannes] iohannis P B uintimiliensis] bintimiliensis VPG uintimilensis N 21 seuerus humilis episcopus BR 23 eleutherius] eleuterus B lucensis] lunensis VPG MN K luciensis L. 25 pisanae] bisane V B¹ bysane P *om.* R pysanae MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΟΓ Σερένος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ποπουλονένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΔ Ῥεπαράτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φλωρεντίνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΕ Βαλεριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥουσελένσου ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΣΤ Κυπριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀρετήνης ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΖ Βιταλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σενένσου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΗ Μαρκιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βολοτεράνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ΟΘ Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σουανένσου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα καὶ ὑπέγραψα.

ἸΓ Ἀγνέλλας ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βουλσινιένσων ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΑ Κουστόδιτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Βαλεντίνου Κάστρου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΒ Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κλουσένης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΓ Βιταλιανὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τούσκης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΔ Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀναγνίνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT

---

1 σερένος | σέρενος M 2 συνήνεσα] συναίνεσα T 4 ῥεπαράτος] ῥεπάρατος M 6 συνήνεσα | συναίνεσα T 9 συνήνεσα | συναίνεσα T 10 ἀρετήνης] ἀρετηνῆς M 11 συνήνεσα] συναίνεσα T 13 σενένσου | σενενσοῦ M 14 συνήνεσα | συναίνεσα T 18 συνήνεσα] συναίνεσα T 21 συνήνεσα | συναίνεσα T 28 κλουσένης | κλουσαίνης T 33 ἣν] τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ T ὁμοθυμαδὸν ... ὁμοίως] συναίνεσα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

73 Serenus episcopus sanctae ecclesiae Popoloniensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
74 Reparatus episcopus sanctae ecclesiae Florentinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
75 Ualerianus episcopus sanctae ecclesiae Rosellensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
76 Cyprianus episcopus sanctae ecclesiae Aretinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
77 Uitalianus episcopus sanctae ecclesiae Senensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
78 Marcianus episcopus sanctae ecclesiae Uoloterranae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
79 Mauricius episcopus sanctae ecclesiae Bonensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
80 Agnellus episcopus sanctae ecclesiae Bulsinensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
81 Custoditus humilis episcopus sanctae ecclesiae Castroualentanae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
82 Theodorus episcopus sanctae ecclesiae Clusinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
83 Uitalianus episcopus sanctae ecclesiae Tuscanensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
84 Mauricius episcopus sanctae ecclesiae Anagninae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

1 populoniensis] populomensis B populoniensis R populonensis L 3 reparatus] separatus G 5 ualerianus humilis episcopus VPG roselensis] roselensis G MN 7 cyprianus] cyanus K¹ cypianus K² aretinae] arethinae RG arcatinae M² 9 senensis] senenensis M¹ 11 marcianus] mauricianus M uoloterranae] uoloiterranae VPG bolotterranae NL 13 bonensis] bononiensis R (sua)nensis? 15 agnellus] angelus N agnellus humilis episcopus K bulsinensis] uulsinensis BR K businensis M¹ 17 custoditus] custodens R castroualentanae] castroualentine V 19 clusinae] clusane BR 21 – 22 quam pro apostolica om. I¹ 23 – 24 mauricius ... subscripsi om. R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΠΕ Σατορνῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀλατρίνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΣΤ Βαλεριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας εἰς τὰ Ῥωσάνα ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΖ Γαυζίσκας ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σιγγιλίνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΗ Ἀγάθων ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκυλίας ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΠΘ Κυριακὸς ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πολένσου ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΑ Αὐριλλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Παρέντου ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΑ Οὐρσῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κένσου ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΒ Ἀνδρέας ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κελαιάνης ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΓ Γαυδέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τιργιώνης ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΔ Βενενάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ὀπετέργιρε ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΕ Οὐρσῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πατραβίνης ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΣΤ Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀλτινένσου ἐπαρχίας Ἰστρίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϘΖ Βεάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πισαυρένσου ἐπαρχίας Πενταπόλεως ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT

1 ἀλατρίνης] ἀλατρινῆς M 4 ῥωσάνα | ῥώσανα M 7 γαυζίσκας] γαύζιπος M γαυ(δ)ι(ω)σος? σιγγιλίνης] σιγγλίνης T σιγ(ν)ίνης? 9 ἀκυλίας | ἀκυλείας T ἐν om. M 13 ἐν om. M 15 αὐριλλιανὸς | αὐριλιανὸς T 21 κελαιάνης] κελλαιανῆς M 24 τῆς ... ἐκκλησίας om. T τιργιώνης] τιργιώνης T 25 ἣν] τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ T 25–26 ὁμοθυμαδὸν ... ὁμοίως | συνοδίνεσα καὶ T 27 ὀπετέργιρε] ὀπετεργίρε T ἐπαρχίας ἰστρίας om. T 36 βεάτος] βενέντος M πισαυρίνσου | πισαυρίσου M 37 ὁμοθυμαδὸν | κοινῶς M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

85 Saturninus episcopus sanctae ecclesiae Alagrinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
86 Ualerianus episcopus sanctae ecclesiae Rosanae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
87 Gaudiosus humilis episcopus sanctae ecclesiae Signinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
88 Agatho episcopus sanctae ecclesiae Aquiliensis prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
89 Cyriacus episcopus sanctae ecclesiae Polensis prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
90 Aurelianus episcopus sanctae ecclesiae Parentinae prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
91 Ursinus episcopus sanctae ecclesiae Censensis prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
92 Andreas episcopus sanctae ecclesiae Celcianae prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
93 Gaudentius episcopus sanctae ecclesiae Treiestinae prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
94 Benenatus episcopus sanctae ecclesiae Opotergensis prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
95 Ursianus episcopus sanctae ecclesiae Putauianae prouinciae Istriae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
96 Paulus episcopus sanctae ecclesiae Altinensis prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
97 Beatus episcopus sanctae ecclesiae Pisaurensis prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 alagrinae | ala(1)rinae? 3–4 ualerianus … subscripsi *om.* R 5 signinae] signanae MNL 7 agatho] augatho P aghato K aquiliensis] aquilegensis M aquilensis N prouinciae istriae *om.* MNL istriae] histriae B ystrie R striae K 9 cyriacus] cyriaco N prouinciae istriae *om.* MNL istriae] histriae B ystriae RG 11 aurelianus] aurilianus B mauricianus G arelianus N parentinae] arentine MNL prouinciae istriae *om.* MNL 12 quam … fide *om.* VP¹ 13–14 ursinus … subscripsi *om.* R 13 censensis] cessensis B ML K prouinciae istriae *om.* MNL 15 andreas humilis episcopus B² prouinciae istriae] proustriae V²P K *om.* MNL istriae | histriae B ystriae RG 17 treiestinae] tregestinae R MNL teiestrinae K prouinciae istriae *om.* MNL istriae] histriae B *om.* R ystriae G 19 benenatus] benaenatus V uenenatus R opotergensis] oportergensis R op(e)tergensis? prouinciae istriae *om.* MNL istriae | histriae B ystriae RG 21 ursianus] orsinianus B ursinus G putauianae] putabianae BR MNL K p(a)rauianae? prouinciae istriae *om.* MNL istriae | striae V²K histriae B ystriae RG 22 subscripsi. paulus episcopus sanctae ecclesiae parauianae (putauine BR, patabine MN) prouinciae istriae (p.i. *om.* MNL) in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi VPG BR MNL K 23 altinensis] altiensis VPG prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pendaplod VP pentapoli G 25 pisaurensis] pisauriensis B pysauriensis M pysaurensis R NL prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pintapolus VP pentapoli G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ϛΗ Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀριμίνου ἐπαρχίας Πενταπόλεως ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ϛΘ Δομένικος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ⟨.....⟩ ἐπαρχίας Πενταπόλεως ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ρ Ἀδριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νομανάτης ἐπαρχίας Πενταπόλεως ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΑ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Αὐσίμαρες ἐπαρχίας Πενταπόλεως ⟨ἐν⟩ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΒ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀγκῶνος ἐπαρχίας Πενταπόλεως ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΓ Βενενάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Οὐρουσίνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΔ Βονιφάτιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τουδεριτίνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΕ Ἐξιλαράτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μαντουρίας ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡϚ Ἀμάτωρ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βλεράνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΖ Γρατζιῶσος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σουτρίνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΗ Δεοδάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νεπεσίνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΘ Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φαλάρεως ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙ Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ἀμέρνης ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT

---

1 ἀριμίνου | ἀριμινοῦ M 4 ⟨.....⟩ *lac.* MT 5 ὁμοθυμαδὸν | κοινῶς M 10 αὐσίμαρες | αὐσίμα⟨τ⟩ες? 11 ⟨ἐν⟩ *om.* MT 16 οὐρουσίνης | ιρουσίνης T(!) ⟨π⟩ερουσίνης? 19 τουδεριτίνης | τουδερτίνης? 28 γρατζιῶσος | γραττίωσος M σουτρίνης | σωτρίνης M 29 ἀποστολικῆς | ἀληθοῦς M 34 φαλάρεως | φαλαρέως T 37 ἀνάξιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος T ἀμέρνης | σαμέρνης M ἀμερ⟨⟩νης? 38 ὁμοθυμαδὸν | κοινῶς M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

〈. . . . . .〉

99 Dominicus episcopus sanctae ecclesiae Fanensis prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
100 Adrianus episcopus sanctae ecclesiae Numanatis prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
101 Iohannes episcopus sanctae ecclesiae Auximatis prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
102 Iohannes episcopus sanctae ecclesiae Anconitanae prouinciae Pentapolim in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
103 Benenatus episcopus sanctae ecclesiae Perusinae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
104 Bonifacius episcopus sanctae ecclesiae Tudertinae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
105 Exhilaratus episcopus sanctae ecclesiae Manturianensis prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
106 Amator episcopus sanctae ecclesiae Bleranae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
107 Gratiosus episcopus sanctae ecclesiae Sutrinae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
108 Theodotus episcopus sanctae ecclesiae Nepesinae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
109 Iohannes episcopus sanctae ecclesiae Phalaritanae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.
110 Theodorus episcopus sanctae ecclesiae Amerinae prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

1–2 ariminum *om.* VPG BR MNL K 3 fanensis] fauensis V phanensis MNL K prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pentapolus VP pentapoli G 5 adrianus] hadrianus VPG numanatis] numenatis M menenatis N numenatis L prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pentapolus VP pentapoli G 8 iohannes] iohannis P B prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pentapolus VP pentapoli G 11 iohannes] iohannis P B anconitanae] anconitace V¹ antroniane R anchonitanae M prouinciae pentapolim *om.* MNL pentapolim] pentapolus VP pentapoli G 14 benenatus] benenanatus V perusinae] pyrusinae M prouinciae tusciae *om.* MNL tusciae] pentapolus VP tusciae BR 16 bonifacius] bonefacius BRG tudertinae] tudertinae R tudertinam K prouinciae tusciae *om.* MNL 17 quam ... subscripsi] ut supra V 18 exhilaratus] exilaratus P RG K manturianensis] manturianensis VPG manturanensis MN prouinciae tusciae *om.* MNL tusciae] istriae VP ystriae G 21 bleranae] bledanae BR MNL K prouinciae tusciae *om.* MNL 23 prouinciae tusciae *om.* MNL tusciae *om.* BR K 25 – 26 theodotus ... subscripsi *om.* R theodotus] theodorus B nepesinae] nepesiane N prouinciae tusciae *om.* MNL 27 phalaritanae] falaritanae BR ML prouinciae tusciae *om.* MNL 29 amerinae] ameriane N prouinciae tusciae *om.* MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΡΙΑ Βαρβατιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πολυμαρτίας ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΒ Δεουσδέδιτ ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ναρνιένσου ἐπαρχίας Τουσκίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΓ Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥαβέννης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΔ Στέφανος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σανσινάτης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΕ Βαρβάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κορνηλίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΣΤ Βίκτωρ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βουνονίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΖ Φλῶρος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κεσιτούνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΗ Βιτάλιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φαβεντίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΙΘ Ἰουστῖνος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βικοαβεντίνης ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚ Βικέντιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λιμένσου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚΑ Πλακέντιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πλακεντίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚΒ Μαυρίκιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Ῥηγίου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚΓ Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μοντέσου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚΔ Γρατζίωσος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Παρμένσου ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ΡΚΕ Μάγνος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πωπιλίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

MT

---

1 βαρβατιανός] βαρβιτιανὰς T πολυμαρτίας] πολιμαρτίος T 2 ὁμοθυμαδόν] κοινῶς M
4 δεουσδέδιτ | δεουσδέτιτ M ναρνιένσου] ναριένσου M ναρνιενσοῦ T 7 ῥαβέννης] ῥαβέντης M 12 κορνηλίας | κορνιλίας T 16 κεσιτούνης | κεσι⟨νάτ⟩ης? 19 ὁμοθυμαδόν om. M
21 συνετάξαμεν ὁμοθυμαδόν M 27 συνετάξαμεν ὁμοθυμαδόν M 28 μοντέσου] μοτ⟨ιν⟩έ⟨ν⟩σου?
32 πωπιλίας | πωπίλιος T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

111 Barbatianus episcopus sanctae ecclesiae Polimartiensis prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

112 Deusdedit episcopus sanctae ecclesiae Narniensis prouinciae Tusciae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

113 Theodorus exiguus episcopus sanctae ecclesiae Rauennatis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

114 Stephanus episcopus sanctae ecclesiae Sarsenatis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

115 Barbatus episcopus sanctae ecclesiae Corneliensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

116 Uictor episcopus sanctae ecclesiae Bononiensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

117 Florus episcopus sanctae ecclesiae Caesinatis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

118 Uitalis episcopus sanctae ecclesiae Fauentinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

119 Iustinus episcopus sanctae ecclesiae Uicouauentinensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

120 Uincentius episcopus sanctae ecclesiae Libiensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

121 Placentius episcopus sanctae ecclesiae Placentinae in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

122 Mauticius episcopus sanctae ecclesiae Regiensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

123 Petrus episcopus sanctae ecclesiae Mutinensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

124 Gratiosus episcopus sanctae ecclesiae Parmiensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

125 Magnus episcopus sanctae ecclesiae Popiliensis in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unianimiter construximus, similiter subscripsi.

VPG BR MNL K

---

1 barbatianus] barbacianus BR barbarus M polimartiensis | polimarciensis BR polimatiensis M¹ prouinciae tusciae om. MNL 4 deusdedit] deusdedi NL prouinciae tusciae om. MNL 6 rauennatis | rauenatis BR 8 stephanus | stefanus VP sthephanus G sarsenatis | sarrenatis V sarcaenaris P¹ sarcenatis P² R arsenatis M 10 corneliensis] corniliensis BR 12 bononiensis | bonoensis VPG 14 florus | glorus G caesinatis | cesinatis R MNL K 16–23 uitalis ... subscripsi om. R 22 placentius] placentinus VP L K 24 regiensis | rugiensis N 26 mutinensis] murinensis MN 28 parmiensis | parmensis R M (?) 30 popiliensis] popoliensis VPG popiliensis BR MNL K 31 construximus | conscripsimus R construxit N subscripsi] subscripsit N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἱκανῶς ἔχει καὶ τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ἀναγνωσθέντα· Μακάριος δὲ ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καθ' ἑτέραν τὰς ἤδη ὑποσχεθείσας παρ' αὐτῶν τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεις προκομιζέτωσαν.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Ὁρμισδου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος

MT

2 κατὰ *om.* M 16 δεκεμβρίου | δεκβρίου M 22 – 23 καὶ μαγίστρου ... ὑπάτων πατρικίου *om.* T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sufficiunt quae hodierna die relecta sunt; Macharius uero uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et qui cum eo sunt in altero secretario testimonia patrum, quae iam polliciti sunt, proferant.

ACTIO QUINTA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicensimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicensimo secundo septima die mensis Decembrii indictionis nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo amabili magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, quod cognominatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus

Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum

Theodoro glorioso exconsule patricio et comiti imperialis obsequii et substratego exercitus Thrachiae

Sergio glorioso exconsule patricio

Paulo glorioso exconsule patricio

Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta

Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae

Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti

Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore

VPG BR MNL K

---

1 piissimus *om.* K 2 machacius | macarius P R L maccharius B uenerabilis | amabilis K 3 et *om.* VP quae | qui P 4 proferant | proferunt VP¹G praeferant K 7 incipit actio quinta L quinta | .V. RG 9 domini nostri iesu RG dei *om.* VPG 10 nostris *om.* VPG decreto] creto B¹ 11 perpetuo ppt augusto VP ppt] propt P perpetuo L augusto] agusto V¹ uicensimo] uicessimo P uicesimo ML uigesimo K uicensimo septimo | XXVIII BRG² XXVII N septimo] nono G¹ 12 consolatum] consulatum RG ML consolatus K mansuetudinis] mansuetudines B¹ tertio decimo] tcio Xmo PG XIII. BR N heraclio] heracleo BR 13 atque | adque P tiberio] cybecio RG MN uicensimo] uicessimo P uicesimo G NL uigesimo K uicensimo secundo] XXII BR N septima] septimo VPG 14 decembrii] decembris VPG decembri R N indictionis] indictione BRG N K nona] .VIIII. G 16 praesedente | praesidente RG K 17 sacri | sacrari B¹ magni G et *om.* P 18 praesentibus | praesendentibus P praesedentibus BG praesidentibus R 19 niceta | nicaeta B nicata R imperialium | imperiale VPG 20 patricio | parcio P comiti | comite BR comitis K imperialis] imperiali VPG B substratego] substratigo BR substratego M 21 thrachiae] trachiae G thratiae B thraciae R MN traciae K 24 glorioso *om.* PG gloriose B logotheta | logothia V logotecha R loghoteta K 25 exconsule] exconsole V¹ curatore] curatore V coronatore P hormisdae] hormistae P¹ 26 excubiti BR ML K 27 exconsule | exconsole V et quaestore] exquäes VPG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου ταύτης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος

MT

---

2 θωμᾶ ... ὑπάτων om. M 21 καὶ τῶν M 25 βαβέννης] βαβέντης M 29 κυζίκου] κιζίκου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Polyeucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente autem et sancta atque uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est, in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi ⟨papae⟩ antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili atque sanctissimio archiepiscopo magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero et monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisario Theodori uenerabilis uicarii throni Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum agentibus uenerabilis centum uiginti quinque religiosorum episcoporum qui sunt circa antiquam Romam concilio, qui et per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum imperatorem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et uicario Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Trachiae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Calcedone

VPG BR MNL(5) K

---

1 polyeucto | polieucto VG M K exconsule | exconsole V 1–2 exconsule patricio thoma VPG 2 exconsule | exconsole V 3 dispositore] dispensatore B L prouinciarum | parrium G 7 et | ex VPG *om.* BR K 8 sancta | magno R atque | adque P²G synodo | sinodo B sanctionem | scanctionem V 9 uenerabilibus] uenerabilis VP¹ presbiteris | praesbiteris V uenerabili] uenerabile P B¹R K 10 praesentantibus] praesentibus VP praesentantes K πάπα = ⟨papae⟩ *om.* VPG BR K agathonis | agatonis K 11 uenerabili] uenerabile VP archiepiscopo | episcopo VPG *om.* BR constantinopoleos] constantinopoleus BR 13 amabili | amabile BR presbitero] prbro V K et¹ *om.* BR K uicario] uicharo V 14 machario | macario P¹ B theopoleos | theopoleus BR antiochiae | anthiochiae V anthyochiae R 15 religioso] religioso RG K presbitero] prbro V K presbytero B apochrisario] apocrisario B apocrisari R apocrisario G K uicarii] uichari V uicari PG throni | sedis K 16 hierusolimorum] hierosolimorum P iherosolimorum RG hyerusolimorum K 17 abundantio | abundanti V 18 uenerabilis *om.* BR centum uiginti quinque | CXXV VPG RG centum uiginti B 18–19 religiosorum | religiosorum RG K 20 subscriptiones] subscriptionis V facta | facrum VP 21 religioso] religioso G K uicario | uicharo V theodori | rheori V¹ 23 gortinae | gurtinae VPG insulae | insolae V 25 sisinnio | sysinnio V trachiae | thrachiae P¹ thraciae BR traciae K 26 cizici | cicaci G cyzici B cyrici R 27 nicomediae | nicomedia V nicomidiae B 28 photio | phocio V fotio B K focio R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Θυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Ἰωάννου ἐπισκόπου τοῦ Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καυτάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην

MT

3 βυζίης | βιζύης T 5 σηλυβρίας] σίλυβρίας T 6 μεθύμνης | μιθύμνης M 12 μελιτηνῆς | μελιτήνης T 20 μύνδου | μίνδου T 23 λάππης | λάππης M 24 ζηνωνουπόλεως | ζηνουπόλεως M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sisinnio episcopo Ierapoleos Phrigiae
Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Bizois Trachiae
⟨Gregorio⟩ episcopo Mitilenae
Sergio episcopo Silibriae
Andrea episcopo Methemne
Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camulianorum
Antonio episcopo Hipepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnae
Theodoro episcopo Melitinae
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gurdi
Theodoro episcopo Uerisse
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Clanei
Iohanne episcopo Myndi
Georgio episcopo Choensi
⟨Gregorio⟩ episcopo Cantanu
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonupoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theofane presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae qui cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma

VPG BR K

1 sisinnio | sysinnio V sisinio K ierapoleos | hierapoleus BR hyrapoleos K phrigiae | frigiae B K 2 seleuciae | seleutiae V seleuciae P seleutiae G sileucie B 3 bizois trachiae | bizitrachiae V byzois thraciae BR uicis traciae K 4 ypηγορίου = ⟨gregorio⟩ | georgio VPG BR K mitilenae | mitylenae P militene G mytylaenae B 5 silibriae | sylibriae P R silibrigiae G silimbriae B K 6 methemne | methymnae? 7 theognio | theogenio R 8 camulianorum | camilianorum G 9 antonio | antoni B hipepon | hihepon VP epepon G¹ hepepon G² ypepon BR K 10 anastasiopoleos | anastasiopoleus B anastasio R anastasipoleus G anastasiopoleos K 11 cinnae | cynnae VP chinnae G 12 melitinae | meletinae V melitenae PG B K 14 iustinianopoleos | iustinianopoleus BR 14 – 15 iustinianopoleos ... episcopo om. K 16 stephano | stefano V rheofano R heracliae | eraclie V 18 dometio | thometio V tometio PG 19 solomone | salomone BRG K clanei | clancy K 20 myndi | mindi V R 21 choensi | coensi G K 22 ypηγορίου = ⟨gregorio⟩ | georgio VPG BR K cantanu | cantane BR cantano K 24 eulalio | elalio V eolalio BR zinonupoleos | zinanupoleos VPG zinonupoleus BR zinonopoleos K 25 dalisandu | dalisandi PG B K dalizandi R 26 theodoro | theoro B 27 theofane | theophane G K abbate | abbas VPG cognominatur | cognominabatur V 28 monasterii | monasterio VPG monasteri B renati | senati VPG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κώνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην

Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου

Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

Καθεσθέντων τε τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων ἐκ πλαγίου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν ⟨μεγάλου⟩ βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ ἐκ μὲν τοῦ εὐωνύμου αὐτοῦ μέρους καθεσθέντων τῶν ὁσιωτάτων τοποτηρητῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς θεοφιλῶν ἐπισκόπων, ἐκ δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους ὁμοίως καθεσθέντων Γεωργίου τε τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἅμα αὐτοῖς θεοφιλῶν ἐπισκόπων, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἁχράντων εὐαγγελίων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπεν·

Ἐν γνώσει τυγχάνει ἡ θεόσοφος ὑμῶν εὐσέβεια, ὡς ἐν τῇ προλαβούσῃ συνελεύσει κατὰ τὴν γενομένην αἴτησιν ὑπὸ Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου ἡ ἀνάγνωσις γέγονε τῶν ἀταλείσων δύο ἀναφορῶν πρὸς τὴν θεοτείχιστον ὑμῶν γαλήνην ἀπό τε Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, καὶ ὡς διελαλήθη πρὸς Μακάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων πόλεως καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τὰς ἤδη ὑποσχεθείσας παρ' αὐτῶν χρήσεις προκομίζειν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων παριστώσας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

MT

9 magni = ⟨μεγάλου⟩ om. MT 10 μέρους αὐτοῦ M 12 ἁγιωτάτου om. T 16 ἀσηκρῆτις] ἀσεκρέτις T 20 τὴν | τὸν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conone et Stephano presbiteris ⟨et monachis⟩ monasterii, qui cognominatur Domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis parriarchii Constantinopolitani
Stephano presbitero et monacho discipulo Macharii uenerabilis archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

Resedentibus quoque gloriosis patriciis et consulibus ex latere piissimi et Christo dilecti magni nostri imperatoris Constantini, et ex parte quidem eius leua sedentibus uenerabilibus loci seruatoribus sanctissimi archiepiscopi antiquae Romae Agathonis et qui cum eis erant deo amabilibus episcopis, a latere autem eius dextro similiter sedentibus Georgio sanctissimo archiepiscopo magnae Constantinopoleos nouae Romae et Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et qui cum eis erant deo amabilibus episcopis, praepositis in medio sacrosanctis ⟨et inmaculatis⟩ euangeliis Christi dei nostri,
Paulus magnificus asecretis et imperialis secretarius dixit:

Cognitionem habet uestra deo instructa pietas, quod in anteriore conuentu secundum postulationem Georgii sanctissimi archiepiscopi a deo conseruandae regiae urbis eiusque synodi lectio facta est duarum suggestionum directarum ad deo munitam uestram serenitatem, illi⟨u⟩sque ab Agathone sanctissimo papa apostolicae sedis antiquae Romae et eius quae ab eius synodo, et quod interlocutio facta est ad Macharium uenerabilem archiepiscopum Antiochenae ciuitatis et eos qui cum eo sunt, ut sanctorum ac probabilium patrum quae dudum promiserant testimonia proferant demonstrantia unam uoluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, et suggerimus ad quod placuerit.

VPG BR MNL(7) K

---

1 conone] canone BG καὶ μοναχῶν = ⟨et monachis⟩ om. VPG BR K 3 oratoriorum] oraturiorum P oratorium G patriarchii] patriarchi VP R constantinopolitani] constantinopolitanae BR 4 presbitero] prob V macharii] maccharii V macari P B macarii R machari G theopoleos] theopoleus BR 5 antiochiae] anthiochiae R K 7 resedentibus] residentibus V R K quoque cum gloriosis K gloriosis] gloriosissimis MNL (ἐνδοξοτάτων) consulibus et ex K 8 nostri om. V imperatoris] imperiale VPG imperii N leua] leue BR sedentibus uiris uenerabilibus MNL uenerabilibus] uenerabilis VPG uen K 9 agathonis archiepiscopi antiquae romae M agathonis] agaronis L K erant] erunt VP 10 amabilibus episcopis] amabiles episcopi BR eius om. V dextro] dextero BR K sedentibus] redentibus VP 11 constantinopoleos] constantinopoleus BR macharioˇ] macchario V macario P BR L 11 – 12 uenerabili] uenerabile VP M 12 theopoleos] theopoleus BR antiochiae] anthiochiae V anthyochiae R erant] erunt V sunt G¹ 13 praepositis] propositis M et prepositis K καὶ ἀχράντων = ⟨et inmaculatis⟩ om. VPG BR MNL K dei] domini K 14 asecretis] ascretis V¹ K secretarius] secretarias VP secretarios BR 15 uestra] deo M instructa] instructae V instera B¹ pietas] piaeras V anteriore] anteriorae V ateriore G teriore N¹ 16 georgii] gregorgio V¹ georgio V² georgi P B conseruandae huius regiae M 17 synodi] sinodi V B synodo K suggestionum] suggestionem V¹ ad deo] ado P NL ad a deo B adeo RG 18 illi⟨u⟩s corr. Lu] illis VPG MNL K illi⟨u⟩s quc om. BR agathone] agarone L K er] ex VPG 19 eius quae om. BR interlocutio] interloquutio V macharium] maccharium V macarium P BR L uenerabilem] uenerabili N 20 antiochenae] anthiocenae V antiochi..e B ras. antiochie R antiocenae G K ut] et R probabilium] probalium V 21 testimonia] testimonii VP¹ proferant] proferunt VPG 22 in om. VPG R dispensatione] dispensationis VPG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Λεγέτωσαν Μακάριός τε ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεοφιλεῖς, εἰ κατὰ τὴν αὐτῶν ὑπόσχεσιν εὐτρεπεῖς ὑπήντησαν.

Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον·

Ναί, δέσποτα· ἰδοὺ δύο κωδίκια ἐπιφερόμεθα, ἐν οἷς παρεξεβάλλομεν διαφόρους χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων, καὶ ταύτας κελεύσατε ἀναγνωσθῆναι.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τὰ εἰρημένα κωδίκια ὑποδεχέσθωσαν καὶ κατὰ τάξιν ἡ τούτων ἀνάγνωσις γινέσθω.

Καὶ λαβὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τὰ δύο κωδίκια ἀνέγνω τὸ πρῶτον κωδίκιον ἔχον ἐν προγραφῇ οὕτως· „Χρήσεις ἁγίων πατέρων ἐν τὸ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ θέλημα διδασκόντων, ὅπερ ἐστὶ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος·" καὶ καθεξῆς ἀνέγνω πάσας τὰς χρήσεις τὰς ἐγκειμένας ἐν τῷ αὐτῷ κωδικίῳ ὁμοίως καὶ τὰς ἐν τῷ δευτέρῳ κειμένας πάσας.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπεν·

Ἐν γνώσει γεγόναμεν τῶν νῦν προκομισθεισῶν χρήσεων παρά τε Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἀλλ' εἴπερ ἑτέρας χρήσεις βούλονται προαγαγεῖν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὑποσχεθέντος παρ' αὐτῶν ἑνὸς θελήματος καὶ ⟨μιᾶς⟩ ἐνεργείας ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καθ' ἑτέραν ταύτας προαγαγέτωσαν.

MT

15 κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν M 18 παρ' αὐτῶν om. M 19 unius = ⟨μιᾶς⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Edicant Macharius deo amabilis archiepiscopus et qui cum eo sunt deo amabiles, si secundum suam pollicitationem praeparati occurrerunt.

Macharius deo amabilis archiepiscopus et qui cum eo sunt dixerunt:

Etiam, domine. ecce duo codices deportamus, in quibus deflorauimus diuersa testimonia sanctorum ac probabilium patrum, et haec iubetote relegi.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Praedicti codices suscipiantur et secundum ordinem horum lectio fiat.

Et accipiens Antiochus religiosus lector et notarius Georgii sanctissimi patriarchae Constantinopoleos duo codices relegit priorem codicem continentem in superscriptione ita: „Testimonia sanctorum patrum unam domini Iesu Christi ⟨filii dei⟩ uoluntatem docentia, quae est etiam patris et spiritus sancti" et sequenter relegit omnia testimonia, quae contenebantur in eodem codice, similiter et omnia quae contenebantur in secundo codice.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Notitiam habemus modo prolatorum testimoniorum, quae a Macharío deo amabili archiepiscopo Antiochiae et qui cum eo sunt, sed si quidem altera testimonia uolunt proferre ad conprobationem promissae ab eis unius uoluntatis et unius operationis in dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, in subsequenti haec proferant.

VPG BR MNL K

---

1 macharius | maccharius V macarius P R L amabiles | amabilis B¹ si *om.* B 3 praeparati | praeparatiu VP 4 machacius] maccharius V macarius P BR L amabilis | amabiles V amabili N 5 duo | duos RG M deportamus | deportauimus M deflorauimus] deplorauimus N 6 ac] a B² probabilium] prubalium B iubetote relegi] iubeto relegi R iubeto ter elegi N iubeto ter legi L 7 constantinus imperator N 8 praedicti] praedixi VP ordinem *om.* G 9 accipiens] accipiat G antiochus] antiocus B religiosus] religiosus RG MNL K patriarchae | patri NL 9–10 constantinopoleos | constantinopoleus BR 10 duo | duos BRG ML priorem | primiotem B continentem | tenentem B in *om.* B superscriptione | superscriptionem BR 11 domini nostri iesu VPG B K τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ = ⟨filii dei⟩ *om.* VPG BR MNL K docentia] dicentia V¹ 12 patris | patri VP patris et filii et VG relegit | elegit P testimonia *om.* M 13 contenebantur¹ | contenebatur V continebantur RG MNL K codice] codicae P codicem N K contenebantur² | continebantur R MN K 14 constantinus piissimus imperator K 15 prolatorum] probatorum V macharío | macario P R NL macari B amabili] amabilem R amabilis N 16 altera | alia K 17 proferre] proferrae P conprobationem | conprouationem V comprobationem ML K promissae] promise VP eis] eius L uoluntatis] uoluntates V 18 christi *om.* B² cristi K ueri] uere VPG ueri dei nostri *om.* BR haec] huius VPG (*cf.* 127,8)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου σύγκλητου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ δωδεκάτῃ τοῦ Φευρουαρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων

Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων

Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης

Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου

Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου

Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Ὁρμίσδου

Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου

Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος

Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν

Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων

Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

MT

---

1 ἕκτη] ϛ΄ T 9 δωδεκάτῃ τοῦ] δωδεκάτου M φευρουαρίου] φῇ T 10 ἑνάτης] θ΄ T
19–20 Ἰουλιανοῦ … παύλου MT 22 τῶν ὁρμίσδου οἴκου M 25 κοιαίστωρος] κυαίστωρος T
28 καὶ … ἐπαρχιῶν om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTIO SEXTA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis ac serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicesimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicensimo secundo duodecima die mensis Februarii indictionis nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, quod cognominatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta gloriosissimo exconsule patricio et magistro imperialium ufficiorum
Theodoro gloriosissimo exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo gloriosissimo exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et questore
Policucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

VPG BR K

---

4 christi] cristi K imperantibus] imperatoribus G 5 nostris *om.* VPG flauiis] flauius VP 6 *add.* B[4] 6 uicesimo] uicessimo P uigesimo K uicesimo septimo] uicesimo VII[mo] P XXVIIII BR .XXVIII[mo] G 7 consolatum] consularum RG consularus K tertio decimo] terccio decimo V XIII[tio] PG XIII BR heraclio] heracleo BR 8 atque] adque P riberio] tyberio RG anno *om.* VPG uicensimo] uiccessimo P uigesimo K uiccensimo secundo] .XXII. BRG 9 duodecima] duadecima K die *om.* VPG februarii] febr V febro PG indictionis] inditionc B indictione R K 11 praesedente] praesidente P[2]G K christo] cristo K in *om.* G secretario] secretario P 12 eius] ei G serenitatis] serenitati G 14 gloriosissimo] glorioso K patricio] patritio B K officiorum] offitiorum V K 15 gloriosissimo] glorioso BR K patricio] patritio V B K obsequii] officii G substratego] substrathego BR 16 thraciae] traciae G K 17 glorioso] gloriosc P[1] patricio] patritio V B K 18 gloriosissimo] glorioso G K patricio] patritio V B K 19 militari] militarii V militario PG logotheta] logotha V logotetae K 20 glorioso] gloriosissimo K patricio] patritio V B K et curatore] excuratore VPG 21 glorioso] gloriosissimo K comitis] comiti V 22 glorioso] gloriosissimo K patricio] patritio V B K questore] quaestore B 23 policucto] polycucto P BR glorioso] gloriosissimo BR K exconsule patritio V 24 glorioso] gloriosissimo K 25 glorioso] gloriosissimo K dispositore] dispensatore R prouinciarum] prouintiarum V B 26 glorioso] gloriosissimo K 27 glorioso] gloriosissimo K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, ταυτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας
5 Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
10 Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Παπέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν
15 Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
20 Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
25 Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακαρίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης

M Γ

10 ὁσιωτάτου] ἁγιωτάτου M 12 – 19 ἀρχιεπισκόπου] ἐπισκόπου M 22 ἐπισκόπου om. M
29 βυζίης] βιζύης Γ

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conueniente autem et sancta atque uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est, in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi papae antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili et sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisario Theodori uenerabilis loci seruatore sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum agentibus uenerabilis centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum, quod circa antiqua Roma est concilii, qui et per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum imperatorem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et locum agente deo amabilis archiepiscopi Rauennae Theodori
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Eracliae Thrachiae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Calcedone
Sisinnio episcopo Ierapoleos Phrigiae
Macrobio episcopo Seleutiae Hisauriae
Georgio episcopo Biziae Trachiae

VPG BR K

---

1 conuenicole] conuenienti B atque] ac BR uniuersali] uniuersale B¹ synodo] sinodo V B sanctionem] scanctionem V 2 urbe] urbae V 3 presbiteris] presbyteris B uenerabili] uenerabile VP K diacono] subdiacono K 4 agathonis] agaronis G K 5 uenerabili] uenerabile V B constantinopoleos] constantinopoleus BR 7 amabili] amabile BR presbitero] praesbitero K uicario] uichario V 8 machario] macario P R uenerabili] uenerabile B theopoleos] theopoleus BR antiochiae] antiociae V anthiochiae BR 9 religioso] religioso RG K presbitero] praesbitero B apochrisario] apocrisario BR apocrisiario G K theodori] theodoro V uenerabilis] ueneralis V¹ seruatore] seruatoris BR 10 hierusolimorum] hierosolimorum PG hyerusolimorum K 11 portuensis] partuensis V abundantio ... paternensis *om.* V 12 regitanae] regiana VP regiane G regiana et locum VPG uenerabilis] uenerabilibus P² K uenerabilium BRG centum uiginti quinque] CXXV VPG BR 13 antiqua roma] antiquam romam G per *om.* G proprias] prias P¹ 16 theodoro] theodore B religioso] religioso G K 17 theodori] theodeti B 18 basilio] balio VPG ciuitatis] ciuitate VPG gortinae] gurdine V gurtinae K insulae] insolu V 20 eracliae] heracliae RG K thrachiae] trachiae V thraciae PG BR 21 cizici] cyzici BR 23 photio] pootio V fotio B K focio R niciae] nitiae VG 24 calcedone] calchedon V chalcedone P calcedoniae R 25 ierapoleos] hierapoleus BR hyerapoleos K phrigiae] frigiae BR K 26 seleutiae] releutiae VP sileuciae BR 27 biziae] byzois B bizois R uiziae K trachiae] traciae PG BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Ἰωάννου ἐπισκόπου τοῦ Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κῶου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καυτάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωναυπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Κύωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

MT

---

2 σηλυβρίος | σηλυβρίας T 3 μεθύμνης | μηθύμνης M 6 ὑπαίπων] ὑπέπων T 11 ἐπισκόπου om. M 21 ζηνωναυπόλεως | ζηναυπόλεως M 26 ῥενάτης] ῥενᾶ τῆς T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

⟨Gregorio⟩ episcopo Mytilenae
Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Metimnae
Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camulianorum
Antonio episcopo Hypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnae
Theodoro episcopo Meletinae
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordi
Theodoro episcopo Uerissae
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Clanei
Iohanne episcopo Myndi
Georgio episcopo Coensi
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zininopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophane presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae quod cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renatis positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii quod cognominatur Domus Arsicia positi similiter in antiqua Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis patriarchii Constantinopoleos
Stephano presbitero et monacho discipulo Macarii uenerabilis archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

VPG BR K

---

1 γρηγοριου = ⟨gregorio⟩ | georgio VI²G BRG K mytilenae | mitilenae V mytilinae B mituline R 2 silimbriae | sylimbriae V R 3 andrea | andreae V metimnae | merymnae B methymnae R 4 theognio | theogenio BR teognio G K 5 episcopo anastasio camulianorum V² 6 hypepon | hyppepon V ypepon BRG K 7 anastasiopoleos | anastasiopoleus BR 8 cinnae | cynnae P K 9–10 theodoro … dascilii om. B K 9 meletinae | meltine V meletenae G 11 iustinianopoleos | iustinianopoleos VPG iustinianopoleus BR gordi | gurdi BR K 13 stephano | stefano V 15 dometio | dometio BR 16 solomone | salomone BRG K 17 myndi | mundi B¹ mindi K 18 coensi | choensi B cohensis R 18–19 coensi … episcopo om. K 19 gregorio | georgio BRG cantani | cantanae B cantarie R 21 eulalio | elalio P¹ eulalio BR 21 zininopoleos | zininopoleos BR zininopoleos G zinonopoleos K 22 dalisandu | dalisandi PG BR K 24 theophane | theophaniae B theofano R presbitero | praesbitero B et abbate | abbas VP abb G siciliae | siliciae B 25 presbitero | praesbitero B monasterii | monasticii B renatis | renati BR K positi | posito VP 26 conone | canone G presbiteris | presbitero V praesbiteris B monachis | monacho VP monatis K quod | qui V arsicia | arsitia VG K 28 oratoriorum | oratorium V² uenerabilis | uenerabili V patriarchii | patriarchi VP R constantinopoleos | constantinopoleus BR 29 stephano | sthephano P macarii | macria P² macari B macharii K theopoleos | theopoleus BR teopoleos K 30 antiochiae | anthiociae B anthiochiae R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ καθεσθέντων τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων εὐαγγελίων, Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπεν·

Ἐπίσταται ἡ θεόσοφος ὑμῶν εὐσέβεια, ὡς κατὰ τὴν ἑβδόμην τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς διελαλήθη πρὸς Μακάριον τὸν ὁσιώτατον πρόεδρον τῆς Ἀντιοχέων ⟨μεγαλο⟩πόλεως καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, εἴπερ ἔχουσιν ἑτέρας χρήσεις συμβαλλομένας τῷ αὐτῶν προβλήματι, τουτέστι περὶ ἑνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας ταύτας προκομίσαι, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Διεξίτω Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰ κατὰ τὰ διαλαληθέντα αὐτοῖς τὸ ἀποχρῶν περιποιήσαντες παρεγένοντο.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον·

Ἰδού, δέσποτα, ἐν χερσὶν ἐπιφερόμεθα ἕτερον κωδίκιον περιέχον χρήσεις διαφόρων ἁγίων πατέρων, καὶ ταῦτα κελευόντων ὑμῶν παρέχομεν πρὸς ἀνάγνωσιν.

Καὶ λαβὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος ⟨Γεωργίου⟩ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω ἔχον ἐν ἐπιγραφῇ· „Τὰ ἑπόμενα τῶν περὶ θελήματος χρήσεων" καὶ ἀνέγνω ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Καὶ τούτων τὴν εἴδησιν ἐλάβομεν· εἴπερ οὖν βούλεται τὸ μέρος Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ἕτερόν τι προκομίσαι πρὸς σύστασιν τῶν παρ' αὐτοῦ ὑποσχεθέντων, λεγέτω.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ⟨Θεουπόλεως⟩ Ἀντιοχείας καὶ Στέφανος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ὁ αὐτοῦ μαθητὴς καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εἶπον·

Ἀρκούμεθα, δέσποτα, ταῖς ἤδη προκομισθείσαις χρήσεσι παρ' ἡμῶν τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων, καὶ ἑτερόν τι προκομίζειν οὐ βουλόμεθα.

---

16 – 26 cf. p. 214,23 – 26

MT

---

2 τοῦ τρούλλου | τρούλλω M 3 ὁ om. M 3 – 4 ἀσηκρῆτις | ἀσεκρέτης T 5 δεκεμβρίου] δεκεβρίου M δεκ T 6 ⟨μεγαλο⟩πόλεως] πόλεως MT 16 χρήσεις = ⟨γεωργίου⟩ om. MT 18 ἕως | ἀχρι M 20 ἐλάβομεν | λάβωμεν M 21 αὐτοῦ] αὐτῶν T 23 ⟨θεουπόλεως⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Resedentibus quoque gloriosis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis secundum ordinem in eodem Trulli secretario, praepositis in medio sanctis et inmaculatis euangeliis, Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

Nouit a deo instructa uestra pietas, quod per septima die Decembrii mensis interlocutio facta est ad Macarium (uenerabilem) praesulem Antiochiae magnae ciuitatis et ad eos qui cum eo sunt, si utique habent altera testimonia, quae concurrant propositioni eorum, id est de una uoluntate et una operatione, haec proferre, et suggerimus ad quod placuerit.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Prosequatur Macarius deo amabilis archiepiscopus et qui cum eo sunt, si secundum interlocutionem ad eos factam quod debetur praeparantes aduenerunt.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et qui cum eo sunt dixerunt:

Ecce, domine, prae manibus gerimus et alterum codicellum, in quo continentur testimonia diuersorum sanctorum patrum, et hoc uobis iubentibus porrigimus ad legendum.

Et accipiens Antiochus religiosus lector et notarius Georgii sanctissimi patriarchae Constantinopoleos relegit habens in superscriptione: „Sequentia testimoniorum de uoluntate" et relegit ab initio usque ad finem.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Et horum scientiam accipimus; si quidem uult pars Macari deo amabilis archiepiscopi Antiochiae aliud quid proferre ad stabilitatem eorum quae ab eo promissa sunt, edisserat.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Theopolitanus Antiochiae et Stephanus presbiter monachus eius discipulus et qui cum eis sunt dixerunt:

Sufficientes sumus, domine, in his quae iam a nobis prolata sunt testimoniis sanctorum ac probabilium patrum, et aliud quid proferre nolumus.

VPG BR MNL K

---

1 sedentibus] residentibus RG K quoque *om.* K gloriosis] gloriosissimis BR patriciis] patritiis B K et consulibus] exconsulibus VP²G uenerabilibus] uenerabilis V 1–2 et deo amabilibus *om.* G 2 trulli] trullis B 5 per *om.* R die *om.* VP decembrii] decembris P²G 6 macarium] machariun G MN K τὸν ὁσιώτατον = (uenerabilem) *om.* VPG BR MNL K antiochiae] antiociae V anthiochiae P B ciuitatis] ciuitate V 7 altera] alia M concurrant] concurrunt VPG propositioni] propositionibus BR praepositioni M K 8 et de una G una² *om.* BR haec] huius VPG (*cf.* 169,18) ad quod] at quam VP 10 macarius] macerius V¹ marius P¹ machacius G MN K 11 deo amabilis macarius archiepiscopus BR 12 debetur] debentur BR praeparantes] praeparati BRG aduenerunt] aduenerant VP 12 machacios] macarius P B uenerabilis *om.* K dixerunt] ∂ V ∂∂ P *om.* G 13 codicellum] codice illum V codicem illum P continentur] contenentur B 14 sanctorum diuersorum K porrigimus] porregimus B 15 antiochus] antiocus B religiosus] religiosus RG MNL K lector] lectur V georgii] georgio V georgi B sanctissimi] sanctissime VP patriarchae] patriarchiae P¹ 15–16 constantinopoleos] constantinopoleus BR 16 in *om.* M superscriptione] superscriptionem V testimoniorum] testimoniarum B¹ 19 accipimus] accepimus BR MNL macari] machati V macarii P¹ R machatii G M K 20 promissa] promisa P¹ edisserat] adisserat G ediserat BR edisserant N ediserat L 21 macharius] macarius VP² marius P¹ uenerabilis *om.* BR antiochiae] anthiochiae P stephanus] stefanus V 21–22 presbiter et monachus NL 22 monachus] monacus L K 24 a *om.* K a nobis *om.* M testimoniis] testimonia M 24 probabilium] probalium VG quid] qui P¹ *om.* R quod N proferre nolumus] proferendumus M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τὰ προκομισθέντα τρία κωδίκια παρὰ τοῦ μέρους Μακαρίου τοῦ ἁσιωτάτου σφραγιζέσθωσαν ἔκ τε τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καὶ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τοῦ θρόνου τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας.

Καὶ ἐσφραγίσθησαν.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ῥώμης καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι καὶ εὐλαβέστατοι κληρικοί τε καὶ μοναχοὶ εἶπον·

Εὐσεβέστατε δέσποτα, πρὸς οἷς τίποτε περὶ ἑνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας οὐκ ἀπέδειξαν Μακάριός τε ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ Στέφανος ὁ αὐτοῦ μαθητὴς καὶ Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας καὶ Σολομὼν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλανέου ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν παρ' αὐτῶν προκομισθεισῶν χρήσεων, ἀλλὰ καὶ αὐτάς, ἃς παρήγαγον ἐπὶ τῆς ὑμῶν εὐσεβείας καὶ τῆς ἁγίας συνόδου, περιέκοψαν χρήσεις καὶ τὰ μὲν εἰς τὸν τριαδικὸν περὶ ἑνὸς θελήματος συντείνοντα λόγον ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προήγαγον, τὰ δὲ ἀριθμόζοντα καὶ κυρίως ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἐγκείμενα νοήματά τε καὶ ῥήματα περιέτεμον· ὅθεν αἰτοῦμεν τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς κράτος τὰ αὐθεντικὰ βιβλία ὧν προήγαγον πατρικῶν χρήσεων προαχθῆναι ἐκ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ ἀντιβληθῆναι πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν ἐπιδοθέντα κωδίκια, καὶ παριστῶμεν τὸν γενόμενον παρ' αὐτῶν ἐν αὐτοῖς συσκιασμόν. μετὰ χεῖρας δὲ ἔχοντες ἡμεῖς κωδίκιον περιέχον πλείστας χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων τρανῶς παριστώσας δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βεβήλων αἱρετικῶν χρήσεις δηλούσας τὸ ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ὁμοφωνούσας τῷ περὶ ἑνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας δόγματι Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀντιλεγόντων δεόμεθα ἐπὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ταύτας ἀναγνωσθῆναι.

MT

3 τε om. M 8 τε om. M 14 παρήγαγον | προήγαγον T 22 ἡμεῖς om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Tres codices, qui prolati sunt a parte uenerabilis Macari, sigillentur tam a gloriosissimis iudicibus quamque a parte apostolicae sedis antiquae Romae nec non et a parte sanctae sedis huius sanctissimae magnae ecclesiae.

Et sigillati sunt.

Theodorus et Georgius uenerabiles presbiteri et Iohannes uenerabilis diaconus, qui locum praesentabant sanctissimi papae apostolicae Romae sedis et qui cum eis erant deo amabiles episcopi et religiosi clerici et monachi dixerunt:

Piissime domine, ad quod aliquid de una uoluntate et una operatione non ostenderunt Macarius deo amabilis archiepiscopus Antiochiae et Stephanus eius discipulus et Petrus deo amabilis episcopus Nicomediae et Solomon deo amabilis episcopus Clanei in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi per testimonia ab eis prolata, sed et ipsa testimonia, quae protulerunt coram uestra pietate ac sancta synodo, detruncauerunt, et quae ad trinitatis quidem attine(n)t rationem de una uoluntate pro incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi protulerunt, quae uero conueniunt et propriae pro huiusmodi incarnationis dispensatione domini dei nostri Iesu Christi posita sunt tam sensus quamque uerba detruncauerunt; unde petimus uestram piissimam fortitudinem authenticos codices prolatorum ab eis paternorum testimoniorum proferri ex uenerabili patriarchio huius regiae ciuitatis et conferri cum codicibus ab eis ublatis, et demonstramus quae ab eis in his facta est obcaelatio. prae manibus igitur habentes codicem continentem plurima testimonia sanctorum ac probabilium patrum clare ostendentia duas naturales uoluntates et duas naturales operationes inconfusae atque indiuisae in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, nec non et prophanorum hereticorum testimonia insinuantia unam uoluntatem et unam operationem, quae consonant cum dogmate super una uoluntate et una operatione Macarii deo amabilis archiepiscopi Antiochiae et eorum, qui cum eo contradicunt, quaesumus ut coram uestra pietate haec relegantur.

VPG BR MNL K

---

2 parte] patre K macari] machari V macarii P² R macharii G M K 3 apostolicae romanae sedis B¹ 6 theodorus] theodoro VP¹ georgius] georgio VPG uenerabiles] uenerabili V uenerabilis P uenerabilibus G presbiteri] praesbyteri B iohannes] iohannis B uenerabilis] uenerabili V diaconus] diaconi P dyaconus R 7 praesentabant] praesrabant P M sanctissimi] sanctissime VPG romae] romanae BR MNL K amabiles] amabilis V 8 religiosi] religiosi RG MN K religiosissimi L. monachi] mone N monaci K 9 quod] quid R de una uoluntate et una operatione aliquid K operatione] operacione V 10 macarius] macharius G MN K antiochiae] anthiochiae K stephanus] stefanus V 11 amabilis¹] amabiles P² nicomediae] nichomediae VG K solomon] salomon BRG MN K 11 – 12 incarnationis] incarnationes B incarnationis in dispensatione VP 12 domini ... christi *om.* K sed] s&c (*sed*) V ipsa *om.* V 13 coram] quoram V synodo] sinodo V B M 14 attine(n)t *corr.* Lu] attinet VPG MNL K adtinet BR rationem] ratione B N actionem L. 16 huiusmodi in incarnationis BR dispensatione] dispensationis VP¹ dei *om.* BRG MNL K christi] cristi K 17 sensus] sensu BR M quamque] quam N uerba] uerbis M 18 authenticos] aucienticos R autenticos K uenerabili] uenerabile BR 20 obcaelatio] obcelatio V NL K obscelatio R 21 clare] clarae V 21 – 22 uoluntates naturales M 22 atque] adquae P incarnationis] incarnationes B 22 – 23 incarnationis in dispensatione VPG² 23 christi] cristi K ueri] uere VPG prophanorum] profanorum BR M K 24 quae] q.ae B consonant] consonent B consonanti R 25 una uoluntate] unam uoluntatem K una operatione] unam operationem V K macarii] macarius V K macaris B macharis G macharii M macharios N 26 antiochiae *om.* K quaesumus] quaesummus V quesumus R NL K coram] quorum VPG¹ pietate] piaetate V K 27 relegantur] legantur BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
Καθ' ἑτέραν τούτων ἡ προκομιδὴ καὶ ἀνάγνωσις γινέσθω.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΒΔΟΜΗ
ΤΟΜΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τῶν Ὁρμίσδου οἴκων
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος
Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

MT

2 ἡ προκομιδὴ τούτων M γινέσθω] γινέσθω M 13 φεβρουαρίου] φή T 14 ἑνάτης] θ' T
29 πατρικίου om. M κοιαίστωρος] κυαίστορος T 33 θωμᾶ ... ὑπάτων om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Pissimus imperator Constantinus dixit:
In subsequenti eorum prolatio ac lectio fiat.

ACTIO SEPTIMA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis et serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicesimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicesimo secundo tertia decima die mensis Februarii indictionis nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii quod cognominatur Trullus et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et quaestore
Polyeucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

VPG BR MNL(?) K

1–2 piissimus ... fiat *om.* M 2 prolatio] probatio V ac lectio] ac actio K 5 septima] VII^ma V VII PG B 7 domini nostri Iesu G christi] cristi K dei *om.* VPG 8 a *om.* B L 9 uicesimo septimo] XXVII V uicessimo septimo P XXVIIII B uicesimo VIII° RG uigesimoseptimo K 10 consolatum] consulatum RG K tertio decimo] XIII V BR XIII^mo PG heraclio] heracleo BR 11 tiberio] tyberio P R uicesimo secundo] XX^mo secundo V uicessimo secundo P XXII BR uicesimo II° G 11–12 tertia decima] terciadecima V XIII. BR tercia X^a G 12 februarii] febrii V febrarii P febo G indictionis] indictione BRG K nona] VIIII BG IX. R 14 praesedente] presidente G K resedente N imperatore magno B K 15–16 serenitatis in praesentibus VP 17 nicera] nicaeta P vicera R patricio] patritio B K imperialium] imperialis VPG officiorum] offitiorum V K 18 patricio] patritio V B K comite] comiti V comitis G obsequii] obsequi VP 19 patricio] patritio V B K 20 patricio] patritio V B K 21 exconsule] exconsel V^1 exconsol V^2 patricio] patritio V B K militari] militani B logotheta] logotha V logotecha R 22 patricio] patritio B K hormisdae] hormiste P^1 23 patricio] patritio B K comitis] comiti P^2G excubiti] excubii BR K 24–25 iohanne ... exconsule *om.* VP 24 patricio] patritio B K 25 polyeucto] policucto G K 26 thoma] thomo V glorioso om. V exconsule + patritio V patricio PG 27 dispositore] dispensatore R prouinciarum] prouintiarum V B 29 exconsule patricio et K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας

MT

6 καὶ ἁγιωτάτου om. M 15 ἑκατὸν ... πέντε | ρκε T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conueniente autem et sancta ac uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi papae antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili et sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et uicario sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Machario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisiario Theodori uenerabilis ⟨loci seruatore⟩ sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum agentibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam est, centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilii, qui etiam per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum principem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et locum seruante deo amabilis Theodori archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Calcedone
Theodoro episcopo Melitinae
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae

VPG BR K

---

1 et *om.* BR ac] atque K uniuersali] uniuersale K synodo] sinodo V B imperialem] imperialis VPG 2 a *om.* G conseruanda] conuersanda V B conseruandis R urbe] urbae V 3 uenerabili] uenerabile VP K 4 praesentantibus] repraesentantibus VPG agathonis] agatonis B K 5 uenerabili et] uenerabile atque K sanctissimo] sanctissimi B archiepiscopo *om.* K constantinopoleos] constantinopoleos BR constantinopoleos archiepiscopo nouae K 7 deo *om.* B amabili] amabile VP R K presbitero] prbm VP praesbytero B et[1] *om.* G alexandriae] alexandrinae VPG ciuitatis] ciuitate V 8 machario] mucario P BR uenerabili] uenerabile VP theopoleos] theopoleus BR antiochiae] antihociae V anthiochiae G 9 religioso] religioso RG K presbitero] brbro V praesbytero B apochrisiario] apocrisario V apocrisiario G K theodori] theodoro K 9–10 τοποτηρητοῦ = ⟨loci seruatore⟩ *om.* VPG BR K 10 hierosolimorum] hierosolimonum PG hyerosolimorum K 11 ciuitatis[1]] ciuitate VPG ciuitatis[2]] ciuitate VPG 12 regitanae] regiatane V uenerabilis] uenerabile V uenerabilibus K quod] qui VP B 13 centum uiginti quinque] CXXV VPG B 16 theodoro glorioso atque religioso K religioso] religioso RG K presbitero] praesbytero B et monacho locum BR et monacho et locum G seruante et deo V seruantę] seruantem B K rheodori deo amabilis K 18 ciuitatis] ciuitate VPG gortinae] gurtine B K 20 rhraciae] rraciae G K 20–21 rhraciae ... episcopo *om.* BR 21 cizici] cyzici B 23 photio] fotio B focio R niciae] nitiae VG 24 calcedone] calcedonem V chalcedone P B calcedoniae G 25 theodoro] rheodoro V melitinae] melitaenae P militenae B[1]R melitenae B[2] meletinae K 26 phrigiae] phrygiae P frigiae BR K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλαυέου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισάνδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάττης διακειμένης [ὡσαύτως] κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ⟨ὡσαύτως⟩ ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ

MT

2 βυζίης | βιζύης T 5 μεθύμνης | μιθύμνης M 8 ὑπαίπων | ὑπέπων T 11 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 20 γρηγορίου | γεωργίου M καντάνου | καντανοῦ M 22 ζηνωνουπόλεως | ζηνουπόλεως M ζηνουπόλεως T² 23 δαλισάνδου | δαλισανδοῦ M 25 εὐαγοῦς om. M 27–28 + 29–30 *comm. Lat.* 27 ῥενάττης | ῥενᾶ τῆς T 30 similiter = ⟨ὡσαύτως⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Biziae Thraciae
⟨Gregorio⟩ episcopo Metilenae
Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Merimnae
Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camuliani
Antonio episcopo Hypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnae
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gurdi
Theodoro episcopo Uerissae
Stephano episcopo Heracliae Ponti
⟨Longino⟩ episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Salomone episcopo Claneu
Iohanne episcopo Myndi
Georgio ⟨episcopo⟩ Choensi
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandu
Theodoro episcopo Olbis
Theophane presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae quod cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii qui cognominatur Domus Arsicia positi similiter in antiqua Roma

VPG BR K

1 seleuciae] seleuciae VP sileuciae BR seleuiae G hisauriae] isauriae V hisariae B hysauriae R K 2 biziae] byzois B bizois RG piziae K thraciae] trachiae V tracie G K 3 γρηγορίου = ⟨gregorio⟩] georgio VPG BR K metilenae] metylene P mitylenae B mitilene R 4 silimbriae] sylimbriae PG R silymbriae B 5 andrea] andraea VP metimnae] metinne V methemnae BR 6 theognio] thaeognio V teognio G K 7 camuliani] camulianae BR 8 hypepon] hipepon V ypepon B^1R K 9 genesio] genesi B anastasiopoleos] anastasiotopoleos V anastasiopoleus BR aenestasiopoleos G 10 platone] p....tone B rat. 11 dascilii] dascylii P B 12 iustinianopoleos] iustiani poleus B^1 iustiniani poleus B^1R gurdi] gardi G 14 stephano] stefano P 15 λογγίνου = ⟨longino⟩] leontio VPG BR K tii] cii G 16 dometio] domecio BR 17 salomone] solomone P claneu] clanei BR 18 myndi] mindi V 19 ἐπισκόπου = ⟨episcopo⟩ om. VPG BR K choensi] choensae BR coensi G K 20 gregorio] georgio BRG K cantani] cantanae BR 22 eulalio] eolalio B zinonopoleos] zynopoleos V zinopoleus B^1 zinonopoleus B^2R 23 dalisandu] dalisandi BR dalisandii G 25 theophane] theofane P R presbitero] praesbytero B abbate] abate K siciliae] syciliae P om. BR quod] qui BR cognominatur] apellatur BR 26 presbitero] praesbytero B monacho] mon̄ R monaco K renati] senati VP 26–28 in ... positi om. K 27 conone] canone G presbiteris] praesbyteris B qui] quod G cognominatur] apellatur BR arsicia] arsitia VG K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

Καὶ καθεσθέντων τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων εὐαγγελίων, Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπε·

Μέμνηται ἡ θεοσόφος ὑμῶν βασιλεία, ὡς κατὰ τὴν χθὲς ἡμέραν ὑπέσχοντο Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ οἱ συνόντες αὐτοῖς θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι ⟨καὶ εὐλαβέστατοι κληρικοί⟩ καὶ μοναχοὶ προκομίζειν χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων σαφῶς διαγορευούσας δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τῆς ⟨ἐνσάρκου⟩ οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, προσεπιτούτοις καὶ βεβήλων αἱρετικῶν χρήσεις δηλούσας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.
Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Προκομιζέτωσαν οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης τὰς ἐπιμνησθείσας αὐτοῖς χρήσεις.
Καὶ προεκόμισαν κωδίκιον ἔχον ἐν προγραφῇ οὕτως· „Χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων παριστῶσαι δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ", ὅπερ λαβὼν Στέφανος ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας, εἷς τυγχάνων τῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἀνέγνω ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τέλους τάς τε τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων χρήσεις καὶ τὰς τῶν βεβήλων αἱρετικῶν.
Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τῶν νῦν προκομισθεισῶν καὶ ἀναγνωσθεισῶν χρήσεων παρὰ τῶν τοῦ μέρους Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης τὴν εἴδησιν εἰληφότων ἡμῶν λεγέτωσαν ⟨Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος⟩, εἰ καὶ

MT

1 τοῦ] τῶν T 7 κατὰ τάξιν] κατ' ἀξίαν M 8 – 9 ἀσηκρῆτις] ἀσεκρίτης T 13 et religiosi clerici = ⟨καὶ ... κληρικοί⟩ om. MT 15 incarnationis = ⟨ἐνσάρκου⟩ om. MT 23 religiosus = ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ om. MT 25 καὶ ἐκκρίτων om. M 29 – 30 ⟨Θεόδωρος ... διάκονος⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis patriarchii Constantinopoleos Stephano presbitero et monacho discipulo Macari ⟨uenerabilis⟩ archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

Et residentibus gloriosis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trullo, propositis in medio sanctis et inmaculatis euangeliis, Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

Meminit a deo instructum uestrum imperium, quod externo die polliciti sunt Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannes deo amabilis diaconus locum praesentantibus sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae Agathonis et qui cum eis sunt deo amabiles episcopi et religiosi clerici et monachi proferre testimonia sanctorum ⟨et probabilium⟩ patrum luce clarius praedicantia duas uoluntates naturales et duas operationes naturales in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, insuper et profanorum hereticorum testimonia manifestantia unam uoluntatem et unam operationem, et suggerimus quid uidetur.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Proferant qui locum adimplent Agathonis sanctissimi papae Romani memorata ab eis testimonia.

Et protulerunt codicem suprascriptum ita: „Testimonia sanctorum ac probabilium patrum demonstrantia duas uoluntates et duas operationes in domino deo et saluatore nostro Iesu Christo", quem accipiens Stephanus religiosus presbiter et monachus monasterii quod cognominatur Domus Arsicia, unus existens partis apostolicae sedis antiquae Romae, et relegit ab initio usque ad finem tam sanctorum ac probabilium patrum testimonia quamque profanorum hereticorum.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Prolatorum nunc testimoniorum atque relectorum a parte sanctissimi Agathonis papae Romani scientiam percipientibus nobis aedicant Theodorus et Georgius uenerabiles presbi-

---

VPG BR MNL(5) K

---

1 presbitero] praesbytero B monacho] monaco K oratoriorum] horatoriorum V oratorium G patriarchii] patriarchi RG constantinopoleos] constantinopoleus BR 2 monacho] monaco K macari] machari G macharii B K ⟨uenerabilis⟩ archiepiscopi] episcopi VPG K archiepiscopi BR theopoleos] theopoleus BR K^{a} 3 residentibus] residentibus VG K gloriosis] gloriosissimis BR patriciis] patritiis B K et consulibus] exconsulibus VPG 6 secretario] secratario N trullo] trulli ML K inmaculatis] immaculatis M 7 a om. B ex R 8 externo] hesterno MN die] diae V theodorus] theodoros V^{1} thodorus B 9 presbiteri] prbeis V praesbyteri B iohannes] iohannis B amabilis] amabiles V amalis G^{1} 9–10 praesentantibus] praesentantes M 10 sanctissimi papae] sanctissimo papa G agathonis] agatonis L K eis] eo G K 11 religiosi] religiosi RG NL K religui M monachi] monaci K testimonia sanctorum] testimonias sanctorum V^{1} 11–12 καὶ ἀκράτων = ⟨et probabilium⟩ om. VPG BR MNL K 12 naturales uoluntates G duas] duos B 12–13 naturales operationes G K 13 incarnationis] incarnationes V B^{1} dispensatione incarnationis K 14 insuper] super B profanorum] prophanorum RG N K hereticorum om. M 15 suggerimus] suggerrimus VP quid] quod B^{1}R 16 constantinus imperator G 17 qui] qu P^{1} agathonis] aghathonis G agatonis L K romani] romanae BR 19 patrum ac probalium G 20 et saluatore] exsaluatore VP saluatore] saluatori G NL 21 christo] cristo K religiosus] religiosus RG MNL K monachus] monacus K quod] qui V N 22 arsicia] arsitia VG NL K existens] exsistens P^{2} B^{2} 23 relegit] religit M probabilium] probalium G 24 profanorum] prophanorum L K 26 a om. M agathonis] agatonis L K 27 romani] romanae BR scientiam] sciemie NL aedicant] aedificant VG edicant BR ML K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἑτέρας βούλονται προκομίζειν χρήσεις.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος εἶπαν·

Εἰ καὶ πλείστας ἑτέρας εὐπόρως ἔχομεν χρήσεις προαγαγεῖν, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ μὴ ὄχλον προσποιῆσαι ταῖς θεοσόφοις ὑμῶν ἀκοαῖς, ταύταις ἀρκούμεθα πρὸς τὴν ἀληθείας ἀπόδειξιν. αἰτοῦμεν δὲ τὸ θεοστήρικτον ὑμῶν κράτος ἐρωτηθῆναι Γεώργιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον ταύτης τῆς θεοφυλάκτου ὑμῶν καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν σύνοδον, ἔτι δὲ καὶ Μακάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων πόλεως καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, εἰ στοιχοῦσι πάσῃ τῇ δυνάμει τῶν ἀναγνωσθεισῶν δύο ἀναφορῶν, τουτέστι τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀγάθωνος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου.

Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπαν·

Εὐσεβέστατε δέσποτα, αἰτοῦμεν τὰ ἴσα τῶν εἰρημένων ἀναφορῶν κομίσασθαι· ἐντυγχάνοντες γὰρ καὶ ἀντιβάλλοντες τὰς ἐν αὐταῖς ἐγκειμένας τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων χρήσεις πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου καθ' ἑτέραν τὴν δέουσαν ἀπόκρισιν παρέχομεν.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπεν·

Ἀνυπερθέτως τὸ αἰτηθὲν γινέσθω. τὸ δὲ προκομισθὲν κωδίκιον ἐκ τῶν ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης ὑπὸ σφραγῖδα τῶν τε ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν γινέσθω κατὰ μίμησιν τῶν ὑπὸ Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ἐπιδοθέντων κωδικίων.

Καὶ ἐσφραγίσθη.

MT

6 ἐρωτηθῆναι | ἐνωτισθῆναι M 13 αὐτῷ MT] αὐτοῖς? 14 ἴσα | ἅσα T 16 τῶν om. M 18 κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς M 22 κωδικίων | κωδίκων M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

teri et Iohannes uenerabilis diaconus, si et alia uellint proferre testimonia.
Theodorus et Georgius uenerabiles presbiteri et Iohannes uenerabilis diaconus dixerunt:

Licet et plura alia nobis idoneum est proferre testimonia, sed ne fastidium ingeramus deo instructis auribus uestris, haec sufficiunt nobis ad ueritatem demonstrandam. petimus autem a deo firmatam uestram fortitudinem interrogari Georgium sanctissimum archiepiscopum huius a deo conseruandae uestrae regiae urbis et subiacentem ei synodum, nec non et Macarium uenerabilem archiepiscopum Antiochiae ciuitatis et subiectos ei episcopos, si conuenit eis omnis tenor relectarum duarum suggestionum, id est Agathonis sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae et concilii ei subiacentis.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos et Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiae et qui cum eis erant dixerunt:

Piissime domine, petimus ut exemplaria praedictarum suggestionum percipiamus; recurrentes namque et conferentes testimonia, quae in eis sunt sanctorum probabilium patrum, cum codicibus uenerabilis huius patriarchii in subsequenti conperens dabimus responsum.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Citra dilationem quod postulatum est fiat. prolatus autem codicellus a praesentantibus locum sanctissimi papae Romae sub signaculis tam gloriosissimorum iudicum quamque utrarumque partium fiat ad instar codicellorum, qui a Macario deo amabile archiepiscopo Antiochiae oblati sunt.

Et signatus est.

VPG BR MNL K

---

1 uenerabilis] uenerabiles V uellint] uelint PG MNL K uellent BR 2 uenerabiles] uenerabilis P[ac] B[1] presbiteri] praesbyteri B diaconus] subdiaconus K[1] 4 uestris auribus BR sufficiunt nobis] sufficiunt uobis G 6 ei] eis VPG synodum] sinodum B 7 macarium] maccharium V macharium G MN K uenerabilem om. BR 8 si] sic VPG N tenor] tenos NL relectarum] relactarum B[1] relaectarum B[2] agathonis] agatonis L K 9 sanctissimi] sanctissime V ei] eis K[1] 10 constantinopoleos] constantinopoleus BR macarius] macharius VG MN 11 antiochiae om. K 12 exemplaria] ex pluria V 13 sunt om. M probabilium] probalium VPG 14 patriarchii] patriarchi VP[1]G R subsequenti] susequente BR conperens] comperens M 16 constantinus om. M 17 dilationem] dilectionem VPG L (a – cc) codicellus] codicellos B codicillos R 18 sanctissimi] sanctissime VP[1]G romae] roma VP[1]G 19 partium] partiu.m B *ras.* paterum R perrium K codicellorum] codicellos B codicillos R macario] machario G MN K amabile] amabili G ML archiepiscopo] archiepiscopi VPG 20 oblati sunt] oblatus L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΠΡΑΞΙΣ ΟΓΔΟΗ
ΤΟΜΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ᾠκικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Ὁρμίσδου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος
Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι

MT

---

2 ὀγδόη | η′ MT 3 τρίτου | γ′ T 7 μὲν om. M 8 Θεοδόρου | θεοστεφοῦς M 11 ἑνάτης | θ′ T 17 καὶ om. T 26 κοιαίστωρος | κυαίστορος T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTIO OCTAUA

In nomine domini Iesu Christi dei atque saluatoris nostri imperantibus diuinissimis et serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicessimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicessimo secundo septima die mensis Martii indictione nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo amatore magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii quod cognominatur Trullus et per iussionem eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patritio et quaestore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente quoque sancta ac uniuersali synodo, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est

---

VPG BR MNL(21) K

---

1 octaua] VIII VPG B 4 θεοστέπτων = diuinissimis (a deo coronatis) 5 a *om.* B 6 uicessimo] uicesimo VG K septimo] VIII BRG 7 consolatum] consulatum G *om.* K tertio decimo] XIII V BR XIII^mo PG heraclio] heraclie V hacraclio P heraclco BR 7–8 uero .. atque B *ras.* 8 uicessimo] uicesimo V uicesimo secundo] .XXII. BRG septima] VII RG 9 martii] marcii V indictione] indiccione V nona] VIIII G 11 praesedente] praesidente G K φιλοχρίστου = christo amatore (christo dilecto) 12 sacri] magni G palatii] palacii VP 14 niceta] nicaeta P patricio] patritio B K 15 patricio] patritio B K thraciae] thratiae P traciae G K 16 patricio] patritio B K 17 paulo ... patricio V *sup. ras.* patricio] patritio B K 18 patricio] parmio B K militari] militario VPG 19 patricio] patritio B K 20 excubiti] excubiti BR K 21 iohanne] iohanni VPG patritio] patricio G quaestore] quiestore VP questore RG K 22 polieucto] polieucti V paulieucto B¹ paulyeucto B² exconsule + patricio G 23 thoma] thoma VPG 24 paulo ... prouinciarum *om.* K 24–23 paulo ... exconsule *om.* G 26 leontio] leoncio V R I. 28 quoque] quoquae P autem BR synodo] sinodo V B imperialem] imperiale PG sanctionem] decretum VPG 29 urbe] urbae V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ

Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ

Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ

Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ

Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων

Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ

Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου

Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου

Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου

Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θρᾴκης

Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου

Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας

Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας

Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος

Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς

Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας

Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας

Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θρᾴκης

Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης

MT

4 ἀρχιεπισκόπου *om.* M 13 ἑκατὸν εἴκοσι πέντε] ριε' T 16 πρεσβυτέρου *om.* T 25 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 26 ἐπισκόπου *om.* M 28 βυζίης] βιζύης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum praesentantibus sanctissimi ac beatissimi papae antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili et sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et locum seruante sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiae et
Georgio religioso presbitero monacho et apochrisario Theodori uenerabilis locum seruantis sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum repraesentantibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam est, centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilii, qui etiam per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum principem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et locum seruante Theoduri deo amabilis archiepiscopi Rauennae
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Georgio episcopo Cizici
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Niciae
Iohanne episcopo Calcedone
Theodoro episcopo Meletinae
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae
Macrobio episcopo Seleuciae Hisauriae
Georgio episcopo Biziae Thraciae
Gregorio episcopo Metilenae

VPG BR K

1 presbiteris] praesbiteris B uenerabili] uenerabile VP K 2 praesentantibus] repraesentantibus VG BR sanctissimi ac *om.* BR beatissimi] beatissi B papae *om.* VPG agatonis antiquae romae K 3 uenerabili] uenerabile P et] atque K sanctissimo] sanctissimi P¹ constantinopoleos] constantinopoleus BR 5 deo B² *add.* amabili] amabile VP² B et monaco K locum seruante] uecario B² uicario B²R magnae] magna VP² 7 macario] machario G K uenerabili] uenerabile VP *om.* G theopoleos] theopoleus BR teopoleos K antiochiae] anthiochiae P R 8 religioso] religioso RG K monacho] monaco K apochrisario] apocrisiario P²G² R K 8 – 9 locum seruantis *om.* B 9 hierusolimorum] hierosolimorum BG hyerusolimorum K 10 episcopo¹ B² *add.* portuensis] paternensis G² paternensis] portuensis G² 11 repraesentantibus] agentibus B antiquam *om.* VPG K 12 centum uiginti quinque] CXXV VPG B deo amabilium] uenerabilium VPG K conciliі et qui B 13 suggestione] subgestione G² 14 et *om.* VPG 15 theodoro] theodorum B religioso] religioso G K presbitero] praesbitero B seruante] seruantem B 17 gortinae] gurtinae B K 18 ephesi] efesi VP² aephesi B² ephesy R 19 heracliae] haeracliae P heraclire B herachiae G thraciae] trachiae P thratiae B traciae RG K 20 cizici] cyzici BR 21 photio] fotio B focio R phocio G niciae] nitiae V 23 calcedone] calchedone V chalcedoneae P calcedoniae G calcedonae BR K 24 meletinae] meletu VP K meletii G melitenae BR 25 sisinnio] sisinno B hierapoleos] herapoleos V hermapoleos G hierapoleus BR phrigiae] frigiae BR K 26 seleuciae] seleutiae V seleuciae P silcutiae BR seleuriae G 27 biziae] bizois B byziae G uiziae K 28 gregorio] georgio BG metilenae] merylenae P B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κῶου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισάνδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην
Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τῶν εὐκτηρίων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐαγοῦς πατριαρχείου καὶ
Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας.

MT

---

2 μεθύμνης | μιθύμνης M 5 ὑπαίπων | ὑπέπων T 8 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 15 μύνδου | μιυδου T 17 καντάνου | καντανοῦ M 20 δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Merimnae
Theognio episcopo Cii
Georgio episcopo Camulianorum
Antonio episcopo Hypepon
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinnae
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gurdi
Theodoro episcopo Uerissae
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Salomone episcopo Claneu
Iohanne episcopo Myndi
Georgio episcopo Coensae
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandi
Theodoro episcopo Olbis
Theophane presbitero et abbate uenerabilis monasterii Siciliae quod cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii quod cognominatur Domus Arsicia positi similiter in antiqua Roma
Anastasio presbitero et monacho oratoriorum uenerabilis patriarchii Constantinopoleos et
Stephano presbitero et monacho discipulo Macari uenerabilis archiepiscopi Theopoleos Antiochiae.

VPG BR K

1 silimbriae] silymbriae BR 2 andrea] andree V andreae B merimnae] merymne P¹ methenne BR 3 theognio] theogni B theogenio R N 4 camulianorum] camuliane BR 5 antonio] antanio V¹ hypepon] ypepon BR K 6 genesio] genesseo V genesi B anastasiopoleos] anastasiopoleus BR 7 platone] platonae B cinnae] cynnae P K cymnae G 9 theodoro] theoderii B iustinianopoleos] iustinianopoleus BR N gurdi] gardi G 11 stephano] sthephano B . heracliae] eracliae B 12 salomone] salomon V solomone P salamone B claneu] clanei BR 15 myndi] mindi V 16 episcopo *om.* G coensae] cohense V choensae BR coense K 17 gregorio] gg V greg P georgio ERG cantani] cantane BR 19 eulalio] clilalio V eolalio B eulalie R zinonopoleos] zinopoleus V zinunopoleos PG zinonopoleus BR 20 dalisandi] dalisanti V dalisandu K 22 presbitero] praesbytero B siciliae] sicilia VP siciliae quod cognominatur] qui BR quod] quam VP 23 presbitero] presbytero R monacho] monaco K 24 conone] canone G presbiteris] presbyteris B monachis] monacis K monasterii] monasteri B¹ quod] quam VP qui BR arsicia] arsitia VG K 25 roma] romana P¹ 26 anastasio] anastasi V monacho] monaco K oratoriorum] orazuriorum V oratorium P²G patriarchii] patriarchi VPG constantinopoleos] constantinopolitano V¹ constantinopolitani V²PG K constrantinopoleus BR 28 presbitero] presbytero B discipulo] discipuli VPG macari] macarii V R macharii G K uenerabilis] uenerabili VP *om.* BR archiepiscopi] arciepiscopi V theopoleos] theopoleus BR 29 antiochiae] anthiochiae G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ καθεσθέντων τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων εὐαγγελίων, Παῦλος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσηκρῆτις καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος εἶπεν·

Ἐπὶ μνήμης φέρει τὸ θεόστεπτον ὑμῶν κράτος, ὡς κατ' οἰκείαν αἴτησιν τῇ προλαβούσῃ συνελεύσει τὰ ἴσα κομισάμενοι τῶν σταλεισῶν δύο ἀναφορῶν πρὸς τὴν θεοστήρικτον ὑμῶν γαλήνην παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου, Γεώργιός τε ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι ὑπέσχοντο τούτοις ἐντυγχάνοντες καθ' ἑτέραν τὴν δέουσαν παρέχειν ἀνταπόκρισιν· καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Λεγέτω Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως καὶ Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ ἡ ὑπ' αὐτοὺς σύνοδος, εἰ στοιχοῦσι τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου.

Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν·

Ἐντετυχηκώς, δέσποτα ἀγαθέ, πάσῃ τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν πρὸς τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς κράτος παρά τε Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου καὶ ἐρευνήσας τὰς βίβλους τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων τὰς ἀποκειμένας ἐν τῷ κατ' ἐμὲ εὐαγεῖ πατριαρχείῳ, εὗρον πάσας τὰς ἐν ταῖς τοιαύταις ἀναφοραῖς ἐγκειμένας τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων χρήσεις συναδούσας καὶ εἰς μηδὲν ἀλληγορούσας τοῖς ἁγίοις καὶ ἐκκρίτοις πατράσι· καὶ στοιχῶ αὐταῖς καὶ οὕτως ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου εἶπεν·

Οὕτως, δέσποτα, ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω, ὡς ἔχουσιν αἱ ἀναφοραὶ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος, τουτέστι δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

MT

2 αὐτῷ] αὐτοῦ M 3–4 ἀσηκρῆτις] ἀσηκρέτης T 8 τε om. M 10 θεοφιλεῖς] θεοφιλέστατοι M 16 ὑπ'] κατ' M 24 αὐτως² om. T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et resedentibus gloriosis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trullo, praepositis in medio sacrosanctis euangeliis,

Paulus magnificus a secretis et imperialis secretarius dixit:

In memoria retinet a deo firmata uestra fortitudo, quod per propriam supplicationem in antecedenti conuentu exemplaria percipientes duarum suggestionum directarum ad deo firmatam uestram serenitatem ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiquae Romae et quod circa eum est concilii, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius a deo conseruandae regiae urbis et Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiae et qui cum eis sunt uenerabiles episcopi promiserunt has relegentes in subsequenti competens dare responsum; et suggerimus ad quod placuerit.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Edicat Georgius sanctissimus archiepiscopus huius a deo conseruandae nostrae regiae ciuitatis et Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et ei subiacens sinodus, si conuenit eis sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa ⟨antiquae⟩ Romae et eius sinodo.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos dixit:

Inspiciens, pie domine, omnem uirtutem suggestionum directarum ad piissimam uestram fortitudinem tam ab Agathone sanctissimo papa ⟨antiquae⟩ Romae quamque ab eius sinodo et scrutantes libros sanctorum ac probabilium patrum, quae repositae sunt in uenerabili meo patriarchio, inueni cuncta testimonia sanctorum ac probabilium patrum, quae in eisdem suggestionibus continentur, consonantia et in nullo discrepantes sanctis ac probabilibus patribus; et consentio eis et sic profiteor et sic credo.

Theodorus deo amabilis episcopus Ephesi dixit:

Ita, domine, profiteor et sic credo, quemadmodum habent suggestiones sanctissimi papae antiquae Romae Agathonis, id est duas naturas et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

VPG BR MNL K

---

1 resedentibus | residentibus VG R K patriciis] patritiis B K consulibus | consolibus B¹ 2 secretario] secretario B *ras.* trullo] trulli K 3 secretarius] secraetarius N 4 memoria retinet] meria retenit B¹ firmata] firmita M uestra et fortitudo V per *om.* V supplicationem] subplicationem B 5 conuentu] conuen...tu P *ras.* ad] a VP R K 6 firmatam] firmatum VP agathone] agatho B papa] papae VP 7 et *om.* G concilii] concilium M georgius] georgios V¹ huius *om.* MNL 8 conseruandae huius regiae M macarius] macharius BG MN K archiepiscopus] archiepiscopi VP antiochiae] antioche B antyochie R 9 uenerabiles episcopi] deo amabilibus episcopis K episcopi *om.* V subsequenti] subsequente G competens *om.* G 10 suggerimus] suggessimus NL ad] ac G 12 a deo conseruandae huius M nostrae] regiae ML *om.* G 13 ciuitatis] urbis et subiacentes ei episcopi M macharius] macarius VP R uenerabilis] sanctissimus M ei] *om.* P eis B² sinodus] sinodis V synodis P synodus RG MNL si] sic VPG N 14 eis sensus] ei sensu N agathone] agatone L agatono K papa] pape V τῆς πρεσβυτέρας = ⟨antiquae⟩ *om.* VPG BR MNL K 15 sinodo] synodo P R MNL K de primatu nota L *marg.* 16 constantinopoleos] constrantinopoleus BR 17 inspiciens] inspiriens V pie] piae P¹¹ piissime K directarum] dießcarum B piissimam] pilamam B 18 agathone] agatone L K τῆς πρεσβυτέρας = ⟨antiquae⟩ *om.* VPG BR MNL K quamque et ab MN 19 sinodo] synodi VPG K synodo R MNL scrutantes] scrudantes B¹ scrucrantes L libros *om.* BR quae] qui BR M que K repositae] reposiri BR M reposita G reposite N K 20 probabilium] probalium BG 21 quae in eisdem] que in idem B continentur] contenentur B consonantia] consonancia V discrepantes | discrepantia BR M¹ 22 et¹] ex VPG 23 deo B² *add.* ephesi] aephesi B ephesy R 24 suggestiones] suggestionum VPG 25 agathonis] agatonis L K 26 iesu christo] yesu cristo K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σισίνιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθόν, εὗρον μηδὲν αὐτὰς ἀντιπίπτειν τοῖς ἁγίοις πατράσι· καὶ ὁμολογῶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπεν·

Ἐντυχὼν ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν ἐγκειμένων ἐν αὐταῖς χρήσεων τὴν εἴδησιν λαβὼν περὶ τῶν δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν καὶ στοιχῶν πᾶσι τοῖς ἐμφερομένοις ἐν αὐταῖς οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως πιστεύω ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· ἐγὼ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἀναγνωσθεισῶν τῶν ἀναφορῶν οὕτως ἐπίστευσα καὶ πιστεύω.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος εἶπεν·

Οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως ὁμολογῶ κατὰ τὴν δύναμιν τῶν σταλεισῶν ἀναφορῶν παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ θεοστήρικτον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν νικητὴν βασιλέα περιεχουσῶν δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀσυγχύτως ἀτρέπτως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ⟨αὐτοῦ⟩ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Σισίνιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως Φρυγίας εἶπε·

Δέχομαι τὰ ἀνενεχθέντα τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἀγαθῷ καὶ μεγάλῳ νικητῇ βασιλεῖ παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἀδιαιρέτως ἀτρέπτως ἀσυγχύτως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Βυζίης Θράκης εἶπεν·

MT

3 αὐτὰς μηδὲν M (= in nullo eas) 4 ἡμῶν om. M 8 στοιχῶν] στοιχῷ M 18 eiusdem = ⟨αὐτοῦ⟩ om. MT 20 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT 27 βυζίης] βυζύης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sisinnius deo amabilis episcopus Heracliae Thraciae dixit:

Auditu percipiens suggestiones Agathonis sanctissimi papae Romani, quae directae sunt ad piissimum nostrum dominum, inuesi in nullo eas aduersari sanctis patribus; et profiteor duas uoluntates et duas operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Georgius uenerabilis episcopus Cizici dixit:

Inspiciens suggestiones sanctissimi papae Romae Agathonis et positorum in eis testimoniorum scientiam percipiens de duabus uoluntatibus et operationibus et consentiens omnibus quae in eis continentur sic sector et sic credo in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; ego etenim et dum hic relegerentur ea(e)dem suggestiones ita crededi et credo.

Iohannis deo amabilis episcopus Chalcedonae dixit:

Sic confiteor et sic credo secundum uirtutem suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae ad piissimum et a deo firmatum nostrum dominum et magnum uictorem imperatorem, quae continent duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro inconfuse inconuertibiliter, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem et unam operationem in dispensationem eiusdem domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

Sisinnius deo amabilis episcopus Hierapoleos Phrigiae dixit:

Suscipio ea, quae suggesta sunt domino nostro piissimo et magno uictori imperatori ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae, et profiteor duas naturas in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo et duas uoluntates naturales et duas operationes naturales indiuise inconuertibiliter et inconfuse, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem et unam operationem in dispensatione unius sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Georgius deo amabilis episcopus Biziae Thraciae dixit:

VPG BR MNL K

---

1 heracliae] eracliae B NL heracleae M thraciae] traciae G L K 2 suggestiones] suggestionis G agathonis] agatonis L K sanctissimi] sanctissimis B² romani] romane BR directae] directa V²P² 3 nostrum] uestrum NL aduersari] aduersarii VP¹ 4 operationes] operationis P² 6 cizici] cyzici B ML 7 inspiciens] inspitiens V insipiens P¹ suggestiones] suggestionem VPG M agathonis] agatonis L K positorum] propositorum B 8 uoluntatibus et] naturalibus K 9 continentur] contenentur B sector] fector V¹P² 10 etenim] uero G ea(e)dem *corr.* Lu] eadem VP NL K easdem BR eedem M 11 suggestiones] suggestione VPG crededi] credidi B²R K credidit N 12 iohannis] iohannes BR L K chalcedonae] calcedonae BR ML K *om.* G 13 sic¹ *om.* G directarum] dilectarum V agathone] agatone L K 14 papa] papae B firmatum] confirmatum B¹ N 15 quae] qui R continent] contenent B naturas] naturales G¹ naturales uoluntates BR K 16 duas naturales operationes K similiter naturales *om.* K naturales] nacules P¹ in] n B¹ nostro *bis* P 17 anathematizo] anarimatizo B anathaematizo G 18 in dispensationem *om.* M dispensationem] dispensatione BR K 20 hierapoleos] hierapoleus BR hyerapoleos L K phrigiae] frigiae BR MN K 21 sunt] est NL sunt a domino MNL magno] magni V¹ uictori imperatori] uictore imperatore M 22 agathone] agatone L K 23 naturales uoluntates G 24 indiuise] indiuise et V² indiuisae P B² et² *om.* P inconfuse] inconfusae P anathematizo] anathematico V anatimatizo B 25 dispensatione] dispensatiune V¹ dispensationem NL K unius] unitis VP K unius sanctae trinitatis *om.* BR 25 – 26 domino … nostro²] domini nostri iesu christi ueri dei nostri BR M 26 christo] cristo K uero] uere V 27 episcopus] episcopi P² biziae] byzois B bizois R uiziae MNL thraciae] thracia P trachie R traciae K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ὁμολογῶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ ⟨τῆς οἰκονομίας⟩ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· δέχομαι δὲ καὶ τὰς ἀναφορὰς τὰς σταλείσας παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ θεοστήρικτον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν βασιλέα τὰς τοῦτο αὐτὸ διαγορευούσας, καὶ ἐν πᾶσιν ἀκολουθῶ αὐταῖς.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μιτυλήνης εἶπεν·

Ὁμολογῶ καὶ οὕτως πιστεύω δύο φύσεις καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικὰς εἰς τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν· προσεπιτούτοις δὲ κατακολουθῶ καὶ ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς σταλείσαις παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν βασιλέα καὶ πάσῃ τῇ ἐν αὐταῖς ἐγκειμένῃ δυνάμει.

Ἀνδρέας ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Μεθύμνης εἶπεν·

Ἕπομαι ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ ταῖς χρήσεσι ταῖς ἐν αὐταῖς ἐγκειμέναις τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως ὁμολογῶ δύο φύσεις, δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Σέργιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Σηλυβρίας εἶπεν·

Ἕπομαι ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ οὕτως δέχομαι καὶ καταστάζομαι αὐτὰς ὡς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος τοῦ προηγησαμένου τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, καὶ ὁμολογῶ ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο θελήματα φυσικά, ὁμοίως καὶ τὰς δύο αὐτῶν ἐνεργείας.

Δομέτιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Πλουσιάδος εἶπε·

Ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς σταλείσαις παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ κορυφαίου θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος πρὸς τὸν θεόστεπτον καὶ πανήμερον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν νικητὴν βασιλέα ὡς ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ὑπαγορευθείσας διὰ στόματος τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ διὰ τοῦ δακτύλου τοῦ προλεχθέντος τρισμακαρίστου πάπα Ἀγάθωνος γραφείσας δέχομαι καὶ περιπτύσσομαι, καὶ οὕτως πιστεύω καὶ οὕτως φρονῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ δύο θελήματα φυσικὰ ὁμοίως καὶ ἐνεργείας φυσικὰς δύο ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἓν μιᾷ ὑποστάσει ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως, καὶ ἀναθεματίζω τοὺς λέγοντας ἓν θέλημα ἢ μίαν ἐνέργειαν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ μήτοιγε ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος καὶ μόνον.

MT

---

2 dispensatione = ⟨τῆς οἰκονομίας⟩ *om.* MT 2 τριάδος τοῦ κυρίου M 12 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ *om.* MT μεθύμνης] μιθύμνης M 17 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ *om.* MT σηλυβρίας] σίλυβρίας T 19 καὶ¹ *om.* T 23 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ *om.* MT 31 ἐν¹ *om.* T 32 ἢ] καὶ M 33 μήτοιγε] μήτιγε M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Profiteor duas naturales uoluntates et duas operationes in dispensatione unius sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; suscipio autem et suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa Romano ad piissimum et a deo firmatum nostrum dominum et magnum imperatorem hoc ipsum praedicantes, et in omnibus eas sequor.

Gregorius deo amabilis episcopus Mitylenae dixit:

Profiteor et ita credo duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro; super his autem sequor et suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa antiquae Romae ad piissimum nostrum dominum et magnum imperatorem et omnem uirtutem quae in eis continetur.

Andreas ⟨deo amabilis⟩ episcopus Methymnae dixit:

Sequor suggestiones sanctissimi papae Romani Agathonis et testimonia sanctorum patrum, quae in eis continentur, et ita credo et ita profiteor duas naturas et duas uoluntates et duas operationes in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Sergius deo amabilis episcopus Silimbriae dixit:

Sequor suggestiones patris nostri Agathonis sanctissimi papae Romani, et ita suscipio et amplector eas tamquam epistulam sanctae memoriae Leonis praedecessoris eius beatitudinis, et profiteor in domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas uoluntates naturales, similiter et duas earum operationes.

Dometius ⟨deo amabilis⟩ episcopus Plusiados dixit:

Suggestiones directas a patre nostro Agathone sanctissimo archiepiscopo apostolicae et principalis sedis antiquae Romae ad deo coronatum et mansuetissimum nostrum dominum et magnum uictorem imperatorem tamquam ex spiritu sancto dictatas per os sancti ac principis apostolorum Petri et digito praedicti ter beatissimi papae Agathonis scriptas suscipio et amplector, et ita credo ⟨et⟩ ita sentio duas naturas in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro et duas uoluntates naturales, similiter et duas operationes naturales in una persona, in una subsistentia inseparabiliter atque indiuise, et anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem aut unam operationem post incarnationem domini nostri Iesu Christi, dumtaxat in sancta trinitate solummodo.

VPG BR MNL K

---

1 dispensatione | dispensationem VP¹ 2 domino … nostro²] domini nostri iesu christi ueri dei nostri BR uero] uere V suggestiones | suggessiones NL 3 agathone] agatone L K papa | papae VP romano | romane B 4 praedicantes | praedicans M 5 gregorius | georgius BR L mitylenae] mitilaene B mytilenae G 6 et² *om.* BR naturales uoluntates BR K operationes] omnipotentes MNL 6–7 naturales operationes similiter K 7 naturales operationes in M uero] uere V¹ 8 agathone] agatone L K 9 dominum nostrum G 10 continetur] continentur L K 11 ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K methymnae] metimne V metymnae P methimne R N 12 sanctissimi] sanctissime V sanctissimae P sanctissi B¹ romani | romanae BR agathonis | agatonis K 13 continentur | contenentur B duas naturales uoluntates G 15 silimbriae | sylimbriae PG R NL silymbriae M 16 patris] patres V¹P agathonis] agatonis L K romani | romane BR 17 epistulam] epistolam P²G R L K epistole B praedecessoris] praedicessores V praedecessoris G 20 ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K dixit | dicit G 21 agathone | agatone K 21–22 archiepiscopo … romae | archiepiscopo et principalis sedis antiquae romae apostolicae K 22 ad deo] a deo V adam R et a deo NL coronatum] conatum G¹ mansuetissimum | sanctissimum L 23 ac | hac V 24 bearissimi BR a N 24 principis] principes VP B et digito praedicti | predico et digito BR et dico predicto G agathonis] agatonis K scriptas | scripta P L K 25 suscipio et amplector | amplector et suscipio BR MNL K 27 subsistentia | substantia BG indiuise] indiuisae PG 28 anathematizo | anatimatizo B aut] et BR MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γενέσιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως εἶπε·

Κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἀναγνωσθεισῶν ἀναφορῶν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης οὕτως πιστεύω καὶ ὁμολογῶ ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο φύσεις καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας.

Θεόδωρας ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἰσελθὼν ἐν μέσῳ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου εἶπεν·

Ἐγώ, δέσποτα, ἄνθρωπός εἰμι χωρικὸς καὶ αἰτῶ τὸ χαρτίον τοῦτο ἀναγνωσθῆναι. Ὅπερ ἐπιδοθὲν ἀνεγνώσθη διὰ Ἰωάννου τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσηκρῆτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Οἱ ἅγιοι καὶ ἔκκριτοι πατέρες, ὧν τὰς χρήσεις ἑκάτερον μέρος πρὸς συνηγορίαν ὅθεν τοῦ οἰκείου δόγματος προήγαγε πρὸ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πέμπτης συνόδου, διέλαμψαν καὶ τοὺς οἰκείους δογματικοὺς λόγους συνεγράψαντο, ἐξ ὧν, ὡς εἴρηται, τὰς χρήσεις προήγαγεν ἑκάτερον μέρος. ἀλλ' οὐν ὅμως οὐδεμία ἐκ τῶν τεσσάρων ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνάδων, οὔτε δὲ ἡ μετ' αὐτὰς ὡσαύτως ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος παραδέδωκε τῇ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ καθολικῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἀριθμὸν περὶ τῶν προκειμένων ζητημάτων δογματικῶν προφέρειν ἢ παραδιδόναι ἢ κηρύσσειν ἐπὶ τῆς τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως, πλὴν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχουσῶν ἀτρέπτως ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως δύο φύσεων ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἤτοιγε ἑνὶ προσώπῳ· οὕτινος ἑνὸς κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη ὁμολογεῖν ἐπὶ λέξεως παραδέδωκεν ἡμῖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος. καὶ δεόμεθα τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν βασιλείας τῆς ἑνώσεως τῶν ἁπανταχοῦ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ λόγον πλεῖστον τιθεμένης καὶ ποιουμένης, τὰ παραδοθέντα ἡμῖν ὀρθὰ καὶ ἀμώμητα δόγματα ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων πέντε οἰκουμενικῶν συνόδων διὰ θείων ὑμῶν ἐπικυρῶσαι ἐγγράφων προσταγμάτων ἡγοῦν νόμων, μηδενὸς ἐχοντος ἄδειαν παρεξιέναι ἢ *μετατιθέναι ὅρια αἰώνια*, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ἐπήξαντο, μήτε μήν ὑπὸ τὴν οἱανοῦν μέμψιν ἢ κατηγορίαν τινὸς τῶν προκεκοιμένων – καὶ εἴτε μίαν ἐνέργειαν καὶ ἓν θέλημα εἴτε δύο ἐνεργείας καὶ δύο θελήματα δογματισάντων – γινομένου, εἴ μήτοιγε τῶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἁγίων πέντε οἰκουμενικῶν καὶ λοιπῶν ὀρθοδόξων

25 Prov. 22,28

23 cf. Ecthesis, ACO ser. II vol. I p. 160,6 – 7 25 cf. Ecthesis, ACO ser. II vol. I p. 161,8 26 – 204,3 cf. Typus, ACO ser. II vol. I p. 208,34 – 35; p. 208,22

MT

1 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT 5 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 8 ἀσηκρῆτις] ἀσικρέτις T 9 λέξεως] λέξεων T 13 καὶ om. T 14 δὲ] δὴ M (?) μετ' αὐτὰς] μετὰ ταῦτας M 27 γινομένου] γενομένου M 28 μήτοιγε] μήπγε M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Genesius ⟨deo amabilis⟩ episcopus Anastasiopoleos dixit:

Secundum uirtutem relectarum suggestionum sanctissimi papae Romani sic credo et confiteor in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri duas naturas et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes.

Theodorus episcopus Melitinae ingressus in medio sanctae ac uniuersalis sinodi dixit:

Ego, domine, homo sum rusticus et peto istam khartam relegi.

Quae porrecta relecta est per Iohannem magnificum a secretis et imperialem secrerarium, et habet in uerbis ita:

Sancti et probabiles patres, quorum testimonia utraque pars ad aduocationem proprii dogmatis protulit ante sanctam ac uniuersalem quintam sinodum, claruerunt et proprios dogmaticos sermones conscripserunt, ex quibus, ut dictum est, testimonia utraque pars protulit. sed tamen nulla ex quattuor sanctis ac uniuersalibus sinodis, sed neque quae post eas facta est adaeque ⟨sancta et⟩ uniuersalis quinta sinodus tradidit catholicae dei ecclesiae, quae in toto mundo est, numerum de praepositis dogmaticis quaestionibus proferre aut tradere aut praedicare in incarnatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, praeter duas naturas, quae in eo exsistunt inconuertibiliter et inconfuse ac indiuise in una subsistentia siue una persona; cuius unius domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri miracula et passiones confiteri in uerbis ipsis tradidit nobis sancta ac uniuersalis quinta sinodus. et petimus piissimum uestrum imperium, quia unitatis ubique positarum sanctarum dei ecclesiarum plurimam curam facit quaeque tradita sunt nobis recta et inmaculata dogmata a praedictis sanctis et uniuersalibus ⟨quinque⟩ sinodis per sacras uestras inscriptas sanctiones siue leges confirmare, et nullus licentiam habeat praetergredi aut *transponere terminos antiquos*, quos patres nostri ad salutem omnium finxerunt, sed neque ob quamlibet reprehensionem aut accusationem cuiusquam praedefunctorum – siue unam operationem et unam uoluntatem, seu duas operationes et duas uoluntates docuerunt – fiat, nisi quicquam fuerit a praedictis sanctis quinque uniuersalibus et ceteris ortodoxis

---

VPG BR MNL K

---

1 genesius | genessius B ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K anastasiopoleos | anastasiopoleus BR anastasiupoleos NL 2 romani | romane BR sic | sc B¹ 2 – 3 et sic confiteor V¹ 3 in B² *add.* dispensatione *om.* G domini | dominie B¹ ueri | uiri B¹ nostri dispensatione duas G 5 melitinae | milytine V melityne P melitenae G melitanae B melytene R meletinae MN K uniuersalis | uniuersali VPG B sinodi | sinodo V synodo RG synodi P MNL 6 rusticus | resticus P¹ khartam | cartam BRG MNL K 8 habet | habebat K 9 patres K *nota marg.* 10 sinodum | synodum PG R NL proprios | propriae VI¹ 11 dogmaticos | dogmaticus V 12 quattuor | quatuor G L sinodis | synodis PG R MNL neque | neque P¹ R 13 post eas | postea MNL adaeque | ad ea quae VPG adeque BR K ⟨sancta et⟩ *om.* VPG BR MNL K sinodus | synodus PG R MNL K 14 ecclesiae | aecclesiae G MN numerum | munerum B praepositis | propositis BR K 15 christi | crisri K 16 exsistunt | exisrunt P R MNL K exsisistunt G inconfuse | inconfusae P¹ indiuise | indiuisae P¹G 17 subsistentia | substantia P¹G siue in una BR unius | huius B nostri¹ *om.* R K ueri | uiri B 18 ipsis | nouis G 19 sinodus | synodus PG R MNL K quia | qui BR unitatis | nitatis B¹ uniras N 20 dei *om.* B facit | fecit B fiat G¹ nobis tradita sunt VPG tradita nobis sunt R NL K 20 – 21 inmaculata a dogmata VP¹ 21 πέντε = ⟨quinque⟩ *om.* VPG BR MNL K sinodis | synodis PG R MNL K 21 – 22 inscriptas | inscripto V¹ BR MNL K inscripta P¹ 22 sanctiones | actiones V¹ sanctiones M leges | legis R licentiam | licaentiam P¹ licentia B habeat | habet VPG 23 terminos | mermino B¹ finxerunt | fixerunt P BR MN K fixerunt G L ob | hoc V 24 accusationem | accisionem B¹ occasionem RG praedefunctorum | praedefuntorum B¹ 25 – 26 docuerunt fiat | docere BR 26 quicquam | quidquam V quicquid BR sanctis *om.* M ortodoxis | orthodoxis P G R MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐκκρίτων συνόδων ἐκβληθέντων αἱρετικῶν εἶεν μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων τε καὶ συγγραμμάτων καί, τῶν καθόλου φάναι, τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπροσδέκτων καὶ ἀποβλήτων, ὁμολογοῦντες τὸν αὐτὸν ἕνα τῆς ἁγίας ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ τριάδος, τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν δύο φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἄῤῥαστον καὶ ἀδιάλυτον ἕνωσιν καταλλήλως καὶ προσφυῶς ταῖς φύσεσι τὸν αὐτὸν ἕνα Χριστὸν ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἤγουν ἑνὶ προσώπῳ ὑπάρχοντα ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως, ἐνεργοῦντα τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, μηδενὸς κατὰ τὸν προδηλούμενον τρόπον τὸν ἐκ τῶν ὁποτέρων μερῶν κελεύσει τῆς ὑμῶν εὐσεβείας ὑπὸ κατηγορίαν ἢ μέμψιν τούτου χάριν γινομένου.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Λεγέτω Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, τίνες εἰσὶν οἱ ἅμα αὐτῷ πεποιηκότες τὸν ἐπιδοθέντα ἡμῖν παρ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἀναγνωσθέντα χάρτην.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἶπε·

Πέτρος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, Σολομὼν ἐπίσκοπος Κλαυδίου, Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Ὑπαίπων καί τινες τοῦ σεκρέτου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τουτέστι Γεώργιος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Ἀναστάσιος διάκονος καὶ νοτάριος ⟨καὶ⟩ ὁ πλοϊκδικος, Στέφανος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Διονύσιος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς καὶ Γεώργιος μοναχὸς ὁ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τίς ἐπιδέδωκέ σοι τὸν χάρτην ταῦτον, ὃν προεκάμισας;

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἶπεν·

Οὗτος ὁ ἀββᾶς Στέφανος ὁ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Καὶ ὑπέδειξεν αὐτὸν ἑστῶτα ὄπισθεν τοῦ θρόνου, οὗπερ ἐκάθητο ὁ αὐτὸς ἁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας Μακάριος.

3–7 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24–31

MT

---

8 τὸν¹] τῶν M 12 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 22 νῦν om. M 23 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 15 ὑπαίπων] ὑπέπων T 16 et = ⟨καὶ⟩ om. MT 17 καγκελλάριος¹] καγγελάριος M διονύσιος ... καγκελλάριος om. M καγκελλάριος²] καγγελάριος M 22 μελιτηνῆς] μελιτήνης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sinodis abiectorum hereticorum cum impiis eorum dogmatibus et scriptis et, ut generaliter dicatur, quod a sancta catholica ecclesia refutatum est et abiectum, profitentes eundem unum sanctae consubstantialis ac uiuificae trinitatis, perfectum in deitate et perfectum eundem in humanitate, ex duabus naturis, deitate et humanitate, et in duabus naturis etiam post ineffabilem et insolubilem unitionem oportune et iuxta quod insitum est naturis unum eundemque Christum in una subsistentia atque una persona existentem indiuisae ac inseparabiliter, operantem diuina et humana, ut nullus iuxta modum qui presignificatus est ex alterutra parte iubente uestra pietate sub accusationem aut reprehensionem pro huius rei causa fiat.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Edicat Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae, qui sunt qui cum eo fecerunt porrectam nobis ab eo et nunc relectam cartulam.

Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae dixit:

Petrus episcopus Nicomediae, Salomon episcopus Clanei, Antonius episcopus Hypeporum et quidam ex secretario sanctissimi patriarchae Constantinopoleos, id est Georgius diaconus et chartophilax, Anastasius diaconus et notarius et defensor nauium, Stephanus diaconus et cancellarius, Dionisius diaconus et cancellarius, Anastasius presbiter et monachus et Georgius monachus patriarchii Antiochiae.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Quis tibi porrigit hanc ipsam cartulam, quam protulisti?

Theodorus deo amabilis episcopus Melitinae dixit:

Iste abbas Stephanus, qui est de patriarchio Antiochiae.

Et ostendit eum stantem post sedem, in qua sedebat isdem uenerabilis archiepiscopus Antiochiae Macharius.

VPG BR MNL K

---

1 sinodis] sinodus V synodus P synodis R MNL K abiectorum] adiectorum VPG K adeiectionem B^1 addeiectionem B^2 ad deiectionem R abiectorum adhiectorum hereticorum NL et in scriptis G scriptis definitum et B scriptis definitum R 2 catholica ecclesia] catholicae ecclesiae VP 3 unum] cum dominum G consubstantialis] cumsubstancialis V consubstantiali P^1G deitate] diuinitate K 3–4 perfectum eundem in B^2 *add.* 4 ex] et in K ex in duabus B^2 deitate ... naturis B^1 *add.* *om.* K 5 unitionem] unicionem V unionem L oportune] oportunae P 6 *in om.* G subsistentia] substantia BG persona existentem] personas exsistentes B^1 existentem] existente R existentem G MNL K indiuisae] induise P^c BR MNL K 7 ut nullus *bis* B presignificatus] praesignarus G presificatus K 8 alterutra] alrera BR L uestra pietate] uestream pietatem K reprehensionem] reprehensione BR M pro *om.* BR 11 theodorus] theorus P^1 melitinae] militinae V N meletinae B M K melitenae G qui *om.* G fecerunt] fucrunt K 12 porrectam] porrectum G relectam] relatam P cartulam] carthulam V chartolam P N kartam G cartolam B 13 amabilis] amabili. V *ras.* melitinae] militine V militene RG meletinae M 14 nicomediae] ninomedia V nichomediae B salomon] solomon P L clanei] danei V dannei P clannei G 14–15 hypeporum] ypeporum BR ypi(pl)epon NL epiporum K 15 quidam] quodam B^1 patriarchae] parriatchiae VP^1 B constantinopoleos] constantinopoleus BR 16 et^1] ex G chartophilax] chartophilex V cartophilax G M cartofilax BR L K anastasius] anastaus B^1 anasius M^1 stephanus] sthephanus M 17 dionisius] diunisius B dyonisius R anastasius] anastus G presbiter] praesbyter B 17–18 monachus *om.* K 18 georgius monachus] giomachus B^1 patriarchii] parriarchi VP^cG R MN 19 imperator dixit constantinus V 20 porrigit] portulit M porregit K ipsam] istam G carrulam] carthulam V chartulam P cartolam B 21 melitinae] milirine V milytinae P^1 melitenae G meletinae M similiter N (?) 22 stephanus] sthephanus B 23 isdem] item P^2 idem R hisdem N uenerabilis] unerabilis B archiepiscopus] archiepiscopo B^1 24 macharius] macarius P BR L K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γεώργιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν εἶπε·

Δέχομαι καὶ ἐξακολουθῶ, δέσποτα, ταῖς σταλείσαις ἀναφοραῖς παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως ὁμολογῶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας.

Πλάτων ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Κίννης εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης οὕτως πιστεύω καὶ τῇ τούτων δυνάμει ἐξακολουθῶ καὶ πιστεύω· καὶ οὕτως ὁμολογῶ δύο φύσεις ⟨καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὡσαύτως φυσικὰς ἀσυγχύτως ἀτρέπτως⟩ ἀδιαιρέτως ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Θεόδωρος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Βερίσσης Ἀρμενίας εἶπεν·

Ἀκροασάμενος τῶν ἀναφορῶν τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ τῶν χρήσεων τῶν ἐν αὐταῖς ἐμφερομένων τὴν εἴδησιν λαβὼν πιστεύω ὡς πιστεύει ὁ αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν ⟨Ἀγάθων⟩ ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάπας ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος δύο φύσεις ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικάς.

Καὶ ἀναστάντες οἱ λοιποὶ πάντες θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι οἱ ὑπὸ τὸν θρόνον τυγχάνοντες Κωνσταντινουπόλεως ἐβόησαν λέγοντες·

Καὶ ἡμεῖς, εὐσεβέστατε δέσποτα, τὴν εἴδησιν λαβόντες τῆς πρὸς τὸ πανήμερον ὑμῶν κράτος σταλείσης ἀναφορᾶς παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ τρισμακαρίστου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάπα καὶ τῆς ἑτέρας ἀναφορᾶς τῆς γενομένης παρὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὁσίας συνόδου καὶ τῇ ἐν αὐταῖς ἐμφερομένῃ δυνάμει ἑπόμενοι οὕτως καὶ φρονοῦμεν καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ πιστεύομεν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο φύσεις ἀσυγχύτως ἀτρέπτως ἀδιαιρέτως καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικάς, καὶ πάντας τοὺς διδάξαντας καὶ λέγοντας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναθεματίζομεν.

MT

3 δοξάζω = credo (δοκέω = profiteor) 6 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT 8–9 ⟨καὶ δύο … ἀτρέπτως⟩ om. MT 11 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT 13 ἡμῶν τοῦ πάπα T 14 agathon = ⟨ἀγάθων⟩ om. MT ὁ² om. M 17 ὁμοίως om. M 22 γενομένης] γινομένης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Georgius ⟨deo amabilis⟩ episcopus Camulianorum dixit:

Suscipio et sequor, domine, directas suggestiones ab Agathone sanctissimo papa Romae, et sic credo et sic profiteor in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas naturales uoluntates et duas operationes.

Platon ⟨deo amabilis⟩ episcopus Cinnae dixit:

Audiens suggestiones Agathonis sanctissimi papae Romae ita credo et horum uirtutem sequor et credo; et sic confiteor duas naturas et duas uoluntates naturales et duas operationes adaeque naturales inconfusae inconuertibiliter inseparabiliter in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro.

Theodorus ⟨deo amabilis⟩ episcopus Uerissae Armeniae dixit:

Audiens suggestiones directas ad dominum nostrum benignissimum a patre nostro papa Romae Agathone et testimoniorum, quae in eis continentur, scientiam accipiens credo sicut credidit ipse pater noster Agathon antiquae Romae papa in domino nostro Iesu Christo uno sanctae trinitatis uero deo nostro duas naturas in una persona et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales.

Et surgentes ceteri omnes deo amabiles episcopi, qui sub sedem Constantinopolitanam fuerant, exclamauerunt dicentes:

Et nos, piissime domine, notionem accipientes suggestionis directae ad mansuetissimam uestram fortitudinem ab Agathone sanctissimo ac ter beatissimo papa antiquae Romae et alterius suggestionis, quae facta est a subiacente ei ⟨sancto⟩ concilio, et sequentes sensum quae in ea continetur sic sapimus et profitemur, et credimus in uno domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas naturas inconfusae inconuertibiliter indiuisae et duas uoluntates naturales et duas operationes ⟨pariter⟩ naturales, et omnes, qui docuerunt et dicunt unam uoluntatem et unam operationem in duabus naturis unius domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri anathematizamus.

VPG BR MNL K

---

1 ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K 2 agathone] agatone M^1L papa] pape V papae P 3 christo] cristo K 5 platon] plato Mi. platone N K ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K cinnae | cinne V cynnae P K cynne L 6 suggestiones] suggestionis P agathonis | agatonis L K horum | arum B 7 confiteor | profiteor BR NL K naturales | *om.* G 8 operationes N adaeque | adaequae P^1 B atque P^2 adeque R K inconfusae | inconfuse V MNL K 10 ⟨deo amabilis⟩ *om.* VPG BR MNL K uerissae | uniuersae N 11 directas | directa K dominum | dominum P 12 agathone | agatone K continentur] contenentur B 13 credidit | credit MN agathon | agatho BR NL. agato K papa] *om.* V papae P 14 uno | une V una | uno B 15 naturales uoluntates BRG 16 surgentes | suggerentes R^1 MN suggestiones L sugentes K ceteri | caereri P amabiles | amabilis P^1 B amabilibus K sedem | sede P^2 R M constantinopolitanam | constantinopolitana P M 18 notionem] nocionem V noticionem G notitionem M^1 suggestionis | suggestiones VPG directae | directas P^1 N ad B *bis* 19 agathone] agatone L K ac ter beatissimo *om.* G MNL papa | pape V et | ut R 20 suggestionis | suggestiones V a V^1P^2 *add.* ab L ὑπὸς – ⟨sancto⟩ *om.* VPG BR MNL K sequentes | sequente NL. sequentem K 21 quae | qui RG M sapimus] sapemus B 22 uero *om.* K inconfusae | inconfuse VP^1 MNL. indiuisae | indiuise VP^1G MNL K 23 ὁμοίως = ⟨pariter⟩ *om.* VPG BR MNL K docuerunt | dicuerunt G^1 25 anathematizamus | anatimazamus B^1 anamatizamus B^2G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Εἰ παρίσταται τῇ εὐσεβείᾳ ὑμῶν, Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς ἅμα τοῖς ἐπιμνησθεῖσιν αὐτῷ πρασώποις, τουτέστι Πέτρῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ μητροπολίτῃ Νικομηδείας, Σολομῶνι ἐπισκόπῳ Κλαυδίου καὶ Ἀντωνίῳ ἐπισκόπῳ Ὑπαίπων, Γεωργίῳ διακόνῳ καὶ χαρτοφύλακι τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, Ἀναστασίῳ διακόνῳ καὶ νοταρίῳ τῷ πλοϊκεδίκῳ, Στεφάνῳ διακόνῳ καὶ καγκελλαρίῳ, Διονυσίῳ διακόνῳ καὶ καγκελλαρίῳ, Ἀναστασίῳ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ, Γεωργίῳ μοναχῷ τῷ μετὰ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας καὶ Στεφάνῳ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ τῷ αὐτοῦ Μακαρίου μαθητῇ, ἀναστὰς εἰς μέσον στηκέτω καὶ ἀνενδοιάστως τὸ δοκοῦν αὐτῷ σὺν αὐτοῖς ἀποκρινέσθω.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τὸ συνεωραθὲν παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου γινέσθω.

Καὶ ἀναστάντες οἱ προειρημένοι ἐπίσκοποί τε καὶ κληρικοὶ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἑστηκότες ἄνευ Στεφάνου μοναχοῦ τοῦ μαθητοῦ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Ἀντιοχείας εἶπον·

Ἐψεύσατο καθ' ἡμῶν οὗτος Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς· οὔτε γὰρ εἰδήσει ἡμῶν ὁ ἐπιδοθεὶς τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἀγαθῷ παρ' αὐτοῦ χάρτης ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἕτοιμοι ἐσμὲν τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον ὁμολογῆσαι πίστιν.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Ἐπείπερ ὑπόναια ἡμῖν δέδοται πρὸς ὑμᾶς προφάσει τοῦ ἐπιδοθέντος χάρτου παρὰ Θεοδώρου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, οὐκ ἄλλως ἡμᾶς πληροφορεῖτε, εἰ μήπω ἐγγράφους λιβέλλους τῆς πίστεως ὑμῶν καθ' ἑτέραν ἀγάγητε ὀφείλοντες ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ θεοῦ λογίων τούτους ἐπιδοῦναι.

Γεώργιος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως προσελθὼν τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ εἶπε·

MT

---

2 μελιτηνῆς | μελιτήνης T 3 μητροπολίτῃ (Agathon, a. 713[3]) = episcopo 4 ὑπαίπων] ὑπέπων T 5 μεγάλης om. M 6 – 7 καγκελλαρίῳ] καγγελλαρίῳ bis M 7 γεωργίῳ μοναχῷ om. M 14 θεουπόλεως | πόλεως M 15 εἶπον om. M 16 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 19 εἶπον | εἶπεν M 21 μελιτηνῆς] μελιτήνης T πληροφορεῖτε] πληροφορεῖται T 22 ἀγάγητε] ἀγάγετε T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sancta sinodus dixit:

Si placet pietati uestrae, Theodorus deo amabilis episcopus Melitenae una cum ab eodem memoratis personis, id est Petro deo amabili episcopo Nicomediae, Salomone episcopo Clanei et Antonio episcopo Hypeporum, Georgio diacono et chartophilace sanctae huius magnae ecclesiae, Anastasio diacono et notario defensore nauium, Stephano diacono et cancellario, Dionisio diacono et cancellario, Anastasio presbitero et monacho, Georgio monacho, qui est cum Machario uenerabili archiepiscopo Antiochiae, et Stephano presbitero et monacho eiusdem Macharii discipulo, surgentes in medio consistat et indubitanter quod ei uidetur una cum eis respondeat.

Piissimus imperator Constantinus dixit:

Quod consideratum est a sancta sinodo fiat.

Et surgentes praedicti episcopi atque clerici et in medio stantes sine Stephano ⟨monacho⟩ discipulo Macharii uenerabilis archiepiscopi ⟨Theopoleos⟩ Antiochiae dixerunt:

Mentitus est hic aduersus nos Theodorus episcopus Melitenae; neque enim nobis cognoscentibus facta est cartula, quae porrecta est ab eo domino nostro piissimo, sed et parati sumus nostram orthodoxam fidem confiteri.

Piissimus imperator Constantinus et sancta sinodus dixerunt:

Quoniam quidem suspicio nobis data est circa uos occasione porrectae cartulae a Theodoro deo amabili episcopo Melitinae, non aliter nobis satisfacitis, nisi utique in scripto libellos fidei uestrae in subsequenti adduxeritis, ut debeatis coram sancta et inmaculata dei eloquia eos offerre.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos accedens ad piissimum imperatorem Constantinum dixit:

VPG BR MNL K

---

1 sinodus | synodus PG R MNL 2 pietati | pietate VP² melitenae | militine V N melytinae P militanae B meletinae M K melitine L 3 memoratis | memorati VP²G episcopo | epī V epis PG nicomediae | nicomedae B¹ nichomediae G salomone | solomone PG salone K 4 clanei | danei V clancy K hypeporum | ypeporum BR L K hyppoporum M ypepon. N ras. chartophilace | chalropilace V chalrophilacae P chathophilacae G carrofilac B carrophilace M cartofilace N carrhofilace R L K 5 magnae huius MNL ecclesiae | aecclesiae G MN defensore nauium | defensor nauium V defensorum nauium PG NL K stephano | stefano P 6 dionisio | diunisio B dyonisio R dionisio ... cancellario om. G 7 qui | quae B machario | macario P BR NL uenerabili | uenerabilis K archiepiscopo | archiepi VP K 8 macharii | machari V macari P macario B macarii R L surgentes | surgens M² consistat | consistit G 9 ei | ii B¹ iei B² respondeat | respondeat K 11 sancta | sancto V B sinodo | synodo PG R MNL K 12 et surgentes | exsurgentes VPG episcopi praedicti G atque | antiquae K μοναχοῦ = ⟨monacho⟩ om. VPG BR MNL K 13 macharii | macarii P R L K macari B uenerabilis | beuerabilis K Θεουπόλεως = ⟨theopoleos⟩ om. VPG BR MNL K antiochiae om. K 14 nos | nus V¹ melitenae | militine V L milytinae P melitinae BR meletinae MN K 15 cognoscentibus | cognoscentibus V cartula | carthula V chartula P cartola B kartula G 16 nostram | nostra B orthodoxam | ortodosam L 17 sinodus | synodus PG R MNL K 18 quoniam | q̄uō P q̄m BR MN K quoniam quidem | quanquam L suspicio | suspitio V suscipio B¹ N occasione | occasio P¹ porrectae | porrorrectae M² cartulae | carthule V chartulae P N cedule L 19 amabili | amabile V BR melitinae | militene V melytenae P meleringe M K aliter | alter P B¹ nobis | uobis V satisfacitis | sanitatitis B¹ utique | utiquae P¹ 20 libellos | libello P¹ BRG M libellus NL fidei | fidaei B uestrae | uestra P² adduxeritis | adduxeretis B debeatis | debeant BR deberis L coram | quorum VPG 21 inmaculata | immaculata M dei eloquia | dei aeloquia N dieloquia L 22 georgius | gregorius G archiepiscopus | archiepiscopos P constantinopoleos | constantinopoleus BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεόστεπτε δέσποτα, κέλευσον βληθῆναι ἐν τοῖς διπτύχοις τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένου πάπα Ῥώμης Βιτσλιανοῦ διὰ τὸ ἐκ τῆς βραδύτητος τῶν ἀποσταλέντων ἀποκρισιαρίων παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς αὐτῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δεήσει τὸ τηνικαῦτα χρήσασθαι πρὸς τὸ πανήμερον ὑμῶν κράτος τό τε μέρος τῆς κατ' ἐμὲ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ Μακάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐνδημοῦντας ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ ὑμῶν πόλει θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἐπὶ τῷ τὸν προλεχθέντα ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Βιτσλιανὸν ἐκβληθῆναι ἐκ τῶν ἁγίων διπτύχων, ἀναδοθῆναι δὲ ἡμῖν καὶ τὴν τοιαύτην δέησιν. παρευθὺ γὰρ εὑρίσκει ἡ θεόσοφος ὑμῶν γαλήνη τοὺς κοινωνοῦντας τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ ἀποσχίζοντας ἐξ αὐτῆς διὰ τὸ πρόσωπον.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε·

Τὸ αἰτηθὲν παρὰ Γεωργίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν καὶ βασιλίδος πόλεως γινέσθω.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε·

Κωνσταντίνου μεγάλου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ φύλακος τῆς ὀρθοδοξίας πολλὰ τὰ ἔτη εἰρηνοποιοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ νέου μεγάλου Κωνσταντίνου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Θεοδοσίου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Μαρκιανοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη νέου Ἰουστινιανοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη ἡμεῖς δοῦλοι τοῦ βασιλέως Ἀγάθωνος ὀρθοδόξου πάπα Ῥώμης πολλὰ τὰ ἔτη Γεωργίου ὀρθοδόξου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη τῆς ἱερᾶς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη ὀρθοδόξου συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη·

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Εἰ παρίσταται τῷ εὐσεβεστάτῳ δεσπότῃ, λεγέτω Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας, τὸ ὅπως πιστεύει ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ ὁμολογεῖ ἐν αὐτῷ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας

MT

4 τοῦ] τῷ T 8 ἡμῖν] ὑμῖν T 10 τὸ om. T 11 κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Deo coronate domine, iubeto mitti in dipticis sanctarum ecclesiarum nomen sanctae memoriae Uitaliani papae Romani, eo quod propter tarditatem missorum apochrisiariorum a sanctissimo papa eiusdem antiquae Romae petitionem tunc dedisse ad mansuetissimam uestram fortitudinem tam partem sanctae meae ecclesiae et Machatium uenerabilem archiepiscopum Antiochiae eosque qui illo tempore aduenerant in hanc a deo seruatam (uestram) ciuitatem deo amabiles episcopos, ut praedictus sanctae memoriae Uitalianus ciceretur de sanctis dipticis, et restitui nobis huiusmodi petitionem. statim enim inueniet deo instructa uestra tranquillitas communicantes ecclesiae catholicae siue qui seipsos separant ab ea propter personam.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Quod postulatum est a sanctissimo Georgio patriarcha huius a deo seruatae nostrae regiae ciuitatis fiat.

Sancta sinodus exclamauit:

Constantino magno imperatori multos annos orthodoxo imperatori multos annos conseruatori orthodoxiae multos annos pacifico imperatori multos annos nouo magno Constantino imperatori multos annos nouo Theodosio imperatori multos annos nouo Marciano imperatori multos annos nouo Iustiniano imperatori multos annos nos famuli imperatoris Agathoni orthodoxo papae Romano multos annos Georgio orthodoxo patriarchae multos annos (sancto senatui multos annos) orthodoxo senatui multos annos!

Sancta sinodus dixit:

Si uidetur piissimo domino, edicat Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae, quomodo credit in uno sanctae trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro, et

---

VPG BR MNL K

---

1 dipticis] diptycis G dypticis M dicticis L diptichis K ecclesiarum] aecclesiarum MN 2 uitaliani] uitaliano B^1 romani] romane P^1 R romae B tarditatem] traditatem B^1 2 – 3 apochrisiariorum] apocrisariorem BRG MNL apocrisiariorum K 3 dedisse] dixisse K 4 partem] parte G MNL meae] m.ae P^1 *ras.* ma B^1 ecclesiae] eclesia B aecclesiae G MN machatium] macarium P BR L 5 eosque qui] eos qui VG aduenerant] aduenerunt VP hanc] hac P^1 N 6 (uestram) = ὑμῶν | nostram VPG BR MNL K amabiles] amabilis V 7 ciceretur] ciecereture V dipticis] dyptycis PG dyptichis R dypticis MN diptichis K restitui] restituit G 8 instructa] instaurara V tranquillitas] tranquillitas P communicantes] cummunicantes K ecclesiae] aecclesiae G N catholicae] charholicae B siue] siuae B 9 separant] seperant BR personam] persona V 11 seruatae] seruate V R seruaete B^1 13 sinodus] synodus PG R MN sinodo B^1 14 magno | piissimo G imperatori[1]] imperatore V BR orthodoxo] ortodoxo V horthodoxo B K 15 conseruatori] conseruatore V conseruato BR conseruator NL orthodoxiae] ortodoxiae V orthodoxo BR pacifico … annos[3] *om.* VPG 16 annos + pacifico imperatori multos annos VPG 16 – 17 nouo[4] …, annos[4] *om.* VPG 16 theodosio] theodosi M^1 theodoxio L imperatore[2]] imperatore B 17 marciano] marciano B NL annos[5] *om.* G 18 imperatoris] imperatores K agarhoni] agathone B agathonis RG agathon MN agaton L agatuni K orthodoxo] ortodoxo V^1 ortodoxi V^2 orthodoxiae P orthodoxe K papae] papa P NL 19 romano] romani VPG romane B orthodoxo] ortodoxo V orthodexe K patriarchae] patriarcha K 19 – 20 τῆς ἁγίας … ἔτη = (sancto … annos) *om.* VPG BR MNL K 20 orthodoxo] ortodoxo V 21 sinodus] synodus PG R MNL 22 edicat] uedicat PG N dicat L macarius] macharius G MN K uenerabilis] macharius G 23 uno] una V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

φυσικὰς ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως, καὶ εἰ ἕπεται ταῖς σταλείσαις πρὸς τὸ θεόσοφον ὑμῶν κράτος ἀναφοραῖς παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς ὑμῶν εὐσεβείας Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ ἐξακολουθεῖ ταῖς ἐν αὐταῖς ἐμφερομέναις πατρικαῖς χρήσεσι.
Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·
Ἀκηκοὼς Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας τῶν παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου λεχθέντων τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἀποκρινέσθω.
Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν·
Οὐ λέγω δύο θελήματα ἢ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἓν θέλημα καὶ θεανδρικὴν ἐνέργειαν.
Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·
Ἡνίκα οὐ συντίθεται τῇ δυνάμει τῶν σταλεισῶν ὀρθοδόξων ἀναφορῶν παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Μακάριος ὁ ὁσιώτατος τῶν καὶ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ἤδη ἀναγνωσθεισῶν, αἷς καὶ πάντες συγκαταθέμενοι ἡσυχίσαμεν, συνείδομεν τοῦτον ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐγερθῆναι ὀφείλοντα ἀποκρίνεσθαι.
Καὶ ἀνέστη.
Μακρόβιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας Ἰσαυρίας ἅμα Εὐλαλίῳ ἐπισκόπῳ Ζηνωνουπόλεως ⟨καὶ⟩ Κωνσταντίνῳ ἐπισκόπῳ Δαλισάνδου καὶ Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ὄλβης, ἀμφοτέρων τῆς συνόδου τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας τυγχανόντων, εἶπεν·
Οὕτως δοξάζω καὶ οὕτως πιστεύω κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἀναφορῶν τῶν σταλεισῶν πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν καὶ βασιλέα παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ ὥσπερ δύο φύσεις οὕτως καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως ἀτρέπτως ἀσυγχύτως ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ⟨ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος⟩ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

MT

5 ἁγίας ταύτης | ἁγιωτάτης M 7 ἀντιοχείας om. M 16 ἐπίσκοπος] ἀρχιεπίσκοπος M 16 – 17 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M 17 atque = ⟨καὶ⟩ om. MT δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M 22 – 23 unius sanctae trinitatis = ⟨τοῦ … τριάδος⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

si confitetur in eo duas uoluntates naturales et duas operationes naturales inconfuse et indiuisibiliter, et si sequitur suggestiones directas ad deo instructam uestram fortitudinem a patre pietatis uestrae Agathone sanctissimo papa antiquae Romae et si consequitur paterna testimonia, quae in eis continentur.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Audiens Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae quae ab hac sancta et uniuersali sinodo dicta sunt, quod ei uidetur respondeat.

Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae dixit:

Non dico duas uoluntates aut duas operationes in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, sed unam uoluntatem et deiuirilem operationem.

Sancta sinodus dixit:

Postquam non consentit uirtuti directarum orthodoxarum suggestionum ab Agathone sanctissimo papa Romano Macharius uenerabilis, quae iam et coram uestra pietate relectae sunt, quibus et omnes consentientes grate suscepimus, praeuidimus hunc de sede sua surgere, ut debeat respondere.

Et resurrexit.

Macrobius deo amabilis episcopus Seleuciae Hisauriae una cum Eulalio episcopo Zinonopoleos atque Constantino episcopo Dalisandu et Theodoro episcopo Olbis, utrisque de concilio exsistentibus sedis Antiochenae, dixerunt:

Sic profiteor et sic credo secundum uirtutem suggestionum directarum ad dominum nostrum piissimum ⟨et⟩ imperatorem ab Agathone sanctissimo papa Romano, et confiteor sicut duas naturas ita et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes indiuisae inconuertibiliter inconfusae in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

VPG BR MNL K

---

1 si] sic PG B¹ inconfuse] inconfusae P¹G 2 indiuisibiliter] indiuise BR si] sic B¹ directas *om.* K ad deo] a deo VPG B N instructam] constructam R 3 agathone] agatone K papa] papae VPG R si] sic P¹ consequitur] sequitur BRG 4 paterna] paternae VPG 6 macharius] macarius P BR L hac] haec B et] ac R 7 sinodo] synodo PG R MNL K quod] quid K 8 macharius] macarius P BR L K dixit *om.* B 9 *in om.* VP¹ incarnationis dispensatione] incarnatione dispensationis M 11 sinodus] synodus PG R MNL 12 uirtuti] uirtutem BG orthodoxarum] ortodoxorum V orthodoxorum P BG agathone] agatho R agatone L K 13 macharius] macarius P BR L uenerabilis] uero MNL (n – r) quae] que B N K uestra] uestram VG N pietate] pietatem P relectae] relecta N 14 consentientes] consencientes V suscepimus] suscipimus VPG² 14 – 16 praeuidimus … resurrexit = New Haven, Nr. 2 (Annuarium Hist. Conc. 9 [1977] 282 – 287) 14 sua sede M 16 resurrexit] surrexit BRG 17 macrobius] macharius G macarius L seleuciae] sileuciae BG sileucie R eleuciae L una] unam VP K eulalio] eolalio BR 17 – 18 zinonopoleos] zynonopoleos V zinonopoleus B 18 dalisandu] dalisandi BG dalizandu R olbis] colbis M 19 sedis antiocene existentibus K exsistentibus] existentibus BRG MNL K sedis] saedis G antiochenae] antiocenae V anteochaenae P¹ antiochinae BR 20 profiteor] confiteor BR (p-c) profitemur M credo] credimus M ad] a B²G 21 et = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K agathone] agatone L K romano] iohanne L confiteor] confitemur M 21 – 24 confiteor … christi = New Haven, Nr. 3 (*cf.* 223,14 – 26) 22 ita] ita B *ras.* et¹ *om.* G naturales² *om.* G indiuisae] indiuise V BR MNL K New Haven 23 inconfusae] inconfuse VG BR MNL K New Haven inconfuse et in K incarnationis] incarnationes VP¹ 24 ueri] utri B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλισάνδου εἶπεν·

Ὁμολογῶ δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ μιᾷ ὑποστάσει καὶ δύο θελήματα φυσικὰ καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως φυσικάς.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ὀλβης εἶπεν·

Ἕπομαι τῇ ἐν Χαλκηδόνι ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ καὶ τῷ Τόμῳ τοῦ μακαρίου πάπα Λέοντος γενομένου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὁμολογῶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος ἐν δύο φύσεσι καὶ δύο φυσικοῖς θελήμασι καὶ ἐνεργείαις ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, καὶ ἀκολουθῶ τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῷ θρόνῳ Ῥώμης καὶ ταῖς ἀναφοραῖς ταῖς πρὸς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν ἀγαθὸν καὶ μέγαν βασιλέα σταλείσαις παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης.

Εὐλάλιος ἐπίσκοπος Ζηνωνουπόλεως εἶπεν·

Οὕτως πιστεύω δύο φύσεις ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως καὶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐναρκοῦς οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Εἰ δοκεῖ τῇ ἁγίᾳ ⟨ὑμῶν⟩ συνόδῳ, τὰ ἤδη ἐπιδοθέντα τῶν χρήσεων κωδίκια παρὰ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τά καὶ σφραγισθέντα παρ' ὑμῶν εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολὴν τῶν αὐθεντικῶν βιβλίων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῷ εὐαγεῖ τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείῳ, προαγέσθωσαν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Τὸ καὶ νῦν παρὰ τῆς ὑμῶν γαληνότητος εὐσεβῶς κελευσθὲν γινέσθω.

Καὶ προσηνέχθησαν διὰ Φωτεινοῦ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου διηκρῆτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ κωδίκια τρία ἐσφραγισμένα, ἅτινα ⟨ .... ⟩ μετὰ χεῖρας λαβὼν καὶ ἐπισκ⟨έ⟩ψας ὁ αὐτὸς ὁσιώτατος Μακάριος εἶπε·

Ναί, ἀληθῶς ταῦτά εἰσι καὶ ἐπιγινώσκω αὐτά.

MT

---

1 δαλισάνδου] δαλισανδοῦ M 5 ἐπίσκοπος] ἐπίσκος M 12 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M
17 uestra = ⟨ὑμῶν⟩] ἡμῶν MT 19 τῶν καὶ ἀποκειμένων T τῶν om. M 22 ὑμῶν] ὑμετέρος M 23 προσηνέχθησαν] προηνέχθησαν T διηκρῆτις] διεκρίτης T 24 βασιλικοῦ] βασιλεῖου M 24–25 ἅτινα MT 25 ἐπισκ⟨έ⟩ψας] ἐπισκήψας MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus episcopus Dalisandi dixit:

Confiteor duas naturas in dominum nostrum Iesum Christum inconfusae et indiuisae in una persona atque una subsistentia et duas uoluntates naturales et duas operationes similiter naturales.

Theodorus episcopus Olbis dixit:

Sequor sanctam Chalcedonensem et uniuersalem sinodum et Thomum beatissimi papae Leonis antiquae Romae, et confiteor dominum nostrum Iesum Christum unum de sancta trinitate in duabus naturis et duabus naturalibus uoluntatibus et operationibus inconfusae et indiuisae cognoscendum, et sequor sedem Constantinopolitanam et sedem Romanam et suggestiones directas domino nostro piissimo ⟨et⟩ magno imperatori ab Agathone sanctissimo papa Romano.

Eulalius episcopus Zinonopoleos dixit:

Ita credo duas naturas inconfusae et indiuisae et duas uoluntates atque duas operationes in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Si placet sanctae uestrae sinodo, adueniant codicelli testimoniorum, qui dudum porrecti sunt a Machario uenerabile archiepiscopo Antiochiae, qui et a uobis sigillati sunt, ut legantur et conferantur cum autenticis codicibus, qui repositi sunt in hic sito uenerabili patriarchio.

Sancta sinodus dixit:

Quod et nunc a uestra serenitate piae iussum est, fiat.

Et prolati sunt per Photinum magnificum a secretis et imperialem secretarium codicelli tres sigillati, qui et dati sunt assistenti Machario uenerabili archiepiscopo Antiochiae, ut recognosceret, si ipsi sunt, qui ab eo dudum fuerant prolati codicelli; quos et in manibus accipiens et inspiciens isdem uenerabilis Macharius dixit:

Etiam, uere ipsi sunt et recognosco eos.

VPG BR MNL K

---

1 dalisandi] dalisandu M dalisandy K 2–4 confiteor … naturales = New Haven, Nr. 4 (*cf.* 213,14–16) 2 naturas] naturales V in] et K inconfusae] inconfuse P² B MNL K indiuisae] indiuise P² B MNL K 3 una²] in una BR New Haven *om.* MNL subsistentia] substantia BRG naturales uoluntates G 4 naturales similiter BR 5 theodorus episcopus] theodoro episcopo P 6 chalcedonensem] calcidonensem B calcedonensem RG ML K sinodum] synodum PG R MNL K thomum] tomum P² BG N beatissimi papae] beatissimum papam B 7 christum *om.* G sancta] sanctae V 8 duabus naturis et duabus] duas naturas et duas N inconfusae] inconfuse P² B MNL K 9 indiuisae] indiuise P² BR MNL K cognoscendum] cognuscendum V 10 domino] domno V¹P² uzl = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K imperatori] imperatori P imperatore K ab *om.* V agathone] agatone K 12 eulalius] eolalius BR zinonopoleos] zynnopoleus B² zynonopoleus B²R zinunopoleos L 13 inconfusae] inconfuse V B MNL K indiuisae] indiuise V B MNL K atque] et R 14 ueri] .ueri P *ras.* uiri B 17 sinodo] synodo PG MNL K codicelli] codicilli R 18 machario] macario P BR L uenerabile] uenerabili BRG NL ueñ M antiochiae] antiociae V L *om.* BR a] e G sigillati] siggillati VG ut] et R 19 autenticis] audenticis V authenticis M aut hereticis N hic] hoc G 21 sinodus] synodus PG R NL 22 piae] pie VG BR ML 23 photinum] pothinum V fotinum BR phonitum M a secretis] a.secretis P *ras.* a sec&cretis B 24 tres] tre P² 24–25 dati … quos et *om. Graec.* 24 assistenti] adsistenti BR N K assistente M¹ machario] macario P B L uenerabili archiepiscopo] uenerabile archiepiscopi V 25 fuerant] fuerunt L codicelli] codicilli R et *om.* BR MNL K in manibus] inmanibus G 26 inspiciens] inspitiens V isdem] hisdem NL macharius] macarius P BR NL K 27 recognosco] recognusco V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Λεγέτω Μακάριος ὁ ὰσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ὁ αὐτοῦ μαθητής, τί σωρεύοντες ἑαυτοῖς τὰς τοιαύτας παρεξέβαλον χρήσεις.

Μακάριος ὁ ὰσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Περὶ τοῦ ἑνὸς θελήματος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος θεοῦ λόγου, πῶς δοξάζετε;

Μακάριος ὁ ὰσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·

Ὁμολογῶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος εἶναι καὶ μετὰ σάρκωσιν ἐν δυσὶ τελείαις ταῖς φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ ὑποστάσει μιᾷ, „οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σῳζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης." ἐπειδὴ οὖν ἕτερον πρόσωπον καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ὁ εἷς τῆς ἁγίας τριάδος οὐ προσέλαβε, διὰ τοῦτο οὔτε τι τῶν ἐκ τῆς ἁμαρτίας λέγομεν αὐτὸν προσλαβεῖν· δίχα γὰρ σαρκικῶν θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ἐν εἰκόνι καινότητος ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. „ὁ γὰρ ἓν θέλημα ἔχων πρὸς ὑποδοχὴν τῶν παθῶν τούτων ἁπάντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶχε δύναμιν πρὸς ὑπομονὴν τούτων ἁπάντων" κατὰ τὸν ἅγιον καὶ ἔκκριτον Αὐγουστῖνον. περὶ τούτου γὰρ καὶ ὁμολογίαν πίστεως ἤδη πρότερον ἐξεθέμεθα καὶ σύμφρονες ἐσμεν τῶν τε ἁγίων πέντε συνόδων Ὁνωρίου τε τοῦ θεόφρονος, Σεργίου καὶ Παύλου καὶ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν μνήμην καὶ ἐν αἷς ἐπιδεδώκαμεν τῷ δεσπότῃ χρήσεσι πεποιήμεθα, ὁμολογοῦντες ἓν θέλημα ὑποστατικὸν ἐπὶ τοῦ ⟨ἑνὸς⟩ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεανδρικὴν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν. „οὔτε γὰρ τὰ θεῖα κατὰ θεὰν οὔτε τὰ ἀνθρώπινα κατὰ ἄνθρωπον ἀλλ' ἀνδρωθέντος τοῦ θεοῦ λόγου καινήν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν πεπολιτεῦσθαι" ὁμολογοῦμεν κατὰ τὸν ἅγιον Διονύσιον.

17 cf. Hebr. 4,15

14 – 16 Symb. Chalc., ACO II 1, 2, p. 129, 31 – 33 19 – 21 Augustinus, unde? 26 – 27 Ps.-Dionysius Areop., Epist IV ad Gaium, PG 3,1072 BC; cf. ACO ser. II vol. 1 p. 140,35 – 36

MT

17 τῶν ἐκ τῶν τῆς M 20 εἶχε] ἔχει M 24 χρήσει | χρήσεων T 25 in uno = ⟨ἑνὸς⟩ om. MT 26 καὶ om. M 27 λόγου MT *del.?*

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator dixit:

Édicat Macharius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae et Stephanus relegiosus presbiter et monachus eius discipulus, quid sibi coacceruantes huiusmodi defloraucrunt testimonia.

Macharius sanctissimus archiepiscopus dixit:

De ipsa una uoluntate, quae est patris et domini nostri Iesu Christi et sancti spiritus.

Constantinus piissimus imperator dixit.

De dispensatione domini nostri Iesu Christi unius sanctae trinitatis dei uerbi, quomodo sentitis?

Macharius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Confiteor dominum nostrum Iesum Christum unum sanctae trinitatis esse et post incarnationem in duabus perfectis naturis inconfusae et indiuisae in una persona et una subsistentia, „nusquam naturarum differentia perempta propter unitionem, sed saluata potius proprietate utriusque naturae et in unam personam atque unam subsistentiam concurrente." quoniam uero alteram personam er post humanationem unius sanctae trinitatis non assumpsit, propter hoc neque aliquid peccati dicimus eum assumere, quia absque carnalibus uoluntatibus et cogitationibus humanis in imagine nouitatis confitemur unum dominum nostrum Iesum Christum. „qui enim unam uoluntatem habens est ad susceptionem horum omnium passionum, unam eandemquae habuit uirtutem ad tollerantiam horum omnium" secundum sanctum et acceptabilem Augustinum. de hoc enim et confessionem fidei iam pridem exposuimus et consentimus tam sanctis quinque sinodis quamque Honorio deo erudito, Sergio et Paulo atque Petro et reliquis, quorum mentionem et in his quae domino porreximus testimoniis fecimus, confitentes unam uoluntatem subsistentialem in uno domino nostro Iesu Christo et deiuirilem eius operationem. „nec enim quae diuina sunt secundum deum neque quae humana sunt secundum hominem, sed humana dei nouam quandem deiuirilem operationem in conuersatione demonstrasse" confitemur secundum sanctum Dionisium.

VPG BR MNL K

---

2 edicat | et dicat VP macharius | macarius P BR NL K archiepiscopus | episcopus G antiochiae] anthiociae V anthiochiae G antiocie L relegiosus | religiosus RG MN 2 – 3 presbiter] praesbyter B 3 monachus] monacho N monacus K coacceruantes | coacerbantes MN defloraueruni | deploraueruni G 5 macharius | macarius P BR L K 6 una] u.a P¹ *ras.* B² *add.* patris | patri V domini] domino B¹ sancti] sancris B¹ 8 dispensatione] dispositione VP L K 9 sentitis | sencis BR M (?) 10 macharius] macarius P BR L K *nota* K *marg.* 11 nostrum *om.* VP BR MNL K 12 inconfusae] inconfuse VG B MNL K indiuisae] indiuise P¹ BG MNL K et in una ML 13 subsistentia] substantia G¹ perempta] peremta B N unitionem] unicionem V unionem L sed] s& P¹ 52 P² 14 potius] pacius RG proprietate] proprietatem P¹ in *om.* VPG B atque] atquae P¹ aquae N subsistentiam] subsrantiam G¹ 15 concurrente] concurrentem P continentem R quoniam | q̃m P BR MNL quo G q̃ñm K post humanationem *om.* G humanationem et unius VPG N 16 assumpsit | adsumpsit BR neque] nec BR (q-c) assumere | adsumere BR assummere G quia] qui B MNL 17 et cogitationibus] excogitationibus VPG humanis] hominis BR imagine | imaginae P¹ ymagine R K confitemur] confitemus B 18 enim *om.* M est *om.* P² 18 – 19 ad susceptionem] adsuptionem G assumptionem M τούτων = horum eandemquae] eandemquam G eandemque P¹ B MNL K 19 – 20 tollerantiam] tolerantiam R M tolerantia N 21 sinodis] sinodus P¹ synodis RG ML synodus N 22 quamque honorio] quamquae honori P erudito | eruditio V atque] atquae P¹ 23 fecimus *om.* M confitentes] confidentes BR 24 subsistentialem | subsistencialem V eius *om.* M 25 deum] dominum P¹ neque] nequae P¹ B sunt *om.* VP NL K 26 humana] humanam V umam B¹ umanam B² umanam et dei BR deiuirilem | uirilem BR 27 sanctum *om.* M dionisium] dyonisium P R NL diunisium B dionisyum G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἡ ἐπιμνησθεῖσα ἐπιδοθῆναι ἡμῖν παρὰ Μακαρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς οἰκείας αὐτοῦ πίστεως ὁμολογία εἰς ἀνάγνωσιν προαγέσθω.

Καὶ προηνέχθη διὰ Φωτεινοῦ ἀσεκρέτις σεκρεταρίου βασιλικοῦ, καὶ ἀνεγνώσθη διὰ Διογένους ἀσεκρέτις σεκρεταρίου βασιλικοῦ ἔχουσα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Εἰρήνης θεοῦ τῆς ὑπερεχούσης πάντα νοῦν τὸ κεφάλαιον ἡ εὐσέβεια, δι' ἧς *ἓν στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ* θεῷ *ζῶντι* καὶ ἀληθινῷ τῇ τριάδι λατρεύοντες *κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας*, εἰρήνη θεοῦ συνεχόμενοι. ταῦτα *οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου*, ἀλλ' ἐκ θείας χάριτος, ὦ πιστότατε βασιλεῦ, διδαχθεὶς τὰ ἄλλα πάντα δεύτερα θέμενος, ὡς ἔπρεπε θείᾳ καὶ ἱερᾷ κορυφῇ, τὸν προσόντα σοι θεῖον ζῆλον παρέθηξας, καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας διανιστῶν ἀφθαλμούς – φημι τοὺς ἀρχιερεῖς – προτρέπει(ς) ἕκαστον τὸ ἐνὸν αὐτῷ φῶς τῆς ὀρθοδοξίας προβάλλεσθαι, ὡς ἂν ἐκλαμφθείη περισσοτέρως *ἐκ κόσμῳ*, συνεπινεύσοι δὲ καὶ θεὸς ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας σου τὸ τοῦ χριστιανικωτάτου κηρύγματος φῶς ἀτελεύτητον, καὶ τῶν αἱρετικῶν τὰ σκιώδη σβεσθείη καινοτομήματα. ὑπείκω τοίνυν ἑτοίμως τῇ θεαρέστῳ βουλῇ ὑμῶν. τίς ἐγώ, δέσποτα θεοφίλεστε, ὁ εὐτελὴς καὶ κατερριμμένος καὶ ἀφανὴς καὶ εἰς ἔδαφος κείμενος; εἴ πω δὲ καὶ οὐκ ἄξιος τῷ φρικτῷ λειτουργεῖν καὶ παρίστασθαι βήματι, ὅμως ἀξιωθεὶς παρ' ὑμῶν τὴν ὁμολογίαν ποιοῦμεν τῆς πίστεως, ἣν οἱ πατέρες ἡμῖν οἱ ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐφεξῆς διηγόρευσαν· μεθ' ἧς γεννηθεὶς συναναστράφην, ταύτῃ καὶ συναπέλθοιμι.

Πιστεύω τοίνυν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων δημιουργόν, καὶ εἰς ἕνα κύριον ⟨ἡμῶν⟩ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, τέλειον υἱὸν τελείου γεννήτορος λόγον ἐνεργῆ, σοφίαν ὑφεστῶσαν καὶ δύναμιν τῆς ὅλης κτίσεως

7 Phil. 4,7 7–8 Rom. 15,6; Act. 4,32 8 Hebr. 4,14 9 Gal. 1,1 10 cf. Gal. 1,12 11–13 cf. Mt. 5,14 14 cf. Hebr. 4,12

11–220,7 cf. Gregorius Thaum., Confessio fidei, ACO III (1940) 3,1–13

MT

5 βασιλικοῦ καὶ ἀνεγνώσθη ἔχουσα T λέξεως | λέξεων T 11 παρέθηξας *coni.* Lu | παρέθηκας MT 12 προτρέπει(ς) *coni.* Lu | προτρέπη M προτρέπει T 18 παρ'] ἐξ T 22 nostrum = ⟨ἡμῶν⟩ *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator dixit:

Confessio, cuius mentio facta est, quod data sit nobis a Machario ⟨uenerabili⟩ archiepiscopo Antiochiae, propriae eius fidei lectioni pandatur.

Et prolata est per Photinum a secretis et imperialem secretarium, et relecta est per Diogenem a secretis et imperialem secretarium, quae continet in uerbis ita:

Pacis dei quae exsuperat omnem sensum summa est pietas, per quam *in uno ore unoque corde* deo uiuenti et uero trinitati seruientes *tenemus confessionem* pace dei constricti, haec *non ab homine neque per hominem* sed diuina gratia, o fidelissime imperator, instructus cetera omnia inferiora ponens, ut condecebat diuinum sacrumque fastigium, diuinum zelum, quod inditum tibi est, exacuasti, et ecclesiae oculos suscitans – pontifices inquam – inuitas unumquemque, ut, quod in eo est, orthodoxiae proferat *lumen*, quatenus fulgeat amplius *in mundo*, annuat quoque tibi deus temporibus pii tui imperii christianissimae praedicationis indeficiens lumen, et hereticorum nouae caligines extinguantur.

obsedio quippe praeparatus deo placito uestro consilio, quis ego sum, deo decrete domine, uilis et abiectus nec parens et in pauimento reiacens? dicam quoque etiam immeritus terribili seruire atque assistere tribunali, uerum a uobis dignus habitus hanc professionem facio fidei, quam patres nostri qui in Nicea et dehinc fuerant promulgauerunt; cum qua genitus coeducatus sum, cum hac et abscedam.

Credo igitur in unum deum patrem omnipotentem, omnium uisibilium et inuisibilium factorem, et in unum dominum nostrum Iesum Christum filium eius unigenitum, qui ex eo natus est ante omnia saecula, deum uerum ex deo uero, perfectum filium perfect⟨i⟩ patris uerbum effectricem, sapientiam essentialem, uirtutem totius creaturae factricem, et

---

VPG BR MNL K

---

2 macario | macario P BR L K τοῦ ὁσιωτάτου = ⟨uenerabili⟩ *om.* VPG BR MNL K 3 lectioni | lectione G M pandatur] pandantur N 4 photinum | fotinum BR phonitum M photinum magnificum a K 4 – 5 et relecta ... secretarium *om.* R ML 4 et relecta est] relata est V[2] 5 quae] qui VP K 7 exsuperat omnem] exuperat omne K summa] suma MN[1] pietas | piactas P[1] in uno ore] in honore P in uno MNL K 8 trinitati | trinitatis K dei] deo M[1] constricti | conscructi VP R coarcti B[1] 9 ab homine = ἀπ' ἀνθρώπων hominem | ominem B fidelissime] fidelis M[1] fidelissimus M[2] felicissime L 10 instructus | constructus ML coinstructus N sacrumque | sacrumquae P[1] 11 exacuasti | exacusti P[2] exacusasti R exacuisti M et *om.* VPG E ecclesiae] ecclesia P aecclesiae G N oculos | oculus V M K 12 inquam | inqua G inuitas] unitas M orthodoxiae] orrodoxiae V orrodoxae P[2] 13 quoque] quoquc K 13 – 14 christianissimae | christiannissimae B cristianissimae K 14 indeficiens | indefinens V B nouae *om.* M caligines | caliginis B extinguantur | exstinguantur M[1] extingantur G 15 obsedio] obsedie B obedio G L K quippe = τοίνυν quippe ego praeparatus G praeparatus] prepaparatus K consilio | concilio V BR ML sum domine a deo decrete BR decrete | decretae G decreto M 16 abiectus] abiectis B parens | parvens VP patiens G et in G *bis* 16 – 17 inmeritus] interitus BR immeritus M immeritis N 17 terribili] terribilis V assistere] adsistere B NL K tribunali = βήματι a *om.* P[1] dignus habitus] dignus habitas V dignus habita P[1] dignam habitum P[1] 18 facio] fatio V B nostri = ἡμῶν nicea | niceta VPG mora R dehinc] debic P[1] 19 cum | eum VPG K qua] quc B[1] coeducatus | coeductus V quaeducatus P[1] conedocatus BR hac | haec G N 20 abscedam] ascedam R discedam M 21 factoream P[1] *add.* 22 uerum | uero V[1]G N[1] perfectum P[2] *add.* 22 – 23 perfectum dei patris M perfectum in patris L τελείου = perfect⟨i⟩] perfectum VTG BR MNL K 23 effectricem] efficticem R efficatricem R efficicientem L essentialem = ὑφεστῶσαν totius | tocius V R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ποιητικήν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ δι' υἱοῦ πεφηνός, δηλαδὴ τοῖς ἀνθρώποις, ζωὴν τῶν ζώντων, αἰτίαν ἀθάνατον, ἁγιότητα παντὸς ἁγιασμοῦ χορηγόν, τριάδα τελείαν δόξῃ ἀϊδιότητι καὶ βασιλείᾳ καὶ γνώμῃ, μὴ μεριζομένην μήτε ἀπαλλοτριουμένην μίαν θεότητά τε καὶ κυριότητα· οὐδὲν γὰρ δοῦλον ἐν τῇ τριάδι
5 ⟨ἢ⟩ ὑποβεβηκὸς καὶ ἐπείσακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν· οὔτε γὰρ ἐνέλειπεν υἱὸς πατρί, οὔτε υἱῷ πνεῦμα, ἀλλ' ἄτρεπτος ἀεὶ καὶ ὁμοούσιος ἡ ἁγία τριὰς ὁ θεὸς ἡμῶν. θεὸν δὲ ὅταν ἐρῶ, ἑνὶ φωτὶ περιαστράπτομαι καὶ τρισί, τρισὶ μὲν κατὰ τὰς ἰδιότητας εἴτουν ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ἑνὶ δὲ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον εἴτουν θεότητος· διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἵν' οὕτως εἴπω, καὶ διηρημένως συν-
10 άπτεται· ἓν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης καὶ τὰ τρία ἓν, τὰ ἐν οἷς ἡ θεότης ἦ, τό γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἃ ἡ θεότης, καὶ οὔτε τὴν ἕνωσιν σύγχυσιν ἐργαζόμεθα, οὔτε τὴν διαίρεσιν ἀλλοτρίωσιν. ἀπέστω γὰρ ἡμῖν ἐξ ἴσου καὶ ἡ Σαβελλίου συναίρεσις καὶ ἡ Ἀρείου διαίρεσις τὰ ἐκ διαμέτρου κακὰ καὶ ὁμότιμα τὴν ἀσέβειαν. τί γὰρ δεῖ θεὸν ἢ συναλείφειν κακῶς ἢ κατατέμνειν εἰς ἀνισότητα; *ἡμῖν δὲ εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς*
15 *Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.* εἰς τὰ τρία θεὸς καὶ τὰ τρία ἕν, ὥσπερ ἔφημεν. ὁμολογοῦμεν δὲ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ δι' ἡμᾶς *ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν* κατελθεῖν *ἐκ τῶν οὐρανῶν* καὶ *σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου* καὶ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ἐνανθρωπῆσαι, τουτέστιν ἀληθινὴν
20 σάρκα λαβεῖν ἐξ αὐτῆς ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, καὶ ταύτην μηδαμῶς προϋποστᾶσαν θαυμασίως ἐν ἑαυτῷ ὑποστῆσαι, καὶ ἰδίαν καθ' ἕνωσιν οἰκονομικὴν ταύτην ποιήσασθαι οὐκ *ἐκ σπορᾶς* ἀνθρωπίνης ἢ ἐνεργείας συστᾶσαν ἀνδρός, οὔτε *ἐκ θελήματος ἀνδρός*, ἀλλ' ἐνεργείᾳ καὶ θελήματι τῆς δυνάμεως τοῦ ὑψίστου θεοῦ. ἔφη γὰρ πρὸς τὴν πανύμνητον καὶ ἀληθῆ θεοτόκον ὁ ἄγγελος· *πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σε καὶ δύναμις*
25 *ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.* ταύτῃ τοι καὶ

14–15 1. Cor. 8,6 17 Hebr. 1,2 22 1. Petr. 1,23 22–23 Joh. 1,13 24–25 Lc. 1,35

7–16 cf. Gregorius Naz., or. 39,11 PG 36,341 C 9 – 348 B 1 10–11 cf. Ps.-Cyrillus, de trin., PG 77,1144 C 9–10 16–19 cf. Cyrus Alex., Satisfactio, ACO ser. II vol. I p. 134,10–11 24 cf. Ecthesis, ACO ser. II vol. I p. 258,24

MT

1 ποιητικὴν | ποιητὴν M 3 ἀϊδιότητι καὶ βασιλείᾳ καὶ γνώμῃ] καὶ ἰδιότητι βασιλείαν καὶ γνώμην M 10 τά' om. T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

in unum spiritum sanctum ex patre procedentem et per filium manifestatum, uidelicet hominibus, uitam uiuentium, causam immortalem, sanctitatem totius sanctificationis largitatem, trinitatem perfectam gloriam ⟨aeternitate⟩ et imperio et consilio, non diuisam ⟨neque alienatam⟩ unam deitatem et dominationem; nihil enim seruile in trinitate uel subiectum et introducticium, tamquam prius quidem non extitisset, post uero intromissum, neque enim defuit filius patri neque filio spiritus, sed inconuertibilis semper et consubstantialis sancta trinitas deus noster. deum uero cum dico, uno lumine illustror et tribus, tribus quidem secundum proprietates siue subsistentias et personas, uno uero secundum essentiae rationem id est deitatis. diuiditur quippe indiuisibiliter, ut ita dicam, et coniungitur diuisibiliter, unum nempe in tribus ipsa deitas et tria unum, in quibus deitas siue, ut expressius dicatur, quae est deitas, et neque ipsam unitatem confusionem operamur neque ipsam diuisionem alienationem. absit enim a nobis ex aequo et Sabellii confusio et Arrii diuisio, quae et e regione mala sunt et similia impietate. quid itaque est deum ⟨aut⟩ confundere male aut concidere in inaequalia? *nobis* uero *unus deus pater ex quo omnia, et unus dominus Iesus Christus, per quem omnia, et unus spiritus sanctus, in quo omnia.* unum haec tria deus et haec tria unum, sicut diximus. confitemur autem unum sanctae trinitatis dominum Iesum Christum filium dei unigenitum propter nos *in ultimis diebus* descendisse de caelis et incarnatum esse de spiritu sancto et sancta immaculataque domina nostra dei genetrice semperque uirgine Maria et humanatum esse, hoc est ueram carnem accepisse de ea animatam anima rationali atque intellectuali, et hanc nullo modo ante hoc subsistentem mirabiliter in seipso formasse, et hanc propriam per unitionem dispensatiuam fecisse, non *ex semine* humano uel operatione uiri extitisse, neque *ex uoluntate* carnis, sed operatione et uoluntate uirtutis altissimi dei. ait enim angelus ad gloriosam et uere dei genetricem: *spiritus sanctus superueniet in te et uirtus altissimi obumbrabit tibi, ideoque et quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei.* ex

VPG BR MNL K

2 uiuentium | uiuentum V uiuencium RG immortalem | immortalem Ml. totius | tocius VG 3 ἀϊδιότητι = ⟨aeternitate⟩ *om.* VPG BR MNL K imperio | imperium BR M K et consilio | et consilium B et concilium R et cum filio M consilioque K 4 μήτε ἀπαλλοτριουμένην = ⟨neque alienatam⟩ *om.* VPG BR MNL K nihil | nichil R N in *om.* G trinitate | trinitatem VP¹ 5 introducticium | introductium P² L introducentium B introductitium K extitisset | extitissit B 6 sed | si G semper *om.* K 6–7 consubstantialis | consubstancialis V 7 uero | uerum M uno lumine | uolumine N illustror | inlustror V¹ B 8 proprietates | proprietatis V proprietas N subsistentias | subsistencias P scientia B substantias L 9 secundum | secundo V essentiae | essentia B 9–10 ut … diuisibiliter *om.* K 10 et coniungitur | exconiungitur VP² exconiugitur P¹ 10–11 et² … deitas¹ *om.* K 10 tria *om.* B unum | in una G 11 ut *om.* V et K expressius | expressimus VPG R M¹NL K quae | qua M et | ut M confusionem | confusione VP² confessionem L 13 confusio | confusi VP¹G¹ arrii | arri VP² arra G? regione | regionem B quid | quis G 14 ἢ = ⟨aut⟩ *om.* VPG BR MNL K male | mala B in *om.* G M 15 dominus | deus K sanctus spiritus M sanctus *om.* G 16 unum¹ | unus G tria¹ | trea B¹ tria² | trea B¹ unum² | unus deus G 17 autem *om.* BR 18 descendisse | discendisse B 19 immaculataque | inmaculata atque VPG genetrice | genetricae VP¹ B¹ N genitrice RG ML K humanatum | umanatum B 20 accepisse | accipisse V animatam | amatum B¹ intellectuali | intellectualia V 21 formasse = ὑποστῆσαι 22 unitionem | unicionem V dispensatiuam | dispensatibam P¹ uiri | uir BRG uitili K extitisse | extisse P¹ extisse G 23 carnis = ἀνδρός ait | aut B¹ 24 uere | ueri V genetricem | genitricem RG MNL K 25 obumbrabit | obumbrauit P¹ BG N obunbrabit L obumbabit K et (= καί?) *om.* VPG B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

μόνον θεοτόκον κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὴν τοῦ θεοῦ λόγου παρθένον μητέρα δοξάζομεν, ἐπειδὴ τὸν προόντα θεὸν ὑπερφυῶς ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεγέννηκε, καὶ οὕτω γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ ἐνανθρωπήσας θεὸς λόγος, „οὐχ ὅπερ ἦν ἀποβεβληκώς, ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ἐν προσλήψει σαρκός τε καὶ αἵματος, καὶ οὕτω μεμενηκώς (ὅπερ ἦν), θεὸς δηλονότι φύσει τε καὶ ἀληθείᾳ. οὔτε δὲ τὴν σάρκα φαμὲν εἰς θεότητος τραπῆναι φύσιν οὔτε μὴν εἰς φύσιν σαρκὸς τὴν ἀπόρρητον τοῦ θεοῦ λόγου παρενεχθῆναι φύσιν," καθάπερ Ἀπολινάριος, Εὐτυχής τε καὶ Σεβῆρος οἱ ἀσεβεῖς παρελήρησαν· οὐδαμοῦ γὰρ διὰ τὴν ἕνωσιν ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων ἀφανίζεται, σώζεται δὲ μᾶλλον ἡ ἰδιότης ἑκατέρας φύσεως ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ ὑποστάσει μιᾷ. „ἡνῶσθαι γὰρ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν λόγου ἕνα αὐτὸν προσκυνοῦμεν υἱὸν μονογενῆ θεὸν ἀληθῆ κύριον Ἰησοῦν Χριστόν" ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, οὐκ ἀνὰ μέρος τιθέντες καὶ διορίζοντες ἄνθρωπον καὶ θεόν, οὐδὲ τὸν μὲν ἐνεργῆσαι τὰ θαύματα, τὸν δὲ παθεῖν τὰ ἀνθρώπινα, καθάπερ οἱ διαιροῦντες Θεόδωρος καὶ Νεστόριος λέγουσιν, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν θεὸν καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιαν ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦ αὐτοῦ τὰς δύο γεννήσεις κηρύττοντες τήν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὴν *ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν* ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶσαν ἁπλῶς θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωποπρεπῆ ἐνέργειαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καινοπρεπῶς προϊέναι πιστεύομεν· οὐ γὰρ κατὰ θεὸν τὸ θεῖα οὐδ' αὖ κατ' ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλ' ἐνανθρωπήσας θεὸς λόγος καινήν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν καὶ ταύτην ὅλην ζωοποιὸν ἐπιδείκνυται, εἰ καὶ

16–17 cf. Hebr. 1,18

3–6 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 35,19–21
9–10 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 35,26–27
13–17 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,23–30
7–9 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,31–33
11 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,35–36
21–224,3 cf. Ecthesis, ACO ser. II vol. I p. 160,11–13

MT

4 quod erat = ⟨ὅπερ ἦν⟩ om. MT 7 τε om. T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

hoc quippe solum dei genetricem propriae atque secundum ueritatem dei uerbi uirginem matrem glorificamus, quoniam qui praecerat deus super naturam ex se peperit incarnatum, et ita factus est secundum nos humanatus deus uerbum, ut non quod erat amitteret, sed et si factus est in assumptione carnis et sanguinis, ita quoque mansit quod erat, deus natura uidelicet et ueritate. nec enim carnem dicimus in diuinitatis transire naturam neque iterum in naturam carnis ineffabilem dei uerbi deriuari naturam, sicut Apollenarius, Eutices et Seuerus impii delirauerunt; nusquam enim propter unitionem differentia naturarum euanescit, saluatur autem magis proprietas utriusque naturae in una persona unaque subsistentia. unitum quippe esse carni secundum subsistentiam confitentes uerbum unum illum adoramus filium unigenitum deum uerum dominum Iesum Christum in duabus naturis inconfusae et indiuisae cognoscendum, non per partes ponentes ac segregantes hominem et deum, neque illum quidem operatum fuisse miracula, hunc uero passum fuisse quae humana sunt, sicut diuidentes Theodorus et Nestorius dicunt, sed unum eundemque confitemur deum et hominem perfectum, consubstantialem patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, eiusdem utrasque natiuitates praedicantes tam quae ante saecula ex patre secundum deitatem quam quae *in ultimis diebus* ex Maria uirgine dei genetrice secundum humanitatem, eiusdemque miracula et passiones et omnem simul deo decibilem atque homini condecentem operationem ex eodem uno Christo deo nostro ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩΣ noua ratione processisse credimus; neque enim quae diuina sunt secundum deum neque rursus quae sunt hominis secundum hominem, sed humanatus deus uerbum nouam quandam deiuirilem operationem et hanc totam unificatricem demonstrat, uel nouum uidetur et perturbat aliquorum

VPG BR MNL K

1 genetricem] genitricem RG MNL K propriae] proprie P^2 B'RG ML K 2 glorificamus = δοξάζομεν praecerat | preherat P'G super naturam = ὑπερφυῶς (*cf.* ACO, ser. II, tom. 1, p. 131,2 – 4) se *add.* P^2 peperit | parturit B potitur R 3 factus] factum B humanatus | humanitatis R homo natus G ut] et R K non *om.* G amitteret | amittere V ammittere P N amitterit B ammitteret G 4 si] sic B sicut M factus] factum B assumptione] adumptione B L assumtione M 5 ueritate | ueritatem V uoluntate BR 6 iterum] enim L naturam^1] natura V NL deriuari] diriuari G naturam^2] natura B K apollenarius | apolinarius BR K apollenarius G apollinarius MNL 7 eutices] eutyces P et euticis BR et eutices G euthyces M euthices N eutyces L eutyches K delirauerunt] delerauerunt BR nusquam | nunquiam L unitionem] unicionem V differentia] differentiam MN 8 euanescit | euaniscit B saluatur] saluator VP BR proprietas | ptopziaetas P^1 utriusque | utriusquae P 9 unaque | atque V^1 subsistentia] subsistentiam V unitum ... subsistentiam *om.* V carni] carne BR confitentes | confidentes BR 10 illum] illud B 11 inconfusae | inconfuse P^2 BRG MNL K indiuisae] indiuise P^2 BRG MNL K cognoscendum] cognuscendum V ac] hac V a K 12 segregantes] segtantes B neque | ne B^2 quidem] quod R 13 quae *om.* V et *om.* G 14 confitemur] confitemus B consubstantialem | cumsubstancialem V consuboistantialem B^2 consubstantiali NL K patri | patris B 15 deitatem] diuinitatem K consubstantialem] consubstancialem V humanitatem] umanitatem B 15 – 16 eiusdem utrasque | eiusdemque uraque M 16 utrasque] utraque BR M^2N K natiuitates | natiuitatis V tam quae | tamquam P N ex patre *om.* K 17 genetrice | genitrice RG MNL K eiusdemque] eiusdem BR 18 omnem] ōm MNL deo *om.* G decibilem | decebilem P BR docibilem G atque | atquae P homini | hominem G condecentem] condescentem R concedentem N 18 – 19 operationem | operantem BR 19 deo] domino V^1P^2 N ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩΣ] ΚΑΙΝΟΠΡΙΤΑΣ V ΚΑΙΝΟΤΙΡΕΠ P ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΩΣ B *om.* R ΚΑΙΝΟΠΡΕΠΟΣ G ΚΑΙΝΠΡΕΠΩΣ MN ΡΑΙΝΠΡΕΤΩΣ L ratione | racione V rationem B 20 quae^3] qui VP^2 hominis] homines VP^2 humana G 22 nouum | nouus G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ξενίζει καὶ θορυβεῖ τάς τινων ἀκοὰς ὑπολαμβανόντων ἐπ' ἀναιρέσει ταύτην προσφέρειν ἡμᾶς τῶν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν ἀσυγχύτως καὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένων δύο φύσεων, ὅπερ οὐκ ἔστι ποτὲ μηδὲ γένοιτο.

Ἕνα τοίνυν καὶ τὸν αὐτὸν ἐνεργῆσαί φαμεν, τουτέστι θαυματουργῆσαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ τὸν αὐτὸν παθεῖν τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ καὶ πάντα ἀληθῶς ὑποστῆναι τὰ σωτηριώδη παθήματα· ταυτὸν δὲ λέγειν καὶ θαύματα, ὡς εἶναί φαμεν τῆς μὲν σαρκὸς τὸ πάθος οὐ κεχωρισμένης δηλονότι ἐκ τῆς θεότητος, εἰ καὶ μὴ τῆς θεότητος ἦν τὸ πάσχειν. τοῦ δὲ θεοῦ τὴν ἐνέργειαν, εἰ καὶ διὰ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ – τουτέστιν ὅλου τοῦ ἡμετέρου φυράματος – ταύτην ἐπλήρωσεν ἑνὶ καὶ μόνῳ θείῳ θελήματι, ὡς οὐκ ὄντος ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλου θελήματος ἢ ἀντιπίπτοντος καὶ ἀντικειμένου τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ δυνατῷ ἐκείνῳ θελήματι· ἀδύνατον γάρ ἐν „ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν δύο ἅμα καὶ κατὰ ταὐτὸν ἐναντία ἢ καὶ ὅμοια ὑφεστάναι θελήματα." ἡ δὲ σωτήριος τῶν θεοφόρων πατέρων διδασκαλία ἐναργῶς ἐκπαιδεύει τὸ μηδέποτε τὴν νοερῶς ἐψυχωμένην τοῦ κυρίου σάρκα κεχωρισμένως καὶ ἐξ οἰκείας ὁρμῆς ἐναντίως τῷ νεύματι τοῦ ἑνωμένου αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν θεοῦ λόγου τὴν φυσικὴν αὐτῆς ποιήσασθαι κίνησιν, ἀλλ' ὁπότε καὶ οἵαν καὶ ὅσην αὐτὸς ὁ θεὸς λόγος ἠβούλετο, καὶ σαφῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον ἡγεμονεύεται καὶ κοσμεῖται καὶ τάττεται ὑπὸ τῆς νοερᾶς καὶ λογικῆς ἡμῶν ψυχῆς, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ σύγκριμα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου θεότητος ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσιν ἀγόμενον θεοκίνητον ἦν, κατὰ τὸν τῆς Νύσσης Γρηγόριον λέγοντα ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου οὕτως· „καθὸ θεὸς ὁ υἱὸς ἀπαθὴς πάντως ἐστὶ καὶ ἀκήρατος. εἰ δέ τι πάθος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ περὶ αὐτοῦ λέγοιτο διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου, πάντως τοῦ δεχομένου τὸ πάθος τὸ τοιοῦτον ἐνήργησεν, ἐνεργεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ θεότης διὰ τοῦ περὶ αὐτὴν σώματος τὴν τοῦ παντὸς σωτηρίαν, ὡς εἶναι τῆς μὲν σαρκὸς τὰ πάθη, τοῦ δὲ θεοῦ τὴν ἐνέργειαν," δι' ἧς καὶ ἐσώθημεν· καὶ τῇ σωτηρίᾳ μερισμὸν οὐκ εἰσάγομεν.

9–12 cf. Macarius Ant., ad imp. Const., infra, MANSI XI 513 E 5 – 10 21–24 Sergius Const., ad Honorium papam infra, MANSI XI 533 E 10 – 536 B 8 20–24 Gregorius Nyss., c. Eunomium 3 [4] 8. PG 45,713 A 1–7; ed. W. Jaeger 2 (1921) 136,19–24; cf. ACO ser. II vol. 1 p. 428 (Flor. 28)

MT

---

2 καὶ om. M 19 τῆς om. M 20 καθὸ | καθὸς T 21 πάθος om. M 24 καὶ' om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

auditus suspicantium in peremptionem hanc nos proferre earum, quae in Christo deo nostro sunt, inconfusae et secundum subsistentiam adunatarum duarum naturarum, quod non est umquam nec fiat.

Unum igitur eundemque operatum fuisse dicimus, id est mirae operasse salutem nostram, eundemque passum propria carne et omnes uere sustinuisse salutares passiones; idem est dicere et miracula, ut sit quidem carnis pati non separatae uidelicet a diuinitate, quamuis non diuinitatis fuit pati, ipsius autem dei operationem, quamuis per humanitatem eius – hoc est totam nostram consparsionem – hanc adimpleuerit una et singulari uoluntate diuina, utpote non exsistente in eo et alia uoluntate siue obsistente et aduersante diuinae eius et potenti illi uoluntati; inpossibile enim est in uno eodemque Christo deo nostro duas simul et cum inuicem contrarias seu similes exsistere uoluntates. saluatoris uero a deo instructorum patrum doctrina manifeste instruit, quia numquam intellectualiter animata domini caro diuise atque ex proprio appetitu ⟨contrarie⟩ nutum unitati sibi subsistentialiter dei uerbi naturalem sui fecisse motionem, sed quando et quantam et qualem idem deus uerbum uolebat, et ut clarius dicatur, quemadmodum nostrum corpus regitur et ornatur atque ordinatur ab intellectuali et rationali anima nostra, ita et in domino Christo totam hominis eius consparsionem ab eiusdem uerbi diuinitate semper et in omnibus mota ΘΕΟΚΙΝΗΤΟΝ deo mobilis fuit, secundum Niseum Gregorium dicentem aduersus Eunomium ita: „secundum quod deus est filius inpassibilis est per omnia et inmortalis. si autem passio de eodem in euangelio dicitur per humanitatem, per omnia quae passionis est capax hoc operatus est, operatur enim uere diuinitas per corpus, quod circa eam est, omnium salutem, ut corporis quidem sint passiones, dei uero operatio", per quam et saluati sumus; et huiusmodi saluti nullam introducimus diuisionem. semel

VPG BR MNL K

1 peremptionem | perempcionem V peremtionem BG K deo] domino VPG NL K 2 nostro *om.* G inconfusae] inconfuse P BR MNL *om.* K adunatarum | adunarum G N naturarum inconfuse quod K 4–5 operatum … eundemque *om.* M 4 mirae] mire VG BR NL K 5 eundemque] eundem BR propria carne] propriae carne B¹ uere *om.* B sustinuisse] sustenuisse B substinuisse K salutares] saluatares P¹ saluatrices P² salutare L 6 idem est] idem esse V¹ id est P R separatae] seperate BR uidelicet et a VPG 7 diuinitatis] diuinitari K autem *om.* VPG operationem] operatione VPG humanitatem | umanitatem B 8 est *om.* G consparsionem] conspersionem M singulari] sola L 9 utpote | utpute V existente] existente RG MNL K alia uoluntate | aliam uoluntatem MNL 10 et *om.* B i. potenti illi uoluntati] potentiae et uoluntati BRG uoluntati] uoluntate V est enim G christo *om.* M 11 deo | domino MN exsistere] existere RG MNL existe K saluatoris] saluatoris K 12 doctrina *om.* G quia | qua VP numquam | nunquam B L 13 domini | dei B appetitu | upetit V apetitu K ἐναντίως = ⟨contrarie⟩ *om.* VPG BR MNL K nutum *om.* BR sibi | siue BR sibi M 14 subsistentialiter] subsistencialiter V fecisse | fecisset B MN K motionem | mocionem V mutationem B unitionem R sed] si G quantam | quantum B quanta N 15 ut B² *add.* quemadmodum] quemammodum P corpus] corpus B¹ 16 ornatur | coronator N intellectuali] intellectuale B MNL K et² | atque MNL rationali | racionali V rationale M 17 consparsionem] conspersionem M eiusdem] eius P¹ 18 in *om.* B ΘΕΟΚΙΝΗΤΟΝ | ΘΕΟΙΝΝΙΤΟΝ V ΘΕΟΥΙΝΝΙΤΟΝ P ΘΕΟΚΙΝΝΗΤΟΝ R ΘΕ ΟΚΥΝΙΤΟΝ G ΘΕΟΡΙΝΗΤΟΝ NL mobilis | m.bilis B *vac.* amabilis K secundum … gregorium *om.* MNL niseum | nyseum P 19 eunomium | eonomium BR inpassibilis | impassibilis ML inseparabilis N 20 inmorralis | immorralis ML 21 est² *om.* K diuinitas | diuinatas V¹ 22 eam | eadem K passiones | in passionis V passionis P B pasionis G 23 quam] quem VPG saluati | saluti B¹ introducimus | introdicimus V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἅπαξ γὰρ ἀποθανὼν καὶ πολλῶν ἀνενεγκὼν ἁμαρτίας λύτρον ἑξ ἑαυτοῦ καὶ σωτηρίαν ἡμῖν τοῖς *ἐν ἁμαρτίαις* εὑράμενος ἀνέστη τε καὶ συνήγειρε καὶ ἐζωοποίησεν ἡμᾶς εἰρήνην ἄβδιον χαρισάμενος καὶ ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἥξει μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. προσδοκῶμεν γὰρ ἀναστῆναι πάντας καὶ τῷ θείῳ παραστῆναι βήματι, ὥστε ἀπολήψεσθαι ἕκαστον δικαίαν παρ' αὐτοῦ ἀνταπόδοσιν τέλος οὐκ ἔχουσαν.

Ἀναγκαίως δὲ κἀκεῖνο προσθήσομεν· καταγγέλλοντες γὰρ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τουτέστιν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν τε ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ὁμολογοῦντες, τὴν ἀναίμακτον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τελοῦμεν λατρείαν. προσίεμεν δὲ οὕτω ταῖς μυστικαῖς εὐλογίαις καὶ ἁγιαζόμεθα μέτοχοι γινόμενοι τῆς τε ἁγίας σαρκὸς καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. καὶ οὐχ ὡς σάρκα κοινὴν δεχόμενοι, μὴ γένοιτο, οὔτε μὴν ὡς ἀνδρὸς ἡγιασμένου καὶ συναφθέντος τῷ λόγῳ κατὰ τὴν ἑνότητα τῆς ἀξίας ἤγουν ὡς θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, ἀλλ' ὡς ζωοποιὸν ἀληθῶς καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ λόγου. ζωὴ γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὡς θεός. ἐπειδὴ γέγονεν ἐν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ *σάρκα*, ζωοποιὸν ἀπέφηνε ταύτην, ὥστε κἂν λέγῃ πρὸς ἡμᾶς· *ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα*, οὐχ ὡς ἀνθρώπου τῶν καθ' ἡμᾶς ἑνὸς καὶ αὐτὴν λογιούμεθα εἶναι – πῶς γὰρ ἡ ἀνθρώπου σὰρξ ζωοποιὸς ἔσται κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτῆς; – ἀλλ' ὡς ἰδίαν ἀληθῶς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς καὶ υἱοῦ ἀνθρώπου γενομένου τε καὶ χρηματίσαντος. τὰς δέ γε ἐν ταῖς εὐαγγελίοις τοῦ σωτῆρος ⟨ἡμῶν⟩ φωνὰς οὔτε ὑποστάσεσι δυσὶν οὔτε μὴν προσώποις καταμερίζομεν· ἀλλὰ τάς τε ἀνθρωπίνας καὶ πρός γε τούτῳ τὰς θείας παρ' ἑνὸς εἰρῆσθαι διακεισόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς. ἑνὶ τοιγαροῦν προσώπῳ τὰς ἐν ταῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς ὑποστάσει μιᾷ τοῦ λόγου σεσαρκωμένῃ· *κύριος* γὰρ *εἷς* Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς.

---

2 Ps. 50,7 16 – 17 Joh. 6,53 23 cf. Eph. 4,5

---

7 – 24 Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 37,22 – 38,5; p. 38,8 – 9; p. 38,21 – 23

MT

---

1 ἁμαρτίας καὶ λύτρον T 10 τε om. M 14 ἀληθῶς om. M 17 αἷμα οὐκ ἔχετι ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, οὐχ M 18 κατὰ τὴν φύσιν T ἰδίαν] ἰδία M 19 ἡμᾶς] ὑμᾶς T 20 ποστι = ⟨ἡμῶν⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

enim moriens et multorum ableuans peccata redemptionemque et salutem ex seipso nobis, qui *in peccatis* sumus, adquirens resurrexit et consuscitauit et uiuificauit nos pacem perpetuam donans ascendensque in caelos sedit in dextera patris eius. et iterum ueniet cum gloria iudicaturus uiuos et mortuos, cuius regni non erit finis. spero enim resuscitari omnes et diuino assistere tribunali, ut percipiat unusquisque iustam ab eo retributionem finem non habituram.

Necessariae uero et illud adicimus asserentes quippe mortem quod ad carnem est unigeniti filii dei, id est Iesu Christi, et ex mortuis ascensum et in caelis assumptionem confitentes, THN ANAIMAKTON citra sanguinem cerimonias in ecclesiis celebramus. ita quippe accedimus ad benedictiones archanas et sanctificamur participes effecti tam sanctae carnis quamque pretiosi sanguinis Christi omnium nostrum saluatoris. et non ut communem carnem suscipimus, absit, neque iterum ut uiri sanctificati et copulati uerbo per unitatem dignitatis siue ut diuinam inhabitationem habentis, sed sicut uere uiuificatricem et propriam eiusdem uerbi; uita enim est naturaliter ut deus. quia ergo factus est unum ad carnem suam, uiuificam eam demonstrauit. unde uel dicit ad nos: *amen, amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem*, non sicut hominis unius ex nobis et ipsam aestimamus esse – quomodo enim hominis caro uiuificare erit secundum propriam sui naturam? – sed ut uere propriam filii dei, qui pro nobis etiam filius hominis factus est XPHMATICANTOC et prouectus. ceterum uoces saluatoris nostri quae in euangeliis sunt neque subsistentiis duabus neque personis partimur; sed tam humanas ad haec et diuinas ab uno dictas recipimus recte sentientes. uni igitur personae uniuersas uoces, quae sunt in euangelio, deputandum est in unius subsistentiae uerbi incarnati; (*dominus*) enim *unus est* Iesus Christus secundum scripturas.

VPG BR MNL K

---

1 ableuans | abluens BR alleuans G redemptionemque | eedemptionem BR ex | et VG 2 peccatis | peccati VP¹G¹ B² N peccato P² resurrexit | reseruationem R surrexit N²L consuscitauit | cum suscitauit V 3 ascendensque | ascendensquae P¹ in¹ | ad G caelos | caelo B² sedit | sedet G in² | ad BR dextera | dexteram V BR ueniet | uenit K 4 cum | gcum B iudicaturus | iudicaturos V N iudicaturus uiuos | iudicat uos P¹ spero = προσδοκῶμεν resuscitari = ἀναστῆναι 5 assistere | adsistere BR N K ut | et VPG K iustam | iustum VP iustam K 7 necessariae | necessarie P² R Ml.² necessaria B et | est K illud | aliud B asserentes | adserentes H mortem eius quod G quod ad | quod adad B 8 id est | idem MNL christi | christo M¹ ascensum = ἀνάστασιν assumptionem | adsumtionem B adsumptionem R N 9 confitentes | confidentes B¹R THN ANAIMAKTON | TINANAIKAKTON V TINANAIMAKTON B thn anaimakton R TINUMAKTON G INNANAIMAKTON M INNANAIMATON N citra | cẽcra BR ecclesiis | aecclesiis G M celebramus | caelebramus P B 10 archanas | arcanas NL K participes | particeps V¹ partifices L 11 sanguinis | sanguini K saluatoris nostrum K 12 suscipimus | susceepimus BR iterum | uerum G tamen L uerbo | urbo B¹ 13 unitatem | umanitatem B habentis | habentes BR 14 ergo | ego M¹ 15 suam | suum V dicit | dicitur VP 16 biberitis | biberetis B 17 aestimamus | estimamus P²G arbitramus B extimamus R L K 18 propriam om. G 19 prouectus = χρηματίσαντος XPHMATICANTOC | PNMATICANTOC V XPNM TOCANTOC P XPaNMATnCanTOC B ex penrcurmti cantor R XPIMATICANTOC G 20 euangeliis | euangelii B subsistentiis | subsistentis VP¹G M¹N K duabus | duas B¹ partimur | patimur P B 21 ad haec | adhoc NL K recipimus = διεκεκρίμεθα (certi sumus) recipimus | cecepimus P B recipi eius R recipimur G² N sentientes | sencientes V uni igitur | unigenitus G 22 personae uniuersas | perediuersas K euangelio | uangelio B in unius | in uni BR MN K subsistentiae | subsistenria B 23 κύριος = (dominus) | deus VPC BR MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ταῦτα φρονεῖν δεδιδάγμεθα παρά τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν καὶ *πάσης* δὲ τῆς *θεοπνεύστου γραφῆς* καὶ ἐκ τῆς τῶν μακαρίων πατέρων ἀληθοῦς ὁμολογίας τῶν τε ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον τῶν τε ἐν Χαλκηδόνι καὶ Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον, τουτέστι τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων, ἐν αἷς καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Λέοντος καὶ ἅπερ ἐκήρυξαν καὶ ἐδέξαντο, δεχόμεθα καὶ κηρύττομεν, καὶ ἅπερ ἀπεβάλλοντο καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἀπὸ Σίμωνος καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐξαιρέτως Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον καὶ Ἀπολινάριον, Σαβέλλιον, Ναυάτον τε καὶ Σαββάτιον, Διόδωρον καὶ Νεστόριον, Εὐτυχέα τε καὶ Διόσκορον καὶ Σεβῆρον καὶ Ἰουλιανὸν καὶ τὸν Ἀγνοΐτην Θεμίστιον καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀθέμιτον συμμορίαν, Ὠριγένην τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον καὶ τὰ μυθώδη τούτου ληρήματα· ἔτι ἀναθεματίζομεν καὶ οὓς ἡ ἁγία πέμπτη σύνοδος ἀπεβάλλετο, τὸν Μοψουεστίας λέγω Θεόδωρον, τὸν κατάρατον τῆς Μαξίμου αἱρέσεώς τε καὶ διαιρέσεως τὸν διδάσκαλον, τά τε ἀσεβῆ Θεοδωρίτου συγγράμματα τὰ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιστολήν πρὸς Μάριν γραφῆναι τὸν Πέρσην. καὶ ἐπὶ τούτοις ἅπασι τοῖς αἱρετικοῖς τὸν ἀρτι τούτοις παραφυέντα Μάξιμον τὸν δυσώνυμον μετὰ τῶν ἀσεβῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὃς τὸ μανιχαΐζειν καὶ ῥίπτειν τὸ σῶμα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ὁ Ἕλλην ἐδίδαξε καὶ τὰ δυσσεβὲς αὐτοῦ τῆς διαιρέσεως φρόνημα, ἅπερ πρὸ ἡμῶν οἱ μακαριώτατοι ἡμῶν πατέρες ἀπώσαντο, Ὀνώριός φημι Σέργιός τε καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἐφεξῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμόνες καὶ ἔξαρχοι· προσέτι δὲ καὶ ὁ τῆς πανευσεβοῦς λήξεως Ἡράκλειος ὁ πρόπαππος ὑμῶν ὁ ὀρθόδοξος,

1 – 2 2. Tim. 3,16

1 – 2 cf. Cyrillus Alex., ep. 17, ACO I 1,1 p. 40,17 – 18

MT

7 καὶ¹ *om.* M 8 τε *om.* M σαββάτιον] σαβόνιον M 9 σεβῆρον | σίβηρον T 10 ὠριγένην] ὀριγένη T 12 μοψουεστίας | μοψουεστίας T 14 ἴβα] ἰβᾶ T 15 μάριν | μόρην T 16 ὃς | ὡς T 17 σῶμα τοῦ χριστοῦ τοῦ M 18 διαιρέσεως] αἱρέσεως M 19 κῦρος] πύρρος M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Haec sapere sumus edocti a sanctis apostolis et euangelistis ⟨et⟩ ab *omni* quoque *deo inspirata scriptura* et a uera confessione beatissimorum patrum, eorum, qui in Nicea et Constantinopoli ⟨et qui in Epheso prius quique in Chalcedoni et Constantinopoli⟩ deinceps, id est sanctarum et uniuersalium quinque sinodorum, in quibus et aepistulae sanctorum Cirilli et Leonis et quaeque praedicauerunt ac susceperunt, suscipimus et praedicamus, et quaeque abiecerunt et nos anathematizamus: et omnem heresem a Simone et usque in praesens praecipuae Arrium, Eunomium, Macedonium et Apollinarem, Sabellium, Nouatum et Sabbatium, Diodorum et Nestorium, Eutichem quoque et Dioscorum et Seuerum et Iulianum KAI ΑΓΝΟΗΤΗΝ et ignorantem Themestium et omne eorum profanum consortium, Origenem quoque et Didimum et Euagrium et fabulosa eorum deleramenta, adhaec anathematizamus et quos sancta quinta sinodus abiecit, Theodorum inquam Mampsuestenum, maledictum illius Maximi hereseos diuisionisque doctorem, et impia Theodoriti scripta, quae aduersum orthodoxam fidem et duodecim capitula beati Cirilli, et epistulam quae dicitur ab Iba scriptam fuisse ad Marin Persam. super his etiam omnibus hereticis et eum, qui his subhortus est Maximum, nec dicendum eum eius ⟨impiis⟩ discipulis, quiqui manichizare et proicere corpus Christi domini nostri ille paganus edocebat, et impium eius diuisionis dogma, quod et ante nos beatissimi nostri patres respuerunt, id est Honorius, Sergius et Cyrus et reliqui ecclesiarum ductores atque antistites; adhaec etiam et piae memoriae Heraclius proauus uester ille orthodoxus, cuius

VPG BR MNL K

1 edocti sumus haec sapere G apostolis | apostolicis BG N euangelistis | euangelicis G¹ aeuangelicis N καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K 2 nicea | niceta VP 3 καὶ τῶν ἐν ἐφέσῳ τὸ πρότερον τῶν τε ἐν χαλκηδόνι καὶ κωνσταντινουπόλει = ⟨et qui in epheso prius et quoque in chalcedoni et constantinopoli⟩ *om.* VPG BR MNL K 4 quinque *om.* L sinodorum | synodorum PG R MNL K aepistulae | epistolae PG R MNL K epistole B 5 cirilli | cyrilli PG BR MNL quaeque | quaecumque G¹ quae M¹ ac | hac B 5–6 ac … abiecerunt B² *marg.* 5 susceperunt | susciperunt VP suscipimus | suscepimus B 6 quaeque | quequid R quaecunque G anathematizamus | anatimatizamus B anamatizamus N heresem | haeresem P heresim G simone | symone V R 7 praecipuae | praecipue VG ML K arrium et eunomium L K eunomium | eonomium BR N² macedonium | macedonum N anacedonium K apollinarem | apolinarem BR apollinarem et sabellium VPG R sabbatium | sabacium B sabatium G¹ K sabbacium L eutichem | eutychem P eutichen B euthichem G euticen ML utichen K et² *om.* BR 9 KAI ΑΓΝΟΗΤΗΝ | KAINOITIN VP KIΓNONTHN B itaq; non thn R KINON G KAIATNOHTH M KaIaT. NOHTH N *om.* L themestium | thenestium M² themeaticum N profanum | profanorum P² prophanum N 10 origenem | originem V L orienem B euagrium | euacrium B euatium R aeuagrium N deleramenta | delaeramenta B deliramenta G MNL K 11 anathematizamus | anathaematizamus P anatimatizamus B sinodus | synodus PG R MNL K inquam | inguam G 12 mampsuestenum | mampsinestenum R mopsuostenum M nampsuestenum N maximi hereseos | maxime hereseus B maximum hereseus R hereseos | hereos P¹ haereseas G diuisionisque | diuisionesque VP¹ R 13 scripta | scripram VP aduersum | aduersam VPG aduersus K orthodoxam | ortodoxam V orthodosam L cirilli | cyrilli PG BR MNL 14 epistulam | epistolam PG L aepistolam N quae | qui B scriptam | scriprum VP¹G marin | marim V K 15 hereticis | haereticis P subhortus | subortus P¹ BR MNL K eius | cis V 16 δυσεβῶν = ⟨impiis⟩ *om.* VPG BR MNL K discipulis | discipuli VPG discipulus K manichizare = μανιχαΐζειν domini nostri christi K 17 impium | impiam VP¹G diuisionis | diuisiones V quod et ante | quia de tante VP 18 cyrus | cirus V reliqui | reliquis B ecclesiarum | aecclesiarum G MN (B?) ductores | doctores VPG B MNL K atque | adque P 19 antistites | antestites V B atistes K et | ad VPG heraclius | haeraclius P eracleus B heracleus R orthodoxus | ortodoxus V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὗ τὴν γονὴν ὁ τῆς ὀρθοδοξίας θεὸς εἰς τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ταύτην ἐσφράγισεν· ἐκθύμως γὰρ μετὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ αὐτὸς τὴν ἀναφυεῖσαν αἵρεσιν ταύτην τῶν Μαξιμιανῶν κατεδίκασεν, οἵστισιν ἀκολουθήσασα καὶ ἡ ἐνταῦθα γενομένη κατὰ θείαν κέλευσιν τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει πατρὸς τοῦ δεσπότου ἁγία συνάθροισις, Πέτρος τε ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ ὁ προηγησάμενος τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν Μακεδόνιος ὁ μακαριώτατος καὶ ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ἀλεξανδρέων Θεόδωρος, συμπαρόντων αὐταῖς τῶν τε ἐνδημούντων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου. τὰ κατ' αὐτὸν ἐγγράφως ζητήσαντες τοῦτον ἀνεθεμάτισαν καὶ ἐξώρισαν μετὰ τῶν δυσσεβῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἀλλὰ τοὺς ὅλους αἱρετικοὺς καθ' ἑαυτοὺς οἰμώζειν ἐάσας τοῖς ἀναθέμασιν αὖθις ἐπάνειμι πρὸς θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ φυλάττεσθαι τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν ἐξαιτῶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας λόγον κρατύνουσαν. ὑμεῖς γὰρ καὶ ἐκ προγόνων φωστῆρες τῆς πίστεως τοὺς φωστῆρας τῆς πίστεως, κύριε, φ⟨ώτισ⟩ον τοὺς τῆς ὀρθοδοξίας φύλακας, κύριε, φύλαξον ὁ θεὸς ὑψώσοι τὸ κέρας ὑμῶν ὁ θεὸς εἰρηνεύσοι τὴν βασιλείαν ὑμῶν τροπουμένην πάντα πολέμιον καὶ εἰρήνην βαθεῖαν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ὅλῳ τῷ κόσμῳ βραβεύουσαν.

Ἡ ὑπαγραφή

Μακάριος ἐλέῳ θεοῦ ἐπίσκοπος Θεουπόλεως ὑπαγορεύσας πᾶν τὸ προκείμενον τῆς ὀρθοδοξίας ὖφος κατὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων καὶ τῶν ὀνομαστὶ τεθέντων παρ' ἐμοῦ ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων τῶν ἐκθεμένων κατὰ τὴν προανατεταγμένην δύναμιν ἓν θέλημα ἐπὶ τοῦ ⟨ἑνὸς⟩ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ θεανδρικὴν αὐτοῦ πολιτευσάμενον ἡμῖν τὴν ἐνέργειαν καὶ ὡς ἀσεβές ἐστι τὸ λέγειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δύο θελήματα, στοιχήσας καὶ ὁμολογήσας καὶ οὕτω φρονῶν καὶ διδάσκων καὶ προσδοκῶν παραστῆναι τῷ τοῦ θεοῦ φοβερῷ βήματι μετὰ ταύτης μου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεσημηνάμην.

---

13 Ps. 88,18

MT

13 ὑψώσοι] ὑψώσει T εἰρηνύσοι] εἰρηνεύσει T 14 πάντα] πᾶν τὸ M 22 μου = ⟨ἑνὸς⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

prosapiam deus orthodoxiae huic pio imperio adsignauit; ЄΚΘΥΜΩϹ cum indignatione quippe cum sanctis patribus nostris etiam ipse exhortam hanc Maximianorum heresem condempnauit, quos secuta et ea, quae hic facta est per diualem iussionem piae memoriae patris domini sancta congregatio, tam Petrus quoque sanctissimus uniuersalis patriarcha et praecessor meae paruitatis Macedonius beatae memoriae et uicarius Alexandriae Theodorus, praesentibus una cum eis et qui aduenerant ⟨sanctissimi⟩ episcopi et sacro senatu. quae circa eum fuerant in scripto discutientes hunc anathematizauerunt et exiliauerunt cum impiis eius discipulis; sed uniuersos hereticos apud se anathematibus congemescere derelinquens iterum conuertor ad deum et ab eo conseruari uestram pietatem exposco, qui orthodoxiae sermonem corroborat. nos enim sitis et a proauis luminaria fidei luminaria fidei, domine, illustra orthodoxiae custodes, domine, custodi deus *exaltet cornu* uestrum deus pacificet imperium uestrum persequentem omnem hostem et pacem profundam ecclesiis et uniuerso mundo condonantem.

ET SUBSCRIPTIO

Macarius misericordia dei episcopus Theopoleos dictans omnem suprascriptum orthodoxiae textum iuxta aeditiones sanctorum et uniuersalium quinque sinodorum et sanctorum ac probabilium patrum, qui nominatim a me sunt positi, qui explanauerunt iuxta praefixam uirtutem unam uoluntatem in uno domino nostro Iesu Christo deo nostro et deiuirilem eius demonstrasse nobis operationem et quia impium sit dicere in eodem Christo deo nostro duas uoluntates, consentiens atque confessus et ita sentiens et docens et sperans assistere terribili dei tribunali cum hac mea orthodoxa fide subscripsi.

VPG BR MNL K

1 orthodoxiae] ortodoxiae V adsignauit | assignauit ML. ЄΚΘΥΜΩϹ | ЄΚΘΟΝΟϹ V ЄΚΘΜΟϹ P ΘΚΘΟΜΟϹ G ЄΚΘΟΜΩϹ B N οἰκοδαιμ R ΘΚΘΟΜΩϹ M K 2 cum | cuius P exhortam | exorta V exoram P² BR N K maximianorum | maximimarum B¹ heresem] haeresem P 3 condempnauit | condemnauit B M condepnauit G condennauit K secuta] sequuta K est] sit PG 4 domini] dominica VPG tam *om.* BR quoque | quoquae P² sanctissimus ac uniuersalis BR patriarcha | patriarchi MNL K 5 meae | mae B¹ beatae | beata B uicarius] uicarium L 6 una cum eis et qui] hisque B eis quequi R aduenerant cum episcopo P² ὁσιωτάτων = ⟨sanctissimi⟩ *om.* VPG BR MNL K episcopi] episcopo VPG 7 senatu] sanctum K discutientes | discucientes V R discutiens B anathematizauerunt] anatimatizauerunt R 7–8 exiliauerunt | exilauerunt V K 8 sed et uniuersos M apud] aput P anathematibus] anatimatis B anathematizamos G anathematizantibus L 9 congemescere] congemiscere BR derelinquens | derelinques B¹ delinquens L relinquens K iterum] item V¹ deum | dominum L 10 qui = τὸν orthodoxiae] ortodoxiae V sitis] scitis B proauis] prauis VPG BR 11 luminaria fidei¹ *om.* VPG B L illustra = φύλαξον (custodi = φύλαξον?) illustra] inlustra V B orthodoxiae] hortodoxiae M 12 domine | domini V custodi | custode B custodes G exaltet cornu | exaltat et cornu VPG (corr.: -at > -et) pacificet | pacis G 13 hostem] ostem B 14 condonantem | condanantem B 18 macarius | macharius MN misericordia | misericor B¹ episcopus] ac B¹ aeps B² theopoleos | theopoleus BR suprascriptum = προκείμενον (propositum) | scriptum B 19 textum | intellectum B aeditiones | editiones V R M edictiones B L editionem K sinodorum | synodorum P G R MNL K 20 ac] hac V probabilium] probalium B uenerabilium L me | m B¹ explanauerunt] expluruauerunt N 21 nostro¹ *om.* V¹ BR MN K 22 eius demonstrasse] eiusdem monstrasse V eiusdemonstrauisse B² 23 deo] domino VG consentiens | consencientes K atque | adque P 24 assistere *om.* V usistere P adsistere BR NL K orthodoxa | orthodoxus R orthodoxae G fide] fides B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Τῆς δυνάμεως τῆς προσδοθείσης ὁμολογίας τῆς ἑαυτοῦ πίστεως παρὰ Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ἐν γνώσει γεγόναμεν. λεγέτω δὲ ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος Μακάριος, εἰ στοιχεῖ ταῖς χρήσεσι ταῖς παρ' αὐτοῦ ἐπιδοθείσαις.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Ναί, δέσποτα.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Διεξίτω ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος Μακάριος, εἰ ὁμολογεῖ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν·

Οὐ λέγω δύο φυσικὰ θελήματα ἢ δύο ἐνεργείας φυσικὰς ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἐάν ⟨κατὰ⟩ μέλη μέλη κατακόπτωμαι καὶ *βληθῶ εἰς τὴν θάλασσαν.*

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Ἐκ τῶν νῦν προκομισθέντων κωδικίων καὶ ἐπιγνωσθέντων παρὰ Μακαρίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τὸ πρῶτον κωδίκιον ἐξ αὐτῶν ἀναγνώσει καθυποβαλλέσθω πρὸς ἀντιβολὴν τῶν αὐθεντικῶν βιβλίων τῶν τε ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῷ εὐαγεῖ πατριαρχείῳ κατὰ τὰ ἤδη αἰτηθέντα παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος· Γεώργιος τοίνυν ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας προκομιξέτω τὰς τοιαύτας τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων ἐκ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου βίβλους.

Καὶ προεκομίσθησαν.

Καὶ λαβὼν κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου Πέτρος ὁ ἐνδοξότατος ὕπατος βιβλίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀντέβαλε πρὸς τὸ τοιοῦτον πρῶτον κωδίκιον – ἐπιφερομένου τὸ αὐτὸ κωδίκιον Διογένους τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀσηκρήτις καὶ σεκρεταρίου βασιλικοῦ –, ὅπερ ἀνέγνω ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως·

---

22 – 23 Jonas 1,12.15

MT

---

1 καὶ ... εἶπαν] εἶπε M 7 εἶπαν] εἶπε M 10 ἀρχιεπίσκοπος ἀντιοχείας εἶπεν T 12 βληθῶ] βλήσκωμαι T 14 εἶπαν] εἶπεν M 15 νῦν] νυνί T 18 πατριαρχείῳ] πατριαρχίῳ T 23 – 24 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 25 ὕπατος] ἀπὸ ὑπάτων? = exconsule

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Per tenorem oblatae confessionis a Macario deo amabile archiepiscopo Antiochiae fidei eius cognitionem accepimus. edicat autem idem deo amabilis Macarius, si consentit testimoniis ab eo porrectis.

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit:

Utique, domine.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Prosequatur idem deo amabilis Macharius, si confitetur duas naturales uoluntates et duas operationes ⟨naturales⟩ in incarnationis dispensatione Christi dei nostri.

Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Non dico duas naturales uoluntates aut duas operationes naturales in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, nec si membratim incidar et *mittar in mare*.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Ex codicibus nunc prolatis et recognitis a Macario uenerabili archiepiscopo Antiochiae primus ex eis codicellus lectioni pandatur ad collationem authenticorum librorum sanctorum ac probabilium patrum, qui reconditi sunt in uenerabili patriarchio, iuxta quod dudum postulata sunt a parte apostolicae sedis sanctissimi papae Romani Agathonis; Georgius ⟨igitur⟩ deo amabilis diaconus et cartophilax huius sanctae dei magnae ecclesiae proferat huiusmodi codices sanctorum ac probabilium patrum de uenerabile patriarchio.

Et prolati sunt.

Et accipiens per iussionem piissimi nostri principis Constantini Petrus gloriosus exconsul librum sancti Athanasii contulit cum huiusmodi primo codicello – deferente eundem codicellum Diogene magnifico a secretis et imperiali secretario –, quem et relegit continentem in uerbis hoc modo:

VPG BR MNL K

---

1 sinodus | synodus PG R NL K 2 tenorem | tenerem V¹ oblatae | oblata V oblate BR NL K confessionis | confessiones V M K macario | machario G M amabile | amabili G archiepiscopo | archiepiscopi VP 3 cognitionem | cogitationem V¹ cognitioni R agnitionem G accepimus | accipimus V R idem *om.* K macarius | machatius G M 5 macarius | machatius G MN K 7 sinodus | synodus PG R NL K 8 prosequatur | persequatur VPG macharius | macarius P BR L K 9 φυσικὰς = ⟨naturales⟩ *om.* VPG BR MNL K 9–12 christi … dispensatione *om.* G 10 macarius | macharius MN K uenerabilis *om.* M 11 operationes | operationis P² naturales | naturalis VP¹ 12 dispensatione | dispensationis V dispensationes P¹ membratim | membratim G L K incidar | incidas M et *om.* K mittar | mittas MN 13 sinodus | synodus PG R MNL K 14 macario | machario G MN K uenerabili | uenerabiles V uenerabilis P archiepiscopo | archiepiscopi VP² R 15 lectioni | lectione BR M collationem | conlationem B collectionem L collactionem K authenticorum | autenticorum BR MNL K aut hereticorum G 15–16 sanctorum … patriarchio *om.* M 16 ac | hac V uenerabili | uenerabile L K iuxta | iux B¹ L 17 romani | romane BR agathonis | agatonis L K 18 georgius | gorgius B¹ τοίνυν = ⟨igitur⟩ *om.* VPG BR MNL K cartophilax | carthophylax V charthophilax P catofilax B carthuphilax G cartofilax N K carthofilax L magnae dei BR K ecclesiae | aecclesiae G MN 19 probabilium | probalium G dc *om.* ML uenerabile | uenerabili P² BRG 21 petrus gloriosus | petro glorioso N exconsul | exconsule VPG MN K 22 athanasii | anastasii V atanasi B¹ agathonis M anathasii N athasii L codicello | codiceello B¹ codicelllo B² codicillo R deferente | defferente VP differente G eundem | eumden B¹R 23 diogene | diogenem BR imperiali | imperialis V N secretario | saecretario P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀπολιναρίου δευτέρου λόγου·

Δῆλον γάρ, ὅτι ⟨ὁ⟩ προϋπάρχων θεὸς λόγος πρὸ τῆς ἐν σαρκὶ ἐπιδημίας οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεὸς ἦν *πρὸς τὸν θεὸν* ἀόρατος καὶ ἀπαθὴς ὤν· οὔτε οὖν τὸ „Χριστὸς" ὄνομα δίχα τῆς σαρκὸς προάγεται, ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ τῷ ὀνόματι τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος, τοῦ μὲν Λουκᾶ γράφαντος· *εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν*, τοῦ δὲ Παύλου λέγοντος· *τὸ πάσχα ἡμῶν [ὑπὲρ ἡμῶν] ἐτύθη Χριστός*, καὶ ὅτι *ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ δοὺς ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν*, οὐχ ὅτι οὐ θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστός· διὸ *μεμνῆσθαι Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρματος Δαυίδ* γράφει. διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ ἑκατέρων τῶν ὀνομάτων ποιεῖται τὴν προσαγωγὴν ἐν ἐπιθείξει ὑπάρξεως – ἀοράτως μὲν θεοῦ νοουμένου καὶ ὄντος ἀληθῶς, ὁρατῶς δὲ ἀνθρώπου ψηλαφωμένου καὶ ὑπάρχοντος ἀληθῶς –, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων ἢ νοημάτων, ἀλλὰ φυσικῇ γεννήσει καὶ ἀλύτῳ ἑνώσει, ἵνα ἐν αὐτῷ τοῦ πάθους ὁμολογουμένου ἀληθῶς ὁ αὐτὸς καὶ ἀπαθὴς νοοῖτο ἀληθῶς.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἀποκοπέντα ἀπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου τὰ πρὸ τοῦ ⟨καὶ⟩ μετά τινα τῆς χρήσεως·

Ἀλλὰ λέγετε, ὅτι εἰ πάντα ἔλαβε, πάντως δήπου καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς εἶχεν. ἀδύνατον δέ ἐστιν ἐν λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ἁμαρτίαν μὴ εἶναι· καὶ πῶς ἔσται *χωρὶς ἁμαρτίας* ὁ Χριστός; εἶπατε τοίνυν, εἰ τῶν ἁμαρτητικῶν λογισμῶν δημιουργὸς ὁ θεός, προσακτέον τῷ θεῷ τὴν ἰδίαν δημιουργίαν· ἦλθε γὰρ προσαγαγέσθαι τὴν ἰδίαν ποίησιν· ἀλλ' ἄδικος ἔσται πάλιν ἡ κρίσις καταδικάζουσα τὸν ἁμαρτήσαντα· εἰ γὰρ ἁμαρτητικοὺς λογισμοὺς ἐδημιούργησεν ὁ θεός, πῶς καταδικάζει τὸν ἁμαρτήσαντα, ἢ πῶς οἷόν τε παρὰ θεοῦ τοιαύτην κρίσιν γίνεσθαι; εἰ δὲ καὶ ὁ Ἀδὰμ ὑπέκειτο τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς πρὶν ἢ παρακοὴ τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς, καὶ πῶς οὐκ *ἐγίνωσκε καλὸν καὶ πονηρόν*; λογικὸς μὲν ὢν τὴν φύσιν, ἐλεύθερος δὲ τῶν τοιούτων λογισμῶν πεῖραν κακοῦ οὐκ εἰδώς, μόνον δὲ τὸ καλὸν γινώσκων καὶ ὥσπερ τις μονότροπος ὤν, παρακούσας δὲ τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ ὑποπέπτωκε τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς, οὐ τοῦ θεοῦ δημιουργήσαντος τοὺς *αἰχμαλω-*

---

3 Joh. 1,1 5 Acr. 26,23 6 1. Cor. 5,7 6–7 1. Tim. 2,5 8 2. Tim. 2,8 17–18 cf. Hebr. 4,15 23 Gen. 3,5 26 – 236,1 2. Cor. 10,5

2–13 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1133 B 3 – C 9 16 – 236,23 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1140 C 5 – 1141 D 3

MT

---

6 [ὑπὲρ ἡμῶν] om. Lat. 9 προσαγωγὴν] προσαγὴν M προσαγωγὴν T 10–11 ὁρατῶς ... ἀληθῶς om. M 11 ἀληθῶς] ἀληθὴς = uerus 14 εἰ – ⟨καὶ⟩ om. MT 19 γὰρ] δὲ M 21 οἷόν τε = OIONTAI 22 θεοῦ] θεῷ T 23 ἢ] μὴ M 26 λογισμοῖς om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sancti Athanasii ex secundo sermone aduersus Apollinarem:

Certum namque est, quod praeexsistens deus uerbum ante carnis aduentum non erat homo, sed deus erat *apud deum* inuisibilis atque inpassibilis; neque igitur Christi nomen absque carne defertur, quia sequitur nomini passio et mors, Luca quidem scribente: *si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuorum*, Paulo uero dicente: *pascha nostrum immolatus est Christus*, et quia *homo Iesus Christus, qui dedit semetipsum pro nobis*, non quia non est deus, sed quia et homo est Christus. propterea *memor esto Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine Dauid* scribit. propter hoc scriptura utrorumque nominum facit introductionem in ostensione substantiae – inuisibiliter quidem deo intellegendo et uere exsistente, uisibiliter autem homine palpando et uere exsistente –, non in diuisione personarum aut intellegentiarum, sed naturali natiuitati et insolubili unitati, ut in ipso certa exsistente passione uerus idem atque inpassibilis ueraciter intellegatur.

Sunt autem et quae intercisa sunt a Macario et Stephano et ante et post testimonium haec:

Sed dici(re), quia si omnia suscepit, modis omnibus et humanas habuit cogitationes. impossibile autem est in cogitationibus humanis peccatum non esse; et quomodo erit *absque peccato* Christus? dicite igitur, si cogitationum peccabilium conditor est deus. deputandum est deo proprium ⟨opificium⟩; uenit enim assumere facturam suam; sed iniustum erit iterum iudicium condemnans peccatorem; si enim peccabiles cogitationes condidit deus, quomodo condemnat peccantem, et quomodo erit possibile ΟΙΟΝΤΑΙ [arbitrantur] a deo talem iudicium fieri? si autem et Adam subiacebat talibus cogitationibus antequam inoboediens fieret dei mandato, et quomodo *ignorabat bonum et malum?* rationalis quippe erat natura, liber autem a talibus cogitationibus experientiam mali nesciens, tantummodo bonum sciens et ut quidam uniformis fuerat, non oboediens autem mandato dei subcubuit talibus cogitationibus, non quia deus creauit *captiuantes has*

VPG BR MNL K

---

1 athanasii | anastasii V aranasi B anatasii R anathasii N athanasio K¹ apollinarem | apolinarem BR L 2 praeexsistens | preexistens R L K 3 atque inpassibilis B² *add.* impassibilis | impassibilis ML 4 absque | abque K luca | lucas P quidem | siquidem VP si *om.* BR 5 pascha | pasca PG R L K 6 immolatus | inmolatus G imolatus L K 7 esto dominum iesum G 8 dauid] dd P K scribit *om.* BR N utrorumque] utrorumquae P¹ 9 ostensione] ostensionem BR M K obstensione L 10 intellegendo | intellegende B L intelligente R exsistente | exsistentem V existente RG MNL existendo K² homine] hominem BRG palpando] palam G exsistente | exsirente R MNL K 11 in *om.* G intellegentiarum] intelligentiarum RG ML K 12 naturali] naturare G insolubili] insublimi M 12 unitati] unitione G¹ certa] certe V¹ exsistente | exsistente RG MNL K atque | adque P 12–13 intellegatur] intelligatur G ML K 14 macario] machario G M K stephano] stefano VPG et¹ *om.* K testimonium | testimonia B M destimonia R 16 λέγετε = dici(re)] dicis VPG BR MNL K 17 impossibile] impossibile ML humanis] hominis BR quomodo | qūō R K 19 deo | de eo MNL deo proprium | de obprobrio G δημιουργίαν = ⟨opificium⟩] officium V B K officium PG R MNL enim *om.* VPG L assumere | adsumere BRG 20 iudicium | iuditium V B condemnans | condemnans B 21 condidit] condedit B¹R condemnat | condempner P condemnat B condeponat K peccantem | peccatum N peccatorem L quomodo] qūō M erit possibile = οἷόν τε 21–22 arbitrantur = ΟΙΟΝΤΑΙ 21 ΟΙΟΝΤΑΙ] ΔΙΟΝΤΑΙΑΣ V¹ ΔΙΟΝΤΑΙΑΣ V² οἴονται R 22–23 ΟΙΟΝΤΑΙ [arbitrantur] *om.* G 22 talem | tale G ML K iudicium | iuditium V B 23 inoboediens] inobediens BRG L K quomodo] quō R M ignorabat = οὐκ ἐγίνωσκε 24 rationalis | rationabilis B L natura liber | naturaliter BR natura libera L 4 | at V mali *om.* G 25 bonum] bonus B donum R oboediens] obedicns RG NL K autem oboediens M 26 subcubuit | succubuit BRG ML K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τίζοντας λογισμούς, ἀλλὰ τοῦ διαβόλου ἐξ ἀπάτης ἐπισπείραντος τῇ λογικῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἐν παραβάσει γενομένῃ καὶ ἀπωσθείσῃ ἀπὸ θεοῦ, ὥστε τὸν διάβολον καὶ *νόμον ἁμαρτίας* καταστήσασθαι ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ *θάνατον βασιλεύοντα διὰ τοῦ ἔργου τῆς ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο οὖν ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.* ἀλλὰ λέγετε „ἔλυσε μὴ ἁμαρτήσας", ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὕτη λύσις τῆς ἁμαρτίας. οὐ γὰρ ἐν ἐκείνῳ ⟨ἀρχῆθεν⟩ εἰργάσατο ὁ διάβολος τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ μὴ ἁμαρτήσαντος λυθῇ ἡ ἁμαρτία, ἀλλ' ἐν τῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἀρχῆθεν εἰργάσατο ὁ διάβολος τὴν ἁμαρτίαν· διὰ τοῦτο ἀδύνατον γέγονε τῇ φύσει λογικῇ οὔσῃ καὶ ἑκουσίως ἁμαρτησάσῃ καὶ ὑπὸ καταδίκην θανάτου γενομένῃ ἑαυτὴν ἀνακαλέσασθαι εἰς ἐλευθερίαν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· *τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός.* διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ταύτην ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει καταστήσασθαι ἐκ νέας ἀρχῆς καὶ γεννήσεως θαυμαστῆς, οὐ τὴν ἀρχῆθεν σύστασιν καταμερίσας, ἀλλὰ τὴν ἐπισπαρεῖσαν ἀθέτησιν ἀθετήσας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ προφήτης λέγων· *πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.* εἰ δὲ μὴ ἐν τῇ ἁμαρτησάσῃ φύσει ἡ ἀναμαρτησία ὤφθη, πῶς κατεκρίθη ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ σαρκί, μήτε τῆς σαρκὸς τὸ πρακτικὸν ἐχούσης μήτε τῆς θεότητος ἁμαρτίαν γινωσκούσης; πῶς δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· *ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις*· οὐ τόπον διαγράφων, ἀλλὰ φύσιν ὑποτιθέμενος, ἵνα *ὥσπερ*, φησί, *δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον*, ἵνα δι' ἧς φύσεως ἡ προχώρησις τῆς ἁμαρτίας γέγονε, διὰ ταύτης καὶ ἡ ἐπίδειξις τῆς δικαιοσύνης γένηται, καὶ οὕτως *λυθῇ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου* ἐλευθερωθείσης τῆς ἀνθρώπου φύσεως ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ *δοξασθῇ ὁ θεός*;

Ἀντιβλησκομένου δὲ τοῦ τοιούτου βιβλίου καὶ παραλιμπανομένων τῶν πρὸ τοῦ ⟨καὶ⟩ μετά τινα τῶν καὶ μεταξὺ τῆς χρήσεως ὄντων, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

---

2 – 3 Rom. 7,23 3 – 4 Rom. 5,21 4 1. Joh. 3,8 10 – 11 Rom. 8,3 13 – 14 Is. 7,16 17 Rom. 5,20 18 – 19 Rom. 5,12 19 – 20 Rom. 5,21; Rom. 5,15 22 1. Joh. 3,8 23 1. Petr. 4,11

MT

6 a principio = ⟨ἀρχῆθεν⟩ *om.* MT 14 ἀπειθεῖ] ἀπειθῆ T 15 ἀναμαρτησία] ἁμαρτία M 24 et = ⟨καὶ⟩ *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

cogitationes, sed diabolo per deceptionem super⟨seminante⟩ in hominis rationalem naturam, quae in praeuaricatione facta est et repulsa est a deo; ac per hoc diabolum *etiam legem peccati* in natura hominis posuisse et *mortem regnauisse per opus peccati*, *ideo igitur uenit filius dei, ut soluat opera diaboli*. sed dicitis „soluit non peccando", sed non est haec solutio peccati. nec enim in illo a principio operatus est diabolus peccatum, ut ueniente eo in mundum et non peccante soluatur peccatum, sed in rationali et intellectuali natura hominis a principio operatus est diabolus peccatum. propter hoc impossibile factum est naturae rationali exsistenti et sponte peccanti sub condempnatione mortis factae se ipsam corrigere ad libertatem, ut ait apostolus: *nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem*. propter hoc uenit filius dei hanc in propriam naturam disponere ex nouo principio et natiuitati mirabili, non ut illum, qui a principio statutus erat, resecaret, sed superseminatum contemptum contempnere, sicut testatur propheta dicens: *antequam sciat puer bonum aut malum reprobat malum, ut elegat bonum*. si autem non in natura peccatrici inpeccabilitas uisa est, quomodo condempnatum est peccatum in carne, neque carne efficatia habente neque deitate peccatum sciente? quomodo autem et apostolus dicit: *ubi habundauit peccatum, superhabundauit gratia*; non locum describens, sed natura subponens, ut *quemadmodum*, inquid, *per unum hominem peccatum intrauit in mundum et per peccatum mors, ita et per unum hominem Iesum Christum gratia regnaret per iustificationem in uitam aeternam*, ut per quam naturam progressio peccati facta est, per hanc et ostensio iustificationis fieret, et ita *soluerentur opera diaboli* liberata hominis natura a peccato et *glorificetur deus*.

Dum igitur confere[re]tur talis liber et praetermitterentur quaedam ante et post et in medio eiusdem testimonii, Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

VPG BR MNL K

---

1 diabolo] diabulo V diabolus B super⟨seminante⟩ in] superin VP MNL K superinponens BR *om.* G 1 – 2 rationalem naturam] rationali naturae BRG 2 praeuaricatione] preuaricatione G¹ repulsa] reppulsa K ac] hac V a R diabolum] diabolum V etiam] et R 3 in *om.* K 4 soluat] saluat N diaboli] diabuli V N dyaboli R 5 in *om.* N K 6 *om.* M diabolus] diabulus V dyabolus R 6 mundum] mundo G peccante] peccantem B¹ peccanti G rationali] rationabili R L 7 diabolus] diabulus VP² B dyabolus R inpossibile] impossibile ML 8 naturae] natura P nature BR N rationali] racionali V rationabili L exsistenti] existenti RG² MNL K existente G² peccanti] peccati BR condempnatione] condempnationeque VPG MNL K condemnationem BR 10 et] sed V 9 ipsam] ipse B corrigere] corregere B apostolus] apostulus V impossibile] impussibile ML 10 infirmabatur] firmabatur V uenit] inuenit M¹ disponere] disponore N 11 nouo] nono G natiuitati] natiuitate PG R MNL non ut] nouit G statutus] status VP MN K factus L 12 contempnere = ἀθετήσοις (refutare – reprobare) contempnere] contemnere BG M conteprere K 13 sciat *om.* G elegat] eligat RG MNL K 14 inpeccabilitas] peccabilis B inpeccabilis R inpeccabilitas ML condempnatum] condemnatum VP 15 neque¹] nequae P carne] carnem N efficatia] efficacia P² R L efficatiam MN efficaciam K autem *om.* G 16 apostolus] apostulus V B dicit] dicitur V ubi autem abundauit K¹ habundauit] abundauit M²L K peccatum] delictum G (Vulg.) superhabundauit] superabundauit V M K superhabundauit et gratia B describens] disscribens B decribens G discribens M 17 natura] naturam M subponens = ὑποτιθέμενος (considerans) ut] et K quemadmodum] quemammodum N inquid] inquit R ML K unum] humum B¹ 20 ostensio] hostensio K iustificationis] iustificationes B¹ diaboli] diabuli V dyaboli R 22 dum] cum G confere[re]tur] conferretur M confineretur N conferetur K 23 testimonii] testimonia VPG R testimonio B sinodus] synodus PG MNL K dixerunt] dauid P¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Λεγέτω Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ⟨ἀρχιεπίσκοπος⟩, τίνος ἕνεκεν τὰ τοιαῦτα καίρια περιέκαψεν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἁγίου καὶ ἐκκρίτου πατρός.

Μακάριος ὁ θεοφιλέστατος ⟨ἀρχιεπίσκοπος⟩ εἶπεν·

Ἐγὼ τὰς χρήσεις, ἃς παρεξέβαλον, κατὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν παρεξέβαλον.

Ἔτι ἀναγινωσκομένης τῆς μετὰ τὴν ἀποκοπὴν χρήσεως τῆς παρεκβληθείσης ὑπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου ἐχούσης ἐν ἐπιγραφῇ „Καὶ μετά τινα" τῆς καὶ διαγορευούσης ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Διὰ τοῦτο ἐν τῇ τοῦ λόγου θεότητι ἀφθεῖσα ἡ τοῦ *δούλου μορφὴ* οὐκ ἀνάγκῃ ὑποκειμένη ⟨ἀλλὰ⟩ φύσει καὶ δυνάμει τὴν ἀναμαρτησίαν ἐπιδείκνυται, διαλύσασα τὸν τῆς ἀνάγκης ὅρον καὶ τὸν τῆς *ἁμαρτίας νόμον* καὶ τὸν τῆς *αἰχμαλωσίας τύραννον αἰχμαλωτεύσασα*, ὡς φησιν ὁ προφήτης· *ἀνέβη εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν* – τὴν γὰρ *μορφὴν τοῦ δούλου* κατὰ τοῦ ἐχθροῦ προβαλλόμενος ὁ λόγος τὴν νίκην πεποίηται διὰ τοῦ ποτε ἡττηθέντος –, διὰ τοῦτο καὶ πάντα πειρασμὸν συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἔλαβε τὰ πειρασμοῦ πεῖραν ἐσχηκότα, δι' ὧν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν νίκην πεποίηται λέγων· *θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον*. οὐ γὰρ πρὸς θεότητα ἦρτο ὁ διάβολος τὸν πόλεμον, ἣν ἠγνόησεν, οὔτε γὰρ ἐτόλμα· διὰ τοῦτο ἔλεγεν· *εἰ σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ*, ἀλλὰ πρὸς ἄνθρωπον, ὃν πάλαι πλανῆσαι ἴσχυσε, καὶ ἐξ ἐκείνου *εἰς πάντας ἀνθρώπους* ἐξέτεινε τῆς κακίας αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν. τῆς δὲ τοῦ Ἀδὰμ ψυχῆς ἐν καταδίκῃ θανάτου κατεχομένης καὶ βοώσης πρὸς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην διὰ παντός, ⟨ἀλλὰ⟩ καὶ τῶν εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ καὶ δικαιωθέντων ἐν τῷ φυσικῷ νόμῳ συγκατεχομένων τῷ Ἀδὰμ συμπενθούντων τε καὶ συμβοώντων ἐλεήσας ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησεν, ἠυδόκησε διὰ μυστηρίου φανερώσεως καινότητος σωτηρίαν κατεργάσασθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων καὶ καθαίρεσιν μὲν ποιήσασθαι τοῦ διὰ φθόνου ἀπατήσαντος ἐχθροῦ, ὕψωσιν δὲ ἀσυλλόγιστον ἀναδεῖξαι τοῦ ἀνθρώπου τῇ πρὸς τὸν ὕψιστον ἑνώσει καὶ κοινωνίᾳ φύσει καὶ ἀληθείᾳ. διὰ τοῦτο ἦλθεν *ὁ λόγος θεὸς ὢν* καὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου δημιουργὸς γενέσθαι ἄνθρωπος εἰς ζωοποίησιν μὲν τοῦ ἀνθρώπου, καθαίρεσιν δὲ τοῦ ἀδίκου ἐχθροῦ. καὶ *ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς* ἐκ τῆς πρώτης πλάσεως τὴν τοῦ ἀνθρώπου μορφὴν ἑαυτῷ ἀναστησάμενος ἐν ἐπιδείξει σαρκὸς δίχα σαρκικῶν θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων ἐν εἰκόνι καινότητος· ἡ γὰρ

---

8 Phil. 2,7 10 Rom. 7,23 Eph. 4,8 11 Ps. 67,19 11 – 12 Phil. 2,7 14 – 15 Joh. 16,33 16 cf. 2. Petr. 2,22 Mt. 4,3 17 cf. Gen. 3,1 – 6 Rom. 5,12 21 cf. Gen. 6,6 25 Joh. 2,1 26 Gal. 4,4

8 – 240,7 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1145 D 2 – 1149 A 6 26 – 28 cf. Maximus Conf. [Pyrrhus Const.], PG 91,320 AB

MT

1 archiepiscopus = ⟨ἀρχιεπίσκοπος⟩ *om.* MT 3 archiepiscopus = ⟨ἀρχιεπίσκοπος⟩ *om.* MT 9 ⟨ἀλλὰ⟩ *om.* MT 11 ἀνέβη | ἀνέβης M ἠχμαλώτευσεν] ἠχμαλώτευσας M ⟨ἠχμαλώτευσεν T⟩ 12 προβαλλόμενος | προβαλόμενος M 18 κατεχομένης θανάτου M 19 sed = ⟨ἀλλὰ⟩ *om.* MT 21 ἠυδόκησε] εὐδόκησε M 23 φθόνου] φθόνον M ἀναδεῖξαι | ἀναδείξας M 27 τὴν *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Edicat Macarius deo amabilis archiepiscopus, ut quid haec, quae necessaria sunt, circumrecidit de testimonio sancti et probabilis patris.
Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit:

Ego testimonia, quae defloraui, secundum proprium intentum defloraui.
Et dum adhuc relegeretur post detruncationem idem testimonium, quod defloraueranc Macarius et Stephanus, habens in superscriptionem „Et post aliqua", quod etiam in uerbis astruebat hoc modo:

Propterea in deitate uerbi apparens *forma serui* non necessitati subiecta ⟨sed⟩ natura atque uirtute inculpabilitatem ostentat, dissoluens ius necessitatis et *peccati legem* atque *captiuitatis* tyrannum *captiuum ducens*, sicut ait propheta: *ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem* – *formam* enim *serui* aduersus inimicum proferens uerbum uictoriam fecit per illud, quod aliquando uictum est –, propterea et omnem temptationem expleuit Iesus, quia et omnia assumpsit, quae temptationis experimentum habuerunt, per quae pro nobis uictoriam fecit dicens *confidite, ego uici mundum*. nec enim aduersus deitatem adsumpsit diabolus proelium, quam nescit, quia nec audebat, propterea dicebat: *si tu es filius dei*, sed aduersus hominem, quem olim decipere ualuit, et ex illo *in omnes homines* extendit suae malitiae operationem. dum itaque anima Adae in condempnatione mortis detineretur et exclamaret ad proprium dominum semper, sed et hii, qui placuerunt deo et iustificati sunt, in naturali lege una cum Adam detinerentur cumlugentibus et cumclamantibus, misereatus deus homini, quem fecit. beneplacitum ei fuit per sacramentum manifestationis nouitatis salutem operari in genere humano, ut destrueret quidem inimicum, qui per inuidiam deceperat, sublimatum autem ineffabiliter ostendere hominem per unitionem altissimi et communionem natura et ueritate. propterea uenit *uerbum qui deus est* primique hominis conditor, ut fieret homo ad uiuificationem quidem hominis, destructionem uero iniusti inimici. et *natus est de muliere* ex prima formatione formam hominis sibiipsi resuscitans in ostensione carnis absque carnalibus uoluntatibus et cogitationibus

---

VPG BR MNL K

---

1 macarius] macharius G MN 2 de *om.* K de testimonio] testimonia M et] ac M et 2 L probabilis] probalis P 3 macarius] macharius G MN K 4 intent.....defloraui V *sat.* 5 idem] id est VP L. 6 macarius] macharius BG M stephanus] stefanus P habens] habent G superscriptionem] subscriptionem V uerbis] uer B¹ uerbir G¹ 7 astruebat] aduruebat BR 8 necessitati] necessitate VPG ⟨ἀλλά⟩ = ⟨sed⟩ *om.* VPG BR MNL K 9 ostentat] ostendit B ostendat R ius] ei B¹G uis R MN atque] atquae P 10 tyrannum] titanmum K propheta] profeta B 11 serui *om.* M uictoriam] uicturiam B¹ 12 temptationem] teptationem G 13 iesus] deus L. yesus K et *om.* K assumpsit] adsumsit B temptationis] tentationes B pro *om.* M 14 uictoriam] uicturiam B¹ uictoria N fecit *om.* G uici] uinci G L enim *om.* G 15 adsumpsit] adsumsit B assumsit M fecit G¹ assumpsit R L K diabolus] diabulus V B dyabolus R proelium] praelium RG MNL K quam] quem V¹ audebat] audeat R audiebat K¹ 16 decipere] decepere B et *om.* M 17 extendit *om.* G malitiae] maliciae G condempnatione] condemnatione P K condemnationem B 18 detineretur] detinetur V detenetur P detenereturB et¹ *om.* K proprium ad MNL dominum proprium BR hii] hi V¹ M 19 detinerentur] detenetur V detinetur P¹ MN detenererentur B detinentur K cumlugentibus] collugentibus M conlugentibus NL K 19–20 cumclamantibus] conclamantibus PG BR MNL K 20 misereatus] miseratus BRG misereatur MNL homini] hominis B hominis R beneplacitum] beneplatitum B 21 humano] umano B¹ destrueret] distrueret B 22 ineffabiliter – ἀνυπολόγιστον (incomputabiliter) ostendere] ostenderer BR extendere L hostendere K 23 unitionem] unionem L communionem] communione ML natura] naturae BR ueritate] ueritati BR qui] quod G 24–25 destructionem] distructionem B 25 de] ex N (Vulg.) formatione] fortione K¹ 26 absque] abque K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

θέλησις θεότητος μόνης, ἐπειδὴ καὶ φύσις ὅλη τοῦ λόγου ἐν ἐπιδείξει μορφῆς τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς τῆς ὁρωμένης τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων ἀλλ' ἐν ὑπάρξει θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο γὰρ προσῄει ὁ διάβολος τῷ Ἰησοῦ ὡς ἀνθρώπῳ, μὴ εὑρίσκων δὲ ἐν αὐτῷ τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ ἐπισπορᾶς γνώρισμα μήτε τῆς πρὸς τὸ παρὸν ἐπιχειρήσεως προχώρησιν, ἠττᾶτο αἰσχυνόμενος, καὶ νικώμενος καὶ ἀτιμῶν ἔλεγε· *τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ*, τουτέστι τῶν ἐκ γῆς ἀνθρώπων, διαβαίνων *μετὰ ἰσχύος*; διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· *ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὑρήσει οὐδέν*. Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Ἰδού, πανάγαθε δέσποτα, καὶ πάλιν τὴν χρῆσιν ἀπέκοψε· τὰ γὰρ μετὰ τὴν χρῆσιν κατὰ κέλευσιν τοῦ ὑμετέρου κράτους ἀναγινωσκόμενα δείκνυσι τὴν αὐτοῦ συνεσκιασμένην παρεκβολήν.

⟨Καὶ ἀνεγνώσθησαν⟩ ἅτινά εἰσιν ἐν ταύτοις τὰ ἀποκαπέντα ὑπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου ἐκ τῆς παρούσης χρήσεως·

Καίτοι καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ ὅλον τὸν πρῶτον δεύτερου γενόμενον εὗρεν Ἀδάμ. εἰ γάρ περὶ ὑπάρξεως ἀνθρώπου ἦν τὸ οὐδέν, πῶς τὸ σῶμα ηὕρετο τὸ ὁρώμενον εἰρηκότος τὸ οὐδέν; ἀλλ' *οὐχ εὕρων ἐν αὐτῷ*, ὧν αὐτὸς εἰργάσατο ἐν τῷ πρώτῳ Ἀδάμ, καὶ οὕτως κατελύθη ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ Χριστῷ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ γραφὴ μαρτυρεῖ· *ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ*. πῶς οὖν λέγετε, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἀναιχμαλώτιστον γενέσθαι τὸν ἅπαξ αἰχμαλωτισθέντα ἄνθρωπον, ἵνα τὸ μὲν ἀδύνατον τῷ θεῷ προσαγάγητε, τὸ δὲ δυνατὸν τῷ διαβόλῳ, ἀκατάλυτον αὐτοῦ λέγοντες τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι αἱρετικοί; καὶ διὰ τοῦτο ἐληλυθέναι τὴν θεότητα τὴν μὴ αἰχμαλωτιζομένην *ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς* καὶ ψυχῆς, ἵνα αὐτὴ ἀναιχμαλώτιστος μείνῃ καὶ οὕτως ὀφθῇ ἡ καθαρὰ δικαιοσύνη. πότε δὲ οὐκ ἦν καθαρὰ τῆς θεότητος ἡ δικαιοσύνη; καὶ τίς ἐν τούτοις ἀνθρώπων εὐεργεσία εἰ μὴ ταυτότητι ὑπάρξεως

5–6 Is. 63,1 6 Is. 40,10 7 Joh. 14,30 16 Joh. 14,30 17–18 1. Petr. 2,22; Is. 53,9 22 Rom. 8,3

14–242,2 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., PG 26,1149 A 6 – B 15

MT

1 τοῦ λόγου om. T 3 προσῄει] προσῆλθε T 7 εὑρήσει] εὑρίσκει M 15 πῶς] πρὸς M 20 προσαγάγητε] προσάγηται M 21 αὐτὴ] αὕτη M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

humanis in imagine nouitatis; nam uoluntas solius deitatis, quia et natura tota uerbi in ostensione formae ipsius humanae carnis quae uisa est secundi Adae, non in diuisione personarum, sed in substantia ΥΠΑΡΞΕΙ deitatis et humanitatis; propterea ergo accedebat diabolus ad Iesum tamquam ad hominem et, non inueniens in eo uetustae suae sationis indicium neque ad praesens aggressionis profectum, uincebatur confusus, et uictus ac fatigatus dicebat: *quis est hic, qui uenit ex Edom*, id est ex hominibus terrae, incedens *cum potentia*? propter quod et Christus dicebat: *uenit princeps huius mundi, et in me inueniet nihil*.

Sancta sinodus dixit:

Ecce, benignissime domine, et hoc testimonium abscidit; nam quae post testimonium per iussionem uestrae fortitudinis relegantur, ostendunt defloratione eius obumbratam. Et relecta sunt sequentia testimonii, quae abscisa sunt a Macario et Stephano ex praesente testimonio:

Dum quando et carnem et animam et totum primum secundum factum inuenit Adam. si enim de substantia hominis erat ipsum nihil, quomodo ipsum corpus repertum est, quod uidebatur dicentis nihil? sed *non inuenit in ipso*, quae ipse operatus est in primo Adam, et ita destructum est peccatum in Christo. propterea et scriptura testatur: *qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius*. quomodo ergo dicitis, quia inpossibile est incaptiuabilem fieri qui semel captiuatus est homo, ut inpossibilitatem quidem deo applicetis, possibilitatem autem diabolo, indestructum eius dicentes peccatum in natura hominum, sicut et ceteri haeretici? et ideo aduenisse deitatem, quae non captiuatur *in similitudine carnis* et animae, ut ipsa incaptiuabilis maneat et sic appareat munda iustitia. quando enim non fuit munda deitatis iustitia? et ex his quod est hominibus

VPG BR MNL K

1 humanis] umanis B¹ imagine] inmagine PG ymagine R K natura] natula B 2 humanae] inimanae G 3 substantia] substantiae VPG ΥΠΑΡΞΕΙ] inapΞIC V ΥΠΑΡΞΙC PG una par ei R *om.* L, 4 diabolus] diabulus B dyabolus R in eo] in eum G *om.* L, τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ ἐπιστροφῆς = uetustae suae sationis] uetustate suae sationis VP¹G B uetustati suae uexationis P² uetusta sue santionis R uetustratem sunae uisitationis M uetustatem suae uesationis NL uetustates suae santionis K 5 indicium] inductium K aggressionis] agressionis VP adgressionis B ac] hac V et G *om.* M 5–6 ac fatigatus] alfatigatus L. 6 edom] edon G eodem N id est *om.* N hominibus] homnis B¹ hominis B² omnibus G 7 uenit] ueniet G princeps] principes B 7–8 me inueniet] me non inueniet M²L² (Vulg.) 8 inueniet] inuenit P¹ BR 9 sinodus] synodus PG R MNL 10 benignissime] benignissimae B¹ hoc est testimonium B¹ abscidit] abscendit B¹ testimonium] testimonia B 11 obumbratam] obumbrata MNL 5 et relecta sunt – ἔτινά ἐλέγν testimonii] testimonia RG K macario] machario G M stephano] stefano P 14 carnem = σάρκα 15 si enim] scenim B¹ nihil] nichil RG N 16 dicentis] dicitis BR nihil] nichil RG N ipso] ipsu B¹ ipsum R ipse *om.* G est B¹ *add.* primo] principio BR 17 destructum] de fructu V distructum B² propterea] proprotea G 18 est inuentus K quia] qui B¹ 19 inpossibile] impossibile ML incaptiuabilem] incaptibabilem VP¹ semel] scl B¹ captiuatus] captus BR captiuus M inpossibilitatem] impossibiliratem ML 20 diabolo] diabulo V N²L. dyaboli R indestructum] indistructum K indestinctum L indestructum. eius B *ras.* 21 ceteri homines haeretici K 22 appareat] appercat BR 23 iustitia] iusticia G quando] quod N qñ K iustitia] iustitiae V iusticia G ex] x G¹ quod est] quidem L hominibus] omnibus G hominis M²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ φύσεως καινότητι ὤφθη ὁ κύριος, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· *ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν λέγων· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή.*

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Ἰδοὺ καὶ ταύτην τὴν χρῆσιν τοῦ ἁγίου πατρὸς περιεῖλες, οὐχ ἁρμόζει ὀρθοδόξοις οὕτως περικεκομμένας τὰς τῶν ἁγίων πατέρων φωνὰς παρεκβάλλειν, αἱρετικῶν δὲ μᾶλλον ἴδιον τοῦτο καθέστηκε.

Μακάριος ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε·

Καὶ ἤδη εἶπον, ὅτι θέλων συστήσασθαι τὸν σκοπόν μου οὕτως παρεξέβαλον.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησεν·

Αἱρετικὸν ἑαυτὸν προδήλως ἀπέδειξε τῷ νέῳ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα ὁ τοιοῦτος καθαιρείσθω τὸν νέον Διόσκορον ἔξω βάλλε τοῦ νέου Ἀπολιναρίου κακὰ τὰ ἔτη δικαίως τῆς ἐπισκοπῆς ἀλλοτριούσθω γυμνούσθω τοῦ περικειμένου αὐτῷ ὠμοφορίου·

Καὶ γυμνωθέντος αὐτοῦ εἰς μέσον τε ἑστῶτος ἅμα Στεφάνῳ τῷ αὐτοῦ μαθητῇ, Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τῶν Βαίων ἠρώτησε τοὺς αὐτοὺς Μακάριόν τε καὶ Στέφανον·

Εἶχεν ἀνθρώπινον θέλημα ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἀναμάρτητον;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Ἡμεῖς θέλημα ἀνθρώπινον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ οὐ λέγομεν, θεῖον δὲ ναί· δίχα γὰρ σαρκικῶν θελημάτων καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων, καθὼς ἡ προενεχθεῖσα παρ' ἡμῶν χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου περιέχει· „ἡ γὰρ θέλησις θεότητος μόνης".

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπε·

Καὶ πῶς λαμβάνετε τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμούς;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ οἱ ἀνθρώπινοι λογισμοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων εἰσίν, ὁ δὲ Χριστὸς οὐδὲν τούτων ἔσχε.

1–2 Hebr. 10,20 2 Joh. 14,6

21 cf. Ps.-Athanasius, p. 238,28 – 240,1

MT K(14)

4 οὐχ] οὐκ T 5 παρεκβάλλειν] παρεκβαλεῖν M 8 οὕτως om. T 10 προδήλως ἑαυτὸν M 11 βάλλε | βάλε MT 14 Θεοφάνης *inc. K (f. 86"–87") (248,14)* 15 θεοσεβέστατος | θεοφιλέστατος M τῶν om. MT 19 ἀνθρώπινον θέλημα MT 20–21 τοῦ ἁγίου ἀθανασίου χρῆσις MT 21 *cf.* 238,28 – 240,1 22 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 23 καὶ' om. MT λαμβάνετε] λαμβάνεται K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

beneficium, nisi in ⟨identitate⟩ [eadem] substantiae et naturae innouatione appareat dominus, sicut ait apostolus: *quam innouauit nobis uiam nouam et uiuentem* dicens: *ego sum uia et ueritas et uita.*

Sancta sinodus dixit:

Ecce et hoc testimonium sancti patris peremisti. non congruit orthodoxis ita circumtruncatas sanctorum patrum uoces deflorare, hereticorum potius proprium hoc est.

Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit:

Et iam dixi, quia quaerens stabilire intentionem meam hoc modo defloraui.

Sancta sinodus exclamauit:

Hereticum seipsum manifeste demonstrauit nouo Dioscoro anathema huiusmodi deponatur nouum Dioscorum foris mitte nouo Apollinario malos annos merito ab episcopatu alienetur nudetur a circumposito ei palleo!

Et denudato eo atque in medio adstante una cum Stephano eius discipulo, Theophanes uenerabilis presbiter et abbas monasterii Baias interrogauit eosdem Macarium et Stephanum:

Habuit humanam uoluntatem dominus noster Iesus Christus et inpeccabilem?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Nos uoluntatem humanam in Christo non dicimus, diuinam uero etiam; absque carnalibus enim uoluntatibus et cogitationibus humanis, sicut prolatum a nobis testimonium sancti Athanasii continet: „uoluntas enim deitatis tantum".

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Et quomodo intellegitis carnales uoluntates et cogitationes humanas?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Uoluntates carnales et cogitationes humanae hominum similium nobis sunt, Christus uero nihil horum habuit.

VPG BR MNL K

---

1 beneficium | benefitium VP¹ B ⟨identitate⟩ = ταυτότητι | eadem VPG BR MNL K substantiae | substantia P¹ BR ML substantiam N K naturae | natura N naturae innouatione | natura et nouatione B innouatione | in nouitate N 2 apostolus | apostulus B quam | quo P¹ innouauit | innouabit BR K 3 et² *om.* P R MNL K (Vulg.) 4 sinodus | synodus PG R MNL 5 peremisti | perremisisti N orthodoxis | ortodoxis V 5–6 circumtruncatas | circatruncatas VPG circumtruncatis R 6 hereticorum | haereticorum P potius | pocius G popitius N 7 macarius | macharius PG ML K dixit P² *add.* 8 dixi *om.* B stabilire | scribere B 9 sinodus | synodus PG R MNL 10 hereticum | haereticum P manifeste | manifestum R *om.* K demonstrauit manifeste L anathema | anathima B 11 dioscorum | dioschorum P foris | foras M mitte | mittite M² nouo K apollinario | apolinario BR apollenario MN 12 alienetur | alienetur V nudetur *om.* G ei | et 2 V eius MNL palleo | pallio B¹R M² K 13 atque | atquae B adstante | astante PG M theophanes | theophanis B thenfanis R theophane K 14 presbiter | praesbyter B abbas | abbate N baias | naias N eosdem | eiusdem V eundem G macarium | macharium G M K 16 inpeccabilem | impeccabilem P BG ML 17 macarius | macharius G MN K 18–19 carnalibus | carnibus L 19 enim | eum B² cogitationibus et uoluntatibus K humanis | hominis B 20 athanasii | anastasi V athanasi P anatasi B¹ anathasii N atanasi K continet | continet B¹ tantum | tatum B 21 theophanes | theophanis B theofanius R presbiter | praesbyter B abbas | abbate N 22 intellegitis | intelligitis B²RG ML K (λαμβάνετε) humanas | humanis V 23 macarius | macharius G MN K 24 humanae | humanc BR NL similium N *bis* 25 nihil | nichil RG N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

Εἰ τὴν χρῆσιν, ἣν περιεκόψατε, ἐπ' ἀκεραίῳ τεθείκατε, ηὑρίσκετο, ὅτι τὰ σαρκικὰ θελήματα καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς τοὺς ἁμαρτητικοὺς καὶ καθ' ἡδονὴν ἔλαβεν ὁ ἅγιος πατὴρ Ἀθανάσιος τοὺς καὶ ἐξ ἐπισπορᾶς διαβολικῆς ἐπεισελθόντας τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καθὼς ὁ αὐτὸς ἅγιος πατὴρ ἀνωτέρω ἔφησε. κἀγὼ δὲ λέγω μὴ ἔχειν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν ἐξ ἐπισπορᾶς θέλημα σαρκικὸν ἢ ἁμαρτητικοὺς λογισμούς, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ φυσικὸν θέλημα, ὅπερ καὶ δημιουργήσας τὸν Ἀδὰμ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐντέθεικεν αὐτῷ. καὶ τοῦτο δέ ἐρωτῶ ὑμᾶς· εἶχε ψυχὴν λογικὴν ὁ Ἀδάμ;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Ναί.

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπε·

Φυσικὸν εἶχε θέλημα;

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπε·

Προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον. καὶ γὰρ πρὸ τῆς παραβάσεως θεῖον θέλημα εἶχε καὶ συνθελητὴς ἦν τῷ θεῷ.

Δομέτιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πλωσιάδος εἶπε·

Ποῦ σου τὸ ἄτοπον, βλάσφημε; ἐὰν συνθελητὴς ἦν ὁ Ἀδὰμ τῷ θεῷ, οὐκοῦν καὶ συνδημιουργός.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέσταται πρεσβύτεραι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ οἱ ἐκ προσώπου τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι εἶπον·

Ἐὰν ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως θεῖον θέλημα εἶχεν, οὐκοῦν καὶ ὁμοούσιος τῷ θεῷ ὑπῆρχε, καὶ ἄτρεπτον καὶ ζωοποιὸν ἦν τὸ θέλημα τοῦ Ἀδάμ· καὶ πῶς τροπεὶς παρέβη τὴν ἐντολὴν καὶ θανάτῳ ὑπέπεσεν; ὁ γὰρ συνθελητὴς πάντως καὶ ὁμοούσιος, ἢ οὐκ

18 cf. Maximus conf., PG 91,292 C 10

MT K

3 ἁμαρτητικοὺς | ἁμαρτηκοὺς K 4 πατὴρ om. M 6 cf. 140,4 6–7 ἁμαρτητικοὺς] ἁμαρτηκοὺς K 8 ψυχὴν | ψυχικὴν K 11 θεοσεβέστατος | θεοφιλέστατος M 13 εὐλαβέστατος | ἀσεβέστατος K 17 ἐὰν γὰρ συνθελητὴς M ἦν om. K 20 ἐπέχοντες | ἔχοντες K τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ἀγάθωνος MT 21 κατ' αὐτὸν | κατὰ τοῦτον T 23 θεῷ | πατρὶ K 25 θανάτῳ | θανάτου K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Si testimonium, quod detruncastis, in integro posuissetis, inuenietbatur, quod carnales uoluntates et humanas cogitationes culpabiles et uoluptuosas accepit sanctus pater Athanasius, quae et ex seminatione diabolica inlata sunt naturae humanae, sicut idem sanctissimus pater superius asseruit. nam et ego dico non habuisse dominum nostrum Iesum Christum uerum deum nostrum ex supers⟨emin⟩atione uoluntatem carnalem aut peccabiles cogitationes, absit, sed naturalem uoluntatem, quam ⟨et⟩ ipse deus creans Adam ei indidit. et hoc autem interrogo uos: habuit animam rationabilem ipse Adam?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Etiam.

Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Naturalem habuit uoluntatem?

Stephanus religiosus monachus dixit:

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥCΙΟΝ, quod est arbitrale et liberum. et enim ante praeuaricationem diuinam habuit uoluntatem et conuoluntarius erat deo.

Dometius deo amabilis episcopus Plusiados dixit:

Ubi it uanitas tua, blaspheme, si conuoluntarius erat Adam deo, ergo et concreator?

Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannes deo amabilis diaconus locum presentantes Agathonis sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae et qui ex persona eius fuerant concilii deo amabiles episcopi dixerunt:

Si Adam ante praeuaricationem diuinam habuit uoluntatem, ergo et consubstantialis fuit deo, et inconuertibilis ac uiuificatrix fuit uoluntas Adae; et quomodo mutatus transgressus est mandatum et morti succubuit? qui enim conuoluntarius est, utique et

---

VPG BR MNL K

1 theophanes | theofanis BR presbiter et abbas deo amabilis K amabilis | amabiles P presbiter | praesbiter B abbas | ab hac R abbate N 2 testimonium | testimo N detruncastis | de trinitatis R integro | inte...g(r)o B *ras.* integrum K 3 culpabiles | culpabilis B² 3–4 athanasius | anastasius V aathanasius G 4 et *om.* BR MNL K (ex-et) inlata | inlate V illata G ML naturae | natura V humane naturae G 5 asseruit | adserit B asserit R nostrum *om.* G N 6 superationе | superacione V superationem M supersationem NL 6–7 aut ... uoluntatem *om.* L 7 καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K deus | dominus G 8 rationabilem | racionabilem V rationalem G L 9 macarius | macharius G MN K 11 theophanes | teophanes P¹ theofanes R amabilis | amabiles P uenerabilis K presbiter | praesbyter B abbas | abbate N 12–13 naturalem ... dixit *om.* G 13 religiosus | religiosus P R MNL K monachus | monacho N monacus K 14 ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥCΙΟΝ | ΝΠΟ ΕΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΑΙΕΞΟΥCΙΟΝ VP npo airetiaccon kai autezurtion R ΠΡΟΑΙΡΕΤΙCΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥCΙΟΝ MN *om.* L est *om.* N et enim = καὶ γὰρ 15 praeuaricationem | praeuaricationem in VP preuaricaticationem G conuoluntarius | conuoluntari... P¹ *ras.* 16 dometius | domecius BR 17 ubi it | abiit R it | ut M id K ubi .....ma G *ras.* blaspheme | blaspeme V plasphemiae G blasfeme NL blasphemae K 18 | sic N conuoluntarius | uoluntarius K adam a deo L, et *om.* K concreator | concreatur V creator G M con. creator N *ras.* est creator L, 18 et¹ *om.* B amabiles | amabilis VP presbiteri | presbyter B¹ presbyteri B² iohannes | iohannis P amabilis | amabiles G N diaconus | diacono N 19 presentantes | presentantibus L, agathonis | agatonis L K apostolicae | apostholicae B 20 fuerant | fuerunt R amabiles | amabilis V 21 praeuaricationem | praeuaricationem B K consubstantialis | consubstancialis V constantialis B² 22 inconuertibilis | inconuersabilis V ac | hac N atque K adae | ade NL adam K 23 transgressus | trangressus G mandatum dei et G morti succubuit | morris occubuit V conuoluntarius | uoluntarius G est | erit VPG utique | utiquae P B¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἐπίστασαι τὸν ἅγιον Κύριλλον βοῶντα· „ὥσπερ ἐστὶν ὁμοούσιος οὕτω καὶ συνθελητὴς τῷ ἰδίῳ γεννήτορι· μιᾶς γὰρ οὐσίας ἓν θήπου τὸ θέλημα."

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

Ὅπερ ἤδη κἀγὼ ἠρώτησα ὑμᾶς εἶπατε· εἶχε φυσικὸν θέλημα ὁ Ἀδάμ, ναὶ ἢ οὔ;

Μακάριος καὶ Στέφανος εἶπον·

Καὶ ἤδη ἔφημεν, προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον.

Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος εἶπεν·

Ἢ σύνθεσθε, ὅτι εἶχε φυσικὸν θέλημα ἢ ἀποτάξασθε. καὶ τοῦτο δεικνύω ἀπὸ ἁγίων ἐκκρίτων πατέρων.

Ἐνστάντων οὖν τῶν αὐτῶν Μακαρίου τε καὶ Στεφάνου ἐπὶ πολὺ καὶ μήτε συνθέσθαι θελόντων μήτε ἀποτάξασθαι, Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Προαγαγέτω Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος ὥσπερ ἔφησε χρήσεις ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων.

Καὶ προήγαγε δύο χρήσεις, μίαν μὲν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου καὶ κατὰ Ἀπολλιναρίου ἔχουσαν ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Ὅτε *τὸν Ἀδὰμ ἀρχῆθεν ἔπλασεν ὁ θεός*, μήτοιγε σύμφυτον αὐτῷ δέδωκε τὴν ἁμαρτίαν; τίς οὖν ἦν ἔτι χρεία τῆς ἐντολῆς; πῶς δὲ αὐτὸν κατεδίκασεν ἁμαρτήσαντα; πῶς δὲ καὶ πρὸ τῆς παρακοῆς οὐκ *ἐγίνωσκε καλὸν καὶ πονηρόν* ὁ Ἀδάμ, *ὃν ἔπλασεν* ὁ θεὸς ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ καὶ εἰκόνι τῆς ἰδίας ἀϊδιότητος, ἐποίησεν αὐτὸν φύσιν ἀναμάρτητον καὶ θέλησιν αὐτεξούσιον;

Ἕτεραν δὲ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἐπισκόπου Ἱππονηρηγίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰουλιανοῦ Πελαγιανιστοῦ βιβλίου πέμπτου περιέχουσαν οὕτως·

---

17 Gen. 2,7 19 Gen. 3,5 Gen. 2,8

1–2 Cyrillus Alex., Comm. in Ioh. lib X, PG 74,285 B 12–13; ed. Ph. E. Pusey, in Ioh. II 493,15–17 17–21 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll. I 15, PG 26,1120 B 6–13

MT K

1–2 *cf.* ACO ser. II, tom. 1 p. 272,19–22 3 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 5 στέφανος al αἱρετικοὶ εἶπον K 7 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 8 φυσικὸν ἀνθρώπινον θέλημα M δεικνύω om. K 10 τε om. MT 13 προαγαγέτω] προαγέσθω M προαγέτω T προσαγαγέτω K θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος T ὥσπερ] ἅπερ K 16 ἀπολλιναρίου] ἀπολιναρίου MT 17 ἔδωκε] ἴδωκε M 20 τῆς om. T K ἀϊδιότητος τῆς ἰδίας M 22 ἱπισκόπου om. M Ἱππανορηγίου M Ἱππονηρηγίου T Ἱππανορεγίου K Ἰουλιανοῦ] Ἰουλιανιστοῦ M 23 πελαγιανιστοῦ] πελαγίου M om. T πέμπτου] ε' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

consubstantialis est, aut ignoras sanctum Cyrillum clamantem: „sicut est consubstantialis ita et conuoluntarius proprio genetori; unius enim essentiae una utiquae est uoluntas."
Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Quod iam uos ego interrogaui, dicite: habuit naturalem uoluntatem Adam, etiam aut non?

Macarius et Stephanus dixerunt:

Et superius diximus: ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟΝ, id est arbitrale et liberum.
Theophanes deo amabilis presbiter et abbas dixit:

Aut assentire, quia habuit naturalem uoluntatem, aut renuntiare. et hoc ostendo a sanctis probabilibus patribus.

Diu igitur perseuerantibus eisdem Macario et Stephano et neque assentire uolentibus neque abnuere, Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Proferat Theophanes deo amabilis presbiter et abbas quae effatus est testimonia sanctorum et probabilium patrum.
Et protulit duo testimonia, unum quidem sancti Athanasii archiepiscopi Alexandriae de libro humanationis et aduersus Apollinarium sic habens in uerbis:

Quando *Adam* in principio *formauit deus*, numquid congenitum ei dedit peccatum? quid ergo iam opus erat mandati? quomodo ergo eum condempnauit peccantem? quomodo autem et ante praeuaricationem *ignorabat bonum et malum* Adam, *quem formauit* deus ad incorruptionem et imaginem suae aeternitatis, fecit eum naturam inpeccabilem et uoluntatem liberam?
Aliud autem sancti Augustini episcopi Hypponis Regii ex quinto libro aduersus Iulianum Pelagianistam continentem ita:

VPG BR MNL K

---

1 consubstantialis] consubstancialis V cyrillum] cirillum K est] er VPG e K consubstantialis] consubstancialis V 2 ita est et BR conuoluntarius] uoluntarius G genetori] genitori BRG MNL K enim et essentiae P² utiquae] utique VP²G R MNL K 3 theophanes] theofanus V theofanes P theophanis B theofanis R theopanes M¹ amabilis] amabiles PG presbiter] praesbyter B 4 ego G *add.* 6 macarius] machacius G MN K stephanus] stefanus P 7 et¹ ... diximus *om.* M superius iam diximus BR ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟΝ] proh(a)ereticum et autexusium VP ΠΡΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΥΤΕΞΥΣΙΟΝ BR proaireticon ... autexusium M *lac.* prohereticum autexusium N K prohereticum au exustum L arbitrale] arbitralem MNL et² P² *add.* liberum] liberam M 8 theophanes] theofanis R amabilis] amabiles P presbiter] praesbiter B abbas] abbate N 9 assentire] assentiae P¹ assentete L quia] qui B² N quod G renuntiare] renunciate V renuntiare R ostendo] bstendo P² ostendendo B² a] ac V 10 sanctis ac probabilibus G 11 perseuerantibus] perseuerauerunt B eisdem] isdem B MNL idem R macario] macarius BR macharius G M K stephano] stephanus BR assentire] adsentire BR NL K 12 abnuere] adnuere B sinodus] synodus PG R MNL K 13 theophanes] theodosius R deo amabilis theophanis presbyter BR abbas] abbate N effatus] et factus NL K testimonia] in testimonio V in testimonia PG 14 et] ac G probabilium] probalium B 15 duo] duo B² testimonia] testimo P² athanasii] anastasii V athanasi B² 16 et *om.* BR M apollinarium] apolinarium BR L 17 quando deus in principio formauit adam K formauit] firmauit N formic K numquid] nunquid ML K dedit] dedi G 18 iam] tam N erat] erit L mandati] mandatum N condempnauit] condemnauit P R K condepnauit N peccantem] peccata B² 19 ignorabat et bonum L 20 incorruptionem] incorreptionem VP² imaginem] ymaginem R inmaginem G fecit in eum G inpeccabilem] impeccabilem M 22 augustini] agustini VP R K hypponis] hipponis V hypoponis G ypponis BR ML K yppeponis N regii] regio M regni N quinto] quito G 23 pelagianistam] pelaginistam V pelgianistam P² pelagianistam G pelaianistam B continentem] contenentem B²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κίνησις ψυχῆς τί ἐστιν εἰ μὴ κίνησις φύσεως; ἡ γὰρ ψυχὴ ἀνενδιάστως φύσις ἐστί· διόπερ τὸ θέλημα κίνησις φύσεως ὑπάρχει, ἐπειδὴ κίνησίς ἐστι ψυχῆς.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Τηλαυγῶς καὶ ἀληθῶς παρέστησε Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος διὰ τῶν προενεχθεισῶν παρ' αὐτοῦ χρήσεων τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων φυσικὸν εἶναι τὸ θέλημα. εἰ οὖν *ὁ πρῶτος Ἀδὰμ* φυσικὸν εἶχε τὸ θέλημα, ὁ κατὰ πάντα ὅμοιος αὐτῷ γενόμενος *πλὴν ἁμαρτίας δεύτερος Ἀδὰμ* ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, πῶς οὐκ εἶχεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ φύσει θέλημα φυσικόν; ἐπὰν τοίνυν καὶ ἀνθρώπινον ἀναμάρτητον θέλημα προσέλαβεν ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως καὶ θεῖον πρὸ τῶν αἰώνων μετὰ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος θέλημα εἶχε, δηλονότι δύο φυσικὰ θελήματα ἐν αὐτῷ τοὺς ὀρθοδόξους δέον ὁμολογεῖν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως, ὡς καὶ ἀπὸ πλείστων πατρικῶν χρήσεων τὰ δύο φυσικὰ θελήματα ἐπὶ τοῦ ἑνὸς προσώπου ἤτοι μιᾶς ὑποστάσεως τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀποδείκνυται.

Πάλιν ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἑτέρα χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων ἐκ τοῦ πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα λόγου ἔχουσα ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Πλὴν ἐπὶ τοσοῦτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἀληθείᾳ σώματος ἐπεδείκνυτο, τῇ διαθέσει παριστᾷ συνεξισῶν, ὥστε εἰπεῖν αὐτόν· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις*, καὶ ταῦτα δηλαδὴ ὁμοίως ἔχοντος ἀεὶ τοῦ Χριστοῦ περὶ τὸ θέλημα, ὅπερ θέλει ὁ πατήρ.

Καὶ μετά τινα τῆς προκειμένης χρήσεως παρεξέβαλον οἱ αὐτοὶ Μακάριός τε καὶ Στέφανος οὕτως·

Συναρᾷς, ὡς οὐ μόνον ὁ υἱὸς τὴν βούλησιν τοῦ πατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ ποιεῖ τὸ βούλημα τοῦ υἱοῦ. τί δ' ἂν εἴη τὸ *ζωοποιεῖν*, εἰ μὴ τὸ διὰ τοῦ παθεῖν τὸν υἱόν; τὸ δὲ πάθος τοῦ Χριστοῦ βουλήσεώς ἐστι τοῦ πατρός. οὗς τοίνυν *ζωοποιεῖ* ὁ υἱός, διὰ τοῦ θελήματος *ζωοποιεῖ* τοῦ πατρός. οὐκοῦν ἡ βούλησις μία, ποία βούλησις τοῦ πατρός, εἰ μὴ τὸ ἐλθεῖν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον τὸν υἱὸν καὶ καθᾶραι τῶν ἁμαρτημάτων ἡμᾶς; ἄκουσαν λέγοντος τοῦ λεπροῦ· *ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι*· ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· *θέλω, καθαρίσθητι*· καὶ παραχρῆμα ὑγιὴς ἐγένετο. ὁρᾷς οὖν, ὅπως ἐξουσιαστής ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ οἰκείου θελήματος, καὶ τὸ αὐτό ἐστι βούλημα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πατρός.

---

6 1. Cor. 15,45 7 cf. Hebr. 4,15 1. Cor. 15,45 19 Mt. 26,39 24 – 25 cf. Joh. 5,21 27 cf. Joh. 1,29; Joh. 3,17 28 – 29 Mt. 8,2 – 3

---

1 – 2 Augustinus, c. Iul. Pel. V c.40, PL. 45,1476,22 – 25 28 – 30 Ambrosius, de fide II 5,38 – 41 (45), PL 16,592 B 5 – 7; CSEL 78 (1962) 71 – 72 25 – 30 Ambrosius, de fide II 6,33 – 43 (50 – 51), PL 16,593 A 14 – C 2; CSEL 78 (1962) 73 – 74

MT K(24)

---

2 θέλημα καὶ κίνησις M 5 προενεχθεισῶν | προλεχθεισῶν M προσενεχθεισῶν T 6 τὸ² *om.* MT ὅμοιος | ὁμοίως K 7 αὐτῷ | αὐτοῦ T K 9 θέλημα *om.* M καὶ θεὸς *om.* T 10 τῶν *om.* MT 14 ἀποδείκνυται | ἐπιδείκνυται T ἀποδείκνυται *desin.* K (242,14) 17 μεδιολάνων | μεδιολάνου T 21 τε *om.* M 23 οὖν *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Motus animi quid est nisi motus naturae? anima enim sine dubitatione natura est; et ideo uoluntas motus naturae est, quia motus est animae.

Sancta sinodus dixit:

Lucae clarius et ueraciter ostendit Theophanes deo amabilis presbiter et abbas per prolata ab eo testimonia sanctorum ac probabilium patrum naturalem esse uoluntatem. si igitur *primus Adam* naturalem habuit uoluntatem, qui per omnia similis illi factus est *absque peccato secundus Adam* dominus noster Iesus Christus uerus deus noster, quomodo non habuit in humana eius natura naturalem uoluntatem? si itaque et humanam inpeccabilem uoluntatem assumpsit dominus noster et deus Iesus Christus humanae suae naturae et diuinam ante saecula cum patre et sancto spiritu habuit uoluntatem, procul dubio duas naturales uoluntates in ipso orthodoxos oportet confiteri inconfusae atque indiuisae, sicut et ex plurimis paternis testimoniis duae naturales uoluntates in una persona siue una subsistentia per incarnationis dispensationem unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri conprobatae sunt.

Item relectum est ex eodem codicello aliud testimonium sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis de libro ad Gratianum imperatorem habens in uerbis ita:

Uerumtamen in tantum hominem, quem in ueritate carnis ostendebat, in affectu coaequalem demonstrat, ut diceret: *non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*, et haec utique similiter habente semper Christo circa uoluntatem, quam uult pater.

Et post pauca huius testimonii deflorauerunt idem Macharius et Stephanus ita:

Cernis, quomodo non solum filius uoluntatem patris, sed et pater facit uoluntatem filii. quid ergo est *uiuificare*, nisi quod per passionem fit filii? nam passio Christi uoluntas est patris. quos ergo *uiuificat* filius, per uoluntatem *uiuificat* patris. ergo uoluntas una est. quae uoluntas patris, nisi ut in hunc mundum Iesus ueniret et emundaret nos a peccatis? audi leprosum dicentem: *si uis, potes me mundare*; respondit Iesus: *uolo, mundare*; et continuo saluus factus est. cernis ergo, quomodo filius potestatem habet propriae uoluntatis, et eadem est uoluntas Christi, quae est et patris.

VPG BR MNL K

---

2 ideo | deo R naturae] natura VP¹G B nature NL quia] qua B¹ animae est M 3 sinodus] synodus PG R MNL 4 lucae] luciae V luce P¹ BRG MNL K ostendit *om.* N theophanes] theofanes BR 5 ab eo *om.* M ac] hac V et R naturalem] naturale N 6 adam primus G uoluntatem] uolontatem G illi *om.* VPG 7 christus *om.* G 8 inpeccabilem] impeccabilem ML 9 assumpsit] adsumpsit V¹G adsumsit B¹ et deus *om.* NL christus] cristus K 10 diuinam] diuinitate M spiritu sancto VPG M 11 in ipso] inpso P¹ ipso] ipsos ML orthodoxos] ortodoxos V oportet] oportit V oportuit B inconfusae] inconfuse P² R MNL K atque] adque B¹G indiuisae] indiuise P² BG MNL K indiuisibiliter R 12 duae] dua P¹ duas P² L siue] atque K¹ siue in una G 13 incarnationis] incarnationem V¹ dispensationem] dispensationis V¹ sancta] sanctae V 14 conprobatae] comprobatae PG ML 15 relectum] relatum L est *om.* V ex eodem *om.* G ambrosii] amprosi B¹ ambrosi B² ambroxii L *marg.* 16 gratianum] gracianum V gratiansi L uerbis ita] uerb. ra P¹ *ras.* 17 uerumtamen] uerumramen B carnis] carnes B¹ in affectu] in effectu VP² BR M in effectum NL K 17–18 affectu carnis coequalem G 18 demonstrat] monstrat N haec] hoc G hoc NL utique] utiquae P¹ 20 testimonii] terimonia B¹ testimonia B²RG deflorauerunt] deflorauerant VPG NL K idem] item L macharius] macarius P B NL stephanus] stefanus P 21 cernis] carnis R filius non solum K 22 ergo] ego N est ergo K 22–23 uoluntas est patris] uoluntapatris B 23 quos … patris² *om.* M patris²] pat P¹ pater P² 24 quae est uoluntas G 25 audi leprosum] autitrosum B¹ potes] potest P respondit] repondit P 26 cernis] canis R certus L potestatem] potestate B 27 eadem] edem P¹ uoluntas] uoluntatis VP¹ uolunt B et² *om.* L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς αὐτῆς χρήσεως ἀπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου οὕτως·

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα φάσκοντος αὐτοῦ· *ὅπερ ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν*, ἀναμφίβολον, ὡς οὐδὲν ὑπεξήρηται· ἣν γὰρ *ὁ πατὴρ ἔχει*, τὴν αὐτὴν καὶ ὁ υἱὸς ἔχει βούλησιν. μία τοίνυν ἡ βούλησις, ὅπου μία ἡ δημιουργία· ἡ γὰρ ἐν θεῷ τοῦ θελήματος τάξις ἀποτέλεσμα τυγχάνει τῆς πράξεως. ἄλλη δέ γε βούλησις ἀνθρώπου καὶ ἑτέρα θεοῦ· ἀμέλει πρὸς τὸ γινώσκειν, ὡς ἀνθρώπῳ μὲν τὸ ζῆν καταθύμιον, ἐπειδὴ φοβούμεθα τὴν τελευτήν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάθος ἐστὶ κατὰ βούλησιν θείαν, ἵνα ὑπὲρ ἡμῶν πάθῃ, τοῦ Πέτρου βουλομένου τὸν κύριον ἀποκλῖναι τοῦ πάθους ὁ κύριος εἶπεν· *οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων*. δέχεται τοίνυν τὴν βούλησιν τὴν ἐμήν, δέχεται τὸ στυγνὸν ⟨ἐμόν⟩. θαρρῶν γὰρ ὀνομάζω στυγνότητα, ἐπειδὴ κηρύσσω σταυρόν. ἐμὸν ἦν τοῦτο τὸ βούλημα, ὅπερ ἴδιον ἔλεγεν, ἐπειδήπερ ὡς ἄνθρωπος τὰ τῆς ἐμῆς στυγνότητος ἔλαβεν, ὡς ἄνθρωπος καὶ *ἐλάλησε*, καὶ διὰ τοῦτό φησιν· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις*. ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ στυγνότης, ἣν κατ' ἐμὴν διάθεσιν ἀνεδέξατο. καὶ γὰρ οὐδεὶς τεθνηξόμενος χαίρει, ἐμοὶ συμπάσχει καὶ ἐμοὶ συστυγνάζει καὶ ἐμοὶ συναλγεῖ· ὑπὲρ ἐμοῦ τοιγαροῦν ἤλγησεν ἐν ἐμοὶ ὁ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μηδὲν ἔχων ἀλγεῖν. ἀλγεῖς οὖν, κύριε, οὐ τραῦμα σὸν ἀλλ' ἐμόν, οὐ σὸν θάνατον ἀλλὰ ἡμετέραν ἀσθένειαν. ὁ προφήτης εἶπεν· ἐπειδὴ *περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶσαι καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθά σε, κύριε, εἶναι ἐν πόνῳ*, ὁπότε αὐτὰς οὐκ ἤλγεις ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀλλ' ὑπὲρ ἐμοῦ. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὑπὲρ πάντων ἤλγησεν ὁ *δακρύσας* ὑπὲρ ἑνός; τί θαυμαστόν, εἰ μέλλων τελευτᾶν ἀηδιάζεται, ὃς ἐγείρειν τὸν Λάζαρον μέλλων *ἐδάκρυσεν*; ἀλλὰ κἀκεῖ τὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ εὔσπλαγχνον εἰς τὸ *δακρύειν* ἐκίνησε, δι' ἧς αὐτοῦ καθικνεῖτο τὰ τῆς ἀνθρωπίνης αἰσθήσεως. ἡ ἐνταῦθα βαθυτέρα διάθεσις αὐτῷ τὰ τῆς οἰκονομίας ἐργάζεται, ἵνα καθάπερ ὁ θάνατος αὐτοῦ τὸν πάντων ⟨ἡμῶν⟩ ἀφείλετο θάνατον καὶ ὁ μώλωψ αὐτοῦ τὰ ἡμῶν *ἰάσατο* τραύματα, οὕτω καὶ ἡ στυγνότης αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν ἐξαλείψῃ κατήφειαν. ὡς ἄνθρωπος οὖν ἐνδιάζει, ὡς ἄνθρωπος ἐκταράττεται· οὐ ταράττεται γὰρ ἡ δύναμις, οὐδὲ ἡ θεότης αὐτοῦ, ἀλλ' *ἡ ψυχὴ ταράττεται* καὶ ταράττεται κατὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης σαθρότητος πρόσληψιν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ψυχὴν ἀνεδέξατο παθητήν· οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς καθὸ ἦν θεὸς ἦ *ταράττεσθαι* ἢ ἀποθνήσκειν ἠδύνατο.

---

2 Joh. 16,15 8–9 Mt. 16,23 12 Mt. 26,39 16–17 Is. 53,4 18–19 Joh. 11,35 22–23 Is. 53,5 25 Joh. 12,27

2–27 Ambrosius, de fide II 6,45 – 7,50 (51 – 56), PL 16,593 C 2 – 594 C 2; CSEL 78 (1962) 74 – 75

MT

---

1 ἀπὸ] ὑπὸ M 2 ἀναμφίβολον ὡς] ἀναμφιβόλως M 5 γε] τε M 8 τὸ¹ om. M 9 meam = ⟨ἐμόν⟩ om. MT 19 ἀηδιάζεται] ἐκδιάζεται M 20 εὔσπλαγχνον] σπλάγχνον M δακρύειν] δακρύσιν M 21 ἡ] καὶ T 22 αὐτοῦ om. M nostrum = ⟨ἡμῶν⟩ om. MT 23 ἐξαλείψῃ] ἐξαλείψει M 27 ταράττεσθαι] ταράττεται M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sunt autem et quae abscisa sunt ex eodem testimonio a Macario et Stephano ita:

Quamuis dicente eo: *quae habet pater, mea sunt*, indubium est quod nihil subtractum est; quam enim *pater habet*, eandem et filius habet uoluntatem. una ergo uoluntas, ubi una operatio; in deo enim uoluntatis ordo effectum existit actionis. alia quippe est uoluntas hominis et alia dei; nam ad cognoscendum, quod homini quidem uiuere desiderabile existit, quoniam mortem pertimescimus, Christi uero passio est secundum diuinam uoluntatem, ut pro nobis pateretur, Petro uolente dominum a passione declinare dominus ait: *non sapis ea, quae dei sunt, sed quae hominum sunt.* suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiam meam. confidenter tristitiam nomino, quia crucem praedico. mea est uoluntas, quam suam dixit, quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est, et ideo ait: *non sicut ego uolo, sed sicut tu uis.* mea est tristitia, quam meo suscepit affectu. nemo enim moriturus gaudet, mihi compatitur et mihi contristatur et mihi condolet; pro me enim dolet in me, qui pro se nihil habuit quod doleret. doles ergo, domine, non tua uulnera sed mea, non tuam mortem sed nostram infirmitatem. propheta dicit: quia *pro nobis doles et nos reputauimus te*, domine, *esse in dolore*, dum quando ipse non dolebas pro te sed pro me. et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno *lacrimatus* est? quid mirum, si moriturus taediat, qui Lazarum resuscitaturus *illacrimat*? sed et ibi eum sororis pietas ad *lacrimandum* monit, per quam eum tangebat humanus affectus. et hic interior affectus dispensationis operabatur, ut quemadmodum mors eius omnium nostrum mortem abstulit et *liuor* eius nostra *sanauit* uulnera, ita et eius tristitia nostram deleat tristitiam. ut homo igitur dubitat, ut homo turbatur; non turbatur ut uirtus, ut deitas eius, sed *anima turbatur* et turbatur secundum humanae fragilitatis assumptionem, et ideo, quia animam suscepit passibilem; nec enim deus iuxta quod deus erat aut turbari aut mori potuerat.

VPG BR MNL K

---

1 macario | machario G MN K stephano | stefano P rthephano R ita | et ta G 2 eo | ea P² nihil | nichil RG N subtractum | substractum VPG 3 eandem | eamdem BR uoluntatem habet BR 4 operatio | operati P¹ in deo enim | ideo N uoluntatis | uoluntas V¹ K ordo | orto V ortho P³ effectum | effectuum P⁴ effectu B effectus L quippe | quidem R 5 dei et alia hominis M cognoscendum | agnoscendum V²PG (co-a) 6 existit | exsistit B pertimescimus | pertimiscimus B² passio | paspassio N 7 uolente | uoluntatem N *dominum om.* B declinare = ἀπροκλῖναι 8 hominum | hominis R MNL suscepit | suscipit V 9 tristitiam | tristiciam G *bis* 10 est G *add.* ut¹ | aut B tristitiam | tristiciam G ut² | aut V 11 est¹ *om.* VP B est² *om.* N tristitia | tristicia G 12 affectu | affectum P enim | ℔ V moriturus | morituros B mihi¹ | michi N compatitur | compatetur B comparitur MNL K 13 mihi | michi N enim me VP qui | quia V nihil | nichil RG N 14 uulnera | uolnera P⁴ nostram | inneam P¹ meam RG propheta | profeta P 15 doles | dolis V dum quando = ὁπότε (255,16 dum quando = καίτοι γε. 261,3 dum quando = καίτοι) 16 dolebas | dolcas V quid | qui G quod K 17 est et quid K taediat | tediat V MNL K tedeat BRG qui | quia V resuscitaturus | resusciturus V¹ illacrimat | inlacrimat V¹ BR M¹NL K 18 et *om.* N sororis | surores BR pietas | piaetas P mouit | mouet BG 19 affectus | effectus G quemadmodum | quemammodum P N 20 liuor | libros N et² | ad B tristitia | tristicia VG 21 deleat | delat VP¹ NL K deleuit G dolet M tristitiam | tristiciam VG dubitat | dubi.tat P *ras.* ut² *om.* B aut M 22 uirtus | uistus G¹ ut | aut B NL K humanae | humanam G fragilitatis | fragilitatem VP¹G 23 assumptionem | adsumptionem B N susceptionem R nec | hec G iuxta | iusta L deus² *om.* M 24 potuerat | porerat P B M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἑτέρα χρῆσις τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ μάρτυρος ἐκ τοῦ περὶ θείων ὀνομάτων λόγου, καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως τὸ κείμενον τῆς χρήσεως ἔχον οὕτως·

Διακέκριται δὲ τῆς ἀγαθοπρεποῦς εἰς ἡμᾶς θεουργίας τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ἁλικῶς καὶ ἀληθῶς οὐσιωθῆναι τὸν ὑπερούσιον λόγον· καὶ θρᾶσαι καὶ παθεῖν, ὅσα τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ θεουργίας ἐστὶν ἔκκριτα καὶ ἐξαίρετα. τούτοις γὰρ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα κατ' οὐδένα κεκοινώνηκε λόγον, εἰ μήπου τις φαίη κατὰ τὴν ἀγαθοπρεπῆ καὶ φιλάνθρωπον βούλησιν.

Τὰ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς αὐτῆς χρήσεως παρὰ τῶν αὐτῶν·

Καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπερκειμένην καὶ ἄρρητον θεουργίαν, ἣν ἔδρα καὶ καθ' ἡμᾶς γεγονὼς ὁ ἀναλλοίωτος, ἡ θεὸς καὶ θεοῦ λόγος.

Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο*, οὗ ἡ ἀρχή· *Βαθεῖαν τομήν*. καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως τὸ κείμενον τῆς χρήσεως ἔχον οὕτως·

Τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ γέγονε καὶ γίνεται, καὶ σὺ βούλεται σταυρωθῆναι· εἰπέ μοι· καὶ τίς ἂν τοῦτο εἶπεν; εἰ δὲ μὴ ἐβούλετο, τίς αὐτὸν ἠνάγκασε; τίς ἐβιάσατο; τί δὲ καὶ προέπεμψεν ἀπαγγέλλοντας προφήτας, ὅτι σταυρωθήσεται, μὴ μέλλων σταυροῦσθαι μηδὲ βουλόμενος τοῦτο ὑπομεῖναι; τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ *ποτήριον* καλεῖ τὸν *σταυρόν*, εἴγε μὴ ἐβούλετο σταυρωθῆναι; τοῦτο γὰρ ἐνδεικνυμένου ἐστὶ τὴν *ἐπιθυμίαν*, ἣν ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα. ὥσπερ γὰρ τοῖς διψῶσι τὸ ποτήριον ἡδύ, οὕτως καὶ αὐτῷ τὸ σταυρωθῆναι. διὸ καὶ ἔλεγεν· *ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν*, οὐχ ἁπλῶς εἰπὼν τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐσπέραν ὁ σταυρὸς αὐτὸν διεδέχετο.

ὁ τοίνυν καὶ *δόξαν* τὸ πρᾶγμα καλῶν καὶ τῷ μαθητῇ *ἐπιτιμῶν*, ὅτι διεκώλυσεν αὐτόν, καὶ τὸν *καλὸν ποιμένα* ἐντεῦθεν δεικνὺς ἀπὸ τοῦ ἁφάττεσθαι *ὑπὲρ τῶν προβάτων*, καὶ *ἐπιθυμίᾳ ἐπιθυμεῖν* λέγων τὸ πρᾶγμα καὶ ἑκὼν ἐπὶ τοῦτο ἐρχόμενος, πῶς παρακαλεῖ *μὴ γενέσθαι τοῦτο*; εἰ δὲ μὴ ἐβούλετο, τί δύσκολον ἦν διακωλῦσαι τοὺς ἐρχομένους ἐπὶ

13 Mt. 26,39 20 cf. Mt. 20,22 21 – 23 Lc. 22,15 25 cf. Joh. 13,4 cf. Mr. 16,22 – 23 26 Joh. 10,11 27 Lc. 22,15 28 Mr. 26,39

4 – 8 Ps.-Dionysius, de div. nom. 2,6, PG 3, 644 C 6 – 13 10 – 12 PG 3,644 C 15 – 15 17 – 256,3 Iohannes Chrys., in illud: pater, si possibile est, transeat, PG 51,33,19 ab imo – 36,10 ab imo

MT

15 πατριαρχειον | πατριαρχίου T 18 εἶποι | εἶπη M 25 ὁ om. T 26 ἐντεῦθεν | ἐνταῦθα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Item relectum est aliud testimonium ex eodem codicello sancti Dionisii episcopi Atheniensis et martyris ex libro diuinorum nominum, et collatum est similiter textus testimonii continens ita:

Discreta est autem benignissima circa nos dei operatio per hoc, quod secundum nos ex nobis integre uereque humanatus est uerbum, quod est supra substantiam; et operari et pati quanta humanae eius diuinae operationi congruunt praecipua ac probabilia. his namque pater et spiritus nulla ratione communicauit, nisi quis dixerit secundum benignissimam et misericordem uoluntatem.

Quae abscisa sunt ex eodem testimonio ab eisdem:

Et per omnem sublimissimam et ineffabilem dei operationem, quam operatus est secundum nos factus incommutabilis, eo quod deus et dei uerbum.

Item relectum est ex eodem codicello testimonium sancti Iohannis Chrisostomi ex sermone illo: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*, ⟨cuius initium: *Profundam sectionem*⟩ et collatum est similiter cum libro membranatio, qui est ex bibliotheca uenerabilis patriarchii huius regiae ciuitatis ⟨textu⟩ testimonii continente ita:

Tanta beneficia per crucem et facta sunt et fiunt, et non uult crucifigi; dicito mihi: et quis ergo hoc dixerit? si autem non uolebat, quis ei necessitatem fecit? quis uim intulit? ut quid autem et praemisit prophetas adnuntiantes, quod crucifigeretur, dum crucifixurus non erat nec uolens hoc pati? ut quid autem et *calicem* uocat *crucem*, si utique nolebat crucifigi? hoc enim ostendentis est, quantum *desiderium* circa hanc rem habuit. quemadmodum enim sitientibus calix suauis est, ita et eidem crucifigi. propter quod et dicebat: *desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum*, non quasi simpliciter hoc dicens, sed propter causam hanc, eo quod post uesperum crux eum susciperet. qui ergo ⟨et⟩ *gloriam* hanc rem uocabat et discipulo *increpabat*, eo quod eum prohiberet, et *bonum pastorem* ex hoc ostendebat, quod occideretur *pro ouibus*, et *desiderio desiderasse* hanc rem dicebat et sponte ad hoc ueniebat, quomodo rogat *non fieri hoc*? si autem non

---

VPG BR MNL K

---

1 item | idem R dionisii | diunisii B¹ dyonisii R 1–2 atheniensis] athiniensis P 2 martyris] martiris NL K collatum] conlatu B² collatus B² L collactum K¹ textus] testus L 3 continens] contenens B 4 hoc *om.* M 5 integre] integrae V humanatus] humanatum B² L² 6 operationi] operationis N operator K ac] hunc V 7 ratione] racione VG quis dixerit] quid dixeris K 7–8 benignissimam] benignissimum G 10 omnem] omne N 11 incommutabilis] incommotabilis M quod] quam VP dei] deus N 12 chrisostomi] chrysostomi P chrisostimi B¹ christo stomi B² grisostimi K 13 est *om.* P οὗ … τοῦτον = ⟨cuius ..... sectionem⟩ *om.* VPG BR MNL K 14 collatum] conlatum B membranatio] membranati. V¹ *ras.* menbranaceo ML K bibliotheca] bibliţheca G biblioteca MI bibliotecha R K uenerabilis] uenerabili N 14–15 patriarchii] patriarchi V 15 regiae] reige G regie NL τὸ κείμενον = ⟨textu⟩ *om.* VGP BR MNL K testimonii] testimonio G M testimoniis N continente] contenens B¹ continens B² continentis R 16 beneficia] beneficiia V et¹ *om.* L mihi] michi N 17 necessitatem] necessitate V 18 et] ex B¹ adnuntiantes] adnunciantes V R annuntiantes G NL K annuncianres M crucifixurus] crucifixus V¹G 19 uolens] uoles P utique] utiquae P¹ 20 ostendentis] ostenderis V ostendenres B¹ est *om.* V hanc] quam R 20–21 quemadmodum] quemammodum P 21 enim *om.* L sitientibus] senecientibus V sicientibus G N ita] item L et²] ut G *om.* N eidem] idem B² K ei G¹ 22 pascha] pasca VG L K 23 hanc et eo K¹ susciperet] suscipere VP ergo] erglo B¹ etglo B² 24 τοῦ – ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K uocabat] uocabit L² discipulo] discipulum B² M (?) 25 ouibus] uobis V¹ B¹R N K nobis G L 26 ad hoc] adhuc V rogat] rogabat VPG hoc non fieri N hoc *om.* BR ML K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τοῦτο; νῦν δὲ καὶ ὁρᾷς αὐτὸν ἐπιτρέχοντα τῷ πράγματι. ὅτε γοῦν ἐπῆλθον αὐτῷ, *λέγει τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ λέγουσιν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, λέγει· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι· καὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσον χαμαί.* ὁ οὖν οὕτω πηρώσας αὐτούς πρότερον καὶ δείξας, ὅτι ἠδύνατο διαφυγεῖν, τότε ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀνάγκῃ, οὐ βίᾳ, οὔτε τυραννίδι τῶν ἐπελθόντων ἄκων τοῦτο ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἑκὼν καὶ βουλόμενος καὶ προαιρούμενος καὶ ἐκ πολλοῦ ταῦτα οἰκονομῶν. διὰ τοῦτο καὶ προφῆται προεπέμποντο, καὶ πατριάρχαι προέλεγον, καὶ διὰ ῥημάτων καὶ διὰ πραγμάτων ἀ σταυρὸς προετυποῦτο.

καὶ γὰρ τοῦ *Ἰσαὰκ* ἡ σφαγὴ τὸν σταυρὸν ἡμῖν ἐδήλου· διὸ καὶ ἔλεγεν· *Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη.* εἶτα ὁ μὲν πατριάρχης *ἐχάρη* βλέπων τὴν εἰκόνα τοῦ σταυροῦ, αὐτὸς δὲ παρητεῖτο τὸ πρᾶγμα; καὶ Μωυσῆς δὲ οὕτω τοῦ Ἀμαλὴκ περιεγένετο, ἐπειδὴ τὸν τύπον ἐπεδείκνυτο τοῦ σταυροῦ. καὶ μυρία ἂν ἴδοι τις ἐν τῇ παλαιᾷ γενόμενα, ἃ τὸν σταυρὸν προδιαγράφει· τίνος οὖν ἕνεκεν οὕτως ἐγίνετο, εἴ γε ὁ σταυροῦσθαι μέλλων οὐκ ἐβούλετο τοῦτο γενέσθαι; καὶ τὸ μετὰ τοῦτο δὲ ἔτι ἀπορώτερον· εἰπὼν γάρ· *παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο·* ἐπήγαγε· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.* ἐντεῦθεν γάρ, ὅσον κατὰ τὴν ῥῆσιν, δύο θελήματα ἐναντία ἀλλήλοις δείκνυται, εἴ γε ὁ μὲν πατὴρ βούλεται σὺν τοῦ σταυρωθῆναι, αὐτὸς δὲ οὐ βούλεται, καίτοι γε πανταχοῦ ὁρῶμεν αὐτὸν τὰ αὐτὰ τῷ πατρὶ βουλόμενον, τὰ αὐτὰ προαιρούμενον. καὶ γὰρ ὅταν λέγῃ· *δὸς αὐτοῖς καθὼς ἐγὼ καὶ σὺ ἓν ἐσμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἓν ἡμῖν ἓν ὦσιν,* οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰ μὴ τὸ μίαν εἶναι γνώμην πατρὸς καὶ υἱοῦ. καὶ ὅταν λέγῃ· *τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, οὐ λαλῶ ἐγώ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα,* ταυτὸ τοῦτο δείκνυται. καὶ ὅταν λέγῃ· *ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ* καὶ *ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα* καὶ *οὐ δύναμαι ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιεῖν οὐδέν,* οὐ ταῦτο δηλῶν λέγει, ὅτι ἐξουσίας ἀπεστέρηται ἢ τοῦ λαλεῖν ἢ τοῦ ποιεῖν, ἄπαγε, ἀλλὰ μετὰ ἀκριβείας δεῖξαι βουλόμενος σύμφωνον αὐτοῦ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἐν ῥήμασι καὶ τὴν ἐν πράγμασι καὶ τὴν ἐν πάσαις

2–3 Joh. 18,4–6 8 cf. Gen. 22,10 8–9 Joh. 8,56 14–15 Mt. 26,39 18–19 Joh. 17,21 20–21 Joh. 14,10 21–22 Joh. 7,28 22 Joh. 5,30

MT

---

5 ἄκων] κακῶν M 9–10 πατριάρχης ἐχάρη] τῶν πατριαρχῶν M 12 ἴδοι] ἴδῃ T 16 μὲν *om.* M 20 δ' *om.* T 21 ἐμαυτοῦ] ἐμοῦ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nolebat, quid difficile erat prohibere ad hoc uenientes? nunc autem et uides eum accurrentem in hanc rem. cum enim super eum uenirent, *dicit: quem queritis? qui dixerunt: Iesum ⟨Nazarenum⟩, ait: ecce ego sum; et abierunt retro et ceciderunt in terram*. qui igitur ita eos prius cecauerat et ostenderat, quia poterat effugire, nunc seipsum tradidit, ut discas, quod non necessitati, neque ui, neque per tyrannidem inruentium nolens hoc sustinuit, sed sponte et uolens et preeligens et olim haec dispensans. ideo et prophetae praemittebantur, et patriarchae praedicabant, et uerbis et rebus crux praefigurabatur.
etenim *Isaac* occisio crucem nobis demonstrabat; unde et dicebat: *Abraham pater uester exultauit, ut uideret diem meum, et uidit et gauisus est*. ergo patriarcha *gauisus est* uidendo imaginem crucis, ipse uero recusabat ipsam rem? et Moyses quoque ita Amalech superauit, quia figuram crucis ostendebat. et milia milium utique quis cernat in ueteri scriptura facta, quae crucem praesignabant. ut quid igitur ita fiebant, si is qui crucifigi futurus erat, hoc fieri nolebat? et quod sequitur plus difficilius est; dicens enim: *transeat a me calix iste*, addidit: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*. ex hoc enim, quantum secundum sermonem, duae uoluntates contrariae sibi demonstrantur, siquidem pater uult eum crucifigi, ipse uero non uult, dum quando ubique uidimus eum eadem cum patre uolentem, eadem preelegentem. nam quando dicit: *da eis quemadmodum ego et tu unum sumus, ut et ipsi in nobis unum sint*, nihil aliud dicit, nisi quod una est uoluntas patris et filii. et quando dicit: *uerba, quae ego loquor, non ego loquor, pater uero in me manens facit opera*, hoc ipsum ostenditur. et quando dicit: *a me ipso non loquor* et *a me ipso non ueni* et *a me ipso non possum quicquam facere*, non hoc ostendendo dicit, quod potestate frustretur uel loquendi uel faciendi, absit, sed exacte ostendere uolens consonum eius esse propositum tam in uerbis quam in rebus ⟨et⟩ in

VPG BR MNL K

1 quid | quod VPG uenientes] ueniens BG uides eum] uidentem VG uidemus P² uidente P² 1–2 accurrentem] occurrentem V¹ 2 cum | cui V N enim ... uenirent] eni eu nec supeueniremi N uenirent] uenerunt G 3 ναζωραῖον = ⟨nazarenum⟩ om. VPG BR MNL K ecce] egce G om. L terram] terra N 4 cecauerat] caecauerat P M scecauerat R effugire | effugere P¹ B¹RG MNL K tradidit] tradedit V 5 necessitati] necessitate B²RG M neque¹] nequae P per M *add.* tyrannidem | tyrannidem P tirannidem G K inruentium] irruentium M in reuerentium K nolens] uolens K 6 sustinuit] sustenuit B¹ preeligens] preelegens B¹ praeeligens G predicens L olim | olym N haec | hoc P² hochoc L hec K et ideo R prophetae | profetae P prophete R NL 7 praedicabant | praedicebant P BG NL K rebus | r.bus P² *ras.* praefigurabatur | praefigurabitur R prefiçurabatur N 8 isaac | ysaac RG NL K demonstrabat] demonstrauit V¹ abraham | abraam B² L habraham G K uester | noster L 9 uideret] uiderit B² et² *om.* BR K (Vulg.) gauisus¹] gauissus P N gauisus² | gauissus P N est gauisus K 10 uidendo] illiocndo N imaginem] ymaginem R L K quoque | quoquae P¹ quidem K 11 amalech | amalec G L superauit et quia V 12 quae] quem VP K que NL crucem] cruce R praesignabant | designabant L ita | ista M¹ fiebant | fiebat L is | his G N K 13 crucifigi futurus] crucifigiturus L futurus | futuras N fieri | fierii G¹ difficilius] diffilius V 14 addidit] addit VPG hoc *om.* V 15 duae] due RG NL K uoluntates | uoluntas V uoluntaris B¹ contrariae] contrarie NL K 16 siquidem] siquide P¹ uero G *add.* uidimus | uidemus BR MNL 17 nolentem] uoluntate V uolente N preelegentem] peelegentem VP legentem B¹ prelegentem B²G M K prerelegentem NL quemadmodum] quemammodum P 18 sumus unum L nihil] nichil RG N dicit | dixit L 19 dicit | dicitur V ego¹ *om.* VP 20 facit *om.* N 20–21 non ... ipso¹ *om.* L 21 possum | posum V¹ quicquam | aliquid K hoc *om.* K 22 ostendendo] ostendo N K potestate | potestat.ate P¹ *ras.* potestatar B¹ frustretur] frusterur N faciendi | faciendi V exacte] ex uoce VPG ex te R ex hac re N 23 rebus | rebusque B et = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οἰκονομίας πρὸς τὸν πατέρα καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὖσαν, καθὼς καὶ ἤδη πολλάκις ἀπεδείξαμεν. τὸ γὰρ *ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ* οὐκ ἐξουσίας ἀναίρεσις, ἀλλὰ συμφωνίας ἀπόδειξις.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἑπόμενα τοῦ αὐτοῦ λόγου τὰ καὶ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς παρούσης χρήσεως παρὰ τῶν αὐτῶν Μακαρίου τε καὶ Στεφάνου οὕτως·

Πῶς οὖν ἐνταῦθά φησι· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*; τάχα εἰς πολὺν ὑμᾶς ἀγῶνα ἐνεβάλομεν, ἀλλὰ διανάστητε, εἰ γὰρ καὶ πολλὰ τὰ εἰρημένα· ἀλλ' εὖ οἶδα, ὅτι νεάζει ὑμῶν ἡ προθυμία· πρὸς γὰρ αὐτὴν λοιπὸν τὴν λύσιν ὁ λόγος ἐπείγεται. τίνος οὖν ἕνεκεν οὕτως εἴρηται; πρόσεχε μετὰ ἀκριβείας· πολὺ δυσπαράδεκτος ἦν ὁ τῆς σαρκώσεως λόγος· ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος τῆς συγκαταβάσεως τοῦτο φρίκης ἔγεμε καὶ πολλῆς ἐδέετο κατασκευῆς ὥστε παραδεχθῆναι· ἐννόησον γάρ, ἡλίκον ἦν ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, ὅτι ὁ θεός, ὁ ἄρρητος, ὁ ἄφραστος, ὁ ἀπερινόητος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀκατάληπτος, *οὗ ἐν τῇ χειρὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται*, οὗ τὴν ῥοπὴν τῆς συγκαταβάσεως οὐδὲ τὰ Χερουβὶμ ἐνεγκεῖν ἠδυνήθη, ἀλλὰ *τὰς ὄψεις ἀπέκρυπτον τῇ προβολῇ τῶν πτερύγων*, οὗτος ὁ *πάντα νοῶν ὑπερβαίνων* καὶ πάντα λογισμὸν κινῶν, παραδραμὼν ἀγγέλους ἀρχαγγέλους (καὶ) πάσας τὰς ἄνω δυνάμεις τὰς νοερὰς κατεδέξατο γενέσθαι ἄνθρωπος καὶ σάρκα τὴν *ἀπὸ γῆς καὶ πηλοῦ πλασθεῖσαν* ἀναλαβεῖν καὶ εἰς μήτραν ἐλθεῖν παρθενικὴν καὶ ἐννεαμηνιαῖον κυοφορηθῆναι χρόνον καὶ γαλακτοτροφηθῆναι καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα παθεῖν. ἐπεὶ οὖν οὕτω παράδοξον ἦν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ὡς καὶ γενόμενον παρὰ πολλοῖς ἀπιστεῖσθαι, πρῶτον μὲν προφήτας προπέμπει τοῦτο αὐτὸ ἀναγγέλλοντας, καὶ ὁ μὲν πατριάρχης αὐτὸ προανεφώνει λέγων· *ἀνέβης ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων*. ὁ δὲ Ἡσαΐας λέγων· *ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι*

---

1 Joh. 14,10 6 Mt. 26,39 13 Ps. 94,4 13–14 Ps. 103,32 15 Is. 6,2 16 Phil. 4,7 18 Iob 38,14 22–23 Gen. 49,9 23–258,1 Is. 7,14

6–260,13 Iohannes Chrys. in illud: pater, si possibile est, transeat, PG 51,36,10 ab imo – 38,22

MT

---

1 σύτην | σοῦ T οὖσαν | οὐσίαν MT 9 σαρκώσεως | σαρκὸς M 17 universasque = (καὶ) πάσας om. MT 19 ἐννεαμηνιαῖον | ἐνναμηνιαῖον M χρόνον κυοφορηθῆναι M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

omnibus dispensationibus cum patre et unam eandemque esse, sicut iam sepius demonstrauimus. illud autem *a me ipso non loquor* non potestatis est peremptio, sed consonantiae probatio.

Sunt autem et sequentia eiusdem sermonis, quae et abscisa sunt ex praesente testimonio ab eisdem Machario et Stephano haec:

〈Quomodo〉 ergo hic ait *uerumtamen non quod ego uolo, sed sicut tu uis*? forsan in multum uos certamen inmisimus, sed attoniti estote, nam etsi plura sunt, quae dicta sunt; sed bene noui, quoniam puuescit deuotio uestra; ceterum ad ipsam resolutionem properat sermo. propter quid ergo ita dictum est? diligenter aduerte: ualde difficile recipiebatur incarnationis ratio, superexcellens enim eius clementia et magnitudo condescensionis eius hoc stupore erat repletum et multo indigebat apparatum ut susciperetur. aduerte ergo, quale erat audire et discere, quod deus, ineffabilis, inenarrabilis, inintellegibilis, inuisibilis, inconprehensibilis, cuius *in manu sunt fines terrae, qui respicit terram et facit eam tremere, qui tangit montes et fumigant*, cuius momentum condescensionis neque Cherubin sufferre potuerunt, sed *facies obcaelabant extensione alarum*, ipse, qui *omnem sensum* supercellit et omne consilium agit, transiliens angelos archangelos uniuersasque intellectuales supernas uirtutes acceptum habuit fieri homo et carnem, *quae de terra et luto formata est*, assumere et in uuluam uenire uirginalem et nouem mensuum tempus in utero portari et lacte nutriri et omnia humana pati. quia igitur ita mirabile erat, quod futurum erat, ut et postquam fieret a pluribus non crederetur, primo quidem prophetas praemittit hoc ipsum praedicantes. et hic quidem patriarcha hoc praeclamabat dicens: *ascendisti de germine, fili mi, recumbens dormisti ut leo.* Isaias uero dicit: *ecce uirgo in utero habebit et pariet*

VPG BR MNL K

---

1 omnibus | omnibusque B eandemque | eandemquae P[2] sepius | saepius P M 2 illud | i.llud V *ras.* consonantiae | consonanciae G 4 et sequentia | exsequentia G et[1] *om.* G ex … testimonio *om.* K praesente | praesenti M 5 eisdem | eiusdem VPG B[2]R K machario | macario P BR NL 6 〈quomodo〉 = πῶς | quod VPG BR K quid MNL quod | sicut N forsan | forsam VPG N 7 inmisimus | immisimus ML peruisimus R estote | stote B[1] sorte R etsi | et ipsa B[2] 8 bene | breue L puuescit | pubescit BRG M K deuotio | deuocio G deuotia N resolutionem | resulutionem L properat | proferat VPG (p-f) 9 propter | pro VPG B MNL secundum R quid | quod N quid est ergo K ita *om.* L K est *om.* K aduerte | at uere G auerte L difficile | diffi.cile B *ras.* recipiebatur | recipiesbatur K[1] 10 condescensionis | condescensionis BR 11 stupore | stuporem VPG R N repletum erat L apparatum | adparata B[1] adparatu B[2] M K adparatum R NL 12 discere | dicere B[2]R inenarrabilis … inuisibilis *om.* N inenarrabilis | inenarabilis V inenarrabilis G inintellegibilis | inintelligibilis R G M K 13 inconprehensibilis | inconpraehensibilis B incomprehensibilis ML K manu | manus ML facit | faci B[1] 14 fumigant | fumigat R fumigabunt N condescensionis | condiscensionis V BR neque | nequae f[1] cherubin | chaerubin P cerubin B[1] cherubim M 15 obcaelabant | obcelabant BR MNL K extensione | et extensione K (ex-et) ipse | ipsi V supercellit | superexcellit L[1] 16 consilium | concilium R angelos | angelus V archangelos | archangelus V archangelosque K uniuersasque | uniuersasquae f[1] uniuersas BR K uniuersosque N 17 uirtutes | uirtutis V fieri | fiero V[1] 18 assumere | adsumere BR assummere K nouem | nouc VP[1] mensuum | mensium P[2]G R L suum M 19 quia | qui N mirabile ita K futurum | dicturum R et[1] *om.* L 20 nisi crederetur = ἀπιστούμενα primo | primum V praemittit | praemisit B premmit L premictit K 21 patriarcha | parriarchas K praeclamabat | praeclabat B[1] proclamabat M K 22 recumbens | recunbens L isaias | esaias P MNL ysaias R esayas G K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, καὶ ἑτέρωθι πάλιν· *εἴδομεν αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ῥίζαν ἐν γῇ διψώσῃ,* γῆν διψῶσαν τὴν μήτραν λέγων τὴν παρθενικὴν διὰ τὸ μὴ δέξασθαι σπέρμα ἀνθρώπου μηδὲ συνουσίας ἀπολαῦσαι, ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὸν τεκεῖν. καὶ πάλιν· *παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται·* καὶ ὁ Ἱερεμίας· *οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης ⟨καὶ⟩ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.* καὶ ὁ Δαυὶδ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τὴν ἐν σαρκὶ δηλῶν ἔλεγεν· *καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ τόκον καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν,* ὅτι ἀψοφητὶ καὶ ἀταράχως εἰς τὴν μήτραν ἦλθε τὴν παρθενικήν. ἀλλ' οὐκ ἤρκεσε ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγενόμενος, ἵνα μὴ νομισθῇ φαντασία τὸ γινόμενον, οὐ τῇ ὄψει μόνον πιστοῦται τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ πολλῷ καὶ τῷ διὰ πάντων ἐλθεῖν τῶν ἀνθρωπίνων. οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς εἰς ἄνθρωπον ἔρχεται ἀπηρτισμένον καὶ πεπληρωμένον, ἀλλ' εἰς μήτραν παρθενικήν, ὥστε ⟨καὶ⟩ κυοφορήσεως καὶ τόκου ἀνασχέσθαι καὶ γαλακτοτροφίας καὶ *αὐξήσεως* καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ἡλικιῶν πασῶν πιστώσασθαι τὸ γινόμενον. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἵσταται ⟨τὰ⟩ τῆς ἀποδείξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ περιφέρων τὴν σάρκα ἀφίησιν αὐτὴν τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα ὑπομεῖναι καὶ *πεινῆσαι* καὶ *διψῆσαι* καὶ *καθευδῆσαι* καὶ *κοπιάσαι,* τέλος καὶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐρχόμενος ἀφίησιν αὐτὴν τὰ ⟨τῆς⟩ σαρκὸς παθεῖν. διὰ ⟨γὰρ⟩ τοῦτο καὶ *κρουνοὶ ἱδρώτων κατεφέροντο ἐξ αὐτῆς, καὶ ἄγγελος ἠνίσκετο αὐτὴν διακρατῶν καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ.* καὶ γὰρ πρὶν ἢ ταῦτα εἰπεῖν φησιν· *ἡ ψυχή μου τετάρακται* καὶ *περίλυπός ἐστιν [ἡ ψυχή μου] ἕως θανάτου.* εἰ γὰρ καὶ τούτων ἁπάντων γενομένων τὸ πονηρὸν τοῦ διαβόλου στόμα διὰ Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ καὶ Οὐαλεντίνου καὶ Μανιχαίου τοῦ Πέρσου καὶ ἑτέρων πλειόνων αἱρεσιαρχῶν ἐπεχείρησεν,

1–2 Is. 53,2 3–4 Is. 9,5 4–5 Is. 11,1 5–8 Baruch 3,36–38 8–9 Ps. 71,6 14 cf. Lc. 2,40 17 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,25 cf. Mt. 8,24 18 cf. Joh. 4,6 19–20 Lc. 22,43–44 20–21 Joh. 12,27 21 Mt. 26,38

21 – 260,13 cf. Doctrina patrum 28 IX p. 220

MT

1 ἑτέρωθι] ἑτέροθι M ἑτέρωθεν T 3 λέγων] λέγει M 6 et = ⟨καὶ⟩ om. MT 7 αὐτοῦ καὶ μετὰ M τῆς om. M 8 ἐν σαρκὶ] ἐνσαρκα T 11 οὐ] οὖ T 12 τῷ] τὸ T 14 et = ⟨καὶ⟩ om. MT 16 ⟨τὰ⟩ om. MT 18 ⟨τῆς⟩ cf. 308,1 19 enim = ⟨γὰρ⟩ om. MT ἠνίσκετο] εὑίσκετο M 20 πρὶν ἢ] πρινὴ T 21 [ἡ ψυχή μου] om. Lat. et 308,5 22 γενομένων] γινομένων T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

filium et uocabunt nomen eius Emmanuhel, et alius iterum: *uidimus eum ut infantem, tamquam radicem in terra sitienti*, terram sitientem uuluam dicens uirginalem, eo quod non susciperet semen hominis neque cohitu frueretur, sed absque nuptu eum congeneraret. et iterum: *puer natus est nobis et filius datus est nobis et egredietur uirga de radice Iesse et flos de radice eius ascendit*. et Hieremias: *hic deus noster, non estimabitur alius praeter eum, inuenit omnem uiam disciplinae et dedit eam Iacob puero suo et Israel dilecto suo. post haec in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est*. et Dauid aduentum eius in carne praedicans ait: *discendit sicut pluuia in uellus et sicut stillicidia stillantia super terram*, quoniam absque strepitu et inperturbatione in uterum uirginis uenit. sed non sufficerunt haec tantum, sed et adueniens, ut non putaretur phantasia esse quod fiebat, non aspectu solo rei credulitatem adhibet, sed ⟨et⟩ tempore multo et per omnia humana ueniendo. neque enim simpliciter in hominem uenit perfectum atque completum, sed in uuluam uirginalem, ut et utero portaretur et partum tolleraret et lactis alimenta et *incrementum* et per temporis prolixitatem et differentiam omnium aetatum credibilem faceret quod fiebant. sed nec in hoc solum demonstratio stetit, sed circumferens eandem carnem permittit eam, quae contemptibilia sunt naturae, sustinere et *esurire* et *sitire* et *dormire* atque *fatigari*, ad extremum et ad crucem ueniens relinquid eam quae carnis sunt pati. propter hoc enim et *gutte sudorum discendebant de ea, et angelus inueniebatur eam confortare et tristatur et aestuatur*. etenim antequam haec diceret ait: *anima mea turbata est* et *tristis est usque ad mortem*. si enim et his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Ponticum et Ualentinum et Manicheum Persam et ceteros plures heresum

---

VPG BR MNL K

---

1 uocabunt] uocauit B^1 uocabit B^2 uocabitur G K (Vulg.) emmanuhel] emanuhel P emmanuel G aemmanuhel N emanuel R L K alius = ἕτερος (alibi?) ut G *add.* *om.* L 2 tamquam] quasi L sitienti] sicienti R M sitienri terram *om.* N uuluam] uuluam K dicens] dicit M 3 non *om.* P^1 L susciperet] susciperit B^1 susceperit B^2RG susciperе N semen] semel G cohitu] coitu P^2 BRG ML K nuptu] nutu G nuptum N 4 est^1] es B^1 *om.* R 5 ascendit] ascendet P^1 B^2 MNL K hieremias] ieremias R K hic est deus G (Vulg.) noster et non M (Vulg.) estimabitur] uestimabitur P B M estimabatur G existimabitur L 6 eam] eum G israel] israhel P K ierusalem N suo dilecto L 7 est^1] esset VP et^2 ... est^2 *om.* VPG hominibus ... conuersatus (N *ras.* aduentum] aduentus N 8 praedicans in carne G discendit] descendit B^2RG MNL K uellus] uelus P uellos B^1 stillicidia] stillitidia V stilicidia P 9 absque] asque G strepitu] stepitu V^1 trepitu N inperturbatione] inoperturbationem VP^1 perturbatione BRG M uterum] utero P^1 B^1R NL K 10 sufficerunt] sufficerent RG M et *om.* MNL putaretur] potaretur V B^1R phantasia] fantasia BR MN fantasma L K 11 uel = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K 12 humana] humania V atque] adque V completum] perfectum M completum NL 13 partum] portum R partem G tolleraret] toleraret ML lactis] latis M^1 14 incrementum] incrimentum B^1 incremtum N per *om.* M 15 faceret] facerent N fiebant] fiebat B^1 M nec] haec N demonstratio stetit] demonstrationem fecit M^1 demonstratio fecit M^2 16 permittit] permictit K contemptibilia] contemprabilia B^1 L naturae] naturas V sustinere] sustenere B^1 esurire] aesurize N exurire K 17 atque] asquae P^1 crucem] crucens V relinquid] relinquit P R L K reliquid G reliquit M eam] ea G carnis] carnes V 18 gutte] guttae P^2 BG M discendebant] descendebant B^2RG MN K descendebat L eam] ea R NL 19 tristatur] tristabatur L estuatur et tristatur G aestuatur] estuatur RG MN K exuatur L turbata] turbabas K^1 20 et^2 *om.* N os] hos G^1 diaboli] diabuli V B 21 marcionem] martionem VP^1 marationem R ponticum] pontificum V^1 ualentinum] ualatinum R persam] persa V K *ras.* per suam R heresum] heresium B^1

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ἀνατρέψαι τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον καὶ ἦχησε σατανικήν τινα ἠχὴν λέγων ὅτι „οὐδὲ ἐσαρκώθη οὐδὲ σάρκα περιεβάλετο, ἀλλὰ δόκησις τοῦτο ἦν καὶ φαντασία καὶ σκηνὴ καὶ ὑπόκρισις", καίτοι τῶν παθῶν βοώντων τοῦ θανάτου, τοῦ τάφου, τῆς πείνης· εἰ μηδὲν τούτων ἐγεγόνει, πῶς σὺ πολλῷ μᾶλλον ὁ διάβολος τὰ πονηρὰ ταῦτα ἀνέσπειρε δόγματα τῆς ἀσεβείας; διά τοι τοῦτο ὥσπερ *ἐπείνησεν* ὥσπερ *ἐκοπίασεν* ὥσπερ *ἐκαθεύδησεν* ὥσπερ *ἔφαγεν* ὥσπερ *ἔπιεν*, οὕτω καὶ *θάνατον παραιτεῖται* τὸ ἀνθρώπινον ἐνδεικνύμενος καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως τὴν οὐκ ἀνεχομένην ἀπαθῶς ἀπορραγῆναι τῆς παρούσης ζωῆς. εἰ γὰρ μηδὲν τούτων εἰρήκει, εἶχον ⟨ἂν⟩ εἰπεῖν ὅτι „εἰ ἄνθρωπος ἦν, ἔδει αὐτὸν παθεῖν τὰ τοῦ ἀνθρώπου". τίνα δέ ἐστι ταῦτα; μέλλοντα σταυροῦσθαι καὶ δειλιᾶν καὶ *ἀγωνιᾶν* καὶ μὴ ἀπαθῶς ἀπορρήγνυσθαι τῆς παρούσης ζωῆς. τῇ φύσει γὰρ ἔγκειται τὸ φίλτρον τὸ περὶ τὰ παρόντα· διά τοι τοῦτο δεῖξαι βουλόμενος ἀληθῆ τῆς σαρκὸς τὴν περιβολὴν καὶ τὴν οἰκονομίαν πιστώσασθαι μετὰ πολλῆς τῆς ἀποδείξεως τὰ πάθη γυμνὰ προτίθησιν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἀρκούντως ἔχει καὶ τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν πραχθέντα. τὰ δὲ ὑπόλοιπα τοῦ παρόντος καὶ ἀναγινωσκομένου κωδικίου καθ' ἑτέραν ἀναγινωσκέσθω.

---

5 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,6 6 cf. Mt. 8,24 cf. Joh. 11,33 cf. Joh. 4,7 cf. Mt. 26,39
10 cf. Lc. 22,43

MT

---

1 τὸν περὶ τῆς M 8 εἶχον ⟨ἂν⟩ = habuissent

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

auctores temptauit, quantum in ipsis erat, peruertere uerbum dispensationis et insonuit satanicum quendam sonum dicens quia „neque incarnatus est neque carnem induit, sed putatiua hoc erat phantasia et scaena et simulatio", dum quando passiones praeclamarent, mors, sepulchrum et esuries; si nihil horum factum fuisset, quomodo non multo amplius diabolus maligna haec seminaret impietatis dogmata? propter hoc ergo [quem] sicut *esuriuit* sicut *fatigatus est* sicut *dormiuit* sicut *manducauit* sicut *bibit*, sic et *mortem recusat* human(u)m ostendens et infirmitatem naturae, quae non acquiescit inpassibiliter abscidi de hac uita. si enim nihil horum dixisset, habuissent dicere quia „si homo erat, oportebat eum quae hominis sunt pati". quae uero sunt ista? dum crucifigendus erat et formidare et tediare et non sine *passione* abscidi de hac uita. naturae enim insitus est amor praesentium; propterea ostendere uolens uerum esse carnis indumentum et dispensationem credibilem facere cum multa approbatione easdem passiones nudas proponit.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sufficiunt et quae hodierna die relecta sunt. reliqua uero praesentis, qui legitur, codicelli in sequenti secretario relegantur.

VPG BR MNL K

1 uerbum = λόγον (rationem) insonuit] intonuit G insont...et N *ras.* 2 satanicum] satanc cum B¹ sathane cum R satanaticum M¹ sathanicum K quendam] quemdam L 3 putatiua = δόκησις (putatio) putatiua] potatiua B¹R putatiue B² phamasia] fantasia B L fantasma K et² *om.* B scaena] scena BR ML K schema G sichena N passiones] passionis BR praeclamarent V *ras.* 4 sepulchrum] sepulcrum K esurics] esuriens B² accuriens N exuries K nihil | nichil RG N horum | honorum V² amplius = μᾶλλον (πλέον) 5 diabolus] diabulus V dyabolus R maligna] malignae M impietatis] impietates B¹ propter | pp K ergo | enim G propter hoc ergo [quem] = διὰ τοι τοῦτο 6 esuriuit | esutiut P² exuriuit K fatigatus] fagatus M¹ manducauit] maducauit K bibit] uisit VP¹ N biuit P² sic] sicut L 7 recusat] recusabat B τὸ ἀνθρώπινον = human(u)m] humanam VPG BR MNL K quae | quem N acquiescit] ac.quiescit P *ras.* adquiescit RG NL K adquescit M² acquiescit = ἀνεχομένην (sustinet) inpassibiliter] impassibiliter M 8 hac] ac B¹ nihil] nichil RG N 10 tediare] taediare PG M sine] si P¹ 12 approbatione] approbationem V adprobatione BR K adprouocatione N prolatione L nudas om. M induas N 13–15 constantinus ... relegantur *om.* K 14 die] diae P¹ relecta = πραχθέντα (facta) praesentis] presentes BR qui legitur M *marg.* 15 secretario] secratario P secrario N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΠΡΑΞΙΣ ΕΝΑΤΗ
ΤΟΜΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ὀγδόῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Ὁρμίσδου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος
Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι

MT

---

2 ἑνάτη | θ' T 3 τόμου τρίτου | τόμος γ' T 11 ἑνάτης | θ' T 14 οὕτω *om.* T
16 κοιαίστωρος | κυαίστορος T 27 ὑπάτων πατρικίου M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTIO NONA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis et serenissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicessimo septimo et post consolatum eius a deo instructae mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero et Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicessimo secundo octaua die mensis Martii indictione nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii quod cognominatur Trullus et per iussionem eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Nicera glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thrachiae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logothaetha
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisde
Anastasio glorioso exconsule patricio et locum agente comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et questore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

Conueniente quoque et sancta ac uniuersali concilio, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbe, id est

---

VPG BR(11) K

---

2 nona] VIIII BG IX R 4 domini nostri iesu VPG 5 et[1]] ac BR *om.* K quidem piissimo P[2] *add.* 6 augusto] 2g V[1] augꝰ PG uicessimo septimo | XXVIII BRG uicesimo septimo K 7 consolatum] consulatum G consulatus K tertio decimo] XIII VPG BR heraclio | haeraclio P heracleo BR 8 uicessimo secundo] XXII BRG uicesimo secundo K 9 martii | marcii V 11 praesedente | praesidente G K 12 palatii] palacii P[1] palaci P[1] 14 nicera | nicera. P *ras.* patricio] patritio K officiorum] offitiorum V 15 patricio] patritio VK comite | comiti V obsequii | obsequi VP 15–16 thrachiae] trachiae P thachiae G[1] 17 patricio | patritio V K 18 patricio] patritio K 19 iuliano] iuliane V patricio] patritio V K logothaetha | logothera P logothetha G 20 exconsule] exconsule P patricio] patritio V K hormisde] hormide P[1] hormisdae P[2]G K 21 patricio] patritio V 22 patricio] patritio V -p- K [!] 23 polieucto] polieucti V polyeucto P K exconsule patricio G 27 glorioso] g.lor P *ras.* 29 et *om.* V sancta | sancto K uniuersali] uniuersale K concilio *om.* V sanctionem] scanctionem V[1] 30 congregata | congregatus K conseruanda | seruanda VP id est *om.* VPG K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ

Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου ταύτης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ

Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ

Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων

Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ἁγίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ

Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου

Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου

Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου

Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης

Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου

Μαρίνου ἐπισκόπου Σάρδεων

Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας

Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος

Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίδης

Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας

Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας

Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης

Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης

Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας

Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης

Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου

Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν

MT

15 – 16 ἀρχιεπισκόπου | ἐπισκόπου M 17 βυζίης | βιζύης T 19 σηλυβρίας | σιλυβρίας T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono locum repraesentantibus sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi ⟨antiquae Romae⟩ Agathonis et

Georgio uenerabile atque sanctissimo archiepiscopo ⟨huius⟩ magnae Constantinopoleos nouae Romae et

Petro deo amabili presbitero et monacho et locum seruante sedis Alexandriae magnae ciuitatis et

Georgio religioso presbitero monacho et apocrisiario Theodori uenerabilis locum seruantis sedis Hierusolimorum

Iohanne episcopo ⟨ciuitatis⟩ Porruense, Abundantio episcopo ciuitatis Paterne, Iohanne episcopo ciuitatis Regitanae, locum praesentantibus uenerabilis quod circa antiquam Romam est centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilii, qui etiam per suas subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum principem Constantinum et

Theodoro religioso presbitero et locum seruante Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennae

Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae

Theodoro episcopo Ephesi

Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae

Georgio episcopo Cizici

Marino episcopo Sardeorum

Photio episcopo Nitiae

Iohanne episcopo Calcedone

Iohanne episcopo Sides

Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae

Macrobio episcopo Seleutiae Hisauriae

Georgio episcopo Bizis Thraciae

Gregorio episcopo Mitilenae

Sergio episcopo Silimbriae

Andrea episcopo Metimne

Theognio episcopo Cii

Georgio episcopo Camuliani

VPG K

---

2 repraesentantibus] presentantibus K τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης = ⟨antiquae romae⟩ om. VPG K agathonis] agatonis K 4 uenerabile] uenerabili G atque] atquae P τοῦτης = ⟨huius⟩ om. VPG K 6 monacho] monaco K seruante] seruanti V 8 religioso] religioso G K presbitero et monacho V¹ monacho] monaco K apocrisiario] apocrisario V apochrisiario P uenerabilis om. K 9 hierusolimorum] hierosolimorum G 10 πόλεως = ⟨ciuitatis⟩ om. VPG K portuense et abundantio V 11 uenerabilis] uenerabilibus P² uenerabile G 12 centum uiginti quinque] CXXV VPG etiam] et K 15 religioso] religioso G K et locum] locumque K theodori] theodoro K 17 episcopo] episcopi V¹ gortinae] gurtine K 19 sisinnio] sisinno P² thraciae] thraciae P traciae K 20 cizici] zeiizici K² 22 photio] pontio V fotio K nitiae] niciae K 23 calcedone] calchedone V chalcedone P calcedoniae G 25 hierapoleos] hierapholeos V phrigiae] prigiae V frigiae K 26 seleuciae] seleuniae VP seleuciae K 27 bizis] uizis K thraciae] thrachiae V traciae K 28 mitilenae] mitilaene V myritine P mitylenae G mitilene K 29 silimbriae] sylymbriae P sylimbriae G 30 metimne] merymne P methimne K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐρίζων
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνοπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισάνδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ
Κύκωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην.

Καὶ καθεσθέντων τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ⟨ἐν μέσῳ⟩ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελίων, Κωνσταντῖνος ὁ θεοσεβέστατος ἀρχιδιάκονος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πριμμικήριος τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων Γεωργίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως εἶπε·

Μέμνηται ἡ θεόσοφος ὑμῶν βασιλεία καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς κατὰ τὴν χθὲς ἡμέραν ἀντεβλήθησαν πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου διάφοροι χρήσεις ἐκ τοῦ ἐπιδοθέντος κωδικίου παρὰ Μακαρίου καὶ Στεφάνου καὶ διελαλήθη εἰς ἑτέραν τὰ

MT

5 ἐπισκόπου τοῦ δασκυλίου T 4 ἐπισκόπου om. M 12 καντάνου] καντανοῦ M
14 ζηνωνοπόλεως] ζηνουπόλεως M 15 δολισάνδου] δολισανδοῦ M 19 ῥενάτης] ῥενᾶ τῆς T
21 κύκωνος] κωκωνος T 25–26 in medio = ⟨ἐν μέσῳ⟩ om. MT 27 ἀρχιδιάκονος = diaconus

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinne
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gurdi
Theodoro episcopo Uerisse
Stephano episcopo Heraclie Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Georgio episcopo Choensi
⟨Iohanne episcopo Myndi⟩
Iohanne episcopo Erizon
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zenonopoleos
Constantino episcopo Dalisandi
Theodoro episcopo Olbis
Theofane religioso presbitero et abbate ⟨uenerabilis⟩ monasterii Siciliae, quod cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renati, quod situm est in antiqua Roma
Conon⟨e⟩ et Stephano presbiteris et monachis monasterii quod cognominatur Domus Arsitia, quod similiter situm est in antiqua Roma.

Et residentibus gloriosissimis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis secundum ordinem in eodem secretario Trulli, prepositis in medio sanctis et immaculatis Christi dei nostri euangeliis, Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctissimae dei catholicae et apostolicae magnae ecclesiae et primicerius deo amabilium notariorum Georgii sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos dixit:

Meminit deo instructum uestrum imperium ac sancta et uniuersalis sinodus, quod hesterno die collata sunt cum libris uenerabilis patriarchii diuersa testimonia ex codicello, qui oblatus est a Machario et Stephano et interlocutio facta est, ut in subsequenti reliqua

VPG BR(23) MNL(23) K

2 platone] plathonae PG cinne] cynnae PG 4 gurdi] gardi G¹ 9 choensi] coensi G K 10 ⟨iohanne episcopo myndi⟩ *om.* VPG K 11 erizon] erizo G 12 gregorio] georgio VPG 14 zenonopoleos] zinonopoleos K 16 theodoro] theodore V olbis] albis V¹ 17 theofane] theophane G K religioso] religiosso G K σὺνγονος = ⟨uenerabilis⟩ *om.* VPG K 19 monacho] monanacho V¹ monasterii] monasteri P monasterei G renati] senati VPG quod situm est] positi K 20 conon⟨e⟩] conono VPG monachis] monacho V mona P¹ monac P² monacis K monasterii] monasteri P 23 et¹ *om.* K residentibus] resedentibus BR presidentibus K patriciis] patritiis V B uenerabilibus] uenerablibus V 24 trulli et prepositis K 25 sanctis et immaculatis] sancti et immaculati G immaculatis] immaculatis M euangeliis] euangelii G uevangeliis N 26 sanctissimae] sanctissimi VPG catholicae] catolicae P et¹] atque K magnae] dei K 27 notariorum] oratoriorum M georgii] georgiis V georgi B georgio N² constantinopoleos] constantinopoleus BR 28 sinodus] synodus RG MNL K P² *marg.* 29 hesterno] esterno VP² hesterna BR externo L externa K die] diae B collata] conlata B collota N uenerabilis] uenerabili N patriarchii] parriarchi VR parrianchiepiscopi N 30 macharío] macario P BR NL interlocutio] interlocucio V ut] et N subsequenti] subsequente B¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὑπόλοιπα τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἀναγνωσθῆναι. εἱστήκεισαν δὲ πρὸ βήλου Πέτρος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, Σολομὼν ἐπίσκοπος Κλανέου, Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Ὑπαίπων, Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μελιτήνης, Γεώργιος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Ἀναστάσιος διάκονος καὶ νοτάριος ὁ πλοϊέκδικος, Στέφανος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Διονύσιος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Γεώργιος μοναχὸς ὁ κατὰ Μάκαριν, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς καὶ Στέφανος μοναχὸς ὁ μαθητὴς Μακαρίου· καὶ εἰ παρίσταται τῷ θεοσόφῳ ὑμῶν κράτει καὶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τούτους εἰσελθεῖν, ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Οἱ μνημονευθέντες ἄνδρες εἰσίτωσαν.

Καὶ εἰσῆλθον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Ἀναγινωσκέσθω τὰ ἤδη πραχθέντα.

Καὶ ἀνεγνώσθησαν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·

Προκομιζέσθω τὸ ἐπιδοθὲν κωδίκιον τῶν χρήσεων παρὰ Μακαρίου καὶ Στεφάνου πρὸς τὸ τὰ ἐπίλοιπα ἀναγνωσθῆναι καὶ ἀντιβληθῆναι πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου.

Καὶ προεκομίσθη.

Ὅπερ λαβὼν Διογένης ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀσεκρέτης καὶ βασιλικὸς σεκρετάριος ἀνέγνω ἔχον οὕτως·

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ περὶ τριάδος καὶ σαρκώσεως λόγου·

Καὶ ὅταν λέγῃ· *θεέ μου, θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες*, ἐκ προσώπου ἡμετέρου λέγει.

Καὶ μετ' ὀλίγα·

Καὶ ὅταν λέγῃ· *πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω, πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα γένηται, ἀλλὰ τὸ σόν·* τὸ *πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής*, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ὅπερ ἐστὶ τῆς σαρκός, τὸ δὲ θεῖκόν. τὸ γὰρ ἀνθρώπινον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς παραιτεῖται τὸ πάθος, τὸ δὲ θεῖκὸν αὐτοῦ

---

22 Mt. 27,46 24 Mt. 26,39 24–25 Lc. 22,42 25 Mt. 26,41

---

22 Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos 2, PG 26,988 C 1–3 24–170,3 Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos 21, PG 26,1021 B 10–C 9

MT

---

1 εἱστήκεισαν | εἱστήκησαν M 2 ὑπαίπων | ὑπέπων T 3 μελιτήνης | μελιτηνῆς M 4 καγκελλάριος | καγγελάριος M 5 καγκελλάριος | καγγελάριος M μάκαριν | μάκαρην T (*cf.* 276,12) 6 καὶ' *om.* M στέφανος ὁ μόναχος T 7 τούτους | τοῦ M 11 καὶ ... εἶπον | εἶπεν M 19 ἀσεκρέτης | ἀσεκρέτις M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

eiusdem codicelli relegerentur. assistunt autem prae uelo Petrus episcopus Nicomediae, Solomon episcopus Clanci, Antonius episcopus Hypepon, Theodorus episcopus Melitinae, Georgius diaconus et carthophilax, Anastasius diaconus et ⟨notarius⟩ defensor nauium, Stephanus diaconus et cancellarius, Dionisius diaconus et cancellarius, Georgius monachus [Macari] ⟨cata Macarin⟩, Anastasius presbiter et monachus et Stephanus monachus discipulus Macari; et si uidetur deo instructo uestro imperio et uestrae sanctae sinodo hos ingredi, suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Memorati uiri ingrediantur.

Et ingressi sunt.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Relegantur quae dudum gesta sunt.

Et relecta sunt.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Proferatur codicellus testimoniorum, qui oblatus est a Macario et Stephano, quatenus reliqua relegantur et conferantur ad codices uenerabilis patriarchii.

Et prolatus est.

Quem accipiens Diogenes magnificus a secretis et imperialis secretarius relegit ⟨habentem⟩ ita:

Sancti Athanasii ex sermone de trinitate et incarnatione:

Et quando dicit: *deus, deus meus, ut quid me dereliquisti*, ex persona nostra dicit.

Et post pauca:

⟨Et quando dicit⟩: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non mea uoluntas fiat, sed tua; spiritus promptus, caro autem infirma*, duas uoluntates hic ostendit, et unam quidem humanam, quae est carnis, aliam autem diuinam. quod enim humanam propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuinam autem eius prump-

---

VPG BR MNL K

---

1 eiusdem] eidem G¹ assistunt] adsistunt BR N K abasistunt L 1–2 nicomediae] nicomedio B nicodemie L nicomediae dixit salomon G 2 solomon] salamon B salomon G MN K salomone K episcopus¹] episcopo K hypepon] hippepon V ypepon BR K hyppepon M yppepon NL 3 melitinae] meletine P B MNL K diaconus¹] diacono N carthophilax] chartophilax PG N cartofilax B cartophylax M carthofilax NL diaconus¹] diacono N νοτάριος = ⟨notarius⟩ *om.* VPG BR MNL K 4 diaconus²] diacono N dionisius] diunisius V 5 diaconus²] diacono N 5 monachus] monachos V monacus P K monacho N [macari]] machuri G maharii M macarii R N macharii L K κατὰ μάκαριν = ⟨cata macarin⟩ *om.* VPG BR MNL K 5–6 anastasius ... macari *om.* G 5 monachus²] monacus P K 6 monachus] monacho N monacus K macaci] machari P macharii MNL K 7 sinodo] synodo PG R MNL K ad] at VP 8 sinodus] synodus G MNL 9–11 memorati ... dixerunt *om.* N 11 sinodus] synodus PG ML 12 dudum] dum K 13 relecta] relicta B 15 testimoniorum] testimomoniorum N macario] machario PG M K stephano] stefano P 16 conferantur] confe N ad] adad V uenerabilis] uenerabiles B¹ uenerabili N patriarchii] pathriarchi VG patriarchi P¹ 18 diogenes] diogenis BR a secretis] adsecretis N ἔχον = ⟨habentem⟩ (*cf.* 273,6) 20 athanasii] anasthasii V atanasi B ex sermone] ex ermone P¹ incarnatione] incarnario B¹ 21 dereliquisti] derelinquisti V persona nostra] personarum N dicit] dic.it P *ras.* 23 καὶ ὅταν λέγῃ = ⟨et quando dicit⟩ *om.* VPG BR MNL K uerumtamen] uerumtamen L 24 prumptus] promptus RG MNL K 25 aliam] alia V diuinam] diuina V 26 humanam] humanum P¹ BR NL K refugiebat] refugebat L fugiebat K 26–271,1 prumptam] prumptum VP promptam R MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πρόθυμον. ὥσπερ καὶ ὁ Πέτρος ἀκούσας περὶ τοῦ πάθους ἐδειλίασε καὶ εἶπεν· *Ἵλεώς σοι, κύριε, ἐπιτιμῶν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος λέγει· ἄπελθε ὀπίσω μου, σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων*, οὕτως καὶ ἐνταῦθα νοεῖται.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἀποκοπέντα ἐκ τῆς αὐτῆς χρήσεως παρὰ τῶν αὐτῶν Μακαρίου καὶ Στεφάνου αὖτως·

Γενόμενος γὰρ *ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων* παραιτεῖται τὸ πάθος ὡς ἄνθρωπος, θεὸς δὲ ὢν καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν θεϊκὴν ἀπαθὴς ὑπάρχων προθύμως ἀνεδέξατο τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον.

Βασίλειος ὁ θεοφιλὴς ἐπίσκοπος Γορτύνης εἶπεν·

Ἰδού, εὐσεβέστατε δέσποτα, πρὸς οἷς τὸ ἓν θέλημα τὸ ὑποσχεθὲν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀπέδειξαν, ἀλλὰ καὶ δύο θελήματα ἐκ τῆς παρούσης καὶ ἀναγνωσθείσης τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου χρήσεως τηλαυγῶς παρέστησαν.

Στέφανος μοναχὸς ὁ μαθητὴς Μακαρίου εἶπεν·

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ περὶ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ φανερῶς παριστᾷ ἓν θέλημα ἐπὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φάσκων· „τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν οὐδὲ ὑπεναντίον θεῷ, θεωθὲν ὅλον".

Βασίλειος ⟨ὁ θεοφιλὴς⟩ ἐπίσκοπος Γορτύνης εἶπε·

Ποῖον θέλημα λέγεις τὸ „θεωθέν", θεῖαν ἢ ἀνθρώπινον; εἰ γὰρ τὸ θεῖον εἶπῃς, τὸ θεῖον θεώσεως οὐ δεῖται, εἰ δὲ τὸ ἀνθρώπινον, δηλονότι δύο θελήματα καὶ διὰ τῆς παρούσης ἄκων σημαίνεις χρήσεως.

Δομέτιος ὁ θεοφιλὴς ἐπίσκοπος Πλουσιάδος εἶπεν·

Αἰτῶ τὸ θεόστεπτον τοῦ δεσπότου κράτος καὶ τὴν ἁγίαν σύνοδον ἐλθεῖν εἰς μέσον Γεώργιον τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν τὸν συμμαθητὴν τοῦ Στεφάνου καὶ ἐρωτηθῆναι, εἰ καλῶς δογματίζει Στέφανος.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Λεγέτω Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος, εἰ ὀρθῶς δογματίζει Στέφανος ὁ μοναχὸς ὁ συμμαθητὴς αὐτοῦ.

---

1 *cf.* Mt. 16,23 1 – 2 Mt. 16,22 – 23 6 Phil. 2,7

6 – 8 Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos 22, PG 26,1021 C 9 – 1024 A 1 15 – 18 Gregorius Naz., or. 30,12, PG 36,117 C 6 – 7; SC 250 (1978) 222,5 – 6

MT

1 σοι] σὺ T 4 αὐτῆς] αὐτοῦ M τῶν αὐτῶν *om.* M 6 γὰρ *om.* M 16 θεῷ *om.* M
17 deo amabilis = ⟨ὁ θεοφιλὴς⟩ *om.* MT 18 εἶπῃς] εἶποις M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

tam, sicut et Petrus audiens de passione formidauit et dixit: *propitius ⟨sis⟩ tibi, domine*, increpans autem eum dominus dicit: *uade retro me, satanas, scandalum mihi es, quia non sapis quae dei sunt, sed quae hominum*, ita et hic intellegitur.

Sunt autem et quae abscisa sunt ex eodem testimonio ab eisdem Macario et Stephano ita:

Factus quippe *in similitudinem hominum* refugiebat passionem ut homo, deus uero existens, qui est secundum diuinam essentiam inpassibilis, prumpte suscipiebat passionem et mortem.

Basilius deo amabilis episcopus Gortinae dixit:

Ecce, piissime domine, ad hoc quod unam uoluntatem, quae ab eis promissa fuerat, non ostenderunt, sed et duas uoluntates ex praesenti, quae relecta est, sancti Athanasii testimonio luce clarius ostenderunt.

Stephanus monachus discipulus Macarii dixit:

Sanctus Gregorius Theologus in libro secundo de filio manifeste ostendit unam uoluntatem in domino nostro Iesu Christo inquiens: „illius enim uelle nec contrarium est deo, deificatum totum".

Basilius deo amabilis episcopus Gortinae dixit:

Qualem uoluntatem dicis quae „deificata" est, diuinam an humanam? si enim diuinam dixeris, quod diuinum est deificationem non indiget, si autem humanam, procul dubio duas uoluntates et ex praesenti testimonio etiam nolens significas.

Dometius deo amabilis episcopus Plusiados dixit:

Postulo a deo coronatam domini fortitudinem et sanctam sinodum, ut ueniat in medium Georgius religiosus monachus condiscipulus huius Stephani et interrogetur, si bene dogmatizat Stephanus.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Edicat Georgius religiosus, si recte dogmatizat Stephanus monachus condiscipulus eius.

VPG BR MNL K

---

1 passione] pasione G propitius] propicius G ⟨sis⟩ *lef.* 299,14] *om.* VPG BR MNL K 2 uade | uado VG M satanas | sathanas R L K mihi] michi N 3 hominum] homini sunt N intellegitur] intelligitur RG ML K 4 autem *om.* G abscisa] abscisi B macario] machario PG MN stephano] sthepano P 5 similitudinem] similitudine P BRG ML K 6 inpassibilis] impassibilis ML prumpte] promte P N prompte R ML K 8 gortinae] gurtinae V gordinae M gordiane L *om.* K 10 quae] quod BR M² relecta] relectum BR M sancti] sancta V¹ athanasii] anastasii V R atanasi B 12 stephanus] sthefanus P sthephanus R monachus | monacus G¹ K monacho N macarii] macharii PG M K 13 gregorius] georgius G theologus] theologusum P² theoloeus B secundo libro M secundo] secundum N manifeste] manifestante L¹ 14 nec] ne V MNL K 15 deificatum.totum M *ras.* 16 gortinae | gurtinae V gortyne P gordinae ML 17 dicis] dicit B deificata] dei facta V 18 dixeris] dixeritis N deificationem] deificatione RG ML K dubio | duuio P 19 et *om.* M¹N nolens] uolens V¹ 20 dometius] domecius B episcopus deo amabilis G 21 postulo] postolo P¹ postula M¹N postulat M² coronatam] coronatum VPG B domini nostri fortitudinem M fortitudinem domini L sanctam] sancta P¹ sinodum | synodum PG R MNL 22 religiosus | religiosus RG ML K religioso N monachus] mocus P¹ monacus P¹ mocnachus B monacho N condiscipulus] cumdiscipulus N huius] eiusdem M eius NL interrogetur | interrogatur N si bene] siue N 22 – 23 dogmatizat] dogmatizat P 24 piissimus] piissimis V sinodus | synodus PG R MNL 25 religiosus | religiosus RG MNL K monachus] monacus P K monacho N condiscipulus | cumdiscipulus R discipulus N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπε·

Πάντη, δέσποτα, παρὰ τὸν σκοπὸν τῶν ἁγίων πατέρων διαλέγεται, πατρομάχος ἐστίν. Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις ἑτέρα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου λόγου δωδεκάτου καὶ ἀντεβλήθη ⟨ὁμοίως⟩ πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, τὸ κείμενον τῆς χρήσεως ἔχον οὕτως·

Οὐκοῦν τό· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ* μεταμόρφωσιν καὶ μεταπλασμὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐκ τῆς ἀνάνδρου δειλίας εἰς εὐτολμίαν πνευματικὴν εὖ μάλα παραδηλοῖ. Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ πρὸ τῆς χρήσεως, ἅτινα κακούργως οἱ αὐτοὶ Μακάριός τε καὶ Στέφανος οὐ παρεξέβαλον, οὕτως·

Παραιτεῖται τοιγαροῦν *τὸ ποτήριον* τῆς τῶν σταυρωσάντων αὐτὸν ἀφιλοθεΐας αἰσθάνεταί πως ἤδη διὰ τούτου κατηγορῶν καὶ ὑπόκειται μὲν τὸ δεῖμα τοῦ παθεῖν ἐν αὐτῷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον, κατευνάζεται δὲ παραχρῆμα τῇ τοῦ ἐνοικοῦντος λόγου ῥώμῃ τε καὶ εὐσθενείᾳ. θέα γάρ, ὅπως παραδεικνύει μὲν ἐν αὐτῷ τὸ ἀνθρώπινον ἡ παραίτησις, τὸ δὲ τῆς θεότητος ἀκαμπὲς ἐξέλαμψεν εὐθύς. ἔφη γὰρ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*. ἀνθρωποπρεπῶς δὲ καὶ τοῦτό φησιν, ἐπεὶ κατά γε *τὸ εἶναι θεὸς* οὐκ ἔξω τῶν τοῦ πατρὸς θελημάτων ἐστί, μᾶλλον δὲ αὐτός ἐστιν ἡ βούλησις τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, εἴπερ ἐν σοφίᾳ καὶ τὸ θέλειν ἐστὶ τοῦ πατρός, *σοφία* δὲ *ὁ υἱός*, ὅτι δὲ καὶ θέλησις ὀνομάζεται τοῦ πατρὸς ὁ μονογενὴς σαφηνιεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος μελῳδός· *κύριε ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν*· ἐν Χριστῷ γὰρ ἡ πᾶσα δόσις τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ *πατρός*. ἀλλ' ὡς τε μιᾶς τε καὶ ὁμοουσίου τῆς ἁγίας οὔσης τριάδος καὶ μιᾶς θεότητος ἐν αὐτῇ νοουμένης, πῶς οὐκ ἂν εἴη θέλημα ταυτὸν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος; πρεπωδέστατα τοίνυν τῷ τῆς ταπεινώσεως σχήματι καὶ ὡς ἀνθρωπος

7 Mt. 26,39 11 Mt. 26,39 15–16 Mt. 26,39 16 Phil. 2,6 18 1. Cor. 1,24 19–20 Ps. 29,8 20–21 Jac. 1,17

7–8 Cyrillus Alex., comm. in Matth., lib XII, cf. p. 274,3 11–274,8 Cyrillus Alex., comm. in Matth., lib. XII, cf. PG 72,456 A 1–7

MT

4 similiter = ⟨ὁμοίως⟩ om. MT 5 πατριαρχαίου] πατριαρχίου T 7–8 ἀνθρωπίνης] ἀνθρώπου T 9 τε *om.* M 18 καὶ τὸ ... σοφία *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Georgius religiosus monachus dixit:

Omnino, domine, extra intentionem sanctorum patrum disputat, aduersarius ΠΑΤΡΟΜΑΧΟC ЄCTIN patrum exsistens.

Item relectum est ex eodem codicello alterum testimonium sancti Cirilli de interpraetatione euangelii secundum Matheum sermoni duodecimo quod collatum est similiter cum libro chartatio bibliothecae huius uenerabilis patriarchii, textum testimonii habentem sic:

Ergo idem: *non sicut ego uolo, sed sicut tu* transformationem et transfigurationem naturae humanae de exuirata formidine in audatiam spiritalem bene nimis significat.

Sunt autem et ante hoc testimonium, quae callide praedictus Macarius et Stephanus non defloraverunt, hoc modo:

Recusat itaque ipsum *calicem* crucifigentes se dei amatores non esse tamquam per hoc accusans et subest quidem in eo pauor passionis propter humanitatem, compescitur autem continuo uirtute inhabitantis uerbi ac fortitudine. considera namque, quomodo ostendit quidem in se quod humanum est ipsa recusatione, quod autem deitatis est indeflexibile effulsit statim. ait enim ad patrem, qui in caelis est: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*. humanitatis uero condecenter et hoc ait, nam secundum quod *deus est* non extra uoluntatem est patris, magis autem ipse est uoluntas dei et patris, si utique in sapientia et ipsum uelle est patris, *sapientia* uero est *filius*; quia igitur et uoluntas patris nominatur unigenitus explanat dicens laudabilis cantor: *domine in uoluntate tua praestetisti decori meo uirtutem*. in Christo namque est *omne donum* caelestium *bonorum a* deo et *patre*. alias autem una et consubstantialis sancta exsistente trinitate et una deitate in ea intellegenda, quomodo non erit uoluntas eadem patris et filii et spiritus sancti?

VPG BR MNL K

---

1 relegiosus] religiosus B^2RG M K relegioso N monachus] monacus P^1 monacho N 2 domine] domne P^{1a} B intentionem] mentionem L 2 – 3 ΠΑΤΡΟΜΑΧΟC ЄCTIN] NOTPONAXOC ЄTIN V ita et pomacho· cetin R ΠΑΤΡΜΑΧΟC ЄCTIN M VAPPOMAXOC ЄCTIN N *om.* L ΠΑΤΡΟΜΟΧΟC ЄCTIN K 3 patrum] patrem P^1 exsistens] exsistens V *ras.* existens PG R MNL. 4 relectum] relatum L est *om.* B cirilli] cyrilli P BR MNL K interpraetatione] interpretatione G N 5 euangelii] aeuangelii N sermoni] sermon. , V^1 *ras.* sermone BR M collatum] cellatum V conlatum B K cum] con N K 6 chartatio] carthacio V chartacio P^{1a} cartatio BR MN chatacio K uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchii V 7 idem] id est K non V^1 *add.* transformationem] transformatione N et transfigurationem *om.* N transfigurationem] figurationem V^1 8 humanae] humanae K exuirata] exsuperata BR exuperata G formidine] fortitudine L audatiam] audaciam P^2G ML audatia BR spiritalem] spiritale B^1 spiritualem M 9 testimonium] testimonio V^1 callide] callidae B macarius] machatius P B^1 *marg.* MNL K 10 defloraverunt] defloraunt K modo] homo V 10 – 11 modo ⟨subdisceneris⟩ recusat N *nota* 11 amatores] amatoris V 12 accusans] accussans N compescitur] compescitur ML 13 uirtute] uirtutem BR inhabitantis uerbi] inhabitantibus uerbum N fortitudine] fortitudinem B^2R formidine L considera] considera P^1 namque] nanque L 13 – 14 ostendit quidem] ostendat quid N 14 ipsa] et ipsas G recusatione] secusatione V secussatione P excusationes G 15 enim] autem M 16 humanitatis] humanitas B^2 uero] adeo N hoc] fio L^1 ait] a.it P *ras.* nam] non G 17 est uoluntatem G .si G *ras.* 18 et ipsum ... sapientia *om.* G est^1] et L quia igitur et] qui igitur est K uoluntas] uolutas B^1 19 cantor] cantur V 20 decori meo] decorem eo N 21 et^1 *om.* B et a patre L alias autem = ἄλλως τε et una VPG una^2] unam MNL consubstantialis] consubstantiali BR NL K consubstantialem M sancta] sanctam M exsistente] existente PG R NL K exsistentem M trinitate] trinitatem MNL K una^2] unam MNL deitate] deitatem ML. 21 – 22 in ea N *bis* 22 intellegenda] intelligenda B^2RG L K intelligendam M erit] erat V^1 BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὑποβειλιῶν ἠρέμα τὸν παρὰ φύσιν τε καὶ ἐξ ἀρᾶς εἰσβεβηκότα θάνατον, διαπτύων δὲ πάλιν ὡς θεὸς τό· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω*, φησίν, *ἀλλ' ὡς σύ*. θέα δέ, ὅπως ἐν Χριστῷ πρὸς τὴν ἀνωτάτω λοιπὸν εὐτολμίαν ἡ τοῦ ἀνθρώπου μετεπλάττετο φύσις, ἐδιδάσκετο γὰρ ἤδη πως μηδὲ αὐτὸν τὸν ἀμειδῆ καταπτοεῖσθαι θάνατον, εἰ προσίοι μάλιστα χρησίμως διὰ θεόν· ἐν γὰρ δή τοι τούτῳ παλὺς ὁ μισθός, ὅτι τὸ οὕτως ἀπηχθημένον καὶ τῇ φύσει πολεμιώτατον προσιέμεθα διὰ θεὸν μανθανούσης (καὶ ἀρχούσης) τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐν πρώτῳ Χριστῷ κατανδρίζεσθαι καὶ κρατεῖν κατὰ τῶν οὕτω δεινῶν καὶ δυσαντήτων εἰς ἔφοδον.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Πρὸς οἷς τὸ ἐν θέλημα, ὅπερ διεβεβαιοῦσθε σύ τε Στέφανος καὶ ὁ σὸς διδάσκαλος Μακάριος, οὐ παρεστήσατε ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν διὰ τοῦ παρ' ὑμῶν ἐπιδοθέντος κωδικίου, ἀλλὰ καὶ δύο θελήματα ἐν ταῖς ἐγκειμέναις ἐν τῷ αὐτῷ κωδικίῳ χρήσεσι εὕρομεν τρανῶς βοῶντα Ἀθανάσιον τὸν ἀοίδιμον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατὰ ἀποκοπὴν καὶ συσκιασμὸν τὸν εἰθισμένον ὑμῖν τὰς τοιαύτας χρήσεις παρερμηνεύσαντες προηγάγετε. ὁρίζομεν τοίνυν, ἡνίκα σαφῶς ἀπεδείχθητε ἐπ' ἀνατροπῇ τῶν θείων διδαγμάτων σπουδάσαντες καὶ τὰς τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων διδασκαλίας παραφθείραντες, τῶν αἱρετικῶν δὲ μᾶλλον τὴν γνώμην ἀναδεξάμενοι καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν δογματισθεῖσι κατακολουθήσαντες ἐπὶ λύμῃ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ πάσης ὑμᾶς ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλοτρίους ὑπάρχειν, τοὺς δὲ ἤδη μεταμεληθέντας καὶ προανηνεγμένους ἐπισκόπους τε καὶ κληρικούς, τοὺς καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν μέσῳ ἑστῶτας καὶ ὀρθοδόξως σὺν ἡμῖν ὁμολογοῦντας συνορῶμεν εἰς τοὺς ἰδίους μὲν καθεσθῆναι τόπους, τοὺς δὲ παρ' αὐτῶν ὑποσχεθέντας τῆς οἰκείας αὐτῶν πίστεως ἐνωμότους λιβέλλους καθ' ἑτέραν ἡμῖν παρασχέσθαι.

---

2 Mt. 26,39

M T

---

6 et incipiente = (καὶ ἀρχούσης) *om.* MT 7 κατά] καὶ M 11 τοῦ ἀληθινοῦ κυρίου M 12 ἀληθινοῦ *om.* M 13 χρήσεσι καὶ εὕρομεν M 16 καὶ[1] *om.* M 18 λύμῃ] λύπῃ M 20 καὶ[2] *om.* M 21 ἑστῶτας ἐν μέσῳ T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

congruentissime igitur ad humilitatis habitum et ut homo subformidans tacite mortem, quae extra naturam et ex maledicto intromissa est, respuens autem iterum ut deus: *non sicut ego uolo*, ait, *sed sicut tu*. ⟨cerne⟩ itaque, quomodo in Christo ad summam post hoc fiduciam hominis transformabatur natura, docebatur quippe iamiamque nec ipsam seuerani mortem pertimescere, si praesertim utiliter ad eam accederet propter deum; in hoc enim plurima est mercis, quia ad id quod ita odibile et naturae infestum est accedimus propter deum discente et incipiente nostra natura in primo Christo utiliter agere et praeualere contra sic uehementes et noxios uenientum in cursus.

Sancta sinodus dixit:

⟨Ad hoc quod unam uoluntatem, quam asseruistis⟩ tu, Stephane, et tuus magister Macarius, non ostendistis in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri per codicellum a nobis oblatum, sed et duas uoluntates in testimoniis in eodem codicello positis inuenimus aperte clamante Athanasio laudabile, quamuis detruncata et obcelata sint iuxta quod soliti estis eadem testimonia, quae peruerse interpraetantes protulistis. definimus igitur, postquam aperte approbati estis ad subuersionem diuinarum dedogmatum festinare et sanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere et hereticorum magis sensum assumere et quaeque ab eis dogmatizata sunt sectari ad contagium orthodoxae plebis ab omni uos sacerdotali dignitate et ministerio alienos exsistere, eos autem, qui iam paenitentiam egerunt, et superius nominatos tam episcopos quam clericos, qui et nunc in medio assistunt et recte una nobiscum confitentur, praeuidimus in propriis quidem locis residere, libellos autem, quos promiserunt propriae eorum fidei cum iureiurando in subsequenti nobis offerre.

VPG BR MNL K

---

2 naturam] natuta V iterum *om.* G 3 fin. = ⟨cerne⟩] carnem VPG B²R N carnis B¹ carne ML K 4 fiduiam | fiduciam P² BRG ML K transformabatur] tranformabatur V 5 seuerani] se ueram G mortem *om.* G praesertim] praesentiam VP¹ presentim P² praesertim utiliter | presentialiter G utiliter] utiliter V eam *om.* K 6 mercis] mercisi P mercis MNL ad *om.* N ita] ta V¹ ad id ... accedimus = προσιεμεθα (ea admittimus?) 7 deum] dominum L discente | descendente G primo in christo V christo] christi N utiliter | uitilliter V 8 uehementes] uehementis N et noxios] uehosios L noxius | hoxius N hoxias N uenientum] uenientium N 9 sinodus] synodus PG MNL 10 πρὸς ὃν ... ἐκθέσεσθαι = ⟨ad hoc ... asseruistis⟩ *om.* VPG BR MNL K stephane] stephanae B 11 macarius] macarii V machari P¹ macharii G macharius MN K ostendistis] ostendestis V¹ ostenditis K dispensatione | dispensationis V R 12 oblatum] obbatum K et V¹ *add.* 13 aperte | aparte B¹ laudabile] laudabiles K et *om.* L 14 obcelata] obcaelata M sint] sunt R L peruerse | peruersae V ll interpraerantes | interpretantes P BRG MN interpetrantes L K 15 protulistis | protulisti NL K definimus | difinimus B L de finibus G diffinimus R M² aperte | apertae B condemnatio macarii et stephani L *marg.* approbati | adprobari B NL K 16 diuinarum] diuinorum RG dedogmatum | dogmatum P¹ BRG L didogmatum M degmatum N didagmatum K 17 assumere] assummere V K adsumere BR 18 orthodoxae] orthodoxiae VP² BR K ortodoxiae P¹ omni | omne B¹R 18 – 19 alienos exsistere | alieno se sistere L 19 exsistere | existere VPG R MNL K qui] quia V M paenitentiam | penitentiam VPG R NL K poenitentiam M egerunt | agerunt N nominatos] nominatus V nominati sunt B 19 – 20 episcopos quam clericos | episcopus quam clericus V 20 nunc | non G assistunt | adsistunt B N K existunt L confitentur] confitenter V¹ confitetur R 21 residere] resedere BR promiserunt | promisserunt V 22 offerre | offerrae V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε·

Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τὸν αἱρετικὸν ἔξω βάλλε τοῦ νέου Εὐτυχοῦς κακὰ τὰ ἔτη τοῦ νέου Ἀπολιναρίου κακὰ τὰ ἔτη τὸν αἱρετικὸν ἔξω βάλλε.

Καὶ ὡθούμενος Στέφανος ὁ μαθητὴς Μακαρίου ἐξεβλήθη.

Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτήνης, Σολομών ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Κλαυδέου, Ἀντώνιος ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ ἐπίσκοπος Ὑπαίπων, Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Ἀναστάσιος διάκονος καὶ νοτάριος ⟨ὁ πλοϊἐκδικος⟩, Στέφανος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Διονύσιος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς καὶ Γεώργιος μοναχὸς ὁ κατὰ Μάκαριν εἶπον·

Ἑτοίμως ἔχομεν καθ' ἑτέραν τοὺς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἐνωμότως ἐπιδοῦναι λιβέλλους.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Τὸ παρ' αὐτῶν αἰτηθὲν γινέσθω· καὶ ἐπεὶ ἱκανῶς ἔχει τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν κεκινημένα καθ' ἑτέραν τὰ ἤδη ἐπιδοθὲν κωδίκιον ἐκ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολὴν πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου προκομιζέσθω. τὰ γὰρ ἕτερα δύο κωδίκια, τὰ τηνικαῦτα ὑπὸ Μακαρίου καὶ Στεφάνου προσδαθέντα καὶ ἀναγνωσθέντα εἰς ἀντιβολὴν ἐλθεῖν οὐ βουλόμεθα διὰ τὸ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐμφερομένας χρήσεις, μηδαμῶς εἰς τὴν παροῦσαν δογματικὴν συντείνειν ὑπόθεσιν.

MT

---

5 βάλλε] βάλε M 4 βάλλε] βάλε M 7 δ' om. T 8 μελιτήνης] μελιτηνῆς M deo amabilis* = ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT deo amabilis* – ⟨ὁ θεοφιλέστατος⟩ om. MT 9 θεοφιλέστατος] θεοσεβέστατος M 10 ⟨defensor nauium⟩ = ⟨ὁ πλοϊἐκδικος⟩ (*cf.* 268,4) καγκελλάριος] καγγελάριος M 11 καγκελλάριος] καγγελάριος M 12 μάκαριν] μάκρην T (*cf.* 268,5) 19 πατριαρχείου] πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sancta sinodus exclamauit:

Multos annos imperatori orthodoxo imperatori multos annos hereticum foris mitte nouo Eutycheti malos annos nouo Apollinari malos annos hereticum foris mitte.

Et inpulsus Stephanus discipulus Macarii foris missus est.

Petrus deo amabilis episcopus Nicomediae, Theodorus deo amabilis episcopus Meletinae, Salomon deo amabilis episcopus Clanei, Antonius deo amabilis episcopus Hypepon, Georgius deo amabilis diaconus et carthophilax, Anastasius diaconus et notarius ⟨defensor nauium⟩, Stephanus diaconus et cancellarius, Dionisius diaconus et cancellarius, Anastasius presbiter et monachus et Georgius monachus cata Macharium dixerunt:

Parati sumus in subsequenti rectae nostrae fidei cum iusiurando libellos offerre.

Sancta sinodus dixit:

Quod ab eis [promissum] ⟨postulatum⟩ est fiat, et quia sufficiunt, quae hodierna die mota sunt, in subsequenti, qui dudum oblatus est codicellus a parte apostolicae sedis antiquae Romae ad legendum et conferendum cum libris hic siti uenerabilis patriarchii proferatur, illos itaque duos codicellos, qui tunc a Macario et Stephano dati atque relecti sunt, ad conferendum uenire nolumus, eo quod testimonia, quae in eis sunt posita, nullatenus ad praesentem dogmaticam causam respiciunt.

VPG BR MNL K

---

1 sinodus] synodus RG MNL 2 imperatori[1]] imperator VPG MN orthodoxo] orthodoxe G horthodoxi K imperatori[2]] imperator VPG MNL K hereticum] haereticum M 3 foris] foras BR MNL K mitte] mitti G micte K 3–4 nouo[1] … mitte *om.* K 3 eutycheti] eutycheri B eutycleri G euticeti MNL nouo[2] … annos *om.* G apollinari] appollonari V apolinari B 4 foris] foras MN mitte] micte K 5 inpulsus] impulsus ML inpulsus est stephanus BRG macarii] maccarii V machari P[1] B macharii P[2]G M macharis K foris] et foris BR foras M 6 nicomediae] nichomediae G K theodorus] rhoodoros N[1] meletinae] melitinae BR 7 salomon] solomon L hypepon] ypepon B M K yppepon NL 8 chartophilax] cartophilax P M[1] cartofilax BR chartofilax N 8–9 ⟨defensor nauium⟩ (*cf.* 269,3–4; 285,17) 9 diaconus[2]] dyaconus R diacono N dionisius] diunisius V diunisius B dyonisius R 10 monachus] monacho N monacus L cata macharium (= κατὰ μάκαριον)] cata macarium P L catamarum BR catha macharium G catamacharius K 11 rectae] recte VP L rete N iusiurando] iuseiurando B iureiurando K offerre] offerrae V 12 sinodus] sinudus V[1] synodus PG R MNL K 13 [promissum]] promisum V αἰτηθέν = ⟨postulatum⟩ *om.* VPG BR MNL K hodierna] odierna P[1] K die] diae P 14 dudum] dumdum K[1] codicellus] codicellos V apostolicae] apostholicae P apostolice NL sedis] saedis G 15 legendum] largendum N conferendum] conferendo V hic siti] hc iti V[1] uenerabilis] uenerabili N 16 proferatur] proferatur V proferetur N proferantur L duos] duo VP codicellos] codicellus V 2 *om.* VPG NL K macario] machario G MN K atque] adque P relecti] relicti B[1]R L[1] 17 nolumus] nolomus V quae] qui V 18 causam] curam B respiciunt = συντείνειν (adtinent, pertinent)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΚΑΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Ὁρμίσδου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἑξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοιαίστωρος
Παλυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου ταύτης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ

MT

7 εὐσεβιστάτου] θεοσεβεστάτου T 8 εἰκοστοεβδόμου] εἰκοστουεβδόμου T 11 ἐνάτης] ἐννάτης T 26 κοιαίστωρος] κυαίστωρος T 35 εὐλαβεστάτων] θεοφιλεστάτων M 36 πάπα om. M (ἀρχιεπισκόπου?) 39 καὶ om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTIO DECIMA

In nomine domini Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus a deo coronatis et tranquillissimis nostris dominis Flauiis Constantino quidem piissimo et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicessimo septimo et post consolatum eius ⟨a deo instructae⟩ mansuetudinis anno tertio decimo Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicessimo secundo octaua decima die mensis Martii indictione nona.

Praesedente eodem piissimo et Christo dilecto magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii, quod cognominatur Trullus, et ex iussione eius a deo instructae serenitatis praesentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patricio et magistro imperialium officiorum
Theodoro glorioso exconsule patricio et comite imperialis obsequii et substratego Thraciae
Sergio glorioso exconsule patricio
Paulo glorioso exconsule patricio
Iuliano glorioso exconsule patricio et militari logotheta
Constantino glorioso exconsule patricio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patricio et loci seruatore comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patricio et questore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mense.

Conueniente quoque et sancta atque uniuersali sinodo, quae per imperialem sanctionem congregata est in hac a deo conseruanda regia urbae, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabile diacono locum representantibus sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili atque sanctissimo archiepiscopo huius magnae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et locum seruante sedis Alexandriae magnae ciuitatis et

---

VPG K

---

2 decima] Xma V 4 nostri om. VP 5 tranquillissimis] tranquillimis PG a om. K 6 augusto] agusto V imperatore] imperatori K uicessimo] uicesimo K 7 consulatum] consolatum G K ⟨a deo instructae⟩ om. VP' K tertio decimo] XIIImo VP 8 conseruandis] seruatis VPG uicessimo] uicesimo V 9 octaua decima] decima octaua K martii] marcii V macii K 12 piissimo] piisimo K secretario] secretario VP 14 glorioso] gloriosissimo VP magistro] magistrum VP 14 – 15 magistro ... patricio et om. K 15 obsequii] obsequi VP K thraciae] trachiae V 18 logotheta] loghothetae K 19 glorioso] gloriosissimo VP 28 et om. V atque] adque P uniuersali] uniuersale K sinodo] synodo P K sanctionem] scanctionem V' scanctionem P 29 deo] dei P' urbae] urbe P K id est] .i. K 30 georgio ac (a P') uenerabilibus VP 31 representantibus] presentantibus K 32 uenerabili] uenerabile K archiepiscopo] arciepiscopo V magnae] magna V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε θεοφιλῶν ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥαβέννης Θεοδώρου
Ἰωάννου ἐπισκόπου ⟨πόλεως⟩ Θεσσαλονίκης
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Φιλαλήθους ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Πλάτωνος ἐπισκόπου Ἀγκύρας Γαλατίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Μαρίνου ἐπισκόπου Σάρδεων
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίδης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτήνης
Ἰουστίνου ἐπισκόπου Τυάνων
Ἀλυπίου ἐπισκόπου Γαγγρῶν
Κυπριανοῦ ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως
Πολυεύκτου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Σταυρουπόλεως Καρίας
Ἰσιδώρου ἐπισκόπου Ῥόδου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης

MT

---

5 ἑκατὸν ... πέντε] ρῆξ T om. M 8–9 ἀρχιεπισκόπου] ἐπισκόπου M 10 θεσσαλονίκης = ⟨πόλεως⟩ om. MT 22 μελιτήνης] μελιτηνῆς M 32 βυζίης] βιζύης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Georgio relegioso presbitero monacho et apocrisiario Theodori uenerabili loci seruatore sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paterne, Iohanne episcopo ciuitatis Regitane, locum representantibus uenerabilis quod circa ⟨antiquam⟩ Romam est, centum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilii, qui etiam per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad piissimum principem Constantinum et
Theodoro relegioso presbitero et loci seruatore Theodori deo amabili archiepiscopi Rauennae
Iohanne episcopo ciuitatis Thesalonicensis
Basilio episcopo ciuitatis Gortinae insulae Cretae
Philalitae episcopo Cesariae Cappadotiae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Traciae
Platone episcopo Ancire Galatiae
Georgio episcopo Cizicense
Marino episcopo Sardeorum
Petro episcopo Nicomedie
Photio episcopo Niceae
Iohanne episcopo Chalcedone
Iohanne episcopo Sidis
Theodoro episcopo Melitine
Iustino episcopo Tyanorum
Alipio episcopo Gangrensi
Cypriano episcopo Claudiupoleos
Polieucto episcopo Mirorum Liciae
Theodoro episcopo Stauropoleos Cariae
Hysidoro episcopo Rodi
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae
Macrobio episcopo Seleutiae Hisauriae
Georgio episcopo Bizois Thraciae
⟨Gregorio⟩ episcopo Metilenae

VPG K

1 apocrisiario] apocrisiario V theodori | theodoro K uenerabili | uenerabile K uenerabilis loci seruatoris? 2 hierusolimorum] hierusolymorum V 3 episcopo' | episcopi VP' abundantio | habundantio P 4 ciuitatis] ciuitatem V representantibus] presentantibus K την πρεσβυτερων = ⟨antiquam⟩ om. VP K 8 amabili] amabilis? archiepiscopi] archiepiscopi V 10 thesalonicensis] thessalonicensis K 11 gortinae] gortynae P insulae | insole V 12 philalitae] philalitre P philalithe K cesariae] caesareae K cappadotiae] capadotiae P' 14 sisinnio | sisonnio V' traciae] trachiae V 15 episcopo] episcopi VP ancire | ancyre P anciraе K 16 episcopo] episcopi VP cizicense | quizicense K 19 photio] potio VG nicene | nicie V 20 chalcedone] calcedone V chalcedoniae G 22 melitine | militenae G meletine K 23 tyanorum | tranorum P thranorum G tianorum K 24 alipio] alippio P 25 cypriano | cipriano K claudiupoleos | claudiopoleos K 26 polieucto] pulieucto V polyeucto P mirorum] myrorum PG liciae] litiae V lyciae PG 27 episcopo | episcopi V episcopis P 28 hysidoro] hysidero V hisidoro K episcopo] episcopi V episcopis P' 29 phrigiae | frigiae K 30 seleuciae | seleuciae VP seleuciae G K 31 bizois] uizois K thraciae] traciae G 32 ⟨gregorio⟩] georgio VPG K metilenae | mitilenae K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Εὐχαΐτων
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Πραινέτου
Ἰωάννου ἐπισκόπου τοῦ Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
⟨Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐρίζων
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου⟩
Δημητρίου ἐπισκόπου Τίνου
⟨Γρηγορίου⟩ ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους ⟨τοῦ εὐλαβεστάτου⟩ πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαίων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ
Κόνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην.

MT

---

1 σηλυβρίας] σιλυβρίου T 6 ὑπαίπων] ὑπέπων T 7 γενεσίου] γεωργίου M 18–19 ⟨ἰωάννου … μύνδου⟩ om. MT 21 ⟨γρηγορίου⟩] γεωργίου MT καντάνου] καντανοῦ M 23 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως M 26 religiosa = ⟨τοῦ εὐλαβεστάτου⟩ om. MT 28 ῥενάτης] ῥενᾶ τῆς T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Metimne
Theognio episcopo Cii
Epifanio episcopo Eucaitorum
Georgio episcopo Camulianorum
Antonio episcopo Hyppeporum
Genesio episcopo Anastasiopoleos
Platone episcopo Cinne
Theodoro episcopo Preneti
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianopoleos Gordii
Theodoro episcopo Uerisse
Stephano episcopo Heraclie Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Solomone episcopo Clanei
Georgio episcopo Choensi
Iohanne episcopo Herizorum
Iohanne episcopo Mindi
Demetrio episcopo Tini
Gregorio episcopo Cantani
Iohanne episcopo Lappe
Eulalio episcopo Zinonopoleos
Constantino episcopo Dalisandi
Theodoro episcopo Olbis
Theofane religioso presbitero et abbate ⟨uenerabilis⟩ monasterii Siciliae, quod cognominatur Baias
Georgio presbitero et monacho monasterii Renatis positi in antiqua Roma
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii, quod cognominatur Domus Arsitia positi similiter in antiqua Roma.

VPG K

1 silimbriae] sylimbriae P 2 metimne] methimne K 3 episcopo] episcopi VP 4 epifanio] ephifonio V epyphanio G epiphanio K eucaitorum] euchaitorum K 6 hyppeporum] hyppheporum V hypeporum G ipeporum K 7 anastasiopoleos] anastasiuspoleus P 8 cinne] cynnae P cimnae G 9 theodoro] theodero V preneti] praeneti K 10 dascilii] dascylii P 11 theodoro] theodorus VP iustinianopoleos] iustiniapoleos P' gordii] gordi G gurdi K 13 stephano] sthefano P 14 episcopo] episcopi VP 15 episcopo] episcopi VP plusiados] plusi...adus V *ras.* 16 solomone] salomone G K 17 choensi] coensi V K 19 mindi] myndi P 20 demetrio] dometrio G 21 gregorio] georgio VG 22 lappe] lappae G 23 episcopo] episcopi VP 25 olbis] albes PG 26 theofane] theophane G K religioso] religioso G K ὡσγοῦς = ⟨uenerabilis⟩ *om.* VPG K quod] qui VP 27 baias] balas V 28 monacho] monaco P *et del.* renatis] renati K 29 conone] canone V¹G stephano] stefano P monachis] monacho V *monacis* K quod] quam VP 30 positi] positis VP *roma om.* VPG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καθεσθέντων τε τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελίων Κωνσταντῖνος ὁ θεοσεβέστατος ἀρχιδιάκονος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πριμικήριος τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων ⟨Γεωργίου⟩ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως εἶπε·

Μέμνηται ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὡς κατὰ τὴν προλαβοῦσαν συνέλευσιν ἡ ἀνάγνωσις γέγονε τῶν ὑπολειφθεισῶν χρήσεων τῶν ἐν τῷ κωδικίῳ τῷ προενεχθέντι παρὰ Μακαρίου καὶ Στεφάνου, καὶ ἡ τούτων ἀντιβολὴ γέγονε πρὸς τὰ βιβλία τῶν ἁγίων πατέρων τὰ ἀποκείμενα ἐν τῷ εὐαγεῖ πατριαρχείῳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως καὶ τὴν τούτων ἐγνώκατε δύναμιν, καὶ ὡς διελαλήθη παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγίας συνόδου εἰς ἑτέραν γενέσθαι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολὴν πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείων τῶν ἤδη ἐπιδοθεισῶν χρήσεων παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. ὑπέσχοντο δὲ Πέτρος τε ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας καὶ Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτήνης, Σολομὼν ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλανέου καὶ Ἀντώνιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ὑπαίπων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Διονύσιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ καγκελλάριος, Ἀναστάσιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ὁ πλοϊέκδικος, Στέφανος ⟨ὁ θεοσεβέστατος⟩ διάκονος καὶ καγκελλάριος καὶ Ἀναστάσιος ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς καὶ Γεώργιος ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ μοναχὸς τοὺς τῆς οἰκείας αὐτῶν ὀρθοδόξου πίστεως ἑνωμότως τῇ ἁγίᾳ ὑμῶν καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἐπιδοῦναι λιβέλλους, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Τὰ ἤδη πραχθέντα ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ ἀνεγνώσθησαν.

MT

---

4 ἀρχιδιάκονος = diaconus (Agathon, 2.713) 5 ⟨γεωργίου⟩ = ⟨georgii⟩? 6 κωνσταντινουπόλεως = huius a deo conseruandae regiae urbis (ταύτης θεοφυλάκτου βασιλίδος πόλεως?) 7 ἡ¹ *om.* T 10 πατριαρχείῳ | πατριαρχίῳ T 12 εἰς ἑτέραν = in altero secretario 13 πατριαρχείῳ] πατριαρχίῳ T 14 τε *om.* M 15 – 16 μελιτήνης] μελιτηνῆς M 16 – 17 κλανέου ... ἐπίσκοπος *om.* M 17 ὑπαίπων] ὑπέπων T 18 καγκελλάριος] καγγελάριος M καγγελάριος στέφανος διάκονος καὶ καγγελάριος ἀναστάσιος M 19 – 20 στέφανος ... καγκελλάριος *om.* MT 19 ⟨ὁ θεοσεβέστατος⟩ = ⟨religiosus⟩? 20 religiosus = ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ *om.* MT 20 – 21 religiosus = ⟨ὁ εὐλαβέστατος⟩ *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Residentibus itaque tam gloriosissimis patriciis et consulibus quamque omnibus uenerabilibus et deo amabilibus ex ordine episcopis in eodem Trulli secretario, praepositis in medio sanctis et inmaculatis Christi dei nostri euangeliis Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctissimae dei catholicae et apostolicae magnae aecclesiae et primicerius deo amabilium notariorum ⟨Georgii⟩ sanctissimi archiepiscopi huius a deo conseruandae regiae urbis dixit:

Meminit uestra pietas et haec sancta atque uniuersalis sinodus, quod in praecedenti conuentu lectio facta est reliquorum testimoniorum, quae sunt in codicello, qui prolatus est a Machario et Stephano, et eorum collatio facta est ad libros sanctorum patrum, qui reconditi sunt in uenerabili patriarchio huius regiae urbis horumque uirtutem agnouistis et quia interlocutio facta est a uestra sancta sinodo, ut in altero secretario lectio fieret et collatio testimoniorum cum libris huius uenerabilis patriarchii, quae iam prolata sunt a parte apostolice sedis antique Romae. et quoniam promiserunt Petrus deo amabilis episcopus Nicomediae, Theodorus deo amabilis episcopus Meletinae, Solomon deo amabilis episcopus Clanei et Antonius deo amabilis episcopus Hypeporum nec non et Georgius deo amabilis diaconus et cartophilax et Dionisius deo amabilis diaconus et cancellarius, Anastasius quoque religiosus diaconus et notarius, defensor nauium, et Stephanus ⟨religiosus⟩ diaconus et cancellarius et Anastasius religiosus presbiter et monachus et Georgius religiosus monachus rectae fidei suae cum iureiurando huic uestrae sanctae et uniuersali sinodo libellos offerre, et suggerimus ad quod placuerit.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Quae dudum gesta sunt relegantur.

Et relecta sunt.

VPG BR MNL K

---

1 et residentibus MNL residentibus | resedentibus BR itaque *om.* M tam] iam N gloriosissimis | gloriassivimis P patriciis | patritiis V B K 2 secretario trulli K praepositis | propositis R positis N 3 sanctis...euangeliis] sancti et inmaculati ... euangelii G inmaculatis | immaculatis M dei | domini M²L 4 diaconus] diacono N catholicae] captholicae L catolicae K aecclesiae | ecclesiae V B ML K 5 amabilium | amabilum P ⟨georgii⟩ = ⟨γεωργίου⟩? archiepiscopi | arciepiscopi V 7 haec | hec P L atque] adque P sinodus | synodus PG R MNL 8 lectio] locutio BR quae | qui VP K 9 machario] macario BR NL stephano] sthefano P collatio] conlatio B patrum] pateorn B² 10 uenerabili] uenerabile K patriarchio] patrioarchio V uirtutem] uirtutum V uirtute B uirtutes L 11 sinodo] synodo PG R MNL ut *om.* NL lectio *om.* N 12 collatio] conlatio B N K uenerabilis] uenerabili N quae] quae BG N 14 nicomediae | nicomidiae V nichomediae R nicodemie L meletinae] melitinae B solomon | salomon BRG MN K 15 et² *om.* BR antonius | anthonius N hypeporum | hippeporum V ypeporum BR M K yppepon NL 16 diaconus | diacono N cartophilax | carthophilax V L K cartofilax BR N charthophilax G dionisius] dionisais P diunisius B 17 religiosus | religiosus RG ML K religioso N diaconus | diacono N notarius] notario N stephanus] srefanus P 17–18 ⟨religiosus⟩ *om.* VPG BR MNL K 18 diaconus | diacono N anastasius | anestasius V anastasius et religiosus N religiosus | religiosus RG MNL K monachus] monacho N 18–19 et² ... monachus *om.* K 19 religiosus] religiosus RG ML religioso N monachus] monacho N suae | seu V sue PR 20 sinodo | synodo PG R MNL K libellos] libello B N offerre | afferre NL offerae K 22 sinodus | synodus PG R MNL 22–287,1 quae ... dixerunt *om.* ML 22 relegantur] relegarur G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Ἐν ἀκροάσει γενόμενοι τῶν ἐπιδοθεισῶν χρήσεων παρά τε Μακαρίου καὶ Στεφάνου ἐγνωμεν τὴν γενομένην παρ' αὐτῶν ἀποκοπὴν ἐν ταῖς τοιαύταις χρήσεσι συσκιάζουσαν καὶ συγχέουσαν πᾶσαν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως οἰκονομίαν. ἐπὶ μνήμης δὲ ἔχομεν, ὡς καὶ Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας καὶ Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτήνης, Σολομών ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλαυδίου καὶ Ἀντώνιος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ὑπαίπων καὶ μὴν καὶ Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, Διονύσιος ⟨ὁ θεοσεβέστατος⟩ διάκονος καὶ καγκελλάριος, Ἀναστάσιός τε ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ὁ πλοϊέκδικος, Στέφανός τε ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ καγκελλάριος καὶ Ἀναστάσιος καὶ Γεώργιος οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ ὑπέσχοντο τοὺς περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἑνωμότους λιβέλλους εἰς ἑτέραν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἐπιδοῦναι, ἀλλὰ ἀκόλουθον καθέστηκε πρότερον τὸ ἐπιδοθὲν κωδίκιον τῶν πατρικῶν χρήσεων παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τό καὶ ὑπὸ σφραγῖδα τυγχάνον εἰς μέσον προαχθῆναι πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ἀντιβολὴν πρὸς τὰ βιβλία τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως.

Καὶ προήχθη τὸ αὐτὸ κωδίκιον ἐσφραγισμένον· καὶ μετὰ τὸ ἀποσφραγισθῆναι λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τὸ αὐθεντικὸν βιβλίον τοῦ σκευοφυλακίου ὑπάρχον τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἐν σώμασιν ἀργυρένδετον, καὶ Σολομὼν ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τὸ εἰρημένον τῶν χρήσεων κωδίκιον ἀνέγνω ἔχον ἐν προγραφῇ ἐπὶ λέξεως οὕτως·

MT

4 πᾶσαν καὶ συγχέουσαν M 5 – 10 1. πέτρος 2. σολομών 3. ἀντώνιος 4. θεόδωρος 5. γεώργιος 6. στέφανος 7. διονύσιος 8. ἀναστάσιος 9. ἀναστάσιος 10. γεώργιος MT 6 μελιτήνης] μελιτηνῆς M 7 ὑπαίπων] ὑπέπων T 8 deo amabilis = ⟨ὁ θεοσεβέστατος⟩ om. MT 9 καγκελάριος] καγγελάριος M εὐλαβέστατος] εὐσεβέστατος T 12 εἰς ἑτέραν = in alio secretario τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ T 16 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 19 θεοφιλέστατος] θεοσεβέστατος T 22 αὐτοῦ om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Auditores effecti testimoniorum, quae prolata sunt a Macario et Stephano, agnouimus qualis amputatio ab eis facta est in huiusmodi testimoniis, quae obumbraret atque confunderet omnem domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri humanationis dispensationem. in memoria quoque habemus, quod et Petrus deo amabilis episcopus Nicomediae, Theodorus deo amabilis episcopus Meletinae et Solomon deo amabilis episcopus Clanei et Antonius deo amabilis episcopus Hypeporum adhaec et Georgius deo amabilis diaconus et cartophilax et Dionisius deo amabilis diaconus et cancellarius, Anastasius deo amabilis diaconus et notarius, defensor nauium, Stephanus relegiosus diaconus et cancellarius atque Anastasius et Georgius relegiosi monachi promiserunt libellos rectae suae fidei cum iuraeiurando in alio secretario huic sanctae atque uniuersali sinodo offerre,

sed consequens est, ut (prius) codicellum, qui oblatus est paternorum testimoniorum a parte apostolicae sedis antiquae Romae, qui et sub sigillis consistit, ad medium deduci ad relegendum adque conferendum cum libris uenerabilis patriarchii huius a deo conseruandae regiae urbis.

Et prolatus est huiusmodi codicellus sigillatus, et postquam dissigillatus fuisset, accipiens Petrus deo amabilis diaconus et notarius sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos ipsum authenticum librum, qui est de sceuophylatio, id est de repositione sacrorum uasorum, huius sanctae magnae ecclesiae, membranacium rectum ex argento, et Salomon deo amabilis diaconus et notarius eiusdem sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos praedictum codicellum testimoniorum relegit habens superscriptionem in his uerbis:

VPG BR MNL K

---

1 sinodus | sinudus V¹ synodus PG R N K 2 effecti] efecti P prolata | prolate VP¹ prolati B N macario] machario PG MN K stephano] stepano P 3 amputatio] ampotatio B quae] quo N obumbraret | obunbraret G 4–5 dispensationem] dispensationi R dispensationis K 5 memoria | memoriam B MNL K habemus *om.* N quod *om.* G 5–6 deo ... theodorus P² *marg.* nicomediae | nicomedie P NL nichomediae G K 6 meletinae] mele .... tinc V *ras.* militinae B² melitinae B² solomon | salomon P BG MN K 7 episcopus *om.* B hypeporum | hipeporum V ypeporum BR M K yppepon N yppeporum L 8 diaconus¹ | diacono N cartophilax | carthophilax V K cartofilax B charthophylax G chartofilax N cartophilax ... et² *om.* L dionisius] diunisius B dyonisius R diaconus² | diacono N 9 diaconus et notarius] diacono et notario N stephanus] stefanus P relegiosus | religiosus RG ML K religioso N diaconus *om.* G diacono N 10–11 anastasius ... secretario P *supra ras.* 10 relegiosi] relegiosissimi P¹ religioso N monachi] monaci K 11 fidei | fidaei B iuraeiurando | iureiurando RG MNL K sanctae | sancto B atque] adque P ac BR offerre] offerrae V 12 consequens est | consequentem N ut | et M² πρότερον = (prius) *om.* VPG BR MNL K est² *om.* G testimoniorum paternorum G 13 parte | patre K sedis] saedis G 14 adque] atque RG NL K adque ad conferendum K¹ uenerabilis] venerabili N patriarchii | patriarchi VP¹ R 16 sigillatus | siggillatus V *om.* G dissigillatus | dissiggillatus V 17 amabilis | amabi B¹ amabis B² diaconus | dyaconus R diacono N notarius] notario N constantinopoleos | constantinopoleus P¹ BR 18 authenticum] autthenticum V autenticum BR L K sceuophylatio | secuophilatio RG N K scaeuophilatio M suophilacio L id est] *i.* K repositione] passione N propositione L 18–19 sacrorum librorum uasorum K¹ 19 ecclesiae] aecclesiae G N membranacium] membranatium V membranacium P B N rectum] textum G ex] et L ornatus liber N² *marg.* 20 salomon | solomon L amabilis] abahilis G diaconus] diacono N notarius | notario N archiepiscopi] episcopi MNL 20–21 constantinopoleos] constantinopholeos V constantinopoleus BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΧΡΗΣΕΙΣ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΠΑΡΙΣΤΩΣΑΙ ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1 Τοῦ ἁγίου Λέοντος πάπα Ῥώμης ἐκ τῆς πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα δευτέρας ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Ὑποσχόμενον ἑμαυτὸν διαμέμνημαι.*

Εἴ τι τοίνυν προσκαίρως δέχεται ὁ Χριστός, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα δέχεται, ἥτινι ταῦτα ἅπερ οὐκ εἶχε προσφέρεται. κατὰ γὰρ τὴν δύναμιν τῆς θεότητος ἀπαραλλάκτως *πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἔχει καὶ ὁ υἱός,* καὶ ἅπερ *ἐν μορφῇ δούλου* παρὰ τοῦ πατρὸς εἴληφε, ταῦτα *ἐν μορφῇ θεοῦ ὢν* καὶ αὐτὸς ἐχαρίσατο. κατὰ μὲν γὰρ *τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ ἓν εἰσι,* κατὰ δὲ *τὴν τοῦ δούλου μορφὴν οὐκ ἦλθε ποιῆσαι τὸ θέλημα τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτόν.* κατὰ μὲν *τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν ὡς ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ,* κατὰ δὲ *τὴν μορφὴν τοῦ δούλου περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἕως θανάτου.*

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη πρὸς τὸ ἀνωτέρω λεχθὲν τοῦ σκευοφυλακίου βιβλίου καὶ ἐστοίχησεν.

2 Ὡσαύτως ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων ἐκ τοῦ πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα δευτέρου λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ἀλλ' ἴσως οἶμαι διὰ τοῦ βιβλίου τοῦ προλαβόντος.*

Δέχεται τοίνυν τὴν βούλησιν τὴν ἐμήν, δέχεται τὸ στυγνὸν ⟨ἐμόν⟩· θαρρῶν γὰρ ὀνομάζω στυγνότητα, ἐπειδὴ κηρύττω σταυρόν. ἐμὸν ἦν τοῦτο τὸ βούλημα ὅπερ ἴδιον ἔλεγεν, ἐπειδήπερ ὡς ἄνθρωπος τὰ τῆς ἐμῆς στυγνότητος ἔλαβεν, ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐλάλησεν· καὶ διὰ τοῦτό φησιν· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις.* ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ στυγνότης, ἣν κατ' ἐμὴν διάθεσιν ἀνεδέξατο. καὶ γὰρ οὐδεὶς τεθνηξόμενος χαίρει. ἐμοὶ συμπάσχει καὶ ἐμοὶ συστυγνάζει καὶ ἐμοὶ συναλγεῖ. ὑπὲρ ἐμοῦ τοιγαροῦν ἠλγήσεν ἐν ἐμοὶ ὁ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μηδὲν ἔχων ἀλγεῖν. ἀλγεῖς οὖν, κύριε, οὐ τραῦμα σὸν ἀλλ' ἐμόν, οὐ σὸν θάνατον ἀλλ' ἡμετέραν ἀσθένειαν. ὁ προφήτης εἶπεν· ἐπειδὴ *περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶσαι καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθά σε, κύριε, εἶναι ἐν πόνῳ,* ὁπότε αὐτὸς οὐκ ἠλγεις ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀλλ' ὑπὲρ ἐμοῦ. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὑπὲρ πάντων ἠλγησεν ὁ δακρύσας ὑπὲρ ἑνός; καὶ τί θαυμαστόν, εἰ μέλλων τελευτᾶν ἀηδιάζεται, ὃς Λάζαρον ἐγείρειν μέλλων *ἐδάκρυσεν*; ἀλλὰ κἀκεῖ τὸ τῆς

---

8 Joh. 16,15 cf. Phil. 2,7 9 – 13 cf. Phil. 2,6 10 Joh. 10,30 10 – 11 Joh. 6,38 11 – 12 Joh. 5,26 12 – 13 cf. Phil. 2,7; Mt. 26,38 23 Mt. 26,39 27 – 28 Is. 53,4 29 – 30 cf. Joh. 11,35

6 – 25 Leo papa, epist. 165,8 ad Leonem, PL 54,1167 C 2 – 24; ed. E. Schwartz, Abh. BAdW 32,6 (1927) 60,38 – 61,5; ACO II 4 p. 117,21 – 29 20 – 290,14 Ambrosius, de fide II 7,7 – 37 (53 – 57), PL 16,594 A 3 – C 13; CSEL 78 (1962) 74 – 76

MT

5 διαμέμνημαι | διαμέμνηται MT 10 ἦλθε | ἤθελησε M 12 οὕτως ... ἑαυτῷ om. M 18 τοῦ] τῶν MT λόγου β' T 20 meam = ⟨ἐμόν⟩ om. MT 21 τὸ om. M 25 καὶ' om. M 30 ἀηδιάζεται] ἀηδίζεται M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

TESTIMONIA SANCTORUM AC PROBABILIUM PATRUM OSTENDENTIA DUAS UOLUNTATES ET DUAS OPERATIONES IN DOMINO ET DEO ET SALUATORE NOSTRO IESU CHRISTO

1 Sancti Leonis papae Romani ex epistula secunda ad Leonem imperatorem, cuius initium est: *Promisisse me memini.*

Quicquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quae non habuit conferentur. nam secundum potentiam deitatis indifferenter *omnia quae habet pater, etiam filius habet*, et quae *in forma serui* a patre accepit, eadem *in forma dei* etiam ipse donauit. secundum *formam* enim *dei ipse et pater unum sunt*, secundum *formam* autem *serui non uenit facere uoluntatem suam, sed uoluntatem eius qui misit eum*. secundum *formam dei sicut habet pater uitam in semet ipso, sic dedit et filio uitam habere in semet ipso*, secundum *formam serui tristis est anima* mea *usque ad mortem.* Quod testimonium collatum est cum superius dicto libro sceuophilatii et constitit.

2 Similiter relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis ex libro secundo ad Gratianum imperatorem, cuius initium est: *Sed forsitan arbitror per preteritum librum.*

Suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiam meam; confidenter tristitiam nomino, quia crucem praedico. mea est uoluntas quam suam dixit, quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est; et ideo dixit: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*. mea est tristitia, quam meo suscepit affectu. etenim nullus moriturus gaudet. mihi conpatitur et mihi contristatur et mihi condolet. pro me igitur doluit in me, qui pro se nihil habuit quod doleret. doles ergo, domine, non tua uulnera sed mea, non tuam mortem sed nostram infirmitatem. propheta dixit: quod *pro nobis doles et nos reputauimus te*, domine, *esse in doloribus*, dum quando ipse non dolebas pro te sed pro me. et quid mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno *lacrimatus est*? ⟨et⟩ quid mirum, si moriturus tediat, qui

---

VPG BR MNL K

---

1 ac probabilium *om.* G probabilium] probilium B 2 et[2] *om.* M et in deo G et[3] *om.* BR N saluatore] saluatori VP 3 testimonia sanctorum patrum ostendentia duas in christo naturas (?) L *marg.* 5 papae] papa V romani] romane B epistula] epistola P BG L secunda] II P scla K imperatorem] imperatorum VP N K initium] inicium G 6 est] et K promisisse] promisse VP[1] me *om.* K memini] nemini G 7 accepit christus in tempore K accepit] accaepit N 8 conferentur] conferrerentur B confererentur G K confiterentur N nam ... indifferenter *om.* L indifferenter] indiferenter V B habet *om.* N 9 a patre *om.* G accepit] accaepit N 10 ipse[1]] ipsi V et] in V 11 serui *om.* N] dei L 13 mea] eius M 14 collatum] conlatum B sceuophilatii] sceuo-philatii V *ras.* sceuphylatii B sceuophilacii RG M sicaeuophilatii N constitit] contirit P[1] 16 codice] codicello MNL K ambrosii] ambrosi B[1] episcopi *om.* L 17 secundo] secundum V gratianum] gracianum M forsitan] forsitans VP[1] forsan B 19 ergo] ego V[1] suscepit[2] ... meam *om.* N tristitiam] tristiciam PG 21 tristitiam] tristiam V tristiciam PG 22 tristitia] tristicia G meo] mea G[1] affectu] affectum VP[1] K[1] etenim] et iterum N mihi] michi G N conpatitur] conpatetur B compatitur ML conpatimur N 23 mihi[2]] michi N contristatur] tristatur P[1] mihi[3]] michi N doluit] condolet N nihil] nichil RG N 24 uulnera] uolnera V[1] 25 reputauimus] reputamus N 26 dum ... ipse *om.* N te] me N me] re N 26–27 si pro ... mirum *om.* ML 27 nisi = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K tediat] tedicar VI[1] N tedeat G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀδελφῆς αὐτὸν εὐσπλαγχνον εἰς τὸ *δακρύειν* ἐκίνησεν, δι' ἧς αὐτοῦ καθικνεῖτο τὰ τῆς ἀνθρωπίνης αἰσθήσεως. καὶ ἐνταῦθα βαθυτέρα διάθεσις αὐτῷ τὰ τῆς οἰκονομίας ἐργάζεται, ἵνα, καθάπερ ὁ θάνατος αὐτοῦ τὸν πάντων ὀφείλετο θάνατον καὶ ὁ *μώλωψ αὐτοῦ τὰ ἡμῶν ἰάσατο τραύματα*, οὕτω καὶ ἡ στυγνότης αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν ἐξαλείψῃ κατήφειαν. ὡς ἄνθρωπος οὖν ἐνδοιάζει, ὡς ἄνθρωπος *ἐκταράττεται*, οὐ *ταράττεται* γὰρ ἡ δύναμις οὐδὲ ἡ θεότης αὐτοῦ, ἀλλ' *ἡ ψυχὴ ταράττεται* καὶ *ταράττεται* κατὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης σαθρότητος πρόσληψιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπειδὴ *ψυχὴν* ἀνεδέξατο παθητήν. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς καθὸ ἦν θεὸς ἦ *ταράττεσθαι* ἢ ἀποθνῄσκειν ἠδύνατο. *οὕτω γοῦν ὁ θεός ὁ θεός μου*, φησί, *διατί ἐγκατέλιπές με*; ὡς ἄνθρωπος οὖν λαλεῖ τὰς ἀγωνίας τὰς ἐμὰς περιφέρων, ἐπειδήπερ ἐν κινδύνοις ὑπάρχοντες ἑαυτοὺς ὑπὸ θεοῦ καταλελεῖφθαι νομίζομεν· ὡς ἄνθρωπος *ταράττεται*, ὡς ἄνθρωπος καὶ *δακρύει*, ὡς ἄνθρωπος καὶ σταυροῦται. οὕτω γὰρ εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ὅτι τοῦ *Χριστοῦ τὸ σῶμα ἐσταύρωσαν*. καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ἀπόστολος Πέτρος φησί· *Χριστοῦ παθόντος σαρκί*. τὸ *σῶμα* τοίνυν πέπονθεν· ἡ μέντοι θεότης ἐλευθέρα τῆς τελευτῆς καὶ τῷ πάθει τὸ σῶμα κατὰ νόμον ἀνθρωπίνης ἐνδέδωκε φύσεως.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίαν χαρτῶν παλαιότατον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, καὶ ἐστοίχησεν.

3 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐκ τῆς εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον ἑρμηνείας βιβλίου ἕκτου, ἔχουσα οὕτως·

Ὅπερ εἶπε· *μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω*, τὸ ἴδιον αὐτοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀνήγαγε, τὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν θεότητα· τὸ γὰρ ἀνθρώπινον θέλημα πρόσκαιρον, τὸ θέλημα τῆς θεότητος αἰώνιον.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶον ἐν γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς γεγραμμένον προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἑρμηνεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκδίκου τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ γραμματικοῦ Ῥωμαϊκοῦ, καὶ ἐστοίχησεν.

3–4 Is. 53,5 5–6 cf. Joh. 12,27 8–9 Mc. 15,34 11 cf. Joh. 12,27 cf. Joh. 11,35 12 Gal. 5,24 13 1. Petr. 4,1 21 Lc. 22,42

21–23 Ambrosius, Expos. evang. sec. Lucam X 592–595 (60), PL 15,1911 C 1–4; CC 14 (1957) 363

MT

1 εὐσπλαγχνον] σπλάγχνον M 4 ἐξαλείψῃ] ἐξαλείφει T 7 σαθρότητος om. T 9 ἐγκατέλιπές] ἐγκατέλειπές T οὖν] οὐ T 14 ἐνδέδωκε] ἐνέδωκε M 16 πατριαρχείου] πατριάρχου T 19 αὐτοῦ² om. M (cf. 196,6) 20 ἕκτου] ς' T 21 γινέσθω] γενέσθω M 23 θέλημα om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Lazarum resuscitaturus *illacrimat*? sed et ibi eum sororis eius pietas ad *lacrimandum* mouit, per quam eius tangebat sensum humanum. et hic internus eius affectus dispensationem operatur, ut, quemadmodum mors eius omnium abstulit mortem et *liuor eius nostra sanauit uulnera*, ita et eius tristitia nostrum diluat merorem. ut homo igitur dubitat, ut homo *turbatur*, non *turbatur* ut uirtus neque ⟨ut⟩ deitas eius, sed *anima turbatur* et *turbatur* secundum humanae fragilitatis assumptionem propterea quia *animam* suscepit passibilem. nec enim deus secundum quod deus est aut turbari aut mori potuit. unde et ait *deus, deus meus, ut quid me dereliquisti?* ut homo igitur loquitur meos merores circumferens, quoniam in periculis exsistentes a deo nos derelinqui putamus, ut homo *turbatur*, ut homo *illacrimat*, ut homo et crucifigitur. sic enim dixit apostolus, quia *Christi carnem crucifixerunt*. et alibi apostolus inquid Petrus: *Christo passo carne*. caro itaque passa est; nam deitas libera extitit mortis et passionis, corpus secundum conditionem humanae cessit naturae.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro cartatio uetustissimo, qui est de bibliotheca uenerabilis patriarchii huius a deo conseruandae regiae urbis, et constitit.

3 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Ambrosii ex libro sexto interpractationis euangelii secundum Lucam, continens ita:

Quod autem dixit: *non mea uoluntas sed tua fiat*, suam ad hominem retulit, patris ad diuinitatem. uoluntas enim hominis temporalis, uoluntas diuinitatis aeterna.

Quod testimonium collatum est cum codice ⟨cartatio⟩ Latinis litteris scriptum, ⟨qui prolatus est a parte apostolicae sedis antiquae Romae⟩, interpretante Constantino deo amabili presbitero et defensore huius sanctae magnae ecclesiae et grammatico latino, et constitit.

VPG BR MNL K

---

2 lazarum] laçarum K resuscitaturus] resusciturus G illacrimat] inlacrimat BR lacrimatur M eius *add.* M^2 pietas eius L ad lacrimandum] ad clamandum N 2 mouit] monuit N quam] quem V internus] internos V^1 3 mors] mor N abstulit] abstullit P liuor] libor N 4 tristitia] tristicia VPG^1 trisria G^1 4 – 5 dubitat er ut L 5 ut[2] *om.* G N (ut) – Ambrosius de fide II 7,56 6 turbatur] turbatus N assumptionem] adsumptionem BR quia] qui N animam] anima M 7 passibilem] possibilem N nec] non G potuit] poterat M et *om.* G 8 dereliquisti] derelinquisti VP^1 meos] meus VP^1 merores] mores M^1 9 in periculis] imperialis G exsistentes] existentes PG R ML K derelinqui] dereliqui P^1 R putamus] putamus BR 10 turbatur] turbatus V illacrimat] inlacrimat BR lacrimat G lacrimatur M et *om.* BR MNL K sic] si N apostolus] apostulus V apōs P 11 apostolus] apostolus VP apostolos B^1 inquid] inquit PG R MN K passo] passe B 12 extitit] extorit V^1 exstitit B et] ex B M^1L passionis] passione BR (τῷ πάθει) 14 collatum] conlatum B cartatio] chartatio P^1G^1 cortatio M K chartacio NL uetustissimo] uetustis.simo P *ras.* uerussimo N 15 bibliotheca] bibliotecha VPG ML bibliotecha R K uenerabilis patriarchii] uenerabili patriarchi R N 17 relectum] relatum L codice] codicem N codicello L ambrosii] ambrosi B 18 interpractationis] interpretationis BG L interpretationes N interpretationis K euangelii] euuangelii L continens] contenens B 19 retulit] retullit P patris] pateris B^1 20 uoluntas] uoluntas P 22 collatum] colatum P conlatum B χορτάριον = ⟨cartatio⟩ *om.* VPG BR MNL K scriptum = γεγραμμένον 24 – 25 προσχθὲν … ῥώμης = ⟨qui … romae⟩ *om.* VPG BR MNL K 25 interpretante] interpractante B interpretantem N K 23 amabili] amabile V presbitero] presbytero B defensore] defensorem N magnae sanctae L et[1] *om.* N grammatico] graamatico V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

4 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς συνάξεως λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Πάλιν ἱππόδρομίαι*, ἔχουσα οὕτως·

Τούτων μοι μέμνησθε τῶν ῥημάτων πάλιν· χρήσιμος γὰρ αὐτῶν ἡ μνήμη τὴν εὐχὴν ἐξετάζουσιν ἔσται. εἶπε τὸν *προδότην*, προεῖπε τὴν πάντων *φυγὴν* καὶ τὸν αὐτοῦ *θάνατον*. *πατάξω* γάρ, φησί, *τὸν ποιμένα*. προεῖπε τὸν μέλλοντα αὐτὸν *ἀρνήσασθαι* καὶ πότε καὶ ποσάκις, μετὰ ἀκριβείας ἅπαντα, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα [μετὰ] ἱκανὴν αὐτοῦ τῆς προγνώσεως τῶν μελλόντων ἀπόδειξιν δούς, ἐλθὼν ἐπὶ τοῦ *χωρίου* εὔχεται. κἀκεῖνοι μὲν λέγουσι ὅτι ἐπὶ τῆς θεότητος, ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι τῆς οἰκονομίας. δικάσατε τοίνυν καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς τοῦ μονογενοῦς δόξης μηδενὶ κεχαρισμένην τὴν ψῆφον ἐνέγκετε. εἰ γὰρ καὶ ἐν φίλοις δικάζομαι νῦν, ἀλλ' ἀντιβολῶ καὶ δεόμαι ἀδέκαστον γενέσθαι τὴν κρίσιν, μήτε πρὸς ἐμὴν χάριν μήτε πρὸς ἐκείνων ἀπέχθειαν. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ αὐτόθεν δῆλον, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς θεότητος ἡ εὐχή. ⟨θεὸς γὰρ οὐκ εὔχεται⟩. θεοῦ γὰρ τὸ προσκυνεῖσθαί ἐστι, θεοῦ τὸ εὐχὴν δέχεσθαι, οὐ τὸ εὐχὴν ἀναφέρειν. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἀναισχυντοῦσιν, ἀπ' αὐτῶν τῶν ῥημάτων τῆς εὐχῆς ὑμῖν ποιήσαι πειράσομαι φανερόν, ὅτι τὸ ὅλον τῆς οἰκονομίας ἐστὶ καὶ τῆς κατὰ τὴν σάρκα ἀσθενείας. ὅταν γὰρ φθέγγεταί τι ταπεινὸν ὁ Χριστός, οὕτω φθέγγεται ταπεινὸν καὶ εὐτελές, ὡς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ταπεινότητος τῶν λεγομένων καὶ τοὺς σφόδρα φιλονεικοῦντας διυπνῆσαι πεῖσαι, ὅτι πολὺ τῆς ἀπορρήτου καὶ ἀφράστου οὐσίας ἐκείνης ἀποδέει τὰ ῥήματα. ἴωμεν τοίνυν ἐπ' αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς εὐχῆς· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.*

---

5 cf. Mt. 26,21 cf. Mt. 24,20 cf. Mt. 17,9 6 cf. Mt. 26,31 cf. Joh. 13,38 8 Mt. 26,36 21 – 21 Mt. 26,39

4 – 21 Iohannes Chrys., hom. de consubstantiali, PG 48,763,17 – 47

MT

7 [μετὰ] *del.* Lu 8 δοὺς *om.* M 10 τοῦ *om.* T ἐνέγκετε *coni.* Frohne | ἐνέγκητε MT 13 deus enim non orat = ⟨θεὸς ... εὔχεται⟩ *om.* MT 15 ὑμῖν] ἡμῶν T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

4 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Iohannis episcopi Constantinopoleos ex sermone facto ad eos qui ad missas non occurrerunt, cuius initium est: *Iterum circensia*, continens ita:

Horum mihi iterum memores estote uerborum; utilis enim eorum erit memoria de oratione conferentibus. dixit *proditorem*, praedixit omnium *fugam* et sui *mortem*. *percutiam* enim, ait, *pastorem*. praedixit quia eum *abnegaturus* fuisset et quando et quotiens, accurate omnia, et post haec omnia idoneam praescientiae futurorum dans probationem. ueniens ad *locum orat*, et illi quidem dicunt quia secundum deitatem, nos uero dicimus quia secundum dispensationem. iudicate itaque et (ad) ipsa unigeniti gloria nulli gratiam dantes sententiam profertote. si enim et contribulis iudicor nunc, sed supplico ac deprecor, ut absque praemio iudicium fiat, neque ad gratiam meam neque ad illorum odium. maxime quidem et ex hoc ipso manifestum est, quod non est diuinitatis ipsa oratio; deus enim non orat. dei enim est adorari, dei est orationem suscipere, non orationem offerre. uerum quia inuerecundi sunt, ex ipsis orationis sermonibus manifestum uobis facere pertemptabo, quia eorum dispensationis est et ipsius carnalis infirmitatis. quando enim humile quid loquitur Christus, sic loquitur humile et uile, quatenus immensitas humilium dictorum eriam eos, qui ualde contendunt, possit persuadere, quia nimis ab illa ineffabili atque inenarrabili essentia dis(t)ant haec uerba. ueniamus igitur ad ipsa uerba orationis: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis.*

VPG BR MNL K

1 iohannis] iohanis P constantinopoleos] constantinopeleos V constantinopoleus BR constantinopolitani L 2 ex] et VPG eos ... ad *om.* G missas] missa N initium] inicium G est *om.* M iterum *om.* K iterum circensia] umerecensi L 3 continens] contenens B 4 mihi] michi G N enim *om.* R eorum *om.* L 4 – 5 de oratione] deo rationem ML K 5 deo rationem N 5 dixit] predixit BR M (*cf.* 293,13: suscipere) proditorem] proditorum VPG M sui = αὐτοῦ 6 enim] enit L ait *om.* M pastorem] postorem V¹ pastorem ait G quia cum abnegaturus fuisset] qui cum negaturus fuerat RG quotiens] quociens RG 7 accurate] accusate VP R NL K acusante G idoneam] ydoneam R N praescientiae] praescienria BR probationem] probatio P¹ 9 quia *om.* G (ad) = πρὸς] ab VPG BR MNL K ipsa] ibsa G¹ nulli] nullam V nulla PG¹ gratiam] graria P 10 profertote] proferere VP proferte G contribulis] cum tribulis V sed] set P¹ supplico] subplico P ac] hac P¹ N hacc P¹ deprecor] deprecor PG R MNL 11 absque] abque K praemio] premio VPG R ML K prentium N iudicium] iuditium V meam P¹ *add.* odium] hodium K 12 et *om.* R ipso] ipsa MNL diuinitatis] diuinitates V oratio] ratio L 13 orat] erat RG K orationem] enorationem N suscipere] persuscipere VP offerre] offererre VP¹ 14 uerum] uerem VP¹ uere P² uirum R inuerecundi] inuerecondi V ipsis] ipsius VPG B MNL K orationis] rationis L 15 pertemptabo] pertemptauo V pertemptacio P (u-ci) pertentabo K quia] qui V² enim *om.* G 16 quatenus] quatinus G² immensitas] immensitas M 17 eos ... persuadere = τοὺς φιλονεικοῦντας πεῖσαι persuadere] perspadere G ab illa] ad illam MNL (d-b) ineffabili] ineffabilem M inesrimabili L 18 inenarrabili essentia] inenarrabilem essentiam M dis(t)ant = διαθέιτ] dissonant VPG BR MNL K ipsa] ipsam VP¹ uerba] uerbam V orationis] oracionis P 19 possibile] posibile P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

5 Καὶ μετὰ βραχέα·

Ἐρώτησον τὸν αἱρετικόν· θεὸς δειλιᾷ καὶ ἀναδύεται καὶ ὀκνεῖ καὶ *λυπεῖται*; κἂν εἴπῃ ὅτι „ναί", ἀπόστηθι λοιπὸν καὶ στῆσον αὐτὸν κάτω μετὰ τοῦ διαβόλου, μᾶλλον δὲ κἀκείνου κατωτέρω. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος τολμήσει τοῦτο εἰπεῖν· ἂν δὲ εἴπῃ, ὅτι οὐδὲν τούτων ἄξιον θεοῦ, εἰπέ, οὐκοῦν οὐδὲ εὔχεται θεός; χωρὶς γὰρ τούτων καὶ ἕτερον ἄτοπον ἔσται αὐτοῦ, εἰ θεοῦ τὰ ῥήματα εἴη· οὔτε γὰρ *ἀγωνίαν* μόνον ἐμφαίνει τὰ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ δύο θελήματα, ἓν μὲν υἱοῦ ἓν δὲ πατρὸς ἐναντία ἀλλήλοις. τὸ γὰρ εἰπεῖν· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*, τοῦτό ἐστιν ἐμφαίνοντος. τοῦτο δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοί ποτε συνεχώρησαν, ἀλλ' ἡμῶν ⟨ἀεὶ⟩ λεγόντων· *ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἓν ἐσμέν* ἐπὶ τῆς δυνάμεως, ἐκεῖνοι ἐπὶ τῆς θελήσεως τοῦτο εἰρῆσθαί φασι, λέγοντες πατρὸς καὶ υἱοῦ μίαν εἶναι βούλησιν. εἰ τοίνυν πατρὸς καὶ υἱοῦ μία βούλησίς ἐστι, πῶς φησιν ἐνταῦθα· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*; ἂν μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς θεότητος ⟨τὸ⟩ εἰρημένον εἴη τοῦτο, ἐναντιολογία τις γίνεται καὶ πολλὰ ἄτοπα ἐκ τούτου τίκτεται· ἂν δὲ ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἔχει λόγον τὰ εἰρημένα, καὶ οὐδὲν γέγονεν ἂν ἔγκλημα· οὐ γὰρ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν τὴν σάρκα ⟨ἐστὶ⟩ κατάγνωσις· φύσεως γάρ ἐστι τοῦτο. αὐτὸς δὲ τὰ τῆς φύσεως ἅπαντα *χωρὶς ἁμαρτίας* ἐπιδείκνυται καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας, ὥστε τὰ τῶν αἱρετικῶν *ἐμφράξαι στόματα*. ὅταν οὖν λέγῃ ὅτι *εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο* καὶ *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*, οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ' ἢ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται φοβουμένην θάνατον· τὸ γὰρ φοβεῖσθαι θάνατον καὶ ἀναδύεσθαι καὶ *ἀγωνιᾶν* ἐκείνης ἐστί. νῦν μὲν οὖν αὐτὴν ἐρήμην ἀφῆσι καὶ γυμνὴν τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἵνα αὐτῆς δείξας τὴν ἀσθένειαν πιστώσηται αὐτῆς καὶ τὴν φύσιν, νῦν δὲ αὐτὴν ἀποκρύπτει, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος ἦν. ὥσπερ γάρ, εἰ διὰ παντὸς τὰ ἀνθρώπινα ἐπεδείκνυτο, τοῦτο ἂν ἐνομίσθη, οὕτως, εἰ διὰ παντὸς τὰ τῆς θεότητος ἐπετέλει, ἠπιστήθη ἂν ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος. διὰ τοῦτο ποικίλλει καὶ ἀναμίγνυσι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ πράγματα, ἵνα μήτε τῇ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως μήτε τῇ Μαρκίωνος

---

2 cf. Lc. 22,43 6 cf. Lc. 22,44 7 – 8 Mt. 26,39 9 Joh. 10,30 11 Mt. 26,39 13 cf. Hebr. 4,15 16 Ps. 106,42 16 – 17 Mt. 26,39 19 cf. Lc. 22,44

---

2 – 296,2 Iohannes Chrys., hom. de consubstantiali, PG 48,765,15 ab inic – 766,25; cf. Doctrina patrum 18 VII p. 119 10 – 19 cf. ACO ser. II vol. I p. 288,7 – 19

MT

---

2 *cf.* 296,2 3 τοῦ *om.* T 4 εἴπῃ *om.* M 5 τούτων Migne | τούτου MT 5 – 6 αὐτοῦ εἰ M | ἂν τοῦ T Migne 6 εἴη MT] ἢ Migne 8 δὲ *om.* M 9 semper = ⟨ἀεὶ⟩ *om.* MT 12 ⟨τὸ⟩ *om.* MT (*cf.* ACO ser. II vol. 1, p. 288,11) 14 ⟨ἐστὶ⟩ *om.* MT (*cf.* ACO ser. II, vol. 1, p. 288,13) 22 ἐπεδείκνυτο τοῦ τοῦτο M 24 τῇ'] τοῦ T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et post pauca:

Interroga hereticum: deus formidat et supersidet et pigritat et *tristatur*? et si dixerit „etiam", recede iam et statue[t] illum deorsum cum diabolo, magis autem et illo inferiorem. neque enim ille audebit hoc dicere, sin autem dixerit, quia nihil horum dignum est deo, dic, ergo nec orat deus? absque istis enim et aliud inauditum erit, si haec dei fuerint uerba; neque enim aestuationem tantummodo indicant ipsa uerba, sed et duas uoluntates, unam quidem filii aliam uero patris, contrarias ad alterutrum. quod enim dictum est: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*, hoc insinuantis est. hoc autem nec illi aliquando permiserunt, sed nobis semper dicentibus: *ego et pater unum sumus* in maiestate, illi in uoluntate hoc dictum esse inquiunt, dicentes patris et filii unam esse uoluntatem. si igitur patris et filii una est uoluntas, quomodo hic dicit: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis*? si enim diuinitate quod dictum est sit, hoc contradictio erit et multa inaudita ex hoc generantur; si autem de carne habet rationem quae dicta sunt, et nullum ex hoc erit scandalum; nec enim nolle mori carnem reprehensio est, quoniam hoc naturae est. ipse autem quae naturae sunt omnia *absque peccato* ostendit et cum multa abundantia, ut etiam hereticorum *opturet ora*. quando autem dicit: *si potest fieri, transeat a me calix iste* et: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*, nihil aliud ostendit, nisi quia carnem uere indutus est timentem mortem; mortem enim timere et dubitare *et anxiari* illius est. nunc quidem eam destitutam reliquit et nudatam ex propria operatione, ut demonstrans eius infirmitatem credibilem eius faciat et naturam, nunc uero eam abscondit, ut di⟨s⟩cas quod non erat purus homo. quemadmodum enim, si semper humana demonstrasset, hoc utique crederetur, ita, si semper quae deitatis sunt effecisset, incredibilis utique fuisset ipsius dispensationis ratio. propterea uariat et intermiscet et uerba et causas, ut neque Pauli

VPG BR MNL K

2 interroga = ἐρώτησον | interrogo VPG BR MNL K supersidet] supersedet R superridet N dixerit | dixerat V¹ 3 statue[t]] statuat V¹ (στῆσον = statue *cons.* Frohne) diabolo] diabulo VP dyabolo R et in illo V¹ 4 enim *om.* V audebit] au-debit P *ras.* audiuit N nihil] nichil RG N est *om.* R 5 orat] erat R absque istis] absquestis VP K abque M¹ absque M² absqua estis NL fuerint] fuerit P¹ 6 enim *om.* L aestuationem] estuationem V K estuationem L indicant = ἐφαίνετ᾽] indicat VP K indegant B intelligant R indicant G MNL 7 aliam] alia N uero] ueru V¹ ad] in BR est *om.* G 8 insinuantis] insinuatus V¹ insinuanis R insinuatis G¹ permiserunt] promiserunt L 9 in maiestate = ἐπὶ τῆς δυνάστως 10–11 si ... uoluntas *om.* K 11 una est uoluntas] unam esse uoluntatem N uoluntas] uolumtas P 12 diuinitate] diuinitatem B hoc contradictio] autem contradicio G contradictio] conteadiccio V 13 autem.dc V *ras.* habet] habent G rationem] racionem V et] ut L 14 nolle] nulle V reprehensio] ecprachensio B naturae] natura V natus N 15 sunt *om.* N abundantia] habundantia V²G R NL ut] aut K 16 opturet] obturet P BR MNL K opturet et ora V² ora] hora B ore N 17 sicut²] sicu V nihil] nil G nichil R N uere *om.* G 18 anxiari] anexiari K 19 destitutam] distituram B reliquit] reliquid BG N nudaram] nudara N ex] er VPG propria] propia P 20 credibilem] credebilem V naturam] natura VP²G NL di⟨s⟩cas = μάθῃς] dicas VPG BR MNL dicat K 21 purus] porus V¹ puris R pater L si] sit L demonstrasset] demonstrasiset V¹ 22 quae deitatis] quem deitati N effecisset] efecisset P efficisset B incredibilis] incredibis V¹ 23 dispensationis] disputationis L ratio] racio G oratio R N propterea uariat] propter euariat V uariat et] uaria M *om.* N intermiscet] tra misset B ipse miscet R intermisticet N uerba et] uerbiet N 23–297,1 pauli samosateni] paulus amosatheni VP¹ pauli samosatam R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ Μανιχαίου νόσῳ καὶ μανίᾳ παράσχῃ πρόφασιν. διὰ τοῦτο καὶ προλέγει τὸ ἐσόμενον ὡς θεὸς καὶ ἀναδύεται πάλιν ὡς ἄνθρωπος.

Ἥτις χρῆσις ὡσαύτως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχαν τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, καὶ ἐστοίχησεν.

6 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου εἰς τὸ ῥητὸν ἔνθα φησί· *καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας*, ἔχουσα οὕτως·

Ὥσπερ οἱ τὸ σῶμα θεραπευόμενοι ἐκόντες ὑπομένουσι τὴν ἐν ταῖς θεραπείαις ἀλγηδόνα, οὐχ ὡς α⟨ἰ⟩ρετὴν ἀλλ' ὡς ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς περιγινομένην ὑγείαν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ σωτὴρ φευκτὸν μὲν καθ' ἑαυτὸν καὶ ⟨ἀ⟩ηδῆ παρῃτεῖτο τὸν θάνατον, ὑπέμεινε δὲ αὐτὸν μακροθύμως, ἵνα ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους πολυτρόπως διὰ τῆς τοιαύτης ὠφελήσῃ οἰκονομίας. οὐ μόνον γὰρ τὸ λύτρον προσενεγκὼν ἐλευθέρους ἡμᾶς πάσης ἁμαρτίας γενέσθαι παρεσκεύασεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ὥσπερ τινὰ ἀπαρχὴν τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἐπιδείξας τὴν κοινὴν καθόλου ἐβεβαίωσεν ἀνάστασιν. ἴσως δὲ καί, εἰ μὴ παρῃτήσατο, ὑπελήφθη ἂν θρασύτητι καὶ ἀπονοίᾳ αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸν θάνατον ἐληλυθέναι. νῦν δὲ διὰ τῆς προσευχῆς αὐτὸν παραιτησάμενος τὴν ὑπερβολὴν παρέστησε τῆς τῶν ἀνελόντων αὐτὸν κακίας· *παρελθέτω οὖν τὸ ποτήριον* εἰρηκὼς ἐπήγαγε· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*. καὶ ἴδιον μὲν θέλημα ἔχειν ἐναργῶς παρίστησι, προκρίνει δὲ

8 Mt. 26,40 13 cf. Mt. 20,28 13 – 14 cf. Rom. 6,18 14 – 15 cf. 1. Cor. 15,20 – 23 18 – 19 Mt. 26,39

9 – 298,2 Iohannes Chrys., in Matth. hom., unde?

MT

2 ἀναδύεται = supervedit (*cf.* 294,2) 4 πατριαρχείου] πατριαρχίου T ταύτης om. M 6 αὐτοῦ¹ om. M (*cf.* 290,19) 7 ἐκ om. T 10 α⟨ἰ⟩ρετὴν] ἀρετὴν MT 11 ⟨ἀ⟩ηδῆ] ἡδὴ MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Samosateni neque Martionis et Manichei egritudini et furori occasionem tribuat. ideirco et predicit quod futurum est ut deus et supersedit iterum ut homo.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio, qui est de bibliotheca uenerabilis patriarchii huius a deo conseruandae regiae urbis, et constitit.

6 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Iohannis archiepiscopi Constantinopoleos de interpretatione euangelii secundum Marheum de texto ubi ait: *et uenit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes*, continens ita:

Quemadmodum qui corpore curantur sponte sustinent dum curantur dolorem, non quasi uirtutem, sed ut necessarium propter salutem, quae ab ea conquiritur, eodem modo et saluator effugiendum quidem secundum id quod est ΗΔΗ iam recusabat mortem, sustinuit autem eam magnanimiter, ut nobis hominibus multifariae per huiusmodi dispensationem prodesset. non solum enim ΛΥΤΡΟΝ redemptionem offerens liberos nos omni peccato fieri ΠΑΡΕΣΚΕΥΑΣΕΝ preparauit, sed et corpus ut quasdam primitias resurrectionis mortuorum ostentans communem omnium confirmauit resurrectionem. forsitan autem et, si non recusasset, aestimatus esset utique quod ΘΡΑΣΥΤΗΤΙ audacia adque ΑΠΟΝΟΙΑ contemptu ultro ad mortem uenisset. nunc autem orando id recusans inmoderatam ostendit pertimentium eum malitiam; *transeat* ergo *calix*, inquiens, subiunxit: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*. et suam quidem uoluntatem habere se

VPG BR MNL K

3 samosateni | samose.theni P² *ras.* samosatheni G samosatene N martionis] maccionis P² MNL K manichei] manicheim B egritudini] egretudini PG M occasionem] occansionem B ocasionem G 4 predicit] predicet B supersedit] superdit M¹ 5 similiter] iterum G collatum] conlatum B consolatum R membranatio] membranacio P²G ML K bibliotheca] blibliotheca V biblioteca P M 6 uenerabilis] uenerabili N patriarchii] paterriarchii V¹ 6 relectum] relatum L codice] codicae N archiepiscopi] episcopi K 7 constantinopoleos] constantinopoleus BR iustianopoleos N interpretatione] interpraetatione B interpereatione L K euangelii] aeuangelii N cuuangelii L texto] texeu V teato K ait] at B¹ 8 ad discipulos suos] a discipulis suis V continens] contenens B ita] itaque L 9 quemadmodum] quemammodum P dolorem] dolores L 9–10 οὐχ ὡς ἀρετὴν = non quasi uirtutem G MNL K non queritur uirtutem VP non quasi uirtuee BR (non quasi (quesitum) = οὐχ ὡς ἀρετὴν²) 10 ut *om.* BR necessarium] necessario BR MNL neccium K ab] ad R conquiritur] conquecitur BR 11 et] est K saluator] saluatur V ΗΔΗ] ΝΔΝ V nan R ΗΔΗ MN K ΗΔΗ L 12 sustinuit] sustenuit B sustinu K multifariae] multifariam M multifarie L 13 prodesset] prodesse VPG NL K ΛΥΤΡΟΝ] ΑUTPON VG aitpon R ΑΥΤΡΟΝ MN K ΑRTPON L redemptionem] redemtionem P redeptionem G offerens] ofterens P liberos] libros N 14 peccato fieri] peccatori N ΠΑΡΕΣΚΕΥΑΣΕΝ] ΝΑΡΕΣΚΕΥΑΣΕΝ V ΠΑΡΕΣΣΚΕΥΓΑΣΕΝ PG Παρεκεαcεn R ΠΑΡΕΣΗΕΥΑΣΕΝ L ΠΑΡΕΣΡΕΥΑΣΕΝ K corpus ut] corporis BR primitias] primicias G 14–15 resurrectionis] resurreptionis L 15 ostentans] ostendans V¹ communem] commonem N¹ omnium] quoque BR 16 si *om.* R NL K recusasset] recossaser V recusaset G recuset N aestimatus] estimatus ML K ΘΡΑΣΥΤΗΤΙ] ΘΡΑΣΥΤΙΤΙ VPG ΘΡΑΣΥΤΗ B θρacytuti R ΘΡΑΣΥΤΗΤΙ M ΣΥΓΗΤΙ N ΘΡΑΣΥΤΗΠ L adque] atque BRG MNL K 17 ΑΠΟΝΟΙΑ] ΑΠΟΝΟΥΔ V ΑΠΟΝΟΥΑ P ΑΠΝΟΙΑ B annoia R ΑΠΟΝΟΥΤΑ M contemptu] contemtu B concepium K [1-c] uenisses] uenisse *corr.* Lu autem *om.* M orando] morando K recusans] recusasset L¹ 17–18 inmoderatam] inmoderantem V immoderatam P M K inmoderata NL 18 ostendit] ostendet VP malitiam] maliciam G malitia NL subiunxit] subiunxit BRG MNL K 19 uerumtamen] uerumtamen K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πανταχοῦ τοῦ Ἰδίου τὸ πατρικὸν θέλημα, καὶ ἐν πᾶσι τὸ τοῦ πατρὸς προστίθησι συντρέχων αὐτῷ καὶ σύμφωνον ἑαυτὸν δεικνὺς τῆς ἐκείνου βουλῆς.

Ἤτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῷον τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον ὡσαύτως τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

7 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ περὶ τριάδος καὶ σαρκώσεως λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Οἱ κακοτέχνως τὰς θείας γραφάς*, ἔχουσα οὕτως·

Καὶ ὅταν λέγῃ· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω (ἀπ' ἐμοῦ) τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα γένηται, ἀλλὰ τὸ σόν. τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής*, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ὅπερ ἐστὶ τῆς σαρκός, τὸ δὲ θεϊκόν. τὸ γὰρ ἀνθρώπινον διὰ τὴν ἀσθενείαν τῆς σαρκὸς παραιτεῖται τὸ πάθος, τὸ δὲ θεϊκὸν αὐτοῦ *πρόθυμον*. ὥσπερ γὰρ ὁ Πέτρος ἀκούσας περὶ τοῦ πάθους ἐδειλίασε καὶ εἶπεν· *Ἱλεώς σοι, κύριε, ἐπιτιμῶν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος λέγει· ἄπελθε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων*, οὕτως καὶ ἐνταῦθα νοεῖται· *γενόμενος γὰρ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων*, παραιτεῖται τὸ πάθος ὡς ἄνθρωπος, θεὸς δὲ ὢν καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν θεϊκὴν ἀπαθὴς ὑπάρχων προθύμως ἀνεδέξατο τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον, διότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ θανάτου.

Ἤτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι κροκωτοῖς ⟨ὡσαύτως⟩ τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

9–10 Mt. 26,39 + 41 13–15 Mt. 16,23 15–16 Phil. 2,7

9–18 Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos, PG 26,1021 B 10 – 1024 A 2

MT

1 πανταχοῦ om. M προστίθησι] πρατίθησι M 4 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 6 ἀθανασίου M *lac.* 9 a me = ⟨ἀπ' ἐμοῦ⟩ om. MT 13 σοι] σὺ T 19 adaeque = ⟨ὡσαύτως⟩ om. MT 20 πατριαρχείου] πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

⟨manifeste⟩ demonstrauit, praeponit autem ubique suae paternam uoluntatem et in omnibus adnectit illam quae patris est ei concurrentem concordemque se ostendit illius uoluntati.
Quod testimonium similiter collatum est cum codice chartatio, qui est de bibliotheca similiter uenerabilis huius patriarchii, et conuenit.

7 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Athanasii archiepiscopi Alexandriae ex libro de trinitate et incarnatione, cuius est initium: *Quiqui callide diuinas scripturas*, continens ita:

Et quando dicit: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non mea uoluntas fiat, sed tua. spiritus quidem prumptus, caro autem infirma*, duas uoluntates hic ostendit, unam quidem humanam, quae est carnis, aliam autem diuinam. nam humana propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuina autem eius prumpta. sicut et Petrus audiens de passione formidauit et dixit: *propitius sis tibi, domine*, increpauit autem ei dominus dicens: *uade retro me satanas, scandalum mihi es, quia non sapis ea quae dei sunt, sed quae hominis*, ita et hic intellegitur: *factus* quippe *in similitudine hominum* recusat passionem ut homo, deus uero existens et secundum essentiam diuinam impassibilis, prumpte accepto tulit passionem et mortem, eo quod inpossibile erat tenere illum a morte.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio crocato, qui est adaeque de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et conuenit.

VPG BR MNL K

1 ⟨manifeste⟩ = ἐναργῶς | ἐνεργῶς = efficaciter VPG BR MNL K praeponit | proponit M^1NL ubique] ubi B suae] sue VP^1 2 adnectit] adnunc.rit V^1 *ras.* annectit V^1P^1 a. .ectit P^1 *ras.* se P^1 *add.* 3 uoluntati] uoluntatem VP uoluntate G 4 similiter *om.* K collatum] conlatum B collatum est *om.* N cum] com V cum eo codice L chartatio] carthatio V chartacio P^1 cartacio B cartatio M carthacio NL bibliotheca | biblioteca V M 5 uenerabilis | uenerabili N conuenit] constitit BR (*cf.* 299,20) 7 item] ita ML codice | conidice V (*cf.* 301,1) athanasii] anthasii V atanasi B atanasii R archiepiscopi | archiepiscopi V alexandriae] alexandrinae G alexandrini L 8 est *om.* K initium] inicium VPG quiqui] quid qui VP qui G quisquid N callide] calide VP 9 continens] contenens B 10 quando] quan V^1 possibile | posibile V^1 uerumtamen | uerumptamen R uerumtamen N 11 quidem] autem L prumptus] prumtus P promptus RG MNL K promptus est caro RG L infirma] firma V duas | dua V^1 12 humanam] humana V humana | humanam V NL K 13 infirmitatem] infirmitatis B refugiebat] refugebat L diuina | deuina V diuinam N K prompta] prompta P^2G R ML promptam N K 14 audiens *om.* M formidauit] formidauid B^1 (dauid) propitius | propitius G K sis] sit N increpauit] increpauit G 15 et] *om.* R eum MNL dominus ei K dominus] dominum N uade] uada V satanas] sathanas R L K mihi] michi N sapis] sapi B^1 16 ita] itaque K intellegitur] intelligitur RG ML K 17 homo] homomo V^1 essentiam] essentia V diuinam essentiam K impassibilis] impassibilis ML 18 prumpte | prompte BRG^1 MNL K accepto tulit = ὑπεδέξατο (*cf.* 171,6: suscipiebat) tulit] tullit P impossibile] impassibile G impossibile ML erat *om.* N tenere] teneri ML K 19 similiter *om.* G collatum] colatum P conlatum B consulatum R membranario] membrenatio V membranacio G L K adaeque] adae. que K *ras.* 20 bibliotheca] biblioteca P M bibliotecha R K uenerabilis] uenerabili VP^1 N patriarchii] patriarchi VP conuenit | constitit BR (*cf.* 299,5)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

8 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης ἐκ τοῦ πρὸς Ἀπολινάριον τὸν αἱρετικὸν ἀντιρρητικοῦ λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Καλὸν ἂν γένοιτο προοίμιον*, ἔχουσα οὕτως·

〈Ἀπολιναρίου·〉 Ἀλλὰ ταράσσονται, φησί, τὴν τῶν ἀπίστων ταραχήν. 〈Γρηγορίου·〉 Καθ' ἡμῶν χρῆται τῇ λοιδορίᾳ ταρασσομένους καὶ ἀπίστους ἀποκαλῶν τοὺς τῇ εὐαγγελικῇ φωνῇ μὴ ἀνεξετάστως προσέχοντας, ἡ φησι· 〈*πάτερ,*〉 *εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν μὴ τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω θέλημα.* τούτοις δὲ προστίθησι τὴν ἰδίαν λέξιν ἔχουσαν οὕτως· Ἀπολιναρίου· Καὶ οὐ μνημονεύουσιν, ὅτι τὸ θέλημα τοῦτο ἴδιον εἴρηται οὐκ ἀνθρώπου τοῦ ἐκ γῆς, καθὼς αὐτοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ 〈τοῦ〉 θεοῦ *τοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ.*

Γρηγορίου· Τί ἂν ἐξεύροι τις τοιοῦτον εἰπεῖν; οὐ λέγω τούτων τινά τῶν ἐπὶ αἱρέσει κατεγνωσμένων, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν ἀσεβείας τε καὶ *τοῦ ψεύδους πατέρα* εὑρεῖν τι τῶν εἰρημένων εἰς βλασφημίαν δεινότερον. ἆρα οἶδεν ὁ λογογράφος ἃ φθέγγεται; ὁ θεὸς ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς τὸ ἴδιον τῆς θεότητος θέλημα παραγράφεται καὶ οὐ βούλεται εἰς ἔργον ἐλθεῖν, ὅπερ βούλεται· οὐκοῦν μεμέρισται τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὰ θελήματα; καὶ πῶς ἂν εἴη κοινὸν ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ θέλημα; πῶς δ' ἂν ἡ τῆς φύσεως ταυτότης τῇ διαφορᾷ τῶν θελημάτων ἐμφαίνοιτο; ἀνάγκη γὰρ πᾶσα σύνδρομον εἶναι τῇ φύσει τὴν βούλησιν, καθώς φησί που ὁ κύριος· *οὐ δύναται δένδρον καλὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς ἀγαθοὺς ποιεῖν.* καρπὸς δ' ἂν εἴη φύσεως ἡ προαίρεσις, ὥστε ἀγαθῆς μὲν ἀγαθὴν εἶναι, κακῆς δὲ τοιαύτην. εἰ οὖν διάφορος ἐπὶ πατρός τε καὶ υἱοῦ

6–7 Mt. 26,39 7 Lc. 22,42 11 Joh. 8,44 18–19 Mt. 7,18

4–304,18 Gregorius Nyss., Antirrheticus adv. Apoll., PG 45,1192 A 1 – 1156 A 15; ed. Müller, p. 179,8 – 182,5

MT

---

2 ἀπολιναρίου] ἀπολλιναρίου Τ 4 apollinarii 〈ἀπολιναρίου〉 *om.* MT Mü gregorii 〈γρηγορίου〉 *om.* MT Mü 5 τῇ' *om.* T 6 μὴ *add.* T, *om.* Mü 〈πάτερ〉 *om.* Mü *et transl.* 6–7 τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ Mü 8 ἀπολιναρίου M *marg.*, *om.* T Mü μνημονεύουσιν, φησίν, ὅτι Mü 9–10 ἀλλὰ τοῦ θεοῦ Mü 11 γρηγορίου M *marg.*, *om.* T Mü 12 οὐδέ] οὐδ' Mü 15 τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πατρὸς Mü 18 ποιεῖν πονηρούς M 19 ποιεῖν ἀγαθούς M 20 τε *om.* Mü (*cf.* App.)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

8 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Gregorii episcopi Nisae ex libro ΑΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΥ oppositionum aduersus Apollinarem, cuius est initium: *Bonum utique erit exordium*, continens ita:

Apollinarii: Sed turbantur, inquid, infidelium perturbatione. Gregorii: Aduersus nos contumeliis utitur turbulentos et perfidos appellans eos, qui euangelicae uoci non citra examinatione adtendunt, quae ait: *si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non mea, sed tua fiat uoluntas.* his autem adiungit proprium dictum continens ita: Apollinarii: Et non memorant quia uoluntas ista propria dicta est non hominis terreni, sicut ipsi putant, sed dei, *qui de celo discendit.*

Gregorii: Quisnam adinueniet tale aliquid dicere? non dico horum aliquem, qui in herese denotati sunt, sed nec ipsum impietatis adque *falsitatis patrem* arbitror adinuenire aliquid ad blasphemiam callidius quamquae dicta sunt. putasne scit uerborum scriptor quae loquitur? deus de celo descendens propriam ipsius deitatis uoluntatem ΠΑΡΑΓΡΑΦΕΤΑΙ exceptat et non uult ad effectum uenire, quod uult; ergo diuisae sunt patris et filii uoluntates? et quomodo ergo erit communis in utrisque uoluntas? quomodo utique identitas naturae differentia uoluntatum insinuabitur? omnino enim necesse est naturae uoluntatem concurrere, sicut alicubi dominus ait: *non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere.* fructus utique naturae erit affectus, ut profecto bone bona sit, malae autem talem. si itaquae differens est in patre et filio fructus

---

VPG BR MNL K

---

1 est *om.* N ex¹ | ox N codice] coridice V *(cf. 399,7)* codicello K gregorii] grigorii V nisae | nisi VP nisae M nyse N myse L. 2 ΑΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΥ] ΑΝΤΙΡΡΤΙΚΟΥ V ΑΝΤΙΡΡΙΤΙΚΟΥ PG anepputikoy R ΑΝΤΙΡΡΗΤΙΡΟΥ N ΑΝΤΙΡΡΗΤΙΚΟΥ L. oppositionum] obpositione B oppositione R oppositionum G apollinarem] appollonarem V apolinarem BR appollinarem G N initium] inicium G 2 – 3 erit utique BR 3 erit] erat VG continens] contenens B¹ 4 apollinarii] appollinari VP apollinari. G *ras.* apolonarii B apolinari B apollenarii M turbantur] turbabuntur G turbatur K inquid] inquit RG ML K infidelium] infilium N perturbatione] perturbationem G K (ταραχήν) gregorii] gregrii V¹ 5 turbulentos] turbulentus V turbulentes G turbolentus BR perfidos] perfidus V perfideos R appellans] apellans V M euangelicae] euangelice NL citra] cetera B¹R cetra B² 6 examinatione] examinationem P K examinacionem G adtendunt] attendunt PG ML K 7 uoluntas fiat sed tua R mea uoluntas sed G uoluntas fiat K uoluntas *om.* G continens] contenens B¹ 8 apollinarii] apollonarii V¹P apolinarii BR apollenarii M appollenarii N et *om.* N terreni] terrenis M 9 ipsi] isti R L celo] caelo BG M discendit] descendit RG MNL K 10 tale] tali N 10 – 11 in herese] inherere V in haeresi P in hac re G in here N 11 denorati] donati V impietatis] impiaetatis V adque] atque P¹ BRG MNL K arbitror] a.bitror M² *ras.* 11 – 12 aliquid adinuenire K 12 blasphemiam] blasfemiam PG callidius] calidius V¹ quamquae] quamque V NL que K putasne scit] putas nescit VG NL uerborum scriptor = ὁ λογογράφος *(cf. 303,7:* uerbi scriptor) 13 descendens] discensens V¹ discendens V²P 13 – 14 ΠΑΡΑΓΡΑΦΕΤΑΙ] ΝΑΡΑΓΡΑΦΕΤΕ V ΠΑΡΑΓΡΑΦΕΤΕ P ΠΑΡΑΓΡΑΦΤΑΙ B naparpaerai R ΠΑΡΑΦΕΤΑΙ N ΠΑΡΑΓΙΡΑΦΕΤΑΤ K 14 exceptat] exeptat M uult] uul V¹ uenire ad effectum K effectum] efectum P affectum R M 14 – 15 uoluntates et filii L 16 identiras] indempritas R indeitate M identitatis K naturae¹] natura N differentia] differentiae *corr.* Lu uoluntatum] uoluntatem G enim *om.* G 17 concurrere] concurere V¹ alicubi] alibi P¹ R M malos fructus B fructus] fructos B¹ K 18 arbor] arbo V¹ fructus¹] fructos B¹ K bonos] bonus V fructus²] fructos V² fructis N urique] tique V¹ naturae] natura G 18 – 19 ut profecto P² *marg.* 19 profecto bone] pro fructu bono K bone] bene V BR NL K baene P bona] buna V¹ malae] mala VP male BR NL autem male talem G talem] mala BR *om.* N pro malo K si itaquae] sitaque B¹ si itaque P² B²RG MN fructus] fructos BG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὁ καρπὸς τοῦ θελήματος, διάφορον ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ τὴν ἑκατέρων φύσιν ὁμολογεῖν. τί οὖν πολεμεῖται ὁ Ἄρειος; τί δὲ οὐκ αὐτομολοῦσι πρὸς τὸν Εὐνόμιον, ὃς διαιρῶν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὴν φύσιν συνδιατέμνει τῇ φύσει τὴν βούλησιν καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα κατασκευάζει τὸ τῆς οὐσίας ἀλλότριον, τῷ ὑποβεβηκότι πρὸς τὸ ὑπερέχον συνδιασχίζων
5 τὸν τῆς θεότητος λόγον; πάλιν δὲ τὸ παρ' αὐτοῦ ῥηθὲν ἀναλάβωμεν· ⟨Ἀπολιναρίου·⟩ Καὶ οὐ μνημονεύουσιν, ὅτι τὸ θέλημα τοῦτο ἴδιον εἴρηται, οὐκ ἀνθρώπου τοῦ ἐκ γῆς, καθὼς αὐτοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ θεοῦ *τοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ*. ⟨Γρηγορίου·⟩ Ποῖον θέλημά φησιν ὁ λογογράφος; ὃ βούλεται μὴ γενέσθαι ὁ κύριος λέγων πρὸς τὸν πατέρα· *μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω*. ἆρα συνίησι, ποίᾳ πέπτωκεν αὐτῷ ὁ λόγος
10 ἐναντιότητι; ἐγγίζει τὸ πάθος καὶ ὅσον οὔπω μέλλει *ὁ προδότης* ἐφίστασθαι *μετὰ τοῦ πλήθους* καὶ τότε γίνεται ἡ τοιαύτη εὐχή. ὁ εὐχόμενος ἄνθρωπος ἢ θεός; εἰ θεὸν εἶναι τὸν εὐχόμενον οἴεται, ἴσην αὐτῷ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐνορᾷ τὴν ἀσθένειαν. πῶς οὖν θεὸς ὁ μηδὲν οἰκοθεν ἀγαθὸν ἔχων, ἀλλὰ τῆς ὑπερκειμένης συμμαχίας δεόμενος; εἶτα πῶς καταγινώσκει ἡ θεότης τοῦ ἰδίου θελήματος; ἀγαθὸν ἦν ἢ κακόν, ὃ ἠβούλετο; εἰ μὲν γὰρ
15 ἀγαθόν, διὰ τί οὐκ εἰς πέρας ἄγεται ⟨ὃ ἠβούλετο;⟩ εἰ δὲ κακόν, τίς πρὸς τὸ κακὸν τῇ θεότητι ἡ οἰκείωσις; ἀλλ' ὅπερ ἔφην, ὅτι οὐ συνίησιν εἰς τὸ ἐναντίον περιτρέπων τὸν λόγον. εἰ γὰρ τοῦ μονογενοῦς ἐστι θεοῦ ἡ φωνὴ ἡ λέγουσα· *μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα γενέσθω, ἀλλὰ τὸ σόν*, αὐτὸς ὁ λόγος περὶ ἑαυτὸν ἀεὶ διά τινος ἐναντιότητος στρέφεται καὶ οὐδαμοῦ τὸ στάσιμον ἔχει. ὁ γὰρ μὴ βουλόμενος τὸ ἴδιον θέλημα γενέσθαι, αὐτὸ τοῦτο βούλεται
20 πάντως, τὸ μὴ γενέσθαι ὃ βούλεται. πῶς οὖν ἡ εὐχὴ πρὸς πέρας ἀχθήσεται λέγοντος, ὅτι τοῦτο θέλω, ἵνα ὃ θέλω μὴ γένηται; πρὸς τοὐναντίον πάντως τοῦ σπουδαζομένου περιτραπήσεται καὶ ἀμηχανήσει καθ' ἑκάτερον ὁ τῆς τοιαύτης ἐπαΐων εὐχῆς. ὅπερ γὰρ ἂν ποιήσῃ, πρὸς τὸ ἀβούλητον τῷ εὐχομένῳ περιτρέπει τὴν ἔκβασιν. ποιήσει τὸ θέλημα

9 Lc. 22,42 10 – 11 Mt. 26,47 17 – 18 Lc. 22,42

MT

1 ὁμολογεῖν] ὁμολογήσουσιν Mü ὁμολογοῦσι Mü (App.) 2 αὐτομολοῦσι] αὐτομολογοῦσι M 3 πατρὸς τε καὶ Mü 4 ὑπερέχον] προέχον T Mü 5 – 6 ⟨Ἀπολιναρίου⟩ om. MT Mü 6 καὶ om. Mü μνημονεύουσιν, φησίν, ὅτι Mü 7 ⟨Γρηγορίου⟩ om. MT Mü 8 βούλεται δηλαδὴ μὴ Mü γενέσθω] γινέσθω T 9 ποίᾳ] οἵᾳ Mü πέπτωκεν] περιπέπτωκεν Mü 13 εἶτα καὶ πῶς Mü 14 ἠβούλετο] ἐβούλετο M 15 ⟨ὃ ἠβούλετο;⟩ om. MT 17 γενέσθω] γινέσθω Mü 20 ἀχθήσεται] ἀναχθήσεται M 23 περιτρέπει] περιτρέπειν *corr.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uoluntatis, differentem necesse est et alterutrum naturam confiteri. quid igitur inpugnatur Arrius? quid autem non AYTOMOΛOYCIN fugiunt ad Eunomium, qui diuidens patris et filii naturam simul diuidit cum natura uoluntatem et ⟨propterea⟩ magis colligit alienationem substantiae, summissum a praelato discerpens a diuinitate uerbum? iterum autem quod ab eo dictum est repetamus: Apollinarii: Et non memorantur, quia uoluntas ⟨ista⟩ propria dicta est non hominis qui ex terra est, sicut existimant ipsi, sed dei qui *de caelo descendit*. Gregorii: Qualem uoluntatem asserit uerbi scriptor? quod non uult dominus fieri dicens ad patrem: *non mea uoluntas, sed tua fiat*. putasne intellegit, in qualem delapsus est sermo eius controuersiam? appropinquat passio et sicut necdum futurus erat *proditor* superuenire *cum multitudine* tuncque huiusmodi facta est oratio. qui deprecatur homo est an deus? si deum esse qui deprecatur existimat, parem ei cum hominibus inspicit inpotentiam. quomodo igitur deus qui nullum habet inditum bonum, sed supernum inuocat adiutorium? dehinc quomodo reprehendat diuinitas propriam uoluntatem? bonum fuit an malum, quod uolebat? et si quidem bonum, quomodo non ad effectum perducitur, quod uolebat? si autem malum, quae est diuinitati ad malum familiaritas? sed quod dixi, quia non intellegit, quod in contrarium circumuertit eundem sermonem. si quippe unigeniti dei est uox quae dicit: *non mea uoluntas fiat, sed tua*, ipse sermo circa seipsum per quandam semper contrarietatem uoluitur et nusquam stabilitatem habet. qui enim non uult propriam uoluntatem fieri, hoc ipsum uult per omnia, ut non fiat quod uult. quomodo ergo oratio ad effectum perduceret dicentis, quia hoc uolo, ut quod uolo non fiat? in contrarium per omnia quod desider⟨ant⟩i conuertetur et hesitauit erga alterutrum, qui huiusmodi orationem exaudit. quicquid enim fecerit, ad eum exitum,

VPG BR MNL K

1 uoluntatis] uoluntates V et] ut VP alterutrum] alterutram M naturam] natura NL inpugnatur] impugnatur ML = πολεμεῖται 2 AYTOMOΛOYCIN] AYTONOΛOYCIN V AYTOMOΛOYCIN B M K abtomaoycin R AITOMOΛYΣIN N AYTOMOΛYΣIN L eunomium] e..om..um V¹ *ras.* eonomium BR patris *om.* N 3 διὰ τοῦτο = ⟨propterea⟩ *om.* VPG BR MNL K colligit] collegit BR (construit?) 4 summissum] submissum BR MNL discerpens] discrepens VP¹ discrepans P¹G L¹ 5 repetamus] reputamus G NL apollinarii] appollinarii V N apolinarii BR apollenarii M memorantur] meranter V¹ quia] qui V¹ 6 τοῦτο = ⟨ista⟩ *om.* VPG BR MNL K non ... est¹ P¹ *marg.* existimant] exaestimant B extimant K 7 descendit] discendit VP uerbi scriptor] uerbi scripturibus VP¹ uerbi scriptura P² BRG (a – iu = ib) uerbi scriptoribus ML uerbis scriptoribus N K 9 intellegit] intellegis B intelligit RG ML K 9 qualem] quaem B¹ delapsus] delapsa VP R NL K controuersiam = ἐνεργότητι (*cf.* 303,18: contrarietatem) controuesiam] controuesiam B appropinquat] adpropinquat P B N K necdum] nedum V¹ 10 proditor] proditur VPG tuncque] tunc quoque BR tunc quae G N oratio] ratio L K 11 qui¹] quod MNL deprecatur²] deprecator B existimat] exaestimat B¹ parem] partem G 12 inpotentiam] impotentiam ML 13 supernum] sciperunum N reprehendat] reprachendat B diuinitas] diuinitatis N propriam] propria L 14 et *om.* MNL (uolebat) 15 ad¹ M *add.* effectum] affectum N perducitur] preducitur L quae] qui P¹ 16 intellegit] intelligit G M K 17 si] sed R sic K uox quae] uox qui VP¹ uix que N ipse] ipsi V ipsa PG 18 quandam] quadam B qquandam K² nusquam] nosquam V¹ 20 oratio] oracio V ora B¹ ὅρῶ R K perducetur] perducitur BRG perduceretur N 20–21 ut quod uolo *om.* G N 21 in] per G¹ contrarium] contearium V desider⟨ant⟩i = σπουδαζομένου] desideri VP MNL K desiderat BRG desideti ⟨est⟩ *coni.* Lu conuertetur] conuerrirur B hesitauit] haesitauit P M 22 erga] cura R G *add.* alterutrum] alterum L alterutrum qui] alterutrumque V alter.utrumque P *ras.* alterutrum quae G orationem] rationem K quicquid] quidquid K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τοῦ εὐχομένου; ἀλλ' ἡ εὐχή ἐστι τοῦ μὴ γενέσθαι ὃ βούλεται. μὴ ποιήσῃ ὃ βούλεται; ἀλλ' ὁ εὐχόμενος βούλεται γενέσθαι αὐτῷ ὃ μὴ βούλεται· ὥστε κατὰ πάντα τρόπον πάντῃ μεταλαμβανόμενον ἀστατήσει τὸ νόημα αὐτὸ ἑαυτῷ μαχόμενον καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ καθαιρούμενον. τῆς δὲ τοιαύτης κατὰ τὸν λόγον ἀμηχανίας μία γένοιτ' ἂν παραμυθία ἡ
1 ἀληθὴς τοῦ μυστηρίου ὁμολογία, ὅτι τὸ μὲν δειλιᾶν πρὸς τὸ πάθος τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐστί, καθὼς φησι καὶ ὁ κύριος *τὸ πνεῦμα πρόθυμον* εἶναι λέγων, *ἀσθενῆ δὲ τὴν σάρκα*· τὸ δὲ ἀναδέχεσθαι τὸ ἐξ οἰκονομίας πάθος τῆς θείας ἐστὶ καὶ βουλῆς καὶ δυνάμεως. ἐπειδὴ τοίνυν ἄλλο τὸ ἀνθρώπινον θέλημα καὶ τὸ θεῖον ἄλλο, φθέγγεται μὲν ὡς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ⟨τῇ ἀσθενείᾳ⟩ τῆς φύσεως πρόσφορον ὁ τὰ ἡμέτερα πάθη οἰκειωσάμενος·
10 ἐπάγει δὲ τὴν δευτέρου φωνήν, τὸ ὑψηλόν τε καὶ θεοπρεπὲς βούλημα κυρωθῆναι παρὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας θέλων. ὁ γὰρ εἰπών· *μὴ τὸ ἐμόν*, τὸ ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανε· προσθεὶς δὲ τό· *σόν*, ἔδειξε τὸ συναφὲς τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὸν πατέρα θεότητος, ἧς οὐδεμία θελήματός ἐστι διαφορὰ διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως. τὸ γὰρ τοῦ πατρὸς εἰπὼν θέλημα καὶ τὸ τοῦ υἱοῦ ἐνεδείξατο. τοῦτο δέ ἐστι τὸ *πάντας*
11 *ἀνθρώπους θέλειν σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν*· ὅπερ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι μὴ τοῦ θανάτου καταγωνισθέντος τοῦ πρὸς τὴν ζωὴν ἐμποδίζοντος. τὸ δὲ ταπεινὸν τῆς ἀνθρωπίνης δειλίας καὶ ῥῆμα καὶ πάθος οἰκειοῦται ὁ κύριος, δεικνὺς ὅτι ἀληθ⟨ῶ⟩ς ἦν περὶ αὐτὸν τὸ ἡμέτερον, ἐκ τῆς τῶν παθημάτων κοινωνίας τὴν φύσιν πιστούμενος.
Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ
20 ⟨ἐνταῦθα⟩ εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

9 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐκ τῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον θεωρίας κεφαλαίου τετάρτου, ἔχουσα οὕτως·

---

6 – 7 Mt. 26,42 11 – 12 Lc. 22,42 14 – 15 1. Tim. 2,4

MT

---

1 τοῦ¹ | τὸ Mü δ' | δὲ Mü 2 αὐτῷ = hoc ipsum (αὐτὸ) 4 γένοιτ' | γένοιτο Mü 7 ἀναδέχεσθαι | ἀνέχεσθαι Mü δυνάμεως καὶ βουλῆς T ὃ θέλημα Mü (App.) | βούλημα Mü 9 ⟨τῇ ἀσθενείᾳ⟩] τῆς ἀσθενείας MT 14 τοῦτο δέ ἐστι | τουτέστι M 16 καταγωνισθέντος] καταπαθέντος Mü τὸ | τὰ Mü ταπεινὸν] ταπεινὰ Mü 17 ῥῆμα | ῥήματα Mü veraciter = ἀληθ⟨ῶ⟩ς | ἀληθὲς MT 20 huius = ⟨ἐνταῦθα⟩ om. MT πατριαρχείου] πατριάρχου T 23 τετάρτου | δ' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quod oranti est inuoluntarium, conuertetur. faciat uoluntatem orantis? sed et oratio est, ut minime fiat quod uult. non faciat quod uult? sed qui orat uult fieri hoc ipsum quod non uult? ac per hoc per omnes modos [quoquo conuertatur] quoquo modo accipiatur, inconstans erit eius intellegentia ipsa sibi repugnans et a seipsa deicitur. ad huiusmodi itaque uerbi hesitationem unum fiat solatium uera ipsa misterii confessio, quia formidare quidem passionem humanae fragilitatis est, sicut ait et dominus: *spiritum prumptum* esse dicens, *carnem autem infirmam*, suscipere uero eandem ex dispensatione passionem diuinae est et uoluntatis et uirtutis. quia igitur alia est humana uoluntas et alia diuina, loquitur quidem quasi ex homine quod infirmitati naturae congruit, qui nostras passiones assumpsit. adiungit autem secundam uocem, sublimem et deo decibilem uoluntatem firmari quam humanam pro hominum salute uolens. qui enim dixit: *non meam*, humanam hoc sermone significauit, addens uero: *tuam*, ostendit coniunctionem suae deitatis ad patrem, cuius nulla uoluntatis est differentia propter communitatem naturae. nam patris dicens uoluntatem etiam filii demonstrauit. haec autem est *uelle omnes homines saluos fieri et ad agnitionem ueritatis uenire*, quod non erat aliter fieri quam mortem subicere, quae ad uitam praepediebat. humile autem humanae formidinis et sermonem et passionem assumit dominus, ostendens quod ueraciter circa eum erat quod nostrum est, ex communitate passionum ipsam naturam credibilem faciens.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro cartatio, qui erat ex bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

9 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Gregorii de hominis contemplatione capitulus quartus, continens ita:

VPG BR MNL K

---

1 conuertetur] conuertitur BRG faciat] fatiat V orantis] oratis B¹ oratio] oracio VG ratio K 2 quod¹] quid N non faciat om. NL faciat] fatiat V 3 modos] modus V conuertatur] conuertatur K quoquo modo] quod quomodo VP² quomodo G quo quō K 4 intellegentia] intelligentia RG ML K seipsa] seipso M 5 hesitationem] haesitationem P M solatium] solacium P² R MN ipsa B *bis* misterii] mysterii BR ML 6 quidem G *add.* 7 prumptum] promptum R MNL K infirmam] infirma N uero] uerbo N autem L. eandem] eamdem R eadem MN K 8 diuinae est] diuina esse M uirtutis] uirr P¹ 9 alia est diuina G diuina] deuina P loquitur] loquitu B¹ quidem et quasi R 10 nostras] nostra P¹ assumpsit] assumsit P adsumpsit B secundam] secundum VP² M K decibilem] docibilem G 11 hominum] homum V¹ salute] salutem N qui enim] qui.nim P² *ras.* 12 meam] mea B¹ MN significauit] significat B² tuam] tua M 13 suae] sue VP² suae N est uoluntatis M 14 haec] hae B¹ hoc B²R 15 saluos] saluus V 16 subicere] subire RG L. praepediebat] prehe...bat P *ras.* humile] humili V humilem PG R NL K humim B² humilirate B¹ autem] aut B 17 sermonem] sermone B² MNL passionem] passione B² MNL assumit] assummit V K adsumpsit B erat circa eum G 18 est] erat L est ut ex G communitate] cummunitate V communitatem K passionum] passione B credibilem] sedibilem B²R faciens] fatiens V 19 collatum] conlatum B cartatio] carthatio V charrachio P chartatio G carrhacio M charracio NL. cartacio R K bibliotheca] bibliothica V bibliorcca P M bibliotecha R K 20 uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchi VP² B¹R 22 ex eodem codice relectum est VPG testimonium] testimonio N 23 contemplatione] conteplatione N continens] contenens B¹ ita] itaque N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τὸ βασιλικόν τε καὶ ἐπιτηρμένον αὐτόθεν δείκνυσι, πόρρω τῆς ἰδιωτικῆς ταπεινώσεως κεχωρισμένη, ἐκ τοῦ ἀδέσποτον αὐτὴν εἶναι καὶ αὐτεξούσιον, ἰδίοις θελήμασιν αὐτοκρατορικῶς διοικουμένη.

10 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐκ τῶν κατ' Εὐνομίου κεφαλαίου τριακοστοῦ πέμπτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Οὐκ ἦν ὡς ἔοικεν*, ἔχουσα οὕτως·

Πᾶσα ἀνάγκη κατάλληλον εἶναι καὶ οἰκεῖον ὁμολογεῖν τῇ φύσει καὶ τὴν προαίρεσιν, καὶ εἰ ἀνομοίως ἔχοιεν κατὰ τὴν φύσιν, ἀνόμοια εἶναι καὶ τὰ θελήματα· τῆς δὲ δυνάμεως ἑφ' ἑκατέρων ἱκανῶς ἐχούσης οὐθέτερον ἀτονήσει πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου θελήματος.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

11 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τό· *Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο*, οὗ ἡ ἀρχή· *Βαθεῖαν τομήν*, ἔχουσα οὕτως·

Ἀλλ' οὐκ ἤρκεσε ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγενόμενος, ἵνα μὴ νομισθῇ φαντασίᾳ τὸ γινόμενον, οὐ τῇ ὄψει μόνον πιστοῦται τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ πολλῷ καὶ τῷ διὰ πάντων ἐλθεῖν τῶν ἀνθρωπίνων. οὐ⟨δὲ⟩ γὰρ ἁπλῶς εἰς ἄνθρωπον ἔρχεται ἀπηρτισμένον, ἀλλ' εἰς μήτραν παρθενικήν, ὥστε ⟨καὶ⟩ κυοφορήσεως καὶ τόκου ἀνασχέσθαι καὶ γαλακτοτροφίας καὶ αὐξήσεως, καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ἡλικίων ἅπασιν πιστώσασθαι τὸ γινόμενον. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἵσταται ⟨τὰ⟩ τῆς ἀποδείξεως μόνον, ἀλλὰ

---

14 – 15 Mt. 26,39 20 cf. Lc. 2,40

---

1 – 3 Gregorius Nyss., de opificio hom., PG 44,136 B 11 – C 2 7 – 11 Gregorius Nyss., c. Eunomium c. 35, PG 45,405 C 14 – D 4; ed. W. Jaeger I 264,19 – 24 16 – 308,20 Iohannes Chrys., in illud: pater, si possibile est, transeat, PG 51,37,22 ab imo – 38,12

MT

---

6 εὐνομίου] ἐννόμιον T τριακοστοῦ πέμπτου] λε' T 8 ἀνάσσοια] ἀνάσσοια T 11 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 16 ἤρκεσε] ἤρκεσαν M 17 πολλῷ ἀλλὰ καὶ M 18 οὐ⟨δὲ⟩ = neque] οὐ MT 19 εἶναι = ⟨καὶ⟩ om. MT 21 ⟨τὰ⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ipsa quidem anima regium quid et sublime inditum ostendit, porro a priuatorum paupertate seiuncta, in eo quod indominabilis et liberi exsistit arbitrii, propriis uoluntatibus se imperialiter dispensans.

10 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Gregorii ex his quae aduersus Eunomium capitulus tricesimus quintus, cuius est initium: *Non erat ut uidetur*, continens ita:

Omnino necesse est conueniens esse et proprium confiteri naturae ipsum quoque arbitrium, et si dissimile exstiterit secundum naturam, dissimiles erunt etiam ipsae uoluntates; uirtute eius in utrisque idonea exsistente neutra deficiet ad perficiendam propriam uoluntatem.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartatio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

11 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Iohannis archiepiscopi Constantinopoleos ex sermone: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*, cuius initium est: *Profundam sectionem*, continens ita:

Sed non suffe(ce)runt haec solummodo, sed et adueniens, ut non putaretur phantasticum quod fiebat, non superficie tantum rem credibilem facit, sed et tempore multo et quod per omnia humana transiuit. neque enim simpliciter in homine perfecto uenit, sed in utero uirginis, ut etiam et in uulba baiularetur et partum sustineret et lactis nutrimentum et *incrementum* prolixitatemque temporis et per diuersitatem omnium aetatum credibile faceret quod fiebat. sed neque in huiusmodi probatione tantum persistit, sed et ipsam

---

VPG BR MNL K

---

1 quid] quod N inditum] indictum P¹ (c-t) 2 paupertate] paupertatem NL seiuncta] seiuncta V¹ seincta V² seiunctam MNL indominabilis] indomabilis G¹ liberi] liberii L exsistit] existit RG ML K exstitit N propriis] propiius N 3 imperialiter] imperaliter V (ia-a) imperialiter N 5 relectum] reectum B¹ 6 eunomium] eunomium B¹R capitulus] capitulum V tricesimus quintus] XXXV VPG B NL initium] inicium VG erat] erit N 7 continens] contenens B¹ ita *om.* L 8 omnino non necesse L necesse] necessae V 9 si *om.* MN dissimile] disimule V¹ disimile V²P exstiterit] exiterit B MNL K exiterat R dissimiles] dissimilis V B dissimile K ipsae] ipsi V ipse RG NL K 9 – 10 uoluntates] uoluntates P 10 uirtute] seruitute M exsistente] existente VPG MNL K exrente B²R neutra deficiet] natura deficientia B natura deficiente R naturae deficienti G ne ultra deficiendam N deficiet] deificet K 11 uoluntatem] uoluntatem P 12 testimonium] testimoni. V¹ *ras.* collatum] conlatum B chartatio] cartacio BR charthatio G cartacio M K chartacio N carthacio L bibliotheca] bibliuthica V biblioteca P M bibliothecha R K 13 uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchi VP R 15 iohannis] iohanne V 15 – 16 constantinopoleos] constantinopoleus BR 16 ex sermone] exermone P¹ possibile] posibile P initium] inicium G 17 sectionem] scctioni V¹ racionem G secutionem N continens] contenens B¹ 18 non V *add.* suffe(ce)runt] s.fferunt V¹ *ras.* sufferunt V²PG BR MNL K haec] hoc VPG ex M²NL solummodo] sollummodo K 18 – 19 phantasticum] phan. asticum V¹ *ras.* phantastibus B fantasticum MNL K 19 superficie tantum] superficier tantum VPG superficiem tantum K facit | f.... V¹ *ras.* 21 etiam] et L uulba] uulua BRG MNL K baiolaretur] baiolaretur P¹ R partum] par P¹ sustineret] sustencret B¹ 22 incrementum] incrimentum B¹ prolixitatemque] prolixitatem quia R prolitatemque M¹ aetatum] etatum R L K credibile] credibele V 23 faceret] faciret B facere NL huiusmodi] huiusmodo V¹ et *om.* MNL ipsam] ipso V¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ περιφέρων τὴν σάρκα ἀφῆσιν αὐτὴν τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα ὑπομεῖναι καὶ *πεινῆσαι* καὶ *διψῆσαι* καὶ *καθευδῆσαι* καὶ *κοπιάσαι*· τέλος καὶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐρχόμενος ἀφῆσιν αὐτὴν τὰ τῆς σαρκὸς παθεῖν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ κρουνοὶ ἱδρώτων κατεφέροντο ἐξ αὐτῆς καὶ ἄγγελος ηὐρίσκετο αὐτὴν διακρατῶν, καὶ λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ. πρὶν ἢ γὰρ ταῦτα εἰπεῖν φησίν· *ἡ ψυχή μου τετάρακται*, καί· *περίλυπός ἐστιν [ἡ ψυχή μου] ἕως θανάτου*. εἰ γὰρ καὶ τούτων ἁπάντων γενομένων τὸ πονηρὸν τοῦ διαβόλου στόμα διὰ Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ καὶ Οὐαλεντίνου καὶ Μανιχαίου τοῦ Πέρσου καὶ ἑτέρων πλειόνων αἱρεσιαρχῶν ἴσχυσεν ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀνατρέψαι τὸν περὶ τῆς οἰκονομίας λόγον, καὶ ἦχησε σατανικήν τινα ἠχὴν λέγων ὅτι „οὐδὲ ἐσαρκώθη, οὐδὲ σάρκα περιεβάλλετο, ἀλλὰ δόκησις τοῦτο ἦν καὶ φαντασία καὶ σκηνὴ καὶ ὑπόκρισις", καίτοι τῶν παθῶν βοώντων τοῦ θανάτου, ταῦ τάφου, τῆς πείνης· εἰ μηδὲν τούτων ἐγεγόνει, πῶς σὺ πολλῷ μᾶλλον τὰ πονηρὰ ταῦτα ἀνέσπειρε τῆς ἀσεβείας δόγματα; διά τοι τοῦτο, ὥσπερ *ἐπείνησεν*, ὥσπερ *ἐκοπίασεν*, ὥσπερ *ἐκαθεύδησεν*, ὥσπερ *ἔφαγεν*, ὥσπερ *ἔπιεν*, οὕτω καὶ θάνατον παραιτεῖται, τὸ ἀνθρώπινον ἐνδεικνύμενος καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως τὴν οὐκ ἀνεχομένην ἀπαθῶς ἀπορραγῆναι τῆς παρούσης ζωῆς. εἰ γὰρ μηδὲν τούτων εἰρήκει, εἶχον ⟨ἂν⟩ εἰπεῖν, ὅτι εἰ ἄνθρωπος ἦν, ἔδει αὐτὸν παθεῖν τὰ τοῦ ἀνθρώπου. τίνα δέ ἐστι ταῦτα; ⟨τὸ⟩ μέλλων σταυροῦσθαι καὶ δειλιᾶν καὶ ἀγωνιᾶν καὶ μὴ ἀπαθῶς ἀπορρήγνυσθαι τῆς παρούσης ζωῆς· τῇ φύσει γὰρ ἔγκειται τὸ φίλτρον τὸ περὶ τὰ παρόντα. διά τοι τοῦτο δεῖξαι βουλόμενος ἀληθῆ τῆς σαρκὸς τὴν περιβολὴν καὶ τὴν οἰκονομίαν πιστώσασθαι μετὰ πολλῆς τῆς ἀποδείξεως τὰ πάθη γυμνὰ προτίθησιν.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

---

2 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,15 cf. Mt. 8,24 cf. Joh. 4,6 3 cf. Lc. 22,44 5 Joh. 12,27
5–6 Mt. 26,38 12 cf. Mt. 4,2 13 cf. Joh. 4,6 cf. Mt. 8,24 cf. Joh. 21,23 cf. Joh. 4,7

MT

---

4 ηὐρίσκετο] εὑρίσκετο M 5 [ἡ ψυχή μου] om. *transl.* et p. 258,21 9 περιεβάλλετο] περιεβάλετο M 12 ταῦτα om. M 15 ⟨ἂν⟩ om. MT 16 ⟨τὸ⟩ om. MT 21 ὁμοίως om. M 22 πατριαρχείου] πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

circumferens carnem permittit eam naturae perperi detrimenta et *esurire* et *sitire* et *dormire* et *fatigari*; postremo etiam ad crucem ueniens sinit eam quae carnis sunt pati. ideo enim et guttae sudorum de ea cadebant et angelus inueniebatur eam sustentans, et tristatur et hesitat. prius enim quam haec diceret ait: *anima mea turbata est*, et: *tristis est usque ad mortem*. si enim ⟨et⟩ his omnibus gestis os malignum diaboli per Martionem Ponticum et Ualentinum et Manicheum Persam et alias plures hereses ualuit quantum ad eos uerbum dispensationis subuertere, et insonuit satanicum sonum dicens quia „neque incarnatus neque carne indutus est, sed putatiue hoc erat et phantasia et scena atque simulatio", dum quando passiones ipse preclamarent et mors et sepulcrum et esuries. si nihil horum factum esset, quomodo non multo amplius haec impietatis nequissima dogmata disseminarentur? quam ob rem sicut *esuriuit*, sicut *fatigatus est*, sicut *dormiuit*, sicut *manducauit*, sicut *bibit*, sic et mortem recusat, quod est humanum ostendens et infirmitatem naturae, quae non sine dolore paritur auelli de praesenti uita. si enim nullum horum dixisset, dixissem utique, quia si homo esset, oportebat eum pati quae hominis sunt. quae uero haec? cum ad crucem ueniret et formidaret et taediaret nec sine dolore auelleretur a praesenti uita; inest quippe naturae amor praesentium. et ideo ostendere uolens uerum carnis uelamen dispensationemque credibilem facere cum multa probatione passiones ipsas nudas proposuit.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

VPG BR MNL K

---

1 circumferens] circumfarens V¹ circumfaerens V² permittit] permisit V permictit K naturae] nature P natura B detrimenta] decrimenta R 2 fatigari] fatigare VPG pati] patī N 3 et¹] ei NL guttae] gutae P gutte NL K ea] eo VPG cadebant] cadere M eam] ea NL 4 hesitat] haesitat M prius] proprius VPG est¹ *om.* NL est anima mea usque M¹ 5 καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K os] omnis G hos N malignum] maligni MNL diaboli] diabuli V dyaboli R martionem] marcionem MNL K ponticum] pontium R 6 persam] persa G pet sanctam N plures] pluras V hereses] ereses V¹ haereses P (*cf.* 159,22 – 161,1: heresum auctores) eos] eum G¹ 7 satanicum sonum] satani cumsu.nom V *ras.* satanae cum sonum B sathane cum sonum R satanicum M sathanicum sonum K neque] ne V¹ 8 carne *om.* V indutus] inditus P putatiue] putaue P¹ imputatiue M phantasia] phantassia V fantasia MNL phantasima K scena] schema N atque] adque P¹ 9 passiones] passionis B ipse] ipsae G preclamarent] praeclamarent V sepulcrum] sepulchrum BR NL esuries] hesuriens V esuriens P N nihil] nichil RG N horum] orum B¹ 10 quomodo] quomo V¹ nequissima] nequissime V nequissimae PG 10 – 11 disseminarentur] dissiminarentur V 11 esuriuit] esuriunt V¹ exuriuit K fatigatus] fagatus N 12 bibit] biuit P sic] sicur L recusat] recu.sat V² *ras.* humanum] humanam G et ostendens K infirmitatem] infirmitate V 13 quae] que V NL qui P non *om.* N¹L patitur] patetur B¹R auelli] abelli N K praesenti] presenta V¹ 14 dixissem] dixisem P¹G quia si] qua si N homo] ho B¹ oportebat] oportaebat V hominis] homini L quae] qui P² quia P² 15 taediaret] thedi.ret *P ras.* tediaret BR NL K auelleretur] auellaretur V auelletur P² N aduelleretur L 2 *om.* N 17 carnis uelamen] carnissuelamen P¹ dispensationemque] dispensationem G credibilem] cridibilem V credibile N passiones] passionis G 18 ipsas] ipsa V¹ 19 collatum] conlatum B cum] in L membranario] membrenatio V membranati R membranacio N K menbracino L qui est] quē N bibliotheca] bibliteca P M bibliotecha R K 20 patriarchii] patriarchi VP² R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

12 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου λόγου ὀγδοηκοστοῦ πρώτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς*, ἔχουσα οὕτως·

Καὶ μικρὸν προελθὼν ἠύχετο λέγων· πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. οὐχ ἁπλῶς πρὸς Πέτρον μάλιστα ἀποτείνεται, καίτοι καὶ τῶν ἄλλων καθευδησάντων, ἀλλὰ καθικνούμενος αὐτοῦ κἀντεῦθεν διὰ τὴν αἰτίαν ἣν ἔμπροσθεν εἶπον. εἶτα ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι τὸ αὐτὸ εἶπον – εἰπόντος γάρ, φησί, Πέτρου, *ὅτι κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι· ὁμοίως δέ*, ⟨φησίν⟩, *καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον* – λοιπὸν πρὸς πάντας διαλέγεται ἐλέγχων αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν. οἱ γὰρ συναποθανεῖν αἱρούμενοι οὐδὲ λυπουμένῳ τότε συλλυπηθῆναι ἴσχυσαν ἐγρηγορότες, ἀλλ' ἐκράτησεν αὐτῶν ὁ ὕπνος. εὔχεται δέ, ἵνα μὴ δόξῃ ὑπόκρισις εἶναι τὸ πρᾶγμα· καὶ *ἱδρῶτες* ἐπιῤῥέουσι διὰ τὴν αἰτίαν πάλιν τὴν αὐτήν, ἵνα μὴ εἴπωσιν αἱρετικοί, ὅτι ὑποκρίνεται τὴν ἀγωνίαν. διὰ τοῦτο καὶ *ἱδρῶτες ὡς θρόμβοι αἵματος καὶ ἄγγελος ἐνισχύων αὐτὸν* ἐφάνη, καὶ μυρία φόβου τεκμήρια, ἵνα μή τις εἴπῃ τὰ ῥήματα πεπλασμένα εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ἡ εὐχή. τῷ μὲν οὖν εἰπεῖν· *εἰ δυνατόν*, ⟨*παρελθέτω*⟩, ἔδειξε τὸ ἀνθρώπινον· τῷ δὲ εἰπεῖν· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*, ἔδειξε τὸ ἐνάρετον καὶ ἐμφιλόσοφον, παιδεύων – καὶ τῆς φύσεως ἀνθελκούσης – ἕπεσθαι τῷ θεῷ. ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἦρκει τοῖς ἀνοήτοις τὸ πρόσωπον δεῖξαι μόνον καὶ ῥήματα προστίθησι. πάλιν ἐπειδὴ ῥήματα οὐκ ἦρκει μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγμάτων ἔδει, καὶ ταῦτα συνάπτει τοῖς ῥήμασιν, ἵνα πιστεύσωσι

3 Mt. 26,36 4 – 8 Mt. 26,39 – 41 12 – 32 Mt. 26,35 14 cf. Mt. 26,40; Lc. 22,45 (Lc. 9,32) 15 cf. Lc. 22,44 16 – 17 Lc. 22,43 – 44 18 – 19 Mt. 26,39

4 – 312,2 Iohannes Chrys., hom. LXXXI in Matth., PG 58,745,19 ab imo – 746,19 ab imo

MT

2 ὀγδοηκοστοῦ πρώτου] πα' T (LXXXII – LXXXIV Migne) 12 ὅτι om. T inquid = ⟨φησίν⟩ om. MT 14 αὐτῶν | αὐτοὺς M 18 transeat = ⟨παρελθέτω⟩ om. MT 20 παιδεύων | παιδεύσων T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

12 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Iohannis Chrisostomi ex interpractatione euangelii secundum Matheum libro octogesimo primo, cuius est initium: *Tunc uenit cum eis Iesus*, continens ita:

Et pusillum accedens orabat dicens: pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. et uenit ad eos et inuenit eos dormientes et dicit Petro: sic non potuistis una hora uigilare mecum? uigilate et orate, ut non intretis in temptationem. spiritus quidem promptus, caro autem infirma. non simpliciter maxime Petrum aggreditur, dum quando et ceteri dormirent, sed ΚΑΘΙΚΝΟΥΜΕΝΟC tangens eum et ex hoc propter causam quam antea dixi. dehinc quia et ceteri hoc ipsum dixerunt – dicente enim Petro, inquid, quod *si etiam oportuerit me mori tecum, non te negabo, similiter autem*, inquid, *et omnes discipuli dixerunt* – cererum omnes alloquitur redarguens eorum infirmitatem. qui enim mori cum eo delegerant, nec saltem contristato simul cum eo tunc euigilantes contristari ualuerunt, sed tenuit eos *somnus*. orat uero, ne causa simulatio esse putaretur; et *sudores* defluunt propter eandem iterum causam, ne dicant heretici, quod anxietatem simulasset. ptopterea et *sudores ut guttae sanguinis et angelus confortans eum* usus est, multa milia quoque timoris inditia, ne quis diceret uerba ficta fuisse. ideo et oratio. dicendo namque: *si possibile, transeat*, ostendit humanum, dicendo autem: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*, ostendit quid sit ΕΝΑΡΕΤΟΝ elegans et philosoph⟨ic⟩um, inbuens ut – et natura in aduersum trahente – sequi deum. quoniam quidem non sufficiebat insipientibus ΠΡΟCΩΠΟΝ personam [faciem] ostendere solam etiam uerba adiungit. iterum quia uerba non sufficiebant tantum, sed et res oportebat, et

VPG BR MNL K

1 codice | qodice P^1 chrisostomi | chrysostomi P crisostomi R grisostomi K 2 interpractatione | interprerarione P BG NL interpeteratione K euangelii | aeuangelii N euuangelii L octogesimo | octogissimo VP^1 octogesimo P^2 orrogesimo L initium est V initium | inicium G inirio N 3 continens | contenens B 4 et post pusillum M accedens | accedentes N 5 uerumtamen | uerumpramen R uerumtamen N eos¹ | ea K 6 sic | sicut V^1 *om.* R simon G potuistis | potuissetis V^1 orare | horare B ut non | ne N 7 temptationem | temrarionem P teptarionem G prumptus | prumtus P promptus RG MNL K 8 aggreditur | ....tedicitur P^1 recedicur P^2 adgreditur B dum ΚΑΘΙΓΝΟΥΜΕΝΟC quando PG | dum ΚΥΘΙ-ΓΝΟΥΝΕΝΟΝ sed quando V ΚΑΘΙΚΝΟΥΜΕΝΟC *om.* BR MNL K dormirent | dormitarent VPG ΚΑΘΙΚΝΟΥΜΕΝΟC *om.* VPG | ΚΥΟΙΓΝΟΥΜΕΝΟC B leyon noynoc R ΚΥΙΓΝΟΥΝΕΝΟC M ΚΥΓΙ-ΝΟΥΝΕΝΟC N ΚΥΙΓΝΟΥΜΕΝΟC L ΚΙΕΙΓΝΟΙΜΕΝΟC K 9 quam *om.* L ceteri | caeteri G N 10 inquid | inquit R ML K si | se K^1 etiam *om.* G 11 inquit autem K inquid *om.* BR inquit P ML K 11 – 12 redarguens | redargens P^2 arguens M^1 12 delegerant | delegerunt VPG dilegerant BR saleem | salsim BR MN salurem G contristato | constri-stato V^1 N simul N *bis* 13 nunc | *om.* R run N^1 euigilantes | uigilantes V contristari | constristari V^1 contristati N somnus | sumnus V sompnus R L ne | nec BR 14 esse *om.* G tunc L 15 quod | quia L anxietatem | anexietatem K simulasset | simullasset V^1 simulassent N propteres | proptera V^1 angelus | angelis P^1 16 quoque | quoquae V in-ditia | indicia PG R MN ficta | fecta R M 17 namque | nanque L ostendit | ostendat VP humanum | humanam VPG 18 ΕΝΑΡΕΤΟΝ | ΑΡΕΤΟΝ VPG ΕΝΑΡΕΤΟΗ L. elegans | elegens K^1 19 philosoph⟨ic⟩um | philosophum VPG BR MNL K inbuens | imbuens M iubens K ut et natura | ut ei naturam N natera | n...rura V^1 *ras.* naturam MNL trahente | tracnte P thrahentes G trahentem L deum | dominum L 20 insipientibus V^2 *supr. ras.* ΠΡΟCΩ-ΠΟΝ | NPOCON V ΠΡΟCΟΠΟΝ PG M K ΠΟΡCΟΝΟΝ BR ΠΡCΝΟΝ N ΠΡΟCΟΝΟΝ L personam | personae B [faciem] | fatiaem V 21 adiungit | adiugit N uerba non | uerbum V^1 uerba V^2 res | tres N oportebat | .portebat V^1 *ras.* et¹ | ut BR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ οἱ σφόδρα φιλονεικοῦντες, ὅτι καὶ ἄνθρωπος γέγονε καὶ ἀπέθανεν. εἰ γὰρ καὶ τούτων ὄντων ἀπιστεῖται παρά τινων ἔτι τοῦτο, πολλῷ μᾶλλον εἰ μὴ ταῦτα ἦν.
Ἥτις χρῆσις ὡσαύτως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

13 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου βιβλίου δευτέρου λόγου ἑξηκοστοῦ ἑβδόμου, οὗ ἡ ἀρχή· *Γλυκὺς ὁ παρὼν βίος*, ἔχουσα οὕτως·

Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται. καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· καὶ μὴν τοῦτο οὐκ ἔστι προτρεπομένου ἐπὶ τὸν θάνατον ἐλθεῖν, μάλιστα μὲν οὖν προτρεπομένου. ἵνα γὰρ μὴ λέγωσιν, ὅτι αὐτὸς ἔξω τῶν ὠδίνων ὢν τῶν ἀνθρωπίνων εὐκόλως περὶ θανάτου φιλοσοφεῖ καὶ ἡμῖν ἔξω κινδύνου παραινεῖ, δείκνυσιν ὅτι καίτοι *ἀγωνιῶν* αὐτὸν ὅμως διὰ τὸ χρήσιμον οὐ παραιτεῖται. ταῦτα δὲ τῆς οἰκονομίας ἐστίν, οὐ τῆς θεότητος. διὰ τοῦτό φησι· *νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται* – ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτό ἐστι, ποία ἀκολουθία ἐστὶ τὸ λεχθὲν καὶ τὸ εἰπεῖν· *πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης;* – καὶ οὕτω τεταράχθαι, ὡς καὶ ἀπαλλαγὴν αἰτεῖν, εἴ γε ἐνῆν καὶ διαφυγεῖν. ταῦτα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ ἀσθενήματα. ἀλλ' οὐκ ἔχω τί εἴπω, φησίν, ἀπαλλαγὴν αἰτούμενος. διὰ γὰρ *τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην*· ὡσανεὶ ἔλεγε· κἂν ταραττώμεθα, κἂν θορυβώμεθα, μὴ φεύγωμεν θάνατον. ⟨ἐπεὶ κἀγὼ νῦν ταραττόμενος οὐ λέγω ὥστε φυγεῖν·⟩ δεῖ γὰρ φέρειν τὸ ἐπιόν. οὐ λέγω· ἀπάλλαξόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, ἀλλὰ τί; *πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα*· καίτοι τῆς ταραχῆς ταύτα ἀναγκαζούσης λέγειν, τὸ ἐναντίον λέγω· *δόξασόν σου τὸ ὄνομα*, τουτέστιν, ἀνάγαγε λοιπὸν ἐπὶ τὸν σταυρόν. πάλιν πολὺ τὸ ἀνθρώπινον ἐπιδείκνυται καὶ τὴν φύσιν μὴ βουλομένην ἀπαθανεῖν, ἀλλὰ τῆς παρούσης ἀντεχομένην ζωῆς, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἔξω τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἦν. ὥσπερ γὰρ τὸ *πεινῆν* οὐκ ἔγκλημα

---

9 Joh. 12,27 12 cf. Lc. 22,44 14 – 15 Joh. 12,27 17 – 18 Joh. 12,27 20 – 22 Joh. 12,28 24 cf. Mt. 4,2

9 – 314,2 Iohannes Chrys., in Ioh. II hom. 67, PG 59,371 29 – 5 ab imo

MT

4 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 7 ἑξηκοστοῦ ἑβδόμου | ξζ' T 10 – 11 οὖν προτρεπομένου | συμπροτρεπομένου T 11 ὠδίνων | ὀδυνῶν M 12 αὐτὸν | αὐτὰς M 15 οὕτω | οὕτως T 19 nam ... fugiam = ⟨ἐπεὶ ... φυγεῖν⟩ *om.* MT 20 τὸ ἐπιόν | τὰ ἐπιόντα M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

eas uerbis coniungit, ut credant etiam qui uehementer contendunt, quia et homo factus est et mortuus est. si enim et dum hec sint incredibile est adhuc hoc apud quosdam, multo magis si hec minime fuissent.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro cartatio, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

13 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpretatione euangelii secundum Iohannem libro secundo sermone sexagesimo septimo, cuius initium: *Dulcis est presens uita*, continens ita:

Nunc anima mea turbata est. et quid dicam? pater, salua me ab hac hora, quia hoc non est inuitantis ut ad mortem ueniret, sed e⟨s⟩t maxime inuitantis. ut enim non dicant, quia ipse extra dolores humanos exsistens facile de morte philosophatur et nos extra periculum exortatur, ostendit quia quamuis eum *anxietur*, attamen propter utilitatem non recusat. haec uero dispensationis sunt, non deitatis. ideo ait: *nunc anima mea turbata est* – nam si hoc non est, qualis consequentia est quod dictum est et dicere: *pater, salua me ab hac hora?* – et ita turbari, ut exui quoque deposceret, si uero inesset etiam diffugere.

haec naturae humanae sunt infirmitates [inpotentiae]. sed non habeo, inquid, quod dicam exui postulans. *propter hoc* enim *ueni in hanc horam*; ac si diceret: seu turbamur, siue commouimur, non fugiamus mortem. nam et ego nunc turbatus non dico ut fugiam. oportet enim sustinere quod superuenit. non dico: libera me ex hac hora, sed quid? *pater, glorifica nomen tuum*, dum quando perturbatio hoc cogeret dicere, e contrario dico: *glorifica nomen tuum*, hoc est: eleua iam super crucem. iterum ⟨multum⟩ humanum ostendit et naturam nolentem mori, sed presentem uitam amplectentem, ostendens quod non extra humanas passiones erat. quemadmodum enim *esurire* crimen non est neque

---

VPG BR MNL K

---

1 coniungit] coniungerit B coniunxit R credant] crediuot G 2 est² *om.* N hec] haec BG M incredibile B² *add.* 3 si *om.* L hec] haec BG MN huc R 4 collatum] conlatum B cartatio] carthatio V charthacio G chartacio N cartacio K bibliotheca] biblioteca M 5 uenerabilis] uenerábili N 7 ex²] et B interpretatione] interpretationem V interpreatatione B intepretatione G interpetreationem K euangelii] euuangelii L 8 sermone] sermo V sermomone N sexagesimo] sexagissimo VP sesagesimo L sexagesimo septimo] LXVII BR initium] inicium VG dulcis] dulce G 9 presens] praesens B continens] contemens B 10 nunc anima] non anama G quid dicam] quiddam V (fe-a) hora hac M hora] ora VP B K 11 inuitantis] mutantis M e⟨s⟩t *corr.* Lu] et VP MNL K *om.* BRG et ut maxime K inuitantis] tementis B cennuens G 12 quia et ipse G humanos] humanus V humanatus BR exsistens] exisrens VPG R MNL K facile] facilae V philosophatur] phylosophatur V philosaphatur N philosophatos L nos] non V 13 exortatur] exhortatur M enim *om.* BR anxietur eum L attamen] adtamen B NL propter] pro VP¹ 13–14 non recusat V *supr. ras.* 14 recusat] resusat B¹ dispensationis] dispensationes V 16 hora] ora VP N¹ K ut] et K exui] exigui VPG deposceret] d.posceret V¹ deposceris B criam] eci..am V¹ *ras.* ecitiam V² diffugere] diffugire V B¹R diffugerer PG aelfugire B² 17 hec] hae BG MN K hc P¹ duae L infirmitates] infirmitatis V B [inpotentiae]] impotentiae M inquid] inquit R ML K 18 postulans] postulas V¹ propter hoc] propter quod V¹ propter quod hoc V² (p-q) enim *om.* N hanc] hac MN horam] hora V MN ac] hac B 19 siue] seu N commouimur] commouemur P² R MN commouemur B commouimus L fugiamus] fugimus P¹ nunc] nunc V turbatus] turbatis P¹ N non *om.* V 20 quod] quomodo L hac] hanc VP¹ hora] ora P 21–22 dum ... tuum *om.* G 21 e] et VP 22 πολὺ = ⟨multum⟩ *om.* VPG BR MNL K 23 uitam amplectentem] uitam plectentem V 24 est non L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὐδὲ τὸ *καθεύδειν*, οὕτως οὐδὲ τὸ τῆς παρούσης ζωῆς ἐφίεσθαι. ὁ δὲ Χριστὸς σῶμα καθαρὸν ἁμαρτημάτων εἶχεν, *οὐ* φυσικῶν ἀναγκῶν ἀπηλλαγμένον· ἐπεὶ οὐδ' ⟨ἂν⟩ σῶμα ἦν.
Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

14 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τῶν Θησαυρῶν κεφάλαιον εἰκοστὸν τέταρτον, οὗ ἡ ἀρχή· *Εἰ παρά τινος τῶν τυχόντων*, ἔχουσα οὕτως·

Τῷ οἰκείῳ θανάτῳ *τὸν θάνατον κατήργησεν* ὁ σωτήρ. ὥσπερ οὖν οὐκ ἂν *ὁ θάνατος καταργηθῇ* μὴ ἀποθανόντος αὐτοῦ, οὕτως ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν. εἰ μὴ γὰρ ἐδειλίασεν, οὐκ ἂν ἐλευθέρα τοῦ δειλιᾶν ἡ φύσις ἐγένετο· εἰ μὴ *ἐλυπήθη*, οὐκ ἂν ἀπηλλάχθη τοῦ λυπεῖσθαί ποτε· εἰ μὴ *ἐταράχθη* καὶ ἐπτοήθη, οὐκ ἂν ἔξω ποτὲ τούτων ἐγένετο. καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀνθρωπίνως γεγονότων τὸν αὐτὸν ἐφαρμόζων λόγον εὑρήσεις ἐν Χριστῷ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη κεκινημένα, οὐχ ἵνα κρατήσῃ ὥσπερ καὶ ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ἵνα ⟨κινη⟩θέντα *καταργηθῇ* τῇ δυνάμει τοῦ ἐνοικήσαντος ⟨τῇ σαρκὶ⟩ λόγου πρὸς τὸ ἄμεινον μεταποιουμένης τῆς φύσεως.
Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

15 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἔχουσα οὕτως·

Ἄνθρωπος *γέγονεν* ὁ τοῦ θεοῦ *λόγος*, οὐχ ἵνα πάλιν ὡς θεὸς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ⟨πάντα⟩ πράττῃ καὶ λαλῇ, ἀλλ' ἵνα πολλάκις καὶ διὰ τὴν χρείαν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας καὶ ὡς ἄνθρωπος λέγῃ τινά. ταύτην ἔχοντος τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, πῶς

---

1 cf. Mt. 8,24 9 Hebr. 2,14 11 cf. Mt. 26,37 12 cf. Joh. 12,27 15 cf. Hebr. 2,14 22 cf. Joh. 1,14

9 – 16 Cyrillus Alex., thes. c. 24, PG 75,397 C 1 – 13 22 – 316,9 Cyrillus Alex., thes. c. 24, PG 75,400 A 12 – C 2

MT

2 οὐδ' ⟨ἂν⟩ | οὐδὲ MT 7 εἰκοστὸν τέταρτον | κδ' T 10 ἀποθανόντος] ἀποθανουμένου M γὰρ *om.* M 14 ⟨κινη⟩θέντα = agitate | νικηθέντα MT 15 carnem = ⟨τῇ σαρκὶ⟩ *om.* MT 17 ὁμοίως *om.* M χαρτῶον | ἐν σώμασι M 17 – 18 τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς M 18 τῶν *om.* M πατριαρχείου | πατριαρχίου T 20 ἐκ τοῦ αὐτοῦ *om.* M 23 omnia = ⟨πάντα⟩ *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

dormire, ita nec presentem uitam affectari. etenim Christus corpus mundum a peccatis habuit, non naturalibus necessitatibus liberum, alioquin nec corpus esset.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

14 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cirilli archiepiscopi Alexandriae de Thesauris capitulo uicessimo quarto, cuius initium: *Si a quolibet aliquorum*, continens ita:

Propria morte *mortem* saluator *euacuauit*. quemadmodum ergo nequaquam *mors distrueretur* eo non moriente, ita in singulis carnis passionibus. nisi enim formidasset, non utique natura a formidine libera fieret; nisi *tristaretur*, non utique umquam de tristitia liberaretur; nisi *perturbatus esset* et pertimesceret, numquam extra haec umquam efficeretur. etiam in singulis, quae humaniter facta sunt, eandem aptans rationem inuenies in Christo easdem carnis passiones motas fuisse, non ut optineant sicut ⟨et⟩ in nobis, sed ut agitate *destruantur* uirtute carnem inhabitantis uerbi in melius refecte ⟨inde⟩ naturae.
Quod testimonium similiter collatum est ad librum, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii carthacium, et constitit.

15 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex eodem libro continens ita:

Homo *factus est* dei *uerbum*, non ⟨ut⟩ iterum ut deus ante humanationem omnia agat et loquatur, sed ut plerumque etiam propter utilitatem quae in carne est dispensationis et sicut homo quaedam loquatur. hanc habente eodem misterio uirtutem, quomodo absurdum

---

VPG BR MNL K

---

1 nec | neo V¹ 2 | ac V 2 peccatis *om.* G 2 necessitaribus naturalibus G necessitatibus | necessitatibus V naccitatibus R esset | esse NL 3 testimonium | testimonio NL collatum | conlatum B membranatio | membranatio VG membranacio MNL K bibliotheca | biblioteca P M bibliothacha K 4 huius *om.* MNL uenerabilis | uenerabili N uenerabibilis K¹ patriarchii | patriarchi VP¹ R 6 codice | codece L² cirilli | cyrilli P BRG MNL 7 uicessimo | uicensimo V¹ uicenssimo V² uicesimo G K uicessimo quarto | XXIIII BR ML XXII N initium | inicium G M inicium est si G 8 quolibet | aliquo libet G continens | contenens B 9 propria | propia P mortem *om.* VPG MNL K saluator euacuauit | saluatore uacuauit VP saluatore uacuant G 10 distrueretur | distruetur P¹ destrueretur P²G R MNL K in *om.* M 11 utique' | ita N natura | nature V naturae PG formidine | fordine N umquam | unquam G ML tristitia | tristicia G 12 pertimesceret | pertimescere VP pertimisceret B haec | hec VP¹ K umquam *om.* B unquam G ML 13 singulis | singulari BR sigilli N singuli K facta | facte V aptans | optans L rationem | racionem V 14 easdem | eadem B² passiones | passionis VPG *om.* N motas | metas G optineant | obteneant B obtineant MNL sicut | sicunt K¹ καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K 15 agitate | agitara P² agitarae B² M K destruantur | distruantur B destruatur NL K uerbi | uerbis V refecte | refectae G refecta B M K ⟨inde⟩ *cont.* Lu | eandem VPG eadem B M K adē NL naturae | natura VP BR MNL K 16 collatum | conlatum B est *om.* N bibliotheca | biblioteca P M bibliotecha L K uenerabilis | uenerabili N 16 – 17 huius uenerabilis K 17 patriarchii | patriarchi VP¹ BR carthacium | carratium P¹ cartacium P² B K charrarium R charthacium G charracium NL 19 item | iterum K est *om.* M ex eadem codice *om.* BR eodem ..... odece V¹ *ras.*, P¹ *ras.* quodloc B 20 uerbum dei VPG λνα = ⟨ut⟩ *om.* VPG BR MNL K humanationem | humaneatione V 21 plerumque | plerumquae V utilitatem = χρείαν | inutilitatem R carne | carnis M 22 homo *om.* G loquatur | loquitur M misterio | mysterio B ML

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὐκ ἄτοπον σκανδαλίζεσθαι τοὺς ἀκροωμένους ἀνθρωπινώτερον ἔσθ' ὅτε λαλοῦντος αὐτοῦ; λαλεῖ γὰρ ὡς ἄνθρωπος, λαλεῖ δὲ καὶ ὡς θεός, ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τὴν ἐξουσίαν. ἀνθρωπίνως μὲν γὰρ ἔλεγε· *νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται*, θεϊκῶς δὲ πάλιν· *ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν*. τὸ μὲν οὖν *παράττεσθαι* τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος, τὸ δὲ *ἐξουσίαν ἔχειν θεῖναί τε καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν* τὴν ψυχὴν τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἔργον ἐστίν. ὥσπερ οὖν, ὅταν λέγῃ τι θεϊκῶς καίτοι φαινόμενος ἄνθρωπος, οὐ σκανδαλιζόμεθα, ἀλλ' ἐννοῶμεν τὸν ἐνοικοῦντα τῇ σαρκὶ λόγον, οὕτως, ὅταν τι λαλῇ ὡς ἄνθρωπος, μὴ σκανδαλιζόμεθα ἐννοοῦντες, ὅτι δι' ἡμᾶς γέγονεν ἄνθρωπος καὶ τὰ τῇ ἀνθρωπότητι πρέποντα λαλεῖ.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς τὸ αὐτὸ βιβλίον, καὶ ἐστοίχησεν.

16 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τῶν κατὰ Ἰουλιανοῦ δογμάτων βιβλίου τρίτου ἀπὸ λόγου δεκάτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Πειρᾶται ὁ δι' ἐναντίας*, ἔχουσα οὕτως·

Ἐπειδὴ δέ, εἰ μὴ τὰ ἀβούλητον ἐποιήσατο θελητόν, οὐδ' ἂν ἔπαθεν ὅλως. δείκνυσι μὲν ἀναγκαίως ἀβούλητον μὲν τὸ ἐν τῷ παθεῖν δυσκλεές, ὡς ἔφην, αἱρετὸν δ' ὅμως διὰ τὸ πᾶσι χρήσιμον. καὶ τὴν μὲν ἀνεθελησίαν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις ἔχει, τό γε μὴν ἑκόντα παθεῖν τὸ εἰρημένον πρὸς τὸν πατέρα· *πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω*. συνευδοκήσαντος γὰρ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ οἷον συννεύοντος ταῖς σοφωτάταις οἰκοναμίαις τοῦ υἱοῦ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον ὑπομεῖναί λέγεται, ἵνα ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς *καταργήσῃ τὸν θάνατον* καὶ ἀνατρέψῃ φθορὰν καὶ δικαιώσῃ τὴν ὑπ' οὐρανόν.

---

3 Joh. 12,27 3 – 5 Joh. 10,18 18 – 19 Lc. 22,42 21 Hebr. 2,14

15 – 21 Cyrillus Alex., c. Iulianum, ed. F. Dickamp, Analecta patristica (1938) p. 228,22 – 229,3

MT

3 μὲν om. M 8 σκανδαλιζόμεθα] σκανδαλιζώμεθα M 13 Ἰουλιανοῦ | Ἰουλιανὸν M τρίτου] γ' T δεκάτου] ι' T (δωδεκάτου?) 16 αἱρετὸν | ἀνάρετον M 18 ἐμὸν θέλημα | θέλημα τὸ ἐμὸν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

non est scandalizari audientes, dum interdum humanius loquatur? loquitur enim ut homo, loquitur et ut deus, habens in utrisque potestatem. humaniter enim dicebat: *nunc anima mea turbata est*, diuine autem iterum: *potestatem habeo ponendi eam et iterum potestatem habeo sumendi eam. perturbari* ergo passio carnis est propria, *potestatem* autem *habere ponendi et iterum sumendi animam* uirtutis uerbi est actus. quemadmodum enim, dum quid loquitur diuine dum et homo cernatur, minime scandalizamur, sed consideramus habitantem in carne uerbum, ita, cum quid loquitur ut homo, non scandalizemur considerantes, quia propter nos factus est homo et quae humanitatis congruunt loquitur.
Quod testimonium similiter collatum est cum eodem libro, et constitit.

16 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex dogmatibus aduersus Iulianum libro tertio ex sermone duodecimo, cuius initium: *Adtemptat quidem qui ex aduerso est*, continens ita:

Quia igitur nisi quod inuoluntarium erat fecisset [et] uoluntarium, nequaquam omnino pateretur, necessario demonstrat inuoluntarium quidem quod in patiendo fuit inglorium, ut fatus sum, adtamen uoluntarium eo quod omnibus exstitit utile. et non uelle quidem calicis recusatio continet, sponte autem pati in eo quod dictum est ad patrem: *uerumtamen non mea uoluntas, sed tua fiat*. conplacente ergo deo et patre et tamquam consentiente prudentissimis dispensationibus filii secundum carnem mortem sustinere dicitur, quatenus surgens a mortuis *distrueret mortem* et auerteret corruptionem et iustificaret quae sub caelo sunt.

VPG BR MNL K

1 scandalizari | scandalizare BR M humanius] humanis N loquatur *om.* V 2 et] e P² potestatem] potestate N 2–3 huntaniter ... potestatem¹ *om.* L 3 diuine] deuine V¹ diuinae BG K iterum¹ *om.* BR habeo | abeo P¹ ab eo L 4 habeo] abeo P B L sumendi] summendi K est carnis G carnis est passio K passio] passione B passionem R propria] propriae BR habere autem K habere] abere P 5 animam] anima V actus] aut V¹ auctus V¹ enim dum V¹ *marg.* 6 diuine] diuinae BG N minime] nuhime P¹ 7 in carne L *bis* carne] carnem B scandalizemur] scandalizemus VPG scandalizamur B² scandalizamur N 8 quae] qui V humanitatis | humanitati ML 9 collatum est similiter M collatum] conlatum R 9–11 libro ... eodem *om.* G 11 codice] quodice P cyrilli] cirilli V dogmatibus] domatibus BG 12 ex sermone] exermone P duodecimo | XII BR K cuius | cumuis V¹ initium] inicium G adtemptat | attemptat R K 13 qui V² *add.* est ex aduerso K continens | contenens B 14 fecisset] fecisse K [et] VPG BR MNL K (*cf.* 319,6) 15 pateretur] pararetur V inuoluntarium] inuoluptarium N quidem] quidē = quid est V¹ MN quia est L in *om.* V¹G patiendo] patiendi V¹ inglorium | inglorian VPG 16 fatus] facrus VPG MNL K adtamen | attamen RG ML K sit tamen N eo quod] eoque L exstitit] extitit BR MNL K utile] ultile V¹ uelle] uellet M 17 continet | contenet B¹ 18 tua | tu V¹ sua G¹ conplacente] complacente MNL consentiente | consenciente V 19 prudentissimis | prudentissimi NL filii | filio B mortem] morte V sustinere] substinere K dicitur] dicit N 20 distrueret | distruere VP¹ destrueret B²RG ML destruente N destruere K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

17 Καὶ μετὰ βραχέα·

Ἄθρει δὴ οὖν, ὅπως διὰ τὸ ἀναστῆσαι τὸ δοθὲν αὐτῷ, τουτέστιν ἡμᾶς, τὸ ἀνεθέλητον αὐτῷ διὰ τὰς ἐν τῷ παθεῖν ἀτιμίας αἱρετὸν ἐποιήσατο. *ὑπέμεινε γὰρ σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας*, ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος. ὅτι δὲ ἦν τὸ πάθος ἀνεθέλητον μὲν αὐτῷ – τό γε ἧκον εἰς τὴν τῶν ἀνθρωπίνων ἐννοιῶν ἀσθένειαν –, πλήν, καίτοι πολὺ τὸ δυσκλεὲς ἔχαν, αἱρετὸν διὰ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν· δοκεῖ δὲ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομεῖναι θέλειν τοὺς αὐτῷ γνησίους ὑπέρ γε τοῦ διασῶσαι πολλούς, κατίδοι τις ἂν εὖ μάλα καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς διηγήμασιν.

Ἥτις χρῆσις ὡσαύτως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίου ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

18 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου τόμου ἐνδεκάτου, ἔχουσα οὕτως·

Εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ συμβὰν οὐχὶ πάντῃ τε καὶ πάντως θελητὸν ἦν αὐτῷ, ἀλλ' οὖν τῆς πάντων ἕνεκα σωτηρίας καὶ ζωῆς θελητὸν ἐποιήσατο τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθος. ᾔδει γάρ, ᾔδει σαφῶς τὰ ἐντεῦθεν ἐσόμενα κατορθώματα, καὶ ὅτι τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἀνακαινιεῖ καὶ αἵματι τῷ οἰκείῳ κατακτήσεται τῷ θεῷ καὶ πατρί. εἰ γὰρ μὴ ἐποιήσατο θελητὸν καίτοι λίαν ἀβούλητον ὂν τὸ παθεῖν, τίς ἂν νοοῖτο λοιπὸν ἡ πρόφασις τοῦ προσεύχεσθαι αὐτὸν καὶ λέγειν· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο;*

3 – 4 Hebr. 12,2 19 – 20 Mt. 26,39

2 – 8 Cyrillus Alex., c. Iulianum, ed. F. Diekamp, Analecta patristica (1938) p. 229,7 – 15 14 – 20 Cyrillus Alex., comm in Matth. XI, ACO ser. II vol. 1 p. 336,22 – 27

MT

2 δὴ οὖν | οὖν δὴ M 4 μὲν om. M 13 ἐνδεκάτου | ια΄ T 15 πάντων | ἁπάντων T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

17 Et post pauca:

Considera ergo, quomodo ut suscitaret quod datum est ei, id est nos, quod ei erat inuoluntarium propter passionis contumelias uoluntarium fecit. *sustinuit quippe crucem ignominia contempta*, sicut egregius scribit Paulus. quia uero passio exstitit inuoluntaria quidem ei – quantum ad infirmitatem humanorum sensuum pertinet – uerumtamen, quamquam nimis fuisset inglorium, uoluntarium fuit eo quod deo esse acceptum uideretur; acceptum namque est oportere omne quicquid est malle sustinere fideles suos pro multorum salute, considerauit quisquam optime et in euangelicis narrationibus.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio bibliothecae huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

18 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpraetatione euangelii secundum Matheum ex tomo undecimo, continens ita:

Licet enim quam maxime quod accedit non in omnibus et per omnia uoluntarium ei fuit, sed tamen propter omnium salutem et uitam uoluntariam fecit crucis passionem. nouerat quippe, nouerat ⟨plane⟩, quae ex hoc futurae essent KATOPΘΩMATA emendationes, et quod hominis naturam repararet et sanguine proprio acquireret deo et patri. si enim non fecisset uoluntarium pati, dum nimis esset inuoluntarium, quaenam occasio considerabitur orandi eum et dicendi: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste.*

VPG BR MNL K

---

1 ergo *om.* G est] es P^{1} quod ei] qudi V quod dī P BRG N K quod deus M quod dei L erat *om.* L 3 inuoluntarium] inuoluptarium MN inuolumptarium K passionis] passiones VPG contumelias] cuntumelias V^{1} incontumelias N uoluntarium] uoluptarium MN sustinuit] sustenuit P B^{1} substinuit L 4 contempta] .contempta V *ras.* contenta R contepta G scribit] dicit G inscribit L uero] uoerus V^{1} ueroe V^{2} passio] paulus N exstitit] extitit R ML K inuoluntaria] inuoluptaria MN 5 ei] et VPG *om.* M infirmitatem] infirmitate N sensuum] insuum V^{1} ensuum V^{2}P^{1} senso M^{1} pertinet] pertineret V^{2} uerumtamen] uerumptamen V^{1} R 6 quamquam] quanquam P M quamquis L fuisset et ingloriam VPG inglorium] ingloriam VPG (*cf.* 317,14) fuit] feit V^{1} fevit V^{2} esse] esset VPG MNL K acceptum *om.* BR uideret *om.* G 7 acceptum namque est oportere? namque] namquae B malle] male VPG B^{1}R K mali B^{2} sustinere] tenere B^{1} tinere B^{2} substinere K 7–8 salute multorum L 8 quisquam] quicquam VP^{1} optime] obtime PG et *om.* K euangelicis] euangelicis PG R ML K euangelius N narrationibus] narrationibus V narrati N enarrationibus L 9 quod testimonium *om.* N similiter testimonium G collatum] conlatum B membranatio] membranatio G menbranacio NL K membranario qui est de bibliotheca G bibliothecae] bibliotheca VG R biblioteca P bibliotecae M bibliothece NL 10 uenerabilis] uenerabili N 12 interpraetatione] interpretatione P BRG MN interpretatrione L interpetratione K 13 matheum] matthaeum B tomo] thomo BRG M K undecimo] XI BRG K continens] conteneus B^{1} 14 quam] quia NL maxime] maximae P accedit] accidit PG R MNL K et] sed MNL ei *om.* G 15 propter] et per G uitam] uita N 16 nouerat] non erat L σαφῶς = ⟨plane⟩ *om.* VPG BR MNL K quae] que VP K qui N hoc V^{2} *add.* futurae] futura G essent] esset B KATOPΘΩMATA] KATOPΘΩNATA V KATORΘΩMATA B ἰατιοπονματα R KATOPΘΩMATA G N YATOPOΩMA L KATOPΩMATA K 16–17 emendationes] emendationis V^{1} 17 repararet] repaeare. K *ras.* sanguine] saguine V acquireret] adquirere B acquirere NL K 18 non] si V (?) pati ... inuoluntarium *om.* K quaenam] quenam V N K quemdam L occasio] hoccasio P^{1} occassio P^{2} occansio B ocasio G 19 considerabitur] considerauitur P^{1} possibile] posibile P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

19 Τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τόμου δωδεκάτου·

Καὶ ὑπόκειται μὲν τὸ δεῖμα τοῦ παθεῖν ἐν αὐτῷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον, κατεννάζεται δὲ παραχρῆμα τῇ τοῦ ἐνοικοῦντος λόγου ῥώμῃ τε καὶ εὐσθενείᾳ. θέα γάρ, ὅπως παραδεικνύει μὲν ἐν αὐτῷ τὸ ἀνθρώπινον ἡ παραίτησις, τὸ δὲ τῆς θεότητος ἀκαμπὲς ἀνέλαμψεν εὐθύς. ἔφη γὰρ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα· *πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ.* ἀνθρωποπρεπῶς δὲ καὶ τοῦτό φησιν, ἐπεὶ κατὰ *τὸ εἶναι θεὸς* οὐκ ἔξω τῶν τοῦ πατρὸς θελημάτων ἐστί, μᾶλλον δὲ αὐτός ἐστιν ἡ βούλησις τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, εἴπερ ἐν σοφίᾳ καὶ τὸ θέλειν ἐστὶ τοῦ πατρός, *σοφία* δὲ ὁ υἱός. ὅτι δὲ καὶ θέλησις ὀνομάζεται τοῦ πατρὸς ὁ μονογενὴς σαφηνιεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος μελῳδός· *κύριε, ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν·* ἐν Χριστῷ γὰρ ἡ *πᾶσα* ⟨*δόσις*⟩ *τῶν* ἐπουρανίων *ἀγαθῶν παρὰ* τοῦ θεοῦ καὶ *πατρός.* ἄλλως τε μιᾶς τε καὶ ὁμοουσίου τῆς ἁγίας οὔσης τριάδος καὶ μιᾶς θεότητος ἐν αὐτῇ νοουμένης, πῶς οὐκ ἂν εἴη θέλημα ταυτὸν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος; πρεπωδέστατα τοίνυν τῷ τῆς ταπεινώσεως σχήματι καὶ ὡς ἄνθρωπος ὑποδειλιῶν ἡρέμα τὸν παρὰ φύσιν τε καὶ ἐξ ἀρᾶς εἰσβεβηκότα θάνατον, διαπτύων δὲ πάλιν ὡς θεὸς τό· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω,* φησίν, *ἀλλ᾽ ὡς σύ.*

Αἴτινες δύο χρήσεις ὡσαύτως ἀντεβλήθησαν πρὸς χαρτῶον βιβλίον τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

20 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου βιβλίου τετάρτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχουσα οὕτως·*

Μάλιστα μὲν γὰρ οὐκ ἀπολύτως οὐδὲ εἰς πᾶσαν ἁπλῶς ὑπόθεσιν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐπὶ παντὸς πράγματος μὴ πάντῃ τε καὶ πάντως τῶν οἰκείων ἐχέσθαι θελημάτων ὁ υἱὸς διισχυρίσατο· *φυλάξαι* γε μὴν *τὸ τοῦ πατρὸς* λέγει κατὰ πράγματος ὡρισμένου διὰ τὰς σάς, ὡς γέ μοι

---

5 Mt. 26,39 6 Phil. 2,6 8 1. Cor. 1,24 9–10 Ps. 29,8 10–11 Jac. 1,17 14–15 Mt. 26,39 20–21 Joh. 6,38 24 Joh. 17,12

2–15 Cyrillus Alex., comm in Matth. XI, cf. 272,12–23 22–322,9 Cyrillus Alex., comm. in Ioh. IV, PG 73,533 C 10–D 14; ed. Ph. E. Pusey, in Ioh. I 490,5–23

MT

---

1 δωδεκάτου] ιβ΄ T 5 ἐν τοῖς οὐρανοῖς T 8 μονογενὴς] μονογεννὴς M 9 μελῳδός om. T 10 ⟨δόσις⟩ = datum] δύναμις MT 11 τριάδος καὶ μιᾶς τριάδος καὶ M 12 πνεύματος] πατρός M 17 πατριαρχείου] πατριαρχίου T ἐστοίχησεν = constauit 20 τετάρτου] δ΄ T καταβέβηκα] καταβέβηκεν M 22 ἁπλῶς om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

19 Eiusdem ex tomo duodecimo:

Et subest quidem in eo metus patiendi propter id quod humanum est, mitigatur uero confestim per inhabitantis uerbi potentiam adque fortitudinem. perspice ergo, quomodo subdemonstrat quidem in eo recusatio ipsa quod humanum est, diuinitatis autem inflexibilitas statim refulsit. ait enim ad patrem qui in celis est: *uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*. et hoc autem ut homini congruit fatus est, nam iuxta quod *deus est* non extra uoluntates est patris, immo uero ipse est consilium dei et patris, si utique in sapientia et uelle est patris, *sapientia* uero est ipse filius. quia uero et uoluntas patris nominatur unigenitus explanat egregius cantator: *domine, in uoluntate tua prestitisti decori meo uirtutem*; in Christo enim *omne datum* caelestium *bonorum est a* deo et *patre*. alias una atque consubstantiali exsistente trinitate et una deitate in ea intellecta, quomodo non erit eadem uoluntas patris et filii et spiritus sancti? con⟨dec⟩entissime itaque ad humilitatis habitu et sicut homo ⟨sub⟩formidat, tacite eam quae extra naturam et ex maledicto subintrauit mortem, respuens autem iterum ut deus *non sicut ego uolo*, ait, *sed sicut tu*. Quae duo testimonia pari modo collata sunt cum cartatio libro bibliothecae huius uenerabilis patriarchii, et constauit.

20 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex interpraetatione euangelii secundum Iohannem libro quarto, cuius initium: *Quia discendi de caelo*, continens ita:

Maxime enim non absolute neque in omni simpliciter argumento, sed neque in omni re omnino non amplecti proprias uoluntates filius adfirmauit; *conseruare* namque *quae patris est* dicit circa rem diffinitam propter tuas, sicut mihi intellegere datur, sermonum

---

VPG BR MNL K

---

1 eiusdem] eiusdemque M tomo] thomo BG M K duodecimo | XIImo VP XII B²R XIII° B²G 2 patiendi] paciendi V R id] id.. V *ras.* *om.* L 3 inhabitantis | inhabitantem G adque | atque P² BRG MNL K fortitudinem | fortitudine VP perspice | p...pice P¹ *ras.* prespice M²NL prospice M¹ ergo] ego V² 4 ipsa] i.sa V¹ *ras.* 4–5 inflexibilitas | inf.lexibilitas V¹ *ras.* inflexiuilitas P 5 refulsit | refulxit K celis] caelis BG M 6 sicut] sicu V¹ hoc autem] holocaustem L fatus | factus VPG NL K factum M iuxta P² *supr. ras.* iusta L 7 uoluntates | uoluntatis PG MN uoluntatem BR K immo] immo G ipse est VG 8 patris² *om.* G 9 unigenitus] unagenitus V¹ cantaror] cantatur VP² cantor RG N K in *om.* VP uoluntate | uoluntea P prescripsit | prescripsit P B M 10 datum optimum caelestium G (Jac. 1,17) 11 consubstantiali] consubstantialis G exsistente | existente VPG R MNL K existente de trinitate N 12 con⟨dec⟩entissime = συμπεπωδέστατα | concedentissime VPG BR MNL K 13 habitu | habitum PG R M ⟨sub⟩formidat = ὑποδείδιεν | sibi formidat VPG BR MNL K tacite | tacitaque V² et *om.* L maledicto | maledicto P¹ BR MNL K 14 ut deus *om.* L deus] homo BG 15 collata | conlata B collata sunt] collatum est N cartatio] chartacio P R N carthatio G carthacio ML cartacio K libro cartatio BR libro *om.* N bibliothecae] bibliotheca VPG bibliotecae M bibliothece NL bibliothechae R K 16 uenerabilis] uenerabili N constauit] constr..it P¹ *ras.* constitit RG K 18 eiusdem sancti cyrilli | sancti cyrilli eiusdem VPG sancti cyrilli MNL cyrilli | cirilli V interpraetatione | interprerarione PG R MNL interpretatione K 19 euangelii | euuangelii G L secundum iohannem | sancti iohannis MNL quarto] IIII° G K initium] inicium VG M discendi | descendi BRG MNL K 21 absolute | absoluta V omni¹] omnis V omne B omni² | omne B 24 amplecti] amplici V¹ adfirmauit | confirmauit R affirmauit M K namque | nam V¹ nanque L 25 dicit circa rem | dicitur carnem P (ci – u = a) diffinitam] definitam B NL K tuas | duas G tuaas K² mihi | michi N nihil L intellegere] intelligere RG ML K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πρόσεστι νοεῖν, εὐρεσιλογίας, προνοήσας τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ὡς θεός. ὑπομένει δὲ τὸ ἀβούλητον καὶ ποιεῖται θελητὸν δι' ἡμᾶς. πάθος δέ φημι τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ δηλονότι συναρέσαν οὕτω καὶ τῷ γεννήσαντι, καθάπερ ἡμῖν ἤδη προείρηται. καὶ γοῦν ἔξεστιν ὁρᾶν παρατεθεῖσαν εὐθὺς τὴν ἀπόδειξιν καὶ παρακειμένην ἐναργῶς τὴν ὑπόθεσιν, ἐφ' ἧν, καθάπερ αὐτός φησι, τῶν μὲν οἰκείων ἀπέστη θελημάτων, ἀποπληροῖ δὲ τὸ τοῦ πατρός. *τοῦτο γάρ ἐστι*, φησί, *τὸ θέλημα τοῦ πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ*. καὶ ὅτι μὲν ὄντως ἀνεθέλητόν τε ὁμοῦ καὶ θελητὸν τῷ μονογενεῖ τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθος ὁρᾶται, προείρηται μὲν ἤδη σαφῶς, διαληψόμεθα δὲ καὶ εἰσαῦθις ἀκριβεστέραις ἐρεύναις τοῖς ἐντευξομένοις ἁπλοῦντες τὴν ἀλήθειαν.

21 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Σκανδαλίζου τοιγαροῦν, ἄνθρωπε, μηδαμῶς, ὅταν ἀκούσῃς λέγοντος· *καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με*. ὃ γὰρ ἐλέγομεν ἐξ ἀρχῆς, τοῦτο πάλιν ἐροῦμεν. κατὰ πράγματος ὡρισμένου καὶ ἐναργοῦς τὸν ἐπὶ τούτῳ λόγον ἐποιήσατο ὁ Χριστός. διδάσκων γάρ, ὅτι τὸ *ὑπὲρ πάντων* τεθνάναι θελητὸν μὲν ἔχει διὰ τὸ οὕτω βεβουλῆσθαι τὴν θείαν φύσιν, ἀνεθέλητον δὲ διὰ τὰ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθη, καὶ τὸ ὅσον ἧκεν εἰς τὴν σάρκα παραιτουμένην τὸν θάνατον, τὰ τοιαῦτά φησι. καὶ μακρὸς μὲν ἡμῖν ἤδη προανήλωται λόγος· ὅτι δὲ καὶ ἀνεθέλητόν πως ὁρᾶται τῷ σωτῆρι Χριστῷ, καθάπερ ἦν ἄνθρωπος, τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθος, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀκόλουθον ἡμᾶς τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως κατιδεῖν. φαμὲν οὖν, ὅτι τῆς Ἰουδαϊκῆς ἔργον ἦν ἀπονοίας, τοῦ πάντη τε καὶ πάντως σταυρωθήσεσθαι τὸν Χριστόν, καὶ τοῦτο ἀνυπερθέτως ἐμέλλειν ἔσεσθαι παρ' αὐτῶν οὐκ ἀμελέτητον ἐχόντων τὴν τόλμαν τὴν ἐπὶ τούτοις, ἀφ' ὧν ἤδη πεπράχεσαν εἴς τε τοὺς ἁγίους προφήτας καὶ τοὺς οἱπερ ἂν ἦσαν κατ' ἐκεῖνο

5 – 7 Joh. 6,39 12 – 13 Joh. 6,38

12 – 324,3 Cyrillus Alex., comm. in Ioh. IV, PG 73,340 D 11 – 341 B 6; ed. Ph. E. Pusey, in Ioh. I 495,25 – 496,17

MT

1 ὡς] ὁ M 5 μὲν om. M 8 μονογενεῖ] μοναγεννεῖ M 16 τὸ om. T οὕτω] τοῦτο M 22 ἀμελέτητον] ἀμέλητον M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

adinuentiones, prouidens nostrae cautelae sicut deus. sustinet autem inuoluntarium et facit uoluntarium propter nos. passionem autem dico procul dubio crucis ita et genitori conplacitam, sicut a nobis iam dictum est. licet namque considerare appositam statim conprobationem et adiacentem [officiose] ⟨manifeste⟩ ipsam causam, ob quam, sicut ipse ait, a propriis quidem recessit uoluntatibus, inpler autem eam quae patris est. *haec est enim*, inquid, *uoluntas patris, ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo, sed ut resuscitem eum in nouissimo diae.* et quoniam quidem certe inuoluntaria simul et uoluntaria unigenito passio quae in cruce cernitur, iam plane praedictum est. repetamus autem iterum per subtiliores perscrutationes relegentibus pandentes ueritatem.

21 Eiusdem ex eodem sermone:

Nullo modo itaque scandalizeris, o homo, cum audieris dicentem: *discendi de celo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me*. quod enim a principio dicebamus, hoc iterum dicimus. circa rem diffinitam ac manifestam super hoc fecit Christus sermonem. docens enim, quia *pro omnibus* [oboedire] ob⟨pete⟩re uoluntatiuum quidem habet eo quod ita uoluisset diuina natura, inuoluntatiuum autem propter crucis passiones, et quantum ducit ad carnem recusantem mortem, haec et huiusmodi fatus est. et prolixior quidem nobis ⟨iam⟩ consumptus est sermo; quia uero et inuoluntatiuum quodammodo uidetur saluatori Christo, iuxta quod erat homo, passio quae in cruce est, et ex ipsa nos consequens est rerum natura conspicere. dicimus autem, quod Iudaicae obstinationis actus fuerat, ut Christus per omnia crucifigeretur, et hoc sine intermissione futurum erat ab eis, ⟨haud⟩ inmeditatum habentium super his audatiam, ex his quae iam fucrant operati tam

VPG BR MNL K

1 adinuentiones | adinuentionis V¹ adinterpraetationes BR prouidens | prouidens K nostrae | nostra VP cautelae | cautellae VP² 2 ita *om.* N genitori | genitoris MNL 3 conplacitam | complacitam P ML namque | namquae VG nanque L. appositam | apositam V¹ appositam P adpositam B 4 conprobationem | comprobarionem P ML ex *om.* V N officiose ipsam | officiosoipsam B offitione ipsam K [officiose] = ὑαρχῶς ⟨manifeste⟩ = ὑαρχῶς 5 recessit | recensit V¹ precessit N inpler | implet P B MN²L K ipiplet N¹ eam quae | heanque V¹ ea quae B ea que R N est² *om.* M 6 inquid | inquit P BR ML K mihi | michi N ut² *om.* V et P resuscitem | resuscira V 7 nouissimo | nouisimo P diae | die PG R MNL K certe | caerrae V¹ caerie P inuoluntaria | inuo-uoraria V¹ *ras.* inuoluntariam L. simul et uoluntaria *om.* K uoluntaria | uoluntariam L. unigenito | unigenitu V² unigeniti BR 8 quae | que VP qui N repetamus | reputamus V N iterum | igitur K 9 subtiliores | subtilioras V perscrutationes | perscrutaonis V¹ perseruationes N perscriprationes L. relegentibus | relegentes K 11 sermone | SERMONEM V SERM P 12 itaque | itaquae V *om.* G scandalizeris | scandalizaris V discendi | descende B¹ descendi B²RG MNL K celo | caelo BG M 13 faciam | fariam V uoluntatem² *om.* BR misit | mixit L principio | pricipio G¹ 14 dicimus | dicemus BR diffinitam | diffinitatem V¹ difinitam PG definitam BR NL K manifestam | manisestam G hoc enim fecit G 15 docens | dicens G K πιθνόνεν = ob⟨pet⟩ere | oboedire VP B MN oboedire RG L K uoluntatiuum | uoloratiuum V¹ uoluntari autem N quidem | qudem M¹ 15–16 quidem ... inuoluntatiuum *om.* L 16 ita | dicta V (c-t) passiones | passionis V BR 17 quantum | quartum N ducit | dicit N fatus | facras V¹ factus V²P BG NL K (c-t) prolixior | prolixor B² 18 ἤδη = ⟨iam⟩ *om.* VPG BR MNL K inuoluntatiuum | inuoluntarium L quodammodo | quodomodo V¹ quodadmodo K 19 christo | cheisti B iuxta | iusta K cruce | crucae P christo K et *om.* RG est G *add.* 20 natura | naturam G M conspicere | conspicerae V¹ comprobare BR dicimus | dicemus BR iudaicae | iudaice V B N iudicet L obstinationis | ubtinationis V¹ obtinationis V²P actus | autus V¹ 21 et | ex K intermissione | intermisione P futurum | futuram VP futurorum G 22 ⟨haud⟩ *coni.* Lu | aut VPG MNL K aut aut B ut R inmeditatum | inmedietatum VP M habentium | abentium B audatiam | audaciam P²G R MNL K his *om.* N 22–324,1 iam ... qui *om.* L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καιροῦ γεγονότες ἅγιοι. ἐπεὶ δὲ οὐχ ἕτερος ἦν τὸ πεπτωκὸς εἰς θάνατον ἐξαναστῆσαι πάλιν εἰς ζωήν, εἰ μὴ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, ἔδει δὲ πάντως γεγονότα παθεῖν, τὸ ἀνθέλητον ἐποιήσατο θελητόν.

Αἴτινες δύο χρήσεις ὁμοίως ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

22 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας βιβλίου ὀγδόου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου*, ἔχουσα οὕτως·

Ὅρα δὴ πάλιν ἐν τούτοις τῆς μὲν ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ εἰς θορύβους εὔκολον καὶ εὐπαρακόμιστον εἰς δειλίαν, τῆς δὲ θείας αὖθις καὶ ἀῤῥήτου δυνάμεως τὸ ἐφ' ἅπασιν ἀῤῥαγές τε καὶ ἄθραυστον καὶ εἰς μόνην βλέπον τὴν αὐτῇ πρέπουσαν ἀνδρείαν. ἡ μὲν γὰρ τοῦ θανάτου παρεισδύσασα μνήμη *ταράττειν* πειρᾶται τὸν Ἰησοῦν, ἡ δὲ τῆς θεότητος δύναμις κεκινημένον εὐθὺς χειροῦται τὸ πάθος καὶ μεταμορφοῖ παραχρῆμα πρὸς ἀσύγκριτον εὐταλμίαν τὸ δειλιᾷ νενικημένον. αἰσησόμεθα γὰρ καὶ ἐν ⟨αὐτῷ⟩ τῷ σωτῆρι Χριστῷ κεκινῆσθαι τὰ ἀνθρώπινα διά δύο τε καὶ ἀναγκαίους τρόπους. ἔδει γάρ, ἔδει καὶ διὰ τούτων αὐτῶν οὐ δοκήσει καὶ ὑπονοίᾳ, φυσικῶς δὲ μᾶλλον καὶ ἀληθῶς ἄνθρωπον ⟨*ἐκ γυναικός*⟩ γεγονότα φαίνεσθαι, πάντα φέροντα τὰ ἀνθρώπινα *δίχα* μόνης *ἁμαρτίας*. φόβος δὲ καὶ δειλία πάθη μὲν ἐν ἡμῖν φυσικά, τό γε μὴν *ἐν ἁμαρτίαις* τετάχθαι διαπεφευγότα. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρησίμως ὑπεκινεῖτο ⟨καὶ⟩ ἐν Χριστῷ τὰ ἀνθρώπινα, οὐχ ἵνα κινηθέντα

8 Joh. 12,3 13 cf. Joh. 12,27 17 cf. Gal. 4,4 18 cf. Hebr. 4,15 19 cf. Ps. 50,5

10 – 326,4 Cyrillus Alex., comm in Ioh. VIII, ed. Ph. E. Pusey II 315,20 – 316,19; cf. Doctrina patrum 16 XVI p. 110,17 – 111,21

MT

1 τὸ | τοῦτο M 5 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 8 ὀγδόου | ἡ T 11 αὖθις | αὐτῆς T^2 15 νενικημένον | κείμενον M ipso – ⟨αὐτῷ⟩ om. MT 17 ex muliere – ⟨ἐκ γυναικός⟩ om. MT 20 etiam – ⟨καὶ⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

in sanctos prophetas quamque in his qui illo tempore fuerant sancti. quoniam igitur non inerat aliter quod in mortem decciderat denuo ad uitam resuscitasse, nisi factus fuisset homo unigenitus dei uerbum, oportebat uero per omnia factum pati, inuoluntarium effecit uoluntarium.

Quae dua testimonia similiter collata sunt cum libro cartacio bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

22 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex eadem interpretatione libro octauo, cuius initium: *Maria autem accipiens libram unguenti*, continens ita:

Aspice iterum in his, quod natura quidem humana in perturbationibus facilis et transmigrabilis est ad formidinem, diuina autem ⟨iterum⟩ et ineffabilis potentia in omnibus infracta adque indirupta et ad solam sibique decentem fortitudinem respicit. mortis namque subingressa memoria *turbare* peremptat Iesum, diuinitatis autem potentia commota statim subicit ΤΟ ΠΑΘΟC aegrimonium et continuo ad incomparabilem transformat audatiam, quod formidine fuerat superatus. arbitremur enim et in ipso saluatore Christo commoueri quae humana sunt propter duos ac necessarios modos. oportebat enim, oportebat et per haec ipsa non putatiue et excogitatiue, magis autem naturaliter et ueraciter hominem *ex muliere* factum uideri, omnia gestantem humana *absque* solo *peccato*. ceterum timor adque formido aegrimoniae quidem sunt in nobis naturales, *inter peccata* autem refugiunt deputari. et super haec rursus utile summouebantur etiam in

VPG BR MNL K

1 quamque] quamquae V in² *om.* VPG his] illis M qui] quae V BR NL K 2 inerat] erat P¹ mortem] morte V BR MNL K denuo] denuou N ἐξαναστῆσαι = resuscitare 3 unigenitus] unitus R ugenitus N oportebat] oportc.bat V *ras.* uero *om.* K factum] factus B effecit] effici B efficit R L 4 uoluntarium + inuoluntarium VG P¹ *marg.* 5 dua] duo PG R MNL K testimonia] testimonium N collata] conlata B cartacio] chartatio P cartatio BR chartacio G chartacio N carthacio L bibliothecae] bibliotheca VP¹ bibliotecae M bibliothece R NL bibliothaechae K 6 patriarchii] patriarchi VP² R 8 testimonium] testimonio VP¹ cyrilli] cirilli V L cyrilli et ex R 8–9 interpretatione] interpretationem VP² interpraetatione B interpretatione L interpetratione K 9 libro *om.* L, cuius est initium K initium] inicium G maria] mariam K unguenti] unigeniti V¹ unguenti P R MNL K 10 humana *om.* N 11 transmigrabilis] transmigrabili V transmigrauili P est *om.* VP οὖθις = ⟨iterum⟩ *om.* VPG BR MNL K 12 adque] adquae V atque BRG MNL K indirupta] indetupta VPG indisrupta R M indirrupta N et est ad VPG solam] solum VPG sibique] sibiquae VP MN fortitudinem] formidinem L 13 namque] nanque L subingressa] subgressa V subingressam MNL memoria] memoriam N turbare] turbari M peremptat] peremptat V potentia] potentiam VPG NL K 14 commota] commotam G (commotum?) subicit] subdicit V subiecit BRG¹ ΤΟ ΠΑΘΟC] ΤΟΝΑΘ ΟC V ΤΟΝΑΘΟC B ionanoc R ΤΟΠΑΤΟC M¹ ΤΟΠΑΘΟC N aegrimonium] egrimonium BK engrimonium L incomparabilem] incoparabilem BRG increpabilem MNL incoperabilem K 15 audatiam] adatiam P³ audaciam P² BG MNL K superatus] superatas VP superatur M arbitremur] arbitremus L arbitramur K in *om.* VP 16 commoueri] commouere V 17 oportebat enim et M putatiue] putatiuae P¹ B M excogitatiue] excogitatioue VP² M² cogitatiue R excogitatione L ex hoc cogitatio K naturaliter] naturaliter V¹ natura habet L 18 ueraciter] ueraciter P¹ uideri] uderi V¹ gestantem] gestatem P¹ humana] humane V absque] absquae V 19 ceterum] ceterunt V adque] adquae V atque P² BRG MNL K formido] formidine V aegrimoniae] egrimoniae P B ML agrimoniae R aegrimonium G¹ 20 autem G *add.* ruesus] cussus G utile] utiles V summouebantur] submouebantur B MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

κρατύνηται καὶ εἰς τὰ πρόσω χωρῇ, καθάπερ καὶ ἐφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα κεκινημένα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου ἀνακόπτηται πρός ἀμείνω τινὰ καὶ θειοτέραν κατάστασιν μεταστοιχειουμένης τῆς φύσεως ἐν πρώτῳ Χριστῷ. ἦν γὰρ οὕτω καὶ οὐχ ἑτέρως καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὸν τῆς ἰάσεως διαβῆναι τρόπον.

23 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας βιβλίου δεκάτου, ἧς ἡ ἀρχή· *Ὁ ἔχων τάς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς·*

Ὥσπερ ἐστὶν ὁμοούσιος, οὕτω καὶ συνθελητής τῷ ἰδίῳ γεννήτορι· μιᾶς γὰρ οὐσίας ἐν δήπου τὸ θέλημα καὶ σκοπὸς ἐφ' ἅπασιν εἷς καὶ τὸ διαφωνοῦν οὐδέν.

24 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας βιβλίου δωδεκάτου, ἧς ἡ ἀρχή· *Ὅτι θεὸς κατὰ φύσιν ὁ υἱός.*

Πεπληρωμένης πάσης ἀσεβείας ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀνοσιότητος, καὶ λοιπὸν ἐλλελοιπότος οὐδενὸς εἰς τὸ φαίνεσθαι τελείως ἔχουσαν τὴν ὑπὲρ λόγον ὠμότητα, πάσχει τι πάλιν ἐν τελευταίοις ἡ σὰρξ ἴδιόν τε καὶ φυσικόν. εἰσδέχεται γὰρ τὸ *διψῆν* ταῖς πολυτρόποις αἰκίαις ξηραινομένη. δεινοὶ γὰρ οἱ πόνοι πρὸς τὸ ἀναγκάσαι *διψῆν*, ἐμφύτῳ τινὶ καὶ ἀφράστῳ θερμότητι τὴν ἐν τῷ βάθει δαπανῶντες ἰκμάδα καὶ διαπύροις τισὶ προσβολαῖς τὸ τοῦ πάσχοντος διακαίοντες σπλάγχνον. ἦν μὲν γὰρ οὐ χαλεπὸν τῷ πάντα ἰσχύοντι θεῷ λόγῳ ἀποστῆσαι καὶ τοῦτο τῆς ἰδίας σαρκὸς· ἀλλ' ὥσπερ ἐκὼν ἐφῆκε παθεῖν τὰ ἴδια, πάσχει καὶ τοῦτο· κατ' ἐκούσιον βούλησιν οὐκοῦν ἐζήτει *πιεῖν*.

Αἴτιαι τρεῖς χρήσεις ὡσαύτως ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλία χαρτῶα τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνοντα τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησαν.

---

6 – 7 Joh. 14,21 16 cf. Joh. 4,15 20 cf. Joh. 4,7

8 – 9 Cyrillus Alex., comm in Ioh. X, PG 74,285 B 11 – 14; ed. Ph. E. Pusey, II 493,13 – 17 13 – 22 Cyrillus Alex., comm. in Ioh. XII, PG 74,665 B 5 – C 3; ed. Ph. E. Pusey, III 93,12 – 23

MT

1 ἡμῶν] ἡμῖν M 2 ἀνακόπτηται | διακόπτηται T 6 δεκάτου] ι' T ὁ om. M μου] μόνος M 9 διαφωνοῦν] διαφωνούμενον M 11 δωδεκάτου] ιβ' T 14 τελείως] τελείου ὡς M ὠμότητα] ὁμοιότητα T 21 τρεῖς om. M 22 πατριαρχείου | πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Christo quae humana sunt, non ut mota preualerent adque adcrescerent, quemadmodum et apud nos, sed ut mota per uirtutem uerbi absciderentur ad meliorem quendam et diuiniorem statum transmutanda natura in primo Christo. ita nempe inerat et non aliter [ut] etiam ad nos ipsos sanationis modus transiret.

23 Eiusdem ex eadem interpretatione libro decimo, cuius initium: *Qui habet mandata mea et custodit ea*:

Sicut consubstantialis est, ita et conuoluntarius proprio genitori; unius enim essentiae una profecto uoluntas est ⟨et⟩ intentus in omnibus una et nihil est quod dissonet.

24 Eiusdem ex eadem interpraetatione libro duodecimo, cuius initium: *Quia deus secundum naturam est filius*:

Completa omni impietate aduersus Christum ab iniquitate Iudeorum et nullo de cetero relicto, ut appareret eorum super modum crudelitatem fuisse perfectam, patitur iterum aliquid in nouissimis eadem caro proprium adque naturale. suscepit enim *sitim* flagris multimodis arefactam. dolores enim acres sunt ad extorquendum *sitire*, quodam insito ineffabili calore internum exanimantes humorem et igneis quibusdam accessibus patiens uiscera concremantes. indifficile quippe fuerat cuncta ualenti deo uerbo etiam hoc a propria carne remobere, sed quemadmodum sponte permisit cetera pati, patitur et hoc; per spontaneam igitur uoluntatem querebat *bibere*.

Quae tria testimonia pari modo collata sunt cum libro chartatio bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

VPG BR MNL K

---

1 humana] humane V adque | adquae V atque BR MNL K adcrescerent | accrescerent BRG MN K acrescerent L 2 apud | apur P^1 mota | motam VPG R MNL K (*m – p*) quendam] quandam G quemdam L. 3 statum | statim V transmuranda | transmurandam BRG NL transmotandam M natura] naturam B^2RG MNL in *om.* MNL primo | promo B^1 *om.* K inerat | erat G 4 [ut] VPG BR MNL K 6 eiusdem] eius V interpretatione | interpetratione K decimo] X^o RG K initium] inicium G mea] mandata G 7 ea | eam VP R consubstantialis | cumsubstantialis V non substantialis N conuoluntarius | conuolontarius V essentiae] essentia V 9 profecto ... una M *bis* uoluntas | uoluntan V^1 (*n – s*) est = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL K nihil] nichil RG N 11 interpraetatione] interpretatione PG R MNL interpetratione K duodecimo] XII BR initium] inicium G M quia deus *om.* N 12 naturam] natura N 13 completa | completa P B N K omni] omne B impietate | inpietati V inequitati K (*p – q*) ab | ex K iudeorum] iudaeorum P B M de cetero] de caetero P decrero G 14 relicto | dilecto V^1 delicto V^2P relecto B ut appareret | putappararet VP per ut appareret L K super] superbia L^1 modum] morum N crudelitatem | crudulitatem V perfecram | perfecta V patitur | patur V^1 pateur BR 15 nouissimis] nouissimis P eadem] eandem V caro] .... L *lac.* adque | atque BRG MNL K suscepit] suscipit PG 16 multimodis] multis modis N multitudinis I. acres sunt] acres ei sunt G^1 acres sunt G^2 acrescunt M K accrescunt R NL extorquendum | extorquentum I. 17 ineffabili] inenarrabili VP (*r-f*) inenarrabili RG MNL K exanimantes] examinantes VP R MNL K exanimates R patiens] patens BR 18 concremantes] congremantes V indifficile | indiffile V quippe] quipque B quippe; G (= quippeque) (*p – q*) fuerat | fueram B erat G^1 ualenti] uolenti V 18 – 19 a propria | ad propriam V MN ad propria PG 19 carne | carnem MN remobere] remouere BRG MNL K patitur | patetur B^1 et *om.* K 20 per G *add.* igitur *om.* K uoluntarem P^1 *marg.* querebat | quaerebat P B M bibere] uiuere G 21 tria | trea B^1 collata | conlata B charrario] carthatio V R charthatio G cartacio M chartacio N K charthacio L bibliothecae] bibliotecae M bibliothece R NL bibliothechae K 21 – 22 huius uenerabilis RG M 22 constitit = ἐστοίχησεν

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

25 Ἔτι ἀναγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἐκ τῶν Παναρίων ἀπὸ λόγου ἑξηκοστοῦ ἑνάτου κατὰ Ἀρειομανιτῶν, οὗ ἡ ἀρχή· *Τούτους τοὺς περὶ Μελέτιον*, ἔχουσα οὕτως·

Προπηδήσαντες τοίνυν οἱ λεξίθηρες εὐθέως, ὡς πρόφασιν κατ' ἐχθροῦ εὑράμενοι ἐπιφέρουσι λέγοντες· ὁρᾷς ὅτι ἐπεδέετο ἰσχύος ἀγγέλων; *ἐνίσχυσε γὰρ αὐτὸν ἄγγελος· ἐν ἀγωνίᾳ* γὰρ αὐτὸς ἐγένετο. καὶ οὐκ ἴασιν, ὅτι ἐὰν μὴ ἔχῃ ταῦτα πάντα καὶ τό· *μὴ τὸ ἐμὸν βούλημα, ἀλλὰ τὸ σόν*, καὶ ἐὰν μὴ *ἀγωνιάσῃ*, ⟨καὶ⟩ ἐὰν μὴ *ἱδρὼς* αὐτῷ γένηται ἐκ σώματος προχεόμενος, ἆρα δόκησις ἦν ἡ ἐνσαρκος τοῦ Χριστοῦ παρουσία. καὶ εὐ⟨λόγ⟩ως παρὰ Μανιχαίων καὶ Μαρκιωνιστῶν ἡ περὶ φαντασίας δόκησις τῆς ἐνσάρκου παρουσίας ὑπόθεσις ᾄδεται, καὶ οὐκ ἀληθεστάτη. ταῦτα δὲ πάντα ἐπασφαλιζόμενος ἡμῶν τὴν ζωὴν τὰ ὅλα ἀνεδέξατο οἰκονομικῶς, ἀνθρωποπαθῆ τινα διηγήματα ἔχων καὶ οὐκ εἰρωνείᾳ ἀλλ' ἀληθείᾳ τό· *μὴ ἐμὸν βούλημα*, ἵνα δείξῃ σαρκὸς ὑπόστασιν ἀληθινήν, καὶ ἵνα ἐλέγξῃ τοὺς λέγοντας νοῦν μὴ ἐσχηκέναι αὐτὸν ἀνθρώπινον· καὶ ἐλέγξῃ τοὺς μὴ λέγοντας σάρκα αὐτὸν ἐσχηκέναι. πᾶς γὰρ θεῖος λόγος ἀνὰ μέσον τῶν υἱῶν τοῦ σκότους ⟨ἑστὼς⟩ ἐλέγχει μὲν τὸ σκότος, φωτίζει δὲ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀληθείας. ὅρα γὰρ πόσα χρήσιμα ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἀπὸ ἀσωμάτων οὐ προέρχεται *ἱδρώς*, ἐν δὲ τῷ τοῦτο γενέσθαι ἔδειξεν ἀληθινὴν σάρκα καὶ οὐ δόκησιν. ἀπὸ σαρκὸς ἐν θεότητι συνηνωμένης χωρὶς ψυχῆς καὶ νοὸς οὐ γίνεται *ἀγωνία*. *ἀγωνιάσαντος* δὲ αὐτοῦ ἔδειξε ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ νοῦν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πεφορηκέναι, ὅθεν ἡ *ἀγωνία* γίνεται. καὶ πάλιν ἐν τῷ εἰπεῖν· *μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα, ἀλλὰ τὸ σόν* ἔδειξεν ἀληθῶς νοῦν ἀνθρώπινον, ἀλλ' *ἀναμάρτητον*.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

---

5 – 6 Lc. 22,43 – 44 6 – 7 Lc. 22,42 12 Lc. 22,42 14 cf. Joh. 3,20 19 – 20 Lc. 22,42 20 cf. Hebr. 4,15

4 – 20 Epiphanius Const., Panarion 69,61,2 – 5, PG 42,300 B 14 – D 12; ed. Holl III 269,14 – 270,20

MT

2 ἑξηκοστοῦ ἑνάτου | ξθ' T 3 μελέτιον | μέλιτον M 6 πάντα om. M 7 τὸ om. M 8 τοῦ om. M εὐ⟨λόγ⟩ως = rationabiliter | εὐκόλως MT 12 καὶ om. M 12 – 13 τοὺς μὴ λέγοντας M 13 μὴ' om. M αὐτὸν σάρκα MT 14 θεῖος om. M ⟨ἑστὼς⟩ = stans] καὶ τῆς ἀληθείας M om. T 18 ἀγωνιάσαντος | ἀγωνιάσονται M αὐτοῦ] αὐτόν M 19 πεφορηκέναι | ἐφορηκέναι M ἡ] καὶ M 20 νοῦν ἀληθῆ M 22 πατριαρχείου | πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Epiphanii archiepiscopi Cypri ex Panariis sermone sexagissimo nono contra Arriomanitas, cuius est initium: *Istos, qui sunt circa Meletium*, continens ita:

Insilientes igitur uerbi captores statim, tamquam occasionem contra inimicum adepti addentes aiunt: cernis quia egebat auxilium angelorum? *confortabat* enim *eum angelus; in agonia* namque ipse factus est. et nesciunt, quia nisi habeat haec omnia et illud: *non mea uoluntas, sed tua*, et nisi *fluctuaretur* et nisi *sudor* ei factus fuerit ex corpore profluens, utique putatio fuerat carnalis Christi aduentus. et rationabiliter a Manicheis et Marcionistis quae secundum phantasiam est estimatio ⟨carnalis aduentus⟩ causa cantatur, et non uerissima. haec autem omnia praemuniens uitam nostram cuncta dispensatiue suscepit, quas humanae aegrimoniae narrationes habens, et non simulatione sed ueritate id *non mea uoluntas*, ut ostendat carnis subsistentiam ueram et redarguat eos qui dicunt mentem humanam eum non habere; itemque redarguat eos qui non dicunt carnem eum habuisse. omnis enim diuinus sermo stans inter filios tenebrarum redarguit tenebras, illuminat autem filios ueritatis. cerne uero quanta utilia sunt in isto sermone. de incorporalibus non procedit *sudor*; dum uero hoc fieret, ostendit ueracem carnem et non aestimationem. ex carne in deitate coadunata citra animam et mentem non fit *agonia*. *fluctuante* autem eo ostendit animam et corpus et mentem in unum gerere, unde *agonia* fiat. itemque cum dicit: *non mea uoluntas, sed tua* ostendit uere mentem humanam, sed *sine peccato*. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartario, qui est ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

VPG C(10)BR MNL K

1 est *om.* G epiphanii] ephiphanii P ephyphanii R archiepiscopi] arciepiscopis V archiepiscopis P cypri] cipri V K 2 panariis] panaris P¹ pannariis N panarius L sexagissimo nono] LXVIIII B L K LXIX R sexagesimo nono G MN arriomanitas] arimonitas V ariomanitas P ML K ario(ma)nitas G²⁻¹ riomanitas N initium] inicium G 3 circa meletium] circam cletium P meletium] melentium V continens] contenens B 4 insilientes] insilentes G uerbi captores] bicaptores V tamquam] taquam P *om.* N occasionem] occansionem B occasione R adepti] adempti N 5 addentes] zdentes V aiunt] agunt B² cernis] carnis MN quia] que V qui P N egebat] agebat VP B N auxilium] auxilio R M² K confortabat] conlortauit G eum G *add.* angelus] agelus B¹ 6 ipse *om.* G habeat] hebeat V illud] ill.. P¹ *ras.* 7 ei sudor K factus ei G 8 putatio] putacio L fuerat christi carnalis christi VPG R MNL K carnalis] carnales V christi] christus K marcionistis] marcionistis P ML K martionistas R marchionistis N 9 quae *om.* N phantasiam] fantasiam BR K est *om.* G L estimatio] aestimatio P BG τῆς ἐνοίκου προσόδου = ⟨carnalis aduentus⟩ *om.* VPG BR MNL K non *om.* N 10 uerissima] uerisima P praemuniens] premunies V *om.* G cuncta] cunct. P¹ *ras.* dispensatiue] dispensatione P B² dispensatione L suscepit *inc.* C 11 quas] qua B narrationes] narrationis VPG simulatione] simulationes M¹ 12 uoluntas] uolontas C subsistentiam] sussistentiam V substantiam L redarguat] redarguet V 13 habere] hare h¹ itemque] item quia R item K redarguat] redarguet V² redargat f¹ⁿ non G *add.* 14 omnis] omnes V diuinus] diuinos V filios] filius VP¹ redarguit] redarguet CBR illuminat] inluminat CB inlumina N 15 filios] filius VP¹ B² ueritatis] ueritates V cerne] carnei V carne PG CBR MNL 15–16 incorporalibus] incorporabilibus L 16 hoc] haec M 16–17 aestimationem] stimationem V estimationem MNL extimationem R K 17 coadunata in deitate K citra] cetera B¹ tetera R mentem] mente NL fit agonia] gitagonia N 18 gerere] ge.rere P¹ *ras.* fiat] fit MNL K 19 cum *om.* G dicit] dicitur VPG tua fiat ostendit K uere] ueram N sed] set P¹ 20 quod] quo P¹ testimonium] sine testimonio N collatum] conlatum CB chartario] chartacio C N charthatio G cartacio R ML K bibliotheca] bibliothecae VG R biblioteca M K 21 uenerabilis] uenerabiles V² huius uenerabilis G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

26 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ναυζιανζοῦ ἐκ τοῦ περὶ υἱοῦ δευτέρου λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ἐπειδή σοι τὰς μὲν ἐκ τῶν λογισμῶν*, ἔχουσα οὕτως·

Ἕβδομον λεγέσθω τό· *καταβεβηκέναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν υἱόν, οὐχ ἵνα ποιῇ τὸ θέλημα τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ πέμψαντος ⟨αὐτόν⟩*. εἰ μὲν οὖν μὴ παρὰ τοῦ κατεληλυθότος αὐτοῦ ταῦτα ἐλέγετο, εἴποιμεν ἂν ὡς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τὸν λόγον, οὐ τοῦ κατὰ τὸν σωτῆρα νοουμένου. τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν οὐδὲ ὑπεναντίον θεῷ, θεωθὲν ὅλον, ἀλλὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀνθρωπικοῦ θελήματος, οὐ πάντως ἑπομένου τῷ θείῳ, ἀλλ' ἀντιπίπτοντος ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἀντιπαλαίοντος. καὶ γὰρ ἐκεῖνο οὕτως ἐνοήσαμεν τό· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω*, τὸ δὲ *σὸν ἰσχυέτω θέλημα*. οὔτε γὰρ *εἰ δυνατόν* ἢ μὴ τοῦτο ἀγνοεῖν ἐκεῖνον εἰκός, οὔτε τῷ θελήματι ἀντεισφέρειν τὸ θέλημα, ἐπεὶ δὲ ὡς παρὰ τοῦ προσλαβόντος ὁ λόγος· τοῦτο γὰρ τὸ κατεληλυθός, οὐ τοῦ προσλήμματος. οὕτως ἀπαντησόμεθα, οὐχ ὡς ὄντος ἰδίου τοῦ υἱοῦ θελήματος παρὰ τὸ τοῦ πατρός, ἀλλ' ὡς οὐκ ὄντος ὁ λόγος, ἵνα ᾖ τοιοῦτον τὸ συναγόμενον. *οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν*, οὐδὲ γάρ ἐστι τὸ ἐμὸν τοῦ σοῦ κεχωρισμένον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, ὧν ὡς μία θεότης οὕτω καὶ βούλησις.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι κροκωτοῖς τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχου τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

27 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τῶν Θησαυρῶν λόγου εἰκοστοῦ τετάρτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Εἰ παρά τινος τῶν τυχόντων*, ἔχουσα οὕτως·

---

4 – 5 Joh. 6,38 10 – 11 Mt. 26,39 15 Lc. 22,42

4 – 16 Gregorius Naz., or. 30,12, PG 36,117 C 1 – 120 A 5; SC 250 (1978) 222,1 – 20

MT

1 ναζιανζοῦ | ναζιανζοῦ M 2 δευτέρου] β' T τὰς | τά M 5 cum = ⟨αὐτόν⟩ om. MT 8 θείῳ | θεῷ M 9 ἐνοήσαμεν | ἐννοήσαμεν M 12 ἐπεὶ δὲ = quia ergo | ἐπειδὴ T 14 τοιοῦτον] τοιοῦτο T 15 τοῦ σοῦ] τούς σοῦ T 17 κροκωτοῖς | κροκοταῖς T 18 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 21 εἰκοστοῦ τετάρτου | κδ' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

26 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Gregorii episcopi Nanzianzeni ex secundo sermone de filio, cuius initium: *Quoniam tibi quaedam ex cogitationibus*, continens ita:

Septimum dicatur: *discendisse de celo filium, non ut faciat uoluntatem suam, sed eius qui misit eum.* si enim non ab eo qui descendit haec dicerentur, diceremus utique tamquam ab homine formari hunc sermonem, non ab eo qui in saluatore intellegitur. illius enim uelle nec contrarium est deo, deificatum totum, sed eius qui secundum nos est utpote quod humana uoluntas, non per omnia sequatur diuinam, sed resistat plerumque atque reluctetur. etenim illud ita intellegamus: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non sicut ego uolo, sed tua* praeualeat *uoluntas*. neque enim *si possibile* erat aut non hoc cum ignorare oportebat, neque uoluntati obintromittere uoluntatem, quia ergo tamquam ab eo qui assumpsit sermo est; id quippe est quod descendit, non rei suscepte. sic occurramus, non tamquam propria exsistente filii uoluntate preter illum quae patris, sed tamquam non exsistente his sermo est, ut tale sit quod colligitur: *non ut* faciam *uoluntatem meam*, neque enim mea a tua separata est, sed communem meam atque tuam, quorum sicut una deitas ita et uoluntas.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro de membranis ⟨croceis⟩, qui est ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

27 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cyrilli archiepiscopi Alexandriae de Thesauris libro uicessimo quarto, cuius initium: *Si a quodam de accidentibus*, continens ita:

VPG CBR MNL K

---

1 nanzianzeni] nazanzeni V K nazianzeni P nazinzeni G namzianzeni B naziazeni M^1L nanziazeni M^2 1–2 ex secundo] ex secondum V excundo P^1 2 filio] fili.o V *ras.* initium] inicium G 2–3 continens] contenens B^1 4 septimum] VII G discendisse] descendisse PG R MNL K filium de caelo G filium] filius CBR faciat] fatiat V facium N uoluntatem] uoluntatem P 5 si] sic V non V^1 *add.* ab eo] habeo VP BG N descendit] discendit B tamquam] tanquam L 6 sermonem] sermone V ab eo] habeo VPG saluatore] saluatori V C intellegitur] intelegitur V^1 intelligitur G ML K 7 nec] ne NL deo] dei L nos] non L utpote] utpute M 8 plerumque] pletum B^1R atque] adque P 9 illud] illu. P^1 *ras. (cf. 329,6)* intellegamus] intelegamus V intelliganus BG ML K possibile] posibile P a me *om.* B 10 uoluntas] uolontas C possibile] posibile P C 11 uoluntati] uolontati C uoluntatem] uolontatem C 12 tamquam] tanquam L assumpsit] absumsit V assumsit P adsumpsit CB (b–d) quod] quo V^1 qui L 13 occurramus] ocurramus G tamquam] tamen quam VP tanquam M propria] propia V exsistente] existente PG R MNL K filii] fili V^1 uoluntate] uolontate C preter] praeter CB illum = τὸ] illam L 14 tamquam] tam B^1 tanquam L exsistente] existente PG R MNL K his] huis R is M^2 colligitur] collegitur CB collitur R colitur M faciam] fatiam P 15 uoluntatem] uolontarem C a *om.* P^2 a tua] atu N separata] reparata K atque] adque P 16 uoluntas] uolontas C 17 collatum] conlatum CB membranis] menbranis G L κροκωτοῖς = ⟨croceis⟩ *om.* VPG CBR MNL K 18 bibliotheca] bibleotheca V bibliotica ML K patriarchii] patriarchi VP^1 R 20 item … testimonium V *script. nec.* 21 thesauris] thesthauris V thessauris G uicessimo quarto] XXIIII CB^2R K XX°IIII B^2 XX° quarto L uicesimo quarto G MN initium] inicium V BRG accidentibus] accedentibus CBR L K accentibus N continens] contenens CB

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ὅταν οὖν φαίνηται δειλιῶν τὸν θάνατον καὶ λέγων· *εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο*, ἐννόει πάλιν, ὅτι δειλιῶσα τὸν θάνατον ἡ σὰρξ ἐδιδάσκετο φερουμένη παρὰ τοῦ θεοῦ λόγου μηκέτι τοῦτο πάσχειν. ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν πατέρα· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*. οὐκ ἐφοβεῖτο μὲν γὰρ καθὸ λόγος ἐστὶ καὶ θεὸς τὸν θάνατον αὐτός, ἀλλ' εἰς τέλος διεξάγειν τὴν οἰκονομίαν ἠπείγετο· *τοῦτο γὰρ ἦν τὸ θέλημα τοῦ πατρός*. ἔχει δὲ καὶ τὸ μὴ θέλειν ἀποθανεῖν διὰ τὸ παραιτεῖσθαι τὴν σάρκα τὸν θάνατον φυσικῶς. διδάσκων τοίνυν τὴν ἀνθρωπότητα μηκέτι τὰ αὐτῇ προσόντα φρονεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα ζητεῖν, ὡς ἄνθρωπος λέγει· *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*. διὰ τοῦτο γὰρ φαίνεται καὶ προσθεὶς· *τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής*.

Ἥτις χρῆσις ⟨ὡσαύτως⟩ ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

28 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου βιβλίου τετάρτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ*, ἔχουσα οὕτως·

Ὅτι δὲ καὶ ἀνεθέλητον μέν πως ἐστι τῷ σωτῆρι Χριστῷ τὸ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθος, θελητὸν δὲ δι' ἡμᾶς καὶ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, συνήσεις ἐντεῦθεν· μέλλων γὰρ ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτόν, τὰς πρὸς θεὸν ἐποιεῖτο διαλέξεις ὡς ἐν προσευχῇ δηλονότι σχήματι λέγων· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*. ὅτι μὲν γὰρ *θεὸς ἦν ὁ λόγος*, ἀθάνατός τε καὶ ἀδιάφθορος, καὶ αὐτὸ κατὰ φύσιν ζωὴ καταπτήσασειν οὐκ ἤδει τὸν θάνατον, πᾶσιν εἶμαι προδηλότατον. ἐπιτρέπει γε μὴν ὡς ἐν σαρκὶ γεγονὼς ὑπομένειν τὰ ἴδια τῇ σαρκὶ καὶ γεγονότα λοιπὸν ἐπὶ θύραις ὑποπτήσασειν τὸν θάνατον, ἵνα φαίνηται κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος. διὰ τοῦτό φησιν· *εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο*· εἰ ἐνδέχεται, φησίν, ὦ πάτερ,

---

1–2 Mt. 26,39 3–4 Mt. 26,39 5 Joh. 6,40 8 Mt. 26,39 9 Mt. 26,41 14–15 Joh. 6,38 19–20 Mt. 26,39 20 Joh. 1,1 24 Mt. 26,39

1–11 Cyrillus Alex., thes. c. 24, PG 75,397 A 3 – B 3 16–334,26 Cyrillus Alex., comm in Ioh. IV 1, PG 73,529 C 14 – 532 C 9; ed. Ph. E. Pusey, in Ioh. I p. 486,26 – 488,9

MT

6 σάρκα καὶ τὸν M 10 similiter – ⟨ὡσαύτως⟩ om. MT 11 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 14 τετάρτου | δ' T 16 τὸ | τῷ M 21 καταπτήσασειν | καταπατήσειν T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Quando igitur apparet formidare mortem et dicere: *si fieri potest, transeat a me calix iste*, intellege ⟨iterum⟩, quoniam formidasset mortem docebatur caro, quam indutus erat deus uerbum, ultra id non perpeti. dicebat enim ad patrem: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*. non enim timebat secundum quod uerbum est et deus mortem ipse, sed ad finem perducere dispensationem properabat. *haec enim erat uoluntas patris*. habet enim et nulle mori idcirco, quod caro mortem naturaliter euitet, docens profecto humanitatem ne ultra quae sua sunt sapiat, sed dei uoluntates inquirat, sicut homo dicit: *non sicut ego uolo, sed sicut tu*. ideo quippe et addidisse uidetur: *spiritus quidem promptus, caro autem infirma*.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartacio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

28 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex interpretatione euangelii secundum Iohannem libro quarto, cuius initium: *Quia discendi de caelo*, continens ita:

Quoniam quidem etiam aliquatenus inuoluntaria exsistit saluatori Christo passio in cruce, uoluntaria uero propter nos et beneplacitum dei et patris, ex hoc intelleges: ascensurus quippe super hanc easdem disputationes faciebat ad deum, uidelicet tamquam in orationis habitum dicens: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste, uerumtamen non sicut ego uolo, sed sicut tu*. quoniam ergo *deus erat uerbum*, immortalis atque incorruptibilis, et uita ipsa secundum naturam pertimesceret mortem ⟨non⟩ sciebat, omnibus existimo esse manifestissimum. praecipiebat tamen, utpute qui in carne erat, sustinere carni quae sua sunt et, cum iam in foribus esset, pertimesceret mortem, ut [et] ueraciter appareat homo. ideo ait: *si possibile est, transeat a me calix iste; si possibile*

VPG CBR MNL K

1–2 mortem … formidasset B¹ *repet., del.* B² 1 fieri non potest L 2 intellege] intellige RG ML K ⟨iterum⟩ = πάλιν | igitur VPG CBR MNL K quoniam *om.* L formidasset] formidasse B L¹ docebatur | dicebatur G 3 non¹ *del.* L perpeti] repeti M 4 timebat] timeb. t B¹ *ras.* quod *om.* N finem | fidem B (*cf.* 335,15) 5 haec] hic V hoc G hec K uoluntas] uolontas G nolle] nollet PG 6 ne P¹ *bis* 7 uoluntates = θέλημα] uolontatis CR dicit] dicis L 8 addidisse] addisse K promptus | promptus R MNL K 10 similiter *om.* VPG MNL K collatum] conlatum CB est¹ *om.* B chartacio] charthario G chartacio C MNL cartacio K qui est *om.* CBR de bibliotheca] bibliothecae VP¹ bibliothece P² de biblioteca M 10–11 uenerabilis huius K 11 uenerabilis] uenerabili N patriarchii | parriarchi VP¹ R 13 eiusdem *om.* G MN interpretatione] interpretarione C interpertatione K 14 euangelii] euuangelii G quarto | IIII° R L K initium | inicium G M discendi] descendi P BRG MNL K 14–15 continens] contenens CB² 16 inuoluntaria] inuolontaria C inuoluntaria uero existit M exsistit] existit VPG R MNL K christo] christi CBR 16–17 passio in cruce | passo in crece N 17 uoluntaria] uolontaria C intelleges | intellegis CB intelligis R intelliges G ML K 18 ascensurus] accessurus VPG MNL K (n–s) super hanc easdem | sup hanc eadem N disputationes | disputationis V C¹ uidelicet | uedelicet G tamquam] tanquam M 19 habitum | habitumzum N 20 immortalis] immortalis ML atque] adque P¹ 21 pertimesceret] pertimescerit B ⟨non⟩ sciebat = οὐκ ἤδει 21–23 sciebat … mortem *om.* L 22 existimo | exaestimo CB manifestissimum] manifestisimum P utpute | utpote G MN K 23 sustinere] sustineri V susteriere CB² carni] carne CBR carnem G esset | esse. P¹ *ras.* pertimesceret | pertimiscerct B ut [et] = ἵνα | et ut CBR ML ut N 24 ueraciter] ueneraciter C (n–r) appareat | adpareat VP¹ possibile¹ | posibile P possibile² | posibile P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

μὴ παθόντα τὸν θάνατον κατορθῶσαι τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τὴν ζωήν· εἰ ἀποθνήσκει θάνατος μὴ τεθνεῶτος ἐμοῦ κατὰ τὴν σάρκα δὲ δηλονότι *παρασχέσθω*, φησί, *τὸ ποτήριον, πλήν* ἐπειδήπερ οὐκ ἂν γένοιτο, φησίν, ἑτέρως, *οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.* ὁρᾷς, πῶς ἀτονοῦσα μὲν ⟨πάλιν⟩ ἡ ἀνθρώπου φύσις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ τὸ ὅσον εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται. ἀνακομίζεται δὲ διὰ τοῦ ἐνωθέντος αὐτῇ λόγου πρὸς εὐτολμίαν θεοπρεπῆ, καὶ εἰς φρόνημα νεανικὸν μεταπαιδεύεται, ὡς μὴ τοῖς ἰδίοις τὸ δοκοῦν ἐπιτρέψαι θελήμασιν, ἀλλὰ σκοπῷ μᾶλλον ἀκολουθεῖν τῷ θείῳ καὶ πρὸς ἐκεῖνο τρέχειν ἐπείγεσθαι, πρὸς ὅπερ ἂν ἡμᾶς ὁ τοῦ πεποιηκότος ἀνακαλεῖ νόμος. ὅτι δὲ τὰ τοιαῦτά φαμεν ἀληθεύοντες ἐξ αὐτοῦ μαθήσῃ τοῦ συνεζευγμένου· *τὸ μὲν γὰρ πνεῦμα*, φησί, *πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.* οὐ γὰρ ἠγνόησε Χριστός, ὅτι τῆς θεοπρεποῦς ἀξίας πολὺ δὴ λίαν ἀπελιμπάνετο τῷ δοκεῖν ἡττᾶσθαι θανάτῳ καὶ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δειλίας αἰσθάνεσθαι. διὰ τοῦτο θερμοτάτην τοῖς εἰρημένοις ἐπήνεγκε τὴν ἀπολογίαν ἠσθενηκέναι μὲν γὰρ τὴν σάρκα διὰ τὸ αὐτῇ πρέπον καὶ φύσει προσὸν εἰπών *πρόθυμον* δ' οὖν ὅμως ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα τὸ παθεῖν οὐδὲν τῶν ἀδικούντων εἰδός. ὁρᾷς, ὅπως ἀβούλητος τῷ Χριστῷ διὰ τὴν σάρκα καὶ τὴν ἐκ τοῦ πάθους ἀδοξίαν ὁ θάνατος ἦν, θελητὸς δ' οὖν ὅμως ἄχρις ἂν εἰς αἴσιον διεξάγηται πέρας τῷ κόσμῳ παντὶ τὸ ἐν εὐδοκίᾳ τοῦ πατρός, τουτέστιν ἡ πάντων σωτηρία καὶ ζωή;

Ἥτις χρῆσις ὡσαύτως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

---

1 – 3 Mt. 26,39 9 Mt. 26,41 13 Mt. 26,41

6 cf. Demosthenes, or. 3,32

MT

4 iterum = ⟨πάλιν⟩ *om.* MT 10 τῷ] τὸ T 12 γάρ *om.* M 15 ἦν *om.* T 18 πατριαρχείου | πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

est, inquid, ὡϹ ΠΑΤΗΡ (tamquam: pater, o pater) non sustinendo mortem acquirere uitam credentibus in eum; si moritura est mors me non moriente secundum carnem dumtaxat *transeat*, inquid, *calix*, *uerumtamen* eo quod aliter fieri non inest *non sicut ego uolo, sed sicut tu*. cernis, quomodo deficiens quidem iterum hominis natura et in ipso Christo quantum ad ipsam pertinet inuenitur. restauratur autem per unitum ei uerbum ad confidentiam deo decibilem, et ad consilium iubenile transducitur, quatenus non quod ei uidetur propriis implere uoluntatibus, sed diuinam magis intentionem sequi et ad illud sedulo currere, ad quod nos profecto lex reuocat conditoris. quia uero haec ueritatem asserentes aiemus ex eo quod sequitur addisces: *spiritus quidem prumptus, caro autem infirma*. neque enim ignorabat Christus, quod ualde posterius erat a deo decibili dignitate, quod uidebatur morte terreri et eius sentire formidinem. ideoque feruentissimam satisfac- tionem adiecit infirmatam quidem fuisse carnem – secundum quod eam decebat et ei naturaliter inerat – dicens *prumptum* attamen *spiritum esse* scientem nihil de his quae noceat pati. cernis, qualiter Christo mors inuoluntaria erat propter carnem et passionis ignominiam, uoluntaria adtamen donec ad prosperum finem uniuerso mundo perduceretur quod erat in beneplacito patris, id est omnium salus et uita?

Quod testimonium similiter collatum est ad librum chartacium, quod est bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

VPG CBR MNL K

---

1 inquid | inquit P^2 CR ML ὡϹ ΠΑΤΙΡ inquid VPG (ΝΑΤΙΡ V) ὡϹ ΠΑΤΗΡ | ΟϹ ΠΑΤΗΡ CB occuscup R ὡϹ ΠαΘΗΡ ML ὡϹ ΠαΤΗΡ N tamquam pater = ὡς πατήρ? sustinendo | sustenendo C^2 substinendo K acquirere | adquirere CBG MN adcurrere L 2 si *om.* G sinc N non | non CR 3 inquid | inquit P^1 R ML K quod | qui L inest | est N 4 quidem | quod est N natura | nature V naturae PG MNL K 5 quantum | quamtum K ipsam | ipsum V pertinet | pertenet C inuenitur | inueniatur VPG per ... uerbum *om.* CBR unitum | unigenitum ML ei *om.* MNL 6 decibilem | decebilem C iubenile | iuenile C iuuenile BR MNL K transducitur | tranducitur G perducitur N quatenus | quatinus G 6–7 quod ei | quo dei L 7 implere | impleret VP MNL K imploret G uoluntatibus | uolontatibus C ad illud | aliud R^1 N ad id L illud | illut P^1 8 sedulo | sed uolo K currere | querere L reuocat saluatoris conditoris K^2 ueritatem | ueret autem CR uirtutem N 9 asserentes | adserentes CBR *om.* L aiemus = φαμέν | agemus VPG K agimus CBR MNL ex *om.* N addisces | addiscens L prumptus | promptus RG MNL K 10 ignorabat | ignorabit N erat *om.* G decibili | decibilis MNL 11 quod | quodam V morte | mortem CBR sentire | sentiret K feruentissimam | fer..entissimam P^1 *ras.* feruentissimam N 11–12 satisfac-tionem | fationem V^1 12 adiecit | adiecit L adiecit ... carnem C^2 *add. script. rec.*, *om.* R de-cebat | dicebat V et *om.* V 13 prumptum | proptum G promptum R MNL K attamen | adtamen CB NL^1 antamen L^1 spiritum *om.* N nihil | nichil G N quae | qui VP quod G 14 noceat | noceant B M christo | christus VPG NL K christi BR mors christus G inuoluntaria | inuolontaria C 15 ignominiam | ignominia K uoluntaria | uolontaria C adta-men | attamen RG ML K finem | fidem MN (*cf.* 333.4) finem in uniuerso K 16 beneplacito | beneplatito V salus | salis C 17 collatum | colla..tum P^1 *ras.* conlatum CB ad | a.d V^1 *ras.* ad librum chartacium | cum libro cartacio K chartacium | chartatium V charthacium G cartacium M carthacium R L bibliothecae | bibliotheca V bibliotecae M bibliothece R NL bibliotechae K 18 uenerabilis | uenerabili N huius *om.* L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

29 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως λόγου κατὰ Ἀπολιναριανῶν, οὗ ἡ ἀρχή· *Ὁ μὲν τρόπος τοῦ εὐσεβοῦς*, ἔχουσα οὕτως·

Ὅτε *τὸν Ἀδὰμ* ἀρχῆθεν *ἔπλασεν ὁ θεός*, μή τί γε σύμφυτον αὐτῷ δέδωκε τὴν ἁμαρτίαν; τίς οὖν ἦν ἔτι χρεία τῆς ἐντολῆς; πῶς δὲ αὐτὸν *κατεδίκασεν ἁμαρτήσαντα*; πῶς δὲ καὶ πρὸ τῆς παρακαῆς οὐκ ἐγίνωσκε καλὸν καὶ πονηρὸν ὁ Ἀδάμ, *ὃν ἔπλασεν ὁ θεὸς* ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ καὶ εἰκόνι τῆς ἰδίας ἀϊδιότητος; ἐποίησεν αὐτὸν φύσιν ἀναμάρτητον καὶ θέλησιν αὐτεξούσιον.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι κροκωτοῖς τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

30 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἐπισκόπου Ἱππονηρηγίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰουλιανοῦ Πελαγιανιστοῦ βιβλίου πέμπτου, ἔχουσα οὕτως·

Κίνησις ψυχῆς τί ἐστιν εἰ μὴ κίνησις φύσεως; ἡ γὰρ ψυχὴ ἀνενδοιάστως φύσις ἐστί· διόπερ τὸ θέλημα κίνησις φύσεως ὑπάρχει, ἐπειδὴ κίνησίς ἐστι ψυχῆς.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἑρμηνεύσαντος Κωνσταντίνου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκδίκου τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ γραμματικοῦ Ῥωμαϊκοῦ, καὶ ἐστοίχησεν.

31 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις περὶ ἐνεργειῶν τοῦ ἁγίου Λέοντος πάπα Ῥώμης ἐκ τῆς πρὸς Φλαβιανὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Ἀναγνόντες τὰ γράμματα ⟨τῆς ἀγάπης τῆς σῆς⟩*, ἔχουσα οὕτως·

Ὥσπερ ⟨γὰρ⟩ τῷ ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται, οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας ἀξίας οὐκ ἀναλίσκεται. ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι,

---

4 Gen. 2,7 5 Gen. 3,17 6 Gen. 2,7

4–8 Ps.-Athanasius, de incarn. c. Apoll., I 15, PG 26,1120 B 6–13 14–15 Augustinus, c. Iulianum V 40, PL 45,1476,22–25 23–338,3 Leo papa, epist. 11,4 ad Flavianum, PL 54,767 A 14–B 7; ACO II 2,1 p. 14,26–15,4 (gr.); ACO II 2,1 p. 28,11–17 (lat.)

MT

---

4 σύμφυτον] σύμφοτον T 5 ἦν *om.* T 9 κροκωταῖς] κροκοτοῖς T 10 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 23 πέμπτον] ε΄ T 22 dilectionis tuae = ⟨τῆς ἀγάπης τῆς σῆς⟩ *om.* MT 23 enim = ⟨γὰρ⟩ *om.* MT τῷ'] τοῦ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

29 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Athanasii archiepiscopi Alexandriae ex libro contra Apollinari(anos) de incarnatione, cuius initium: *Modus quidem piae*, continens ita:

Quando *Adam* ab origine *deus formauit*, numquid insitum ei dedit peccatum? quae ergo iam utilitas erat mandati? quomodo autem illum *condempnauit peccantem*? aut quomodo Adam etiam ante praeuaricationem nesciebat bonum et malum, *quem formauit deus* ad incorruptionem et imaginem suae aeternitatis? fecit eum naturam sine peccato et uoluntatem liberi arbitrii.

Quod testimonium similiter collatum est ad librum ex membranis croceis, qui est bibliothecae huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

30 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Augustini episcopi Ipponis Regiensis ex libro quinto contra Iulianum Pelagianistam, continens ita:

Motus animi quid est nisi motus naturae? anima enim sine dubitatione natura est, et ideo uoluntas motus naturae est, quia motus est animae.

Quod testimonium similiter collatum est ad librum Latinis litteris scriptum interpretante Constantino deo amabile presbitero et defensore sanctissimae huius magnae ecclesiae et Latino grammatico, et constitit.

31 Item relectum est ex eodem codice testimonium de operationibus sancti Leonis papae Romani ex epistula ad Flauianum archiepiscopum Constantinopoleos, cuius initium: *Lectis dilectionis tuae litteris*, continens ita:

Sicut enim deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur dignitate. agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium est, uerbo scilicet operante quod uerbi est, et carne exsequente quod carnis est, unum horum coruscat miraculis,

VPG CBR MNL K

1 codice | quodice P^1 athanasii | anastasii V arhanasi CB acanasii R archiepiscopi | arciepiscopi V 2 apollinari(anos) = ἀπολιναρίων | apollinarium VP L apollonarium G apolinarium CBR apollenarium M appollenarium N initium | inicium G quidem | inquidem C piae | pie CBRG NL 3 continens | contenens CB^1 4 deus ab origine MNL formauit numquid | formidauit nuquid N 5 iam M *add.* tam NL utilitas | utilis N condempnauit | condemnauit P C K peccantem | peccatum N 6 etiam adam CBR praeuaricationem | praeuaricationem G et | aut CBR 7 imaginem | similitudinem R ymaginem L K eum | eius M^1 naturam | natura NL 8 uoluntarem | uolontarem C arbitrii | arbitrii C 9 collatum | conlatum CB membranis | membrana VP menbrana G membranetis M^1N 9–10 bibliothecae | bibliothece RG NL bibliotecae M bibliotechae K 10 uenerabilis huius K uenerabilis | uenerabili N patriarchii | patriarchi V patriarchae C^2 12 augustini | agustini P C ipponis | hyponis C yponis B hypponis R vpponis MN K regiensis | regii C^1BR 13 quinto | .V. K pelagianistam | pelaianistam BG continens | contenens CB^1 14 quid est | quidem NL K anima | an.ma V^1 *rat.* dubitatione | dubitacione V 15 uoluntas | uolontas C motus | mutus P^1 est[2] *om.* N 16 collatum | conlatum CB litteris | litteis G^1 interpretante | interpractante C interperante K 17 amabile | amabili B^2G K presbitero | persbitero C praesbytero B 18 grammatico | gramatico V CB N 20 relectum est | relecta sunt K testimonium | testimonia VP CB MN K (n – u) 21 romani | romanae CBR ex *om.* M epistula | epistola P BG L flauianum | flabianum CBR constantinopoleos | constantinopoleus CBR cuius | cuuis C initium | inicium G 22 continens | contenens CB^1 ita B^1 *add.* 23 non[2] *om.* B consumitur | cumsumitur P^1 agit | ait VP B 24 operante | operanta L 25 exsequente | exequenti V exequente PG R MNL K coruscat | corruscat C K choruscat R

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε. καὶ καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν. εἷς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει.
Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασιν ἀργυρένδετον τοῦ σκευοφυλακίου τυγχάνον τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐσταίχησεν.

32 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Λέοντος ἐκ τῆς πρὸς Λέοντα τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα δευτέρας ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Ὑποσχόμενον ἐμαυτὸν διαμέμνημαι*, ἔχουσα οὕτως·

Τοιγαροῦν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ ἑνὶ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ ἀληθεῖ τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου υἱῷ, τοῦ τε λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἓν ὑπάρχει τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως κοινὰς ἔχει τὰς πράξεις, δεῖ νοεῖν ὅμως αὐτῶν τῶν ἔργων τὰς ποιότητας, καὶ τῇ κατανοήσει τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως δεῖ καθαρᾶν ἐπὶ ποῖα μὲν ἡ τῆς σαρκὸς προάγεται ταπεινότης, ἐπὶ ποῖα δὲ τὸ ὕψος τῆς θεότητος ἐπικλίνεται.

33 Καὶ μετὰ βραχέα·

Καὶ τὸ δή πέρας, εἴχα μὲν τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως οὐκ ἂν ἑαυτὸν ὁ κύριος ἴσον τῷ πατρὶ τυγχάνειν ὁμολόγει, εἶχα δὲ τῆς ἀληθείας τοῦ σώματος οὐκ ἂν ὁ αὐτὸς ἔλεγε *μείζονα* εἶναι ἑαυτοῦ *τὸν πατέρα*, ὁπότε ἡ καθολικὴ πίστις ἑκάτερον δέχεται καὶ ἑκάτερον ἐκδικεῖ, ἥτις κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Πέτρου ἕνα *Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος* καὶ ἄνθρωπον πιστεύει καὶ λόγον. εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοίνυν ἐξ ἐκείνης τῆς ἀρχῆς, ἀφ' ἧς ἐν τῇ γαστρὶ τῆς παρθένου ὁ *λόγος γέγονε σάρξ*, οὐδ' ὁτιοῦν ἦν διαιρέσεως ἀναμεταξὺ τῆς ἑκατέρας μορφῆς, καὶ διὰ πάσης αὐξήσεως σωματικῆς ἑνὸς προσώπου αἱ τοῦ παντὸς χρόνου πράξεις γεγόνασιν, ὅμως αὐτὰ ταῦτα ἅπερ ἀχωρίστως γεγένηται κατ' οὐδεμίαν ἐπιμιξίαν συγχέομεν, ἀλλά τί ποίας εἴη μορφῆς, ἐκ τῆς τῶν ἔργων ποιότητος αἰσθανόμεθα.
Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς τὸ αὐτὸ ἐν σώμασι βιβλίον ἀργυρένδετον τοῦ σκευοφυλακίου ὑπάρχον τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐστοίχησεν.

---

19 Joh. 14,28 20 – 21 Mt. 16,16 22 Joh. 1,14

---

10 – 14 Leo papa, epist. 165,6 ad Leonem imp., PL 54,1163 B 7 – 14; ACO II 4 p. 115,30 – 33 (lat.); Abh. BAdW 32,6 (1927) 59,14 – 18 (gr.) 17 – 26 Leo papa, epist. 165,6 ad Leonem imp., PL 54,1163 C 3 – 1165 A 13; ACO II 4 p. 116,9 – 17 (lat.); Abh. BAdW 32,6 (1927) 59,30 – 39 (gr.)

MT

R Δευτέρας | β' T 11 ἓν ὑπάρχει] ἐνυπάρχει T 12 ἔχει | ἔχειν MT 18 ὁμολόγει | ὁμολόγει M ὁμολογεῖ T τοῦ om. M 17 πρὸς τὸ αὐτὸ ὁμοίως M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

aliud succumbit iniuriis. et sicut uerbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquid. unus enim idemque ⟨est⟩ uere dei filius et uere hominis filius.
Quod testimonium collatum est ad librum membranatium de argento tectum, qui est sceuofilacii – id est de repositione – sanctae huius magnae ecclesiae, et constitit.

32 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Leonis ex secunda epistula ad Leonem piissimum imperatorem, cuius initium: *Promisisse me memini*, continens ita:
Licet ergo in uno domino Iesu Christo, uero dei atque hominis filio, uerbi et carnis una persona sit, quae inseparabiliter atque indiuise communes habeat actiones, intellegendae tamen sunt ipsorum operum qualitates, et sincerae fidei contemplatione cernendum est ad quae prouehatur humilitas carnis et ad quae inclinetur altitudo deitatis.

33 Et paulo post:
Postremo sine uerbi potentia non se dominus patri confiteretur aequalem, et sine ueritate carnis non idem diceret *maiorem* se esse *patrem*, dum catholica fides utrumque suscipiat, utrumque defendat, quae secundum confessionem beati apostoli Petri unum *Christum dei uiui filium* et hominem credit et uerbum. quamuis itaque ab illo initio, quo in utero uirginis *uerbum caro factum est*, nihil umquam inter utramque formam diuisionis extiterit, et per omnia incrementa corporea unius personae fuerint totius temporis actiones, ⟨ea⟩ ipsa tamen quae inseparabiliter facta sunt nulla commixtione confundimus, sed quid cuius formae sit, ex operum qualitate sentimus.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio de argento tecto de sceuofilatio – id est repositione – sanctae huius magnae ecclesiae, et constitit.

VPG CBR MNL K

---

1 aliud | aliut P^1 succumbit | subcumbit VP K 2 naturam | natura B relinquid | reliquit P^1 M relinquit CR L K ⟨est⟩ *cf.* ACO II 2,1 p. 28,16 uere | ueri VPG M^1 *add.* 4 testimonium similiter conlatum CBR (*cf.* 333,10) membranatium | membranatium G membranacium MNL K tectum | textum N 5 sceuofilacii | scaeuofilacii P sceuophilacii G N 6 sceuophilacii CR K sceuophilatii B scaeuophilacii M scuophilacii L repositione | repositione P sanctae *om.* L 7 epistula | epistola P BG K 8 initium | inicium G promisisse | promisisse VG me *om.* NL K continens | contenens CB^1 9 licet | licetet K domino nostro iesu VPG L uero | ueri N K atque | adquae P^1 adque P^2 uerbi | uerisi N 10 atque | adque P^1 indiuise | indeuise P 10 – 11 intellegendae | intelligendae RG ML K 11 contemplatione | contempplacione G 11 – 12 cernendum … humilitas C^2 *add. script. nunc.* 12 ad quae¹ | atque VG¹ C^1B NL prouehatur | prouecatur CB prebeatur MNL ad quae² | atque VP^1 B^1 NL adque B^2G 14 paulo | poulo B^2 15 postremo C^2 *add. script. nunc.* *om.* C^1BR confiteretur | profiteretur VPG (c – p) confitetur C^2R: 16 C^1 *add. script. nunc.* confitentur L^2 16 ueritate | uaracitate N idem se diceret V catholica | chatolica C capthofica L utrumque | utrumque I. 17 secundum | saecundum C apostoli | apostholi C^2 petri apostoli N 18 filium dei uiui MNL credit | credidit N initio | intio B^1 unicio G 19 in *om.* CR nihil | nichil N nihil umquam | nichilo quam RG umquam | unquam M utramque | utrumque VPG 20 extiterit | exstiterit B incrementa | incremento P L incrementa CB^2 totius | tocius C^1RG temporis | temparis C actiones | actionis V 21 ⟨ea⟩ = αὐτά | et VPG CBR MNL K commixtione | conmixtione CB sed | ses C^1 set C^2 23 collatum est similiter CB MN collatum | conlatum CB est similiter cum CR membranario | membranacio C^2 MN membranacio L K tecto | texto VPG N 24 sceuofilatio | scaeuofilatio VP^2 scaeuofilacio P^1 sceuophilario CBR scenophilacii M sceuophilacio G N seuophilatii L scaeuofilaciae K id est repositione | .i. de repositione K repositione | responsione N ecclesiae | aecclesiae G N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

34 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, ἐξ ἧς ἐποιήσατο ἐκθέσεως πίστεως περὶ τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας, ἧς ἡ ἀρχή· *Ἱκανῶς τὸν κατὰ Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων*, ἔχουσα οὕτως·

Ὥσπερ τοῦ φωτός, ἢ φῶς ἐστιν ἤν, τὴν ἐνέργειαν οὐκ ἂν τις χωρίσειε τοῦ σώματος αὐτοῦ τοῦ δεκτικοῦ – τῷ λόγῳ δὲ διελὼν γνωρίσειε τὴν φύσιν, ἧς ἐστιν ἰδία ἡ ἐνέργεια –, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ τοῦ θεοῦ πᾶσαν μὲν ἐνέργειαν οὐκ ἄν τις χωρίσειε τῆς μιᾶς υἱότητος, τῆς δὲ φύσεως ἧς ἐστιν οἰκεῖον τὸ γινόμενον τῷ λόγῳ γνωρίσειεν.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῷον τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

35 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ εἰς Θωμᾶν τὸν ἀπόστολον ⟨καὶ⟩ κατὰ Ἀρειανῶν λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Τῷ μὲν νόμῳ τῆς ἐκκλησίας πειθόμενος*, ἔχουσα οὕτως·

Ταῦτα ἀκούσας ἐκάθαρα τὴν ψυχὴν ἀπιστίας, ἀπεδυσάμην τὴν ἀμφίβαλον γνώμην, ἀνέλαβον ⟨τὸν⟩ νοῦν πεπεισμένον· ἠψάμην τοῦ σώματος χαίρων καὶ τρέμων, ἐξήπλωσα μετὰ τῶν δακτύλων καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα καὶ δύο λοιπὸν ἐνεργειῶν ἠσθόμην.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίου ἐν σώμασι προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

36 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης ἐκ τῶν κατὰ Εὐνομίου τόμου πέμπτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Περὶ δὲ τῆς Πέτρου τοῦ ἀποστόλου φωνῆς*, ἔχουσα οὕτως·

Διαμένει ἀσύγχυτος τῶν τε τῆς σαρκὸς καὶ τῶν τε τῆς θεότητος ἰδιωμάτων ἡ θεωρία, ἕως ἂν ἐφ' ἑαυτοῦ θεωρῆται τούτων ἑκάτερον. οἷόν τι λέγω· ὁ λόγος πρὸ τῶν αἰώνων

4–9 Ps.-Iustinus, Expos. rectae fidei c. 12, PG 6 1232 A 7–13; ed. de Otto III 1 (1880) 48–50 14–18 Ps.-Iohannes Chrys., Sermo in s. Thomam, PG 59,500,50–14 23–342,15 Gregorius Nyss., c. Eunomium 3,67, PG 45,705 B 3–D 3; ed. W. Jaeger, 2 (1960) 130,16–132,13

MT

3 τὸν] τῶν T 9 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 12 et = ⟨καὶ⟩ om. MT 14 ἐκάθαρα | ἐκάθηρα M ἀπεδυσάμην] ἀπεδυσάμην M 15 ⟨τὸν⟩ ed. Otto, om. MT 16 ἐνεργειῶν | ἐνεργείας M 17 προενεχθὲν] προενεχθὲν M 21 πέμπτου | ε' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

34 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Iustini philosophi et martyris de expositione fidei, quam fecit super rectam confessionem, cuius initium: *Idoneae aduersus Iudeos et paganos*, continens ita:

Sicut luminis, secundum quod unum lumen est, ipsam operationem non separauit quisquam ac capabili corpore – ratione uero discernens insinuauit naturam, cuius est propria operatio –, ita in uno filio dei omnem quidem operationem nequaquam quisquam separaturus est ab un(a) fili(atione), cuius tamen naturae sit proprium quod agitur ratione facit agnosci.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro charratio, qui est bibliothecae sancti huius patriarchii, et constitit.

35 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Iohannis archiepiscopi Constantinopoleos ex sermone in Thoma apostolo et contra Arrianos, cuius initium: *Legi quidem ecclesiae optemperans*, continens ita:

Haec audiens purgaui animam a perfidia, exui me ambiguam sententiam, adsumpsi credulum sensum; atrectatus sum corpus gaudens ac tremens, expandi cum digitis et animae oculum et duas ex hoc operationes sensi.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

36 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Gregorii episcopi Nisae ex quinto tomo contra Eunomium, cuius initium: *De uoce itaque Petri apostoli*, continens ita:

Inconfusa permanet tam carnis quamque deitatis proprietatum contemplatio, donec in seipsis alterutrum horum conspicitur. urpura id dico: uerbum ante secula fuit, caro autem

---

VPG CBR MNL K

---

1 philosophi] philosophis V pylosophi P philosofi CB martyris] martiris RG NL. K 2 expositione] expositioni B¹ rectam] recta VPG confessionem] confessione P¹G initium] inicium G idoneae] idonee P M K ydonee R L aduersus] aduersos V 3 iudeos] iudaeos CB M paganos] paganus V continens] contenens CB¹ 4 secundum *om.* G unum est lumen est VPG separauit] seperabit C seperauit N 5 ac capabili] a capabili P² haec palapabili C¹ haec capabili C² *script. sunc.*, R haec apalpabili B (c–p) acephabili L ac capali K ratione] natione VP (r-n) est C² *add. script. sunc.* 6 ita in] itemin L dei] diei V 7 separaturus] separatus MNL K est *om.* N un(a) fili(atione) = τῆς μιᾶς υἱότητος] uno filio VPG CBR MNL K 8 ratione] rationem MNL K 9 collatum] conlatum CB charratio] chartacio P NL ckartatio R charthatio G carthacio M cartacio K est M *add.* bibliothecae] ex biblioteca M bibliothece N biblioteoe L bibliotheche K sancti] sanctae VPG L² K *om.* N 9–10 sanctae uenerabilis huius K 10 patriarchii] patriarchi V R 11 ex] in L ex eodem *om.* VP¹ codice] codicio V C² (?) 12–13 constantinopoleos] constantinopoleus CBR 13 ex sermone] exermone P² apostolo] apostulo V aposthulo C¹ aposthulo C² arrianos] arianus V acianos B initium] inicium G 14 ecclesiae *om.* G optemperans] obtemperans CBR MNL K continens] contenens CB¹ 15 a *om.* R N exui me] exiui me V et exui me CBR (et-ex) adsumpsi] adsumsi P assumpsi G M 16 credulum] credolum CR atrectatus] adtractatus CBR NL K attractatus M¹ atrectatus M² (ACO ser. II vol. 1, p. 313,7: recepi) 17 et duas ... sensi *om.* K hoc *om.* N 18 collatum] conlatum CB membranatio] membranacio P¹G MN K membranacio B L 18–19 apostolicae] apostholicae C 19 et G *add.* 21 nisae] nise V pisae G nysae C mysae M myse N nyse R L quinto] .V.° K 22 tomo] rhomo G CB² M K homo B¹ contra] contro M eunomium] eonomium CB¹R iraque sancti petri VPG apostoli] aposrholi C¹ continens] contenens CB¹ 23 permanet] pertinens K quamque] namque N proprietatum] propietatum P contemplatio] contemplacio VG 24 urpura] urpora V¹ urpara V² urpote P id dico] idcirco CBR MNL K (d-ci)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἦν, ἡ σὰρξ δὲ *ἐπὶ τῶν ἐσχάτων γεγένηται χρόνων*, καὶ οὐκ ἂν τις ἀναστρέψας εἴποι ἢ ταύτην προαιώνιον εἶναι ἢ ἐν τοῖς *ἐσχάτοις* γεγενῆσθαι τὸν λόγον. ἡ σὰρξ παθητικῆς ἐστι φύσεως, ἐνεργητικῆς δὲ ὁ λόγος, καὶ οὐδὲ αὐτὴ δημιουργικὴ τῶν ὄντων οὔτε ἡ θεότης παθητικὴν ἔχει τὴν δύναμιν· *ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν ὁ λόγος*, ἐν τῇ τοῦ θανάτου πείρᾳ ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὔτε ἐξ ἀϊδίου τὸ ἀνθρώπινον οὔτε θνητὸν τὸ θεῖον. καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν θεωρεῖται τρόπον. οὔτε *ζωοποιεῖ τὸν Λάζαρον* ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, οὔτε *δακρύει* τὸν κείμενον ἡ ἀπαθὴς ἐξουσία, ἀλλ' ἴδιον τοῦ μὲν ἀνθρώπου τὸ *δάκρυον*, ἡ δὲ ζωὴ τῆς ὄντως ζωῆς. οὐ τρέφει τὰς *χιλιάδας* ἡ ἀνθρωπίνη πτωχεία οὔτε τρέχει ἐπὶ τὴν *συκῆν* ἡ παντοδύναμος ἐξουσία· τίς ὁ *κοπιῶν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας* καὶ τίς ὁ ἀπόνως ὅλον τὸν κόσμον ὑποστήσας τῷ λόγῳ; τί τὸ τῆς *δόξης ἀπαύγασμα*, τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; ποία μορφὴ ἐπὶ τοῦ πάθους ῥαπίζεται καὶ ποία ἐξ ἀϊδίου δοξάζεται; φανερὰ γὰρ ταῦτα, κἂν μή τις ἑρμηνεύσῃ τῷ λόγῳ, ὅτι αἱ μὲν πληγαὶ τοῦ δούλου ἐν ᾧ ὁ δεσπότης, αἱ δὲ τιμαὶ τοῦ δεσπότου περὶ ὃν ὁ δοῦλος, ὡς διὰ τὴν συνάφειάν τε καὶ συμφυΐαν κοινὰ γίνεσθαι τὰ ἑκατέρου ἀμφότερα, τοῦ τε δεσπότου τοὺς δουλικοὺς *μώλωπας* εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβόντος καὶ τοῦ δούλου τῇ δεσποτικῇ δοξαζομένου τιμῇ.

37 Ἔτι ἀναγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου ἑτέρα χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν τόμου δωδεκάτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἀκολούθου*, ἔχουσα οὕτως·

Τέως δὲ μαθεῖν ἄξιον παρὰ τῶν προφερόντων ἡμῖν τὰς τοιαύτας φωνάς, ὅ τι τὸ ἀναβαῖνον καὶ τὸ ὁρώμενον καὶ τὸ διὰ τῆς ἁφῆς γνωριζόμενον καὶ ⟨ἔτι⟩ πρὸς τούτοις τὸ τοῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς ἀδελφότητος οἰκειούμενον, ἆρα τῆς θείας ἢ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἴδιον εἶναι νομίζουσιν. εἰ μὲν γὰρ ⟨τὸ⟩ ψηλαφητὸν καὶ ὁρατὸν καὶ βρώσει καὶ πόσει διοικούμενον καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁμογενὲς καὶ ἀδελφὸν καὶ ὅσα περὶ τὴν σωματικὴν

---

1 Hebr. 1,2 4 Joh. 1,1 6 cf. Joh. 11,43 7 cf. Joh. 11,35 8 cf. Mc. 6,43; Mc. 8,19 9 cf. Mt. 21,19 Joh. 4,6 10 Hebr. 1,3 14 cf. 1. Petr. 2,24

19 – 344,13 Gregorius Nyss., c. Eunomium 3,9,28 – 31, PG 45,885 A 14 – C 15; ed. W. Jaeger 2 (1921) 274,17 – 275,22

MT

1 εἶναι] εἶπη T 7 δάκρυον] δακρύειν M 9 τὴν συκῆν] τῆς συκῆς M 10 ἥλοις] ὅλοις M 13 ὃν] ὧν T 14 ἀμφότερα] ἀμφοτέρους M 17 ἑτέρα om. M 18 δωδεκάτου] ιβ΄ T 20 adhuc = ⟨ἔτι⟩ om. MT 22 ⟨τὸ⟩ ed. W. Jaeger, om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

in nouissimis temporibus facta est, et nullus conuertens dicet aut istam ante secula fuisse aut *in nouissimis* uerbum factum fuisse. caro passibilis naturae est, operatricis autem uerbum, et neque haec opifex est exsistentium neque diuinitas passibilem habet uirtutem. *in principio uerbum erat apud deum*, in mortis experimento homo, et neque ex aeterno quod humanum est neque mortale quod diuinum est. et cetera omnia secundum hunc modum considerantur. neque uiuificat *Lazarum* humana natura, neque *lacrimatur* iacentem impassibilis potestas, sed proprium quidem est hominis *lacrimari*, uita uero eius qui ⟨uere⟩ uita est. non reficit *milia* paupertas humana neque curit ad *ficulneam* omnipotens uirtus. quis est qui *fatigatur ex itinere* et quis est qui sine labore uniuersum mundum uerbo substituit? quid est *gloriae splendor* et quid clauis adfigitur? quae forma in passione alapis ceditur et quae ex aeterno glorificatur? manifesta enim sunt haec, uel si nullus sermo interpraetatur, quoniam plagae quidem serui sunt in quo dominus, honores uero domini circa quem seruus, quatenus propter copulationem atque concretionem communia fierent utraque alterutri, tam domino seruiles *cicatrices* in seipso suscipiente quamque seruo honore dominico glorificato.

37 Item relectum est ex eodem codice aliud eius testimonium ex eisdem thomo duodecimo, cuius initium: *Sed uideamus et quod sequitur*, continens ita:

Interim dignum et sciscitari eos qui nobis uoces huiusmodi proferunt, quia quod ascendit et quod uidetur et quod per tactum agnoscitur et adhuc super his quod hominibus per fraternitatem sociatur, utrumne diuinae aut humanae naturae esse proprium arbitrantur. si quidem palpabilem et uisibilem et cibo atque potu sustentari et hominibus cognatum

---

VPG CBR MNL K

---

1 dicet] dicit M istam] ista MNL 2 fuisse factum G passibilis] pasibilis P operatricis] operatrices V operatricis opifex autem C¹BRG 3 exsistentium] exisistentium V existentium P MNL K existencium G exsistenti CBR diuinitas] diuinita N¹ passibilem] passibile N 4 homo] boni MNL ex aeterno] ex eterno V L exaterno P¹ aeternum P² extremo N eternum K 6 considerantur] consideranter N lactimatur] lacrimatus N 7 impassibilis] inpasibilis P impassibilis M lacrimari] lacrimare CBR uita ..... uero C *ras.* 8 ὄντως = ⟨uere⟩ *om.* VPG CBR MNL K uita] uicta VP¹ (c – t) reficit] refecit CBR N¹ milia] multa ML multas N ficulneam] ficulniam C 9 omnipotens] omnipotentis M qui¹] quod K¹ uniuersum] uniuerso V 10 substituit] subtinuit B sustinuit N sustinet L quid¹] quod M quis N splendor gloriae G adfigitur] affigitur G adfligitur C¹ figitur M 12 interpraetetur] interpretetur PG MNL interpetretur K in quo dominus *om.* N quo V¹ *add.* 13 uero] uoro... P *ras.* circa] circam G quem N *add.* quem dominus seruus G¹ copulationem] copolationem CB atque] adque P concretionem] concrecionem V conconcrerionem C incretionem M congregationem L 14 fierent] fucrint M fieret N alterutri] alterum L tam] nam VP C² NL K tram C¹ *om.* R domino] dominus VPG NL K seruiles] seruilis V cicatrices] cycatrices P circatrices G¹ suscipiente] suscipientem VPG NL K 15 honore] honorem N glorificato] coglorificato P¹ conglorificato P² 17 aliud de eius VP²G eius *om.* MNL testimonium omnium ex N eisdem] isdem P eiusdem CBRG thomo] tomo V NL tyomo R duodecimo] XII CBR N 18 initium] inicium G continens] contenens CB 19 sciscitari] sciscita.i V² *ras.* sciscitare CBR et suscitari N suscitari L 20 et²... agnoscitur *om.* N tactum] tractum VPG CBR M²NL K agnoscitur] agnuscitur V adhuc] adh.c P² *ras.* 21 fraternitatem] fraternam N sociatur] sociate C¹ sociatus L soriatur K utrumne = ἆρα] utrumque VPG CB² MNL K utrumque B¹ aut] atque K humanae] umane P² humane P¹ NL. 22 cibo] cybo N atque] et L potu] poto CB sustentari] substentari K cognatum = ὁμογενῆς (ACO ser. II vol. 1, p 309,32: unigenitum)] cogrum L¹ cogatum L²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καθορᾶται φύσιν, πάντα ταῦτα καὶ ἐν τῇ θεότητι βλέπουσι, λεγέτωσαν περὶ τοῦ μονογενοῦς θεοῦ καὶ ταῦτα καὶ ὅσα βούλονται μαρτυρείτωσαν αὐτῷ, καὶ τὴν πορευτικὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν τοπικὴν μετάστασιν, ὅπερ ἴδιον τῶν ἐν σώματι περιγεγραμμένων ἐστίν. εἰ δὲ ὁ μὲν διὰ τῆς Μαρίας ἀδελφοῖς διαλέγεται, ὁ δὲ μονογενὴς ἀδελφοὺς οὐκ ἔχει, πῶς γὰρ ἂν ἐν ἀδελφοῖς τὸ μονογενὲς διασῴζοιτο; καὶ ὁ εἰπών· *πνεῦμα ὁ θεός*, φησὶ πρὸς τοὺς μαθητάς ⟨ὁ⟩ αὐτὸς [ἑαυτοῦ], ὅτι *ψηλαφήσατέ με*, ἵνα δείξῃ ὅτι ψηλαφητὴ μὲν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀναφὲς δὲ τὸ θεῖον. καὶ ὁ εἰπών· *πορεύομαι*, τὴν τοπικὴν διασημαίνει μετάστασιν, ὁ δὲ τὰ *πάντα* ἐμπεριειληφώς, *ἐν ᾧ*, καθώς φησιν ὁ ἀπόστολος, *ἔκτισθη τὰ πάντα* καὶ *ἐν ᾧ τὰ πάντα συνέστηκεν*, οὐδὲν ἐν τοῖς οὖσιν ἔξω ἑαυτοῦ ἔχει, εἰς ὃ κατά τινα κίνησιν ἡ μεταχώρησις γίνεται. οὐδὲ γάρ ἔστιν ἕτερος ἐνεργῆσαι τὴν κίνησιν, μὴ τοῦ μεθισταμένου τὸν μὲν ἐν ᾧ ἦν ἀπολιπόντος, ἕτερον δὲ ἀντιμεταλαμβάνοντος τόπον. τὸ δὲ διὰ πάντων ἥκον καὶ ἐν πᾶσιν ὂν καὶ πάντα περικρατοῦν καὶ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ὄντων περιειργόμενον οὐκ ἔχει ὅπου μεταχωρήσει τῷ μηδὲν εἶναι κενὸν τοῦ θείου πληρώματος.

Αἵτινες δύο χρήσεις ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίαν ἐν σώμασι κροκωταῖς τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

38 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίων χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Εὐστάθιον ἐπιστολῆς περὶ τῆς ἁγίας τριάδος, ἧς ἡ ἀρχή· *Ἔστι μέν καὶ πᾶσιν ὑμῖν*, ἔχουσα οὕτως·

Οὐκοῦν δειξάτωσαν, διὰ τίνων τὸ τῆς φύσεως παρηλλαγμένον ἔγνωσαν. εἰ μὲν γὰρ ἦν δυνατὸν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν θείαν φύσιν θεωρηθῆναι καὶ τό τε οἰκεῖος ἔχον καὶ τὸ

5 Joh. 4,24 6 Lc. 24,39 7 cf. Joh. 11,11 8 Rom. 11,36 8 – 9 Col. 1,16 – 17

19 – 346,11 Gregorius Nyss., epist. 189,6 ad Eustathium, PG 32,692 C 5 – 693 A 8, ed. F. Müller, op. III 1 p. 11,17 – 12,11

MT

1 πάντα om. T 3 περιγεγραμμένων | περιγεγραμμένου T 6 ⟨ὁ⟩ ed. W. Jaeger, om. MT 9 πάντα | δντα M ἡ | ἢ T 11 ἀντιμεταλαμβάνοντος | ἀντιλαμβάνοντος M 12 περικρατοῦν | περικρατῶν M 14 κροκωταῖς | κρόκαταῖς T 15 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 17 αὐτοῦ ἁγίου γρηγορίου νύσσης ἐκ M 18 ἔστι | ἔτι MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ac frattem et quaeque circa corporalem naturam conspicitur, omnia haec et in diuinitate cernunt. dicant de unigenito deo et haec et quaeque uoluerint testificentur ei, et ambulationis operationem et localem abscessum, quod proprium est eorum quae corpore circumscribuntur. si uero hic quidem, qui per Mariam est, fratribus loquitur, unigenitus autem fratres non habet. quomodo enim in fratribus quod unigenitum generis est saluabitur? et qui dixit: *spiritus est deus*, idem ipse ait ad discipulos suos, quia *palpate me*, ut ostendat quia palpabilis quidem est humana natura, incontrectabilis autem diuinitas. et qui dixit: *uado*, localem abscessum significat, qui autem *omnia* ⟨comprehendit⟩, *in quo*, sicut ait apostolus, *creata sunt omnia* et *in quo omnia consistunt*, nihil in exsistentibus extra seipsum habet, in quo per quendam motum fiat abscessio. neque enim est aliter operari ipsam motionem, nisi transiens locum quidem in quo fuerat derelinquat, ad alterum autem transmutauerit. quod autem per omnia graditur et in omnibus exsistit et omnia continet et a nullo exsistentium continetur, non habet ubi discedat, eo quod a diuina plenitudine nihil est uacans.

Quae dua testimonia collata sunt cum libro ex membranis croceis, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

38 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex epistola ad Eustathium de sancta trinitate, cuius inicium: *Est quidem et omnibus uobis*, continens ita:

Ostendant ergo, ex quibus naturae diuersitatem agnouerunt. si enim possibile fuisset ipsam diuinam naturam ex seipsa uideri et tam quod familiariter est habet quamque quod

VPG CBR MNL K

1 fratrem = ἀδελφόν (adi.: ⟨fraternum⟩?) quaeque quae circa P^1 conspicitur] conspiciuntur P^2 in *om.* N 2 dicant et de G unigenito] deum genito L et^1 G *add.* et^2 P^2 *add.* uoluerint] uoluerunt NL testificentur] testificentur V^1 2–3 ambulationis] ambulationes CB^2R 3 abscessum] abscensum L quae *om.* VPG CBR NL K corpore] corporae B 4 circumscribuntur] circumscribentur C^1B scribuntur N mariam] maria V est] et N 5 in B^1 *add.* quod unigenitum *om.* L quod unigenitum generis est = τὸ ὁμογενὲς 6 qui *om.* L idem] item C^1B ait] at B^1 suos] suo L quia M^2 *del.* 7 palpabilis] palpabis V^1 palpalbis V^2 incontrectabilis] incontectabilis C^1 8 uado] uade P^1 N localem] loqualem N locale K qui^1] quia ML K omnia *om.* N omnia et in C ἐμπεριλήφθη = ⟨comprehendit⟩ *om.* VPG CBR MNL K 9 apostolus] apostholis C^1 apostholus C^2 nihil] nichil RG N exsistentibus] existentibus P CRG MNL esistentibus K 10 quendam] quendam L enim *om.* G est *om.* C^1B N 11 motionem] motiotanam V derelinquat ad] derelinqua ad V^2 12 alterum] alterium B per *om.* L exsistit] existit PG R MNL K 13 continet] contenetur C^1 continetur C^2 contenit B^1 et a ... continetur *om.* CR exsistentium] existentium P MNL K continetur] contenetur B a] ad VP^1 14 nihil] nichil RG N 15 dua] duo R MNL K collata] conlata CB membranis] menbranis G L K membraneis N qui] quod MNL bibliotheca] bibliothecae C^1 biblioteca M bibliothece N bibliotecha K 16 uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchi V R 18 codice] codi C^1 codicio C^2 *script. unc.*, L eiusdem] huius C^1B eiusdem C^2 *script. unc.* epistola] epistula V C eustathium] eostachium C^1B^2R eostathium C^2 eustachium B^1G ML K eustacium N 19 sancta] sanctae V inicium] inicium G est *om.* V uobis] nobis L continens] contenens C 20 ostendant] ostendit N diuersitatem = παρηλλαγμένον (commutationem) possibile] posibile P fuisset] fuissu C 21 ipsa diuina natura CBR diuinam] diuinitatem K ex seipsa] er seipsam VG (er V^1 *marg.*) er seipsa P (ex-er) uideri] uidere B familiariter] familiter G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀλλότριον διὰ τῶν φαινομένων εὑρεῖν, οὐκ ἂν πάντως ἐδεήθημεν λόγων ἢ τεκμηρίων ἑτέρων πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου κατάληψιν. ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν ὑψηλοτέρα ⟨τῆς⟩ τῶν ζητουμένων ἐστὶ ⟨κατανοήσεως⟩, ἐκ δὲ τεκμηρίων τινῶν περὶ τῶν διαφευγόντων τὴν γνῶσιν ἡμῶν στοχαστικῶς ἀναλογιζόμεθα, ἀνάγκη πᾶσα διὰ τῶν ἐνεργειῶν ἡμᾶς χειραγωγεῖσθαι πρὸς τὴν τῆς θείας φύσεως ἔρευναν. οὐκοῦν ἐὰν ἴδωμεν διαφερούσας ἀλλήλων τὰς ἐνεργείας τὰς παρὰ τοῦ πατρός τε ⟨καὶ τοῦ υἱοῦ⟩ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνεργουμένας, διαφόρους εἶναι καὶ τὰς ἐνεργούσας φύσεις ἐκ τῆς ἑτερότητος τῶν ἐνεργειῶν στοχαζόμεθα. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὰ διεστῶτα κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον πρὸς τὸ τῶν ἐνεργειῶν εἶδος ἀλλήλοις συνενεχθῆναι, οὔτε ψύχει τὸ πῦρ οὔτε θερμαίνει ὁ κρύσταλλος, ἀλλὰ τῇ τῶν φύσεων ⟨διαφορᾷ⟩ συνδιαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ αἱ παρὰ τούτων ἐνέργειαι.

39 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ⟨ἔχουσα οὕτως⟩·

Ἡ ⟨δὲ⟩ θεία φύσις ἐν πᾶσι τοῖς ἐπινοουμένοις ὀνόμασι καθό ἐστι μένει ἀσήμαντος ὡς ὁ ἡμέτερος λόγος. εὐεργέτην γὰρ καὶ κριτήν, ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μαθόντες διαφορὰς ἐνεργειῶν ἐδιδάχθημεν, τοῦ δὲ ἐνεργοῦντος τὴν φύσιν οὐδὲν μᾶλλον διὰ τῆς τῶν ἐνεργειῶν κατανοήσεως ἐπιγνῶναι δυνάμεθα. ὅταν γὰρ ἀποδιδῷ τις λόγον ἑκάστου τε τούτων τῶν ὀνομάτων καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως περὶ ἣν τὰ ὀνόματα, οὐ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρων ἀποδίδωσι λόγον· ὧν δὲ ὁ λόγος ἕτερος, τούτων καὶ αἱ φύσεις διάφοροι.

Αἵτινες δύο χρήσεις ⟨ὡσαύτως⟩ ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι κροκωτοῖς τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

---

15 – 20 Gregorius Nyss., epist. 189,8 ad Eustathium, PG 32,696 A 9 – B 4; ed. F. Müller, op. III 1 p. 14,7 – 16

MT

---

2 ⟨τῆς⟩ *ed. Müller, om.* MT 3 consideratio = ⟨κατανοήσεως⟩ *om.* MT 6 ex filio = ⟨καὶ τοῦ υἱοῦ⟩ *om.* MT 10 ⟨διαφορᾷ⟩] differentia = ἑτερότητι MT παρὰ *om.* M 13 – 14 continens ita = ⟨ἔχουσα οὕτως⟩ *om.* MT 15 uero = ⟨δὲ⟩ *om.* MT 19 – 20 τὸν αὐτὸν | τῶν αὐτῶν T 22 similiter = ⟨ὡσαύτως⟩ *om.* MT κροκωτοῖς] κροκοτοῖς T 23 πατριαρχείου] πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

alienum per ea quae uidebantur inuenire, non utique per omnia uerborum egeremus argumentorumue aliorum ad conprachendendum quod inquirebatur. quia uero haec quidem sublimior est quam querentium consideratio, uerum ex argumentis quibusdam de his, quae nostram fugiunt scientiam, coniecturaliter colligimus, omnis inest necessitas per operationes nos introduci ad diuinae naturae indagationem. ergo si uiderimus differentes ab inuicem operationes, quae a patre et filio et sancto spiritu peraguntur, diuersas esse ⟨etiam⟩ operatrices naturas ex diuersitate operationum aduertimus. neque enim possibile est, ut quae secundum naturae rationem distant cum inuicem ad operationum speciem coniungere. nequaquam refrigerat ignis neque calefacit chrystallus, sed cum differentia naturarum ab inuicem disiunguntur etiam quae ab eis sunt operationes.

39 Item relectum est ex eodem codicio testimonium eiusdem ex eodem libro continens ita:

Diuina uero natura in omnibus adinuentis nominibus secundum id quod est manet indesignabilis iuxta nostrum sermonem, benefactorem quippe et iudicem, benignum quoque et iustum et quaeque sunt alia talia discentes operationum esse differentias edocemur, operantis autem naturam nihil aliud magis quam ex operationum consideratione recognoscere possumus. cum enim quis redderit rationem de unoquoque horum nominum dequae eadem naturae circa quam sunt ipsa nomina, non eandem de utrisque reddet rationem; quorum uero ratio altera est, horum et naturae diuersae sunt.

Quae dua testimonia similiter collata sunt cum libro ex membranis croceis, qui est bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

VPG CBR MNL K

---

3 uidebantur | uidebatur C^1 (= C^2 *script. unc.*) inuenire | inueniri CBR egeremus | aegeneremus C aegeremus B egerimus N geremus L 2 argumentorumue | argumentorum uel MNL conprachendendum | comprehendum VPG comprehendendum MNL inquirebatur | inquaerebatur C^1B (= C^2 *script. unc.*) quia et uero VP 3 sublimior est | sublimiorem B N querentium | querencium G queredentium K^1 consideratio | consederatio P uerum | uero K quibusdam ex argumentis K 4 quae | qui K fugiunt | effugiunt L scientiam *et* coniecturaliter N colligimus | collegimus V CBR 5 operationes | orationes N uiderimus | uideremus C^1B uiderimusus G differentes *om.* C^1B C^1 *add. script. unc.* 6 spiritu sancto CB N filio peraguntur diuersas et sancto spiritu esse K esse *om.* G 7 ⟨etiam⟩ = xxi | et tam VPG MNL K (ia-a) et tamquam CB operatrices | operatric..es P *ras.* operationes G^1 8 secundum | suecundum C rationem | nationem R ratione N cum | eum L speciem | spetiem L 9 refrigerat | refrigeret M^1 calefacit | calcefacit N chrystallus | cristallus V^1G C^1B L K christallus P MN differentia = ἑτερότητι (*cf.* 347,5) (διαφορᾷ *ed.* Müller) 12 codicio | codilio V codice P BRG M K continens | contenens CB^1 13 in omnibus | hominibus G adinuentis | uenientis N aduentis X manet | manens N 14 indesignabilis | in dei signabilis B 15 et[1] *om.* CBR alia *om.* V CBR MNL K (ἄλλα) talia *om.* PG (τοιοῦτο) discentes | dicentes V^1 R L discendentes G^1 esse | esset CR edocemur | edocemus MNL edocimur K 16 operantis | operantes V CBR naturam | naturas CBR natura MNL nihil | nichil RG N aliud | aliut P^1 aliunde C^1BG operationum | operationem C^1 consideratione | considerationem NL K 16–17 recognoscere | recognuscere V C 17 redderit | redderet C^1BG reddidem ML unoquoque | denuo quoque N horum | eorum CBR dequae *om.* C^1B^1 (C^2 *add. marg.*) | de quo G M 18 naturae | natura P M^1 quam sunt | quas ML quasi N eandem | eadem G utrisque | urerisque C 19 quorum | quoram VP^1 ratio | oratio N ex altera G L naturae | nature VP^1 natura P^1 diuersae | diuersa VPG 20 dua | duo P^2G R MNL K collata | collatum V coolata CB sunt | est B^1 *om.* R ex B^2 *add.* membranis | menbranis G L K menbraneis M^2N qui | que N 21 bibliothecae | bibliotetheeae V bibliotecae M bibliothece R NL bibliotheche K uenerabilis | uenerabili N patriarchii | parriarchi V R constiterunt | constiterant VP constiter M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

40 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ προσφωνητικοῦ τοῦ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Θεοδόσιον λόγου περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, οὗ ἡ ἀρχή· *Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας*, ἔχουσα οὕτως·

Ὅλον οὖν ὅλῃ συνηνῶσθαί φαμεν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπάτητι τὸν ἐκ θεοῦ λόγον, οὐ γάρ που τὸ ἄμεινον ἐν ἡμῖν, τουτέστι ψυχήν, οὐδενὸς ἂν ἠξίωσε λόγου, μόνῃ δωρούμενος τῇ σαρκὶ τῆς ἐπιδημίας τοὺς πόνους· ἐπράττετο δὲ δι' ἄμφω καλῶς τῆς οἰκονομίας τὸ μυστήριον· προσεχρήσατο γάρ καθάπερ ὀργάνῳ τῇ μὲν ἰδίᾳ σαρκὶ πρὸς τὰ σαρκὸς ἔργα τε καὶ ἀρρωστήματα φυσικὰ καὶ ὅσα μώμου μακράν, ψυχῇ δὲ αὖ τῇ ἰδίᾳ πρὸς τὰ *ἀνθρώπινά* τε καὶ ἀνυπαίτια πάθη, *πεινῆσαι* γὰρ λέγεται, *κόπους* τε ὑπενεγκεῖν τοὺς *ἐκ μακρῶν ὁδοιπορίων*, πτοίας τε καὶ φόβους καὶ *λύπην* καὶ *ἀγωνίαν* καὶ τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ θάνατον.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς ἁγίας τρίτης [συνόδου] ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνόδου τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ ἐντοῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, ἐν ᾧ φέρεται ὁ εἰρημένος προσφωνητικὸς λόγος, καὶ ἐστοίχησεν.

41 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Θησαυρῶν λόγου τριακοστοῦ δευτέρου, ἔχουσα οὕτως·

Οὐ γάρ δήπου μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς

9 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,6 10 cf. Lc. 22,43–44

4–11 Cyrillus Alex., or. ad Theodosium imp. de recta fide, c. 21, PG 76,1164 A 9 – B 8; ACO I 1,1 p. 55,14–21 19 – 350,2 Cyrillus Alex., thes. c. 32, PG 75,453 B 13 – C 5

MT

3 ἐν ἀνθρώποις] ἀνθρωπίνης M 4 ὅλον] ὅλην M 8 δὲ] δ' T 13 [συνόδου] MT 14 συνόδου om. M πατριαρχείου | πατριαρχίου T 18 τριακοστοῦ δευτέρου | λβ' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

40 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cyrilli ⟨archiepiscopi⟩ Alexandriae ex sermone prosphonetico (id est acclamatorio) ad Theodosium piissimum imperatorem de orthodoxa fide, cuius initium: *Gloria quidem quae est apud homines*, continens ita:

Totum igitur quod ex deo est uerbum toti quoadunatum aiemus humanitati quae in nobis est. neque enim quod in nobis est melius, id est animam, nulla ratione dignatus est, soli condonans carni labores aduentus, agebatur uero bene per utraque dispensationis sacramentum. usus est autem tamquam instrumento propria quidem carne ad opera carnis et naturales infirmitates et quaeque a uitio longe sunt, anima uero sua ad humanas et inuituperabiles aegrimonias. *aesurisse* enim dicitur, *labores* quoque sustenuisse *ex longis itineribus*, formidines et pauores et timores et *tristitiam* et *agoniam* atque mortem in cruce.

Quod testimonium collatum est cum libro membranatio sanctae tertiae Ephesenae prioris sinodi, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, in quo continetur predictus prosphoneticus (id est adclamatorius) sermo, et constitit.

41 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex sermone tricessimo secundo Thesaurorum, continens ita:

Neque enim unam naturalem operationem dabimus dei et creaturae, ut neque id quod creatum est ad diuinam educamus essentiam, neque iterum id quod est diuinae naturae

---

VPG CBR MNL K

---

1 codice] quodice P¹ cyrilli ex alexandriae K² ἀρχιεπισκόπου = ⟨archiepiscopi⟩ *om.* VPG CBR MNL K 2 ex sermone] exermone P¹ prosphonetico] prosphonetqco C prosphonetichu L id est] .i. K acclamatorio] exclamatorio P⁴ adclamatorio CBR N K adamatorio L h ē ; d R C² *marg.* (habemus autem [tamen] zd romam?) imperatorem] imperatore N 3 orthodoxa] orthodoxe N initium] inicium G gloria P¹ *add.* (excellentia?) apud] aput P¹ C continens] contenens CB² *om.* L 4 deo] eo VPG C²(!)R MNL toti] tot VPG MN K toDh C¹ (!) totum L quoadunatum] quodadunatum G coadunatum CBR ML K coadunatum N aiemus] agimus C¹BG L⁴ agemus C²R NL² quae *om.* VPG C¹ (!) MNL K 5 nobis] nouis P¹ est dominus melius L¹ nulla] nullus C¹B nullam R ratione] rationem CBR 6 carni] carnali VP MNL K (li-le) labores] laboris B¹ labore MNL agebatur] aicbatur G bene] uene P dispensationis] dispinsationis C 7 autem tamquam] auctoritate tanquam L. instrumento] instrumentum C¹ instrumentam R opera] operatio N 8 infirmitates] infirmitatis V quaeque] quoque L a uitio] ei.tio C¹ *ras.* ab initio C² *script. unc.* (!) MN inuitio R 9 a uicio G abicio L sua] suas ML 9 inuituperabiles] inuituperabilis V inuetuparabiles C inuetuparaboles B aegrimonias] egremonias C egrimonias BR L K aesurisse] aesurise P¹ esurisse CBR MNL K esurissæ G quoque] que C¹ sustenuisse] sustinuisse C¹B²RG MN substinuisse L K 10 formidines] formidinis CBR et² C² *add. marg.* *om.* MNL pauores] pauoris CBR pauoresque] pauores quia R pauoces K timores] timoris C¹B tristitiam] tristiciam VPG agoniam] agonium MN K atque] adque P¹ C 12 testimonium similiter collatum K collatum] conlatum CB membranatio] membrenatio C¹ membrenacio C² membranacio MNL K ephesenae] ephesinae CBR epherene N 13 sinodi] sidoni VP¹ synodi P¹ C²(!) MNL sydoni G de *om.* CR bibliotheca] biblioteca P M bibliothece N bibliothecha K uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchi P¹ R predictus] praedictus C 14 prosphoneticus] prosphoneticos V prosponeticus PG prosphonaeticus G prosphoniticus CBR id] .id P *ras.* est] + M adclamatorius] acclamatorius G adclamatoribus K 16 codice] quodice P ex sermone] exermone P¹ ex sermo G¹ tricessimo secundo] XXXII CBR L K tricesimo secundo G MN secundo *om.* N 17 continens] contenens C¹ 18 dei] deo CBRG N et *om.* VP B MNL K creaturae] creatori C N creatori et BR¹G 19 ad] a B² educamus] acducamus B¹ id *om.* V¹ MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὸν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον. οἷς γὰρ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δύναμις ἀπαραλλάκτως μία, τούτοις ἀνάγκη καὶ τὴν τοῦ εἴδους ἑνότητα σῴζεσθαι.
Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

42 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἐκ τοῦ κατὰ Νεστοριανῶν καὶ Ἀκεφάλων λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Τεκμήριον ἀκριβὲς τῆς εὐθείας καὶ μὴ τετραμμένης ὁδοῦ*, ἔχουσα οὕτως·

Ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ ἐφεξῆς εἰρημένα τῷ ἐν ἁγίοις εἰπεῖν Λέοντι καὶ τὰ παρὰ τούτων συκοφαντούμενα· εἰπόντος γάρ αὐτοῦ, ὅτι „ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν"· εὐθέως ἀναπηδῶσιν οἱ αἱρετικοὶ λέγοντες μὴ δεῖν διαφόρους λέγειν ἐνεργείας τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μίαν εἶναι τὴν ἐνέργειαν, πάλιν καὶ τοῦτο κατὰ τὴν Ἀπολιναρίου βλασφημοῦντες μανίαν. πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι πατέρες ὥσπερ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀπάθειαν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πιστεύειν ἡμᾶς ἐδίδαξαν, οὕτως καὶ διαφόρους ἐνεργείας ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖν ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν. ἀμέλει τοι ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἀπαγορεύων τοῖς μίαν εἶναι τὴν ἐνέργειαν λέγουσι θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος γράφει τάδε ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τοῦ Θησαυροῦ· „οὐ γὰρ δήπου μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὰν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον". καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἀθανάσιος ἐν τῷ κατὰ Ἀρειανῶν τετάρτῳ λόγῳ γράφει τάδε· „ταῦτα

9 – 352,5 Iustinianus imp., adv. Nestorianos et Acephalos 10 – 13 cf. Leo papa, epist. 11,4 ad Flavianum, ACO II 1,1 p. 14,27 – 15,1 13 – 15 cf. Apollinarius Laod., ACO ser. II vol. I p. 320,38 – 39; 322,6; 322,16 – 17; 322,23 – 24 20 – 22 cf. Cyrillus Alex., thes. c. 32, PG 75,453 B 13 – C 3 23 – 352,13 cf. Athanasius, or. III 35 c. Arianos, PG 26,397 B 6 – C 2

MT

4 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 9 ἀλλὰ δεῖ] ἀλλ' ἤδη T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

praecipuum ad locum qui creatis congruit deponamus. quorum igitur operatio et uirtus indifferenter una est, his necesse est et speciei unitatem seruari.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro charthatio qui est bibliothecae huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

42 Item relectum est ex eodem codicio testimonium Iustiniani piissimi imperatoris ex libro contra Nestorianos et Acephalos, cuius initium: *Argumentum scrupulosum ⟨rectae⟩ et non uertibilis uiae*, continens ita:

Sed oportet et quae subsequenter a sancto Leone dicta sunt loqui et quae ab istis calumniantur; dicente enim eo, quia „agit utraque forma cum alterius communione quod proprium habuit, uerbo scilicet operante quod uerbi est et carne exsequente quod carnis est, unum horum coruscat miraculis, aliud subcumbit iniuriis", statim assiliunt heretici dicentes non oportere diuersas dicere operationes, deitatis et humanitatis Christi, sed unam esse operationem, et hoc iterum secundum Apollenarii blasphemantes insaniam. omnes enim sancti patres sicut passionem et inpassibilitatem unius eiusdemque credere nos docuerunt, ita et diuersas operationes unius eiusdemque domini nostri Iesu Christi confiteri nos instruxerunt. praesertim sanctus Cyrillus refutans unam esse operationem, dicentes deitatis et humanitatis, scribit haec in tricessimo secundo libro Thesaurorum: „neque enim unam naturalem operationem dabimus dei et creaturae, ut neque id quod creatum est ad diuinam educamus essentiam, neque id quod est diuinae naturae precipuum ad locum qui creatis congruit deponamus". sed et sanctus Athanasius in libro quarto

VPG CBR MNL K

1 congruit] conuenit L 1–2 uirtus in indifferenter V 2 una est indifferenter K his] hiis R hic N speciei] spei C¹BR seruari] seruare K¹ 3 collatum] conlatum CB est¹ *om.* N charthatio] cartatio P carthatio G carthacio C¹ cartacio C²R ML K characio N bibliothecae] bibleotheca V biblioteee P¹ bibliotecа P² bibliorecae M 3–4 uenerabilis huius K 4 uenerabilis] uenerabili N patriarchii] patriarchi P²R 6 codicio] codicello C¹B codice RG NL K imperatoris] imperatore V imperator P¹ imperatori N 7 nestorianos] nestaurianos C uestaurianos R et² *om.* N acephalos] acephanos V acaephalus P acefalos C accephalos K initium] inicium G argumentum] argumenti K scrupulosum] scrupolosum N ⟨rectae⟩ = εὐθείας] diuinae (deiae) VPG CBR MNL K et³ *om.* CBR MNL K 8 uertibilis] inuertibilis V inuertibiles B continens] contenens B¹ 9 oportet] portet V¹ oportit C subsequenter *om.* K loqui subsequenter et K ab istis] habistis P¹ abbistis N 10 calumniantur] calumpniabantur G calumpniantur R N dicente] dicentem N quia] qui B L agit] ait P B utraque] ultraque C¹ communione] cummuntone P communione C 11 scilicet] silicet B¹ exsequente] exequente VP¹ R ML K 12 unum] u.num V *ras.* horum P² coruscat] corruscat C K choruscat R aliud] aliut P² subcumbit] succumbit PG CB ML statim C¹ *marg.* assiliunt] acsiliunt V² assili.unt B *ras.* 13 oportere] oporteret N dicere diuersas CBRG 14 unam] humanam CBR MNL K apollenarii] appollenari V apollenari P apolinarii CBR apollinarii L appollinarii K blasphemantes] plasphemantes VP 15 omnes] omnis C sancti *om.* C¹B C² *add.* patres] patris V C¹ patres sancti sicut CB inpassibilitatem] impassibilitatem ML eiusdemque] eiudemque B¹ 15–16 credere … eiusdemque B² *add.* *om.* M 15–18 credere … secundo C² *add.* (3 lin.) B² *add.* 16 ita et in C²B²R diuersas] diuersis CR operationes] opraciones C¹ unius eiusdemque] uniusdemque B² 17 instruxerunt] instruxerunt P 18 dicentes] dicens C¹BG dicentis R *om.* N tricessimo secundo] XXXII C²BR K tricesimo secundo G MN trigesimo secundo L 19 unam *om.* N dei] deo CBRG M ei N creaturae] creatore V NL K creatori M id] hic NL 20 educamus] adducamus P¹G est¹ M *add.* 21 sed et *om.* MNL. et *om.* R athanasius] atanasius P¹ B anathasius L quarto] IIII° K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀναγκαίως προεξητάσαμεν, ἵνα, ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν δι' ὀργάνου τοῦ ἰδίου σώματος θεϊκῶς τι πράττοντα ἢ λέγοντα, γινώσκωμεν, ὅτι θεὸς ὢν ταῦτα ἐργάζεται· καὶ πάλιν ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν ἀνθρωπίνως λαλοῦντα ἢ πάσχοντα, μὴ ἀγνοῶμεν, ὅτι *σάρκα φορῶν γέγονεν ἄνθρωπος*, καὶ οὕτω ταῦτα ποιεῖ. ἑκάστου γὰρ τὸ ἔργον γινώσκοντες καὶ ἀμφότερα ἐξ ἑνὸς πραττόμενα βλέποντες ὀρθῶς πιστεύσομεν καὶ οὔποτε πλανηθησόμεθα". (Ἰδοὺ καὶ διὰ τῶν νῦν παρατεθειμένων ἡμῖν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων σαφῶς ἀποδέδεικται διαφόρους ἐνεργείας εἶναι τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ταῦτα συμφώνως ἅπασι τοῖς πρὸ αὐτοῦ τὰ ἐν ἁγίοις διδάξαι λέουσι).

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

43 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Ἰουστινιανοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ζώϊλον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Ἀλεξανδρείας δογματικῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Τοῖς γράμμασιν ἐντυχόντες*, ἔχουσα οὕτως·

Εἷς οὖν ἐστιν ὁ Χριστὸς οὐκ ἀνῃρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς διὰ τὴν ἄῤῥητον ἕνωσιν, λόγος νοούμενος καὶ ἄνθρωπος θεωρούμενος· οὔτε γὰρ ἡ ἕνωσις σύγχυσιν ἀπειργάσατο, οὔτε ἡ διαφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ οὐσιῶν τομὴν εἶτ' οὖν διαίρεσιν ἐπιδέχεται. βλέποντες γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὰ θαύματα κηρύττομεν αὐτοῦ τὴν θεότητα, ὁρῶντες αὐτοῦ τὰ πάθη οὐκ ἀρνούμεθα αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπότητα. οὔτε τὰ θαύματα δίχα σαρκὸς, οὔτε τὰ πάθη χωρὶς τῆς θεότητος. καὶ ἔστι παράδοξον ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πάσχων καὶ μὴ πάσχων. πάσχων μέν, ὅτι τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔπασχε σῶμα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἦν· μὴ πάσχων δέ, ὅτι φύσει θεὸς ὢν ὁ λόγος ἀπαθὴς ἦν. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ ἀσώματος ἦν ἐν τῷ παθητῷ

3 – 4 cf. Joh. 1,14

15 – 356,4 Iustinianus imp., epist. dogm. ad Zoilum, PG 86,1145 D 1 – 1149 A 3 24 – 354,2 cf. Athanasius Alex., epist. ad Epict. 6, PG 26,1060 C 6 – 13 (gr.); ACO I 5 p. 327,15 – 19 (lat.)

MT

1 ἀναγκαίως | ἀνάγκη ὡς T 2 τι om. M γινώσκομεν] γινώσκωμεν MT 10 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 13 ζώϊλον] ζωίλον M πατριάρχην] πάπα M 16 – 17 ἀπειργάσατο | ἀπεργάσατο T 19 οὔτε¹ δὲ τὰ M 19 – 20 οὔτε² δὲ τὸ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

contra Arrianos haec scribit: „haec necessario praeexaminauimus, ut, si uiderimus eum per instrumentum propriae carnis diuine quid agentem siue loquentem, cognoscamus, quia deus exsistens haec operatur; et iterum, si uiderimus eum humane loqui uel pati, non ignoremus, quod *carnem* induens *factus est homo*, et sic haec facit. uniuscuiusque igitur opus noscentes et utraque ex uno agi uidentes recte credimus et numquam errauimus". (ecce et per ea, quae nunc sunt nobis ⟨ex⟩ sanctis patribus apposita, aperte demonstratum est diuersas operationes esse deitatis et humanitatis unius domini nostri Iesu Christi et hoc consone cum omnibus patribus qui antea fuerunt sanctum docuisse Leonem).

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

43 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem sanctae memoriae Iustiniani ex dogmatica epistula ad Zoillum sanctissimum patriarcham Alexandriae, cuius initium: *Litteras relegentes*, continens ita:

Unus igitur est Christus non perempta naturarum differentia propter ineffabilem unitionem, uerbum intellegendum et homo uidendus, quia neque unitio confusionem operata est neque differentia substantiarum quae in eo sunt sectionem uel diuisionem ammittit. uidentes quippe Christi miracula praedicamus eius deitatem, aspicientes eius passiones non negamus eius humanitatem. neque miracula absque carne neque passiones sine deitate. et est ammirabile, quia ipse erat qui patiebatur et non patiebatur. patiebatur quidem eo quod caro eius propria patiebatur et in ipso ⟨corpore⟩ qui patiebatur erat; qui non patiebatur, quia dum esset natura deus uerbum inpassibilis erat. et ipse quidem incorporeus

---

VPG CBR MNL K

---

1 arrianos] arrianus V arianos P scribit] scribis G¹ necessario] necesserio N praeexaminauimus] praeexaminiuimus V uiderimus] uideremus CB uidemus R 2 instrumentum] strumentum CB MN K diuine *om.* L quid] quod N K siue loquentem *om.* L siue] si V cognoscamus] cognuscamus C 3 exsistens] existens PG R MNL K uiderimus] uideremus CBR 4 sic] si M²N haec] hac VG facit] faciat P¹ (ci-a) 5 et ex utraque G numquam] nunquam M 5–6 errauimus] erauimus G errabimus CB erricauimus ML (ss-ic) erigauimus N 6 ⟨ex⟩ = ℓc] et VPG CBR MNL K (ec-ex) aperte] aparte MNL 7 demonstratum] domonstratum C humanitatis] umanitatis V 8 iesu christi] yesu cristi K et] ut N antea] ante eum C¹B fuerunt *om.* L fuerant K sanctum] secundum NL docuisse] duxisse P¹ 10 similiter *om.* V simul L collatum] conlatum CB membranatio] membranacio C¹(!) MN membranatio L K qui de bibliotheca est K bibliotheca] bibleotheca V biblioteca M bibliothecha K 11 uenerabilis] uenerabili N 13 coditio] quoditio P codicello CB codicio M codice RG NL K 14 dogmatica] domatica G epistula] epistola P BG zoillum] zoilum PG C MN roilum R zoilam L initium] inicium G 15 continens] contenens CB¹ ita *om.* N 16 perempta] peremptam VG C¹(!) ML peremta P B² N perimpta B¹C² peompta K naturarum] natura C¹B eum C¹ *add. script. unc.* differentia] differentiam G MNL 16–17 unitionem] unicionem G 17 intellegendum] intelligendum RG ML K unitio] unicio G 18 est *om.* N neque] nequae P differentia] differentias M sectionem] sestionem K² uel diuisionem *om.* N ammittit] ammitit P amittit RG admittit C¹B M 19 christi G *add.* eius¹] eiusdem N deitatem] deitatim B¹ aspicientes] aspitientes G passiones] passionem VPG 20 negamus] neggemus M 21 et¹ *om.* K ammirabile] ammirabilem VP¹ admirabile CB ML quia ipse erat N *bis* erat et qui VPG (ar-er) patiebatur¹] patiebatur V 21–23 et non … patiebatur *om.* L 22 patiebatur²] patebatur VP NL, τῷ σώματι = ⟨corpore⟩ *om.* VPG CBR MNL K patiebatur³] patebatur VP N K qui²] quod VPG CB MNL K 23 dum] cum CBR (d-c) esset] etiam L inpassibilis] inpasibilis P inpassibilis ML

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

σώματι· τὸ δὲ σῶμα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπαθῆ λόγον ἀφανίζοντα τὰς ἀσθενείας αὐτοῦ τοῦ σώματος. „ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος". τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τοῦ Θησαυροῦ διδάσκει τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἑρμηνεύων ἐπιστολήν· „οὐ δήπου μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον". ὁ αὐτὸς δὲ ἅγιος πατὴρ καὶ ἐν τοῖς πρὸς Θεοδόσιον τὰ αὐτὰ ἡμᾶς ἐκδιδάσκει λέγων· „ὅλον ὅλῃ συνηνῶσθαί φαμεν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητι τὸν ἐκ θεοῦ λόγον. οὐ γάρ που τὸ ἄμεινον ἐν ἡμῖν, τουτέστι ψυχήν, οὐδενὸς ἂν ἠξίωσας λόγου, μόνῃ δωρούμενος τῇ σαρκὶ τῆς ἐπιδημίας τοὺς πόνους. ἐπράττετο δὲ δι' ἀμφοῖν καλῶς τῆς οἰκονομίας τὸ μυστήριον. προσεχρήσατο δὲ καθάπερ ὀργάνῳ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ πρὸς τὰ σαρκὸς ἔργα τε καὶ ἀρρωστήματα φυσικὰ καὶ ὅσα μώμου μακράν, ψυχῇ δ' αὖ τῇ ἰδίᾳ πρὸς τὰ ἀνθρώπινά τε καὶ ἀνυπαίτια πάθη. *πεινῆσαι* γὰρ λέγεται *κόπους* δὲ ὑπενεγκεῖν τοὺς *ἐκ μακρῶν ὁδοιπορίων*, πτοίας τε καὶ φόβους καὶ *λύπην* καὶ *ἀγωνίαν* καὶ τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ θάνατον". ἐπαναγκάζοντος γὰρ οὐδενὸς ἔθηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ὑπὲρ ἡμῶν, *ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ*, σάρκα μὲν τὴν ἰδίαν τῆς ἁπάντων σαρκὸς ἀποτινύς ἀληθῶς δῶρον ἀντάξιον, ψυχὴν δ' αὖ ψυχῆς ἀντίλυτρον τῆς ἁπάντων ποιούμενος, εἰ καὶ ἀνεβίω πάλιν, ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὡς θεός. οὐ γάρ τοι θέμις εἰπεῖν φθορᾷ μὲν δύνασθαι κρατεῖσθαί ποτε τὴν ἑνωθεῖσαν τῷ λόγῳ σάρκα, κάτοχον δὲ αὖ ταῖς *ᾅδου πύλαις* τὴν θείαν γενέσθαι ψυχήν· οὐκ *ἐγκατελείφθη* γάρ *εἰς ᾅδου*, καθὰ καὶ ὁ θεσπέσιος ἔφη Πέτρος. οὐ γὰρ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς τήν τε ἅληπτον παντελῶς καὶ ἀνάλωτον τῷ θανάτῳ φύσιν, τουτέστι τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς, τῶν ὑπὸ χθόνα μυχῶν ἀνακεκομίσθαι φήσομεν. οὐ γὰρ ἂν ἠξιώθη τὸ χρῆμα θαύματος, εἰ μεμένηκεν *εἰς τὸν ᾅδην* ὁ ἐκ

14 cf. Mc. 4,1 14–15 cf. Joh. 4,6 15 cf. Lc. 22,43–44 17 Rom. 14,9 21 Mt. 16,18 Act. 2,27 24 Act. 2,27

2–4 cf. Leo papa, epist. 11,4 ad Flavianum, ACO II 1,1 p. 14,27–29 5–8 cf. Cyrillus Alex., thes. c. 32, PG 75,453 B 13–C 3 9–16 cf. Cyrillus Alex., oc. ad Theodosium imp., ACO I 1,1 p. 55,14–24; p. 55,31–56,4; p. 72,3–5

MT

2 αὐτοῦ] αὐτῆς M 6 φυσικὴν] φησὶ γὰρ M τὸ] τό τε T 9 ἐκδιδάσκει] διδάσκει M 13 ὅσα μώμου] ὡς ἀμώμου T 13–14 δ' αὖ τῇ] δὲ αὐτῇ M 21 αὖ ταῖς] αὐταῖς M 23 ὑπὸ χθόνα] ὑποχθονίων M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

erat in corpore passibili; caro autem habebat in seipsa inpassibile uerbum exterminans ipsius corporis infirmitates. „operatur enim utraque forma cum alterius communione hoc quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi est et carne exsequente quod carnis est". hoc et sanctus Cyrillus in tricessimo secundo libro Thesaurorum docet epistulam ad (Rom)anos explanans: „nec enim unam naturalem operationem dabimus esse dei et creaturae, ut neque id quod creatum est ad diuinam educamus essentiam, neque id quod est diuinae naturae praecipuum ad locum qui crearis congruit deponamus". idem ipse uero sanctus pater et in his quae sunt ad Theodosium haec eadem nos edocet dicens: „totum quod ex deo est uerbum toti coadunatum aiemus humanitati quae in nobis est. neque enim quod in nobis est melius, id est animam, nullius rationem dignatus est, soli condonans carni aduentus labores, agebatur uero bene per utraque dispensationis sacramentum. usus est autem tamquam instrumento propria quidem carne ad opera carnis et infirmitates naturales et quaecque a uitio longe sunt, anima uero sua ad humanas et inuituperabiles aegrimonias. *esurisse* enim dicitur *laboresque* sustinuisse *ex longis itineribus*, pauores quoque et timores et *tristitiam* et *agoniam* et mortem in cruce". nullo quippe cogente ex seipso posuit animam suam pro nobis, *ut et mortuorum et uiuorum dominetur*, carnem scilicet suam pro omnium carne persoluens uere donum condignum, animam quoque pro omnium anima uicem redemptionis faciens, quamquam et resurrexit iterum, uita naturaliter exsistens ut deus. nec enim fas est dicere a corruptione umquam posse teneri carnem, quae uerbo unita est, captamue fuisse *a portis inferni* illam diuinam animam, quia nec *derelictus est in inferno*, sicut ait et sacer Petrus, nec dixisse asserimus naturam illam, quae a morte penitus nec comprehenditur nec consumitur, id est deitatem unigeniti de infernalibus latebris eductam. non enim erat hoc ipsum ammiratione dignum,

VPG CBR MNL K

1 in corpore] in corporis V N K habebat] habeat K inpassibile] inpasibile P impassibile ML 2 infirmitates] infirmitatis V infirmitatem ML infirmitate N 3 quod¹ *om.* G exsequente] exequente VP¹G R MNL K 4 et] est VP¹ B tricessimo secundo] cricesimo secundo G MN XXXII CBR L K 5 epistulam] epistolam P BG ⟨rom⟩anos = *Romanos*] profanus V profanos P CBG probanos M prophanos R NL K unam *om.* MNL 6 neque¹] neque P 7 diuinae] diuina V 8 ipse *om.* G uero] uerus CBR MNL K et *om.* K his] hiis R iis M quae sunt] querunt VP L K quanta erunt CB N quae antea erant G (s-r) 9 toti coadunatum] unico adunatum L aiemus] a...emus P¹ *ras.* (agremus?) agimus CBR agemus G ML K acgeorum N 10 est¹ *om.* G est²] ÷ M rationem] ratione B¹ 11 labores] lauores VPG laboris MNL 11–12 sacramentum] sacramenta G 12 tamquam] tanquam L 13 infirmitates] infirmitatis VP¹ CB¹R N¹ uitio] uicio BG sua] suas MNL ad] ab L 14 aegrimonias] egremonias C egrimonias BR L K sustinuisse] sustenuisse CB substinuisse K longis] longuis VP² longinquis MNL 15 pauores quoque] pauoris quoque CBR pauoresque M pauoros quoque N timores] timoris CBR tristitiam] tristiciam RG moetem] morte V 16 ex seipso] exeipso P¹ mortuorum] morteorum V¹ 17 carnem] carne N *om.* L pro] per VPG carne] carnem VPG NL 18 animam] anima N pro omnium] proximum N anima] animam NL faciens] fatiens P¹ quamquam] quamque N 19 uita] uitam CB NL K exsistens] existens PG R MNL K fas] phas N umquam] unquam G ML 20 teneri] tenere P¹ᵐG quae uerbo] queruerbo N captamue] captam M captam uero K portis] portas C porta R diuinam] diuina N 21 animam] anima V quia] qui L¹ sacer] sacer... V *ras.* (sacerdos?) 22 penitus] paenitus CB poenitus M comprehenditur] comprehenditur P MNL comprachenditur C consumitur] consumatur M² deitatem] deitate N 23 latebris] latebraes B² larebrais B¹ eductam] aeductam G ipsum] ipsam G ammiratione] amiracionem V ammirationem P admirationem CB² N admiratione B¹R ML K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

θεοῦ λόγος, τῇ τῆς θεότητος ἐνεργείᾳ τε καὶ φύσει παραδόξως τε καὶ ὑπὲρ λόγον πληρῶν τὰ πάντα καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιδημῶν. εἶτα προϊὼν τῷ λόγῳ ταῦτα πάλιν φησίν· „ἀνθρώπινον μὲν τὸ τεθνάναι πάθος, ἐνέργημα δὲ θεϊκὸν τὸ ἀναβιῶναι δεικνύς, ἃ δι' ἀμφοῖν γνωρίζεται, καθ' ἡμᾶς τε ἅμα καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ὡς θεός." (ὁρᾷς, ὅπως ὁ σεβάσμιος οὗτος πατὴρ τὰς τῶν δύο φύσεων ἐνεργείας ἐπὶ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ἤτοι τοῦ ἑνὸς προσώπου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν παραδίδωσιν;)

44 Καὶ μετ' ὀλίγα·

Εἶτα δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος γενόμενος ὁρατὸς καὶ ψηλαφητὸς γέγονε καὶ διὰ τῶν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν φανερωθεὶς ὑπάρχειν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι δέδωκεν ἡμῖν γινώσκειν, ὅτι ἐν οἷς ἐγνώσθη ἐξ αὐτῶν καὶ συνίστανται. οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἀμφοτέρας τὰς φωνὰς ὁμολογοῦντες, τουτέστιν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι καὶ τὴν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, δι' ἑκατέρας αὐτῶν τὸ ἀσύγχυτόν τε καὶ ἀδιαίρετον τῆς οἰκονομίας *τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* παραδιδόασιν.

Αἵτινες δύο χρήσεις ἀντεβλήθησαν ὡσαύτως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησαν.

45 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ἐξ ἧς ἐποιήσατο ἀπολογίας ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος ἀπὸ κεφαλαίου πεντηκοστοῦ ἕκτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ὅτι οὐκ ἀνελλιπῶς ἐφύλαττεν ἡ σάρξ, ἔχουσα οὕτως*·

Εἰπὲ δὲ ἡμῖν, ὦ τᾶν, πάσης ⟨τῆς⟩ ἀντιπαθείας ἀκέραιον φυλάττων σου τὴν διάνοιαν, ἣν ποτε καιρὸς ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, ὅτε ὁ σεσαρκωμένος λόγος θεὸς οὐκ εἶχε τελείαν

14 Tit. 2,13

9 – 14 Iustinianus imp., epist dogm. ad Zoilum, PG 86,1149 A 3 – 12 9 cf. Gregorius Nyss., p. 342,22 22 – 358,17 Ephraem Ant., apologia concilii Chalc., PG 88,2104 C 14 – 2105 C 1

MT

3 τεθνάναι | θνάναι M 16 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 18 ἐν ἁγίοις | ἁγίου M 20 πεντηκοστοῦ ἕκτου | νς' T 22 ⟨τῆς⟩ om. MT 25 ὁ σεσαρκωμένος | ὡς ἐσαρκωμένος T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

si remansisset *in inferno* uerbum quod ex deo est, quod deitatis operatione atque natura ammirabiliter et ultra (rati)onem implet omnia, dum quando et omnibus adpropinquet.

dehinc procedente sermone haec iterum ait „humanam quidem passionem mori, operationem autem diuinam reuiuescere demonstrans, quae per utraque cognoscuntur, secundum nos scilicet simul et ultra nos sicut deus." (cernis, quomodo hic uenerabilis pater duarum naturarum operationes in una subsistentia siue una persona Christi dei nostri tradidit?)

44 Et post pauca:

Deinde propter nos homo factus uisibilis et palpabilis factus est, et per diuinas atque humanas operationes exsistere demonstratus in deitate et humanitate dedit nobis cognoscere, quia in quibus est agnitus ex his et subsistit. sic enim et sancti patres utrasque uoces confitendo, id est quod in deitate et humanitate et quod ex deitate et humanitate, per utramque eorum inconfusam atque indiuisam dispensationem *magni dei et saluatoris nostri Iesu Christi* tradiderunt.

Quae duo testimonia collata sunt similiter ad librum membranatium, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

45 Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Euphremii archiepiscopi Antiochiae ex satisfactione, quam fecit pro Chalcedonensi concilio et Thomo sancti Leonis, capitulo quinquagissimo sexto, cuius initium est: *Quoniam non indiminute conseruabat caro*, continens ita:

Dicito nobis, o tu, ab omni aduersitate sinceram custodiens mentem tuam, erat aliquando tempus ab incarnatione, quando incarnatus uerbum deus non habuit perfectam

---

VPG CBR MNL K

---

1 inferno] infernum CBR atque] adque VP¹ natura] naturae V 2 ammirabiliter] amirabiliter V C admirabiliter M K λόγον = (rati)onem] sermonem VPG CBR MNL K et in omnibus V adpropinquet] adpropinqet P¹ appropinquat G N appropinquet R ML K 4 reuiuescere] reuibescere V reuiuiscere CBR M cognoscuntur] cognuscuntur V C 5 cernis *om.* K uenerabilis] unerabili N 6 una] suna K¹ subsistentia] substantia G ML 7 tradidit] tradedit CB¹ 10 factus] fatus M factus est uisibilis CBRG L uisibilis ... est *om.* L atque] adque P¹ 11 humanas] umanes V exsistere] existere RG MNL demonstratus] demonstratur M et *om.* K 12–13 cognoscere] cognuscere V C¹ 12 quia] uia P¹ uias P² agnitus] agnitis C¹R 13 confitendo] confidendo VP¹G CBR MNL K humanitate¹] humanite V *bis* et² ... humanitate *om.* RG 14 utramque] utram M² utraque N eorum] earum C¹B atque] adque VP¹ indiuisam] diuisam NL et *om.* CBR 16 duo] duo RG MNL K collata] acollata V conlata CB similiter collata sunt K librum] libro P¹ membranatium] membranatium PG C¹ membranacium C² L K membranachium N de *om.* N bibliotheca] bibliioreca M bibliotecha K 17 uenerabilis] uenerabili N huius uenerabilis MNL constiterunt] constirit P² 19 relectum] relictum C¹ codice] quodice P euphremii] eophremii CR eophremi B cufromii G euphremi M¹ cufremij K antiochiae] anthociae V anthiochie L 20 ex] et VP¹G de P² satisfactione] sans factione N chalcedonensi] calcedonense CBR M K calcedone N calchedonense L rhomo] romo C² NL rhyomo R 21 quinquagissimo sexto] quinquagisimo sexto P quinquagesimo sexto G N LVI CBR ML K initium] inicium VG est *om.* G non *om.* E indiminute] indimminutae P indimminute G indiminutae C 22 continens] contenens CB¹ 23 o tu ab omni] o tua homini N omni] omne CB¹ sinceram] seneceram C¹ custodiens] custodens C¹B¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔμψυχον σάρκα; ἢ ἐπειδὴ ἐπέζευσεν ἐπάνω τῶν κυμάτων *τῆς θαλάσσης*, οὐκ ἐφύλαττον οἱ πόδες τὸ ἰδίωμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως; ἀλλ', ὦ βέλτιστε, ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὰ ὑπὲρ φύσιν ἔπραττε Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐκ ἀνῃρημένης ἢ ἀφανισθείσης τῆς ἀνθρωπίνης ἰδίας αὐτοῦ σαρκός, κἂν αὐτῆς δὲ τῆς ἐνεργείας ἡ ἰδέα πείσῃ σε τὴν σάρκα ἐπὶ τῆς ἰδίας μεμενηκέναι φύσεως ὁμολογῆσαι. τὸ γὰρ πεζεύειν καὶ ποσὶ πεζεύειν, εἰ μὴ κατὰ φαντασίαν ἐγένετο, πρόδηλον ὅτι ποδῶν ἐστιν ἐνέργεια τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὥστε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐνεργείας βοᾷ τὴν τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μέτρων φυλακήν. καὶ τὴν τοιαύτην πορείαν πάντες σωματικήν τε καὶ αἰσθητικὴν λέγουσι, τὸ δὲ *ἐπὶ τῆς θαλάσσης πεζεύειν*, τοῦτο τῆς θεότητος ὑπῆρχε διὰ σαρκὸς ἀνθρωπίνης ἐνεργούσης. εἰ μὲν οὖν γυμνῇ τῇ σαρκὶ τὴν ἐνέργειαν ἐλέγομεν γίνεσθαι τοῦ γεγονότος, ἄπορος ἦν ὁ λογισμός, καθάπερ καὶ εἰ μόνῃ τῇ θεότητι βαδίζειν ἀνετίθεμεν, πορείαν ὑποτιθέμενοι καὶ πεζεύειν ὁμολογοῦντες. νῦν δὲ σεσαρκωμένον θεὸν λόγον ἐνηργηκέναι τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν ὁμολογοῦντες τὰ μὲν ἀκολούθως φαμὲν πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς γεγενῆσθαι φύσιν, τὰ δὲ διὰ τὴν τῆς θεότητος ὑπερφυᾶ φύσιν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα δύο ἐνεργείαι. οὐκ ἐπειδὴ δὲ εἶχε τὸ θεοπρεπές, μηνύοντος τοῦ θεοῦ λόγου τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, ἡ ἐνέργεια παρὰ τοῦτο τολμητέον εἰπεῖν, ὡς ἡ σὰρξ οὐκ ἀνελλιπὴς ἦν ἐν τοῖς οἰκείοις ἰδιώμασιν, ἀλλ' ἐλλιπής τε καὶ εὐτελὴς ὑπῆρχε· ταυτὸν δὲ εἰπεῖν χείρων ἢ ἀνούσιος παντελῶς.

1 cf. Mt. 14,25–26 9 cf. Mt. 14,25–26

MT

1 ἢ om. M ἐπέζευσεν | ἐπέζευεν MT 5 ἰδίας | οἰκείας M 15 ἡ ἐνέργεια | ἢ ἐνέργειαν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

suam animatam carnem? aut quia pedester ibat super fluctus *maris*, non conseruabant pedes proprietatem humanae naturae? sed, o optime, in natura humana ultra naturam operabatur Christus deus noster, non perempta uel extincta humana propria sui carne, saltem ipsius operationis effigies suadeat tibi confiteri, quod caro in propria natura permansit. nam ambulare et pedibus ambulare, nisi secundum fantasiam fiebat, liquet quod pedum est operatio ipsius nostrae naturae, et utique ipsa species operationis exclamat in pristinis mensuris carnem fuisse seruatam. et huiusmodi gressum omnes corporalem ac sensibilem dicunt, ambulare autem *super mare* hoc deitatis erat per humanam carnem operantis. si igitur nuda carne operationem diceremus fieri ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟϹ rei gestae, caligaret intellegentia, quemadmodum si etiam soli deitate hunc ambulatum deputaremus, incessum ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΙ ascribentes et ambulare profitentes. nunc autem incarnatum deum uerbum operatum fuisse huiusmodi operationem confitentes quaedam quidem ad naturae carnem consequenter aiemus facta fuisse, quaedam uero propter deitatis praecelsam naturam; ergo et hic duc sunt operationes. neque enim eo quod habuit quod deo deceat, annuntiante deo uerbo subsistentialem unitionem, haec operatio, ob hoc praesumendum est dicere, quod caro non erat deminuta in suis proprietatibus, sed indiminuta et perfecta erat: hoc idemque est dicere [peior] deterior uel quasi penitus non exsistens.

VPG CBR MNL K

1 suam *om.* G animatam] animitam V animatam G animantam N pedester ibat] pedes tribat V¹ pedesterribat P¹ pedes terrebat P² super] supter VP 2 proprietatem] propietatem P operatione] optime VG RG L natura] natura M¹ humana] humanea V naturam] naturame V natura N 3 operabatur] operatur K noster] inter L perempta] peremta P² perimpta C²B¹R peremptam M uel M *add.* extincta] extincta G K extinctam M humana] humanam M propria] propra M² 3–4 sui ... propria *om.* K 3 sui] sua C¹B carne] caenem MN 4 saltem] saltim C¹BG N effigies] efigies C effugies B N suadeat] suader B¹ saudebat G suedebat N natura] naturae VG natur P¹ *om.* L 5 et *om.* C²B ambulare] super mare C² supra mare B abulare R ambularei G nisi] non K fantasiam] phantasiam G NL K liquet] licet N 6 operatio] operatum P² ras. er utique = ὥστε (er-ut) species] spes CBR (*cf.* 331,2) speries K exclamat] exclamauit K 7 mensuris] naturis B fuisse carnem N seruatam] seruantaem V¹ corporalem] corpolalem N 7–8 ac sensibilem] ascensibilem B 8 deitatis] deitates B erat *om.* L 9 nuda] uda V¹ *ras.* nudare N² carne] carnis B operationem] operantionem V (*cf.* 359,10) operationi R fieri *om.* N ΤΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟϹ] ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟϹ V K ΤΟΥΥΕΡΟΝΤΟϹ P CB ML coyeperontoc R ΤΟΥ ΓΕΝΟΝΤΟϹ G ΤΟΥ ΙΕΡΝΙΟϹ N 10 caligaret] calicaret V caliginaret P² intellegentia] intelligentia RG M K intelligentiam NL criam] pro C¹B etiam C² *scripsi, unc.* soli] solae M deitate] deitati CB² MNL K ambulatum] ambulantum V¹ (*cf.* 359,9) 11 incessum] incensum CR (s-m) ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΙ] ΝΟΤΙΘΕΝΕΝΟΙ V ΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΙ P BG M K ΠΟΤΙΕΕΜΕΝΙ C noticemeni R ΠΟΙΙΕΕΝΕΝΟΙ N ΠΟΤΙΘΕΝΟΙ L ascribentes] ascribentis V adscribentes CR MN K adtetribuentes B adscribens L profitentes] proficientes R 12 operationem] quae rationem MNL (ope-que) quidem P¹ *add.* 13 aiemus] agimus CBR aienus N 14 ὥστε = ergo duc] duae P² BG M 15 deceat] doceat L annuntiante] annon. .ante P¹ *ras.* adnuntiante CB N adnuntiate G subsistentialem] subsistintialem B¹ unitionem] unicionem G 16 deminuta] deminutta R diminuta G L indiminuta] diminuta VP¹ M [m]inuta P² deminuta NL K 17 idemque] emdemque V¹ est *om.* B χείρων = [peior] deterior VPG CBR MNL K dereriot] deteriour V¹ quasi] quam si VG CBR NL K penitus] paenitus B exsistens] inexistens V¹ G R K inexsistens V² existens P MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

46 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ κεφαλαίου ἑξηκοστοῦ τετάρτου, ἔχουσα οὕτως·

Παραφέρει ὁ γραμματικὸς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἤγουν ἐπιφανείας τοῦ θεοῦ λόγου τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐκ γραφικῶν ἀποδείξεων λέγοντα οὕτως· „ὅταν λέγῃ· *πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. πλὴν μὴ τὸ ἐμὸν θέλημα γένηται, ἀλλὰ τὸ σόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής*, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ὅπερ ἐστὶ τῆς σαρκός, τὸ δὲ θεϊκόν· καὶ τὸ μὲν ἀνθρώπινον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς παραιτεῖται τὸ πάθος, τὸ δὲ θεϊκὸν αὐτοῦ *πρόθυμον*." ἀπόκρινε οὖν ἡμῖν, δέχῃ ταύτην τὴν ῥῆσιν καὶ προσίῃ ὡς καλῶς ἔχουσαν καὶ ὡς εἰπεῖν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας προελθοῦσαν, ἢ ὡς ψευδῆ τινα καὶ ἀλλόκοτον ἀποστρέφῃ; ἀλλ' οὐκ ἂν φαίης διαψεύδεσθαι τὸν μέγαν Ἀθανάσιον; καὶ πῶς „δύο θελήματα· παραδεχόμενος λέγοντα τὸν ἅγιον ἀκόλουθα ἔτι λέξεις σεαυτῷ, φάσκων „τοὺς δύο φύσεις ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει λέγοντας διατέμνειν τὸν Ἐμμανουήλ;" πρόδηλον γάρ, ὡς ὅπου δύο θελήματα, ὧν τὸ μὲν *πρόθυμον* καὶ ἀνδρεῖον, τὸ δὲ ἀσθενές, καὶ διάφοροι φύσεις ὑπάρχουσι τοῦ ἑνός. μίαν γὰρ φύσιν καὶ τὴν αὐτὴν *προθύμου* τε εἶναι καὶ ἀνδρείαν καὶ ἀσθενῆ λέγεσθαί τε καὶ εἶναι καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἢ ἀναπλάσασθαι τολμήσοι· τὰ γὰρ ἐναντία μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τῶν ἀμηχάνων ἐστί. συνάγεται τοίνυν, ὡς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν *προθύμως* τε καὶ ἀνδρείως ἐστι καὶ ἀσθενής, ἀλλὰ καθ' ἑτέραν μὲν τὸ τῆς ἀνδρείας διεφαίνετο, καθ' ἑτέραν

5 Mt. 26,39 5 – 6 Lc. 22,42 6 Mt. 26,41 14 – 15 Mt. 26,41

3 – 361,2 Ephraem Ant., apologia concilii Chalc. exp. 64 5 – 9 cf. Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos, p. 298,9 – 13 12 – 13 cf. Themestius diac. Alex., ACO ser. II vol. I p. 328,4

MT

1 – 2 ἑξηκοστοῦ τετάρτου | ξδ' T 4 μέγαν] μὲν γὰρ T 5 τοῦτο τὸ ποτήριον M 8 διὰ τὴν | δι' M 9 ἀπόκρινε] ἀπόκρινον T 17 τολμήσοι] τολμήσῃ T 18 αὐτὴν] ἀγνὴν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

46 Item relectum est ex eodem codicio testimonium eiusdem ex capitulo sexagissimo quarto, continens ita:

Defert ille grammaticus ex sermone de incarnationis dispensatione siue apparitionis dei uerbi magnum Athanasium ex scripturarum approbationibus dicentem ita: „quando dicit: *pater, si possibile est, transeat a me calix iste. uerumtamen non mea uoluntas fiat, sed tua. spiritus quidem prumptus est, caro autem infirma*, duas uoluntates hic ostendit, hanc quidem humanam quae est carnis, hanc autem diuinam; humana ergo propter infirmitatem carnis recusabat passiones, diuina autem eius *prompta*." responde ergo nobis, suscipis hoc dictum et acquiescis tamquam certe habens et, ut dicam, ex ipsa ueritate procedens, an uelut mendacem quandam et uariam auersaris? sed non utique faueris mentitum fuisse magnum Athanasium? et quomodo „duas uoluntates" hunc sanctum dicentem suscipiens consequentia rursus tibi ipsi dices, asserens „eos qui duas naturas in una subsistentia dicunt diuidere Emmanuel?" manifeste quippe est, quia ubi duae sunt uoluntates, quarum haec *prompta* et fortis, illa uero infirma, diuersae quoque naturae exsistunt unius. unam igitur eandemque naturam *promptam* et fortem infirmam quoque dici et esse in uno eodemque tempore nullus utique dicere aut fingere audebit; contraria quippe unam eandemque naturam habere atque possidere impossibile est. colligitur itaque, quod unus idemque non secundum eandem naturam *promptus* et fortis est atque infirmus, sed secundum alteram quidem quod fortitudinis erat apparebat, secundum alteram uero

---

VPG CBR MNL K

---

1 codicio] coditio P¹ codicello CBR codice G K testimonium] testimonio VP¹ NL capitulo] capurulo M sexagissimo quarto] sexagessimo quarto P¹ sexagesimo quarto G N LXIIII CBR M²L K LXIII M¹ 2 continens] contenens CB¹ 3 defert] deferr V defer P MNL K ille] illa N grammaticus] gramaticus CBR grammatici L ex sermone] exermone P² de incarnationis] deindecarnationis V incarnationis] incarnationes P² dispensatione] dispensationis V dispensationes B¹ dispensatione siue apparitionis *om.* CR siue] siu L apparitionis] apperitionis B¹ apparitione G K (?) 4 uerbi] uerbum NL ex scripturarum] excripturarum P approbationibus] approbationis VPG adprobationibus CB apparitionibus K dicentem] dicente G L dicenta N quando] quanto V¹ 5 possibile] possibili V B¹ uoluntas] uolontas C 5 – 6 sed tua fiat M K 6 prumptus] promtus P promptus RG M promtus NL K est *om.* B L K uoluntates] uolontates C² τὸ = hanc VPG CBR MNL K (*cf.* 269,25; 299,12) 6 – 7 hanc unam quidem VPG 7 humanam] humana N autem] quidem R humana] humanam N 8 recusabat passiones *om.* K τὰ πάθη = passiones] passionis CBR passaones G¹ diuina] diuini V¹ prompta] prumpta CB 9 acquiescis] aquiescis V adquiescis CBG MN quod quiescis R καλῶς = certe] certa V ueritate] uoluntate C²BR uolontate C¹ (!) 10 uelut] uelud K τινα = quandam] quadam CBR et *om.* M uariam = ἄλλοκοτον (absurdum – παράλογον) auersaris] auersans R aduersariis G aduersaris MNL faueris] faberis VP¹ fatieris N 11 mentirum] mentium B¹ N magnum sanctum athanasium N athanasium] anathanarium VP (r-n, r-s) anathanasium G uoluntates] uolontatcs C 12 consequentia] consequentiam K rursus] rusus G ipsi] ipsis N dices] dicens CBR dicis G asserens] adserens CB eos *om.* N 13 dicunt] dicur V emmanuel] emmanuhel CB MN K² manifeste] manifestae VP² manifestum M ubi] tibi L sunt] fuerunt G¹ 14 uoluntates] uolontates C prompta] prumpta CB uero] non K diuersae quoque] diuersaeque CBR 15 exsistunt] existunt PG R MNL K exsistunt C eandemque] eademque V promptam] prumptam CB infirmam] infirma K 15 – 16 quoque et dici VPG 16 et esse M *add.* utique] itemque P¹ utiquea G itaque P² MNL (u-i) contraria] contrariam M K 17 naturam] naturae V atque] adque VP¹ C possidere] posidere V¹ inpossibile] impossibile ML colligitur] collegitur C¹ 18 eandem] eadem VP¹ N K eamdem BR naturam] naturum VP (a-u) promptus] prumptus CB atque] adque VP 19 alteram] ateram K apparebat] apperebat P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

δὲ τὸ τῆς ἀσθενείας ἠλέγχετο, ὥστε διὰ πάντων καὶ ἐξ ὧν ὁ ἅγιος ἀπεφήνατο κατάδηλον γίνεται τοῦ δύο φύσεις ἔχειν τὸν δεσπότην Χριστόν, ἐν αἷς ὑπάρχει τε καὶ γνωρίζεται. Αἵτινες χρήσεις ⟨ὡσαύτως⟩ ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίον χαρτῶν προσενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

Καὶ ἀναστὰς Θεοφάνης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Βαίων εἶπεν·

Ἀναφέρω τῇ τε ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὡς Ἐφραίμιος οὗτος, οὗτινος αἱ χρήσεις ἀρτίως ἀνεγνώσθησαν, πατριάρχης γέγονεν Ἀντιοχείας· ἀναφέρεται δὲ οὗτος καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τῆς ἐντοῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας; Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Ἀληθῶς ἐπιστάμεθα τὸν αὐτὸν ἐν ἁγίοις Ἐφραίμιον ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀναφέρεσθαι μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων.

47 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀναστασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας, ἐξ ἧς ἐποιήσατο ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος κεφαλαίου ἑβδόμου, οὗ ἡ ἀρχή· *Εἴ τις μέμνηται τῶν ὀλίγῳ πρόσθεν ἡμῖν*, ἔχουσα οὕτως·

Εἰ δι' ὧν αὐτὸν γνωρίζεσθαι θεὸν ἐχρῆν θεϊκῶς ἐνήργει, ἀφ' ὧν δὲ καὶ ἀναγκαῖον ἦν ἄνθρωπον ὄντως ὁρᾶσθαι, ἀνθρωπίνως εἰργάζετο, ἑτέρα μέν ἐστι πάντως τῆς θείας φύσεως, ἑτέρα δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἡ ἐνέργεια, καὶ εἴ ἐστιν ἑτέρα καὶ ἑτέρα, ὥσπερ οὖν ⟨καὶ⟩ ἐστί, τοῦ χάριν τις ἐγκαλεῖται περὶ ἑτέρας καὶ ἑτέρας ἑκατέραν λέγων μορφήν; ἀνάγκη γάρ, ὡς φησι Κύριλλος, „*ἀποδιδόναι θεῷ τὰ θεῷ χρεωστούμενα καὶ τῇ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ τὰ αὐτῇ ὀφείλοντα*". οὐ ταὐτὰ δὲ τυγχάνει ἀμφότερα, ἐπεὶ προσφόρως οὐκ ἀπονέμεται, τῷ ἑνὶ μέντοι προσάγεται πάντως ἑκάτερα. εἷς γὰρ ἦν καὶ ἔστι καὶ διαφόρως ἐνεργῶν διὰ

22 Mt. 22,21

18 – 364,9 Anastasius Ant., apologia Tomi Leonis 18 – 24 cf. ACO ser. II vol. 1 p. 436 (Nr. 81) 22 – 23 cf. Cyrillus Alex., thes. c. 23, PG 75,389 A

MT

3 similiter = ⟨ὡσαύτως⟩ om. MT 6 τῆς om. M τῶν om. MT 9 ἀρτίως αἱ χρήσεις T 17 ἑβδόμου] ξ' T 20 εἴ = ⟨καὶ⟩ om. MT 23 ταὐτὰ] ταῦτα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quod erat infirmitatis pandebatur, ac per hoc undique et ex his quae sanctus asseruit manifestum fit, quod duas naturas habeat dominus Christus, in quibus et est et agnoscitur. Quae testimonia collata sunt similiter cum libro cartatio prolatum a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

Et surgens Theophanes deo amabilis presbiter et abbas monasterii Baiarum dixit:

Suggero pietati uestrae et sanctae atque uniuersali sinodo, quod Eufremius hic, cuius testimonia modo relecta sunt, patriarcha erat Antiochiae, et recitatur in sacris dipticis sanctae quae hic est magnae ecclesiae?

Sancta synodus dixit:

Ueraciter scimus eundem sanctae memoriae Euphremium in sacris dipticis recitari cum sanctis et probabilibus patribus.

47 Item relectum est ex eodem codicio testimonium sanctissimi Anastasii archiepiscopi Antiochiae ex satisfactione, quam fecit pro Tomo sancti Leonis capitulo septimo, cuius initium: *Si quis meminit quae paulo ante nobis*, continens ita:

Si per quae nosse eum deum [deus] oportuerat diuinae operari, ex quibus uero ⟨et⟩ necessarium erat hominem eum uere uideri, humane operabatur, altera profecto est diuinae naturae operatio, altera uero humanae. et si est altera et altera, sicuti et est, quam ob causam quisquam accusatur de altera et altera utramque dicens formam? necesse est quippe, sicut ait Cyrillus, „*reddere deo quae deo sunt* debita et humanitati quae ei perdebentur". non autem eadem ipsa exsistunt utraque, quoniam oportune non adtribuitur, attamen uni deferuntur per omnia utraque. unus uero erat et est qui et differenter operatur

VPG CBR MNL K

1 ac] hac P¹ διὰ πάντων = per hoc undique asseruit | aseruit V¹ adseruit CB desetuit R 2 fit] sit MN est L γνωρίζεται = agnoscitur 3 collata | conlata CB similiter collata sunt K cartatio | chartatio P R carthatio G chartacio CB MNL cartacio K 4 parte] aparte V aperte C om. G 4 romae | romanae CR ἐστοίχησεν = constitit (?) 6 theophanes] theopanes V theolanes CR theophanius M monasterii | monasterii C monasterie N baiarum] baitarum N 7 pietati | placrae V¹ atque | adque P atquae B sinodo | synodo PG R MNL K quod eufremius] quae duo euphemius M¹ quod duo euphremius M² quae duo phremius N que duo fremius L eufremius | euphremius CR eosfremius B¹ eofremius B² 8 antiochiae | anthiociae V antiociae P recitatur] recatatur V recusatur CBR recitatus L dipticis | diptycis G¹ diptychis G² dypticis MNL diptichis K 9 sanctae om. G quae] qui N ecclesiae | aecclesiae G N 10 synodus | sinodus P CBG 11 ueraciter] ueraitter P¹ euphremium] eophremium CB confremium R eufremium G MNL K dipticis] diptichis P K diptychis G dypticis M recitari] recusari CBR rescitari L 11 probabilibus | probbahilibus P¹ 14 est | ex G codicio] codicello C¹BR codice G N K sanctissimi | sancti N anastasii | anathasii V¹ anasthasii V² C athanasii G 15 antiochiae] anthiociae VI² anthyochiae R antiochie NL satisfactione] satisfactionem N fecit | faciat N romo | thomo C¹BG M K septimo | VII CBR ML K 16 initium | inicium G nobis] nos M continens] contenens CB¹ 17 deum] dominus V deum [deus] = θεὸν oportuerat] optuerat K diuinae] diuine P¹ CR NL diuina M καὶ = ⟨et⟩ om. VPG CBR MNL K 18 uideri om. N profecto | ptofectio CR 20 accusatur] acusatur G utramque] utraque V formam | forma L 21 cyrillus | cirillus K deo²] dei CBRG debita | diuinitati P¹ debeta G¹ debita G² MNL K humanitati | umanitati P¹ 22 eadem] edem N¹ exsistunt] existunt VG R MNL K utraque | utramque CR adtribuitur] teibuitur V attribuitur R M K adtribuit NL 23 attamen] adtamen CBR NL deferuntur] differuntur PG unus] unum K qui et] quia CBR M *differenter*] *differemur* CBR *differuntur* N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τῶν διαφόρων αὐτοῦ φύσεων· ὥσπερ δὲ οὐ ταυτόν ἐστι τὸ ἐπιπλήττειν τῇ μητρὶ λεγούσῃ· *οἶνον οὐκ ἔχουσι* καὶ τὸ μεταβάλλειν *τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον*, οὕτως οὐ ταυτόν ἐστι θεότητι ἡ ἀνθρωπότης, οὐδ' αὖ πάλιν ἀνθρωπότητι ἡ θεότης, οὐδὲ τὰ ἐξ αὐτῶν προϊόντα ταυτά. ὁ αὐτὸς δὲ ποιεῖ ἀμφότερα θεὸς ὢν ἅμα καὶ ἄνθρωπος, οὐκ εἰς σύγχυσιν ἐπιμιγνὺς τὰς οὐσίας οὔτε μὴν τὰς ἐκ τῶν οὐσιῶν προερχομένας ἐνεργείας· ἑκάτερον γὰρ ἀδύνατον καὶ τῆς εὐσεβοῦς δόξης ἀλλότριον. ὥσπερ γὰρ τὸ τρέφεσθαι καὶ *αὔξειν* οὐ θεότητος, οὕτω τὸ *ἐγείρειν νεκρούς* οὐκ ἀνθρωπότητος, ἀμφότερα δὲ ὅμως τοῦ αὐτοῦ θεότητα κεράσαντος ἀνθρωπότητι πρεπόντως, οὐ κατὰ ἀνάχυσιν, καθ' ἕνωσιν δὲ ἀσύγχυτον. οὐκοῦν δύο μέν εἰσιν αἱ ἐνέργειαι ὥσπερ καὶ αἱ οὐσίαι, εἷς δέ ὁ ἐνεργῶν, θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὢν ὁ αὐτός.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῶον ἐκ μέρους προενεχθὲν τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

Βασίλειος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου εἶπε·

Δέχεται ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ὑμῶν σύνοδος τοῦτον τὸν ἅγιον Ἀναστάσιον τὸν γενόμενον ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας, οὗτινος ἡ χρῆσις ἀνεγνώσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπολογουμένου ὑπὲρ τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Δεχόμεθα τὸν ἐν ἁγίοις Ἀναστάσιον ὀρθοδόξως ἀπολογησάμενον ὑπὲρ τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου καὶ ἀοιδίμου πάπα Λέοντος.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς εἶπεν·

Ἅγιον ἀποκαλεῖ πᾶσα ἡ Ἀνατολὴ τοῦτον τὸν τῆς ὁσίας μνήμης Ἀναστάσιον τὸν γενόμενον ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ τὸν μὴ δεχόμενον αὐτὸν ὁ θεὸς ἀναθεματίσῃ. Καὶ συμφώνως ἅπαντες εἶπον·

Ἀμήν.

---

2 Joh. 2,3; Joh. 2,9 6 Lc. 2,40 7 Joh. 5,21

MT

---

3 πρεπόντως | πρέποντος T 9 θεὸς ὢν καὶ M ὢν om. M 10 ὁμοίως om. M χαρτῶον βιβλίον T 15 ἀρχιεπίσκοπον] ἐπίσκοπον M 16 ἀπολογουμένου] ἀπολογούμενον T 20 μελιτηνῆς] μελιτήνης T 22 ἀρχιεπίσκοπον] ἐπίσκοπον M ἀναθεματίσῃ | ἀναθεματίσαι M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

per differentes eius naturas; quemadmodum autem non idem est quod increpauit matri dicenti *uinum non habent* et quod mutauit *aquam in uinum*, ita non idem est deitati humanitas, neque e diuerso humanitati deitas, neque quae ex eis procedunt eadem ipsa sunt. idem autem ipse facit utraque, qui deus est simul et homo, non ad confusionem inmiscens easdem substantias neque ite⟨ru⟩m quae ab eisdem substantiis procedunt operationes; alterutrum enim inpossibile est et a secta pietatis extraneum. quemadmodum enim [igitur] *nutriri* et *crescere* non est deitatis, ita *suscitare mortuos* non est humanitatis, uerumtamen eiusdem utraque sunt deitatem temperantis humanitati condecenter, non per transfusionem, uerum per unitionem inconfusam. ergo duae quidem operationes quemadmodum et substantiae, unus autem est qui operatur, deus simul et homo idem ipse.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, ⟨et constitit⟩.

Basilius deo amabilis episcopus ciuitatis Gortinae insulae Cretae dixit:

Suscipit sancta et uniuersalis uestra sinodus hunc sanctum Anastasium, qui fuit archiepiscopus Antiochiae, cuius testimonium in praesenti relectum est satisfacientis pro Thomo sancti Leonis?

Sancta synodus dixit:

Suscipimus sanctum Anastasium orthodoxae satisfacientem pro Thomo sancti et memorabilis papae Leonis.

Theodorus deo amabilis episcopus Meletinensis dixit:

Sanctum uocat tota Oriens hunc sanctae memoriae Anastasium, qui fuit archiepiscopus Antiochiae, et qui eum non suscipit, deus eum anathemet.

Et consonanter omnes dixerunt:

Amen.

VPG CBR MNL K

---

1 per] et V idem] id V[1] 1–2 τὸ ἐπιπλήττειν τῇ μητρὶ λεγούσῃ = increpauit matri dicenti 2 aquam] aqua N uinum[2]] uim V B ita et non C[1]BG deitati] deitatis L 3 e diuerso] ediuerso N humanitati] humanitate G deitas c neque V quae *om.* N eis] ea L 4 qui] quia V est *om.* CBR 5 inmiscens] immiscens PG MNL K μήν = ite⟨ru⟩m] item VPG CBR MNL K eisdem] easdem L 6 alterutrum] alterum G[1] inpossibile] inpossibile P impossibile ML a secta] afecta P extraneum] externum CB extremum R 7 γάρ = enim *om.* CBRG MNL K [igitur] *cf.* ACO ser. II vol. 1 p. 325,10 suscitare] suscitari NL humanitatis est L humanitatis] umanitaris P[1] humilitatis G[1] 8 utraque] utrumque P[1] deitatem] deitat.. P[1] *ras.* temperantis] temperantes CBG condecenter] condecentis M condecentes L 9 transfusionem] tranfusionem K unitionem] unionem V unctionem N inconfusam] inconfusa MN quidem] quidue N operationes] operationis B[1] 10 est autem M est] qest G M *add.* operatur] operantis N idem] id est B N 11 quod] quos VP[1] collatum] conlatum CB chartatio] chartacio C[1] NL carracio M K 12 parte] aperte V *om.* N 13 sedis] saedis G καὶ ἐστολίχησεν = ⟨et constitit⟩ *om.* VPG CBR MNL K 14 basilius] basileos V[1] basileus V[2] ciuitatis] ciuitate VP[1]G *om.* R K 15 suscipit] suscepit CBR uestra] uestrae C sinodus] synodus PG R MNL K 15–16 qui fuit ... antiochiae L *post* 19 anastasium *ponit* 16 antiochiae] anthiociae V antiothiae P[1] (c-t) anthyochie R relectum] lectum V[1] satisfacientis] satisfacientes V R satisfacienti G thomo] tomo P R NL 18 synodus] sinodus CB 19 suscipimus] suscepimus CBR suscipiamus M[1]NL orthodoxae] orthodoxe B[1]RG MNL thomo] tomo P R NL 21 theodorus] teodorus G[1] meletinensis] meletynensis P 22 πᾶσα = tota (!) sanctae] sanctum V anastasium] anastasius N 23 antiochiae] anthiociae V eum *om.* CBR non V[2] *add.* suscipit] suscepit V CBR anathemet] anatimet CB[1]R anathematizet B[2] anathimet G 24 omnes] omnis V K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

48 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπισκόπου Σκυθοπόλεως ἐκ τῶν κατὰ Σευήρου βλασφημιῶν λόγου ἀγδόου, ἔχουσα οὕτως·

Ἴδωμεν δέ, τί πάλιν αἰτιᾷ τὸν ἁγιώτατον πάπαν Λέοντα. ἔφη γάρ· „ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἔσχηκεν ἴδιον, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος.“ ἐπειδὴ ὡς ἄτοπον κατετρ⟨ιβ⟩ωσας τὴν ἱερὰν ταύτην φωνήν, ἀκούειν οἵου τοῦ Ἁλικαρνασέως Ἰουλιανοῦ ἀντιφθεγγομένου σοι· „καὶ τοι⟨οὑτ⟩ως καὶ τὰ σὰ διασύροντος ἐνεργεῖ ὁ λόγος τὴν ἀφθαρσίαν, ἐνήργησεν ἡ σὰρξ κατὰ τὴν σὴν βλασφημίαν τὴν φθοράν.“ εἰπὲ δὲ ἡμῖν, ὦ βέλτιστε, πότερον τὸν θεὸν λόγον οὐσιωδῶς ἡνῶσθαι πεπίστευκας τῇ σαρκὶ καὶ ψυχῇ, εἴπερ καὶ ἥνωται; „ναί“, φησί. τοῦτον δὲ τὸν ἐπὶ πᾶσι θεὸν τῷ ἐξαιρέτῳ τῆς θεότητος περιδεδρᾶχθαι οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης, αἰθέρος τε καὶ ἀέρος, ἀγγέλων ⟨τε⟩ καὶ ἀρχαγγέλων, ⟨ἀρχῶν τε καὶ ἐξουσιῶν⟩ καί, συλλήβδην εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ ἀσωμάτῳ μακαριότητι χιλίων χιλιάδων καὶ μυρίων μυριάδων ἁγίων λειτουργικῶν τε καὶ ἀοράτων οὐσιῶν συνέχειν τὴν ὕπαρξιν καὶ προνοεῖν κοινῇ πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων καὶ ἰδίᾳ ἑκάστου; „ναί“, οἶμαι, δώσεις, εἴπερ μὴ πάντῃ ἐξέστηκας. τὴν δὲ τοιαύτην πρόνοιαν οὐκ ἂν ἐνέργειαν καλέσῃς θεοῦ; καὶ πρὸς τοῦτο οὐκ ἀντιλέξεις, εἴπερ μὴ καὶ νῦν βούλει προῦπτον τῇ θεότητι μάχεσθαι. οὕτω μὲν οὖν δώσεις τοῦ θεοῦ καὶ σαρκωθέντος διηνεκῆ τὴν ἐνέργειαν. τὴν ψυχὴν δὲ τὴν νοεράν τὴν αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένην εἴποις ἂν διανοεῖσθαι ἢ ἀδιανόητον εἶναι; ἀλλ' εἰ μὲν ἀδιανόητον, περιέπεσας τῇ Ἀπολι-

13 cf. Dan. 7,10; Apc. 5,11

3 – 368,14 Iohannes Scythopol., c. Severum 3 – 5 cf. Leo papa, epist. 11,4 ad Flavianum ACO II 2,1 p. 14,27 – 29 7 – 8 cf. Iulianus Halic., unde? 8 – 368,14 cf. Doctrina patrum, 13 XIII p. 85,2 – 86,9

MT

1 ἁγίου | ἐν ἁγίοις T 2 σευήρου | σεβήρου T ὀγδόου | η' T 3 πάπαν | πάπα M 5 ὅπερ | ὅπερ M 6 κατετρ⟨ιβ⟩ωσας | κατέτρωσας M κατέστρωσας T (ου-ω) = conttriuisti 7 τοι⟨οὑτ⟩ως = taliter | τοι ὡς MT 10 εἴπερ | ἤπερ M 12 ⟨τε⟩ – Doctr. patrum principatus et potestates = ⟨ἀρχῶν τε καὶ ἐξουσιῶν⟩ om. MT 18 αὐτῷ | οὕτω M 19 ἀδιανόητον² | ἀνόητον M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

48 Item relectum est ex eodem codicio testimonium sanctissimi Iohannis episcopi Scitopoleos ex libro octauo contra Seueri blasphemias, continens ita:

Uideamus ergo, quid iterum denotat sanctissimum papam Leonem. ait enim: „operatur utraque forma cum alterius communione quod proprium habuit, uerbo operante quod uerbi est et carne exsequente quod carnis est." quoniam sicut superuacuam con(triu)isti sacram hanc uocem, audisse te aestima Iulianum Alicarnesseum e contra respondentem tibi: „et taliter tuis detrahentem operabatur uerbum incorruptionem, operata est caro secundum tuam blasphemiam corruptionem." dicito ergo nobis, o optime, utrum credideris deum uerbum essentialiter unitum carni et animae, si utique et unitus est? „etiam", inquid. hunc autem, qui super omnes est deus, eximietate deitatis comprehendisse celum et terram et mare, ethera quoque et aerem, angelos et archangelos, principatus et potestates et, ut compendiose complexiue dicam, illarum exsistentiam continere, quae incorporea a beatitudine sunt milium milium et decies milies denum milium sanctarum ministrantium et inuisibilium substantiarum, prouidereque communiter uniuersis uisibilibus [omnibus] et inuisibilibus et singillatim unicuique? „utique", ut opinor, dabis, si quidem non penitus euetuisti. huiusmodi itaque prouidentiam dei operationem non uocabis? et ad hoc quoque non contradices, si quidem et nunc non uis palam deitati repugnare. sic quoque dabis dei etiam incarnati continuam operationem, uerum animam intellectualem, quae ei subsistentialiter unita est, dicturus es utique sentire an insensibilem

VPG CBR MNL K

1 codicio] codirio V codicello CBR codice G MN K iohannis epi V *bis* scitopoleos] scithopoleos V scitopoleus CBR sytopoleos L scytopoleos K 2 ex] et V libro] libra N octauo] VIII CBR NL blasphemias] plasphemias P¹ N plasfemias P² blasfemias B continens] contenens CB² 3 quid] qui K denotat] denotati VP NL K denotet CBR denatat G¹ denotatis M sanctissimum platonem papam L¹ papam] papa N operatur] operatus G 4 communione] communionem VP² C N habuit] habet N 5 exsequente] exequente VP R MNL K superuacuam] superuacuum P¹ con(triu)isti] constrebisti VPG CR MN K constrepisti B L 6 audisse te] audisset ea MN audiisset et L aestima] aestimemur CBR aestimamur G extima K alicarnesseum] alicarniseum VPG alecarnesseum CR alecarnes cum B alicarnenseum K e] er VPG ae N respondentem] respondente N 7 taliter] aliter L operata est] operabatur N 8 tuam] tuum VPG blasphemiam] blasphemium V plasphemiam P² corruprionem] incorruptionem CR o *om.* V BR M 9 unitum] unicum R carni] carne CBR 9–10 est deus et etiam C¹R 10 inquid] inquit P²G ML K *om.* R eximietate] eximiaetatae G comprehendisse] comprehendisse G MI. 11 celum] caelum CBG MN ethera] etchera V et aethera G aethera PG L K et aerem] ...erem P *ras.* archangelos] archangelus C¹ arcangelos L 12 potestates] potestatis VP¹ N compendiose] compendiose P BR N συλλήβδην = complexiue] complexiue G ML complexiueri N exsistentiam] extistensiam G existentiam R MN K existentia L continere] contenere CB² 13 incorporea] incorporae V incorpore PG MNL incorporia C² incorporeae E incorpora R 14 *om.* CBR K beatitudine] beatitudinis CBR milium¹] miliam P¹ milia G milio K milium²] *om.* R miliu MNL decies] deciens V deces C¹ decem R milies] mili... P¹ *ras.* miles NL 14 ministrantium] ministrancium G substantiarum] substanciarum G prouidereque] prouideren CBR prouidere quae MNL communiter] communiae CR 14–15 uniuersis uisibilibus omnibus et inuisibilibus communiter K πάντων – uniuersis ... [omnibus] 15 singillatim] simgellatim V sigillatim R si *om.* L 16 penitus] paenitus BG ἐξέστηκας = euetuisti (euertisti *corr.* Lu) itaque] absque C¹B prouidentiam] procuidentiam V prouidentia CBR operationem] operacionem G 17 ad *om.* MNL (ee-ad) πρὸς τοῦτο = ad hoc quoque contradices] contradicis P² C²BG non uocabis uis L¹ deitati] deitatis N 18 quoque] queque K etiam] eciam G continuam] continuas MNL animam] anim V 19 subsistentialiter] substantialiter L insensibilem] inuisibilem V inuisibilem P²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ναρίου τοῦ σοῦ πατρὸς βλασφημίᾳ, ἄνουν εἰρηκότος τὴν ἐνωθεῖσαν τῷ θεῷ λόγῳ ἀνθρωπότητα. εἰ δὲ φῂς τὸν νοῦν διανοεῖσθαι καὶ μὴ δίκην τῶν ἀψύχων ἢ ἀλόγων ἀδιανόητον εἶναι, δώσεις πάντως, εἴπερ τοῖς ἀκολούθοις ⟨ἕπεσθαι⟩ κἂν νῦν θελήσεις λόγοις, τὴν διανόησιν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ νοῦ, οἷον οἶδεν, ὅτι ἥνωται τῇ θεότητι, εἰ καὶ τῆς αὐτῆς ἀνθρώποις *χωρὶς ἁμαρτίας* καθέστηκε φύσεως· ἐπίσταται ὅτιπερ ὑπεραναβέβηκε πᾶσαν κτίσιν ὁρατήν τε καὶ ἀόρατον, καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ τῶν ἄνω δυνάμεων ἡ ἀμερίστως ἡνωμένη ψυχὴ τῷ δημιουργῷ τῶν ὅλων θεῷ· μέμνηται τῆς ἐκ παρθένου τῆς θεοτόκου κατὰ σάρκα γεννήσεως, τῶν ἐπὶ γῆς διατριβῶν, τοῦ σωτηρίου πάθους, τοῦ σταυροῦ, τοῦ τάφου, τῆς ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως, γινώσκει πᾶσαν τὴν στρατιὰν τῶν οὐρανῶν περικεχυμένην αὐτῇ καὶ λατρεύουσαν οἷα θεοῦ ψυχῇ. τὴν δὲ τοιαύτην διανόησιν ἐνέργειαν εἴποις ἂν καὶ αὐτός, οἶμαι, τῆς διανοουμένης ψυχῆς τῆς καὶ ἀμερίστως ἡνωμένης τῇ θεότητι. ὁρᾷς, ὅτι ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύο ὁρῶμεν τὰς ἐνεργείας, τῆς ⟨τε⟩ θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀμερίστως ⟨τε⟩ καὶ ἀναλλοιώτως;

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίου χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνων τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

---

5 cf. Hebr. 4,15

12 – 14 cf. ACO ser. II vol. I p. 314,4 – 5

MT

3 sequi = ⟨ἕπεσθοι⟩ *om.* MT 5 ὅτιπερ | ὅτι T 9 στρατιὰν | στρατείαν T 11 καὶ αὐτός εἶπῃς ἂν M 13 ⟨τε⟩ *cf.* ACO ser. II vol. 1 p. 314,5 16 πατριαρχείου | πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

esse? sed si quidem insensibilem, incidisti in Apollinarii patris tui blasphemiam, insensatam aientis unitam deo uerbo humanitatem. si autem dicis mentem siue sensum sentire et non more inanimatarum aut irrationabilium insensibilem esse, dabis per omnia, si utique consequentes uel nunc uolueris sequi sermones, ipsam intellegentiam operationem esse mentis, utputa scit, quia unita est deitati, licet eiusdem naturae cum hominibus *citra peccatum* exsistit; agnoscit quoniam superascendit omnem creaturam uisibilem et inuisibilem, et adoratur a supernis uirtutibus anima inseparabiliter unita deo omnium conditori; memor est natiuitatis ex uirgine dei genetrice secundum carnem, conuersationum terrenarum, salutaris passionis, crucis, sepulchri, resurrectionis, in caelos adsumptionis, cognoscit omnem militiam celorum circumfusam ei et deseruientem utpote animae dei. huiusmodi autem intellegentiam operationem utique dicturus es etiam tu, ut opinor, et intellegentis animae, quae inseparabiliter unita est deitati. cernis, quia unius eiusdem⟨que⟩ domini nostri Iesu Christi duas uidemus operationes, deitatis eius et humanitatis, inseparabiliter et incommutabiliter?

Quod testimonium similiter est collatum cum libro chartatio, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

VPG CBR MNL K

---

1 si *om.* K insensibilem | insinsibilem VP¹ incidisti | inciidisti V incedisti P² M¹NL apollinarii | apollonarii V apulinarii CB apolinari R blasphemiam | plasphemiam N 2 aientis | agentis VG aientes N unitam | unitatem G dicis | dicit C²BR νοῦν = mentem siue sensum | more | nuore C¹BG nouere C²R inanimatarum | inanimamarum L irrationabilium | inractionabilium V irrationabilium M si utique | sciuit que K 4 intellegentiam | intelligentiam RG ML K 5 scit | scis C¹BRG fit L quia | qui N unita est | unitatem MNL eiusdem | eiusdaem B² hominibus | omnibus CR citra | cẽtra C cẽtera B cetera R utra L 6 exsistit | existit P BR MNL K agnoscit | agnuscit V agnoscis C¹BR creaturam | craturam G¹ 7 adoratur | adoratos L 8 *om.* K 7 + 12 + 13 – 14 inseparabiliter 14 incommutabiliter 15 similiter C² 19 *add. script. unc.* 8 genetrice | genitrice RG ML K conuersationum | conuersatione CBR conuersacionum G 9 sepulchri | sepulcri K resurrectionis | resurreccionis P caelos | celos P K caelo CB celo L adsumptionis | assumptionis PG R MNL K 9 – 10 cognoscit | cognoscis CBRG 10 militiam | maliniam L militiam in celorum K celorum | caelorum CBG M circumfusam | circumfusan N ei *om.* L deseruientem | deseruiente C utpote | utpure C K utputae B utputa R 10 – 11 huiusmodi | uiusmodi B 11 intellegentiam | intellegentia C intelligentiam RG ML K utique | que L¹ tu M *add.* 12 – 12 intellegentis | intellegentes V CBR N intelligentis G ML K 12 quia *om.* N unius | unus V B NL τοῦ αὐτοῦ = eiusdem⟨que⟩ | eiusdem VPG CBR MNL K 13 uidemus | uidimus CBR operationes | operationis C eius C² *add.* 14 incommutabiliter | commutabiliter V imcommutabiliter P¹ commotabiliter M 15 collatum | conlatum CB chartatio | cartatio C² carracio C²B K charsracio G membranacio M chartacio NL bibliotheca | bibleotheca V bibliotaeca G biblioteca M bibliotecha K 16 uenerabilis | uenerabili N huius uenerabilis CBR constitit | constituit C¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ⟨ΣΑΝ⟩ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΩΔΙΚΙΟΥ ΧΡΗΣΕΙΣ ΘΕΒΗΛΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ΛΕΓΟΝΤΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1 Θεμιστίου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ Ἀντιρρητικοῦ τοῦ κατὰ τοῦ τόμου Θεοδοσίου κεφαλαίου τεσσαρακοστοῦ πρώτου·

Ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ δύο γνώσεις, ὦ οὗτος, ἢ δύο ἐνεργείας φαμέν. μία γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ ταῦ σαρκωθέντος λόγου ἐνέργειά τε καὶ γνῶσις· καὶ ἑνὸς ἴσμεν τὰ πάντα Χριστοῦ, κἂν τὰ μὲν θεοπρεπῶς γινώσκῃ καὶ ἐνεργῇ διὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὰ δὲ ἀνθρωπίνως. οὐ γάρ, ἐπεί τοι καὶ ὁ ἱερὸς Ἀθανάσιος „δύο θελήματα" ἔφη „τὸν Χριστὸν δεικνύναι κατὰ τὸν τοῦ πάθους καιρόν", ἤδη καὶ δύο θελήσεις αὐτῷ περιθήσομεν καὶ ταύτας μαχομένας ἀλλήλαις κατὰ τοὺς σοὺς τούτους συλλογισμούς, ἀλλ' εἰσόμεθα εὐσεβῶς τὴν ὡς ἑνὸς μίαν θέλησιν τοῦ Ἐμμανουὴλ πῇ μὲν ἀνθρωπίνως κινεῖσθαι, πῇ δὲ θεοπρεπῶς.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

2 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Ἀνθίμου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Θεοῦ μεμνῆσθαι ἐν πάσῃ ὑποθέσει καλόν*, ἔχουσα οὕτως·

Ἡμεῖς δὲ δοξάζοντες „μίαν τοῦ θεοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην" καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς ⟨μιᾷ προσκυνήσει⟩ ἐν ταύτῃ „τῇ μιᾷ φύσει τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένῃ", οὔτε τῆς θεότητος αὐτοῦ ἄγνοιαν οὔτε τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῆς λογικῆς καὶ

8–14 Themistius disc. Alex., antirrheticus c. tomum Theodosii, c. 42 10–14 cf. ACO ser. II vol. I p. 326,31–34 11–12 cf. Ps.-Athanasius, de incarn. et c. Arianos c. 21, cf. p. 298,17–23; cf. Maximus conf., PG 91,372 B 21–372,5 Anthimus Trap., sermo ad Iustinianum 21–25 cf. Severus Ant., p. 386,6

MT

2 ἀνεγνώσθη⟨σαν⟩ = reliqua omn. χρῆσις] χρῆσις M 6 ἀντιρρητικοῦ] ἀντιρητικοῦ M 7 τεσσαρακοστοῦ πρώτου] μα' MT 12 ταύτας] ταῦτα M 13 συλλογισμούς] συλογισμούς M 16 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 18 ἀνθίμου] ἀνθιμίου T 19 ἐν πάσῃ ὑποθέσει om. M 22 una adoratione = ⟨μιᾷ προσκυνήσει⟩ om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ITEM RELECTA SUNT EX EODEM CODICIO TESTIMONIA PROFANORUM HERETICORUM UNAM UOLUNTATEM ET UNAM OPERATIONEM DICENTIUM IN DOMINO NOSTRO IESU CHRISTO

1 Themestii heretici ex secundo eius [Contradictorio] Antereticо contra thomum Theodosii capitulo quadragissimo primo:

Sed non eiusdem duas scientias, o ille, aut duas operationes asserimus. una quippe est iuxta ueritatem incarnati uerbi operatio atque scientia; et unius Christi omnia scimus, quamquam quaedam deo decenter scit et operatur per propriam carnem, quaedam uero humane. nec enim, idcirco quod et sacer A⟨than⟩asius „duas uoluntates" ait „Christum monstrate tempore passionis", iam et duas uoluntates ei reputauimus et has reluctantes inuicem secundum hos tuos sillogismos, sed cognoscimus pie unam sicut unius uoluntatem Emmanuel quodam quidem humane moueri, quodam uero deo decenter.

Quod testimonium collatum est similiter cum libro chartatio, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchii, et constitit.

2 Item relectum est ex eodem coditio testimonium Anthimi heretici ex libro ad Iustinianum piissimum imperatorem, cuius initium: *Dei meminisse in omni causa bonum est*, continens ita:

Nos quippe predicantes „unam naturam dei uerbi incarnatam" et adorandam cum propria eius carne una adoratione in hac „una natura dei uerbi incarnata", neque deitatis eius ignorantiam neque animae eius rationalis et intellectualis, qua animatur quod ex

---

VPG CBR MNL K

---

1 item] ite C relecta sunt] relectum est P[1] codicio] codirio P codicello C[2]ER codicillo C[3] codice G L K profanorum] prophanorum CR MN K 3 uoluntatem] uolontate C 7 = et V *script. iron.* 6 themestii] themesti CR themestici K ἀντιῤῥητικοῦ = [contradictorio] antereticо antereticо] anterecdico C aut hereticо R contra] contcro N thomum] tomum PG C[2] NL theodosii] theodori VPG theodosi GB theodoxii L 7 quadragissimo] quadragessimo V quadragisimo P quadragissimo primo] XLI CBR ML quadrag.I. N XXXXI K 8 scientias] sententias L[1] asserimus] adserimus CB 9 iuxta] iusta L operatio] operacio G atque] adque P unius] unus N[1] 10 quaedam deo] quae deo C[1]B C[2] DAM *add. script. unc.* deo quedam G scit] sit G et operatur] operaturque K per propriam] per propria V propiam B uero] deo L 11 humane] homanae CB a⟨than⟩asius] anastasius VPG CBR MNL K uoluntates] uolontates C ait] agit CBR aut L 12 iam] tamen MN tam I. K uoluntates] uolontates C ei] et MNL reputauimus] reputabimus K et[1]] ut C[2]R reluctantes] reluctanter B 13 hos tuos] hortuos N sillogismos] syllogismos P CBG N xylogismos L silogismos R K cognoscimus] cognoscemos V cognoscemus P cognouimus CBR unam] unum BG uoluntatem] uolontate C 14 emmanuel] hemmanuel P[1] emmanuhel CBG MN emanuel L humane] humamane P[1] 15 collatum] conlaeum CB similiter collatum est K chartatio] carratio P chartacio CG NL cartacio M K bibliotheca] biblioteca P M bibliotecha K 15 – 16 uenerabilis huius K 16 uenerabilis] uenerabili N 18 item] it C[1] coditio] codicello C[1]BR codicillo C[3] codice G M K codicio NL anthimi] antimi C[1]BR iustinianum] iulianum L 19 initium] inicium C[1]G unum R meminisse] mimminisse C meminisse non in R continens] contenens CB[1] 21 quippe] quidem K incarnatam] incarnatum V adorandam] adoranda N 22 una] unam G adoratione] adorationem VPG B hac] huc VP[1] incarnata] incarnatam VPG C[1]BR K 23 ignorantiam] ignorant..am V[1] *ras.* ignorantes C[1]BR ignorantia C[2] N K animae] anima N rationalis] racionalis V intellectualis] incelectualis P animatur] amatur L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

νοερᾶς, ἡ ἐψύχωται τὸ ἐξ ἡμῶν ληφθὲν ὁμοούσιον ἡμῖν καὶ ὁμοιοπαθὲς σῶμα, τὸ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθὲν τῷ θεῷ λόγῳ, ἀνεχόμεθα εἰπεῖν. μηδὲ γάρ γένοιτο· εἰ γὰρ μία ἐστὶν ὑπόστασις καὶ „μία φύσις τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη", ὥσπερ οὖν καὶ ἔστιν ἀναμφιβόλως, καὶ ἓν θέλημα καὶ μία ἐνέργεια, δηλονότι καὶ μία σοφία καὶ μία γνῶσις τοῦ συναμφοτέρου ὑπάρχει.

3 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ⟨ἔχουσα οὕτως⟩·

Τὰ εἰκότα δὲ τούτοις καὶ ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος ἐδίδαξε πατὴρ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τῆς διαλέξεως τοῦ εἰς τὸ κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην εὐαγγέλιον ὑπομνήματος οὕτως εἰπών· „διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ τοὺς νεκροὺς ἀνιστᾶν ⟨οὐ λόγῳ μόνον⟩ οὔτε τοῖς θεοπρεπέσιν ἐπιτάγμασιν ἐνεργῶν ὁ σωτὴρ εὑρίσκεται, ἀλλὰ συνεργάτην ὥσπερ τινὰ πρὸς τοῦτο δὴ μάλιστα τὴν ἁγίαν αὐτοῦ λαμβάνειν ἠπείγετο σάρκα, ἵνα δεικνύῃ ζωοποιεῖν δυναμένην, καὶ ὡς ἓν ἤδη γενομένην πρὸς αὐτόν. καὶ γοῦν ὅτε ⟨τὸ⟩ τοῦ ἀρχισυναγώγου κόριον διανίστη λέγων· *ἡ παῖς ἐγείρου, ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς*, καθὰ γέγραπται, ζωοποιῶν μὲν ὡς θεὸς τῷ παντουργῷ προστάγματι, ζωοποιῶν δὲ ⟨αὖ πάλιν⟩ καὶ διὰ τῆς ἁφῆς τῆς χειρός, μίαν καὶ συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνὺς τὴν ἐνέργειαν". ὅτε ταίνυν ἴδιον νοερᾶς θεοπρεποῦς ἴσμεν ἐνεργείας τῶν ὅλων τὴν γνῶσιν, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ συναμφοτέρου τὴν θεοπρεπῆ ἐνέργειαν ἐδιδάχθημεν ὑπάρχειν, πῶς οὐχ ὁμολογήσομεν ἐντεῦθεν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῶν ὅλων γνῶσιν ὑπάρχειν, ⟨ὡς εἰρήκαμεν, καὶ⟩ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ ⟨καὶ⟩ κατὰ τὴν αὐτοῦ θεότητα καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα;

Αἵτινες δύο χρήσεις ὁμοίως ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

4 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Θεμιστίου αἱρεσιάρχου ἐκ τοῦ πρώτου αὐτοῦ Ἀντιρρητικοῦ τοῦ κατὰ τοῦ τόμου Θεοδοσίου κεφαλαίου πέμπτου, ἔχουσα οὕτως·

---

15 Mt. 9,25

---

1 cf. Ps.-Iustinus, ACO ser. II vol. I p. 304,11 9–21 Anthimus Trap., sermo ad Iustinianum 11–17 cf. Cyrillus Alex., in Ioh. IV, PG 73,577 C 3–15

MT

7–8 continens ita = ⟨ἔχουσα οὕτως⟩ om. MT 11 non uerbo tantum = ⟨οὐ λόγῳ μόνον⟩ om. MT 12 συνεργάτην] συνεργάτιν? 14 αὐτόν cf. PG 73,577 C: καὶ γὰρ ... τὸ σῶμα ⟨τὸ⟩ om. MT 16 iussus = ⟨πάλιν⟩ om. MT 18–20 τοῦ ... αὐτὴν om. M 20 sicut praediximus = ⟨ὡς εἰρήκαμεν⟩ om. MT et = ⟨καὶ⟩ om. MT 23 πατριαρχείου] πατριάρχου Γ 25 πρώτου om. M 26 πέμπτου] ε' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nobis assumptum est consubstantiale nobis et conpassibile corpus, quod secundum subsistentiam unitum est deo uerbo, adquiescimus dicere. nec enim fiat; si enim una est subsistentia et „una natura dei uerbi incarnata", sicuti et est procul dubio, et una uoluntas et una operatio, profecto et una sapientia et una scientia utriusque est.

3 Item relectum est ex eodem codicio testimonium eiusdem ex eodem libro, continens ita:

Congruentia autem his etiam idem sanctissimus edocuit pater et in quarto tomo commentarii in euangelio secundum sanctum Iohannem (ita dicens): „ideo uero et dum mortuos suscitaret non uerbo tantum neque deo decentibus preceptis operatus esse saluator inuenitur, sed tamquam cooperatricem quandam ad hoc maxime sanctam carnem suam sumere properabat, ut ostenderet uiuificare eam posse, et uelut unum factum ad eum. etenim quando archisinagogi uirgunculam suscitabat dicens: *puella surge, tenuit manum eius*, sicut scriptum est, uiuificans quidem ut deus omnium opifici precepto, uiuificans rursus per tactum manus, unam atque cognatam per utraque ostendens operationem. cum igitur proprium intellectualis deo decibilis scimus operationis esse scientiam uniuersorum, unam autem et eandem utriusque deo decibilem operationem esse sumus edocti, quomodo non confiteamur unam ex hoc eandemque uniuersorum scientiam exsistere, sicut prediximus, unius Christi et secundum eius deitatem et secundum eius humanitatem?

Quae duo testimonia similiter collata sunt cum libro chartatio, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

4 Item relectum est ex eodem codicio testimonium Themestii heresiarchae ex primo eius Anteretico, id est Contradictorio, contra tomum Theodosii capitulo quinto, continens ita:

VPG CBR MNL K

---

1 nobis¹ | uobis R M assumptum] assumtum P adsumptum CB N consubstantiale] cumsubstantialem V consubstantialem P NL consubstancialem G conpassibile] compassibile MNL corpus | corpos B² 1–2 subsistentiam] substantiam CBR L 2 unitum | unitu N adquiescimus] acquiescimus P MNL K est una N 3 subsistentia] substantia CBR incarnata] incarnati C²BR K incarnate C¹ sicuti] sic utique M uoluntas] uolontas C 4 operatio | operacio G 6 item | it C codicio | codicio P codicello C²BR codice G M K continens | contenens CB² 7 congruentia] congruenti MNL his om. C²BR pater edocuit CBR MNL K tomo] thomo C²fi M K 8 commentarii] commentario VG commentarii C euangelio | aeuuangelio G sanctum om. C²BR αὐτοῦ εἰπόν = (ita dicens) om. VPG CBR MNL K διὰ τοῦτο = propter hoc? ideo] idem L 9 decentibus | decentebus P¹ saluator] saluatur V 10 inuenitur] inuenitus G tamquam] tanquam G L quandam] quadam CBR quamdam K maxime secundum carnem sanctam L¹ 11 eam] eum G uelut] uel M² uelod NL 12 archisinagogi | archysinagogi P L archisynagogi K uirgunculam | uirguncolam B surge et tenuit M 14 rursus | rursum N tactum | tractum L utraque] ueramque G utrumque M utranque L 15 proprium] propium P¹ proprias CBR intellectualis | intellectuales CBR decibilis | decibiles B decibiles G operationis] operationes CBRG scientiam | scienciam P 16 eandem] andem V¹ eadem C decibilem] decebilem C docibilem C sumus | scimus G 17 confiteamur | confiteamus B L ex hoc unam K exsistere] existere R MNL K 18 deitatem ... eius om. N 19 duo] dua N collata | conlata CB chartatio] carthacio C charracio BG NL carracio M K bibliotheca] bibliotecu M bibliotecha K 20 uenerabilis] uenerabili N constiterunt | constitit P² 22 item | it C codicio | codicello C²BR codicello C¹ codice G K themestii] themetri CB temesti R 23 anteretico] anteredico C aut heretico R anterethico G auretico L tomum] thomum C²BRG M K theodosii] theodosi P¹ CBR theodori P² thedoxii G rheodoxii L K quinto | quinto V quarto C² IIII. B continens] contenens B²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Οἵ γε μὴν ὅσιοι πατέρες μίαν ἀπολύτως εἶναι ἔφασαν ⟨τοῦ Χριστοῦ⟩ τὴν ἐνέργειαν καὶ οὐ κατά γε τοῦτονὶ περικλείουσι ταύτην εἰς θεοπρεπῆ μόνον ἤγουν ἑτέραν ἀνθρωπίνην οὕτως καθυπεμφαίνουσιν, ἀλλ' ὡς παρ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ πάντων ἐνεργουμένων, ὅσα κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἐστὶ θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρώπινα, μίαν ἁπαξαπλῶς ὥσπερ ἔφθην εἶπὼν τοῦ Χριστοῦ φασι τὴν ἐνέργειαν.

5 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀντιρρητικοῦ κεφαλαίου τριακοστοῦ τετάρτου, ἔχουσα οὕτως·

Μία γὰρ ἡ γνῶσις ἐπὶ Χριστοῦ καθάπερ καὶ ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ εἷς ἦν ὁ γινώσκων ὥσπερ ἀμέλει τοι καὶ ὁ ἐνεργῶν.

6 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου Ἀντιρρητικοῦ κεφαλαίου τεσσαρακοστοῦ δευτέρου·

Ἡμεῖς δὲ ἐν καλῷ φρενὸς ἑστηκότες, σὺν θεῷ δὲ εἰρήσθω, καὶ τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας ἐχόμενοι οὐ δύο φύσεις εἶναι πιστεύομεν τὸν Ἐμμανουήλ, κἂν ἐκ δύο συντέθηται, οὐδὲ ἐν δύο ταῖς φύσεσι· διαιρετικὸν γὰρ ἑκάτερον, ἀλλὰ „μίαν τοῦ θεοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην", μίαν ὑπόστασιν καὶ πρόσωπον ἕν, ἀκολούθως τε τοῦ ἑνὸς προσώπου μίαν ἴσμεν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ὡσαύτως δὲ καὶ μίαν τὴν γνῶσιν, καθὰ διαφόρως εἰρήκαμεν.
Αἵτινες χρήσεις τρεῖς ὁμοίως ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλίον χαρτῶον τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ εὐαγοῦς τῶν ἐνταῦθα πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησαν.

7 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Σεβήρου τοῦ δυσσεβοῦς ἐκ τῆς πρὸς Οἰκουμένιον κώμητα δευτέρας ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Ἔστι καὶ ἡμῖν ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς*, ἔχουσα οὕτως·

---

22 – 23 2. Tim. 3,16

---

1 – 3 Themistius diac., Alex., anthirrheticus c. nonum Theodosii, c. 5 antirrheticus, c. 34, ACO ser. II vol. I p. 328,11 – 12 (epist. ad Salamitanos) 9 – 10 Themistius diac. Alex., antirrheticus II 42 13 – 17 Themistius diac. Alex., antirrheticus II 42

MT

---

1 christi = ⟨τοῦ χριστοῦ⟩ *om.* MT 8 τριακοστοῦ τετάρτου] λδ' T 10 τοι *om.* M 12 δευτέρου | β' T τεσσαρακοστοῦ δευτέρου | μβ' T 14 ἐκ | ἐν M 18 – 19 τυγχάνον | ὑπάρχαν T 19 πατριαρχείου | πατριαρχίου T 22 κώμητα δευτέρας | κώμητα β' T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sancti quippe patres unam absolute dixerunt Christi esse operationem, et non secundum istum hanc concludunt in deo decibili tantummodo siue alteram sic humanam insinuant, sed ut ab uno eodemque Christo omnia acta sunt, quae secundum dispensationem sunt deo decibilia et humana, unam semel et absolute, sicut uisus sum dixisse, Christi asserunt operationem.

5 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem ex ⟨eodem⟩ Anteretico, id est Contradictorio, capitulo tricessimo quarto, continens ita:

Una itaque scientia in Christo quemadmodum et operatio; etenim unus erat qui sciebat sicut profecto et qui operabatur.

6 Eiusdem ex secundo Anteretico capitulo quadragesimo secundo:

Nos autem in bono sensu perstantes, cum deo dicendum est, et rectam professionem tenentes non duas naturas esse credimus Emmanuel, uel si est ex duabus compositus, nec in duabus naturis; ΔΙΑΙΡΕΤΙΚΟΝ diuisi⟨bil⟩is enim utrumque, sed „unam naturam dei uerbi incarnatam“, unam subsistentiam et personam unam, consequenter autem unius personae unam scimus et operationem, similiter autem et unam scientiam, sicut sepius diximus.

Quae tria testimonia similiter collata sunt cum libro chartacio qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

7 Item relectum est ex eodem coditio testimonium Seueri impii ex secunda epistula ad Icomenium comitem, cuius initium: *Est etiam nobis ex deo inspirata scriptura*, continens ita:

VPG CBR MNL K

---

1 quippe] quipe C^1 2 istum] istam BR deo] domino K decibili] docibili G alteram] altera CR N humanam] umanam P^1 3 sed et ut R ut *om.* K 4 deo C^2 *add. scripti. unc.* humana] umana P^1 humanam MNL unam C^2 *add.*, *om.* R ἀπαξαπλῶς = semel et absolute er^1 *om.* VP^1G C^1BR MNL K (C^2 *add. scripti. unc.*) absolute] obsolute N asserunt] adserunt CBR 7 est^1 *om.* P coditio] codicello C^1BR codicillo C^2 codice G M K codicio NL ἐκ τοῦ αὐτοῦ = ex ⟨eodem⟩ *om.* VPG CBR MNL K anteretico] anterico VP anteredico CR anthereretico G anteritico MN 8 tricessimo quarto] XXXIII CBR MNL K continens] contenens CB^1 9 et *om.* B 12 anteretico] heretico VP^1 (ant-heretico) anteredico] CR anteretico B anthereretico G anterico MNL K quadragesimo secundo] XL.mo secundo VG XL.mo .II. P XLII CBR ML K quadrag.II. N 13 bono] bo L. sensu] sensu. *P ras.* senso C perstantes] perinstantes P prestantes L. deo] dauid N rectam] relectam C^1R recta N διδασκαλίας = professionem 14 tenentes] tenens B^1 emmanuel] emanuel P emmanuhel BG MNL K compositus] compositus G MNL 15 ΔΙΑΙΡΕΤΙΚΟΝ VPG *pos. post:* sed unam ΔΙΑΙΡΕΤΙΚΟΝ] aIaIPeTIKOn G ΔiaPΘTIKON CBR ΔIATPΘTIKON M ΔiaTPΘTIRON N AIATPΘTIRON L ΔiaIPΘTIKON K diuisi⟨bil⟩is] diuisiones V MNL diuisionis P CBRG K (onbit) enim] eni N utrumque] utrunque L. 16 subsistentiam] subsistensiam G subsrantiam L. autem in unius CBR 17 scimus] sciorum N er^1 *om.* VPG er^2] ex M *om.* K sepius] saepius CB M 19 tria] trea C^1B tua R collata] conlata CB chartacio] charratio VP C^1B cartacio M K bibliotheca] biblioteca P M bibliothecha K 20 uenerabilis] uenerabili N huius *om.* G huis N patriarchii] patriarchi VP^1R patriath M 22 coditio] codicio P ML codicello C^1BR codicillo C^2 codice G N K testimonium] testimonio G secunda] secundam VP^1G C epistula] epistulam VG 23 οἰκουμένιον = icomenium icomenium] icomi.um C^1 iconomium C^2B yacono unum R dicomenium G K icomedium MN dicomedium L initium] inicium G continens] contenens C

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Εἰ τοίνυν μετεστοιχείωσεν ὁ λόγος, ἣν ἥνωσεν ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀνθρωπότητα, οὐκ εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν – ἔμεινε γὰρ τοῦτο ὅπερ ἦν –, ἀλλ' εἰς τὴν ἑαυτοῦ δόξαν τε καὶ ἐνέργειαν καὶ τὰ τῆς σαρκὸς ἴδια γέγονεν ἴδια τοῦ λόγου· πῶς „ἑκατέραν μορφὴν ἐνεργεῖν τὰ ἴδια" δώσομεν; ἀναθεματιστέον οὖν τοὺς ἐν δύο φύσεσιν ὁρισαμένους τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ „ἑκάστην τῶν φύσεων ἐνεργεῖν τὰ ἴδια" λέγοντας. τῶν μὲν γὰρ ἐνεργουμένων καὶ πραττομένων παρὰ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ πολὺ τὸ διάφορον· τὰ μέν γάρ ἐστι θεοπρεπῆ, τὰ δὲ ἀνθρώπινα. οἷον τὸ σωματικῶς βαδίζειν, ἐπὶ γῆς ἰέναι καὶ ὁδοιπορεῖν ὁμολογουμένως ἀνθρώπινον, τὸ δὲ τοῖς τὰ σκέλη πεπηρωμένοις καὶ βαίνειν ἐπὶ γῆς τὸ παράπαν μὴ δυναμένοις τὸ ὑγιῶς βαδίζειν χαρίσασθαι θεοπρεπές. ἀλλ' εἷς ὁ σαρκωθεὶς λόγος τοῦτό τε κἀκεῖνο ἐνήργηκε, καὶ οὐ τὸ μὲν τῆσδε, τὸ δὲ τῆσδε τῆς φύσεως. οὐδὲ ἐπειδὴ διάφορα τὰ ἐνεργηθέντα, διὰ τοῦτο δύο τὰς ἐνεργούσας φύσεις ἤτοι μορφὰς δικαίως ὁριούμεθα.
Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησεν.

8 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Παῦλον αἱρετικὸν ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Τὸν μὲν ἀπόστολον Παῦλον*, ἔχουσα οὕτως·
Μιᾶς γὰρ ὑποστάσεως ὁμολογουμένης τοῦ Ἐμμανουήλ, ἀκόλουθον „μίαν φύσιν" ὁμολογεῖν „τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην" καὶ αὐτὴν ἐνεργοῦσαν τὰ θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρώπινα, καὶ οὐ κατὰ τὸν Λέοντος Τόμον „ἐνεργούσας δύο φύσεις καὶ μορφὰς" ὑποτίθεσθαι „κοινωνούσας ἀλλήλαις" κατὰ συνάφειαν σχετικήν. τοῦτο γὰρ αὐτῷ βούλεται τὸ βλάσφημον ἐκεῖνο· „ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ⟨τοῦτο ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε⟩."

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον ἐν σώμασι προσενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

---

7 cf. Joh. 4,6 8 cf. Joh. 5,1–9

1–13 Severus Ant., epist II ad Oecumenium 3–5 cf. Leo papa, epist. 11,4 ad Flavianum, ACO II 1,1 p. 14,27–29 17–21 Severus Ant., epist. ad Paulum haer. 17–18 cf. p. 386,6 19–21 cf. Leo papa, ACO II 1,1 p. 14,27–29

MT

---

2 οὐκ] οὐχ T 7 ὁμολογουμένως] ὁμολογοῦμεν ὡς T 8 πεπηρωμένοις] πεπληρωμένοις M 9 τε om. M 10 τό'] τοῦτο M οὐδὲ] οὐδ' M 13 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 20 αὐτῷ] αὐτοῦ M 21 ἐνεργεῖ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ἑκατέρα μορφὴ T quod proprium habuit = ⟨τοῦτο ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε⟩ om. MT 23 τῶν om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Si igitur transformauit uerbum eam, quam sibi secundum subsistentiam uniuit humanitatem, non in propria natura – mansit enim hoc quod erat –, sed in sua gloria atque operatione et que carnis erant propria facta sunt uerbi; quomodo „utramque formam operari quae sua sunt" dabimus? anathemandum enim est eos, qui in duabus definierunt unum Christum et „unamquamque naturarum operari quae sua sunt" dicentes. ea itaque que agebantur et operabantur ab uno Christo multum differunt; quaedam enim sunt deo decibilia, quaedam humana. ueluti corporaliter uadere, super terram ire ⟨et⟩ *iter agere* profecto humanum est, crura uero uexatis et ambulare super terram penitus non ualentibus sanum gressum donare deo decibile est. sed unus incarnatus uerbum hoc quoque et illud operatus est, et nequaquam hoc quidem huius, hoc uero huius est naturae. neque eo quod diuersa sunt ΕΝΕΡΓΗΘΕΝΤΑ operamenta, ideo duas operatrices naturas atque formas iuste definiemus.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio, qui est bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constitit.

8 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem ex epistula ad Paulum hereticum, cuius initium: *Apostolum quidem Paulum*, continens ita:

Unam igitur subsistentiam profitentes Emmanuel, consequens est „unam naturam" profiteri „dei uerbi incarnatam" et ipsam operantem deo decibilia et humana, et non secundum Leonis Tomum „operantes duas naturas et formas" subponere „communicantes ad alterutrum" secundum coniunctionem affectualem. hoc enim sibi uult blasphemia illa: „operatur enim utraque forma cum alterius communione quod proprium habuit."

Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

VPG CBR MNL K

---

1 subsistentiam | substantiam L[1] 1 in[1]] inin L enim *om.* C[1]RR C[2] *add.* erenim L 2 – 3 sed ... operatione] secundum suam gloriam atque operationem L 2 atque] adquae P[1] adque P[2] 4 anathemandum] anathimandum C anatimandum B anathematizandum RG K enim est eos] est enim G est eos enim K definierunt | differunt C[1]BR differierunt C[1] diffinierunt G M 5 naturarum] naturam BG 6 christo] cristo K 7 humana | umana P[1] ueluti | uel utique V ueluti C[1]BR uel = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL K 8 ὁμολογουμένως = profecto (*cf.* 435,8) (sine dubio – indubitanter) occo C[1] *add.* ualentibus] ualentibus V 9 decibile] decibilem V incarnatus] incarnatum N 10 huius[1]] hulus P 11 ΕΝΕΡΓΗΘΕΝΤΑ] ΕΝΕΡΠΘΕΝΤΑ VPG CB M K eneptioenta R ΕΝΕΡΤΙΘΕΝΤa N ΕΝΕΡΥΙΘΕΗΤa L 11que] adque P formas] naturales operationes C[1]BG formas C[2] *add. script. unc., om.* R 12 definiemus] defeniemus VP difiniemus CBG M diffiniemus R 13 collatum | conlatum CB membranatio | menbranatio VP membranacio C[2] MN membranacio L qui] q; P est de bibliothecae V K bibliothecae | bibliothece RG L bibliotecae M bibliotheca N K 14 constitit] constiterunt MNL 16 coditio | codicio P MNL codicello C[1]BR codicillo C[2] codice G K ex[2] *om.* V epistula | epistola BRG L 17 initium] inicium VG apostolum | apostholum C paulum | paulus K 18 subsistentiam | substantiam L[1] ὁμολογουμένης = profitentes emmanuel] emmanuhel B MNL K 19 profiteri] profitendi L dei uerbi profiteri K operantem | operante N 20 tomum] tomo V thomum CBRG M K naturas] natures V[1] *script. curs.* subponere] supponere R subponeret N 21 coniunctionem] conuinctionem V affectualem | afectualem CB blasphemia] blaslemia PG 22 forma *om.* V cum utraque forma N quod proprium habuit cum alterius communionem K communione] communionem V R K 23 testimonium similiter conlatum C[1]B similiter *om.* VPG C[2]R MNL K membranatio] membranacio PG C[2] MN menbranacio L K prolato] prolatio B[1] 2 parte *om.* N 23 – 24 apostolicae] apostholicae C

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

9 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Ἄνθιμον τὸν αἱρετικὸν συνοδικοῦ γράμματος, οὗ ἡ ἀρχή· *Τῶν πρὸς τὴν σὴν θεοφίλειαν*, ἔχουσα οὕτως·

Καὶ θεϊκῶς τὰς θεοπρεπίας εἰργάσατο καὶ ἀνθρωπίνας καὶ θείας φωνὰς ἐφθέγξατο καὶ τὰ μὲν θεοπρεπῶς, τὰ δὲ ἀνθρωπίνως ἐνήργησεν. καὶ οὐ διάφορον τῶν ἐνεργημάτων καὶ τῶν φωνῶν, θαυμάτων τε καὶ παθῶν, ⟨οὐκ⟩ εἰς τὸν μετὰ τὴν ἄφραστον ἕνωσιν δύο φύσεων ⟨εἰσ⟩πεσούμεθα μερισμόν, καὶ ταύταις ἐπιμεριοῦμεν φωνὰς καὶ πάθη καὶ ἐνεργήματα, τὸν αὐτὸν εἰδότες καὶ θαυματουργοῦντα τὸν πάσχοντα καὶ θεϊκῶς καὶ οἰκονομικῶς καὶ ἀνθρωπίνως φθεγγόμενον ταῦτα, ὡς ἐν γραφῇ φράσαι τὰ ἐφ' οἷς ἡ *εἰς Χριστὸν πίστις* καὶ ὁμολογία καθέστηκεν.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ὁμοίως πρὸς βιβλίον χαρτῶν προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

10 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεοδόσιον, ἔχουσα οὕτως·

Τούτοις δὲ τοῖς προειρημένοις τῆς ἀνθρωπολατρείας ἀδοκίμοις εἰσηγηταῖς συναρμοστέον καὶ ἀναθεματιστέον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι δυσσεβῆ σύνοδον καὶ τὸν βλάσφημον Τόμον Λέοντος τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγησαμένου, ὃν ἡ αὐτὴ σύνοδος „στήλην ὀρθοδοξίας" ἀπεκάλεσε, παρὰ τοὺς κανόνας ὅρον πίστεως ἐκθεμένη καὶ τὴν θείαν καὶ ἀμέριστον καὶ ἄτρεπτον σάρκωσιν διελοῦσα τῇ μετὰ τὴν ἕνωσιν δυάδι τῶν φύσεων καὶ τούτων ἐνεργείαις καὶ ἰδιότησιν, ὡς ὁ αὐτὸς Τόμος τοῖς ἀναγινώσκουσι παριστησιν ἐμφανῶς, ὥσπερ ἐφερμηνεύων πλατέως, τί ποτε τὸ „ἐν δύο φύσεσι" λέγειν γνωρίζεσθαι τὸν ἕνα κύριον καὶ θεὸν

---

8 Col. 2,3

3 – 9 Severus Ant., epist. syn. ad Anthimum haer. 180,3 Severus Ant., epist. ad Theodosium Alex., Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,30 | 4 – 5 cf. Leo papa, ACO II 1,1 p. 24,29 – 25,1 | 14 – 16 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,15 | 20 cf.

MT

1 ἐκ τοῦ *om.* T | 3 ἀνθρωπίνως | τὰς ἀνθρωπίνους M | 4 διάφορον τῶν | διαφερόντων T | 5 οὐκ = ⟨μὴ⟩ *om.* MT | 6 ⟨εἰσ⟩πεσούμεθα = incidamus | ἐκπεσούμεθα MT | 14 ἀδοκίμοις *om.* M | 18 τούτων | τοῦτον MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

9 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem ex sinodicis litteris ad Anthimum hereticum, cuius initium: *Quod ad tuam reuerentiam*, continens ita:

Diuine diuina signa operatus est et humanas et diuinas uoces affatus est et quaedam deo decenter, quaedam humane operatus est. et non est diuersitas operationum et uocum, miraculorum quoque et passionum, ne post inenarrabilem unitionem in duarum naturarum incidamus diuisionem et ipsis dispertiamus uoces et passiones et operamenta, eundem scientes et mirifica gerentem qui passus est et diuine et dispensatiue atque humane haec enarrantem, ut in scripris est explanandum ea, in quibus *Christi fides* est et confessio.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

10 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem ad Theodosium, continens ita:

Istis proinde prefatis hominiculis reprobis institutoribus coaptandum est et anathemandum et impiam sinodum Chalcedonensem et blasphemum Thomum Leonis Romanae ecclesiae antistitis, quem eadem sinodus „titulum rectae fidei" appellauit, contra canones fideique diffinitiones exponens et diuinam et indiuiduam et inconuertibilem incarnationem post unitionem separans dualitate naturarum harumque operationibus et proprietatibus, sicut idem Tomus legentibus luculenter ostendit, quasi latius interpretans, quidnam sit „in duabus naturis" dicere agnoscendum unum dominum et deum Iesum Christum post

---

VPG CBR MNL K

---

1 coditio] codicii P MNL codicello C²BR codicillo C³ codice G K sinodicis] sidonicis VP B synodicis R ML K sydonicis N ad *om.* N anthimum] antimum B 2 initium] inicium G reuerentiam] reuerenciam P continens] contenens CB 3 diuine] diuinae BG humanas] umanes P¹ affatus] afectus C¹ (C² *corr. script. unc.*) affectus B affractus R 4 decenter] decidenter B¹ humane] humanae BG ἐνεργημάτων = operationum (operamentorum? *cf.* 379,6) 5 quoque] quoquae P unitionem] uniconem G 6 incidamus] incidadamus V¹ indicamus N diuisionem] diuisionens N ipsis] ipsius R ipsi ML eundem] eiusdem G 7 qui passus] perpessus M per passus NL (q p) diuine] diuinae P¹ CBG N dispensatiue] dispensatiuae VP² BG K atque] adque V¹P humane] humanae P¹ B 8 enarrantem] ennaerantem M ut] et M scripris est] scripturis et NL explanandum] explanandam VPG ea] eam G christi est fides G fides] fidis N 9 collarum] conlatum CB chartatio] carthatio P R charthatio G charracio C² NL carracio M K parte] parre K apostolicae] apostholicae C 10 sedis] saedis G 12 coditio] codicello C²BR codicillo C³ codicio MNL codice G K ad] at V¹ a N theodosium] theodoxium K continens] contenens CB¹ 13 hominiculis] homiculis B hominicolis ML reprobis] reprobabis C²B reprobabilis C³ (?) reprobatis R coaptandum] coabtandum V B est] sit L 13–14 et quo anathemandum N¹ anathemandum] anathimandum C anatimandum B anathematizandum R 14 et¹ *om.* CBR sinodum] synodum PG R MNL K chalcedonensem] chalchedonensem VP calcedonensem C²BRG ML K blasphemum] blasfemum G thomum] tomum P NL thonum R 14–15 romanae ecclesiae] romana ecclesia VP 15 antistitis] antestis V antistis P NL K antestitis C²B quem] quae P¹ eadem] seadem N sinodus] synodus PG R MNL K fidei] fidaei P appellauit] apellauit G appellauit et contra CBR (-it -et) 16 fideique] que L fidei K diffinitiones] diffinitionis VP¹ diffinitionibus P¹ definitiones CB L K et in diuinam N inconuertibilem] inuertibilem M inuersibilem N inuestigabilem L (c–u) 17 unitionem] uniciónem G separans] seperans B K reparans MNL. seperans unitionem dualitate K dualitate] dualitatate VP¹ dualitatem CBK M naturarum] naturarum G¹ harumque] ha.rumque V *ras.* 18 romus] thomus CBRG M K tomum N interpretans] interprearans C interperans K 19 agnoscendum] agnuscendum V et deum *om.* L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἄφραστον ἕνωσιν. ἀποδεχόμεθα δὲ καὶ ἐν ἐπαίνῳ ποιούμεθα καὶ τὴν ὀρθὴν ὁμολογίαν τοῦ Ἑνωτικοῦ γράμματος, ὅπερ ὁ τῆς γαληνοτάτης λήξεως βασιλεὺς ἐξεφώνησε Ζήνων.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶν προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

11 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Θεοδοσίου αἱρεσιάρχου ἐκ τοῦ πρὸς Θεοδώραν τὴν σύγουσταν λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Ἐμοὶ μὲν ἔδοκει*, ἔχουσα οὕτως·

… ὡς λοιπὸν καὶ ἐνέργειαν εἶναι τοῦ ονναμφοτέρου θεοπρεπῆ μίαν, ἐπεὶ καὶ ἑνὸς εἶναι καὶ τοῦ αὐτοῦ φαμεν τά τε θεοπρεπῆ θαύματα καὶ τὰ φυσικὰ πάντα καὶ ἀδιάβλητα πάθη, ἅπερ πέπονθεν ἑκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ σαρκί.

12 Καὶ μεθ' ἕτερα·

… ἐπεὶ καὶ ἐνέργειαν μίαν ὁμολογοῦμεν θεοπρεπῆ, ὡς ἤδη προλέλεκται.

13 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἔχουσα οὕτως·

Τῆς γὰρ θεοπρεποῦς ἐνεργείας μιᾶς οὔσης αὐτοῦ ἀνάγκη καὶ ἀμέριστον εἶναι ταύτην καὶ ἀδιαίρετον καὶ οὐ τὴν μὲν ὡς ἐνδεᾶ καὶ ἐπὶ τὸ μεῖζον ἀναβάσεως δεομένην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον λαβεῖν καθ' ὑμᾶς, τὴν δὲ ὡς παντέλειον ὁμολογεῖν καὶ ἀνελλιπῆ κατὰ τὴν θεότητα, ἵνα μὴ εἰς τὴν ψυχοφθόρον καὶ ἀσεβῆ Νεστορίου κακοδοξίαν ἐμπέσωμεν.

14 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐταῦ κωδικίου χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἔχουσα οὕτως·

---

2 – 3 cf. E. Schwartz, Cod. Vat. gr. 1431. Abh. BAdW 32,6 (1927) 32,21 – 34,21 9 – 10 Theodosius Alex., tomus ad Theodoram aug., cf. ACO ser. II vol. I p. 326,19 – 20; PG 86,285 B 7 – 10; cf. p. 104,26 – 27 14 Theodosius Alex., tomus ad Theodoram aug., cf. p. 106,4 – 5 18 – 21 Theodosius Alex., tomus ad Theodoram aug., 18 – 19 cf. p. 106,8 – 9

MT

11 πέπονθεν | πεποιήκαμεν T 16 ἐκ τοῦ αὐτοῦ om. M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ineffabilem unitionem. suscipimus autem ac collaudamus et rectam confessionem unitatis litteras, quam tranquillissime recordationis Zenon imperator edidit.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

11 Item relectum est ex eodem coditio testimonium Theodosii heresiarchae ex libro ad Theodoram augustam, cuius initium: *Mihi quidem uidebatur*, continens ita:

... ut iam et operatio utriusque deo decibilis una sit, quia et unius esse eiusdemque asserimus deo decibilia miracula et naturales omnes et inuituperabiles passiones, quas passus est sponte pro nobis propria carne.

12 Et post aliqua:

... quia et unam operationem confitemur deo decibilem, sicut iam dictum est.

13 Item relectum est ex eodem coditio testimonium eiusdem ex eodem sermone, continens ita:

Deo decibile quippe operatione eius una exsistente necesse est et indiuiduam hanc esse et inseparabilem et non unam quidem ut indiguam et ad meliora conscendere indigentem secundum humanitatem accipiendum est secundum uos, alteram uero ut summe perfectam confiteri et indeminutam secundum deitatem, ne in animi corruptam et impiam Nestorii pessimam sectam incurramus.

14 Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex eodem ⟨sermone⟩, continens ita:

VPG CBR MNL K

---

1 ineffabilem | inepfabilem P (f–p) inefabilem B unitionem | unicionem G suscipimus | susscepimus CBR ac | 2 VP¹ *om.* L collaudamus | colladamus V¹ conlaudamus CB N unitatis | uoratis V¹ uniuuitatis B 2 γράμματος = litteras quam | quas P² M¹ recordationis | recordationis..... P¹ *ras.* zenon | zeno K imperator | imperatore VP imperatori G edidit | acdidit N 3 est collatum similiter K collatum | conlatum CB chartatio | cartacio ML K chartacio N 4 parte | aperte B¹ apostolicae | apostholicae C opostolicae N 4 sedis | saedis G antiquae romae M *add.* 6 coditio | codicio P MNL codicello C¹BR codicillo C² codice G K theodosii | theodos V theodosi P CBG theodoxii K 7 theodoram | theoram VP initium | inicium G mihi | michi RG N nihil L continens | contenens CB¹ 8 et¹ *om.* C¹BRG utriusque | utriusquae P utriusque et G decibilis | decibiles B 8–9 eiusdemque asserimus | eiusdem quae adserimus CB 9 decibilia | decebilia C inituperabiles | inuturabiles G¹ 12 aliqua | antiqua R 13 unam | unum N decibilem | decebilem C 15 codicio | codicio P MNL codicello C¹BR codicillo C² codicem G codice K continens | contenens CB¹ 17 decibile ... operatione | decibilem ... operarionem L eius | et N exsistente | existente RG MNL K esse | esset VP N 18 et¹ *om.* V¹PG ut | et C¹BRG N indiguam | indignam G L conscendere | descendere K 18–19 humanitatem indigendum est accipiendum K¹ 19 summe | sumc L 20 indeminuram | indiminutam CBRG M in animi | unanimi L nestorii | nestoro V¹ nestori V²P² nectorii R 21 sectam | septam L 23 relectum | relatum L codice | codicello C¹BR codicillo C² codicio MNL eiusdem *om.* K ex eodem *om.* L λόγου = ⟨sermone⟩ | codice VP² MNL *om.* CBRG K continens | contenens CB¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θεοπρεπῆ σοφίαν καὶ μίαν γνῶσιν λέγοντες τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς νοερᾶς ψυχῆς, ἣ ἐψύχωται τὸ αὐτοῦ πανάγιον σῶμα, μάλιστα μὲν ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων κατακολουθοῦμεν διδασκαλίαις, ὡς σαφῶς ἀποδέδεικται, σαφέστερον δὲ καὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτου ἑνώσεως τὴν ἀπόδειξιν ἐργαζόμεθα, καὶ τὴν τῆς δυάδος πανταχόθεν ὑποψίαν προαναστέλλομεν. εἰ γὰρ μὴ προσθήσομεν τὴν αὐτήν, ἕψονται καὶ ἡμῖν ἀκολούθως, ὡς Σεβῆρος ὁ σοφώτατος ἔφησεν, „αἱ δύο φύσεις καὶ αἱ δύο ἐνέργειαι καὶ αἱ δύο σοφίαι ἐπὶ Χριστοῦ". ταῦτα δὲ τῆς Θεοδωρίτου βλασφημίας ἐστὶ καὶ τῆς ἐκεῖθεν Ἰουδαϊκῆς διαιρέσεως ἔκγονα καὶ οὐχ ἡμῶν τῶν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν προσβευόντων Χριστὸν καὶ μίαν αὐτοῦ θεοπρεπῆ γνῶσιν τε καὶ ἐνέργειαν ὁμολογούντων.

Αἴτινες τρεῖς χρήσεις ἀντεβλήθησαν ὡσαύτως πρὸς βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχον τοῦ τῶν ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, καὶ ἐστοίχησαν.

Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Παύλου ἐκ τῆς πρὸς Ἰάκωβον ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Πάντα μοι τὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης*, ἔχουσα οὕτως·

Καὶ τὸ Ἑνωτικὸν γράμμα τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως Ζήνωνος ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου δεχόμεθα, ἥτις πρόφασιν τὴν Εὐτυχοῦς παιησαμένη παραφορὰν τὴν Νεστορίου ἀνθρωπολατρείαν σπουδαίως ταῖς ἐκκλησίαις εἰσέφρησεν, „ἐν δύο φύσεσιν" εἶναί τε καὶ γνωρίζεσθαι τὸν Χριστὸν ἐπ' ἀθετήσει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δογματίσασα, καὶ τὰς μὲν φύσεις ἀκολούθως τῇ Νεστοριανῇ παραφροσύνῃ ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος

1 – 33 Theodosius Alex., tomus ad Theodoram aug. 6 – 7 unde? 15 – 384,7 Paulus Ant., epist. ad Iacobum 15 cf. p. 380,1 – 2 17 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,30

MT

21 πατριαρχείου | πατριφχίου T ἐστοίχησαν | ἐστοίχησεν M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ergo et nos unam eandemque deo decibilem sapientiam et unam scientiam dicentes dei uerbi et rationalis atque intellectualis animae, qua animata est sacrosancta eius caro, maxime quidem sanctorum patrum assequimur doctrinas, sicut manifeste demonstratum est, manifestiorem proinde etiam inconfusae [et] unitionis, quae est secundum subsistentiam, adprobationem efficimus, et dualitatis undique suspitionem preamputamus. si igitur non addamus eandem ipsam, comitabuntur et nos consequenter, sicut Seuerus prudentissimus ait: „duae ⟨naturae⟩ et duae operationes et duae sapientiae in Christo". haec autem Theodoriti blasphemia est et quae ⟨exinde⟩ est Iudaicae ⟨diuisionis⟩ suboles et nequaquam nostrum, qui unum eundemque Christum praedicamus et unam eius deo decibilem scientiam et operationem confitemur.

Quae tria testimonia collata sunt similiter cum libro chartatio, qui est bibliothecae uenerabilis huius patriarchii, et constiterunt.

Item relectum est ex eodem coditio testimonium Pauli ex epistula ad Iacobum, cuius initium: *Omnia mihi quae uestrae sanctitatis sunt*, continens ita:

Et Enoticam litteram piae recordationis Zenonis ad peremptionem Chalcedonensis concilii suscipimus, quod occasionem Eutichetis faciens uesaniam Nestorii homini culturam studiose ecclesiis introduxit, „ in duabus naturis" Christum esse atque cognosci ad spernendam fidem orthodoxam praedicans, et naturas quidem consequenter Nestorianae

VPG CBR MNL K

1 eandemque | eademque C¹ eamdemque R decibilem] decebilem C 2 rationalis] racionalis V atque | adque P² qua] que V qui L animata] enimata B sacrosancta | sacrosanctae VP 3 maxime autem quidem G¹ assequimur] adsequimur CB MNL doctrinas | sententias G 4 manifestiorem] manifestiora CB manifestiori R inconfusae] inconfuse CB MNL K [et] VPG CBR MNL K unitionis] unicionis G 5 adprobationem | approbationem M efficimus | elfimus C dualitatis | dualitetis B¹ suspitionem] suspicionem P² C²G MNL K suspitionis B preamputamus] praeamputemus C 6 non *om.* MNL eandem] eandam C¹ eundem L comitabuntur | commitabuntur B M commutabuntur R consequenter | sequenter G consequentes N 7 φύσεις = ⟨naturae⟩] scientiae VG CB MNL K stientiae P operationes | operationis V operacionis P¹ B¹ operaciones P² B² autem *om.* C¹B 8 theodoriti | theodorici P theoderici N blasphemia | blasfemia PC ἐκεῖθεν = ⟨exinde⟩ | ex eis VPG CBR MNL K iudaicae | iudaiche N διαιρέσεως = ⟨diuisionis⟩] heresis VPG CBR MNL K suboles | soboles CB¹RG L K soles N 9 eundemque] eudemque C¹ eius deo] eiusdem G decibilem] decebilem C 11 tria | trea CB collata | conlata CB similiter collata sunt K chartatio | chartacio P C¹R N carthatio G cartacio ML K bibliothecae | bibliothece V L bibliothaecae P bibliotecae M bibliotheca N bibliothechae K 12 uenerabilis] uenerabili N 14 relectum] relatum L codirio] codicio P NL codicello C²BR codicillo C¹ codice G M K testimonium *om.* N epistula | aepistola P epistola BG L 15 initium] inicium G mihi] michi G N uestrae] nostrae G sanctitatis | sanctitasi N continens | contenens B¹ 16 litteram | litteras MNL recordationis] recordacionis P zenonis *om.* G peremptionem | peremtionem P perimprionem C perimptioni B perimptionis MNL chalcedonensis] calcedonensis CBRG ML K calchedonensis N 17 suscipimus] suscepimus CBR occasionem] occansionem CB euricheris] eutyceris P euticeris CB MNL euticelis R uesaniam] uesanam G homini | hominis G¹ 17 – 18 culturam | culturarum V culcarum P BG N K culcorum L (hominiculturam?) 18 studiose | studiosae BG ecclesiis | aecclesiis G aecclesie MNL cognosci | cognusci V 19 spernendam | spernandam N consequenter] consequendam L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

φυλάξασα, τὴν δὲ σχέσιν τῆς ὑιότητος λέγω καὶ τῆς ἀξίας ἁπλῶς ἑνώσασα, καὶ οὕτω λοιπὸν τῇ αὐτῇ κακουργίᾳ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν υἱὸν καὶ κύριον μοναγενῆ ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως καὶ ἀχωρίστως κηρύξασα, καὶ εἰς ἑρμηνείαν σαφῆ τοῦ οἰκείου σκοποῦ τὸν Λέοντος προσηκαμένη Τόμον καὶ „στήλην" αὐτὸν „ὀρθοδοξίας" ἀποκαλέσασα τὸν προφανῶς τέμνοντα Χριστὸν τῇ μετὰ τὴν ἕνωσιν διυάδι τῶν φύσεων καὶ ταύταις μορφάς τε καὶ ἐνεργείας φωνάς τε καὶ ἀνελλιπεῖς ἰδιότητας βλασφήμως ἐπιμερίζοντα, διόπερ καὶ ὡς ἀπίθανα λέγειν ἐπιχειροῦντας ἀποπεμπόμεθα.

16 Καὶ μετὰ βραχέα·

Ταῦτά φασι, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν τοιαύτην φωνὴν ἡ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ὡς εἶδε μήποτε συναγηγερμένη σύνοδος τέθεικεν, ἀκολούθως ἑαυτῇ τὴν τῆς σχέσεως συνάφειαν ἐν ἀποκαλέσασα πρόσωπον καὶ τὴν „ἐκ δύο" ὡς πολεμίαν ἀποπεμψαμένη φωνήν, τὴν „ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως" ἕνα δεικνύουσαν ἡμῖν τὸν Ἐμμανουήλ, τὸν αὐτὸν „ὁμοούσιον ἅντα τῷ πατρὶ" καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν καὶ θαυματουργοῦντα καὶ πάσχοντα καὶ θείως καὶ ἀνθρωπίνως φθεγγόμενον, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν γνῶσιν ὡς ἑνὸς ἐκπαιδεύουσαν· *Χριστὸς γὰρ θεοῦ δύναμις καὶ θεοῦ σοφία, ἐν ᾧ ἅπαντές εἰσιν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι*, κἂν οἰκονομικῶς λέγῃ τὴν τῆς συντελείας ἡμέραν ἀγνοεῖν.

Ἥτις χρῆσις ἀντεβλήθη ⟨ὁμοίως⟩ πρὸς βιβλίον χαρτῷον προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

17–18 1. Cor. 1,24 18 Col. 2,3 19 Mt. 24,36

2–3 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,31 4 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,15 10–19 Paulus Ant., epist. ad Iacobum 12 cf. Gesta Chalc., ACO II 1,1 p. 114,9 13 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,31 14 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,16

MT

---

2 αὐτῇ | αὐτοῦ M 4 ὀρθοδοξίας αὐτὸν M 7 καὶ *om.* M ἀπίθανα | ἀπιθάνως T 14 τῷ πατρὶ ὄντα M 15 τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν MT 18 κἂν | καὶ M 19 λέγῃ | λέγει M 20 similiter = ⟨ὁμοίως⟩ *om.* MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

desipientiae in numero dualitatis conseruat, affectum adoptionis ac dignitatis simpliciter copulat, et ita deinceps per eandem malignitatem unum eundemque Christum filium et dominum unigenitum inconfuse, indiuise, inconuertibiliter atque inseparabiliter praedicat, et ad interpretationem manifestam propriae intentionis Leonis amplexum est Tomum „titulumque" hunc „orthodoxae fidei" uoca[n]t, qui manifeste diuidit Christum per dualitatem post unitionem naturarum et istis formas et operationes uocesque et indeminutas proprietates blasphemiosae condispertit, quamobrem et tamquam inuerisimilia dicere aggredientem repellimus.

16 Et post pauca:

Haec dicunt, ⟨et⟩ non ignorantes, quia in ipsis rebus huiusmodi uocem sinodus, quae in illa ciuitate ⟨utpote⟩ utinam numquam congregaretur, posuit, consequenter sibi affectus copulam unam uocitans personam et „ex duabus" uocem tanquam infestam repulit uocem, quae „inconfuse et indiuise" unum nobis demonstrat Emmanuel, eundem „consubstantialem esse patri" et sancto spiritui secundum deitatem et eundem consubstantialem nobis hominibus secundum humanitatem, eundem et mirificantem et passum diuineque et humane narrantem, et unam eius operationem et scientiam sicut unius instruentem; *Christus enim dei uirtus et dei sapientia, in quo omnes sunt thesauri sapientiae et scientiae* ⟨*absconditi*⟩, quamquam si dispensatiue dicat consummationis diem *ignorare*.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartatio prolato a parte apostolicae sedis ⟨antiquae Romae⟩, et constitit.

VPG CBR MNL K

---

1 desipientiae | desipiente N dualitatis | duadualitatis N conseruat | conseruat B affectum | effectum CBR adoptionis | adoptionis V² simpliciter | simpliter P¹ 2 copulat | copolat B compulit C¹ eundemque | eudemque C¹ christum *om.* K christum et filium VPG 3 inconfuse | inconfusae V BG inconsule R indiuise | indiuisae BG atque inseparabiliter *om.* L inseparabiliter] separabiliter M 4 interpretationem | interpraetationem C interpetrationem K manifestam | manifesrum VPG manifesta N est] et N tomum | totum V *om.* G thomum CBR M K 5 titulumque | tiulum CBR titulum quae N titulum quo L orthodoxae] horthodoxae B uoca[n]t (*cf.* 385,3: praedicat)] uocant VPG CBR MNL K 6 unitionem] unionem CR unictionem G istis | istas CBR formas et | formassec K operationes | operationis V opetiones G uocesque | uocisque C uocis B uoces R indeminutas | indiminutas CBRG 7 proprietates | proprietatis V blasphemiosae | blasfemiosae P *om.* G blasphemiose BR MNL K condispertit | condisperdit C²R condisperditit C¹ tamquam] ranquam G L inuerisimilia] inonuenite C¹ inueriit C² non uerestmilia B non uenerestilia R in ueneri simili adicere L. in uenitri similia N K 8 aggredientem] agredientem VPG; L adrrahentem C²B atrrahentem R aggerestinentem M aggrestientem N K repellimus | repellimur L 11 καί = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL K rebus | tribus L¹ sinodus | sindus C¹ synodus PG R MNL K 12 ἐν *om.* B ὡς = ⟨utpote⟩] atque VPG CBR MNL K utinam] in unam N utitiam L congregaretur] congregarentur MNL posuit | posui M¹ affectus | afectus C 13 copulam | copula CBR K uocitans | uocetans V¹ uocem | uocibus CBR uoce G infestam] infesta NL repulit] reppulit PG R NL K 14 inconfuse] inconfusae P¹ BG unum] unam G emmanuel] emmanuhel CB MNL 15 esse … consubstantialem *om.* L eundem | eandem L 16 diuineque | diunaeque P² BG M diuineo N 17 humane] humanae G M narrantem] enarrantem M¹ eius *om.* L scientiam] ..ientiam P² *rat.* 18 christus] cristus G dei¹ *om.* B¹ sapientia] sapientia B¹ 19 ἀπόκρυφοι = ⟨absconditi⟩ *om.* VPG CBR MNL K si | sit CBR K *om.* NL dispensatiue] dispensatiuae P K dispensatione G consummationis] cumsummationis V consumationis ML K comsumationis N diem] die P² 20 collatum | conlatum CB chartatio] chartacio C² N carthatio G cartacio ML K a parte] aperte B² *om.* N 20–21 apostolicae sedis a parte K 20 apostolicae] apostholicae C 21 τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης = ⟨antiquae romae⟩ *om.* VPG CBR MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

17 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Θεοδώρου αἱρετικοῦ ἐκ τῆς πρὸς Παῦλον αἱρετικὸν δογματικῆς ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Ὅταν μέν τὸν καιρόν*, ἔχουσα οὕτως·

Καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν ἀναθεματίζω τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὸν Λέοντος Τόμον καὶ πάντας τοὺς εἰπόντας ἢ λέγοντας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἄφραστον ἕνωσιν ἢ „ἐν δύο" φύσεσι τοῦτον ὁριζομένους καὶ μὴ δοξάζοντας ἐν αὐτοῦ εἶναι πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν καὶ „μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην" καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν κατὰ τὴν τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων διδασκαλίαν. ταύτῃ τοι καὶ τὸ Ἑνωτικὸν γράμμα τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως Ζήνωνος δέχομαι ἐπὶ ἀναθεματισμῷ τῆς εἰρημένης ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ Τόμου Λέοντος.

Ἥτις χρῆσις ὁμοίως ἀντεβλήθη πρὸς βιβλίον χαρτῶν προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησεν.

18 Ἔτι ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κωδικίου χρῆσις Παύλου αἱρετικοῦ ἐκ τῆς πρὸς τὸν εἰρημένον Θεόδωρον ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχή· *Οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ' ἄνωθεν ὁ μισόκαλος*, ἔχουσα οὕτως·

Ὅταν τοίνυν τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως πολυπραγμονῶμεν τρόπον, δύο τὰ ἀλλήλοις σὺχ ὁμοούσια ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἡμέτερος νοῦς· συνειστρέχουσα δὲ ἡ τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως ἔννοια οὐκ ἔτι μὲν δύο, ἀλλ' ἕνα σύνθετον ἀποφαίνει τὸν σωτῆρα Χριστόν, τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν θαυματουργοῦντα καὶ πάσχοντα θεϊκῶς καὶ ἀνθρωπίνως φθεγγόμενον, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν ὡς ἑνός.

---

3 – 9 Theodorus Boster., epist. dogm. ad Paulum Ant. 5 cf. Symb. Chalc., ACO II 3,2 p. 129,30 16 – 21 Theodorus Boster., epist. ad Theodorum Alex. 18 – 20 cf. Symb. Chalc., ACO II 3,2 p. 129,16 – 17

MT

7 πατέρων ἡμῶν M 16 πολυπραγμονῶμεν | πολυπραγμονοῦμεν T 17 ὁρᾷ | ὁρα T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

17 Itemque relectum est ex eodem coditio testimonium Theodori heretici ex dogmatica epistula ad Paulum hereticum, cuius initium: *Cum quidem tempus*, continens ita.

Et ad haec omnia anathematamus sinodum Chalcedonensem et Tomum Leonis et omnes qui dixerunt uel dicunt in uno Christo duas naturas post ineffabilem unitionem aut „in duabus" eum naturis definientes et non praedicantes unam eius esse personam et unam subsistentiam et „unam naturam dei uerbi incarnatam" et unam eius operationem secundum deum ferentium patrum nostrorum doctrinam. insuper et Enoticam litteram piae recordationis Zenonis suscipio ad anathematizandam praedictam in Calchedone sinodum et Tomum Leonis.

Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartacio prolato a parte apostolicae sedis ⟨antiquae Romae⟩, et constitit.

18 Item relectum est ex eodem coditio testimonium Pauli heretici ex epistula ad praedictum Theodorum, cuius initium: *Non nunc primum, sed olim humorum inuidus*, continens ita:

Quando igitur incarnationis modum indagamus, duo, quae ad inuicem non sunt consubstantialia, cernit per omnia sensus noster; subcoingressus uero uerae unitionis sensus non iam quidem duo, sed unum compositum decernit saluatorem Christum, eundem consubstantialem esse patri secundum deitatem et eundem consubstantialem hominibus nobis secundum humanitatem, eundem mirificantem et passum deifice et humane narrantem, et unam eius operationem sicut unius.

VPG CBR MNL K

1 itemque | item MN K coditio | codicello C²BR codicio C² MNL codice G K theodori | thodori P¹ dogmatica | domatica G¹ 2 epistula | epistola BG L cuius initium | esmicium G continens | contenens CB¹ 3 anathemamus | anathimamus C²B¹ anathematizamus R anatemamus K sinodum | synodum PG R MNL chalcedonensem | chalcedonensum V calchedonensum P K calcedonensem CBRG MNL tomum | thomum CBRG M K 4 dicunt uel dixerunt G uno | unu G¹ ineffabilem | inefabilem C unitionem | unictionem G 5 eum P² *add.* definientes | diffinientes R M eius *om.* G 6 subsistentiam | substantiam ML personam N 7 doctrinam | doctrina NL piae | pi V pie R N K R ad *om.* L anathematizandam | anathematizandum VPG anathimandam C²B¹ anathemandam C²B² adnathematizandum N praedictam | praedictum VPG in calchedone | calcidonensem C calcedonensem BR in calcedonae G in calcedonense M in calcedone NL K sinodum | synodum PG R MNL concilium K 9 tomum | thomum CBRG M K 10 collatum | conlatum CB cum libro chartatio *om.* N chartatio | chartacio CR L carrhario G cartacio M K prolato | prolate R 11 a parte | a pare K apostolicae | apostholicae C 11 τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης = ⟨antiquae romae⟩ *om.* VPG CBR MNL K 13 codino | codicello C²BR codicillo C² codicio MNL codice G K pauli | pali B¹R epistula | epistola BG 14 initium | inicium G nunc | n̄ V n̄c RG inuidus | in.idus B *ras.* inuidens G continens | conenens CB¹ 15 quando | quanto MNL incarnationis | incarnationes V L indagamus | adindagamus M² duo quae | duoque V duoque quae G 16 consubstantialia | consubstantia alia B subcoingressus | sub quo ingressus C MNL K sub quo gressus BR sub quo G 16–17 ingressus … quidem *om.* G 16 uerae | uere VPG CBR NL K 17 non iam | nomina B¹ iam *om.* K duo | duos MNL compositum | compositum G MNL K 18 esse … consubstantialem *om.* L patri | patris B M et *om.* CBR eundem *om.* N 19 humanitatem | umanitatem P¹ deifice | deificem NL humane | humanem B² humanae G 20 unam | unum G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

19 Καὶ μετὰ βραχέα·

Τὸν γοῦν Λέοντος Τόμον „στήλην τε ὀρθοδοξίας" ἀποκαλεῖ καὶ πρὸς πίστιν καὶ σαφήνειαν τῶν αὐτῇ δοκούντων ἀξιοῖ παραλαμβάνειν, ὃς ἐναργέστατα τέμνει τὸν ἕνα Χριστὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν διυάδι τῶν φύσεων, μορφάς τε ⟨αὐτῷ⟩ καὶ φωνάς, ἐνεργείας τε καὶ παντελῶς ἰδιότητας ἰσαρίθμους ἐπιμερίζει. οὐ ταίνυν οὐδὲ ἐκείνων ἀνεξόμεθα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀσυστάτους αὐτῇ καὶ λίαν ἀμαθεῖς πορίζουσιν ἀπολογίας καὶ τοσοῦτο τῶν παρ' αὐτῇ κειμένων ἀποδεούσας, ὅσον αὐτά γε ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ἀναιρεῖν.

Αἵτινες δύο χρήσεις ἀντεβλήθησαν ὡσαύτως πρὸς βιβλίον χαρτῶν προενεχθὲν ἐκ μέρους τῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐστοίχησαν.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου ⟨καὶ μακαριωτάτου⟩ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος εἶπον·

Αἰτοῦμεν τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀναγνωσθῆναι καὶ τοῖς πραττομένοις ἐνταγῆναι καὶ Ἀπολιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ χρῆσιν ἐκ τῆς βιβλίου τῶν „Ἀπορίων" αὐτοῦ ἀπὸ βιβλίου τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου, μὴ ἐντεθεῖσαν παρ' ἡμῶν ἐν τῷ νῦν ἀναγνωσθέντι κωδικίῳ, ἁρμόδιον οὖσαν ⟨ταῖς ἀναγνωσθείσι τῶν αἱρετικῶν χρήσεσι⟩ καὶ συνῴδουσαν τῷ περὶ ἑνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας φρονήματι Μακαρίου καὶ Στεφάνου.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Τὸ αἰτηθὲν παρὰ τῶν αὐτῶν θεοσεβεστάτων ἀνδρῶν γενέσθω.

Καὶ προεκομίσθη τὸ τοιοῦτον βιβλίον χαρτῶν τῆς βιβλιοθήκης τυγχάνον τοῦ ἐνταῦθα εὐαγοῦς πατριαρχείου ἐπιγραφὲν „Ἐκ τῶν Ἀπορίων Ἀπολιναρίου", οὗ ἡ ἀρχή· *Ἡ ζωὴ τῶν ζώντων αἰτία.* ἔχει δὲ ἡ χρῆσις οὕτως·

2–7 Theodorus Bostr., epist. ad Theodorum Alex. 2 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,15

MT

4 διυάδι τῶν] διὰ διττῶν M ⟨αὐτῷ⟩ = cf | τῶν αὐτῶν M αὐτῶν T 12 ac beatissimi = ⟨καὶ μακαριωτάτου⟩ om. MT 14 τήν τε ὑμετέραν T 16 πατριαρχείου] πατριαρχίου T 17–18 testimoniis haereticorum, quae relecta sunt = ⟨ταῖς ἀναγνωσθείσι … χρήσεσι⟩ om. MT 21 αὐτῶν om. T γενίσθω] γενέσθω M 23 πατριαρχείου | πατριαρχίου T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

19 Et post pauca:

Illum itaque Leonis Tomum et „titulum rectae fidei" uocat ad fidemque ac interpretationem de his quae ei uidebantur eum dignatur accipere, qui ⟨manifestissime⟩ diuidit unum Christum post unitionem dualitate naturarum, et formas ei et uoces, operationes quoque et omnes proprietates pari numero condiuidit. non itaque nec illos uiros accipimus, qui insrabiles ei et ualde indoctas conquirunt satisfactiones et tantum his quae in ea posita sunt indigent, quanto haec ipsa a principio perimunt.

Quae dua testimonia similiter collata sunt cum libro chartatio prolato a parte apostolicae sedis antiquae Romae, et constitit.

Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannes deo amabilis diaconus locum agentes Agathonis sanctissimi ac beatissimi papae antiquae Romae dixerunt:

Petimus pietatem uestram et sanctum ac uniuersale concilium, ut relegatur et gestis inseratur et Apollinarii heretici testimonium ex libro „De obscuris" eius ex codice huius uenerabilis patriarchii, quod non est a nobis positum in relecto nunc coditio, conuenientem testimoniis hereticorum, quae relecta sunt, et consonantem ⟨de una uoluntate et una operatione⟩ ad sensum Macarii et Stephani.

Constantinus piissimus imperator et sanctum concilium dixerunt:

Quod postulatum est ab eisdem amabilibus uiris efficiatur.

Et prolatus est huiusmodi liber chartatius, qui est ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchii, superscriptus „De obscuris Apollinarii", cuius initium: *Uita uiuentium causa.* continet autem testimonium ita:

VPG CBR MNL K

---

2 tomum | thomum CBRG M K et | quem CBR fidemque | fidem quae CBG M ac | at P¹ atque P² K hac CBRG MNL 2–3 interpretationem | interpretatione CBR M interpertationem K 3 dignatur | dignatus B indignatur N ἐνεργέστατα = ⟨manifestissime⟩ | operiosissime (= ἐνεργέστατα) VPG CBR MNL K 4 unitionem | unicionem G dualitate | dualitatem R M formas | for K¹ foras K² et ei K ei *om.* C²BR operationes | operationis V B¹ N² 5 quoque | quesque K condiuidit | condiuit K non *om.* C²BR accipimus | accepimus CBR 6 insrabiles | inrabilis V ualde | uadde C satisfactiones | satisfactionis VP¹ R¹ satisfationes K quae | qui CB MNL K 7 quanto | quanta NL haec | ec B¹ hec R²R NL K principio | primo CB *om.* R 8 dua | duo RG ML K collata | conlata CB chartatio | chartacio P C NL carthatio G cartacio M K prolato | prolate R apostolicae | apostholicae C 9 constitit | constiterunt M 11 amabiles | amabilis V B ML presbiteri | praesbiteri C M iohannes | iohannis VG N diaconus deo amabilis NL amabilis | amabiles P BG¹ diaconus *om.* M diacono N 12 agathonis | agatonis L aghatonis K papae | papa V 13 pietatem | uirtutem L sanctum | sanctam VPG B MNL ac | atque NL uniuersale | uniuersalem VG NL relegatur | relagatur B 14 apollinarii | apollonari VPG apolinarii CBR codice | codicue P¹ 15 uenerabilis | uenerabili N parriarchii | parriarcii G relecto | relectum B¹ nunc | nonc P coditio | conditio V codicio P² MNL codicello C¹BR codicillo C² codice G K conuenientem | conueniente CBR MNL K 16 relecta | relicta G consonantem | consonanter K 16–17 τῷ περὶ ἑνὸς θελήματος καὶ μιᾶς ἐνεργείας = ⟨de una uoluntate et una operatione⟩ *om.* VPG CBR MNL K 17 macarii | macari VP macharii CR MN K 18 constantinus | costantinus P¹ dixerunt | dd P dauid G 19 quod | quid N postulatum | postolatum CB amabilibus | amabilis V amabiles P NL K uiris | uiri K 20 charcatius | charactus PG C N cartacius ML K bibliotheca | biblioteca M biblioteeha K uenerabilis | uenerabili N 20–21 patriarchii | parriarchi V 22 apollinarii | appollonarii V appollinarii PG apolinanarii C apolinarii BR initium | inicium G uita | ita L uiuentium | uientium G causa | caus N continet | contenet CB continens K 22 testimonium | testimonia B²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Θεὸς ἀναλαβὼν ὄργανον καὶ θεός ἐστι καθὸ ἐνεργεῖ καὶ ἄνθρωπος κατὰ τὸ ὄργανον, μένων δὲ θεὸς οὐ μεταβέβληται· ὄργανον καὶ τὸ κινοῦν μίαν πέφυκεν ἀποτελεῖν τὴν ἐνέργειαν· εἰ δὲ μία ἡ ἐνέργεια, μία καὶ ἡ οὐσία· μία ἄρα οὐσία γέγονε τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὀργάνου.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Οἱ ἀνωτέρω ἐπιμνησθέντες Πέτρος καὶ Θεόδωρος καὶ Σολομών καὶ Ἀντώνιος οἱ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι, Γεώργιός τε καὶ Διονύσιος, Ἀναστάσιός τε καὶ Στέφανος οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι, καὶ Ἀναστάσιος καὶ Γεώργιος οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ τοὺς ὑποσχεθέντας παρ' αὐτῶν τῆς οἰκείας πίστεως λιβέλλους ὁμυύντες ἐπιδιδότωσαν καὶ τὸν σωματικὸν ἐπὶ τῶν προκειμένων ἁχράντων τοῦ θεοῦ εὐαγγελίων καταβαλλόμενοι ὅρκον, οἱ αὐτοὶ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι καὶ εὐλαβέστατοι κληρικοί τε καὶ μοναχοὶ ἐπιδεδώκασιν ἰσοτύπους λιβέλλους, καὶ ἀνεγνώσθησαν ἔχοντες ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου ἡμῶν δεσπότου καὶ μεγάλου νικητοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου συνελθούσῃ ἀρτίως ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει ἐν τῷ βασιλικῷ σεκρέτῳ τῷ ἐπιλεγομένῳ Τραύλῳ Λίβελλος πληροφορίας συνταγεὶς καὶ ἐπιδοθεὶς παρ' ἐμοῦ Πέτρου ἀναξίου ἐπισκόπου τῆς Νικομηδέων μητροπόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας.

Ἐπείπερ ἐπεζήτησεν ἡ ὑμετέρα θεόπνευστος καὶ τιμία σύνοδος τὸ ὅπως κατέχω περὶ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστεως καὶ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας *τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ τριάδος, τούτου χάριν τὴν παροῦσαν ἔγγραφον πληροφορίαν συντάξας ἐπιδίδωμι τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὑμῶν συνόδῳ, ἔχουσαν ὡς ὑποτέτακται οὕτως·

Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, τὸ φῶς ἐκ τοῦ φωτός, τὸν θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· καὶ εἰς τὸ

---

22 Tit. 2,13

1 – 4 Apollinaris Laod., c. Diod. ad Heraclium, ed. H. Lietzmann, p. 235 – 236, Nr. 117 2 – 4 cf. ACO 3er. II vol. I p. 320,8 – 9 26 – 392,2 cf. Symb. Const., ACO II 1,2 p. 128,2 – 12

MT K(20)

3 οὐσία² om. M 8 τε¹ om. M 10 τὸν σωματικὸν] τῶν σωματικῶν T 19 βιθυνῶν | βιθύνων T 20 inc. K θεόπνευστος | θεσπέσιος K σύνοδος | ἁγιωσύνη K 27 μονογενῆ | μοναγεννῆ M 28 – 392,8 τὸ φῶς ... αἰώνων om. MT

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Deus assumens instrumentum et deus est secundum quod operatur et homo secundum quod instrumentum, manens autem deus non inmutatur; instrumentum et quod id mouet unam solet perficere operationem, si autem una operatio, una et essentia. una ergo essentia facta est uerbi et instrumenti.

Constantinus piissimus imperator et sanctum concilium dixerunt:

Superius memorati Petrus et Theodorus et Solomon et Antonius deo amabiles episcopi, Georgius quoque et Dionisius, Anastasius et Stephanus [deo cultores] diaconi, atque Anastasius et Georgius religiosi monachi libellos quos polliciti sunt propriae fidei iurantes offerunt, et corporale coram positis sacrosanctis dei euangeliis sacramentum persoluentes. idem deo amabiles episcopi et religiosi clerici atque monachi optulerunt uniformes libellos, et relecti sunt ita continentes in uerbis:

Sanctae et uniuersali sinodo, quae per iussionem piissimi et a deo decreti domini nostri et magni uictoris imperatoris Constantini nunc conuenit in hac a deo conseruanda regia urbe in imperiali secretario, quae cognominatur Trullus Libellus satisfactionis compositus et porrectus a me Petro indigno episcopo Nicomediensium mitropoleos prouinciae Bithiniae.

Quoniam quidem exquisiuit uestrum deo inspiratum et honorabile concilium, qualiter sentiam super rectam et immaculata nostra Christianorum fidem et de incarnationis dispensatione *magni dei et saluatoris nostri Iesu Christi*, qui unus est de sancta et consubstantiali et uiuifica trinitate, huius rei gratia praesentem satisfactionem in scripto componens offero sancto et uniuersali uestro concilio, continentem sicut inferius habetur:

Credo in unum deum patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae uisibilium omnium et inuisibilium; et in unum dominum Iesum Christum filium dei unigenitum, qui ex patre natus est ante omnia secula, lumen de lumine, deum uerum de deo uero, natum non

---

VPG CBR MNL K

---

1 assumens | adsumens CB est om. G 2 inmutatur] immutatur ML K (μεταβάλλεται?) instrumentum] instrumentumtum N quod id et N 3 una[1]] unam L 6 imperator] imperatur V 7 memorati | memorarus CBR M memorat NL rheodorus | teodorus G[1] solomon | salomon CBRG MN salmon K antonius] anthonius V R amabiles] amabilis V B 8 quoque] quoquae P dionisius] dionisius CB[1] dyonisius R N dionixius L stephanus | stephenus B[1] deo] dei B[1] M diaconi | dyaconi R diacono N diaconus L atque | arquae P[1] 9 religiosi] religiosi RG ML K relegiosi monachi | religioso monacho N fidei] fidaei B 10 offerunt | offerant M coram ubi iurauerunt in euangelii positis G euangeliis] euuangeliis G euangelii K 11 idem | item C[1]R id est NL amabiles] amabilis V NL religiosi] religiosi RG MNL K atque] adque P monachi] monacho N monaci K optulerunt] obtulerunt CBG ML 12 relecti] relicti G L continentes | contenentes B[1] 14 sanctae | sancta VPG B uniuersali] uniuersalia V[1]P[1] sinodo] synodo PG R MNL K et[2] om. VPG CB MNL a om. V[2] 15 nunc autem conuenit L 16 urbe] urbae G in om. MNL imperiali] imperiale CB quae | qui V M qua P quod K (!) 17 compositus] compositus CB N porrectus] porectus N nicomediensium | nicodemiensium L mitropoleos] metropoleus CBR metropoleos ML 17–18 prouinciae | prouintiae C N 18 bithiniae] hitiniae B uitiniae N hithie L 19 honorabile] horabile V 20 sentiam] sentiem B[1] sentium G sementiam K rectam] recta CR immaculata] immaculatam PG immaculata ML nostra] nostram M[2] *add.* K fidem | fide CBR N 21 est om. G 22 uiuifica] uiuica C gratia] gracia P scripto] christo G 23 componens | componens CB K continentem | conrenentem CB[1] 24 terrae | terra V 25 patre] patrae P 26 secula] saecula CB M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιοῦν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συνπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τριάδα ὁμοούσιον, μίαν ⟨θεότητα καὶ⟩ οὐσίαν καὶ δύναμιν ⟨καὶ⟩ μίαν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα, θεὸν ἕκαστον καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον, τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα, μονάδα ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι προσκυνουμένην· μονάδα μὲν κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ἤτουν θεότητος, τριάδα δὲ κατὰ τὰς ὑποστάσεις ἤγουν πρόσωπα. ὁμολογῶ δὲ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ⟨τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ⟩ τὸν ἓνα τῆς αὐτῆς ἁγίας ὁμοουσίου ⟨καὶ ζωοποιοῦ⟩ τριάδος, ὃν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, τὸν αὐτὸν *ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν* δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθεῖν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἥντινα θεοτόκον κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν ὁμολογῶ, ὡς αὐτὸν τὸν τοῦ θεοῦ υἱόν τε καὶ λόγον ἐν ὑστέροις καιροῖς κατὰ σάρκα γεννήσασαν, ὁμοούσιον τῷ θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν *χωρὶς ἁμαρτίας*, παθητὸν σαρκί, ἀπαθῆ θεότητι, τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ἐκ δύο φύσεων, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν δύο φύσεσι τελείαις, καὶ μετὰ τὴν ἄφραστον καὶ ἀχώριστον ἕνωσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ'

8–9 Hebr. 2,2 14 cf. Hebr. 4,15

4 cf. Gregorius Naz., or.23,11, PG 35,1164 A 4–6 cf. Iustinianus imp., confessio fidei, Abh. BAdW NF 28 (1939) 72,16–18; 72,29–33 12–14 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,26–27 14–16 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24–26 16–394,1 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,30–130,2

MT K

1 ζωοποιοῦν] ζωοποιὸν (?) = uiuificatorem 2–3 deitatem et = ⟨θεότητα καὶ⟩ om. K 3 et = ⟨καὶ⟩ om. K 6–7 filium dei unigenitum = ⟨τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ⟩ om. K 7 et uiuificae = ⟨καὶ ζωοποιοῦ⟩ om. K 9 διὰ om. K 10 δεσποίνης ἡμῶν om. MT 11 αὐτὸν om. K 13 κατὰ¹] καὶ τὰ K 14 σαρκὶ καὶ ἀπαθῆ K 14–15 τέλειον … ἀνθρωπότητι om. M 15 ἀληθῶς¹ τὸν αὐτὸν ἐκ MT καὶ¹ om. K 17 καὶ¹ om. MT 20 οὐκ εἰς] οὐδεὶς K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

factum, per quem omnia facta sunt; et in spiritum sanctum dominum et uiuificatorem, ex patre procedentem, cum patre et filio coadorandum et conglorificandum, trinitatem consubstantialem, unam deitatem et essentiam uirtutemque et potestatem et dominationem, deum unumquemque cum singulariter contemplatur, sensu diuidente quae indiuisa sunt, unitatem in trinitate et trinitatem in unitate adorandam, unitatem quidem secundum essentiae siue deitatis rationem, trinitatem uero secundum subsistentias siue personas. confiteor quoque unum eiusdem sanctae et consubstantialis et uiuificae trinitatis dominum nostrum Iesum Christum filium dei unigenitum, qui ex patre natus ante omnia secula, eundem *in ultimis diebus* propter nos et propter nostram salutem descendisse de celo et incarnatum esse ex spiritu sancto et sancta gloriosa domina nostra dei genetrice semperque uirgine Maria, quam ΘΕΟΤΟΚΟΝ, id est dei genetricem, propriae et ueraciter confiteor, utpote quae ipsum dei filium et uerbum in nouissimis temporibus secundum carnem generantem, consubstantialem deo et patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia similem nobis *absque peccato*, passibilem carne, impassibilem deitate, perfectum in deitate et perfectum eundem in humanitate, deum uere et hominem uere, ex anima rationale et corpore, ex duabus naturis, deitate et humanitate, et in duabus naturis perfectis, et post ineffabilem et inseparabilem unitionem inconfuse, inconuertibiliter, inseparabiliter atque indiuise cognoscendum, nusquam naturarum ⟨differentia⟩ perempta propter subsistentialem unitionem, magis autem saluata proprietate utriusque naturae et in unam personam unamque subsistentiam concurrente,

VPG CBR MNL K

1 in *om.* VPG dominum] deum B uiuificatorem] uiuificantem R L uiuificante N 2 conglorificandum] glorificandum RG cumglorificandum N trinitatem] dei unitatem R in trinitatem N 3 consubstantialem] consubstanti.alem P¹ *ras.* consubstantialem P² et¹ *om.* B potestatem] postatem P¹ postestatem N et² *om.* CBR MNL K 3 – 4 et potestatem dominationem C 4 unumquemque] unumquaeque P unumquem C¹ER καθ' ἑαυτό = singulariter contemplatur] contemplat P¹ diuidente] diuiden..te P² *ras.* 5 unitatem] unitate VPG CB et *om.* CBR MNL K trinitatem] trinitate N unitate] uni..tate P² *ras.* adorandam] adorandum CB 6 essentiae] essentiae C rationem] ratione N K trinitatem] trinitate VG subsistentias] substrantias CR L¹ 7 quoque] quoque VP K eiusdem] eiusdemque M eiusdem quoque L et² *om.* M 8 natus est ante K secula] saecula CB 9 descendisse] discendisse VP celo] caelo CBG MN 10 incarnatum] carnarum G genetrice] genetricae G genitrice R ML K genetricem N 11 maria] .MARIA. K ΘΕΟΤΟΚΟΝ] ΘΕΟΤΟΝΚΟΝ V ΘΕΟΤΟΚΟΝ N ΘεΟΤΟΚΟn L genetricem] genitricem G ML K propriae] proprie CRG MNL K 12 utpote] utpute CB utputa R nouissimis] nouisimis P carnem *om.* MNL 13 et¹ *om.* N consubstantialem²] consubstancialem P 14 eundem ... nobis P² *add. marg.* eundem *om.* R MN secundum eundem humanitatem N 15 carne] carnem CR N K impassibilem] impassibile P impassibilem ML deitate¹] deitatem K et] atque L 16 uere¹] uero CR hominem] homine VP¹ anima] ãĩã L rationale] racionale P racionali G K ratione L corpore] corporae V 16 – 17 deitate ... naturis *om.* L deitate et humanitate] deitati et humanitati CBR MN K 17 et² *om.* N ineffabilem] inefabilem P unitionem] uniciónem P uncionem G 18 inseparabiliter] insaeparabiliter N atque] adque P indiuise] indiuisae BG cognoscendum] cognuscendum V nusquam] nos.quam CBR 18 – 19 nusquam.naturarum M *ras.* 19 διαφορᾶς = ⟨differentia⟩] proprietatem V propetiate PG CBR MNL K perempta] peremta CB¹ peritmpta B² peremptam N subsistentialem] substentia.lem V¹ *ras.* subsistencialem P substantialem CR unitionem] uncionem G 20 proprietate] propriaetate B subsistentiam] substantiam C¹R MNL su.....niam P² *ras.* 20 – 395,1 concurrente non] concurrentem non G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμολογῶ. οὐδὲ γὰρ τετάρτου προσώπου ἡ ἁγία τριὰς προσθήκην ἐδέξατο κἂν σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς αὐτῆς θεοῦ λόγου, ἀλλ' ἐν τῇ παρθενικῇ νηδύι τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐνοικήσας ἀπορρήτως ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει σάρκα ἑαυτῷ ἐδημιούργησεν ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. διόπερ καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰς δύο γεννήσεις ὁμολογῶ, τήν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας κατὰ σάρκα καὶ πρόσφατον. μείνας γὰρ ὅπερ ἦν γέγονεν ἀναλλοιώτως ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ οὕτως μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν σύνθετον καταγγέλλω, μηδ' ἑτέρας τραπείσης ἢ συγχυθείσης φύσεως διὰ τὴν ἕνωσιν μηδ' αὖ τομὴν ἐπιδεχομένης τῆς ἀπορρήτου ταύτης ἑνώσεως. ἡ γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἤτοι καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις καὶ τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν διαίρεσιν ἀποβάλλεται καὶ φυλάττει μὲν τὴν ἑκατέρας φύσεως ἰδιότητα, ἓν δὲ πρόσωπον τοῦ θεοῦ λόγου καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς ἀποδείκνυσιν. ὅθεν καὶ δύο τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ὁμολογῶ κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐντεθεισῶν χρήσεων ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων ἐν τῇ σταλείσῃ ἀναφορᾷ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ θεοστήρικτον ἡμῶν δεσπότην καὶ μέγαν νικητὴν βασιλέα παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν πᾶσι στοιχῶ καὶ ἐμμένω πᾶσι τοῖς ἐμφερομένοις κεφαλαίοις ἔν τε τῇ εἰρημένῃ ἀναφορᾷ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἀνδρὸς καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἀναφορᾷ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου. ἔτι γε μὴν ὁμολογῶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεόν, τὸν ἕνα τῆς ἁγίας ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ τριάδος, σταυρω-

5 – 7 cf. Iustinianus imp., confessio fidei, Abh. BAdW NF 18 (1939) 76,3 – 6 20 – 596,4 cf. Symb. Const., ACO II 1,2 p. 128,7 – 14

MΓ K

1 μονογενῆ] μονογεννῆ M κύριον] καὶ K 2 προσθήκην ἡ ἁγία τριὰς MΓ κἂν] καὶ MΓ τῆς *om.* MΓ 5 ἐμψυχωμένην] ἐψυχωμένην MΓ 6 ἐκ τῆς *om.* K αὐτῆς καὶ ἁγίας K *corr.* 7 παρθένου καὶ *om.* K 8 ἀναλλοιώτως] ἀναλλοίωτος K αὐτοῦ καὶ τὴν K 9 τραπείσης διὰ τὴν ἕνωσιν φύσεως MΓ 13 κυρίου δὲ ἡμῶν K 20 ἁγίας καὶ ὁμοουσίου M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

non in duabus personis partitum aut diuisum, sed unum eundemque filium unigenitum deum uerbum dominum Iesum Christum confiteor. nec enim quartae personae sancta trinitas augmentum suscepit etiam incarnato uno ex ipsa dei uerbo, sed in uirginali utero inuiolabilis dei genetricis semperque uirginis Mariae inhabitans incognoscibiliter ex ea in propria subsistentia carnem sibi formauit animatam anima rationali et intellectuali. quapropter et eiusdem duas naturalitates confiteor, tam quae ante saecula ex deo et patre secundum deitatem, quamque illam, quae ex eadem sancta uirgine et dei genetrice Maria secundum carnem et recentem. manens quippe quod erat factus est ⟨incommutabiliter⟩ quod non erat, et ita unam eius subsistentiam compositam annuntio, neutra conuersa uel confusa propter unitionem naturae neque rursus sectionem ammittente hac incognoscibili unitione. etenim unitio, quae secundum compositionem atque secundum subsistentiam est, et confusionem et diuisionem excludit et seruat quidem utriusque naturae proprietatem, unam uero personam dei uerbi etiam cum carne demonstrat. unde et duas eiusdem domini nostri Iesu Christi naturales uoluntates et naturales operationes confiteor secundum uigorem testimoniorum sanctorum ac probabilium patrum, quae posita sunt in suggestione missa ad piissimum et a deo confirmandum nostrum dominum et magnum uictorem imperatorem ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiquae Romae, et simpliciter ⟨dicere⟩ in omnibus consentio et permaneo in cunctis capitulis, quae continentur tam in praedicta suggestione eiusdem sanctissimi uiri quamque in altera suggestione concilii, quae circa eum est. insuper confiteor eundem dominum nostrum Iesum Christum uerum deum, qui unus ⟨de⟩ sancta ⟨et⟩ consubstantiali et uiuific⟨a⟩ trinitate, crucifixum sponte

VPG CBR MNL K

1 personis] personas G¹ 2 enim] # G enim in quartae V 3 augmentum] augumentum L uno] una VPG uirginali] uirginale V 4 genetricis] genitricis RG MNL K ἀνορρήτως = incognoscibiliter (*cf.* 393,10) 4 – 5 in propria] impropria L 5 subsistencia] subsistencia P substantia CR formauit] fotuit K¹ fotauit K² rationali] racionali VPG rationabili N et *om.* M 6 quapropter] quiapropter N ante *om.* N ex *om.* N et¹ *om.* M ex N 7 quae *om.* K eadem] edem N genetrice] genitrice CRG MNL K 8 secundum] sanctum L carnem] carne VP ἀναλλοιώτως = ⟨incommutabiliter⟩] inuisibiliter V insolubiliter PG CBR MNL K (ἀδιαλύτως) 9 et ita unam eius] etiam unum et N unam] unum MNL eius subsistentiam] consubsistentiam G et substantiam L subsistentiam] subsistencia V NL substantiam C¹R compositam] compositam G ML annuntio] adnuntio CB annuncio G annuntio neutra] annuntiationem utra MNL 10 unitionem] unicionem G naturae] natura VP NL K sectionem] sectione N septione L ammittente] amittente V ammitente P admittente CB admittenti R hac] ac CBR MNL K incognoscibili] incognuscibili V 11 unitione] unitionem CB MN unitione etenim] uncione et # G unitio] unicio G compositionem] compossitionem P compositionem G ML K compositione N subsistentiam] substantiam C¹R 12 naturae] natura B 13 personam *om.* G etiam *om.* K 14 uoluntates] uolontates C 15 uigorem] uicorem CB testimoniorum uigorem K 16 missa] misa P *om.* G piissimum] pissimum V et a deo confirmandum *om.* G confirmandum] conseruandum R dominum] dominium V L 17 ab] ad B¹ agathone] agatone L 18 dicere] = ⟨dicere⟩ *om.* VPG CBR MNL K consentio] consensio N quae] qui G continentur] contenentur CB¹ in¹ *om.* K 19 praedicta] praedictas V eiusdem C *add. supr. ras.* eiusdem ... suggestione *om.* L quamque] quamquae C 20 quae (= συνόδου!) 21 deum] dominum L qui est unus G unus] unius MN ⟨de⟩ sancta ⟨et⟩] sancrae VPG CBR MNL K consubstantialis sanctae G uiuific⟨a⟩] uiuifice VP¹ CBR NL indiuiduae G uiuificae M K trinitate] trinitati P CBRG MNL K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

θέντα ἑκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, παθόντά τε καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνελθόντα καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός, πάλιν ἐλεύσεσθαι μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν.

Δέχομαι δὲ καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς πέντε συνόδους, τουτέστιν τὴν ἐν Νικαίᾳ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων ⟨καὶ μακαρίων⟩ πατέρων, καὶ τὴν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον τῶν διακοσίων ἁγίων πατέρων, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων, καὶ τὴν ἐν χρόνοις Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως συνελθοῦσαν αὖθις ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει ἁγίαν πέμπτην σύνοδον. ἐν πᾶσι δὲ παραφυλάττω καὶ ἀσπάζομαι τὰ παρὰ τῶν αὐτῶν ἁγίων πέντε συνόδων ὁρισθέντα καὶ τυπωθέντα, καὶ οὓς ἐδέξαντο δέχομαι καὶ οὓς κατέκριναν καὶ ἀνεθεμάτισαν ἀποβάλλομαι καὶ ἀναθεματίζω· πρὸς τούτοις δὲ ἀποβάλλομαι καὶ ἀναθεματίζω καὶ πάντας τοὺς μίαν ἐνέργειαν καὶ ἓν θέλημα κηρύξαντας ἢ κηρύσσοντας ἢ μέλλοντας κηρύσσειν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. ταύτην τοίνυν τὴν τῆς εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστεως πληροφορίαν συνέταξα, γραφεῖσαν δι' ἑτέρου μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

MT K(4)

---

3 πατρὸς καὶ πάλιν M 4 ἀμήν K *desin.* 5 δέχομαι δὲ καὶ ἀσπάζομαι | διχόμεθα καὶ ἀσπαζόμεθα M 6 τῶν *om.* M ac beatorum = ⟨καὶ μακαρίων⟩ *om.* MT 8 τῶν *om.* M 13 – 14 πρὸς … ἀναθεματίζω *om.* M 18 ἑνάτης | Ø T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

pro nobis sub Pontio Pilato, passum et sepultum et resurrexisse tertia die secundum scripturas et in caelos ascendisse et sedere ad dexteram patris, iterum uenturum cum gloria iudicare uiuos et mortuos, cuius regni non est finis. spero resurrectionem mortuorum et uitam futuri seculi. amen.

Suscipio autem et amplector sancta et uniuersalia quinque concilia, id est quod in Nicea trecentorum decem et octo sanctorum ac beatorum patrum, et quod in hac a deo conseruanda regia urbe centum quinquaginta sanctorum et deoferentium patrum, et quod in Epheso prius ducentorum sanctorum patrum, et quod in Chalcedon⟨e⟩ sexcentorum triginta sanctorum patrum, et quod in temporibus Iustiniani piae recordationis iterum conuenit in hanc a deo conseruandam regiam urbem sanctum quintum concilium. in omnibus autem conseruo et amplector quae ab eisdem sanctis quinque conciliis definita atque institura sunt, et quos susceperunt suscipio quosque damnauerunt atque anathemauerunt abicio et anathemo; cum his abicio et anathemo etiam omnes, qui unam uoluntatem et unam operationem predicauerunt aut predicant uel predicaturi sunt in incarnationis dispensatione unius sanctae trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri. hanc igitur piae et rectae nostrae Christianorum fidei satisfactionem composui, scriptam per alium, mense Martio, indictione nona.

VPG CBR MNL K

1 pilato] pylato R N K tertia | trecia PG 2 scripturas | scribturas C caelos | caelo C²BR et¹ *om.* CBR MNL K ad *om.* K uenturum] uenturus N 3 est | erit R N K resurrectionem] resurreccionem P resurreptionem L 4 futuri] uenturi L 5 quinque] quinquae P concilia] consilia VP C in nicea] in nicia CB¹ inicia B¹ nicea | nicaena V¹ nicaea V² M nicia CBR 6 trecentorum] tricentorum M trecentorum decem et octo | CCCXVIII CBR beatorum | beatorum V beotorum N 7 conseruanda] seruanda VP centum | cetum G centum quinquaginta] C.L. CBR uarospiwv = deo ferentium (Διοφόρων) deo ferentium | deo deferentium V¹ deo referentium MNL 8 epheso] efeso CBR ephoso L ducentorum | CCrorum CB ceterorum R 8 – 9 in … quod *om.* L 8 chalcedon⟨e⟩ | chalcedona VP¹ calcidona CR calcedona P¹ B MN K calcedonia G 8 – 9 sexcentorum triginta | sexcentorum XXX VP C sexentorum triginta M 10 conseruandam regiam | conseruanda regia V sanctum] sanctam VP quintum] quntum V (qu-qui) 11 in *om.* M definita] finita R diffinita M 12 atque¹] adque P instituta] instatuta P instituti B constituta M statuta R K quos | quae G susceperunt | susciperunt VP quosque | quosquae CB quaeque G damnauerunt] dampnauerunt RG L dapnauerunt K atque² | adque P et R K 12 – 13 anathemauerunt] anathamauerunt V anathimauerunt C anathematizauerunt RG 13 abicio¹] abitio P R ab initio G et¹ *om.* G cum … anathemo *om.* MNL abicio²] abitio P R ab initio B et anathemo¹ *om.* K anathemo | anathimo B¹ anathematizo R omnes | homines G unam] nam G¹ 14 operationem] operatio B¹ aut] uel R atque M predicaturi sunt] predicaturis NL 15 incarnationis | incarnationi N dispensatione | dispensationis R 16 piae et rectae | pietate R christianorum] cristianorum K 16 – 17 composui | composui G MNL 17 scriptam] scripta VPG mense | mensem CBR M martio | marcio V L martium CBR M nona | VIIII CB N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἡ ὑπογραφή

Πέτρας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Νικομηδέων μητροπόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας στοιχῶν καὶ ἐμμένων πᾶσι τοῖς ἐμφερομένοις ἐν τῷ παρόντι τῆς πληροφορίας λιβέλλῳ καὶ ὁμολογήσας ὡς ⟨ἀνωτέρω⟩ πρόκειται, ὥσπερ δύο φύσεις οὕτω καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, ἀναθεματίσας τε πάντας τοὺς λέγοντας ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ⟨ἰδιαχείρως⟩ ὑπέγραψα μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων ⟨προσελθών⟩ εἶπεν·

Αἰτῶ τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ⟨ἵνα ἀναγινωσκέσθωσαν⟩ τὰ συνοδικὰ Σωφρονίου τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, τὰ παρ' αὐτοῦ μὲν πρὸς Σέργιον τὸν τηνικαῦτα πατριάρχην τυγχάνοντα τῆς βασιλίδος ταύτης καὶ θεοφυλάκτου πόλεως ⟨πεμφθέντα⟩, μὴ προσδεχθέντα δὲ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Σεργίου, ἐν χερσί μοι τυγχάνοντα ἀναγνωσθῆναι, ἐφ' ᾧ διαγνωσθῆναι εἴ τε ὀρθοδόξως ἔχουσιν εἴ τε καὶ οὔ.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Καθ' ἑτέραν ἡ τούτων προκομιδὴ καὶ ἀνάγνωσις γινέσθω.

MT

---

3 βιθυνῶν] βιθύνων T 5 superius = ⟨ἀνωτέρω⟩ om. MT 8 mente propria = ⟨ἰδιαχείρως⟩ om. MT 9 ἑνάτης] θ' T + καὶ οἱ λοιποὶ σὺν αὐτοῖς προσεδέξαντο ὁμοίως MT 11 θεοσεβέστατος] θεοφιλέστατος M 12 accedens = ⟨προσελθών⟩ om. MT 13 τήν τε ὑμετέραν T 13–14 ut legantur = ⟨ἵνα ἀναγινωσκέσθωσαν⟩ om. MT 15 τυγχάνοντα om. M 16 missae sunt = ⟨πεμφθέντα⟩ om. MT 16–17 παρὰ τοῦ αὐτοῦ] παρ' αὐτοῦ T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et subscriptio

Petrus indignus episcopus Nicomediensium metropoleos prouintiae Bithyniae consentiens et permanens in omnibus quae continentur in presenti satisfactionis libello et confessus ut superius continetur, quemadmodum duas naturas ita et duas naturales uoluntates et duas naturales operationes in incarnationis dispensatione unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi ueri dei, et anathemans omnes, qui dicunt unam uoluntatem et unam operationem in deitate eius et humanitate, manu propria subscripsi mense Martio indictionis nona.

Georgius deo amabilis presbiter monachus et apochrisiarius Theodori uenerabilis loci seruatoris sedis Hierusolimorum accedens dixit:

Quaeso pietatem uestram sanctumque et uniuersale concilium, ut legantur sinodica Sophronii uenerabilis memoriae archiepiscopi Hierusolimorum, quae ab ipso quidem ad Sergium tunc temporis patriarcham exsistentem huius regiae et a deo conseruandae urbis missae sunt, nequaquam autem ab eodem susceptа sunt Sergio, quae prae manibus mihi sunt, quo cognoscatur utrum orthodoxa sint an non.

Constantinus piissimus imperator et sanctum concilium dixerunt.

In sequentibus horum prolatio atque lectio proueniat.

VPG C(4)BR MNL K

---

1 et subscriptio om. M 3 nicomediensium] necomediensium V nicomediae CBR metropoleos] metrpoleos V¹ metropoleus CBR micropoleos NL K prouintiae] prouinciae G M K prouincie R NL bithyniae] bithinie V K bythiniae P M bithiae C¹ bitiniae B bicie R bithiniae C²G bithinie N bithimie L 4 permanens C *desin.* (329,10) continentur] contenentur B¹ presenti] presentis L satisfactionis] satisfactiones B²R satisfactionibus N 5 quemadmodum] quaemadmodum P 6 uoluntates] operationes K operationes] operationis V K uoluntates K unius de] uniusdem N 7 dei nostri et R M² anathemans] anatimans B² anathematizans M 9 martio] marcio VP martii L indictionis] indic M indictio N indictione R L K nona] VIIII R NL 11 georgius] gregucius MNL presbiter] praesbiter B presbiter et monachus MN monachus] monacho N apochrisiarius] apochrisarius V apocrisarius B MNL apocristarius R apocristarius G K uenerabilis] uenerabili N 12 hierusolimorum] hyerusolimorum P K hierosolimorum G NL 13 sanctumque] sc̃m quoque V uniuersale] uniuersalem B¹ N legantur] celegantur K sinodica] synodica PG R ML K sinotica B sinodicia N 14 sophronii] sophroni VP soproni G sofronii BR sophornii L memoriae] memeriae G hierusolimorum] hyerusolimorum P K iherosolimorum G hierosolimorum NL quidem] quidaem N 15 patriarcham] patriarchi VP patriarchii G L patriarche N exsistentem] existentem PG R MN K exsistem B¹ 16 missae sunt] misse sunt V B¹ NL K miseruor G mihi] michi G N 17 cognoscatur] cognouscatur V cognoscantur P² 19 dixit et sanctum concilium G dixerunt] dix V ML dixit P BG N 20 prolatio] prolato L¹ proueniat + deo gracias, lege felix VP P² (f. 94ᵛ): SCI PETRI BELUACENSIS

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ
ΠΡΑΞΙΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσπότων Φλαβίων Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου βασιλέως αἰωνίου αὐγούστου καὶ αὐτοκράτορος ἔτους εἰκοστοεβδόμου καὶ μετὰ ὑπατείαν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου πραότητος ἔτους τρισκαιδεκάτου Ἡρακλείου δὲ καὶ Τιβερίου τῶν θεοφυλάκτων αὐτοῦ ἀδελφῶν ἔτους εἰκοστοδευτέρου τῇ εἰκάδι τοῦ Μαρτίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ἑνάτης.

Προκαθημένου τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ θείου παλατίου τῷ οὕτω ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων
Νικήτα τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ μαγίστρου τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων
Θεοδώρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου, κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστρατήγου ⟨τοῦ ἐξερκέτου⟩ Θράκης
Σεργίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου
Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ στρατιωτικοῦ λογοθέτου
Κωνσταντίνου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κουράτωρος τοῦ βασιλικοῦ τῶν Ὁρμίσδου οἴκου
Ἀναστασίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου
Ἰωάννου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κοισίστωρος
Πολυεύκτου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Θωμᾶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Παύλου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δισικητοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν
Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων
Λεοντίου τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομεστίκου τῆς βασιλικῆς τραπέζης.

MTΩ

---

2 πέμπτος | ε' MTO 3 ἐνδεκάτη | ια' MTO 8 εἰκοστοεβδόμου | κβ' O 9 τρισκαιδεκάτου | ιγ' O 10 εἰκοστοδευτέρου | κβ' O 11 ἑνάτης] θ' TO 13 φιλοχρίστου] φιλοχρήστου T 18 exercitus – ⟨τοῦ ἐξερκέτου⟩ om. MTO 26 κοισίστωρος] κυαίστορος T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ACTIO UNDECIMA

In nomine domini et dominatoris Iesu Christi dei et saluatoris nostri imperantibus
a deo coronatis et serenissimis nostris dominis Flabiis Constantino quidem piissimo
et a deo decreto magno principe perpetuo augusto et imperatore anno uicessimo septimo
et post consolatum eius a deo instructe mansuetudinis anno tertio decimo
Heraclio uero atque Tiberio a deo conseruandis eius fratribus anno uicessimo secundo
uicessimo die mensis Martii indictionis nonae.

Presidente eodem piissimo et Christo amabili magno imperatore Constantino in secretario sacri palatii quod cognominatur Trullus et ex iussione eius a deo instructae serenitatis presentibus et audientibus
Niceta glorioso exconsule patritio et magistro imperialium offitiorum
Theodoro glorioso exconsule patritio, comite imperialis obsequii et substratego exercitus Traciae
Sergio glorioso exconsule patritio
Paulo glorioso exconsule patritio
Iuliano glorioso exconsule patritio et militari logothete
Constantino glorioso exconsule patritio et curatore imperialis domus Hormisdae
Anastasio glorioso exconsule patritio et loci seruatore comitis imperialis excubiti
Iohanne glorioso exconsule patritio et questore
Polieucto glorioso exconsule
Thoma glorioso exconsule
Paulo glorioso exconsule et dispositore orientalium prouinciarum
Petro glorioso exconsule
Leontio glorioso exconsule et domestico imperialis mensae.

VPG BR(11) MNL(11) K

---

1 undecima] ..undecima P *ras.* XI B 4 dominatoris] dominatores V christi] christo B dei *om.* VPG et[2] *om.* VPG BR ML nostri *om.* M 5 flabiis] flauiis BG MNL K 5–8 constantino … anno] DAT. BR 6 uicessimo septimo] XX° VIII° G L XXVII MN K 7 consolatum] consulatum G ML consolatu N consolatus K eius *om.* G tertio] tercio PG tertio decimo] tercio X° G XIII MNL K 8 tiberio] tyberio N uicessimo secundo] uicesimo secundo G M K .XXII. NL uicessimo] uicesimo G uicesima M K 9 uicessimo die … nonae *om.* NL martii] marcio V[1] marcii V[2] mār M indictionis] indiction. BR indic M nonae] VIIII. BR nona K 11–409,15 *om.* BR MNL (*adsunt* VPG K) 11 secretario] secraetario P 12 sacri *om.* V] magni G et *om.* V serenitati. V[2] *ras.* 14 niceta] nicheta V exconsule] et console V patritio] patricio PG imperialium] imperialiom V[1] offitiorum] officiorum PG 15 exconsule] et consi V patritio] patricio G comite] comitae P obsequii] obsequi V 16 traciae] trachiae V thraciae PG traciae K 17 patritio] patī V patricio PG 18 paulo … patritio *om.* K patritio] patī V patricio G 19 patricio] patī V patricio G et] ex VP (!) logothete] logotheta G logothetae K 20 patritio] patricio PG hormisdae + paulo glorioso exconsule patritio K (*cf.* 401,18) 21 patritio] patī V patricio P patrio G seruatore] seruatoris G 22 patritio] patī V patricio PG questore] quaestorae P 23 polieucto] polyeuto P polyeucto K exconsule + patī V patrī P patricio G 24 thoma] thomo V exconsule] exconsoli P exconsule + patī V patricio G[1] 25 exconsule] exconsoli P exconsule patī et V 25–26 et … exconsule *om.* G 26 exconsule] exconsoli P 27 leontio] leoni V[1] exconsule] exconsoli P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ βασιλικὸν θέσπισμα συναθροισθείσης ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, τουτέστι
Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος καὶ
Γεωργίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ
Πέτρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ
Γεωργίου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων
Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Πόρτου, Ἀβουνδαντίου ἐπισκόπου πόλεως Πατέρνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου πόλεως Ῥηγίου, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁσίας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ⟨θεοφιλῶν⟩ ἐπισκόπων συνόδου τῶν καὶ δι' οἰκείων ὑπογραφῶν δηλουμένων ἐν τῇ γενομένῃ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κωνσταντῖνον παρ' αὐτῶν ἀναφορᾷ καὶ
Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου ⟨πόλεως⟩ Ῥαβέννης Θεοδώρου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης
Βασιλείου ἐπισκόπου πόλεως Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου
Φιλαλήθους ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἐφέσου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης
Πλάτωνος ἐπισκόπου Ἀγκύρας Γαλατίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Κυζίκου
Μαρίνου ἐπισκόπου Σάρδεων
Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας
Φωτίου ἐπισκόπου Νικαίας
Ἰωάννου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος
Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίδης
Θεοδώρου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς
Ἰουστίνου ἐπισκόπου Τυάνων
Ἀλυπίου ἐπισκόπου Γαγγρῶν
Κυπριανοῦ ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως

MTO

---

7 καὶ *om.* M 14 ἑκατὸν εἴκοσι πέντε] ρκε' TO ⟨θεοφιλῶν⟩ – *venerabilium*] εὐλαβεστάτων MTO 19 Ἰωάννου ... *θεσσαλονίκης om.* O 23 σισινίου | σισινίου O ἐπισκόπου *tit. om.* O *usque ad* 408,6 32 μελιτηνῆς] μελιτήνης T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Conueniente autem et sancto ac uniuersali concilio, quod per imperialem sanctionem congregatum est in hanc a deo conseruandam regiam urbem, id est
Theodoro et Georgio uenerabilibus presbiteris et Iohanne uenerabili diacono locum representantibus sanctissimi ac beatissimi pape antiquae Romae Agathonis et
Georgio uenerabili atque sanctissimo archiepiscopo huius magnisonae Constantinopoleos nouae Romae et
Petro deo amabili presbitero monacho et loci seruatore sedis Alexandriae magnae ciuitatis et
Georgio religioso presbitero monacho et apocrisiario Theodori uenerabili loci seruatore sedis Hierusolimorum
Iohanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternae, Iohanne episcopo ciuitatis Regitane, locum representantibus sancti concilii centum uiginti quinque uenerabilium episcoporum senioris Romae, qui etiam per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pissimum principem Constantinum et
Theodoro religioso presbitero et locum gerenti deo amabilis archiepiscopi Rauennae Theodori
Iohanne episcopo ciuitatis Thessalonice
Basilio episcopo ciuitatis Gortine insule Crete
Philalitho episcopo Cesareae Cappadociae
Theodoro episcopo Ephesi
Sisinnio episcopo Heracliae Thraciae
Platone episcopo Ancyre Galatiae
Georgio episcopo Cizici
Marino episcopo Sardensi
Petro episcopo Nicomediae
Photio episcopo Nicaea(e)
Iohanne episcopo Calcedone
Iohanne episcopo Sidis
Theodoro episcopo Melitinae
Iustino episcopo Tyanorum
Alypio episcopo Gangrensi
Cypriano episcopo Claudiupoleos

VPG K

---

1 ac] atque K 3 uenerabili] uenerabile V 5 uenerabili ... archi] P² *marg.* constantinopoleos] constantinupoleos P 7–9 loci ... monacho et *om.* VPG 9 theodori] theodoro P uenerabili] uenerabilis K 10 hierusolimorum] hierosolimorum G 11 abundantio] habundantio G paternae V² *add.* 12 regitane] reginate V 12–13 centum uiginti quinque] centum XXV G 13 episcoporum] episcoporis VP *om.* G proprias] propriam VP subscriptiones] subscriptionis V 14 declarantur] derantur V 15 religioso] religiosso G K 16 theodori] et theodoro K 17 thessalonice] thessalonice V thesalo.nicae P¹ *ras.* thessalinicae G thessalonicae K 18 gortine] gortynae P¹ 19 philalitho] phylarus V philarhus P pilaro G philalithus K cesareae] cessareae VP cesaree K cappadociae] capadociae G 20 ephesi] ephesis V 21 sisinnio] sinnio P thraciae] trachiae P traciae K 22 ancyre] ancire G anquirae K galatiae] galaciae K 23 cizici] cyalici VPG (z-al) 24 sardensi] sarmensi VPG (d-n) 25 nicomediae] nichomediae G 26 nicaea(e)] nicaea VP nicea G K 27 iohanne] iohanum V calcedone] chalcedone V 28 iohanne] iohonne V sidis] sydis PG 29 melitinae] meleteme VPG 30 tyanorum] tianoruti G K 31 alypio] alupio VPG alipio K gangrensi] grangrensi V gangensi P¹ gangreensis K 32 cypriano] cipriano K claudiupoleos] claudiopoleos P claudicipoleos G (u-ci)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Πολυεύκτου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Σταυρουπόλεως Καρίας
Τιβερίου ἐπισκόπου Λαοδικείας Φρυγίας
Κοσμᾶ ἐπισκόπου Συνάδων
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Πισιδίας
Θεοπέμπτου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως ἤτοι Μωκισσοῦ
Ἰωάννου ἐπισκόπου Πέργης
Ἰσιδώρου ἐπισκόπου Ῥόδου
Σισινίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ
Μακροβίου ἐπισκόπου Σελευκείας Ἰσαυρίας
Γεωργίου ἐπισκόπου Βυζίης Θράκης
Ζαχαρίου ἐπισκόπου Λεοντοπόλεως Ἰσαυρίας
Γρηγορίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης
Γεωργίου ἐπισκόπου Μιλήτου
Σεργίου ἐπισκόπου Σηλυβρίας
Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μεθύμνης
Θεογνίου ἐπισκόπου Κίου
Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Εὐχαΐτων
Πέτρου ἐπισκόπου Μεσημβρίας
Πέτρου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως Θράκης
Ἰωάννου ἐπισκόπου Νύσσης
Θεοδώρου ἐπισκόπου τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν
Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν
Ζωΐτου ἐπισκόπου Χριστουπόλεως Ἀσίας
Πατρικίου ἐπισκόπου Μαγνησίας
Ἀντωνίου ἐπισκόπου Ὑπαίπων
Θεοδώρου ἐπισκόπου Περγάμου
Γενεσίου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως
Πλάτωνος ἐπισκόπου Κίννης
Στεφάνου ἐπισκόπου Βιρινουπόλεως

ΜΤΟ

---

6 μωκισσοῦ] μωκίσου O 12 – 13 γεωργίου ... Ἰσαυρίας M *add. marg.* 12 βυζίης] βιζύης T 13 λεοντοπόλεως] λεοντουπόλεως M 15 – 19 θεογνίου ... ἐπιφανίου ... γεωργίου ... σεργίου ... ἀνδρέου *transp.* M 15 γεωργίου ... μιλήτου *om.* O 20 πέτρου ... μεσημβρίας *om.* O 23 τῶν *om.* M 24 καμουλιανῶν] καμουλιάνων T 25 ζωΐτου] ζωητοῦ TO 27 ἀντωνίου ... ὑπαίπων *om.* O 28 περγάμου] περγάμων MO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Polieucto episcopo Miron Lyciae
Theodoro episcopo Staurupoleos Cariae
Tiberio episcopo Laodicie Frigiae
Cosma episcopo Sinnadorum
Stephano episcopo Antiochiae Pisidiae
Theopempto episcopo Iustinianupoleos qui et Mucissu
Iohanne episcopo Pergis
Hysidoro episcopo Rodi
Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrigiae
Theodoro episcopo Tarsensi
Macrobio episcopo Seleutiae Hisauriae
Georgio episcopo Uizies Traciae
Zacharia episcopo Leontopoleos Isauriae
Gregorio episcopo Mitylene
Georgio episcopo Mileti
Sergio episcopo Silimbriae
Andrea episcopo Metimnae
Theognio episcopo Cii
Epiphanio episcopo Eucaitorum
Petro episcopo Mesembriae
Petro episcopo Sozopoleos Thraciae
Iohanne episcopo Nissae
Theodoro episcopo Imperialium Thermarum
Georgio episcopo Camulianorum
Zoito episcopo Christupoleos Asiae
Patritio episcopo Magnisiae
Antonio episcopo Hypeporum
Theodoro episcopo Pergami
Genesio episcopo Anastasiupoleos
Platone episcopo Cinnis
Stephano episcopo Berinupoleos

VPG K

1 lyciae] luciae VPG liciae K 2 staurupoleos | staueropoleos P K taurupoleos G 3 tiberio | theberio V laodicie | laudiciae G: K 4 sinnadorum] sinoandri G 5 stephano] sthephano P episcopo | epīs P pisidiae | pissidae G 6 theopempto | theotempto P (p-t) theophempto G iustinianupoleos] iustinianopoleos G iustinianopoleos K mucissu | munssu V¹ mutissu V² 8 hysidoro] hesidoro G isidoro K rodi] radis G 9 sisinnio | sisinno V¹ hierapoleos | hyerapoleos P phrigiae] frigiae K 10 theodoro | theo.doro V² rrs. tarsensi | tharsensi V 11 seleutiae] seleuticie V seleutiae P seleuciae K hisauriae | hysauriae P hissauriae G (s-r, a-ci) 12 uizies (βυζίης)] bysziaes VP bysziaes G traciae | traziae G 13 leontopoleos | leontipoleos V² lentopoleos K isauriae] ysauriae G hisauriae K 14 gregorio] grigorio P georgio G mitylene | mitulene VP mytulenae G mitilenae K 15 mileti | meleti V 16 sergio episcopo] sergiepo P 17–20 andrea ... mesembriae om. G 17 metimnae | methimnae K 19 epiphanio] piphanio VPG 21 sozopoleos] scopoleos G thraciae | thrachie V traciae P K 22 nissae] nysae G nisse K 24 episcopo] epi P 25 zoito] aloito VG aloite P (z-al) christupoleos | christopoleos K asiae | asyae G 26 patritio] patricio PG magnisiae] magnisi V 27 antonio] antoncio K² hypeporum] ypeporum K 29 anastasiupoleos | anastasiopoleos G K 31 berinupoleos | berionipoleos V² uerinopoleos K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἀνδρέου ἐπισκόπου Μυλέων
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μιλητουπόλεως
Ἰωάννου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Πραινέτου
Ἰωάννου ἐπισκόπου τοῦ Δασκυλίου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἰουστινιανουπόλεως Γόρδου
Μηνᾶ ἐπισκόπου Καραλίας Παμφιλίας
Καλλινίκου ἐπισκόπου Κολωνείας Ἀρμενίας
Θεοδώρου ἐπισκόπου Βερίσσης
Τιβερίου ἐπισκόπου Ἀμισσοῦ
Σεργίου ἐπισκόπου Σινώπης
Γεωργίου ἐπισκόπου Ἰουνοπόλεως
Στεφάνου ἐπισκόπου Ἡρακλείας Πόντου
Λογγίνου ἐπισκόπου Τίου
Δομετίου ἐπισκόπου Πλουσιάδος
Γεωργίου ἐπισκόπου Κρατίας
Πλάτωνος ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως
Σολομῶνος ἐπισκόπου Κλανέου
Γεωργίου ἐπισκόπου Κώου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐρίζων
Ἰωάννου ἐπισκόπου Μύνδου
Πατρικίου ἐπισκόπου Ἱλαύζων
Πέτρου ἐπισκόπου Ἀππίας
Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Νακωλείας
Δομετίου ἐπισκόπου Πρυμνισσοῦ
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Βαράτης
Θεοδοσίου ἐπισκόπου Ψιβίλων
Παύλου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως Πισιδίας
Πλουσιανοῦ ἐπισκόπου τοῦ Συλλέου
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ναυζιανζοῦ
Δημητρίου ἐπισκόπου Τίνου

MTO

---

4 πραινέτου] πρενέτου O 7 καραλίας] καραλλίας T παμφιλίας] παμφυλίας O 10 ἀμισσοῦ] ἀμισσοῦ M ἀμίσου T ἀμισοῦ O 11 σεργίου] γεωργίου M 12 Ἰουνοπόλεως] Ἰωνουπόλεως M 18 – 19 κλανέου γεωργίου ἐπισκόπου ἐρίζων γεωργίου MTO 20 Ἰωάννου ... ἐρίζων om. MTO 24 νακωλείας] νακολίας MT 25 πρυμνισσοῦ] πριμνισσοῦ M πρυμνήσου T πριμνησοῦ O 26 βαράτης] βράτης M 27 ψιβίλων] ψιβίλλων M ψιβήλων O 29 συλλέου] συλλαίου O 30 ναυζιανζοῦ] ναζιανζοῦ MO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Andrea episcopo Mnizi
Iohanne episcopo Meletupoleos
Iohanne episcopo Philadelphiae
Theodoro episcopo Praeneti
Iohanne episcopo Dascilii
Theodoro episcopo Iustinianupoleos Gordi
Menna episcopo Caraliae Pamphiliae
Callinico episcopo Coloniae Armeniae
Theodoro episcopo Berissae
Tyberio episcopo Ammissu
Sergio episcopo Sinopis
Georgio episcopo Iunopoleos
Stephano episcopo Heracliae Ponti
Longino episcopo Tii
Dometio episcopo Plusiados
Georgio episcopo Cratias
Platone episcopo Hadrianupoleos
Salomone episcopo Clanei
Georgio episcopo Coensi
Iohanne episcopo Erizorum
Iohanne episcopo Myndi
Patritio episcopo Eluzorum
Petro episcopo Appiae
Alexandro episcopo Nacoliae
Dometio episcopo Prim⟨n⟩issu
Constantino episcopo Barattis
Theodosio episcopo Psi⟨b⟩ilorum
Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiae
Plusiano episcopo Syllei
Theodoro episcopo Nanzianzu
Demetrio episcopo Tini

VPC K

1 andrea | andree V mnizi (μνίζου) | minizi VP minuzi G 2 meletupoleos | melotupoleos K 3 philadelphiae | philadelfia V philadelfiae P 4 praeneti | preneti V K 5 dascilii | dasdilii V dasdylii P dascali G uiscilii K 6 episcopo | epī VP K iustinianupoleos | iustinianopoleos V K gordi | gurdi K 7 menna | memna V mena K episcopo | epī VP pamphiliae | phamphilie V pampiliae PG 8 callinico | calliui V¹ callinici V² calinico K 9 berissae | uerissae K 10 tyberio | tiberio P ammissu | amissu PG amissum K 11 episcopo | epī P¹ sinopis | synophis V synopis G 14 longino | longno P¹ 15 episcopo | pī V epi P plusiados | plosiados P 16 cratias | cradias VPG 17 hadrianupoleos | hadrianopoleos V adrianopoleos K 18 salomone | salomon V solomon P clanei | claniae G 19 episcopo | epis VP 20 erizorum | erigorum G (z-g) 21 myndi | mindi V 22 patritio | patriciu PG eluzorum (ἐλουζόων) | elyzorum VG elizorum P 25 prim⟨n⟩issu | primissu V K prymissu P pyrmissu G 26 barattis | barrattis G 27 psi⟨b⟩ilorum | psiphylorum V psiphilorum P K psyphilorum G (b-p) 28 sozopoleos | sotopholeos V sosopholeos G¹ sozopholeos G² pisidiae | pysidiae VP pissidae G psidiae K 29 plusiano | pluziano VPG (s-r) plusimo K syllei | cisellei V cisillei P cyselli G 30 episcopo | epi V K epī P nanzianzu | nannaliaualo VP nannalianalii G (z-al) nazianzu K 31 demetrio | dometio G¹ dometio G²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Στεφάνου ἐπισκόπου Πάρου
Γρηγορίου ἐπισκόπου Καντάνου
Ἰωάννου ἐπισκόπου Λάππης
Εὐλαλίου ἐπισκόπου Ζηνωνουπόλεως
Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ
Θεοδώρου ἐπισκόπου Ὄλβης
Θεοφάνους πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Σικελίᾳ εὐαγοῦς μοναστηρίου ἐπιλεγομένου Βαΐων
Γεωργίου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ μονῆς τῶν Ῥενάτης διακειμένης ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ
Κώνωνος καὶ Στεφάνου πρεσβυτέρων καὶ μοναχῶν μονῆς ἐπιλεγομένης Δόμου Ἀρσικίας διακειμένης ὡσαύτως κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην.

Καθεσθέντων τε τῶν ἐνδοξοτάτων πατρικίων καὶ ὑπάτων καὶ πάντων τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλῶν ἐπισκόπων κατὰ τάξιν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Τρούλλου σεκρέτῳ, προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελίων, Κωνσταντῖνος ὁ θεοσεβέστατος ἀρχιδιάκονος τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πριμμικήριος τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως Γεωργίου εἶπεν·

Διακρίνειν εἰωθυῖα τοὺς τὰ ὀρθὰ φρονοῦντας καὶ κηρύσσοντας δόγματα ἐκ τῶν μὴ ἀληθῶς ὁμολογούντων τὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἥ τε ὑμετέρα εὐσεβὴς γαλήνη καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ὑμῶν σύνοδος ἐν εἰδήσει τυγχάνει, ὡς κατὰ τὴν προλαβοῦσαν πρᾶξιν Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος Θεοδώρου τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων προσελθὼν ᾔτησε τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἁγίαν ὑμῶν σύνοδον τὰ συνοδικὰ γράμματα Σωφρονίου τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως προενεχθῆναι εἰς μέσον καὶ ἀναγνωσθῆναι καὶ τὴν τούτων λαβεῖν ὑμᾶς εἴδησιν καὶ κρῖναι, εἴ γε ὀρθόδοξα καθεστήκασι, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

MTO

---

12 καντάνου] κατάνου M καντάνων O 4 ζηνωνουπόλεως] ζηνουπόλεως MO 5 δαλισανδοῦ] δαλισάνδων T 7 εὐαγοῦς om. O 14 τε] δὲ O πάντων om. O 15 κατὰ τάξιν] κατ' ἀξίαν M 17 ἀρχιδιάκονος (sec. Agathonem, a. 713?) = diaconus (a. 681) 21 τῆς οἰκονομίας om. O 27 Ἱεροσολυμιτῶν] Ἱροσολυμήτων T 28 ὑμᾶς] ἡμᾶς O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Stephano episcopo Pari
Gregorio episcopo Cantanensi
Iohanne episcopo Lappis
Eulalio episcopo Zenonupoleos
Constantino episcopo Dalisandi
Theodoro episcopo Olbis
Theophano presbitero et abbate uenerabilis monasterii qui cognominatur Baiorum quod est in Sicilia
Georgio presbitero monacho monasterii Renati positi apud antiquam Romam
Conone et Stephano presbiteris et monachis monasterii quod cognominatur Domus Arsicia similiter ⟨po⟩siti apud antiquam Romam.

Residentibus quoque gloriosis patriciis et consulibus et omnibus uenerabilibus et deo amabilibus episcopis secundum ordinem in eodem secretario Trulli, praepositis in medio sacrosanctis ⟨et intemeratis⟩ Christi dei nostri euangeliis, Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctissimae dei ⟨catholicae et apostolicae magnae⟩ ecclesiae et primicerius deo amabilium notariorum sanctissimi patriarchae huius a deo conseruandae regiae urbis Georgii dixit:

Discernere solens eos, qui recta sentiunt et praedicant dogmata, ab his, qui non uere confitentur, quae super dispensationem sunt Christi ueri dei nostri, qui unus est de sancta trinitate, tam uestra piissima serenitas quamque sanctum et uniuersale uestrum concilium cognitionem habet, quod in praeterita actione Georgius religiosus presbiter monachus et apocrisiarius Theodori sanctissimi loci seruatoris sedis Hierusolimorum supplicans petiit uestram pietatem et sanctum uestrum concilium, ut synodica Sophronii uenerabilis memoriae quondam archiepiscopi Hierusolimitanae ciuitatis profereretur ad medium atque legeretur ⟨et⟩ eorum scientiam habeatis et iudicetis, si orthodoxa existunt, et suggerimus ad quod placuerit.

VPG BR(23) MNL(23) K

---

2 gregorio] georgio G cantanensi] catanensis G¹ cantanensis G² 4 eulalio] elilalio V zenonupoleos] zinonopoleos K 6 episcopo] epi VP 7 theophano] theophanes V theophanos P theophanus K¹ theophanens K¹ qui] quod V 9 monacho] monaco K 10–11 conone … romam *om.* G 10 conone] canone VP monachis] monacis K arsicia] arsitia V arcia P² 11 ⟨po⟩siti *cf.* 409,9 13 residentibus] resedentibus B desidentibus N gloriosis] gloriosissimis BR patriciis] parritiis K consulibus] consolibus B¹ 14 praepositis] propositis V 15 καὶ ἀχράντων = ⟨et intemeratis⟩ *om.* VPG BR MNL K dei] domini VPG euangeliis] euangelii G 16 diaconus] diacono N καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μεγάλης = ⟨catholicae et apostolicae magnae⟩ *om.* VPG BR MNL K ecclesiae] exclesiae G² 17 primicerius] primicaerius P primicirius B¹ amabilium *om.* K 18 georgii *om.* K 19 solens] solet M eos *del.* M 20 confitentur] confiterur N dispensationem] dispensatione P BR MNL unus] unius N 21 serenitas] serenatas VG serenetas P quamque] quamqueque K¹ sanctum] sanctam B² uniuersale] uniuersali V uniuersalem N uestrum] uestri VPG 22 quod] que L in praeterita] impreterita P actione] accione V religiosus] religiosus ML K religioso N presbiter et monachus MNL monachus] manachus P monacho N 23 apocrisiarius] apocrisarius V BR MNL (22-2) hierusolimorum] hierosolimorum G N supplicans] subplicans B 24 synodica] sinodica B sinidicta N sophronii] suphronii VPG sofronii BR uenerabilis] uenerabili N 25 quondam] quendam N hierusolimitanae] hyerusolimitanae P hierusolimit B² hierosolimitanae G NL K profereretur] proferreretur B proferetur R proferetur G N profer.retur M *ras.* propheretur L 26 καὶ = ⟨et⟩] ut BRG, *om.* VP MNL K orthodoxa] orthodoxam B¹ ortodoxam R existunt] exsistunt B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·
Ἀναγινωσκέσθω τὰ ἤδη πραχθέντα.
Καὶ ἀνεγνώσθησαν.
Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·
Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ὁσιωτάτου τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων τῶν ἐπιμνησθέντων παρ' αὐτοῦ συνοδικῶν Σωφρονίου τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων κατὰ τὰ αἰτηθέντα παρ' αὐτοῦ τὴν προκομιδὴν ποιησάτω καὶ ἡ τούτων ἀνάγνωσις γινέσθω.
Καὶ προεκομίσθη βιβλίον ἔχον τὰ συνοδικὰ τοῦ αὐτοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Σωφρονίου, ὅπερ λαβὼν Ἀγάθων ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως ἀνέγνω ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως·

Δεσπότῃ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Σεργίῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος ἀχρεῖος δοῦλος τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλεως.

Βαβαί, βαβαί, παμμακάριστοι, πῶς μοι φίλον νῦν τὸ ἡσύχιον καὶ πολὺ τοῦ πρὶν προσφιλέστερον, ἀφ' οὗπερ ἐξ ἡσυχίας ἀπράγμονος εἰς πραγμάτων τύρβην ἐλήλυθα καὶ χερσαίοις τισὶ καταντλοῦμαι τοῖς κύμασι· βαβαί, βαβαί, θεοτίμητοι, πῶς μοι νῦν ἠδὺ τὸ ἐλάχιστον καὶ τοῦ πρὶν σὺ μετρίως ἡδύτερον, ἀφ' οὗπερ ἐκ κοπρίας καὶ γῆς καὶ ἀφάτου καὶ πολλῆς ταπεινότητος εἰς θῶκον ἱεραρχικὸν ἀνελήλυθα καὶ πολὺν ὁρῶ συνεζευγμένον τὸν κλύδωνα καὶ τῷ κλύδωνι παρομαρτοῦντα τὸν κίνδυνον· οὐχ οὕτω γὰρ ἥδιστα καθορᾶται τὰ ἥδιστα πρὸ τῆς τῶν ἀηδῶν πείρας καὶ γνώσεως, ὡς ὅταν

---

15 – 494,9 Epistula synodica Sophronii archiep. Hieros.

MTO LPV(17) A(13) K(13)

2 – 4 ἀναγινωσκέσθω … εἶπον om. M 5 μοναχὸς om. O 12 ταύτης om. M 13 – 15 δεσπότῃ … πόλεως om. LPV 13 τὰ πάντα | πάντων MTO τῷ τὰ πάντων K (*cf.* Mansi XI 576 D 12) μακαριωτάτῳ] μακαρίῳ MT 17 (A F) (*cf.* 418,6) τὸ] τὸν I. K *corr.* 18 τύρβην] τύρβη L ταραχὴν L *marg.* 19 χερσαίοις] χερσαῖος L χερσαίοις A τισι | τισὶν L κύμασι | κύμασιν L A βαβαί[1] om. F 20 πρὶν | πρώην F 21 θῶκον] θόκον L A θρόνον V *marg.* 21 – 22 ὁρῶ καὶ συνεζευγμένον M 22 παρομαρτοῦντα | παρωμαρτοῦντα L 23 καθορᾶται τὰ ἥδιστα om. L τῆς τῶν | F ὡς ὅταν | οἷα F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Constantinus piissimus imperator et sanctum concilium dixerunt:

Relegantur quae dudum gesta sunt.

Et relecta sunt.

Constantinus piissimus imperator et sanctum concilium dixerunt:

Georgius religiosus presbiter monachus et aprocrisiarius uenerabilis loci seruatoris sedis Hierusolimorum, quorum meminit synodicorum Sophronii quondam archiepiscopi Hierusolimorum secundum eius petitionem prolationem faciat eorumque lectio proueniat.

Et prolatus est liber habens synodica eiusdem uenerabilis memoriae Sophronii, quem accipiens Agatho religiosus lector et notarius sanctissimi archiepiscopi huius a deo conseruandae regiae urbis relegit ita continentem in uerbis:

Domino in omnibus sanctissimo ac beatissimo fratri et consacerdoti Sergio archiepiscopo et patriarchae Constantinopoleos Sophronius inutilis seruus sanctae Christi dei nostri ciuitatis.

Papae, papae, beatissimi, quam mihi nunc amabilis qui⟨es⟩ est et multo quam pridem amabilior, ex quo de incurioso silentio in causarum turbam decidi et terrenis quibusdam fluctibus opprimor! papae, papae, deo honorabiles, quam nunc suauis est mihi pusillitas et non mediocriter quam pridem suauior, ex quo de stercore et humo et ineffabili nimiaque penuria ad solium pontificalem ascendi et multum cerno fluctum coniungi et fluctui assecula esse periculum! non enim ita esse suauia conspiciuntur suauia ante

---

VPG BR MNL K

1–2 constantinus … sunt P^1 *add. marg.* 2 imperator piissimus VP^1G 2 relegantur | neglegantur V (r-n) quae dudum gesta sunt relegantur K 4 constantinus | constantinos P imperator piissimus VP 5 religiosus | religiosus G ML K religioso N presbiter et monachus NL monachus | monacho N apocrisiarius | apocrisarius V BR MNL apochrisiarius P uenerabilis | uenerabili N loci | locis V B 6 hierosolimorum | hirosolimorum G hierosolimorum NL synodicorum | sinodicorum P B L synodociorum N sophronii | suphronii V sofronii BR archiepiscopi | archiepiscopis VP 6–7 hierusolimorum | hyerusolimorum P M hierosolimorum G NL 7 petitionem | peticionem VG prolationem | prolacione V prolatione PG prolationem eorum quae faciat VP faciat | fatiat VG facit N 8 prolatus | prelatus K synodica | sinidica P^1 sinodica P^2 B sinodiciam N uenerabilis | uenerabili N sophronii | sofronii BR 9 agatho | agato L agatus K religiosus | religiosus RG ML K religioso N notarius | notario N 10 continentem | contenentem B^1 12 liber quem scripsit sophronius archiepiscopus hierosolimorum L *marg.* 12–13 ac … et *om.* P 12 ac beatissimo *om.* K fratri sanctissimo et V^1P sergio *om.* G 12–13 archiepiscopo | archiepiscopi G epoarchi N 13 constantinopoleos | constantinopoleus BR sophronius | sophonius VP soprhonius G sofronius BR sopronius K inutilis | in..utilis K *ras.* christi | spe B^1 14 ciuitatis + mihi nunc amabilis P^1 *marg.* 16 papae^1 … beatissimi | papa. beatissime B *ras.* mihi … amabilis *om.* P mihi | michi G N τὸ ἡσύχιον = qui⟨es⟩ est | qui est VI^2 MN K *om.* L est BRG (q-curtail.) pridem | per idem V 17 incurioso | quodam curioso R silentio | sylentio N turbam | turba N 18 opprimor | obprimor B opprimor R papae^2 *om.* BR honorabiles | honorales VP honorabilis BRG onorabiles K est *om.* L mihi | michi N 19 pusillitas | posillitas VP pussillitas G pridem | per idem V pri….dem P *ras.* ɲdem G suauior | suabior N ex | er G de stercore | extorcore I^2 humo | homo NL et^1 *om.* BR 20 ναπηνότητος = penuria (humilitudo – ἁνδεια) solium | solum BR N et^2 *om.* BR multum | multumque me BRG fluctum coniungi | fluctuum contingi BRG coniungi | coniugi N 21 fluctui *om.* BRG assecula | adsula VPG N K ad saecula B assaeculam M as secula L periculum | pericula L conspiciuntur | conspiliuntur G suauia *om.* G suabia N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

μετὰ πεῖραν καὶ ἔφοδον τῶν λυπηρῶν καταφαίνεται. οὕτως ὑγεία τοῖς μεθ' ὑγείαν νοσοῦσι τρισπόθητος, οὕτω γαλήνη τοῖς μετὰ γαλήνην χειμαζομένοις ἐπίχαρτος, οὕτω πλοῦτος τοῖς μετὰ πλοῦτον πενομένοις ἐράσμιος, καὶ πάντα τις οὕτως ἂν ἴδοι τυγχάνοντα, αὐτὰ μὲν ὄντα καὶ μένοντα φυσικῇ καὶ οὐσιώδει ποιότητι, ὁποῖαπερ καὶ πρὸ τῆς τῶν ἐναντίων πείρας ἐφαίνετο, κομψότερα δὲ μετὰ τὴν τούτων γνῶσιν γινόμενα καὶ τοῖς αὐτὰ δεδεγμένοις πολὺ τιμιώτερα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παθεινότερα καὶ τερπνότερα. καὶ τοῦτο ἡμῖν Ἰὼβ ὁ ἀοίδιμος συμψηφιεῖται λαμπρότατα διὰ πείρας ἑκατέρων γενόμενος καὶ τὰς ψήφους ὀρθὰς ὁριζόμενος, καὶ δίκαιος ἂν εἴη κριτὴς τῶν λεγομένων ἡμῖν προερχόμενος καὶ κρίσιν ὁρίζων ἀπροσκλινῆ καὶ ἀδέκαστον. τί οὖν ἐκεῖνος ὁ ἀθλητὴς φησιν ὁ ἀδάμαστος ἰδὼν τῶν παθῶν τὴν μετάβλησιν καὶ τῶν λυπούντων ἐλθὼν εἰς ἐπίκλυσιν; *τίς ἂν με θείη κατὰ μῆνα ἔμπροσθεν ἡμερῶν, ὧν με ὁ θεὸς ἐφύλαξεν; ὡς ὅτε ἠῦγει ὁ λύχνος αὐτοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς μου, ὅτε τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει· ὅτε ἦμην ἐπιβρίθων ὁδοῖς, ὅτε ὁ κύριος ἐπισκοπὴν ἐποιεῖτο τοῦ οἴκου μου· ὅτε ἦμην ὑλώδης λίαν κύκλῳ δέ μου οἱ παῖδες· ὅτε ἐχέοντό μου αἱ ὁδοὶ βουτύρῳ, τὰ δὲ ὄρη μου ἐχέοντο γάλακτι· ὅτε ἐξεπορευόμην ὀρθρίος ἐν πόλει, ἐν δὲ πλατείαις ἐτίθετό μου ὁ δίφρος. ἰδόντες με νεανίσκοι ἐκρύβησαν, πρεσβῦται δὲ ἐπανέστησαν· ἄρχοι δὲ ἐπαύσαντο λαλοῦντες δάκτυλον ἐπιθέντες ἐπὶ στόματι, οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐμακάρισάν με.* οὐκοῦν εἰκότως κἀγώ, μακαριώτατοι, σὺν Ἰὼβ τῷ πεντάθλῳ βοήσομαι τῶν πάλαι μοι προσόντων καλῶν τῇ μνήμῃ βαλλόμενος· γαληνὸς τοῦτο βίος ἦν καὶ ἡσύχιος καὶ ταπεινότης οὐδένα γινώσκουσα κλύδωνα. *τίς ἂν με θείη κατὰ μῆνα ἔμπροσθεν ἡμερῶν, ὧν με ὁ θεὸς ἐφύλαττεν ἀθλιπτον; ὡς ὅτε ἠῦγει ὁ λύχνος σὺτοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς μου* εἰρηναίαν βιοῦντος ζωὴν καὶ ἀκύμαντον,

10 – 17 Iob 29,2 – 10 20 – 414,1 Iob 29,2 – 3

MTO LFV A K

1 μετὰ τὴν πεῖραν τε καὶ F καταφαίνεται] καταφήνηται A ὑγεία] ὑγιᾶ T ὑγιεία A μεθ'] μετ' T μετὰ LFV A ὑγείαν νοσοῦσιν] ὑγείαν νοσοῦσιν A 2 οὕτω¹] οὕτως M οὕτω²] οὕτως M 3 ἂν οὕτως M ἴδοι] εἶδοι T L A αὐτὰ] ταῦτα F 4 μὲν ὄντα] μένοντα O K φυσικῇ τε καὶ F ὁποῖαπερ] ὅποι ἅπερ A 5 ἐφαίνετο] ἐφένετο A γινόμενα] γιγνόμενα T F 6 τερπνότερα] κομψότερα O (*cf.* 411,5) 7 συμψηφιεῖται] συμφηφιεῖται M 8 ὀρθὰς] ὀρθῶς K ὁριζόμενος] ὁ ὁριζόμενος T δίκαιος] δικαίως K 9 ἀπροσκλινῆ] ἀπροσκλινεῖ A ὁ *om.* F φησὶν ἐκεῖνος ὁ ἀθλητὴς K ὁ ἀθλητὴς ἐκεῖνος φησὶν A 10 ἰδὼν τῶν = aspiciens] τῶν ἡδόντων MTO FV A τῶν ἡδωντων L ἡδῶν τῶν K μετάβλησιν] μετάβασιν V¹ A τίς] τί K 11 ἡμερῶν ἔμπροσθεν O F ἐφύλαξεν] ἐφύλαττεν LFV A 12 ἐν σκότει ὅτε ἦμην *om.* L 13 ἐποιεῖτο] ἐποιῆτο L ὑλώδης] ὑδώδης V *marg.* 14 παῖδες] πόδες K ἐχέοντό μου *om.* F ὁδοὶ μου βουτύρῳ LF (ὁδὸς μου F) βουτύρῳ] τυρῷ F 15 πόλει] πύλῃ LV A πύλαις F (portam Vulg.) ἐν δὲ πλατείαις] ἐν δὲ πλατιαῖς M ἐκ δὲ πλατείας L ὁ δίφρος] ὁ θρόνος L *marg.* ἰδόντες δέ με F 16 ἐπανέστησαν] ἐπι ἀνέστησαν M ἐξανέστησαν F δὲ *om.* M 16 – 17 ἐπιθέντες] θέντες F 17 ἐπὶ τῷ στόματι L στόματι] στόματος F¹ ἀκούσαντές μου ἐμακάρισαν FV A 17 – 18 μακαριώτατοι] τρισμακάριστοι F 18 πάλαι] πάλιν L 19 γαληνὸς δὲ ταῦτα F 20 ἡμερῶν ἔμπροσθεν O ἀθλιπτον] ἀθλιβον O K ἀθλήπτου A 21 ὡς *om.* F A ἠῦγει] ἔλαμψεν L *marg.* αὐτοῦ *om.* K ἀκύμαντον] ἀκοίμαντον A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

insuauiorum experimentum atque notitiam, sic ut post experimentum et incursum apparent tristitiae, sic salus his, qui post salutem egrotant, ter optabilis, sic tranquillitas his, qui post tranquillitatem fluctuantur, gratissima, sic diuitiae his, qui post diuitias egent, amabilis, et omnia quis ita considerauit existere? et ipsa sunt quidem ac permanent naturali atque essentiali qualitate, qualia dumtaxat et ante experimentum contrariorum parebant, meliora tamen post horum efficiuntur scientiam eaque sustinentibus multo pretiosiora sunt nec non et iocundiora et desiderabiliora sunt. et hoc nobiscum Iob laudabilis promulgat splendidissime utrumque experimentum accipiens ac ⟨sententias rectas⟩ definiens meritoque iudex in his, quae a nobis dicuntur, progreditur sententiamque indecliuem et immunificam statuet. quid ergo ait ille decertator indomitus mutationem passionum aspiciens et in aestuationem angentium ueniens? *quis putas me constituet in mense dierum ⟨anteriorum⟩, quibus me deus tuebatur? quando lucerna eius super caput meum splendebat, quando lumine eius gradiebar in tenebris, quando eram in itineribus laetus, quando dominus inspiciebat tabernaculum meum, quando eram opulentus nimis et in circuitu meo pueri mei, quando affluebant uiae meae botyro, montes autem mei fluebant lacte, quando progrediebar diluculo in ciuitate et in plateis sedes mea ponebatur. uidentes me iuniores abscondebantur, seniores uero assurgebant, maiores natu autem silebant loquentes digitum ori suo inponentes, audientes uero beatificabant me.* ergo merito ego etiam, beatissimi, cum Iob quinquies uictori clamabo memoria pristinorum bonorum, quae mihi aderat, prosternatus; tranquilla haec uita fuerat cum silentio et nullam fluctuationem agnoscens pauperies. *quis putas me constituet in mense dierum anteriorum, quibus me deus* absque tribulatione *seruabat? quando fulgebat lucerna eius super caput meum*

VPG BR(11) MNL K

1 insuauiorum | suauiorum RG insuabiorum N experimentum¹ | sperimentum L notitiam | noticiam G M ὡς ὅτεν = sic ut ut ... post P² *ras.* (dum?) post V² *add.* experimentum¹ | ex*e*rimentum P² *ras.* 2 tristitiae | tristitia V tristiciae P R tristia G sic | sicut B egrotant ter | egroranter V B¹ aegroranter P egroranter B²R egrotant ner K optabilis | obtabilis P 3 fluctuantur | fluctuatur N gratissima | grauissima V post diuitias egent | segent L 4 amabilis | amabiles B²G² M² quis | qui G considerauit | considerabit BR K existere | exsistere L et² *om.* B 5 essentiali | esentiali V ὁποίοπερ = qualia dumtaxat et ante | errante N parebant | perebant V¹ 6 sustinentibus | substinentibus K (δεξεγμένοις) pretiosiora | preciosiora V praetiosiora B pretiora N 7 nec ... sunt *om.* N iocundiora | cum diara V condiora P¹ desiderabiliora | desiderabilio P²³ hoc | aut VP¹ R ac *om.* VP¹ MNL K τὰς ψήφους ὀρθὰς = ⟨sententias rectas⟩ *om.* VPG BR MNL K 8–9 definiens | defenicns V diffeniens M deficiens L 9 iudex | iudes G¹ 9 V² *add.* sententiamque | sententiaque G scientiamque K indecliuem | deinde diuem N 10 immunificam | immunificam ML quid | cui R ait | atque M 11 NL decertator | decertatur V derestator R cerrator M¹ de creatore K mutationem | motationem M 11 et M *add.* in aestuationem | inlaestuationem N in extuationem L angentium | agentium G ueniens | ueniciens N putas | putat B¹ 11–417,8 in mense – uiolaretur *om.* R 12 dierum | dictum L ⟨anteriorum⟩, *cf.* 413,21, *om.* VPG B MNL K caput | capud VP N *om.* L 13 gradiebar | gradiebat M¹ gradiebatur L 15 circuitu | comitatu B quando | quanda B botyro | butyro G M botiro L butiro K montes | munies G¹ mentes N 16 progrediebar diluculo | progrediebatur diculo N sedes | sedis B N uidentes | uidentis B¹ 17 abscondebantur | abscondebatur V¹ ab..condebantur B² *ras.* uero *om.* G assurgebant | adsurgebant B NL K 18 inponentes | imponentes ML beatificabant | beatificant B K ego etiam meritо B 19 beatissimi | beatissime B uictori | uictoria G 20 mihi | michi G N prosternatus | prosternatur M 20–21 fluctuationem | fluctuacionem VP 21 agnoscens | agnuscens V pauperies | pauperis VP N 22 tribulatione | tribulacione V fulgebat | fulgebant G lucerna eius | lucerne V lucernae PG luceрna B NL K caput | capud VPG

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ὅτε τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει, ὅτε τῆς ἡσυχίας ἐτρύγων τοὺς βότρυας, ὅτε γαλήνης ἐβριθόμην γενήμασιν, ὅτε ἀταραξίας ἐτρύφων βλαστήμασιν, ὅτε ἀμεριμνίας ἠγαλλίων τοῖς ἄνθεσιν, ὅτε ἀφοβίας ἐστεφανούμην ταῖς κάλυξιν, ὅτε ἀπραγμοσύνην ἡστιώμην ταῖς χάρισιν, ὅτε τῆς ἐπιγείου πενίας ἀπήλαυον. ὅτε τῆς ἀκινδύνου κοπρίας ἤρων τοὺς αὐλακας, ὅτε τῆς ἀκυμάντου πτωχείας τὴν θάλατταν ἔπλεον. ὅτε τῆς χθαμαλῆς ἑστίας ἐγαννύμην τοῖς κάλλεσιν, ὅτε τῆς χαμαιτρόφου διαίτης μάννα τὸ μελίρρυτον ἤσθιον· ἄλλος τις Ἰσραὴλ καὶ αὐτὸς θεωρούμενος καὶ τρυφὴν τρυφῶν εἰρηνικὴν καὶ οὐράνιον *ἄνευ γογγυσμοῦ* καὶ γνώμης ἀγνώμονος.

Ἐπεὶ οὖν ταῦτα καὶ τούτων πέρα, σοφώτατοι, εἰς ἐμὲ τὸν τρισάθλιον ἀνάγκη μεγάλη καὶ βίᾳ θεοφιλῶν κληρικῶν καὶ εὐλαβῶν μοναστῶν καὶ πιστῶν λαϊκῶν, τῶν πάντων πολιτῶν τῆς ἁγίας ταύτης Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλεως, τῶν χειρί με βιασαμένων καὶ τυραννίδι δρασάντων, γεγένηται, οἷοις οὐκ οἶδα οὐδὲ ἐπίσταμαι κρίμασιν, ἀξιῶ τοὺς πανιέρους ὑμᾶς καὶ προτρέπομαι μὴ μόνον εὐχαῖς καθαραῖς ταῖς πρὸς κύριον ἐπικουρεῖν ἐμοὶ βιωτικῶς θαλαττεύοντι εἶτα δὲ καὶ κινδυνεύοντι καὶ στηρίζειν με μικροψυχίας ὀκλάζοντα, ἀλλὰ καὶ θεοπνεύστοις διδάγμασι ποδηγεῖν πρὸς τὴν τῶν πρακτέων ἐγχείρησιν, τοῦτο μὲν ὡς πατέρες καὶ φύσαντες, τοῦτο δὲ ὡς ἀδελφοὶ καὶ ὁμαίμονες. δότε γοῦν ὑμεῖς ἐμοὶ πατρικῶς τε καὶ ἀδελφικῶς τὰ αἰτήματα δίκαιά τε τυγχάνοντα, κἀγὼ ταῖς ὑμετέραις ποδηγίαις ἐφέψομαι καὶ συμπλοκὴν τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐμπορεύσομαι, ἣν ἡ πίστις συνδεῖ τοὺς ὁμόφρονας καὶ ἡ ἐλπὶς συναινοῖ τοὺς εὐθύφρονας καὶ ἡ ἀγάπη συνδεσμοῖ τοὺς θεόφρονας· ὧν τὸ σχοινίον τὸ ἔντριτον κἂν τριῶν τουτωνὶ τῶν θείων ἀρετῶν

R cf. 1. Petr. 4,9

MTO LFV A K

---

1 ὅτε¹] καὶ F ἐπορευόμην] ἐπαλευόμην TO σκότει καταυγαζόμενος ὅτε F ἐτρύγων] ἐτρύγουν L K A βότρυας] βοτρύας L 2 ὅτε²] καὶ F γαλήνης] γαλινῆς L ἐβριθόμην] ἐμβριθόμην A γενήμασιν] γεννήμασιν M A ἐτρύφων] ἐτρόφων T K A βλαστήμασιν ὅτε] βλαστήματα καὶ F 3 ἠγαλλίων] ἠγαλλιοῦν L ἠγαλλίουν A τοῖς τοῖς ἄνθεσιν M 4 ὅτε¹] καὶ F ἡστιώμην] εἱστιώμην M FV A χάρισιν] χάρησιν K πενίας] πενείας K 5 ὅτε²] καὶ F τοὺς] τὰς F πτωχείας] πτωχίας L 6 θάλατταν] θάλασσαν LFV ὅτε³] καὶ F χθαμαλῆς] ταπεινῆς L *marg.* A *marg.* ἐγαννύμην] ἐγανώμην LV A κάλλεσιν] κάλλεσιν L 6 – 7 τῆς χαμαιτρόφου] τοῖς χαμαιτρόφου L τῆς χαμαιτρόφου A 7 μελίρρυτον] μελίρρητον M μελλίρυτον T μιλίρυτον L A ἄλλος τις] ἀλλ' ὡς τις K ἀλλ' ὅστις A 8 καὶ¹ *om.* F εἰρηνικὴν] ἐρημηκὴν L. ἐριμηκὴν A ἀγνώμονος] ἀγνόμονος L 9 οὖν οὕτω ταῦτα MTO K τούτων] τὰ τῶν A σοφώτατοι] σοφότατοι L A 10 κληρικῶν] κρηρικῶν O 11 ἁγίας] ἁγιωτάτης F ταύτης *om.* MTO K τῶν *om.* F χειρί με] χεῖρ ἐμὲ L 12 δρασάντων] πεισασάντων L *marg.* οἷοις] οἷς V A 13 πανιέρους] πανημέρους M εὐχαῖς με καθαραῖς O ἐπικουρεῖν] ἐπικορεῖν L βοηθεῖν L *marg.* 14 δὲ *om.* O F στηρίζειν] στηρίζων O με *om.* F 15 ὀκλάζοντα] ὀκλάζοντι F A θεοπνεύστοις] θεοπεύστοις V *marg.* ποδηγεῖν] ποδιγεῖν L δδιγεῖν L *marg.* πρακτέων] πρακτώων F 16 πατέρες] πατέρας ἐν πνεύματι F καὶ φύσαντες *om.* F φύσαντες] γονήσαντες L *marg.* ἀδελφοὶ] ἀδελφούς F ἀδελφοὶ πνευματικοὶ καὶ LV καὶ ὁμαίμονες] καὶ ὁμαίμους L γνησίους διὰ τῆς πίστεως F 17 πατρικῶς τε ἅμα V ἀδελφικῶς] φιλαδελφικῶς O φιλικῶς A τε] δὴ O *om.* FV 18 ποδηγίαις] ποδιγίαις L ποδηγείαις K πρὸς] εἰς K 19 καὶ ἡ¹ ... εὐθύφρονας L *marg.* συναινοῖ] συνινοῖ M συναινεῖ T συνενεῖ L συνδεσμοῖ] συνδεσμῆ O συνδεσμεῖ L K A κρατεῖ F 20 τὸ² *om.* F κἂν] καὶ ἐκ L A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

pacificam uitam degentis et influctuabilem, *quando lumine eius gradiebar in tenebris*, cum uindimiabam racemos silentii, dum serenitatis honustabar germinibus, dum inperturbationis delectabar palmitibus, cum securitatis floribus collactabar, dum intrepidationis flosculis coronabar, dum incuriae gratiis conuescebar, quando terrestri fruebar pauperiae, quando sulcos impericulosi stercoris exarabam, quando influctuose paupertatis mare transmeabam, quando humilis mense pulchritudinibus congaudebam, quando arualis uictus mellifluo illud manna uescebar, alius quidem Israel et ipse quoque cernendus, diliciasque epulabar celestes atque pacificas *citra murmurationem* malum bonumue propositum.

Quoniam igitur haec et ultra haec, sapientissimi, in me ter afflictum necessitate magna et ui deo amabilium clericorum relegiosorumque monachorum et fidelium laicorum, horum omnium ciuium huius sanctae Christi dei nostri ciuitatis, quiqui uiolenta manu me compulerunt et more tyrannico coegerunt, peracta sunt, quibus nescio iudiciis neque percipio, quaeso sacratissimos uos et exhortor, non solum mundis orationibus ad dominum me adiuuare, uitaliter fluctuanti pariterque periclitantem et confortare me pusillanimitatibus nutabundum, sed et deo inspiratis institutis introducere ad operandorum inceptum, hoc quidem ut patres et prolatores, hoc uero sicut fratres et consanguinei. date ergo mihi uos paterne simul atque fraterne quae postulo, iusta quippe sunt, et ego uestram pedisductionem consequar et copulam ad uos habere mercabor, qua fides consentaneos nectit et spes recta sapientes unificat et caritas diuina sentientes addensat. quorum funis triplex et

---

VPG B MNL K

---

1 degentis | degentes G de gentis K influctuabilem | influctuabili G lumine | lumini VP gradiebar | gradiebatur N 2 uindimiabam | uindemiabam MNL K racemos | ratimos B honustabar | honustabor V honestabar M honus stabar N honus stabat L 3 inperturbationis | in perturbationibus G¹ M securitatis | securitates VPG serenitatis N floribus | foribus B¹ fluribus B² collactabar | collectabar VG MN colletabar P K conlactabar B conlectabar L 4 intrepidationis | intrepidacionis V in trepidationibus N flosculis | floscolis B incuriae | incuria et VP incuriae. B *ras.* incuria G incurre N incurie L gratiis | graciis V gratus PG¹ gratis G¹ 5 terrestri | terestri G pauperiae | pauperie B ML K sulcos *om.* G impericulosi | inpericulosi NL 6 influctuose | influctuore VP (s-r) influctuosae G M quando in humilis L humilis | humilitas B (ortlos = mense | mensae PG 6–7 pulchritudinibus | pulcritudinibus P BG K 8 israel | israelita K ipse | ipsa MNL diliciasque | deliciasque BG NL K dilitias K epulabar | aepulabar P BG celestes | caelestes P BG MN 9 citra | cetera B murmurationem | murmoracionem V malum bonumue | malumue G bonumue | uolumue VP 10 haec¹ | hae. N *ras.* hec K haec² | hec K sapientissimi | sapientissimae B in me ter | imiter M necessitate magna | necessitatem magnam G 11 et ui deo | uideo deo B relegiosorumque | relegiosorum quae P religiosorumque G MNL K fidelium | froelium L 12 ciuium omnium G ciuium | ciuitatum N dei | domini G quiqui | quicquid M¹ manu | manum VP 13 compulerunt | compulerunt PG ML tyrannico | tyrannico V tirannico P K iudiciis | judicis G 14 percipio | perscio L ex *om.* V (er-ex) orationibus | oracionibus V K 15 uitaliter | intaliter G fluctuanti | fluctuantem BG periclitantem | pereclitantem G K periclitantem N 15–16 pusillanimitatibus | possillanimitatibus P pusillamipiratibus L 16 nutabundum | natabundum P inspiratis | inspirantis P inceptum | inceptum BG NL K 17 hoc¹ | ho M¹ sicut | ut G consanguinei | consanguinii B mihi | michi G N 18 atque simul VPG iusta | ista K 18–19 pedisductionem | pedisducionem V 19 mercabor | mercabar G qua | quanta B quia N fides | fide MNL consentaneos | consentaneis B 20 recta | rectas N unificat | uiuificat VG ML, uiuicat N sentientes | sencientes B sapientes L¹ addensat | addens er G addensatur MNL funis | funix L et² *om.* N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

συμπλεκόμενον οὔτε λύσιν ἐπίσταται οὔτε ῥῆξιν ὑφίσταται οὔτε χωρισμὸν παραδέχεται, ἀλλ' ἔστιν ἀληθῶς ἀδιάρρηκτον εἰς μίαν συνάγων εὐσέβειαν τοὺς τὴν πλοκὴν αὐτοῦ πλουτοῦντας τὴν ἔνθεον. ἐπειδὴ δέ τις ἀποστολικὴ καὶ ἀρχαῖα παράδοσις ἐν ταῖς κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἁγίαις ⟨τοῦ θεοῦ⟩ ἐκκλησίαις κεκράτηκεν, ὅπως οἱ πρὸς ἱεραρχίαν ἀγόμενοι ταῖς πρὸ αὐτῶν τὰς ἱεραρχίας χειρίζουσι πάντα εἰλικρινῶς ἀνατίθενται, ὅπως φρονοίεν καὶ ὅπως πίστεως ἔχοιεν, ἣν Παῦλος αὐτοῖς ὁ σαφώτατος ἄγαν ἀσφαλῶς παραδέδωκεν, ἵνα *μὴ εἰς κενὸν* τὰ δρομήματα τεύχοιεν, κενὸς γὰρ αὐτοῖς ἅπας ὁ δρόμος ἐγίνετο ἀδικουμένης κατά τι τῆς πίστεως. ἐκεῖνος γὰρ ὁ θεσπέσιος ὁ θεοῦ φωνῶν ἀκροασάμενος καὶ οὐρανὸν αὐτὸν ἐσχηκὼς παιδευτήριον καὶ *παραδείσου* θεωρὸς γενόμενος πρώωρος καὶ *ῥημάτων* ἑτέροις *ἀῤῥήτων* ἀνθρώποις πυθόμενος ἐδεδίει καὶ ἔτρεμε καί, ὡς αὐτός φησιν, *ἐπεφοβεῖτο μήπως ἄλλοις κηρύξας* Χριστοῦ τὸ σωτήριον κήρυγμα *αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται*. ὅθεν καὶ *ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνήρχετο* ὁ Χριστοῦ μαθητὴς ἐπουράνιος καὶ ταῖς πρὸ αὐτοῦ θείαις μαθηταῖς ὑπεκλίνετο καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ὅπερ ἐκήρυττε δίδαγμα τοῖς τῶν ἄλλων δοκοῦσι προῦχειν ἐγνώριζε καὶ κοινωνοὺς αὐτοὺς ἐποιεῖτο τοῦ δόγματος τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτῷ μνηστευόμενος καὶ ταῖς μετ' αὐτὸν δεχομέναις αὐτοῦ τὰ διδάγματα τύπος ἅπασι *σωτηρίας* γενόμενος ἄριστος ταῖς ἀκολουθεῖν αὐτοῦ βουλομέναις ταῖς ἴχνεσι. τούτῳ τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τῷ ἔθει δουλεύοντες καὶ νόμον ἡγούμενοι κάλλιστον πᾶν τὸ τοῖς πάλαι πρεπόντως γενόμενον ἀποστολικῷ μάλιστα κρατυνθὲν ἐγχειρήματι, τὸ ὅπως ἔχομεν περὶ πίστεως γράφομεν καὶ τοῖς θεοσόφοις ὑμῖν πρὸς δοκιμὴν ἀποστέλλομεν, ἵνα μὴ *ὅρια μετατιθέντες αἰώνια*, ἅπερ ἡμῶν οἱ πατέρες ἔθεντο, δόξωμεν, οὐ διακρίνειν μόναν εἰδόσιν ἀπὸ τῶν νόθων τὰ δόκιμα δόγματα, ἀλλὰ καὶ *προσαναπληροῦν* τὰ λείποντα

7 cf. Gal. 2,2 10 cf. 2. Cor. 12,4 11 – 12 cf. 1. Cor. 9,27 12 cf. Act. 15,2 – 35 20 cf. Prov. 22,28 21 cf. 2. Cor. 9,12

MTO LFV A K

1 συμπλεκόμενον | πλεκόμενον K ἐπίσταται | ἐπίστανται L K ὑφίσταται | ὑφίστανται L K 2 ἀδιάρρηκτον | ἀδιάρρικτον L συνάγων | συνάγον M συνάπτων L 3 ἐπειδή | ἐπεὶ MTO 4 ⟨τοῦ θεοῦ⟩ = dei, om. MTO LFV K A ἐκκλησίαις οἷς κεκράτηκεν M ὅπως om. M 5 πρὸ | πρὸς K χειρίζουσι | ἐγχειρίζουσι V πάντα – omnia | πάντως MTO LFV A πάντας X 5 – 6 ἀνατίθενται | ἀνατιθῶνται F 6 φρονοίεν | φρονεῖε K καὶ ... ἔχοιεν L marg. ἔχοιεν πίστεως F ἔχοιεν | ἔχειεν K ἣν | οἵα F σαφώτατος | σοφότατος I. A 7 – 8 εἰς ... ἐγίνετο | κενὰ εἴη τινὶ τὰ δρομήματα F 7 κενὸν | κοινὸν I.² τεύχοιεν | τρίχοιεν O ἔχοιεν L A τύχοιε K κενὸς | καινὸς I. 8 ἐγίνετο | ἐγίγνετο T K ἀδικουμένης | ἀδικουμένοις K τι om. I. K A 8 – 9 ὁ θεοῦ φωνῶν ἀκροασάμενος | φωνῶν θεοῦ ἐπακροασάμενος F 9 καὶ² | ὡς F 10 πυθόμενος | πειθόμενος L ποιεθόμενος A ἐδεδίει | ἐδέδοιει K 10 – 11 ὡς αὐτός | ὡσαύτως L K 11 ἐπεφοβεῖτο | ἐπεφόβητο LFV ἐπεφώνητο A ἄλλοις | ἄλλοι A 12 ὃ | καίπερ ὢν F 13 αὐτοῦ | αὐτοὺς K θείαις om. A δίδαγμα | δόγμα O 14 προῦχειν | προῦχεν L αὐτοὺς om. F ἐποιεῖτο | ἐποιεῖ το K 15 ἑαυτῷ | αὐτῷ O αὐτὰν | αὐτῶν A δεχομένοις | δεχόμενος A 15 – 16 διδάγματα καὶ τύπος MTO K A 16 γενόμενος | γινόμενος TO V A γιγνόμενος F K ἄριστος | ἄρρητος V marg. ταῖς¹ om. F αὐτοῦ | αὐτῷ V 17 τούτῳ | τοῦτο L K τοιγαροῦν | γὰρ οὖν L δὴ F τῷ ἔθει om. L 18 πρεπόντως | πρεπόντος I. γενόμενον | γινόμενον MT K A κρατυνθὲν | κρατηθὲν MO ἐγχειρήματι | ἐνχειρίματι L 19 ἔχομεν | ἔχωμεν T L K γράφομεν | γράφωμεν K A ἀποστέλλομεν πρὸς δοκιμὴν O ἀποστέλλομεν | ἀποστέλλωμεν K 20 αἰώνια δόξωμεν ἅπερ F οἱ πατέρες ἡμῶν FV δόξωμεν | δόξομεν L A om. F 21 εἰδόσιν | ἴδωσιν T K ἴδῶσιν A δόγματα δόκιμα L λείποντα | ἐλλίποντα L ἐλλείποντα FV ἐνλίποντα A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ex istis tribus diuinis contortum uirtutibus neque solutionem agnoscit neque disruptionem
ammittit neque separationem sustinet, sed est ueraciter indisruptum in unam congregans
pietatem eos, qui copula eius diuina ditati sunt. quia uero quaedam apostolica
atque prisca traditio in sanctis dei per totum orbem ecclesiis tenuit, ut qui ad pontificatum
ducuntur, qui pre eis pontificatus regunt, omnia sinceriter consulant, qualiter sapiant et
qualiter fidem detineant, quam Paulus eis sapientissimus nimis caute contradidit, ut *non*
cursus suos *in uacuum* peragant, inanis namque eis omnis cursus exsisteret, si in quolibet
fides uiolaretur. ille quippe sacer, qui dei uoces audiuit et caelum ipsum habuit magisterium
et *paradisi* contemplator prae tempore factus est et *uerborum* aliis hominibus *ineffabilium*
fuit auditor, metuebat atque torpebat et, sicut ipse ait, *perterrebatur*, *ne forte*, *cum aliis*
praedicat Christi salutiferam praedicationem, *ipse reprobus efficeretur*. unde et *in Hie-*
rusolimis ascendebat Christi caelestis discipulus et diuinis, qui prae eo erant, subiciebatur
discipulis et euangelicam quam praedicabat doctrinam innotescebat eis, qui alios puta-
bantur praecedere, et ipsius eos faciebat doctrinae participes, munimen sibi despondens
eisque, qui post cum fuerant eius suscepturi doctrinas, qui salutisque formula cunctis
probabilis factus est, qui eius sequi uellent uestigia. huic proinde et nos consuetudini
seruientes et legem optimam arbitrati omne, quod olim decenter effectum est, maxime
apostolico roboratum instructu, qualiter de fide teneamus, scribimus et deo instructis
uobis ad probandum dirigimus, ne forte *terminos aeternos transgredi*, quae patres nostri
posuerunt, aestimemur, non discernere tantum scientibus ABNOΘΩN ab incertis probita

---

VPG BR(8) MNL K(6)

---

1 diuinis *om.* L contortum] contorum P constringit BG solutionem] solucionem V agnoscit | cognoscit G 2 ammittit] amittit VP NL admittit B M separationem] separacionem V est] et N indisruptum] indiscriptum L unam] unum V 3 pietatem] piaetatem P pietatem et eos VPG MNL K copula eius] copularius L diuina ditati | diuinarari B diuinitati K ditari | deitati V L 4 traditio] tradicio V tradio P[1] ecclesiis tenuit] eclesiis tenuit M ecclae sustinuit N 5 pre eis] preter eis V pre his G pontificatus] pontificatum M regunt] gerunt N consulant] consolant B[1] consulunt G 6 qualiter K *explic.* detineant] deteneant V B[2] deteant B[3] caute] autem N 7 cursus] cursos P suos] suus V namque] nanque L exsisteret] existeret BG MNL 8 ille quippe *inc.* R 413,11 sacer] sacras L ipsum *om.* V magisterium] magis R magistrum L (Mansi) paradisi | paradysi G prae] pro R 10 perterrebatur] pertenebatur V (rr-n) preteriebatur R 11 ipse | ipsae B[1] efficeretur] efficiretur B 11–12 hierusolimis | hierusolymis B[1] iherosolimis G hierosolimis NL 12 prae eo erant | praeerant BRG preeo erat N pro eo erant L subiciebatur | subiciatur R subiciebantur L 13 innotescebat eis | innotescebatis R innotescebatur M 13–14 putabantur] putabuntur P 14 eos qui faciebat N eos put faciebat L munimen | monimen B[1] in omnem R despondens | disponens G[1] despondens M[1]L despondentes N 15 eisque] eis qui BR usque MNL qui[1] M *add.* *om.* BR N eius | aeius N qui salutisque | quis multisque V qui saluiusque P quibus BRG qui solutisque MNL formula | formola B formacula N 16 probabilis | probabilibus N uellent sequi G consuetudini | consuetudine B 17 arbitrati omne] arbitratione P olim | olym V decentes | decertum N 18 instructu | instructo R tenemus] tencatur BR 19 dirigimus] diregimus B digerimus G aeternos | aeterminos VP transgredi] trangredi G quae | quos G M 20 aestimemur] estimemur V R L aestimamur N discernere] discere V tantum | centum VP certum G (t-c, a-e, n-r) ABNOΘΩN ab] NOΘΩN ab V nonon ab P NOΘΩN *om.* G BaNOΘΩN BR ABNOΘON M[1] ABNOΘΩN M[1] ABNOΘΩN N ABNOΘΩN L ab *om.* BR MNL incertis] incuncris L probita | prouida BRG probata ML prouita N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

διὰ τὴν ἐν Χριστῷ τελείαν ἀγάπησιν δυναμένοις ἀκριβῶς καὶ ἰσχύουσιν. ἐκεῖνα γοῦν λέξων ἐλεύσομαι, ἅπερ ἀπ' ἀρχῆς ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ τεχθεὶς καὶ τραφεὶς ἐκμεμάθηκα καὶ ἐξ ἀπαλῶν φρονεῖν ὀνύχων παρείληφα καὶ κηρυττόντων ὑμῶν τῶν θεοπνεύστων ἀκήκοα.

Πιστεύω τοίνυν, μακάριοι, καθάπερ ἀρχῆθεν πεπίστευκα, εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἄναρχον παντελῶς καὶ ἄϊδιον, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἀϊδίως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ οὐκ ἄλλην ἀρχὴν ἢ τὸν πατέρα γινώσκοντα, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλοθέν ποθεν ἢ ἐκ τοῦ πατρὸς τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, φῶς ἐκ φωτὸς ὁμοούσιον, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ συναΐδιον, καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον τὸ ἀϊδίως ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ φῶς καὶ θεὸν καὶ αὐτὸ γνωριζόμενον καὶ ὂν ἀληθῶς πατρὶ καὶ υἱῷ συναΐδιον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόφυλον καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τε καὶ φύσεως, ὡσαύτως δὲ καὶ θεότητος. τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀμότιμον καὶ ὁμόθρονον, συμφυᾶ καὶ συγγενῆ καὶ ὁμόφυλον, εἰς μίαν συγκεφαλαιουμένην θεότητα καὶ εἰς μίαν συναγομένην κοινὴν κυριότητα ἄνευ προσωπικῆς ἀναχύσεως καὶ ὑποστατικῆς ἐκτὸς συναιρέσεως. τριάδα γὰρ ἐν μονάδι πιστεύομεν καὶ μονάδα ἐν τριάδι δοξάζομεν, τριάδα μὲν ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσι, μονάδα δὲ τῷ μοναδικῷ τῆς θεότητος· ἥ τε γὰρ ἁγία τριὰς ἀριθμητὴ ταῖς προσωπικαῖς ἐστιν ὑποστάσεσιν, ἥ τε παναγία μονὰς πάσης ἐκτός ἐστιν ἀριθμήσεως, καὶ ἡ μὲν ἀδιαίρετον ἔχει διαίρεσιν καὶ ἀσύγχυτον φέρει συνάφειαν. διαιρουμένη γὰρ ταῖς ἀριθμηταῖς ὑποστάσεσι καὶ ἀριθμουμένη ταῖς προσωπικαῖς

6 – 11 cf. Symb. Const., ACO II 1,2 p. 128,2 – 11 17 – 21 cf. Iustinianus imp., confessio fidei Abh. BAdW NF 18 (1939) 72,16 – 19

MTO LFV A K

1 ἀγάπησιν] ἀγάπην L 2 λέξων] λέγξεων L ἀπ'] ἐξ F 3 ἐκμεμάθηκα] ἐκμάθηκα L καὶ ἐξ] κἀξ TO P K ὑμῶν *om.* LV 6 Β πιστεύω F (*cf.* 410,17) 7 καὶ[1]] ἢ MΓ τε *om.* LV A 9 ἢ τὸν] εἰ μὴ τὸν F ἤτουν K 9 – 10 πατέρα καὶ μόνον γινώσκοντα O 10 ποθεν ἢ] πόθεν ἡ L 11 καὶ *om.* T 11 – 12 ἀϊδίως ... καὶ[1]] ἐκ θεοῦ MTO 12 ἐκ θεοῦ καὶ A τὸ *om.* F ὂν] ὂν V ὢν A 13 ὁμοούσιόν] ὁμοούσιος γὰρ ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ L *marg.* τε *om.* MTO K καὶ[2] *om.* F ὁμόφυλον] ὁμόδοξον MTO A 16 ἐκτὸς ὑποστατικῆς O 17 γὰρ *om.* M πιστεύομεν ... τριάδι *om.* F (*cf.* 420,8) 18 δὲ] τε M ἢ τε] εἴ τε A 19 ἁγία *om.* M ἀριθμητὴ] ἀριθμὴ L ἀναριθμητὴ K ἀριθμητὴ τίς ἐστι ταῖς F ταῖς *om.* O ἐστιν *om.* F ἥ τε] εἴτε A 20 ἐστὶν ἐκτὸς LF A φέρει] ἔχει F 21 ταῖς ἀριθμηταῖς] ταῖς ἀριθμητικοῖς V ἀριθμητοῖς ταῖς A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

dogmata, sed et *redintegrare*, quae minus sunt, propter perfectam in Christo caritatem exacte potentibus atque ualentibus. illa igitur dicturus aduenio, quae ab initio in sancta et catholica ecclesia natus et nutritus perdidici et a mollibus percepi unguibus sapere et praedicantibus uobis deo inspiratis hauriui.

Credo igitur, beati, secundum quod a principio credidi, in unum deum patrem omnipotentem, sine principio pacnitus et sempiternum, omnium uisibilium atque inuisibilium factorem. et in unum dominum Iesum Christum filium dei unigenitum, qui sempiterne et inpassibiliter ex ipso natus est deo et patre et non aliud principium quam patrem agnoscentem, sed nec aliunde quam ex patre ipsam subsistentiam habet, lumen de lumine cumsubstantiale, deum uerum de deo uero cumsempiternum. et in unum spiritum sanctum, qui sempiternae a deo et patre procedit, lumen et deum et ipsum agnuscendum et uere patri et filio consempiternus, cumsubstantialem atque contribulum eiusdemque essentiae atque naturae, similiter et deitatis. trinitatem consubstantialem cohonorandamque ac coassessorem, cumnaturalem et cognatam atque contribulam, in unam correcapitulandam deitatem atque in unam copulandam communem dominationem absque personali diffusione et absque subsistentiali diuisione. trinitatem itaque in unitate credimus et unitatem in trinitate glorificamus, trinitatem quidem pro tribus subsistentiis, unitatem autem propter singularitatem deitatis; seu igitur sancta trinitas numerabilis personalibus est subsistentiis, siue persancta unitas extra omnem est numerum, et haec quidem indiuisibilem habet diuisionem et inconfusam gerit coniunctionem. cumdiuiditur namque nume-

VPG BR MNL

1 et *om.* G 2 exacte] exactas P atque] adque P initio] inicio G 3 et¹ *om.* B catholica] caprolica L ecclesia] aecclesia G MN perdidici] perdedici B¹ a mollibus] ammollibus V ammobilibus P unguibus] ignibus L¹ 4 inspiratis] inspicantis B hauriui] hausi M² audiui L 6 beati] beate BRG deum] dominum L pacnitus] penitus BRG MNL et] est N uisibilium] inuisibilium V atque inuisibilium *om.* M inuisibilium] instuisibilium P 8 dominum nostrum Iesum G sempiterne] sempiternae P 9 inpassibiliter] impassibiliter ML ex] et R et¹ *om.* M principium] principuum N 10 γινώσκοντα = agnoscentem ipsam] ipsa L subsistentiam] substantiam R M¹L 11 cumsubstantiale] consubstantiale BR L consubstantialem MN cumsempiternum] consempiternum P BRG MNL in *om.* G M *add.* 12 sempiternae] sempiterne V BR MNL et¹ *om.* BR G *add.* et¹ *om.* BR M *add.* agnuscendum] agnoscendum BRG ML et²] est VPG ML 13 consempiternus] consempiternum BR cumsubstantialem] consubstantialem P BRG MNL contribulum] contribulem M¹ contribulum M² *marg.* eiusdemque] eiusque G 14 naturae] natura V 15 ac coassessorem] a quo assessorem G M cumnaturalem] connaturalem P BR MNL cognatam] cognatum VPG contribulam] contribulum G 15–16 correcapitulandam] correcapitulandam BRG L 16 deitatem … copulandam P² *marg.* deitatem B² *add.* copulandam] coppulandam B² communem] communam VPG commune B absque] atque MN 17 diffusione] confusione BR absque] …que P² *ras.* atque M subsistentiali] substantiali V R συναιρέσεως = diuisione (διαιρέσεως – confusione) unitate] unitatem VPG 18 unitatem in] in unitate BR N trinitate] trinitatem BR tinitate G¹ in trinitate N δοξάζομεν = glorificamus (= confitemur) subsistentiis] substantiis RG unitatem] imitate B 19 singularitatem] singillaritatem N numerabilis] numeralis V¹ numerabilibus G numeralibus L¹ personalibus] personabilibus G personabilis N 20 est¹] facta est BRG *om.* M persancta] sancta BRG sancram M (tersancta? *cf.* 421,2: omnimodam) unitas] trinitas G unitatem M diuinitas L est numerum] enumerum N 21 coniunctionem] coniunccionem V cumdiuiditur] cumdiuidetur BR 21–421,1 numerabilibus] numeralibus NL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἑτερότητι τῷ ταυτῷ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως ἥνωται καὶ τὸν παντελῆ μερισμὸν οὐ προσίεται. ἡ τε μονὰς ἑνιαῖα τέ ἐστιν καὶ ἀσύζυγος καὶ πᾶσαν φεύγει τὴν κατ' οὐσίαν ἀρίθμησιν. εἷς γὰρ θεὸς ἡμῖν ἀραρότως πιστεύεται, ὅτι καὶ θεότης μία διαπρυσίως κηρύττεται, κἂν τριάδι προσώπων γινώσκεται καὶ εἷς κύριος ἡμῖν ἀναγγέλλεται, ὅτι καὶ κυριότης μία βεβαίως διέγνωσται, κἂν τρισὶν ὑποστάσεσι δείκνυται. οὔτε καθὸ εἷς θεὸς ὁ θεὸς καὶ μία θεότης, ἐστὶ διαιρούμενος καὶ εἰς τρεῖς θεοὺς μεριζόμενος ἢ εἰς τρεῖς θεότητας ἐκφερόμενος· οὔτε καθὸ εἷς κύριος, ὁ εἷς κύριος διιστάμενος καὶ εἰς κυρίους τρεῖς εὑρυνόμενος ἢ κυριότητας τρεῖς πλατυνόμενος. Ἀρειανῶν τὸ δυσσέβημα εἰς ἀνίσους θεοὺς τὸν ἕνα κατατέμνον θεὸν καὶ εἰς ἀνομοίους θεότητας τὴν μίαν μερίζον θεότητα καὶ εἰς ἑτερογενεῖς τρεῖς κυριότητας τὴν μίαν διιστῶν κυριότητα· οὔτε καθὸ τριὰς ὁ εἷς θεός ἐστι καὶ γνωρίζεται καὶ ὑποστάσεις τρεῖς καταγγέλλεται καὶ τρία πρεσβεύεται πρόσωπα, καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ πνεῦμα ἅγιον, λέγεται συστελλόμενος ἢ συντιθέμενος ἢ συγχεόμενος, καὶ εἰς μίαν ἑαυτὸν συναλείφων ὑπόστασιν καὶ εἰς ἓν συγκρίνων οὐκ ἀριθμούμενον πρόσωπον. Σαβελλιανῶν τὸ ἀνόμημα εἰς μίαν τὰς τρεῖς ὑποστάσεις συγχέον ὑπόστασιν καὶ εἰς ἓν τὰ τρία συμφῦρον πρόσωπα πρόσωπον. ποῦ γὰρ τριάς, ὦ δυσσεβέστατοι, εἰ πρὸς ἓν καθ' ὑμᾶς ἡ τριὰς συναχθήσεται πρόσωπον καὶ πρὸς μίαν δράμοι συγκεχυμένην ὑπόστασιν; ἢ ποῦ μονάς, ὦ μανικώτατοι, εἰ πρὸς οὐσίας τρεῖς ἡ μονὰς ἐξαχθήσεται καὶ πρὸς φύσεις τρεῖς πλατυνθήσεται καὶ πρὸς θεότητας τρεῖς πληθυνθήσεται; ἀσεβὲς γὰρ παρ' ὀρθοδόξοις ἑκάτερου καὶ πάντῃ τῆς εὐσεβείας ἐξώκειλε τό τε μοναδικὸν καθ' ὑπόστασιν τό τε τριαδικὸν ἐν ταῖς φύσεσι. τὸ μὲν γὰρ πρὸς Ἰουδαϊσμὸν εὐθὺς ἀποφέρεται καὶ ἑαυτῷ συναποφέρει τὸν λέγοντα, τὸ δὲ πρὸς Ἑλληνισ-

5–7 cf. Gregorius Naz., or. 39,11, PG 36,345 C 9 – 348 B 1 14–15 cf. Ps.-Cyrillus Alex., de trin., PG 77,1144 C 9–10; Gregorius Naz., PG 36,348 A

MTO LFV A K

1 τῷ ταυτῷ] τὸ ταυτὸ A παντελῆ] παντελῆι L K 2 ἡ τε] εἴτε V τέ *om.* LFV ἐστιν *om.* K ἀσύζυγος] ἄζυγος MT A φεύγει] φεύγοι K 3 εἷς] εἰ F ἡμῖν θεὸς M ἀραρότως] ἀραρώτως T ἀορότως LF διαπρυσίως] ἀδιαπρυσίως T διαπυρσίως A ἀρμόττοντος L *marg.* 4 κηρύττεται] κηρύσσεται TO κἂν] καὶ ἐν M L K γινώσκεται] γινώσκηται O γιγνώσκηται F 5 βεβαίως] βεβαίᾳ LV κἂν] καὶ ἐν K 8 ἢ … πλατυνόμενος *om.* F (*cf.* 418,17) εἰς ἀνίσους] εἰς πολλοὺς L *marg.* 9 κατατέμνον] κατατέμνειν M F κατατέμνων V A ἀνομοίους] ἀνομίους L μερίζον] μερίζειν M F μερίζων LV A 10 ἑτερογενεῖς] ἑτερογενῆς L ἑτερογερεῖς A τρεῖς *om.* L τὴν … κυριότητα *om.* A διιστῶν] διιστὰν M F διιστόν L διιστοῦν T K 11 τρεῖς εἰς τρία καταγγέλλεται A καὶ εἷς τρία MTO 11 καὶ[1] *om.* A ἅγιον] παράγιον LFV K 12–13 ἢ συγχεόμενος ἢ συντιθέμενος L 13 ἑαυτὸν] ἑαυτῷ A συναλείφων] συναλείφον K συγκρίνων] συγκρινῶν O F A 14 σαβελλιανῶν] σαβελλιανὸν M K 15 συγχέον] συγχέων L A ἓν πρόσωπον τὰ M συμφῦρον] συμφύρων LV συμφυρῶν A συμφύρον τὰ πρόσωπα F πρόσωπον *om.* M 16 εἰ] ἢ L 17 ὄρᾶμοι] ὄράμει O L συνδράμοι F μανικώτατοι] μανικότατοι L 18 καὶ[1] … πλατυνθήσεται *om.* O 18–19 καὶ[2] … πληθυνθήσεται *om.* MT F 18 πρὸς θεότητας τρεῖς] εἰς τρεῖς θεότητας T 19 εὐσεβείας] ἀσεβείας A 21 ἀποφέρεται] φέρεται A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

rabilibus subsistentiis et numeratur personalibus alternitatibus identitate essentiae atque naturae coniungitur et omnimodam p(arti)tionem non recipit. unitas enim singularis et incopulabilis omnemque refugit secundum essentiam numerum. unus enim deus a nobis enixius creditur, quoniam et deitas una flagranter praedicatur, licet in trinitate personarum agnoscitur et unus dominus a nobis adnuntietur, quoniam et dominatio una firmiter pernoscitur, licet in tribus subsistentiis demonstratur. neque secundum quod unus deus est deus et una est deitas, est diuisibilis et in tres deos partibilis uel in tres deitates producendus, neque secundum quod unus est dominus, unus dominus distans est et in tres dominos expandendus est ad tres dominationes dilatandus est. Arrianorum haec est impietas, quae in inaequales deos ⟨unum⟩ concidit deum et in dissimiles deitates unam partitur deitatem et in alterigenas tres dominationes unam disiungit dominationem;

neque secundum quod trinitas unus deus est et agnoscitur et subsistentiae tres pronuntiatur et tres obsecratur personae, et pater et filius et spiritus sanctus, dicitur coartatus siue compositus uel confusus, et in unam seipsum colliniens subsistentiam in unamque concernens non numerandam personam. Sabellianorum ista est prauitas in unam subsistentiam tres confundere subsistentias et in unam easdem tres conspergens personas personam. ubi enim est trinitas, o impiissimi, si in unam personam secundum uos trinitas ipsa colligitur et in unam concurrat confusibilem subsistentiam? uel ubi unitas, o furiosissimi, si in tres essentias ipsa unitas efferitur et in tres naturas dilatabitur et in tres deitates multiplicabitur? impium quippe orthodoxis utrumque est, et a ueritate prorsus protectum est tam singularitas secundum subsistentiam quam ternalitas in naturis. illud enim statim ad Iudaismum deducitur et in sese dicentem simul

VPG BR MNL.

1 personalibus] personabilis B identitate | idemptitate R et deitate G idem deitate M in deitate N 2 μεριτμόν = p(arti)tionem | portionem VPG BR MNL recipit] recepit B NL 3 incopulabilis | incopulabis B¹ omnemque] omnem BR essentiam] scientiam VP 4 enixius] enixus G enixus⁴ L flagranter] fraglanter VP flagantur L 5 agnoscitur] agnuscitur VP adnuntietur | adnuntiatur BR annuntietur M² annunciatur M² anuntiatur L una] tua L 6 licet et in G demonstratur] demonstretur R M 7 est¹] et L deus² *om.* V M est³] et G deos] deus VP BR uel] id L in tres¹ *om.* G deitates | deitatis V 8 quod] quam VP (q-curial.) dominus¹] deus G 9 dominos] dominus BR ad] a VP N aut M dominationes] dominationis V *om.* G est⁶ *om.* M arrianorum | arriannorum P 10 impietas] impiactas V in¹ *om.* R MNL inaequales] inquales N τὸν ἕνα = ⟨unum⟩ *om.* VPG BR MNL dissimiles | dissimilis V deitates | deitatis V B L 11 partitur] paritur N¹ partienti L¹ alterigenas | alrarigenas B alterrigenas G dominationes | dominationis V disiungit] distingit B distinguit R 12 neque quod secundum quod G agnoscitur] agnuscitur V agnoscetur BR 13 pronuntiatur] pronuntientur R² pronuntiantur B²G], et tres obsecratur *om.* G obsecratur] obsecrantur BR ML πρισβεύεται = obsecratur et³ *om.* BR filius] filii V 14 coartatus] coartatur V¹ coortatus N compositus] composcitur V compositur P compositus G MNL confusus] confu.sus P² *ras.* colliniens | colliens N in¹ *om.* L 15 sabellianorum | sebellianorum V 16 unam personam easdem BR easdem | easdemque M conspergens | compergens P¹ B 17 personas | personis M personam *om.* BR impiissimi | impiissime BR in *om.* V 18 concurrat] concorrat B¹ concurrit R 17–19 o ... unitas *om.* L 19 o *om.* M furiosissimi] futiosissime B furiosissimi si] furiosissimis VP efferitur] eferitur B efferatur M *ras.* eferetur L 20 deitates] deitatis V multiplicabitur substantiam impium G 21 a *om.* B ueritate | ueritе P prorsus] prossus P¹ B prorsus. .protectum V *ras.* protectum | protectum P protectum N subsistentiam] substantiam V R 22 sese dicentem | seredicentem M¹ sereducentem M²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

μὸν ἐκκυλίεται καὶ ἑαυτῷ συνεκκυλίει τὸν φάσκοντα· καὶ ἡ πάντως ἑλληνίζει ὁ τοῦτο μανικῶς σὺν Ἀρείῳ φθεγγόμενος ἢ ἰουδαΐζει ὁ ἐκεῖνο δυσσεβῶς σὺν Σαβελλίῳ δεχόμενος· καὶ διὰ τοῦτο καλῶς τοῖς θεολόγοις τεθέσπισται μονάδα μὲν ἡμᾶς φρονεῖν μιᾷ καὶ ἑνιαίᾳ θεότητι καὶ τῷ ταυτῷ τῆς οὐσιώδους τε καὶ φυσικῆς κυριότητος, τριάδα δὲ ταῖς ἀσυγχύτοις τρισὶν ὑποστάσεσι καὶ τῷ διαφόρῳ τῆς τρισαριθμου προσωπικῆς ἑτερότητος, ἵνα μήτε τὸ ἓν μείνοι Σαβέλλιον πάντῃ ἓν θεωρούμενον καὶ πᾶσαν ὑποστατικὴν πληθὺν ἐκτρεπόμενον, μήτε τὰ τρία σεμνύνοι τὸν Ἄρειον τρία διαμπὰξ προσνοούμενα καὶ πᾶσαν μοναδικὴν φωνὴν διωθούμενα θεότητος καὶ οὐσίας καὶ φύσεως. ὥσπερ οὖν ἕνα θεὸν φρονεῖν ἐδιδάχθημεν, οὕτω καὶ μίαν θεότητα καθομολογεῖν παρειλήφαμεν, καὶ ὥσπερ ὑποστάσεις τρεῖς πρεσβεύειν ἐμάθομεν, οὕτω καὶ πρόσωπα τρία δοξολογεῖν ἐπαιδεύθημεν, οὐκ ἄλλον τὸν ἕνα θεὸν παρὰ τὰ τρία γινώσκοντες πρόσωπα, οὔτε τὰ τρία τῆς τριάδος ὁμοούσια πρόσωπα, ἅπερ ἐστὶν ὁ πατήρ, ὁ υἱός, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἕτερα παρὰ τὸν ἕνα θεὸν ἐπιστάμενοι, καὶ διὰ τοῦτο ἓν τὰ τρία τὰ ἐν οἷς ἡ θεότης κηρύττομεν καὶ τὰ τρία ἓν ὧν ἡ θεότης ἐστὶν ἐξαγγέλλομεν – ἢ τό γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν καὶ σαφέστερον, ἃ ἡ θεότης ἐστὶ καὶ γινώσκεται. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἓν ἐστι καὶ τρία πιστεύεται καὶ τρία δοξάζεται καὶ ἓν ἀληθῶς ἀναγγέλλεται, καὶ οὔτε τὸ ἓν, ἢ ἓν ἐστι, τρία λαμβάνεται, οὔτε τὰ τρία, καθὸ τρία τυγχάνει, ἓν ἐξακούεται, ὃ καὶ παράδοξον καὶ πάσης ὄντως γέμον ἐκπλήξεως. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἀριθμητόν ἐστι καὶ διαφεύγει τὴν ἐξαρίθμησιν· ἀριθμητὸν μὲν ταῖς ἑαυτοῦ τρισσαῖς ὑποστάσεσι, διαφεῦγον δὲ τὴν ἀρίθμησιν τῷ ἑνικῷ τῆς

MTO LFV A K

---

1 ἐκκυλίεται] ἐγκυλίεται K συνεκκυλίει] συνεκκυλίει T συνεκκυλίεται L συνεκκυλίει καὶ ἓν αὐτῷ συνεκκυλίει τὸν L ἢ] εἰ L τοῦτο] τοῦτῳ F 3 θεολόγοις] ἀρθοδόξοις F 4 καὶ¹ *om.* M φυσικῆς] φύσεως L 5 δὲ *om.* L 6 μείνοι] μένῃ MT L μιαίνοι O μένοι A πάντῃ] παντὶ F ἓν θεωρούμενον] ἑνθεωρούμενον K 7 σεμνύνοι] σεμνύνῃ T V σεμνύνει A τρία διαμπὰξ] τριάδη ἅπαξ L τριάδι ἅμπαξ V προσνοούμενα] προνοούμενα M νοούμενα F 8 καὶ² *om.* L 8–9 φρονεῖν ἕνα θεὸν MT 10 ἐμάθομεν] ἐμάθωμεν L δοξολογεῖν] δοξάζειν M 11 τὰ¹ *om.* L 12 πατήρ καὶ ὁ MTO υἱός καὶ τὸ MTO τὸ² *om.* F 13 τὰ² *om.* M 14 γε *om.* A εἰπεῖν *om.* V 15 γινώσκεται] γιγνώσκεται F K 16 τὸ ἓν] τῷ ἑνὶ A ἢ] ἡ FV K τρία] τριάδα A 17 ὄντως] οὕτως LFV γέμον ὄντως T γέμων] γέμειν K A 18 ἀριθμητὸν] ἀναρίθμητόν K 19 διαφεῦγον] διαφεύγων K A 19 – 424.1 τῷ ἑνικῷ τῆς θεότητος τὴν ἀρίθμησιν MTO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

abducit, hoc uero ad Paganismum deuoluitur et in sese asserentem conuoluit; et aut omnino paganus est, qui hoc furiose cum Arrio perhibet, aut Iudeus est, qui illud impie cum Sabellio suscepit; et ideo bene a deiloquis sancitum est unitatem quidem nos sapere una et singulari deitate et identitate essentialis atque naturalis dominationis, trinitatem autem tribus inconfusis subsistentiis et diuersitate ter numerandae personalis alternitatis, quatenus nec ipsum unum Sabellianum remaneat, si unum ubique conspicitur et omnem subsistentialem multitudinem abicit, neque eadem tria CΘMNYNOI praeferat Arrium, si tria ΔIAMΠAΞ intellegantur per omnia omnem unitatis uocem repellentia deitatis, essentiae atque naturae. quemadmodum igitur unum deum didicimus sapere, ita et unam deitatem confiteri percepimus, et sicut subsistentias tres exorare didicimus, ita et tres glorificare personas instruimur, non alium unum deum praeter tres cognoscentes personas, neque tres consubstantiales trinitatis personas, quae sunt pater, filius, spiritus sanctus, alteras praeter unum deum agnoscimus, et idcirco unum haec tria, in quibus est deitas, praedicamus et tria unum, quorum est deitas annuntiamus – siue quod est accuratius ac manifestius dicere, quae deus est atque cognoscitur. hoc ipsum quippe et unum est et trea creditur et trea praedicatur et unum ueraciter annuntiatur, et neque unum, ergo quod unum est, tria recipitur, neque tria, secundum quod tria sunt, unum aduertitur, quod est et mirabile et omni certe plenum stupore est. hoc ipsum namque et numerabile est et refugit numerum; numerabile quidem tribus suis subsistentiis, refugit autem numerum

VPG BR MNL

1 abducit] obducitur R paganismumandeuoluitur B¹ deuoluitur] deuolbitur VP¹ in sese | in sense VP¹ in insese B asserentem | asserente V adserente B ad seruentem R N ad serentem L conuoluit | cumuoluit NL et aut] ego autem NL 2 furiose] furtose MNL perhiber | peribet L iudeus | iudeos VP¹G¹ R¹ iudaeus B M impie] impiae P impietatem B 3 a deiloquis] ad eloquis V adloqui P¹ adeiloqui N ad eum loqui L sancitum] sanccitum N unitatem | unit.tem P² ras. 4 identitate | identitate B idempritate L in deitate G idem deitate M essentialis | acasentialis P¹ naturalis | naturales V dominationis] dominatio G 5 subsistentiis | substantiis RG diuersitate | diuersitatem VPG ML diuersae BR alternitatis] alternitatis B² ras., alrernitas R alter N 7 subsistentialem] subsientialem P¹ abicit] abiccit BR abicat N tria | trea BR praeferat CΘMNYNOI VPG CΘMNYNOI | CeMNYNCI P CemNYNOI B CΘMNYebi R XCeNYNOI G CeMINOI N praeferat] praeferanr B 7–8 arrium si tria | arriuciitria G¹ arriuciiitria G² 8 tria] trea B ara R ΔIAMΠAΞ | ΔIAMNAΞ V aiamnaΞ B ΔIAHΠAΞ RG ΔIAMIIAS MN DIAMIIAS L προσνοούμενα = per omnia intellegantur (?) unitatis] unitatem P repellentia | reperellentia V 9 atque] adque P naturae | naturare B quemadmodum] quemammodum P 10 percepimus | percipimus BR προσβεύειν = exorare (praedicare) 11 instruimur | instruemur BR unum M *add.* deum] dominum L cognoscentes] cognouscentes V 12 neque tres *om.* G consubstantiales | consubstantialis BG MNL patet et filius et spiritus RG 13 praeter] patet N deum *om.* B dominum L agnoscimus] agnuscimus V cognoscimus R idcirco] icirco B tria] trea BR 14 tria] trea B annuntiamus] adnuntiamus B NL accuratius] acratius P¹ accuraticus B accuracius R 15 cognoscitur] cognuscitur V agnoscitur G trea] tria RG MNL 16 trea] tria RG MNL annuntiatur] annuntiantur P¹ adnuntiatur B anuntiatur L 17 tria¹] trea B recipitur] recepitur B tria²] trea B tria³] trea B unum | unam B² est M *add.* 18 mirabile] mirabili B imperiale N omni | omne BR certe | celeste R plenum M *add.* stupore | stuporem N namque | nanque L 19 quidem | quid est P quidem est G suis tribus L suis *om.* G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

θεότητος, τὸ γὰρ ἐνικὸν αὐτοῦ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ἀριθμεῖσθαι παντελῶς οὐκ ἀνέχεται, ἵνα μὴ καὶ διαφορὰν εἰσοίσαι θεότητος καὶ λοιπὸν οὐσίας καὶ φύσεως καὶ πολυθεΐαν τὴν μοναρχίαν ἐργάσοιτο. πᾶς γὰρ ἀριθμὸς τὴν διαφορὰν κέκτηται σύνοικον καὶ πᾶσα διαφορὰ καὶ διάκρισις τὸν ἀριθμὸν συνεπάγεται σύμφυτον. ἀριθμεῖται γοῦν ἡ μακαρία τριὰς οὐκ οὐσίαις καὶ φύσεσι καὶ διαφόροις θεότησιν ἢ τρισσαῖς κυριότησιν, ἄπαγε, ὡς Ἄρειοι μαίνονται καὶ οἱ τῆς νέας τριθεΐας λυττῶσιν ἡγούμενοι, οὐσίας τρεῖς καὶ φύσεις τρεῖς καὶ τρεῖς κυριότητας καὶ τρεῖς ὁμοίως κενολογοῦντες θεότητας, ἀλλ' ὑποστάσεσι καὶ ἰδιότησι νοεραῖς τελείαις καθ' ἑαυτὰς ὑφεστώσαις, ἀριθμῷ διαιρεταῖς καὶ οὐ διαιρεταῖς τῇ θεότητι. διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως ἡ παναγία τριὰς καὶ διηρημένως πάλιν συνάπτεται· ταῖς γὰρ προσώποις τὴν διαίρεσιν ἔχουσα ἀδιαίρετος μένει καὶ ἄτμητος οὐσίᾳ καὶ φύσει, ὡσαύτως δὲ καὶ θεότητι. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τρεῖς θεοὺς λέγομεν οὔτε τρεῖς φύσεις ἐπὶ τῆς τριάδος δοξάζομεν οὔτε τρεῖς οὐσίας ἐπ' αὐτῆς κηρύττομεν οὔτε τρεῖς ὁμολογοῦμεν θεότητας, οὐχ ὁμοουσίους, οὐχ ἑτεροουσίους, οὐχ ὁμοφύλους, οὐχ ἑτεροφύλους, οὐδ' ὅσα μοναδικῶς ἐπ' αὐτῆς προσκηρύττεται εἰς πλῆθος ἐκφέρειν ἀφίεμεν ἢ τινα τὴν αὐτῆς διαιρεῖν συγχωροῦμεν ἑνότητα. οὔτε δὲ τρεῖς τινας θεοὺς ἐπιστάμεθα ἢ τρεῖς τινας φύσεις ἢ τρεῖς τινας οὐσίας ἢ τρεῖς τινας θεότητας οἴδαμεν, οὐχ ὁμογενεῖς οὐχ ἑτερογενεῖς, οὐχ ὁμοειδεῖς, οὐχ ἑτεροειδεῖς, ἀλλ' οὔτε ὅλως θεοὺς ἢ φύσεις ἢ οὐσίας ἢ θεότητας ἐγνωμεν ἢ γινώσκοντας οἴδαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔχοντα ἢ φρονοῦντα ἢ γινώσκοντα τοῖς ἀναθέμασι βάλλομεν. ἡμεῖς γὰρ μίαν ἀρχὴν τῆς μιᾶς ἴσμεν θεότη-

3–4 cf. Doctrina patrum, p. 252,2–4 9–10 cf. Gregorius Naz., or.39,11, PG 36,348 A

MTO LFV A K

2 καὶ διαφορὰν om. O εἰσοίσοι | εἰσοίσῃ MTO εἰσοίσει F A θεότητος | θεότητας O καὶ[2] om. L πολυθεΐαν | πολυαθεΐαν T 4 συνεπάγεται | συνπάγεται K 5 σύμφυτον | σύμφοιτον T L 5 καὶ[1] | ἢ FV A 6 ἄπαγε | πόρρω L *marg.* ἄρειοι | ἀρειανοὶ FV ἄρειοι A μαίνονται | μένονται O A λυττῶσιν | λύττωσιν T A 7 καὶ κυριότητας τρεῖς V κενολογοῦντες = uaniloquentes | καινολογοῦντες MTO 8 νοεραῖς om. M ὑφεστώσαις | ὑφεστώσας A διαιρεταῖς | διαιρέταις T L 9 διαιρεταῖς | διαιρέταις T 11 οὔτε | οὐ O K λέγομεν | λέγωμεν L 12 δοξάζομεν | δοξάζωμεν L ἐπ' αὐτῆς οὐσίας MTO K 12–13 οὔτε' ... θεότητας om. O 13 οὐχ' | οὐκ T 14 ἀφίεμεν | ἀφίεμεν M ἀφιῆμεν L 15 συγχωροῦμεν L *marg.* ἑνότητα | ἑνότητι L 15–16 θεοὺς ... τινας' om. L 16 ἢ'] οὔτε δὲ V 17 οὔτε δὲ ὅλως MTO 18 γινώσκοντας | γιγνώσκοντας F 19 γινώσκοντα | γιγνώσκοντα F ἡμεῖς μὲν γὰρ V 19–426,1 τῆς μιᾶς ἴσμεν θεότητος | τὴν μίαν ἴσμεν θεότητα MTO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

singularitate deitatis, unitas quippe eius essentiae atque naturae numerari penitus non ammittit, uti non et differentiam deitatis introducat et ex hoc essentiae et naturae et deorum multitudinem unum principium faciat. omnis itaque numerus contubernalem habet differentiam et omnis differentia atque discretio numerum superinducit ut insitum.

numeratur ergo beata trinitas non essentiis nec naturis nec diuersis deitatibus ternisue dominationibus, absit, sicut insaniunt Aerii et sicut nouae Tritheiae, id est ter deitatis, latrant ductores, essentias tres et naturas tres et tres dominationes et tres similiter uaniloquentes deitates, sed subsistentiis et proprietatibus intellectualibus perfectis semotym subsistentibus, numero diuisibilibus et non diuiden(d)is deitate. diuiditur itaque indiuise sancta trinitas et diuise rursus coniungitur, in personis namque diuisionem habens indiuisa permanet et inseparabilis prae essentiam et naturam, similiter quoque et deitate. et idcirco nequaquam tres deos dicimus neque tres naturas in sancta trinitate glorificamus neque tres essentias in ea praedicamus neque tres confitemur deitates, non consubstantiales, non alterius substantiae, non ΟΜΟΦΥΑΟΥϹ, non eiusdem originis neque alterius originis, neque quae singulariter in ea praedicatur in multitudinem deducere permittimus nec quemquam eius unitatem diuidere sinimus. neque tres quosdam deos esse cognoscimus aut tres quasdam naturas uel tres quasdam essentias uel tres quasdam deitates nouimus, non unigenas aut alienigenas, non eiusdem speciei aut alterius speciei, sed nec penitus deos aut naturas uel essentias aut deitates agnouimus uel cognoscentes scimus, sed et eum qui recipit uel sapit aut nouit anathematibus percellimus. nos enim unum principium

---

VPG BR MNL

---

1 atque] neque L 2 ammittit | permittit BR admittit M uti] ut G deitatis] deitates P¹ ex *om.* G et² G *add.* 3 deorum] de eorum V μοναρχίαν = unum principium numerus *om.* N 4 atque | adque P et R discretio] discrecio V discriptio B¹ dissriptio B² numerum] nume eorum VP MNL superinducit | superinducat N insitum] inditum V N insdi-tum P ML 5 numeratur] numeretur BRG numera ter NL ergo] ego N deitatibus] deiratis B 6 ternisue | ternisuae P terni suae N ternis ire L dominationibus] dominationis V aerii] arriani M tritheiae | thrachie R theitegae G tritegae M triteie N ter] tres G 7 deitatis | deitates VG latrant] latran B larrunt N latrant ductores] larratores R ductores] doctores V N dominationes] dominationis VP dominationis una loquentes et V 8 uaniloquentes deitates] deitatis uaniloquentis V sed G *add.* sed et subsistentiis N subsisten-tiis | subsistentibus B¹ 8–9 et ... subsistentibus B² *add.* 8 proprietatibus | propietatibus R se-motym] semotim B¹G NL semotum R semotis M 9 subsistentibus | subsistentiis M diui-den(d)is | diuidenes V diuidenis PG BR MNL deirate] deirari MNL diuiditur] diuitur B itaque V *bis* 10 indiuise] indiuisae PG diuise] diuisae P indiuise R diuerse MNL namque] nanque L 11 prae] per R NL naturam | natura L quoque *om.* BR deitate] deitat' B deitas R deitatem G 12 deos] de B¹ δοξάζομεν = glorificamus (praedicamus) 13 neque et tres R confitemur] confiecmus VP deitates] deitatis B 13–14 consubstantiales] consubstantialis B 14 non ΟΜΟΦΥΑΟΥϹ non] ΜΟΘΥΑΟΥϹ non V ΟΜΟΦΥΑΟΥϹ non P ΟΝ-ΦΥΑΟΥϹ non G nonomoΦΥΟΥϹ BR ὁ ΟΜΟΦΥΑΟΥϹ M .N.O.MO. ΦΥΑΟΥϹ N .Ñ ΟΜΟ-ΦΥΑΟΥϹ L originis] origenis G 15 originis] origianis P neque quae | nec quecque RG MNL permittimus] permittimus V 16 sinimus | sinemus R siniorum N tres quosdam tres deos R MNL quosdam *om.* VPG quasdam B cognoscimus | cognouimus L 17 uel tres quasdam² *om.* BR 18 unigenas] unigenitas V R alienigenas | aligenigenas VP speciei¹] sapientiae BR speciei²] sapientiae BR penitus | paenitus P 19 uel cognoscentes scimus *om.* G cognoscentes] cognuscentes V scimus] sciorum N et *om.* B 20 recipit] recepit B anathematibus | anathe.matibus P¹ *ras.* anatimatibus B principium] principum VP principuum N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τος, μίαν βασιλείαν, μίαν ἐξουσίαν, μίαν δύναμιν, μίαν ἐνέργειαν, μίαν βούλησιν, μίαν θέλησιν, μίαν δεσποτείαν, μίαν κίνησιν – εἴτε τῶν μετ' αὐτὴν ὄντων ἁπάντων δημιουργικήν, εἴτε προνοητικὴν εἴτε συστατικὴν καὶ συντηρητικήν –, μίαν κυριότητα, μίαν ἀϊδιότητα καὶ ὅσα ἄττα μοναδικὰ καὶ ἀσύζυγα τῆς μιᾶς οὐσίας καὶ φύσεως ἐν τρισίν ἐστι προσωπικαῖς ὑποστάσεσιν, οὔτε τὰς ὑποστάσεις συγχέοντες καὶ εἰς μίαν αὐτὰς ὑπόστασιν ἄγοντες, οὔτε τὴν οὐσίαν τὴν μίαν μερίζοντες καὶ εἰς οὐσίας τρεῖς αὐτὴν κατατέμνοντες καὶ τὴν μίαν διὰ τοῦτο διαιροῦντες θεότητα. ἀλλ' ἔστιν εἷς θεός, μία θεότης ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι λάμπουσα καὶ τρεῖς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα ἐν θεότητι μιᾷ γνωριζόμενα. διὰ τοῦτο τέλειος θεὸς ὁ πατήρ, τέλειος θεὸς ὁ υἱός, τέλειος θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἕκαστον πρόσωπον ἀμέριστον καὶ ἀνελλιπῆ καὶ τελείαν ἔχει θεότητα· καὶ ὡς μὲν θεὸς τὸ αὐτὸ καθέστηκεν ἕκαστον καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὸ ἀχώριστα· ὡς δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ πνεῦμα πανάγιον ἕτερον καὶ ἕτερον καὶ ἕτερον λέγεται, κἀντεῦθεν ταῦτα τοῖς θεολήπτοις κηρύττεται θεὸς καὶ θεὸς καὶ θεός, ἀλλ' εἰς τὰ τρία θεός – οὐ γὰρ ἄλλος θεὸς ὁ πατήρ, οὐδὲ ἄλλος θεὸς ὁ υἱός, οὐδὲ ἄλλος πάλιν θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπεὶ μηδ' ἄλλη φύσις ὁ πατήρ, μηδ' ἄλλη φύσις ὁ υἱός, μηδ' ἄλλη πάλιν φύσις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τοῦτο γὰρ καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους θεοὺς ἐκτεχνάζεται καὶ τὰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἐκπίπτει θεότητας· ἀλλὰ θεὸς μὲν ὁ πατήρ, θεὸς δὲ καὶ ὁ υἱός, ὁμοίως δὲ θεὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς μιᾶς ἀμερίστως καὶ ἀνελλιπῶς τὰ τρία πρόσωπα πληρούσης θεότητος καὶ ἐν ἑκάστῳ οὔσης ὁλοτελῶς καὶ ὁλικῶς· θεότης γὰρ μερισμὸν οὐχ ὑφίσταται καὶ ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις πληρωτικῶς καὶ ἐντελῶς, οὐ μεριστῶς ἥκουν ἐκ μέρους πληροῦσα τὰ πρόσωπα, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ πληρεστάτως ὑπάρχουσα καὶ μία γε μένουσα, καὶ εἰ ἐν προσώποις τρισὶ διαφαίνοιτο, καὶ πρὸς θεοτήτων πληθυσμὸν οὐκ ἐκτρέχουσα, καὶ εἰ ἐν τρισίν ἐστιν ὑποστά-

---

MTO LFV A K

---

1 μετ' αὐτὴν] μετὰ ταύτην O ἁπάντων *om.* L 3 καὶ συντηρητικὴν *om.* L. συντηρητικὴν καὶ μίαν FV A 4 ἄττα] απτατα L (!) ἄττα K τοιαῦτα, ἅτε τὰ A μοναδικὰ] ἅττα V *marg.* ἀσύζυγα] ἄζυτα O ἀσύζυγα A 6 τὴν' *om.* F 9 γνωριζόμενα καὶ διὰ F διὰ τοῦτο *om.* L 12 πανάγιον] τὸ πανάγιον V ἅγιον A 13 κηρύττεται] κηρύττωνται V¹ κηρύτταινται A 14 οὐδὲ] οὐδ' A 15 οὐδὲ] οὐδ' FV A πάλιν *om.* O ἐπεὶ] ἐπειδὴ O μηδ'¹] μηδὲ A μηδ'²] μηδὲ A 16 μηδ'] μηδὲ A 17 ἐκτεχνάζεται ... διαφόρους L *bis* καὶ² *om.* MTO LV A 18 ἅγιον πνεῦμα A τὸ' *om.* F A 20 ὁλικῶς καὶ ὁλοτελῶς M ὁλικῶς] ὁλεικῶς L 21 τὰ τρία πρόσωπα LFV 22 μία γε μένουσα] μιᾷ γε μὲν οὔσα A 22–23 διαφαίνοιτο] διαφαίνεται O δι φοίνοιτο K 23 πρὸς θεοτήτων] προσωποτήτων εἰς F θεοτήτων] καὶ ποσοτήτων V *marg.*

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

unius nouimus deitatis, unum imperium, unam potestatem, unam uirtutem, unam operationem, unum consilium, unam uoluntatem, unam dominationem, unum motum – tam omnium quae post eam sunt creatricem quamque prouidam et stabilientem atque conseruatricem –, unam dominationem, unam sempiternitatem et quaeque sunt alia singularia et incomposita unius essentiae atque naturae in tribus est personalibus subsistentiis, neque subsistentias confundentes et in unam eas subsistentiam deducentes, neque eandem unam essentiam partientes et in tres eam essentias discerpentes et unam ex hoc diuidentes deitatem. sed est unus deus, una deitas in tribus subsistentiis fulgens, et tres subsistentiae et personae in deitate una agnoscuntur. propterea perfectus deus est pater, perfectus deus est filius, perfectus deus est spiritus sanctus, idcirco quod unam eandemque singula queque persona inseparabilem et indeminutam atque perfectam habet deitatem; et iuxta quod deus quidem est, idipsum existit unumquodque dum seorsum consideratur ipsa intellegentia, quod non est separabile, separante; ut pater tamen et filius et spiritus sanctus aliud et aliud et aliud dicitur, et idcirco haec a dei capacibus praedicatur deus et deus et deus, sed unus est haec tria deus – non enim alius deus pater, nec alius deus filius, neque alius iterum deus spiritus sanctus, quia nec alia natura est pater, nec alia natura est filius, neque alia iterum natura est spiritus sanctus; hoc enim etiam multos atque diuersos deos officinatur multasque et uarias generat deitates; sed deus quidem est pater, deus uero est et filius, similiter deus est et spiritus sanctus, eo quod indiuise et indeminute ea⟨s⟩dem tres personas una impleantur deitate et in un⟨a⟩qu⟨a⟩que earum funditus ⟨et integre⟩ tota est. nam deitas diuisionem non sustinet et in tribus ipsis personis plenifice atque perfecte est, non partiliter siue ex parte easdem implens personas, sed in unaquaque exsistens plenissime et una permanens, licet in tribus personis monstretur et ad deorum

VPG C[1-1]BR MNL

1 deitatis | deitates P 2 motum | modum R 5 quae | quem V quae c P post eam | postea PG N sunt *om.* VPG 4 alia | talia BR MNL singularia | singularia B singularia sunt et VPG M 5 incomposita | inconposita BG conposita R atque | adque P subsistentiis | subsistentias G[1] 5–6 neque subsistentias *om.* G 6 subsistentias | subsistentiis NL confundentes | confundantes G[1] in B[2] *add.* eas | eius N subsistentiam | subsistentias B 7 partientes | pertinentes R partientes M eam | eas L essentias | essentiam B discerpentes | disserpentes R disscerpentes N 9 agnoscuntur | agnuscuntur VP[1] est deus[1] G L 10 eandemque | eademque B eamdemque R 11 et[1] *om.* BR indeminutam | indiminutam V 12 idipsum | idypsum V existit | exsistit V extitit L unumquodque | unamquamque V unumquemque P (q-*ewr.*) seorsum | seursum V B 12–13 intellegentia | intelligentia RG ML 13 separante | separente VP 14 aliud[2] | aliut P et aliud[3] *om.* L dicitur | dicimus BR 2 dei capacibus | ab incapatibus R ad eius capaces M ad eius capacibus NL praedicatur | praecamus B predicamus R 15 tria | trea B deus[2] *om.* G neque | nequae B nec L 16 iterum *om.* L 17 etiam | et.iam L *ras.* atque | adque P 18 officinatur | ofecinarur P officinator B est[2] *om.* VPG B ML 19 et[3] *om.* G eo quod *om.* L quod | que VP indeminute | indemunite P indiminuta B indiminute MNL ea⟨s⟩dem | eadem V B NL eaedem PG M (*f.u.*) 20 personas | personae BRG M (*f.u.*) personae pro una B impleantur | implantur VP L impletur G deitate | deitatem N un⟨a⟩qu⟨a⟩que | unoquoque (= ἑκάστῳ, *cf.* 427,22) VPG B MNL καὶ ὁλικῶς = ⟨et integre⟩ *om.* VPG BR MNL 21 personis inc. C (399,4 – 427,21 *om.*) plenifice atque | plenificat quae G 22 perfecte | perfecta VPG B partiliter | partibiliter CBR 23 exsistens | existens RG MNL plenissime | plenissima CBR permanens | permanes C personis | ...sonis P[1] *ras.* monstretur | monstetur L ad deorum | ad eorum R M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

σεσιν, ἵνα μὴ σωματικήν τινα πάθοι διαίρεσιν ἢ ὄντως ἀπαθὴς καὶ ἀσώματος καὶ πάσχειν οὐκ εἰδυῖα τὰ κτίσεως ἴδια· ἔστιν οὖν μετὰ τὸ εἶναι θεὸς πατὴρ ὁ πατὴρ καὶ οὔτε υἱὸς οὔτε πνεῦμα ἅγιον, ἀλλ' ὅπερ ὁ υἱὸς κατ' οὐσίαν ἐστὶ καὶ ὁ κατὰ φύσιν τὸ πνεῦμα τυγχάνει τὸ ἅγιον· καὶ ἔστι μετὰ τὸ εἶναι θεὸς υἱὸς ὁ υἱὸς καὶ οὔτε πατὴρ οὔτε πνεῦμα πανάγιον, ἀλλ' ὅπερ ὁ πατὴρ κατὰ φύσιν κηρύττεται καὶ ὁ κατ' οὐσίαν τὸ πνεῦμα καθαρᾶται τὸ ἅγιον, καὶ ἔστι μετὰ τὸ εἶναι θεὸς πνεῦμα ἅγιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ οὔτε πατὴρ θεωρούμενον οὔτε υἱὸς λαμβανόμενον, ἀλλ' ὅπερ ὁ πατὴρ κατ' οὐσίαν πιστεύεται καὶ ὅπερ ὁ υἱὸς κατὰ φύσιν ἀγγέλλεται, τὸ μὲν διὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν τῆς οὐσίας ταυτότητα καὶ τὸ συγγενὲς τῆς ὑπάρξεως, τὸ δὲ διὰ τὰς ἑτεροίας τῶν τριῶν ἰδιότητας καὶ τὸ τῶν ἀσυγχύτως ἕκαστον πρόσωπον χαρακτηριζόντων ἰδιωμάτων ἀνόμοιον. ὥσπερ γὰρ τὸ ⟨εἶναι⟩ θεὸς ἕκαστον ἀμετάπτωτον κέκτηται, οὕτω καὶ τὴν τοῦ προσώπου χαρακτηριστικὴν ἰδιότητα ἀμετάβλητον καὶ ἀκίνητον λέλαχε τὴν αὐτῷ καὶ μόνῳ προσοῦσαν καὶ τῶν ἄλλων προσώπων αὐτὸ διακρίνουσαν καὶ τὴν ὁμοφυᾶ καὶ ὁμότιμον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόθρονον τριάδα τηροῦσαν ἀσύγχυτον.

τριὰς οὖν ἡ τριάς, οὐ τελεία μόνον τῇ τῆς μιᾶς θεότητος τελειότητι, ἀλλὰ καὶ ὑπερτελὴς καὶ ὑπέρθεος δόξῃ καὶ ἀϊδιότητι καὶ βασιλείᾳ, μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη. οὔτε οὖν κτιστόν τι ἢ δοῦλον ἐν τῇ τριάδι οὔτε ἐπείσακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν, οὔτε οὖν ἐνέλειψε πατρὶ υἱὸς οὔτε υἱῷ πνεῦμα, ἀλλ' ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ τριὰς ἀεί."

---

16 – 19 cf. Gregorius Thaum., confessio fidei, ACO III p. 3,10 – 13

MTO LFV A K

---

1 πάθαι] πάθη T παθαι O 2 εἰδυῖα] οἰδυια L A τὰ τῆς κτίσεως T L. ἴδια] ἴδεα L τὸ] τοῦ TO F A πατὴρ' *om.* M 3 ἀλλ'] ἀλλὰ L. ὁ *om.* MTO 3 – 4 τυγχάνει τὸ πνεῦμα M 4 τὸ[1]] τοῦ MTO υἱὸς' *om.* T 5 πανάγιον] ἅγιον L. A τὸ ἅγιον V κατὰ φύσιν ὁ πατὴρ V A 6 τὸ[1]] τοῦ MTO 8 πιστεύεται] πεπίστευται MTO ἀγγέλλεται] ἀγάλλεται T ἀναγγέλλεται L. A καὶ διὰ τὴν L 9 τὸ[1] ... τὰς] τότε διὰ τῆς L ἑτεροίας] ἑτέρας MT ἑτεροίαις O 10 χαρακτηριζόντων πρόσωπον MTO χαρακτηριζόντων] χαρακτηρίζων τῶν L K χαρακτηρίζον τῶν V 11 esse = ⟨εἶναι⟩ *om.* MTO LFV K A ἀμετάπτωτον] ἀμετάπτωστον L οὕτω δὴ καὶ M 12 χαρακτηριστικὴν] χαρακτηρικὴν A ἀμετάβλητον] ἀμετάβλητον L ἀκίνητον] ἀμετακίνητον M ἀκήνητον L λέλαχε] λέλαγχε T L K A 13 μόνῳ] μόνον M αὐτὸ] αὐτῷ LV 14 ὁμότιμον καὶ ὁμοούσιόν V A 15 μιᾶς *om.* M 16 ὑπερτελὴς] ὑπερτελεῖς L ἀϊδιότητι] ἀειδιότητι L. 16 – 17 ἀπαλλοτριουμένη] ἀπηλλοτριωμένη L 17 οὖν] γὰρ FV K A τριάδι] τριάδη L ἐπείσακτον] ἐπίσακτον L A 18 ἐπεισελθόν] ὑπεισελθόν K ἐνέλειψε K *lac.* 18 – 19 υἱῷ πνεῦμα] ἦν ποτὲ ὅτε πνεῦμα οὐκ ἦν F 19 ἀναλλοίωτος] ἀναλλοιώτως F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

multitudinem non excurrens, licet in tribus sit subsistentiis, ut non corporalem quandam sustineat sectionem quae certe est inpassibilis et incorporea et pati nesciens quae creaturae sunt propria; est igitur cum hoc quod deus est pater ipse pater et neque filius neque spiritus sanctus, sed quod filius est secundum substantiam et quod naturaliter spiritus sanctus exsistit; et est cum hoc quod deus est filius ipse filius et neque pater neque spiritus sanctus, sed quod pater secundum naturam praedicatur et quod secundum substantiam spiritus sanctus conspicitur, et est cum hoc quod deus est spiritus sanctus ipse spiritus sanctus et neque pater esse cernitur neque filius esse suscipitur, sed quod pater secundum essentiam creditur et quod filius secundum naturam annuntiatur, hoc quidem propter naturam et identitatem substantiae et cognationem essentiae, illud uero propter ΕΤΕΡΟΥC alterificas horum trium proprietates propterque dissimilitudinem proprietatum quae inconfusae unamquamque figurant personam. sicut ergo esse deus unaquaeque inconuertibiliter possidet, ita et proprietatem, per quam ipsa persona figuratur, inmutabilem et immobilem optinet, quae eidem soli est insita et ab ipsis aliis personis eam discernit et consitam atque cohonorandam, consubstantialem quoque et consessiuam trinitatem absque confusione conseruat. trinitas igitur est trinitas, non solum una deitatis perfectione perfecta, sed superperfecta et ultra deitatem „gloriae ac sempiternitate et imperio, non dispartita neque alienata. nec enim creatum quid aut seruile est in trinitate, neque subintroducticium, tamquam quod prius quidem non extiterit postremo uero ⟨sub⟩introgressum, neque igitur defuit patri filius neque filio spiritus, sed inconuertibilis et incommutabilis eadem trinitas semper est."

VPG CBR MNL

1 excurrens] excurens G sit *om.* G quandam] quamdam L 2 sustineat] sustenear CB sectionem] sectione B impassibilis] et passibilis B impassibilis M incorporea] corporea B 3 propria] proprie CBR 4 quod¹] quam VP est *om.* G substantiam] substantia B subsistentiam G 5 exsistit] existit RG MNL deus *om.* M filius¹ *om.* G 7 deus *om.* G M 8 sanctus est et M suscipitur] suspicitur V suscipitur CB 9 essentiam] sentiam P¹ annuntiatur] annunciatur P adnuntiatur CBR 10 identitatem] deitatem G συγγένεις = cognationem (affinitatem) 10–11 ἑτέρους = ΕΤΕΡΟΥC] ΟΤΕΡΟVC V &ΕΡΟΥC B *om.* CR 11 proprietates] propietates P propterque] propter CBR proprietatum] proprietatem P¹ 12 inconfusae] inconfusa B figurant] figurat C significant M unaquaeque] unaquaque V unaqueque PG ML unaquaequae C 13 proprietatem] propietatem P ipsa persona] ipsam personam N 13–14 inmutabilem] immutabilem PG L immotabilem M 14 et immobilem] enim mobilem N immobilem] inmobilem PG R optinet] obtenet CB² tenet B¹ obtinet ML eidem] idem B N ab *om.* G aliis] ialiis V alii L 15 συσιωδῆ = consitam (connaturalem) cohonorandam] cohonorificandam CR choronificandam B consessiuam] consiuam V¹ consensiuam CBR N consessiuam L 16 absque] abque C²B¹ trinitas *om.* CBR 17 ὑπερθεσ = ultra deitatem sempiternitate] sempiternitatem CR 18 dispartita] dispertira CR dispertita B M nec] neque MNL quid] quod N 19 subintroducticium] subintroducticium G¹ subintroducticium M tamquam] tanquam G L extiterit] exsiterit V 20 ὑπεισελθὸν = ⟨sub⟩introgressum] introgressum VG B MNL introgessum P C defuit] defugit B filius] filios C spiritus sanctus sed CBRG inconuertibilis] inconuecbilis G¹ 21 incommutabilis] incommotabilis M est P¹ *add.*

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ περὶ μὲν τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου, ἀΐδίου τε καὶ ἀρχικῆς καὶ πάντων δημιουργοῦ καὶ βασιλίδος τριάδος τὸ ὅπως φρονῶ καὶ δοξάζω καὶ σέβομαι ὡς ἐν βραχέσιν εἰπεῖν δῆλον ὑμῖν καὶ σαφὲς διατέθεικα, – οὐ γάρ τι πλέον συνεχώρει τούτων φάναι τῶν συνοδικῶν συλλαβῶν τὸ ἐπίτομον. ὅπως τε καὶ περὶ τῆς τοῦ ἑνὸς τῆς αὐτῆς πανσέπτου τριάδος θεοῦ λόγου καὶ υἱοῦ φιλανθρώπου τε καὶ παραδόξου σαρκώσεως ταυτὸν δὲ εἰπεῖν ὑπερτάτης κενώσεως καὶ πρὸς τοὺς ἐπιγείους ἡμᾶς θείκης καὶ θεοποιοῦ καταβάσεως ἔχω καὶ φρονῶ καὶ κρατεῖν ἐκ πατέρων ἁγίων καὶ τῶν καθ' ὑμᾶς θεοπνεύστων *παρέλαβον*, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς τῆς *ἐφορώσης τὰ σύμπαντα* γράμμα τοῦτο τὸ συνοδικὸν γράφων ἐκτίθημι καὶ πρὸς τὴν ὑμῶν ἐκπέμπω τῶν πανσόφων ἀκρόασιν.

Πιστεύω καὶ περὶ ταύτης, θειότατοι, ὡς ὁ θεὸς λόγος, ὁ τοῦ πατρὸς μονογενὴς υἱός, ὁ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων καὶ χρόνων ἀπαθῶς ὑπ' αὐτοῦ γεννηθεὶς τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς οἰκτον λαβὼν καὶ φιλάνθρωπον ἔλεον τοῦ ἀνθρωπίνου ἡμῶν ὁλισθήματος, ἑκουσίῳ θελήματι καὶ θεοῦ βουλήσει τοῦ φύσαντος καὶ συνευδοκίᾳ θείᾳ τοῦ πνεύματος κόλπων οὐ χωρισθεὶς τοῦ γεννήσαντος πρὸς τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς καταβέβηκεν. ἔστι γάρ, ἔστιν ὥσπερ τῆς αὐτῆς βουλῆς τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι, οὕτω καὶ οὐσίας ἀπείρου· καὶ φύσεως περιγραφῆς οὐδαμῶς ἀνεχόμενος ἡ τῆς καθ' ἡμᾶς τοπικῆς μεταβάσεως, κατὰ φύσιν δρᾶν εἰδὼς θεϊκὴν τὴν ἐνέργειαν καὶ μήτραν εἰσδὺς ἀπειρόγαμον παρθενίας ἁγλαϊζομένην ἁγνότητι Μαρίας τῆς ἁγίας καὶ φαιδρᾶς καὶ θεόφρονος καὶ παντὸς ἐλευθέρας μολύσματος τοῦ τε κατὰ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ διάνοιαν *σαρκοῦται* ὁ ἄσαρκος, καὶ μορφοῦται τὸ ἡμῶν ὁ κατ' οὐσίαν τὴν θείαν ὅσον εἰς σχῆμα καὶ εἶδος ἀμόρφωτος, καὶ

---

8 cf. 1. Cor. 13,13 cf. AT saepe

MTO LFV A K

1 ἀΐδίου | ἀιδίου L 2 βασιλίδος | βασιλείδος L σέβομαι | σέβωμαι L 3 καὶ om. O οὐ | οὐτε V φάναι] περὶ σαρκὸς V *marg.* 4 Γ ὅπως F τε] δὲ F τῆς[1] om. F A 6 ταυτὸν ... κενώσεως om. L κενώσεως | ἑνώσεως M θεϊκῆς τε καὶ F 7 καταβάσεως] συγκαταβάσεως F κρατεῖν] κηρύττειν MTO I. A ὑμᾶς] ἡμᾶς K 8 ἐπὶ τῆς] ἐπ' F τῆς[2] om. L ἐφορώσης | ἐφορώσις L τοῦτο | τοῦτο K 9 συνοδικὸν] καὶ σε τὲ καὶ συνοδικῶν I. γράφων] γραφῶν L ἐκτίθημι] ἐκτίθεμαι M ἐντίθημι T ἀκρόασιν] τιμιότητα V[1] V[2] *corr. marg.* 11 πιστεύω τοίνυν καὶ F μονογενὴς | μονογεννὴς M 11 – 12 υἱὸς ὁμοούσιος ὁ F τῶν om. LFV A ὑπ'] ἀπ' V 13 ἔλεον | Ἔλαιον I. K 14 θελήματι] βουλήματι K καὶ[1] om. F συνευδοκίᾳ | σὺν εὐδοκίᾳ L 15 οὐ] μὴ MTO γεννήσαντος] γεννήτορος O ἔστιν om. MT 16 βουλῆς] βουλήσεως T 17 ἡ om. O 18 εἶδώς] εἰωθὼς MTO A ἀπειρόγαμον] ἀπειρογάμου V παρθενίας | παρθενείας T I. 19 ἁγνότητι | ἁγνότητα LV 21 εἰς σχῆμα] εἰσχῆμα I.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et de sancta quidem ac consubstantiali, sempiternaque et principali omniumque opifice et regina trinitate qualiter sentiam atque glorificem et uenerer, ut breuiter dicere suppetit, manifeste uobis adliquidumque digessi, – neque enim amplius quid fari permittit harum sinodicarum syllabarum compendium. qualiter quoque et de incarnatione unius de eadem peruenerabili trinitate dei uerbi et filii clementissima atque ammirabili hoc idemque est dicere, sublimissima exinanitione ad nos quoque terrenos diuina atque deifica descensione, teneam atque sentiam et tenere a sanctis patribus, qui secundum uos deo inspirati sunt, *mihi est traditum*, tamquam coram ipsa ueritate, *quae conspicit uniuersa*, synodicam hanc litteram scribens expono et ad uestrum destino sapientissimum auditum.

Credo et de hac, sanctissimi, quod deus uerbum, unigenitus patris filius, qui ante omnia saecula et tempora inpassibiliter de eodem natus est deo et patre, miserationem induens et humanitatis misericordiam circa humanum nostrum lapsum, spontanea uoluntate et dei gignentis consilio et diuino complacito spiritus non separatus a gremio generantis ad nos humiles discendit. est scilicet, est sicut eiusdem uoluntatis patri et spiritui, ita et essentiae inexplicabilis, et naturae circumscriptionem nullo modo sustinens aut secundum nos localem transmeatum, naturaliter sciens efficere diuinam operationem et uterum intactum uirginitatis ingressus castitate lustrat⟨u⟩m Mariae sanctae praeclaraeque et quae dei sunt sapientis et ab omni contagione libere et corporis et animae et intellectus; incarnatus est qui erat incarneus, et formam suscipit nostram qui secundum diuinam

VPG BR MNL K

1 de B¹ *add.* ac] a N consubstantiali] consustantili C et²] at L opifice] opifica G 2 regina] regitana N trinita[te … uenerer] *om.* B uenerer] uererer G breuiter] beatae C beare BR supperit] subperit V CBR 3 adliquidumque] aliquidumque VP loquidumque B aliquid dumque G aliquidum M (*cf.* 491,10) digessi] degessi V digesti N quid] quod N fari] fieri VPG 4 sinodicarum] synodicarum PG MN syllabarum] sillabarum P R NL compendium] compendium PG ML unius et de CR 5 eadem] eandem VP peruenerabili] uenerabili CBRG peruenerabilem M trinitate] trinitatem M clementissima] clementissimam R dementissima G ammirabili] admirabili CBR ML 6 est *om.* VPG MNL sublimissima] sublimissa C submissa R exinanitione] exinnitione B ex natione G quoque] que VPG MNL diuina atque] diuinatque G 6–7 descensione] discessione CBRG 7 sentiam] sententiam B¹ tenere] teneree C uos] nos L inspicati] inspicante V¹ 8 mihi] michi G N conspicit] conspicieit L synodicam] sinodicam C L sinoticam B synodica M 9 hanc] hac B scribens] habens G¹ destino] distino CB auditum] auditu V 10 credo] crede L sanctissimi] ßitissimi P ßctissime C¹BRG ßcdissime C² deus *om.* G patris] patri G 12 inpassibiliter] impassibiliter M de eodem] deo eodem CR patre miserationem] patrem miserationum CR 13 misericordiam] miam MN miseriam L lapsum nostrum G 14 gignentis] gignentes V CR complacito] complacito V complacita B conplacito G N spiritus] spiritui CR spiritus tui non separatur B generantis] generantes CR 15 humiles] humilem CR discendit] descendit G MNL est¹] et VPG C MN est²] et L sicut] secundu C sciendum R eiusdem] eiudem P¹ B¹ uoluntatis] uoluntatas V¹ patri] patris N spiritui] spiritu CR et² *om.* G 16 ἀπερίγραπτον = inexplicabilis (ἀπερίγνωστος?)] inexinexplicabilis B circumscriptionem] circuminscriptionem P sustinens] sustenens C subsstencns B *om.* L aut] at P¹ aut enim secundum VPG 17 transmeatum] transmeatur L efficere] facere L diuinam] diuina C uterum] uterum V¹ iterum N² 18 intactum] intantum P castitate] castitatem CRB M lustrat⟨u⟩m] lustratam VP CBR MNL lustrata G praeclaraeque] praeclareque P NL praeclaraque CB 19 libere] liberae C M 20 incarnatus … erat P² *add. marg.* est *om.* C qui erat] quieuit R incarneus] incaneus P¹ suscipit] suscepit CBRG ML suscipit propriam nostram L²

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

σωματοῦται καθ' ἡμᾶς ὁ ἀσώματος, καὶ ἄνθρωπος κατὰ ἀλήθειαν γίνεται ὁ ἀεὶ θεὸς γνωριζόμενος, καὶ μητρικῆς καιλίας ἐγγάστριος ὁ τοῦ ἀϊδίου πατρὸς ἐγκόλπιος δείκνυται, καὶ ὁ ἄχρονος ἀρχὴν χρονικὴν καταδέχεται, οὐ φαντασίᾳ ταῦτα γινόμενος ἅπαντα, καθά Μανιχαίοις καὶ Οὐαλεντίνοις δοκεῖ τοῖς παράφροσιν, ἀλλ' ἀληθείᾳ καὶ πράγματι ὅλον ἑαυτὸν κενώσας πατρικῷ καὶ οἰκείῳ θελήματι καὶ ὅλου προσλαβὼν τὸ ἡμέτερον φύραμα, σάρκα φημὶ τὴν ἡμῖν ὁμοούσιον καὶ ψυχὴν λογικήν, τὴν ψυχαῖς ταῖς ἡμετέραις ὁμόφυλον, καὶ νοῦν τῷ νῷ τῷ ἡμῶν παραπλήσιαν. ταῦτα γὰρ ἄνθρωπός ἐστι καὶ γινώσκεται, καὶ ἄνθρωπος κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἐξ αὐτῆς ἄκρας τῆς ἐν παρθένῳ τῇ παναγίᾳ συλλήψεως. ἄνθρωπος γὰρ χρηματίζειν ἐβούλετο, ἵνα τῷ ὁμοίῳ ἀνακαθάροι τὸ ὅμοιον καὶ τῷ συγγενεῖ τὸ συγγενὲς ἀνασώσηται καὶ τῷ συμφυεῖ τὸ συμφυὲς ἐκλαμπρύνειε. διὰ τοῦτο παρθένος ἁγία λαμβάνεται καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἁγιάζεται καὶ οὕτως ὑπουργεῖ τῇ σαρκώσει τοῦ κτίσαντος ὡς καθαρὰ καὶ ἁγνὴ καὶ ἀμόλυντος. σαρκοῦται γοῦν ὁ λόγος καὶ θεὸς τὸ ἡμέτερον, οὐ προπλασθείσῃ σαρκὶ συναπτόμενος ἢ προμορφωθέντι καὶ καθ' αὑτὸ προϋποστάντι ποτὲ προσπλεκόμενος σώματι ἢ προϋποστάσῃ ψυχῇ συντιθέμενος, ἀλλὰ τότε τούτοις παραγενομένοις πρὸς ὕπαρξιν, ὅτε αὐτοῖς ὁ λόγος αὐτὸς καὶ θεὸς φυσικῶς συνετίθετο σύγχρονον ἔχοντα τῇ ὑπάρξει τὴν ἕνωσιν καὶ οὐ πρὸ τῆς πρὸς τὸν λόγον ἀληθεστάτης συμβάσεως καθ' ἑαυτὰ γενόμενα πώποτε ἢ τινος ἀνθρώπου τῶν καθ' ἡμᾶς ἑτέρου τὸ παράπαν ὑπάρξαντα, ἀλλὰ σύνδρομον ἔχοντα τῇ φυσικῇ τοῦ λόγου συμβάσει τὴν ὕπαρξιν καὶ οὐκ ἐκείνης οὐδὲ ὡς *ἐν ὀφθαλμοῦ ῥιπῇ* ταυτηνὶ προτερεύουσαν ἔχοντα, ὡς Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς βομβεῖ καὶ Νεστόριος. „ἅμα" γὰρ „σάρξ, ἅμα θεοῦ λόγου σάρξ, ἅμα σὰρξ ἔμψυχος λογική, ἅμα θεοῦ λόγου σάρξ ἔμψυχος λογική". ἐν αὐτῷ

19 cf. 1. Cor. 15,52

20–21 cf. Ps.-Athanasius, epist. ad Iovinianum imp., PG 28,532 A; cf. Cyrus Alex., ACO ser. II vol. I p. 134,27–28

MTO LFV A K

1 γίνεται] γίγνεται K 2 τοῦ ἀϊδίου] συναϊδίου O 3 γινάμενος] γιγνόμενος K γινόμενος ἅπαγε ἅπαντα V ἅπαντα] ἅπαγε K A 4 οὐαλεντίνοις] οὐ ἄλλην τίνοις L ἀλλ'] ἀλλὰ LFV 5 πατρικῷ τε καὶ F 6 τὴν²] ταῖς V¹ V² corr. marg. 7 τῷ¹] τὸν O τὸ A om. LFV παραπλήσιον] παραπλησίον L γινώσκεται] γιγνώσκεται F K 8 κατὰ] καθ' K A 9 γὰρ καὶ χρηματίζειν LFV ἐβούλετο] ἠβούλετο F τῷ¹] τὸ K ἀνακαθάροι] ἀνακαθάρῃ MTO V τῷ²] τὸ L 10 τῷ] τὸ L ἐκλαμπρύνειε] ἐκλαμπρύνει T ἐκλαμπρύνειεν LV 13 προπλασθείσῃ] προπλασθήσης L συναπτόμενος] συναπτώμενος L προμορφωθέντι] προμορφουθέντι A 14 αὑτὸ] ἑαυτὸ FV αὐτῷ K προϋποστάντι] προϋποστήσοντι O προσπλεκόμενος] προσπλεκώμενος K προϋποστάσῃ] προϋποστάσει O προϋποστάσει LF K A 15 παραγενομένοις] παραγομένοις V ὁ λόγος αὐτὸς L αὐτὸς om. M L 16 συνετίθετο φυσικῶς T σύγχρονον] σύχρον V πρὸ τῆς πρὸς] πρὸς τῆς A 17 γενόμενα] γινόμενα K πώποτε] πόπωτε L ποτε A 19 οὐκ] οὐχ T LF οὐδὲ] οὐδ' LFV A ῥιπῇ] βοπῇ V A ταυτηνὶ] ταύτην T L K προτερεύουσαν] εἰπροτερεύουσαν L. πρωτεύουσαν F 20 νεστόριος] νεστώριος L 21 σάρξ'] γὰρ M γὰρ σάρξ K ἅμα² ... λογική om. M A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

essentiam quantum ad habitum et speciem inexformabilis, et corporatur secundum nos incorporeus, et homo iuxta ueritatem efficitur qui semper deus agnoscitur, et materno uentre gestari monstratur qui sempiterni patris in sinu est, et intemporius principium recipit temporale, non per phantasiam factus haec omnia, ut Manicheis et Ualentinis uidetur insanis, sed re et ueritate totum scipsum exinaniens paterna et propria uoluntate et totam nostram assumens massam, carnem inquam nobis consubstantialem et animam rationalem, animabus nostris contribulam, et mentem menti nostrae comparem. haec itaque homo est et agnoscitur, et homo secundum ueritatem factus est ab ipso summo conceptu de sanctissima uirgine. homo enim XPHMATIZ©IN fungi uoluit, ut simili consimile mundificaret et cognato cognatum saluificaret et connaturali connaturale splendificaret. ideo uirgo sancta accipitur et animam corpusque sanctificatur et ita ministrauit incarnatione creatoris ut munda et casta atque intaminata. incarnatur ergo uerbum et deus quod nostrum est, non praefactae carni copulatus praeformatoue atque in sese praesumpsistentii aliquando corpori collinitus uel animae praeexsistenti coniunctus, sed tunc his ad subsistendum uenientibus, quando eis ipsum uerbum et deus naturaliter copulatus est, contemporalem habentia unitionem atque subsistentiam et non ante ueriss-simum ipsius uerbi conuentum in seipsis umquam extarunt uel cuiuspiam secundum nos alterius hominis paenitus exiterunt, sed cum uerbi ipsius naturali conuentu subs⟨isten⟩tiam habentia concurrentem; et nec quantum *in ictu oculi* hanc illa priorem habentia, sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius. „simul" quippe „caro, simul dei uerbi caro, simul caro animata rationalis, simul dei uerbi caro animata

VPG CBR MNL

1 inexformabilis] inexformalis B corporatur] corporitur R corporratur G 2 incorporeus] incorporeus V¹ iuxta] iuxa G iusta L deus *om.* N agnoscitur] agnuscitur V 5 uentre] uestre VP (n-s) gestari] gestrare CBR monstratur] monstratus N intemporius] temporis R 4 recipit] recepit CBR temporale] temporalem N phantasiam] phantaciam VP (s-c) fantasiam R ML factus *om.* N ut] aut N ualentinis] ualentinus VP B¹ N ualentino G 5 re] se N et¹ *M del.* 6 assumens] adsumens CB N inquam] in qua M 7 rationalem] rationalem V comparem] conparem CBG 8 γινώσκεται = agnoscitur] agnuscitur V 9 conceptu] conceptum B XPHMATIZ©IN] XPIMATIZIN V *om.* PG XPIMATIZ©IN CBR XPIMATIZ©IN MNL fungi] fugin B uoluit PMATIZIN ut P 9–10 consimile] consimilem CB cunsimile L¹ 10 et² … saluificaret *om.* M et¹] ut G 10–11 et² … splendificaret *om.* CR 10 connaturali] connaturi VPG NL cognaturi B connaturale] cognaturalem B connaturali M 10–11 ἐκλαμπρύνει = splendificaret splendificaret + usque hic C² *marg.* (*script. tiron.*) 11 accipitur] accepitur CB animam] anima MNL ministrauit] ministrabitur MNL 11–12 ministrauit in incarnatione CBR (*an recte?*) 12 incarnatione] incarnationi NL atque N *bis et del.* intaminata] intamiata B² *ras.* incontaminata G incontamina. L *ras.* 13 et *om.* CBR praefactae] praefecrae M¹ praefarae G N praefactae carni] praefacta carne CBR praeformatoue] praeformarae V atque N *bis* in sese *om.* G sese] se MNL 14 praesumpsistentii] praesubsistentiae CB pure subsistencie R presumpsistentie G presumpsistenti M pressumpsistentii N collinitus] conlinitus CB uel animae] uelamine L praeexsistenti] praeexsistente CB pure existente R praexistenti MN posexistenti L 15 subsistendum] sumpsiscendum N 16 contemporalem] contemporale B¹ habentia] habens CBR unitionem] unionem L 17 umquam] quam P¹ unquam G M extarunt] excarunt R M *marg.* exrasunt N (r-s) cuiuspiam] cuiuspium B 18 paenitus] penitus CBRG MNL exiterunt] exsiterunt PG naturali] naturale L 19 τὴν ὕπαρξιν = subs⟨isten⟩tiam] substantiam VPG B substantia CR MN subsistentia L concurrentem] concurrentem tui VP concurrente CBR concurrentiam MNL illa] illam CBR M 20 habentia] habentiam CBR MNL samosatenus] samusetenus V¹ samoserenus V² 20–21 simul] semul C *quater* 21–455,1 simul² … rationalis PG *bis* *om.* NL 21 animata¹] simulsenro P¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

γὰρ καὶ οὐ καθ' ἑαυτὴν ἔσχε τὴν ὕπαρξιν. ἅμα γὰρ τῇ συλλήψει τοῦ λόγου ταῦτα παρῆχθη πρὸς σύστασιν καὶ ἡνώθη αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν, ἅμα τῷ πρὸς σύστασιν ἄγεσθαι τὴν ὄντως ἀληθῆ καὶ ἀμέριστον, τὴν μήτε διαίρεσιν πάσχουσαν μήτε τροπὴν εἰσδεχομένην καὶ σύγχυσιν, ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενα καὶ ἐν αὐτῷ συνιστάμενα καὶ αὐτῷ συντιθέμενα καὶ χρόνον οὐδένα τὸ σύναλον τῆς οἰκείας συστάσεως προτερεύοντα, φέροντα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀσυγχύτου τε καὶ ἀτμήτου συνθέσεως. ἐκ τῶν οὖν ἀχράντων καὶ παρθενικῶν αἱμάτων τῆς παναγίας καὶ ἀχράντου παρθένου Μαρίας ὁ λόγος σαρκωθεὶς κατὰ ἀλήθειαν γέγονε καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος κἂν τῇ παρθενικῇ γαστρὶ κυοφορούμενος καὶ τὸν χρόνον πεπληρωκὼς τῆς ἐννόμου κυήσεως· ὡς ἐν πᾶσι τοῖς φυσικοῖς καὶ ἁμαρτίαν οὐ φέρουσι τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ὁμοιούμενος καὶ τὴν ἡμετέραν οὐκ ἀπαξιῶν ἐμπαθεστάτην εὐτέλειαν τίκτεται θεὸς ἀνθρωπείῳ τῷ σώματι, ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ σχήματι ψυχὴν λογικὴν καὶ ἀσώματον ἔχοντι, ὅπερ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ καὶ οὐχ ἕτερος λογικῷ ἐνεψύχωσε πνεύματι καὶ παρθένον τηρεῖ τὴν γεννήσασαν καὶ θεοτόκον αὐτὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς ἀναδείκνυσι, κἂν Νεστόριος ὁ παράφορος ῥήσσεται καὶ τούτου τὸ θεομάχον στρατόπεδον δακρύει καὶ θρηνεῖ καὶ ὀδύρεται καὶ σὺν ἐκείνῳ πάλιν σπαράττηται. θεὸς γὰρ ἦν ὁ ἐκ παρθένου τῆς ἁγίας θεοτόκου Μαρίας τικτόμενος καὶ δευτέραν δι' ἡμᾶς καὶ χρονικὴν προσδεχόμενος γέννησιν μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ καὶ ἄϊδιον τὴν ἐκ πατρὸς φυσικὴν καὶ ἀνέκφραστον γέννησιν, κἂν σεσαρκωμένος ἐτίκτετο διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς τοὺς σαρκικοὺς ὁμοιότητα, ὅλος θεὸς ἀνυμνούμενος, ὅλος ὁ αὐτὸς προσφαινόμενος ἄνθρωπος, τέλειος θεὸς ὁ αὐτὸς γινωσκόμενος καὶ τέλειος ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς γνωριζόμενος. ἐκ δύο γὰρ φύσεων ἔσχε τὴν ἕνωσιν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος καὶ ἐν δυσὶ τελείαις ἐγνωρίζετο φύσεσι, θεότητί τε καὶ ἀνθρωπάττητι. οὔτε γὰρ τῇ ἑνώσει τροπή τις ἢ φυρμὸς ἐμεσίτευσεν, οὔτε τῇ διαφορᾷ καὶ δυάδι τῶν μορφῶν ἤτοι τῶν οὐσιῶν μετὰ τὴν ἕνωσιν διαιρεσίς τις ἢ τομὴ εἰσεκρίνετο, κἂν τοῦτο μὲν λυπῇ τὸν μεμηνότα Νεστόριον, ἐκεῖνο δὲ

14 cf. Iustinianus imp., confessio fidei, Abh. BAdW NF 18 (1939) 76,8; cf. ACO ser. II vol. I p. 368,7 – 8 etc. 17 cf. Iustinianus imp., confessio fidei, Abh. BAdW NF 18 (1939) 76,18; cf. ACO ser. II vol. I p. 370,16 – 17 20 – 22 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24 – 31

MTO LFV A K

2 τῷ | τὸ LV 4 – 5 καὶ ἐν .. συντιθέμενα *om.* L 5 προτερεύοντα | πρωτεύοντα F 6 ἀτμήτου | ὁμωμήτου M ἐκ τῶν ... | περὶ τῆς (περι)αγίας θεοτόκου LF *mang.* 7 καὶ *om.* MTO K 8 γέγονε ... ἀλήθειαν *om.* MT γέγονε κατὰ ἀλήθειαν O γέγωνεν L A κἂν | ἐν LFV A 9 ὡς *om.* MTO 11 ἐμπαθεστάτην | ἐμπάθειαν καὶ M ἀνθρωπείῳ | ἀνθρωπίνῳ MT ἀνθρωπίῳ L A τῷ' | τὸ L 12 ὅπερ | ὥσπερ MTO 14 κἂν | εἰ καὶ F ὁ παράφορος | καὶ παράφρων F παράφρων V ῥήσσεται | ῥίσσηται O ῥίσσεται L A 15 στρατόπεδον | στρατόπαιδον L A δακρύει | ῥήσσεται F ὀδύρεται | ὀδύρηται O 15 – 16 σπαράττηται | παράττεται M σπαράσσεται FV A 17 τὴν[2] *om.* F 18 κἂν γὰρ σεσαρκωμένος L 19 ὅλος | ὁ λόγος L ὁ *om.* L προσφαινόμενος | προσφερόμενος F 21 γὰρ *om.* O θεότητός τε καὶ F δυσὶ | δύο MTO K 22 τε *om.* L ἑνώσει τῶν φύσεων τροπή LFV A 24 λυπῇ | λυπεῖ L A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

rationalis". in illo itaque et non in semetipsa habuit exsistentiam. una cum conceptu quippe uerbi haec ad subsistendum prolata sunt et secundum subsistentiam ei unita sunt, quando ad subsistendum prolata sunt quae certe uera est et inseparabilis, quae neque diuisionem perpetitur neque mutabilitatem aut confusionem ammittit, ab ipso prolata et in ipso consistentia et cum ipso composita nullumque prorsus tempus propriae constitutionis tulerunt, quod inconfusam atque inseparabilem ad eum compositionem praecederet.

ex inuiolabili namque et uirginali sanguine sanctae atque immaculatae uirginis Mariae uerbum uere factum est incarnatum et ueraciter homo et in utero uirgineo deportatus et tempus explenit legitimae puerperiae; ut per singula naturalia et peccatum non trahentia nobis hominibus similis factus nostramque non dedignatus passibilem uilitatem nascitur deus humano corpore similiterque et habitu animam rationalem et incorpoream habente, quod ipse in semetipso et nequaquam alter rationali animauit spiritu et uirginem generantem conseruat et ΘΕΟΤΟΚΟΝ eam propriae et ueraciter demonstrauit, uel si Nestorius uecors scinditur et huius deo rebellis exercitus lacrimatur et lamentatur et eiulat et iterum cum eo discerpitur. deus itaque erat qui ex sancta uirgine dei genetrice Maria ⟨natus⟩ est et secund⟨a⟩m ac temporalem propter nos natiuitatem suscepit post primam eius et sempiternam illam ex patre naturalem ⟨at⟩que ineffabilem natiuitatem, quamquam incarnatus nascebatur ob similitudinem nostri carnalium totus deus collaudandus, totus idem ipse apparens homo, perfectus deus idem noscendus ⟨et⟩ perfectus homo idem ipse innotescendus. ex duabus quippe naturis unitionem habuit deitati et humanitati, et in duabus perfectis noscebatur naturis, deitate et humanitate. neque enim unitioni mutatio quelibet uel confusio intercessit, neque differentia dualitateque formarum anae substantiarum post unitionem diuisio quaedam aut sectio intromissa est, licet hoc contristet quidem furentem Nestorium, illud uero

VPG CBR MNL

1 rationalis] rational B non *om.* G semetipsa] semetipso G exsistentiam] existentiam RG MNL una] unam VPG M cum *om.* G conceptu] concepto M² 2 subsistendum] substendum V subsistentiamdum B ei unita] empta G 3 uera] uere B¹ inseparabilis] inseparabilis VP (s-r) 4 diuisionem *om.* G diuisione N perpetitur] perpatitur G mutabilitatem] mutabilitate B² mutabilitatem M ammittit] amittit V ammit P admittit CBR M ab] aut M 4 – 5 prolata et in ipso prolata et in ipso consistentia VPG 5 composita] composita CB prorsus] prussus C prursus B¹ prorsus N 6 tulerunt] tullerunt B inseparabilem] inseperabilem V C M 7 inuiolabili] inuigolabili B inuiolabile M namque] nanque L atque] et VPG immaculatae] immaculatae G M 8 est et incarnatum G uirgineo] uirgineo P 9 puerperiae] puerpaeriae P puerpere L 10 trahentia] trahentibus VPG MNL nostramque] nostram quoque V nostrum N 11 uilitatem] uitalem B 12 incorpoream] corpoream V B habente] habens CBR habentem G MN alter] alterl V 13 uirginem] uirgine B¹G conseruat] conserua G et²] ut L ΘΕΟΤΟΚΟΝ] theotoco VPG 14 uecors] uecros V B uc.o.s C *rel.* rebellis] repellis CR reuellis N 15 eiulat] iciulat V aeculat N 16 genetrice] genetricae V B N genitrice PG CR M τικτόμενος = ⟨natus⟩ est] ⟨natus⟩ *om.* VPG CRB MNL δευτέρα = secund⟨a⟩m] secundum VPG CRB MNL ac] hanc CBR M hac L 17 patre] pa P¹ parte B καὶ = ⟨at⟩que] naturalemque VPG CRB MNL 18 quamquam] quanquam M 18 – 19 carnalium] carnaliam G¹ 19 collaudandus] conlaudandus CB N 20 καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG CRB MNL innotescendus] innotiscendus CB 21 deitati et humanitati] deitatem et humanitatem V deitate et humanitate B² 21 – 22 deitate et humanitate] deitati et humanitati B⁴ 22 unitioni] unitione V¹ B quelibet] quilibet N 23 differentia] differentiae VPG CRB M²N differentia M¹ differentie L dualitateque] dualitatique CBR substantiarum] substrentiarum V 24 hoc *om.* G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τήκῃ Εὐτυχῆ τὸν κακόφρονα· τὰ γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἀλλήλοις ἑνούμενα οὔτε τροπὴν συνεισδέχεται οὔτε γνωρίζει διαίρεσιν, οὔτε συγχύσεως οἶδε τὰ ἴδια οὔτε τομῆς μανθάνει τὰ σύμβολα. ὅπερ ὡς ἔοικεν Εὐτυχὴς ἀγνοῶν καὶ Νεστόριος καὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως μὴ μαθόντες τὴν δύναμιν, καθ' ἣν ὁ λόγος ἀτρέπτως σεσάρκωται καὶ ἡ σὰρξ ἡ ἔμψυχος καὶ ἔννους ἀμεταβλήτως τεθέωται. ὁ μὲν εἰς τὸ τῆς ἀναχύσεως ἀκοντίζεται πέλαγος, ὁ δὲ εἰς τὸ τῆς διαιρέσεως καταφέρεται βάραθρον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν φεύγει καθομολογεῖν τὴν δυάδα τῶν φύσεων, ὁ δὲ μίαν κηρύττειν τὴν τοῦ θεοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην συστέλλεται ἢ καὶ μίαν αὐτοῦ σύνθετον λέγειν ὑπόστασιν δέδοικε, *φόβον* οἱ δραπέται φοβούμενοι, *οὗ φόβος οὐδεὶς πολιτεύεται*. ἡμεῖς δὲ ῥωμαλέῳ φρονήματι τὴν ἑκατέρου τούτων δούλην παρελάσαντες *ἄνοιαν* καὶ *ἐπὶ τὴν πέτραν* τῆς εὐσεβείας ἑστῶτες ἀδείμαντοι καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν τοῦ λόγου πρὸς σάρκα τὴν ἐξ ἡμῶν τὴν ἔννουν καὶ ἔμψυχον κηρύττομεν σύμβασιν, καὶ ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν τὸν σαρκωθέντα λόγον προσβεύομεν, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν λέγομεν σύνθετον, καὶ ἐν δυσὶν αὐτὸν ἀγορεύομεν φύσεσι, καὶ δύο τοῦ αὐτοῦ θεοῦ λόγου γεννήσεις πιστεύομεν – μίαν μὲν τὴν ἐκ θεοῦ πατρός, ἣν καὶ ἄχρονον καὶ ἀΐδιον οἴδαμεν, καὶ δευτέραν τὴν ἐκ τῆς θεοτόκου μητρός, ἣν καὶ πρόσφατον καὶ χρονικὴν ἐπιστάμεθα –, καὶ „μίαν τοῦ θεοῦ λόγου φύσιν" ἐπ' αὐτοῦ „σεσαρκωμένην" δοξάζομεν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ἀπολινάριος καὶ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος λέγουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ σοφὸς ἡμῖν παραδέδωκε Κύριλλος, καὶ τὰ τῶν φύσεων σῴζεσθαι φάσκομεν ἴδια καὶ τὴν τῶν ἡνωμένων διαφορὰν ἀπαγγέλλομεν τὴν ὡς ἐν φυσικῇ μὲν λεγομένην καὶ οὖσαν ποιότητι, ἐν οὐσιώδει δὲ νοουμένην καὶ οὖσαν ποσότητι· καὶ οὔτε

8 – 9 Ps. 23,5 10 Mt. 16,18

16 – 17 cf. Cyrillus Alex., ep. III ad Nestorium, ACO I 1,1 p. 38,22 etc.

MTO LFV A K

3 τήκῃ] τήκει FV K A τίκει L εὐτυχῆ] εὐτύχην L ἑνούμενα] ἑπόμενα L 2 οἶδε] οἱ δὲ K οἶδεν A μανθάνει] λαμβάνει MTO 3 εὐτυχὴς] εὐτύχης L 4 μὴ] οὐ F ἀτρέπτως *om.* MTO K ἣ' *om.* MT 6 καταφέρεται] καταφαίρεται L 7 κηρύττειν] καθομολογεῖν MTO κηρύττει K 8 συστέλλεται] συντέλλεται L ἢ *om.* F εἰ K λέγειν ὑπόστασιν σύνθετον LFV A δέδοικε] δέδωκεν L 9 οὐδεὶς πολιτεύεται] οὐδὲ εἰσπολιτεύεται A ῥωμαλέῳ] ῥωμαλαίῳ M K A 10 ἑκατέρου] ἑκατέρων A δούλην *om.* M δουλικὴν F 11 ἀδείμαντοι] ἀδίμαντοι L ἀδήμαντοι A τὴν' *om.* F 12 ἔμψυχον] ἐνψυχον A 12 – 13 σαρκωθέντα τὸν λόγον L 13 λέγομεν] λέγωμεν L 14 φύσεσι] φύσει L φύσιν A θεοῦ λόγου *om.* K γεννήσεις] γενήσει A 15 θεοῦ καὶ πατρὸς F ἄχρονον καὶ *om.* O 17 δοξάζομεν] δοξάζωμεν L εὐτυχὴς] εὐτύχης L 18 παραδέδωκε] παρέδωκε A 19 φάσκομεν] φάσκωμεν L A ἡνωμένων] ἡνωμένων L A ἐν φυσικῇ] φυσικὴν MO φυσικῇ T L 20 ποιότητι] ποιότητα M πιότητι L ἐν οὐσιώδει ... ποσότητι *om.* L K οὐσιώδει] οὐσιότητι O οὐοιώδη V ποσότητι] ποιότητι MTO A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

tabefacit Eutychetem desipientem; nam que secundum subsistentiam adinuicem uniuntur neque mutationem acceptant neque diuisionem agnoscunt, neque scit que confusionis sunt propria neque sectionis discit indicia; quod iuxta quod apparet Eutyches ignorans atque Nestorius et unitionis secundum subsistentiam non addiscentes uirtutem iuxta quam et incarnatum est uerbum ⟨inconuertibiliter⟩ et caro animata et intellectualis inmutabiliter deificata est. hic quidem in confusionis pelag(u)s iaculatur, hic uero in diuisionis uoraginem deicitur, et idcirco ille quidem refugit confiteri dualitatem naturarum, hic uero unam dei uerbi naturam incarnatam se subtrahit praedicare, licet unam eius compositam subsistentiam dicere metuat, *timorem* refugae metuentes, *ubi timor nullus inhabitat*.
nos uero sensu uiuido utriusque horum seruilem propellentes amentiam et *super petram* pietatis stantes intrepidi et secundum subsistentiam uerbi ad carnem, quae ex nobis est, intellectualem et animatam conuenientiam praedicamus, et unum Christum et filium incarnatum uerbum obsecramur, et unam eius subsistentiam compositam dicimus, et in duabus eum annuntiamus naturis, et duas eiusdemque dei uerbi natiuitates credimus – unam quidem ex deo patre, quam intemporalem et sempiternam scimus, et secundam ex dei genetrice matre, quam et modernam et temporalem cognoscimus –, et „unam dei uerbi naturam" in eo „incarnatam" glorificamus, sed non sicut Apollinarius Eutychesque et Dioscorus dicunt, sed sicut sapiens nobis tradidit Cyrillus, et quae sunt naturarum saluari dicimus propria et unitarum differentiam recitamus, quae ut in naturali quidem dicitur et est qualitate, in essentiali uero intellegitur et est quantitate; et neque Nestorianam

VPG CBR MNL

1 tabefacit] tabefecit G¹ eutychetem] euthichitem CBR eutychentem G euticetem M² euthicetem M²N euticerem L nam que] namque L secundum G *add.* subsistentiam] subsistentia B uniuntur] muniuntur G 2 mutationem] motationem M agnoscunt] agnoscunt V agnoscant G scit] scitur MNL confusionis] confusisionis G 3 sectionis] sectiones I¹ indicia] indictia VP inditia G L iuxta] iusta L quod¹ *om.* N apparet] apparens N eutyches] eutices CBR ML euthios N 4 addiscentes] addiscente CR addescentes N uirtutem] uirtute C iuxta] iusta L 5 est G *add.* ἀτρέπτως = ⟨inconuertibiliter⟩ *om.* VPG CBR MNL inmutabiliter] immotabiliter M immutabilite L 6 quidem est in G confusionis] confusiones G¹ πέλαγος = pelag(u)s] pelagis VPG CBR MNL 6–7 uoraginem] uoragine CBR MNL 8 unam] unum B naturam] naturarum B 10] sed VPG subtrahit] subtrait I¹ subthrait G substrahit N compositam] compositam G MNL 9 subsistentiam] subsistentia CB¹ timorem] timore B M refugas] refuge VP refugere G ML refugerent N metuentes] et uentes N inhabitat] inhabitet G¹ 10 ῥωμαλέᾳ = uiuido (ualido) seruilem] serui B propellentes] propellenstes V¹ 11 pietatis] ppietatis V piaeratis B stantes] stantis V 13 προσβεβόμεν = obsecramur obsecramur] obsecramus B² MNL unam] unum L compositam] compositam G MNL 14 annuntiamus] adnuntiamus CB annunciamus M eiusdemque] eiusdem CBR dei G *add.* natiuitates] natiuitatis V 15 parre] parrem I¹ intemporalem] cumtemporalem N scimus] simus N et¹ *om.* CBRG 16 genetrice] genetricae B genitrice G MNL matre] matrae VP modernam quam et N 17 incarnatam] carnatam B¹ δοξάζομεν = glorificamus (confitemur) glorificamus] glorificamus V glorificam N sed] et CBR sicut] uti L apollinacius] apolinarius CB apolinarius R appollinarius N eutychesque] euticesque CBR euthicesque MN euticesque L 18 dioscorus] dioschorus VP diesdsorus G dios quorus B 19 recitamus] non recusamus C non recusamus BR 20 essentiali] essentiale CBR essentiali uero] essentia libero ML intellegitur] intelligitur RG M intelligatur I. quantitate] quanti etate VP quanti aetate N nestorianum] nestoriamam P¹ nestoriani G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὴν Νεσταριανὴν τομὴν δεδιττόμεθα, οὔτε τὴν Εὐτυχιανὴν τροπὴν εὐλαβούμεθα, ἐπεὶ μήτε ὡς ὁ ματαιόφρων Νεστόριος σχετικὴν τὴν ἕνωσιν λέγομεν ἢ ἰσοτιμίαν καὶ ταυτοβουλίαν, καὶ θελημάτων ῥοπῇ καὶ ταυτότητι παραληροῦμεν τὴν σύμβασιν, μήτε ὡς Εὐτυχὴς ὁ θεῆλατος κατὰ σύγχυσίν τινα καὶ ἀλλοίωσιν θεοῦ λόγου καὶ σαρκὸς ἐμψυχωμένης νοερῶς ἤτοι τῶν φύσεων καὶ οὐσιῶν καὶ μορφῶν φληναφοῦμεν τὴν σύνθεσιν τῶν ἐξ ὧν ἐπὶ Χριστοῦ ἡ θαυμασία γεγένηται σύμβασις. ὅθεν τὴν βασιλικὴν ὁδὸν καὶ μέσην ὁδεύοντες καὶ ἀποστυγοῦμεν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν τομὴν μυσαττόμεθα, μόνην δὲ κατὰ ψυχὴν ἀσπαζόμεθα τὴν ἀσύγχυτον ὁμοῦ καὶ ἀμέριστον θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος ἕνωσιν, ἣν μόνην γνωρίζειν ἐπίσταται ἡ φυσικὴ καὶ καθ' ὑπόστασιν σύνοδος· ταύτην γὰρ ἀλλήλαις ἑνούμεναι θεότης τε καὶ ἀνθρωπότης ἔσχήκασιν, ἵνα μήτε τροπὴν ὑπομείνωσιν μήτε διαίρεσιν πάθωσιν. ὁ γὰρ τῆς ἑνώσεως λόγος, τῆς φυσικῆς, φημί, καὶ καθ' ὑπόστασιν – οὔτε γάρ ἑτέραν ἕνωσιν ἐπὶ Χριστοῦ παρὰ ταύτην ἐπίσταμαι –, οὐκ ἀγνοεῖ μὲν τὴν διαφοράν, ἐξίστησι δὲ διαμπὰξ τὴν διαίρεσιν καὶ τηρεῖ τὰ συνδραμόντα πρὸς ἕνωσιν ἄτρεπτα, καὶ τῶν ἡνωμένων μερισμὸν οὐκ εἰσδέχεται. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος καὶ ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν ὀνομάζοντες καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ δίφυᾶ καὶ διπλοῦν κατὰ τὰς φύσεις κηρύττομεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν θεότητι τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν αὐτὸν ἐπιστάμεθα τέλειον· διὸ καὶ ἐν δυσὶν αὐτὸν δογματίζομεν φύσεσι, καὶ ὁμοούσιον ὡς θεὸν τῷ πατρὶ τὸν αὐτὸν ἀναγράφομεν καὶ ὁμοούσιον τῇ μητρὶ καὶ ἡμῖν τὸν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον φάσκομεν, ὁρατὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἀόρατον, κτιστὸν τὸν αὐτὸν ὡσαύτως καὶ ἄκτιστον, σῶμα τὸν αὐτὸν καὶ ἀσώματον,

6 cf. Honorius papa, epist. ad Sergium, Mansi XI 541 A 10 18 – 440,3 rhythmi

MTO LFV A K

1 δεδιττόμεθα | διδιττώμεθα V οὔτε ... εὐλαβούμεθα *om.* K ἐπεὶ] ἐπειδὴ L A 2 τὴν *om.* M λέγομεν | λέγωμεν L ἰσοτιμίαν | ἰσοτιμίᾳ MTO F K 2 – 3 ταύταβουλίαν | αὐτοβουλία M ταυταβουλίᾳ TO F K 3 ῥοπῇ] ῥωπὴν A 4 εὐτυχὴς | εὐχὴς O εὐτύχης L θεῆλατος | θέλατος L A 4 – 5 ἐμψυχωμένης | ἐψυχωμένης MTO F A συνεχομένης L 5 νοερῶς | νοερᾶς K ἤτοι] ἢ L ἢ τὸ A φληναφοῦμεν] φλιναφοῦμεν L φλυναφῶν μὲν K τῶν[2] *om.* K 6 γεγένηται] γέγονε O γεγέννηται L 7 – 8 δὲ τὴν κατὰ V 8 – 9 ἀνθρωποτητός τε ἕνωσιν K 9 μόνην] μόνη MT γνωρίζειν καὶ ἐπίσταται F καὶ *om.* A 10 ταύτην] ταύτη M[1]TO K A ἐσχήκασιν | ἐστήκασιν V 11 ὑπομείνωσιν] ὑπομένοσιν O ὑπομήνοι L ὑπομεῖνοι F ὑπομείνη V ὑπομείνωσι K πάθωσιν | πάθωεν K δ] οὐ L 12 οὔτε] οὐ F παρὰ ταύτην] παρ' αὐτοῦ O 13 διαμπὰξ | διάπαξ L δι' ἅπαξ V 13 – 14 καὶ ... ἕνωσιν *om.* K 14 τῶν ἡνωμένων] τὸ ἡνομένον A 15 ὀνομάζοντες | ὀνομάζεσθαι A 16 διφυᾶ | διφυῖα L 17 ἐν[2] *om.* O A αὐτὸν *om.* LFV A 18 φύσεσι | φύσεις L 18 – 19 ὡς ... ὁμοούσιον *om.* O 19 – 20 αὐτὸν καὶ αὐτὸν καὶ L 20 ἀόρατον καὶ κτιστὸν M ὡσαύτως | ὡς αὔτως F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sectionem meruimus, neque Eutychianam mutationem ueremur, quia neque sicut insulsus Nestorius affectualem unitionem dicimus aut ISOTIMIAM (quod est honoris aequalitatem) et TAUTOBULIAM (quod ⟨est⟩ consilii concordiam), uoluntatum momentum et identitatem deliramus hanc conuentionem, neque sicut Eutyches a deo propulsus secundum confusionem quandam aut mutabilitatem dei uerbi et carnis intellectualiter anim⟨at⟩ae siue naturarum atque substantiarum et formarum compositionem garrimus, ex quibus in Christo admirabilis facta est conuentio. unde regiam uiam et mediam gradientes et abominamur confusionem et sectionem abominamur, solam autem ex animo ueneramur et inconfusam simulque indiuisam deitatis atque humanitatis unitionem, quam solam intellegendo cognoscit naturalis atque secundum subsistentiam conuentio; hanc quippe cum alterutrum copulatae deitas et humanitas habuerunt, ut neque conuersionem sustineant neque diuisionem patiantur. unitatis namque ratio, quae naturalis, inquam, est atque secundum subsistentiam – neque enim alteram unitionem in Christo preter istam agnosco –, non ignorat quidem differentiam, diuisionem autem prorsus expellit, quae uero ad unitatem concurrerunt inconuersa conseruat partitionemque unitorum non ammittit. et ideo ex deitate et humanitate et ex duabus naturis Christum nominantes et deum eundem et hominem et DIPHYA (quod est bis genitum) duplicemque secundum naturas predicamus. similiter autem et in deitate perfectum et in humanitate eundem scimus perfectum; idcirco et in duabus cum docemus naturis, et patri consubstantialem ut deum hunc ipsum ascribimus et consubstantialem matri et nobis hunc ipsum ⟨ut⟩ huminem asserimus, uisibilem hunc ipsum et inuisibilem, creatum hunc ipsum similiter

VPG CBR MNL(13)

1 meruimus] meruemus CBR neque] que P[1] eutychianam] eutcianam CR L eutitianam B euthicianam M eutychianam N ueremur] ueneremur B sicut *om.* G insulsus] insulfus G 2 unitionem] unicionem P isotimiam] isotimia VP ysotimia G insotimiam CBR honoris] honoratoris CBR 3 tautobuliam] autobulian VP auttobulian G tautobulian CR N tautobuliant B tautobuliam M taurobulian L ⟨est⟩ *om.* VPG CBR MNL consilii] confilii V consilis M[1] concordiam] consordiam N uoluntatum] uoluntatem G 4 identitatem] idemritatem V idempritatem R indentirarem N deliramus] deramous C deleramus BG decleramus R eutyches] eutices CBR euphice MN eutice L secundum] sed G 5 mutabilitatem] motabilitatem P[1] M[1] mutabilem R ἐμψυχωμένης = anim⟨at⟩ae] animae VPG CBR MNL 6 substantiarum] subsistentiarum G compositionem] compositionem G MNL garrimus] garimus CB'R 7 admirabilis] admirabilis CBR M amabilis G N gradientes] grediennes VP 8 abominamur[1] *om.* CBR abominamur[2]] abhominamur RG solam] solum G 9 et *om.* CBR humanitatis] humanitates V[1] quam *om.* CBR 10 intellegendo] intelligendo RG ML naturalis] naturalem CBR 11 alterutrum] alrecutro M[2] copulatae] copulatam CBR copulata M copolatte N conuersionem] conuersione N 11 – 12 sustineant] sustentant C 12 unitatis] unitas N namque] namquae P naeque L naturalis est inquam L 13 est] et L atque ... sectione *om.* MNL (13 – 442,12) christo] quo CR (!) 14 agnosco] anosco V[1] prorsus] prurus C prussus B 15 unitatem] adunitantem B adunitatem G conseruat] conuersat B conferat G[1] conferunt G[2] partitionemque] partionemque BRG unitorum *om.* G 16 ammittit] amittit V admittit CBR et[2] *om.* V (et-ex) duabus] duobus VP christum] christi B 17 eundem] undem B[1] diphya] dypphia G diphyam CB dyphiam R bis genitum] nobis genitum V bis gentium P uis enitum CBR duplicemque] dupplicemque CB 18 in[1] *om.* V B[1] 19 perfectum] perfestum P docemus] ducemus P 20 ἀναγράφομεν = ascribimus] adscribimus CBR ὡς = ⟨ut⟩ *om.* VPG CBR 21 asserimus] adserimus CB uisibilem creatum hunc ipsum et inuisibilem hunc ipsum similiter G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἁπτὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἀνέπαφον, περιγραπτὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἀπερίγραπτον, ἐπίγειον τὸν αὐτὸν καὶ οὐράνιον, σάρκα τὸν αὐτὸν ἐμψυχωμένην λογικῶς καὶ θεότητα πρόσφατον τὸν αὐτὸν καὶ ἄϊδιον, ταπεινὸν τὸν αὐτὸν καὶ ὑπέρτατον, καὶ ὅσα διττῆς ἀμερίστως εὑρίσκεται φύσεως, κἂν τὰ μὲν ὑπῆρχεν ἀεί, ὡς φύσιν ἔχων ἄϊδιον, τὰ δὲ δι' ἡμᾶς *ἐν χρόνοις ἐσχάτοις* ἀτρέπτως ἐγένετο, ὡς φύσιν προσλαβὼν τὴν ἀνθρώπειον. εἰ γὰρ ἡ ἕνωσις ἄτρεπτος ἦν καὶ ἀμέριστος, ὥσπερ καὶ ἄτρεπτός ἐστι καὶ ἀμέριστος μένει, καὶ τὰ δύο δύο ἀναλλοιώτῳ διαφορᾷ σημαινόμενα καὶ ἀμερίστῳ ἑτερότητι λάμποντα, φύσεις ταῦτα καὶ οὐσίαι καὶ μορφαὶ καθεστήκασιν, ἐξ ὧν ἡ ἀπόρρητος γέγονεν ἕνωσις, καὶ ἐν αἷς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς Χριστὸς κατοπτεύεται, μένει καὶ τὸ ἓν ἓν, τὸ ἐξ αὐτῶν γεγονὸς ἀποτέλεσμα, μηκέτι δίχα διαιρούμενον, καὶ τὰ ἐξ ὧν ἐστιν ἄνευ τομῆς καὶ τροπῆς ἐνδεικνύμενον· ὑπόστασις τοῦτο τυγχάνει καὶ πρόσωπον σύνθετον ἐξ ἀσυγχύτου συστᾶν ἀνακράσεως καὶ μερισμὸν οὐκ εἰδυῖα συμβάσεως καὶ τὸ εἶναι ἓν καὶ μένειν ἓν λαχὸν ἀδιαίρετον, καὶ οὔτε δύο καθὸ ἓν ὑπάρχει γινόμενον οὔτε συγχέον καὶ πρὸς μίαν ἄγον ἑνότητα καὶ φυσικὴν καὶ οὐσιώδη ταυτότητα τὰ ἐξ ὧν φυσικῶς συνενήνεκται, ἀλλ' ἔστιν ἓν καὶ δύο τὸ αὐτὸ γνωριζόμενον, ἓν μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασίν τε καὶ τὸ πρόσωπον, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις αὐτὰς καὶ τὰς φυσικὰς αὐτῶν ἰδιότητας, ἐξ ὧν καὶ τὸ εἶναι ἓν διεκλήρωσε καὶ τὸ μένειν τῇ φύσει διπλοῦν διεφύλαξεν. ὅθεν ὁ αὐτὸς μένων εἷς Χριστὸς καὶ υἱὸς καὶ μονογενὴς ἀδιάτμητος ἐν ἑκατέραις καθορᾶται ταῖς φύσεσι καὶ τὰ ἑκατέρας φυσικῶς οὐσίας εἰργάζετο κατὰ τὴν ἑκατέρᾳ προσοῦσαν οὐσιώδη ποιότητα ἢ καὶ φυσικὴν ἰδιότητα. ὅπερ εἰ τὴν φύσιν ἔσχε μοναδικὴν καὶ ἀσύζυγον καθὰ καὶ τὴν ὑπόστασίν τε

4 – 5 Hebr. 1,2

MTO LFV A K

1 τὸν¹ *om.* A ἀπερίγραπτον] ἀπέγραφον T 2 οὐράνιον | ἐνουράνιον K ἐμψυχωμένην | ἐψυχωμένην F ἠψυχωμένην A 3 ἄϊδιον … καὶ² *om.* F ὑπέρτατον] ὑπέρχρονον F 4 τὰ¹ | τὸ MTO τὰ¹] τὸ MTO L ἓν *om.* F 5 ὡς] καὶ L ἀνθρώπειον | ἀνθρώπινον TO F A ἀνθρωπίνην L εἰ] ἡ MO L 6 ἡ ἕνωσις | κἕνωσις MO ἦν καὶ ἀμέριστος *om.* L A 7 δύο¹ *om.* M LF K ἀναλλοιώτῳ] ἀναλλοιώτως O ἀναλυότῳ A ἀμερίστῳ] ἀμερίστως TO 8 οὐσίαι] οὐσία L 9 κατοπτεύεται] καθοπτεύεται L A μένει] μενεῖ LF γεγονὸς | γεγονὼς L A 10 δίχα | διχῇ MO A διχᾷ T F ἐστιν *om.* T 12 εἰδυῖα | εἰδυίας M F οἰδυῖα L ἠδυίας A μένειν] μένει L K¹ 12 – 13 λαχὸν … ἓν *om.* K 13 γινόμενον] γιγνόμενον F K 14 καὶ² … ταυτότητα *om.* L τὰ *om.* F συνενήνεκται] συνενήκται V συνένικται A ἐστιν *om.* O 15 αὐτὸ ἐστι γνωριζόμενον O τὰ² *om.* T 17 τῇ φύσει] τὴν φύσιν O ὁ *om.* L 18 μονογενὴς] μονογεννὴς M ἀδιάτμητος | ἀδιαστμήτως A ἑκατέραις | ἑκατέρας A καθορᾶται | ὁρᾶται MTO ταῖς *om.* V A φύσεσι] φύσις L 18 – 19 τὰ ἑκατέρας … οὐσίας | ταῖς ἑκατέραις … οὐσίαις V 19 εἰργάζετο | ἐργάζεται A 19 – 20 ἢ … ἰδιότητα *om.* L 20 μοναδικὴν τε καὶ MTO καὶ¹ *om.* LFV

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

et increatum, corporeum hunc ipsum et incorporeum, contrectabilem hunc ipsum et incontrectabilem, circumscriptum eundem et incircumscriptum, terrenum eundem et caelestem, carnem hunc ipsum animatam rationabiliter et deiratem recentem hunc ipsum et sempiternum, humilem hunc ipsum et sublimissimum, et quaeque duplicis inseparabiliter reperiuntur naturae uel si quaedam semper extitit, ut sempiternam habens naturam, quaedam uero propter nos *in nouissimis temporibus* inconuertibiliter factus est, utpote humanam assumens naturam. si igitur inconuertibilis erat et inseparabilis erat unitio, sicut et inconuertibilis est et inseparabilis permanet, et duo duo immutabili differentia significantur et inseparabili alteritate confulgent, naturae haec substantiaeque et formae consistunt, ex quibus ineffabilis unitio facta est, et in quibus unus idemque Christus conspicitur, et unum unum manet, quod ex ipsis effectum est, non iam dualiter diuisum, et ea, ex quibus est, sine sectione et transuersione demonstrat(um). subsistentia hoc extat atque persona composita ex inconfuso constans temperamento et partitionem conuenti(onis) nescit et esse unum et permanere unum indiuisum sortitur, et neque duo iuxta quod unum exsistit efficitur, neque confundit et in singularem redigit unitatem naturalemque et essentialem identitatem ea ex quibus naturaliter CYNGNHNGKTAI conuenit, sed est unum et duo hoc ipsum agnoscibile, unum quidem secundum subsistentiam atque personam, duo uero secundum ipsas naturas atque naturales eorum proprietates, ex quibus ⟨et⟩ esse unum sortitur et natura duplex permanere seruabit. unde idem ipse unus manens Christus et filius et unigenitus indisseparatus in utrisque naturis conspicitur et quae sunt utriusque substantiae naturaliter operabatur secundum insitam unicuique essentialem qualitatem siue naturalem proprietatem. quod si naturam haberet singularem

VPG CBR MNL(13)

1 contrectabilem] contrectabi...lem P¹ *ras.* contractabilem G 2 incontrectabilem] incontractabilem G incircumscriptum] incircumscribtum C 3 rationabiliter] rationebiliter V¹ recentem] recente B¹ 4 duplicis] duplices B inseparabiliter] inseperabiliter V 5 reperiuntur] repereuntur V reperantur G quaedam] quedam BR quidam G extitit] existitit P exstitit B 6 inconuertibiliter] inconuertibilemter V¹ factus] factum V¹ utpote] utpute CBR 7 assumens] adsumens CB igitur et inconuertibilis V inseparabilis] inseperabilis V erat² P *add.* 8 inseparabilis] inseperabilis V inseparabilis est permanet G duo⁶ P² *add. om.* B ἀναλλοιώτῳ = immutabili] immutabiliter VPG CBR 9 inseparabili] insepetabili V inseparabilis CBR alteritate] a teritate V¹ alterita..te P² *ras.* alteritate G haec] ha B¹ hae B² substantiaeque] subsistentiaeque P 10 idemque] idem VPG 10–11 idem deus christus G¹ 11 unum¹] unam G unum manet] unam nam VPG nam et CBR 12 est *om.* CR et transuersione *inc.* MNL (439,13) transuersione] transuersionem M ἐκδιαιτώμενον = demonstrat(um)] demonstrar VPG CBR MNL 13 composita] composita MNL ex] er V inconfuso] inconfusae VP constans] constanrem CBR temperamento] peramento CBR partitionem] partititionem VP partionem G partitione CB¹R particionem M 14 συμβάσεως = conuenti(onis)] conuentium VP M conueniennium CBRG conuentum NL permanere] permare V 15 iuxta] iusta L exsistit] existit P R ML extit N singularem] singulare MNL 16 identitatem] identitamen B¹ identitatem R CYNGNHNGKTAI naturaliter VPG CBR MNL CYNGNHNGKTAI] CYNNGNIKTG VP CYNNGNKTG G CVNGNHAGKTaI CBR CYNHNAeKTAT M CYNHNAeNTaT NL 17 agnoscibile] agnoscibilem N 18 proprietates] proprietaeratcs V 19 καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL unum esse G duplex] dupplex C seruabit] seruabunt CBR seruauit ML idem] eidem M 20 unus *om.* N et² *om.* N indisseparatus] indisseperatus V inseparatus CBR utrisque] utriusque NL 21 utriusque *om.* N substantiae] substatiae V naturaliter] naturales M operabatur] operatur M¹ 22 qualitatem siue naturalem *om.* MNL proprietatem] proprietaetatem VP quod si] quasi V quesi P sed si R haberet] habet N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ τὸ πρόσωπον, οὐκ ἂν διεπράξατο καὶ οὐκ ἂν ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς υἱὸς καὶ Χριστὸς τὰ ἑκατέρας ἐντελῶς κατειργόζετο φύσεως. πότε γὰρ θεότης ἀμέτοχος σώματος ἔργα φυσικῶς κατειργάσατο σώματος, ἢ πότε σῶμα χρεῶν θεότητος πράξεις ἐνήργησεν οὐσιωδῶς γνωριζομένας θεότητος; ὁ δὲ Ἐμμανουήλ, εἷς ὢν καὶ ἐν ταυτῷ τὰ ἑκάτερα, τουτέστι θεός τε καὶ ἄνθρωπος, τὰ ἑκατέρας ἕδρα κατὰ ἀλήθειαν φύσεως, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ἐνεργῶν τὰ πραττόμενα, καθὸ μὲν θεὸς ὁ αὐτὸς τὰ θεῖα, καθὸ δὲ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς τὰ ἀνθρώπινα, ἑαυτὸν τοῖς πᾶσι δεῖξαι βουλόμενος ὡς θεὸς ὁ αὐτὸς εἴη καὶ ἄνθρωπος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς τά τε θεῖα ποιεῖ καὶ ἀνθρώπινα, ὁμοίως καὶ λέγει καὶ φθέγγεται, καὶ οὐκ ἄλλος μὲν τὰ θαύματα πέπραχεν, ἄλλος δὲ τὰ ἀνθρώπινα τέτευχε καὶ τὰ παθήματα πέπονθεν, ὡς Νεστόριος βούλεται, ἀλλ' εἷς μὲν καὶ ὁ αὐτὸς Χριστὸς καὶ υἱός, ὁ τὰ θεῖα δεδρακὼς καὶ ἀνθρώπινα κατ' ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο, ὡς ὁ θεῖος ἐπρέσβευσε Κύριλλος, ἐπειδὴ καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἔσχε τὴν ἐξουσίαν ἀσύγχυτον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀμέριστον. καθὸ μὲν γὰρ θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπῆρχεν ἄῤῥιος ἕδρα τὰ θαύματα, καθὸ δὲ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς ἐγνωρίζετο πρόσφατος ἐποίει τὰ ταπεινὰ καὶ ἀνθρώπινα. ὥσπερ γὰρ ἐν Χριστῷ ἑκατέρα φυλάττει φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα, οὕτω καὶ ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, μετὰ τῆς κοινωνίας δηλονότι τοῦ σώματος, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος, κοινωνοῦντος αὐτῷ δηλαδὴ τοῦ λόγου τῆς πράξεως, καὶ ταῦτα ἐν ὑποστάσει μιᾷ γνωριζόμενα καὶ ἐν προσώπῳ ἑνὶ θεωρούμενα καὶ τὴν βδελυρωτάτην τομὴν διωθούμενα. οὔτε γὰρ διηρημένως ἐνήργουν τὰ ἴδια, ἵνα καὶ μερισμὸν αὐτῶν ὑποπτεύσωμεν· μὴ σκιρτάτω διὰ τοῦτο Νεστόριος ἑαυτὸν βουκολῶν ὁ παράφορος, ὅτιπερ ἑκατέρα μορφὴ ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ καὶ υἱῷ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας τοῦθ' ὅπερ

5 + 11 cf. ACO ser. II vol. I p. 134,16 (Cyrillus Alex.) 15 – 18 cf. Leo papa, epist. 31,4 ad Flavianum, ACO II 2,1 p. 24,27 – 29

MTO LFV A K

1 τὸ *om.* K υἱὸς καὶ χριστὸς *om.* MTO τὰ | τὰς K *om.* F 2 – 3 ἔργα ... σώματος *om.* M 3 θεότητος | θεότης L ἐνήργησεν | ἐνείργησεν L, A 4 ὢν | ὂν L ταυτῷ | ταυτὰ F A 5 ἑκατέρας | ἑκάτερα MT ἑκατέρας ἕδρα κατὰ | ἑκατέρας ἕδρα κατ' K 6 θεῖα ... τά' *om.* L ὁ ἄνθρωπος αὐτός V 7 εἴη | εἶν L. 8 ὁ *om.* L. τε *om.* L,FV A 9 ἄλλος[a] ... θαύματα | ἄλλως ... πράγματα K ἄλλος[a] | ἄλλως K 10 θεῖα | πάθη L 11 καὶ | γὰρ A ὁ αὐτὸς θεὸς K 14 πρόσφατος *om.* LFV πρόφατος A καὶ ἀνθρώπινα *om.* L 14 – 15 φύσις φυλάττει M 15 φύσις | φύσεις L ἀνελλιπῶς *om.* O ἀνελλειπῶς L A 16 κατεργαζομένου | ἐργαζομένου L 17 τῆς θατέρου κοινωνίας LFV A δηλονότι *om.* FV δηλονότι τοῦ σώματος *om.* L 18 αὐτῷ | αὐτοῦ L. δηλαδὴ *om.* LFV 20 διωθούμενα | διορθούμενα M ἵνα μὴ καὶ F αὐτῶν | αὐτὸν A 21 βουκολῶν | πλανῶν L *marg.* βουκολὸν A 22 ὅτιπερ | ὅπερ L τοῦθ' | τοῦτο MTO K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

et inconiunctam sicut et subsistentiam atque personam, non ageret utique et non utique unus idemque filius et Christus perfecto quae utriusque erant operaretur naturae. quando enim deitas, quae expers est corporis, naturaliter opera corporis operata est, uel quando corpus deitate frustratum actiones operatum est, quae essentialiter deitatis esse noscuntur?

uerum Emmanuhel, dum unus est et in eo ipso utraque, id est deus et homo, quae utriusque naturae sunt ueraciter gessit, secundum aliud et aliud quae gesta sunt operans, secundum quod deus quidem est idem ipse quae diuina sunt, secundum quod homo idem ipse est quae humana sunt, seipsum omnibus uolens ostendere, quod deus idem ipse et homo sit, et ideo idem ipse tam quae diuina sunt agit quam quae humana, similiter et dicit et loquitur, et non alius quidem miracula operatus est, alius autem perpetrauit humana passionesque sustinuit, sicut et Nestorius uult, sed unus quidem idemque est Christus et filius, qui et diuina gessit et humana secundum aliud uero et aliud, sicut diuinus obsecratus est Cyrillus, quia et in utrisque habuit potestatem inconfusam nec non et inpartibilem. secundum quod deus ergo sempiternus idem ipse exsistebat patrabat miracula, secundum quod homo uero idem ipse modernus agnoscebatur faciebat humilia et humana. sicut ergo in Christo utraque natura indeminute proprietatem suam custodit, ita et operatur utraque forma cum alterius communione quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi est, cum communione scilicet corporis, et carne exsequente quod carnis est, communicante ei uidelicet uerbo in eadem operatione, dum quando haec in una subsistentia cognoscantur et in una persona considerentur et insulsissimam sectionem propellant. neque enim diuise operabantur propria, ut et diuisionem earum suspicemur; non exultet pro hoc Nestorius seipsum seducens ΠΑΡΑΦΟΡΟC erraneus, idcirco, quod utraque forma in uno Christo et filio cum alterius communione operabatur quod

VPG CBR MNL

1 ageret | agerit CR egerit R non utique] nontique C 2 perfecto | profecto CBRG L¹ (perfecte?) utriusque | utrique M¹ utrius L erant | erat V M 3 quae *om.* CR expers est] ex per se est VP expres est B N expers et R quando uel VPG 4 deitate ... essentialiter *om.* V deitate ... est *om.* L actiones | actionis CBRG operatum | operata P N deitatis | deitates V² 5 emmanuhel | immanuhel V inemanuhel P emanuel R emmanuel G hemmanuel L quae | qui P 6 utriusque | utrisque CBR utrusque M 7 quod¹] quae V 8 ipse est] esse N quod deus | quodś N 10 et² *om.* CR 11 passionesque] passionisque V¹ CBR sustinuit] sustenuit C suscenuit B et *om.* N 12 gessit | gestit B 13 diuinus | diuinitus CBR ἐπιορθευσε = obsecratus est obsecratus] obscuratus V utrisque] utriusque P nec non | uenũ L 14 inpartibilem | imparrilem V deus *om.* L sempiternus | sempitenus V¹ idem | quidem L exsistebat] existebat VPG R MNL patrabat] parrebat B¹ 15 miracula] m.racula P² *ras.* idem | idem idem VP agnoscebatur | agnuscebatur V faciebat | fiebat N 16 natura indempnitate indeminute L proprietatem | propric actatem P 17 communione] communionem N 18 quod] quae V uerbi | uerbis N cum *om.* VPG L communione] commune CB exsequente] exequentae VP exequente RG Mt 19 quod] quam VP est | erunt VP communicante] cõcõmunicante C ei *om.* M uidelicet *om.* V operatione] operationem V dum M *add.* 20 subsistentia | substantia G cognoscantur] cognuscantur V considerentur] considerent VP 20–21 sectionem] qõnẽ R 21 et *om.* N 21–22 earum suspicemur] eam suscepimur N 22 exultet] exsulter CR seducens | seducens B¹ ΠΑΡΑΦΟΡΟC] παραΦΟΡΟC BR ΠΑΡΑΦΟΡΟC N erraneus | eraneus VPG erraneos CB araneos R 23 forma] firma VPG C communione | cummunione P 25–445,1 quod ... operabatur *om.* G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἴδιον ἔσχηκεν ἐπραττεν, οὔτε γάρ τῆς θατέρας κατ' αὐτὸν διεστῶσα τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκεν ἔπραττεν. οὐ γάρ δύο κατ' αὐτὸν Χριστοὺς καὶ υἱοὺς τοὺς ἐνεργοῦντας δοξάζομεν, ἕνα μὲν κατὰ φύσιν υἱὸν καὶ Χριστὸν τὰ παράδοξα, δεύτερον δὲ κατὰ χάριν υἱὸν καὶ Χριστὸν τὰ πτωχότερα, κἂν εἰ δύο τὰς κοινῶς ἐνεργούσας μορφὰς δογματίζομεν ἑκάστην κατὰ τὴν ἑαυτῆς φυσικὴν ἰδιότητα, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν καὶ Χριστὸν τὸν τὰ ὑψηλὰ καὶ πτωχὰ φυσικῶς ἐργαζόμενον κατὰ τὴν ἑκάστης τῶν δυοῖν αὐτοῦ φύσεων φυσικὴν καὶ οὐσιώδη ποιότητα λέγομεν. αἱ γάρ τοι φύσεις ἀμετάβλητοι μένουσαι καὶ ἀσύγχυτοι καὶ δύο τηλαυγῶς γνωριζόμεναι καὶ οὐ συγκεχυμένως ἑνωθεῖσαι· τούτων παντελῶς οὐκ ἐστέρηντο, κἂν ἐν ὑποστάσει μιᾷ διεδείκνυντο, μὴ μάτην πηδάτωσαν Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος οἱ τῆς οὐκ οὔσης ἀθέου συγχύσεως πρόβολοι· ἀλλὰ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ἑκάστη φύσις τὸ ἴδιον ἔπραττε καὶ τὴν διαίρεσιν φεύγουσα καὶ τὴν τροπὴν οὐ γινώσκουσα καὶ τὴν διαφορὰν πρὸς τὴν θατέραν φυλάττουσα καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ σύνθεσιν ἀδιάλυτον καὶ ἀρραγῆ διασῴζουσα. ἔνθεν εὐσεβοῦντες καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς ὀρθοδοξίας ἱστάμενοι ὥσπερ τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ υἱὸν ἐνεργεῖν τὰ ἑκάτερα λέγομεν, ἐπειδὴ θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπῆρχε καὶ ἄνθρωπος καὶ σύδεμίαν ἐνθυμούμεθα σύγχυσιν, οὕτως οὐδὲ ἑκατέραν μορφὴν μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ἐνεργεῖν τὰ ἴδια φάσκοντες, ἐπειδήπερ δύο μορφαὶ καθεστήκασιν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ φυσικῶς ἐνεργοῦσαι τὰ ἴδια, τινὰ τὸ παράπαν ἐννοοῦμεν διαίρεσιν, ὡς ἐνταῦθα μὲν Εὐτυχής, ἐκεῖσε δὲ συκοφαντεῖν ἡμᾶς ἐθέλει Νεστόριος, ἐξ ἐναντίας ἀλλήλων ἱστάμενοι καὶ τὸν καθ' ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν δυσσεβῆ μερισάμενοι πόλεμον· οὓς εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι καὶ τὴν ἑκατέρας φύσεως ἑκατέραν ἴσμεν ἐνέργειαν, τὴν οὐσιώδη λέγω καὶ φυσικὴν καὶ

14 cf. Prov. 22,28

21 + 16 – 17 cf. Leo papa, epist. 31,4 ad Flavianum, ACO II 1,1 p. 14,27 – 28

MTO LFV A K

1 γάρ] μὴν F 1 – 2 τῆς ... γάρ om. O 3 τοῦθ'] τοῦτο MTO K 5 υἱὸν' θεοῦ καὶ F δεύτερον | ἕτερον MTO A om. K υἱὸν' θεοῦ καὶ F 4 κἂν] καὶ MTO εἰ | εἰς FV δογματίζομεν] δογματίζωμεν FV 5 υἱὸν θεοῦ καὶ F 6 καὶ τὰ πτωχὰ FV A ἑκάστης] ἑκάστην M δυοῖν] δύο L 7 τοι om. F μένουσαι] μὲν οὖσαι O μαίνουσαι L 8 τηλαυγῶς] δηλαυγῶς L 9 οὐκ ἐστέρηντο] ὑπεστέρηντο MTO οὐκ ἐστέρητο L A οὐχυστέρηντο K διεδείκνυντο] διεδείκνυτο T L A πηδάτωσαν | πηδάτω M 10 εὐτυχὴς] εὐτύχης L οὐκ οὔσης] ἐκούσης M οἰκούσης I. 12 γινώσκουσα | γινώσκουσαν L θατέρου] ἑτέραν F φυλάττουσα] φυλάττουσαν L A 13 ἔνθεν οὖν εὐσεβοῦντες M εὐσεβοῦντες] ὁσεβοῦντες A 14 τῶν ὅρων | τὸν ὅρον I.V A καὶ υἱὸν om. M 14 – 15 υἱὸν θεοῦ ἐνεργεῖν F 15 ἐπειδὴ ὁ θεὸς I. ὑπῆρχε ὁ αὐτὸς O 16 ἑκατέραν | ἑτέραν M 17 ἐν τῷ ἑνὶ MTO τῷ αὐτῷ | τὸ αὐτὸ A 18 ἐνεργούσαι | ἐνεργοῦσα A ὡς] κἂν F 19 εὐτυχὴς] εὐτύχης I. ἐκεῖσε | ἐκεῖθεν MT ἐκεῖσαι A συκοφαντεῖν] συκοφαντὴν I. ἐθέλει | ἐθέλη F θέλει K A 20 τὸν | τῶν L A δυσσεβῆ | δυσσεβῶν I. οὓς | οὕσπερ F 21 ἐνέργειαν καὶ τὴν F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

proprium habuit, neque enim ab altera eius dissidens quod proprium habuit operabatur. nec enim secundum (ipsum) duos Christos aut filios qui operantur glorificamus, unum quidem secundum naturam filium et Christum quae mira sunt, secundum uero secundum gratiam filium et Christum quae humiliora sunt, quamquam duas formas quae communiter operantur edocemus unamquamque secundum suam naturalem proprietatem, sed unum eundemque filium et Christum, qui et sublimia et humilia naturaliter operatur secundum uniuscuiusque duarum eius naturarum naturalem et essentialem qualitatem asserimus. naturae namque incommutabiles manentes et inconfusae et duae manifeste cognoscendae et non confusibiliter copulatae; his penitus non erant frustratae, uel si in una subsistentia monstrabantur, non nane prosiliant Eutyches et Dioscorus [nequaquam] non exsistentis impiae confusionis prolatores, sed unaquaeque natura cum alterius communione agebat quod proprium habuit et diuisionem refugiens et conuersionem ignorans et differentiam ad alteram conseruans communionemque et compositionem insolubilem atque indisruptam persaluans. hinc pie sentientes et *super terminos* rectae fidei consistentes sicut unum eundemque Christum et filium operari utraque dicimus, eo quod deus idem ipse erat et homo nullamque excogitamus confusionem, ita nec utramque formam cum alterius communione operari propria disserentes, eo quod duae formae in uno eodemque Christo naturaliter propria operantes exsistunt, ullam penitus consideramus diuisionem, sicut hic quidem Eutyches, illic uero nobis uult calumniari Nestorius, e diuerso ad inuicem consistentes et aduersus nos pios impium proelium partientes; quos pro nihilo reputantes et utriusque naturae utramque nouimus operationem, essentialem dico (et) naturalem et

VPG CBR MNL

1 dissidens] desidens CBR 2 nec] necc V¹ secundum | secundo N αὐτόν = (ipsum) om. VPG CBR MNL duos] duo VP NL christos | christus V χρ̄s P aut] a N ac L filios] filius VP δοξάζομεν = glorificamus 3 quae mira | quem ita L secundum¹ om. G M 4 gratiam] gloriam L quamquam | quanquam M quaquam N 5 unamquamque] unamquaeque V unamquemque PG¹ sed unum] secundum N 6 et² om. N et humilia om. N naturaliter] naturalister P¹ cnaturaliter G 7 duarum] duarium C asserimus | adserimus CBR 8 naturae] natura M namque | naturam R quamque N nanque L incommutabiles | incommutabilis V BR incommutabilis C incommorabiles M incomurabiles N inconfusae | inconfuse PG CBR L duae] de L manifeste] manifestae P cognoscendae | cognuscendae V 9 confusibiliter] consubstantialiter L copulatae | copulante CR penitus] paenitus B non erant] non erunt CR ML nonerunt N una subsistentia] unam subsistentiam MNL subsistentia] substantiam L 10 monstrabantur] monstrabuntur M nane] naue N prosiliant] prosiliens B eutyches] euthyches G eutices CBR euthices MNL dioscorus] dioschorus P οὐκ οὔσης = [nequaquam] non exsistentis exsistentis] existencis RG MNL 11 communione | cummunione C 12 diuisionem | diuisione N et² om. MNL conuersionem] conuersationem L² 13 alteram conseruans | alterans. .conseruans P² ras. alteram conuersans conseruans L² compositionem] compositionem PG MNL insolubilem | insolubile V insulubilem N 14 hinc | hic B hanc L super] semper L 15 et filium om. L dicimus | dicemus CBR didicimus L deus] dominus B N¹ idem M add. 16 nullamque] nullumque VP confusionem] confusione N ita nec | itaque nen G¹ itaque nec G² utramque] utraque B N formam | forma B² 17 disserentes] deserentes CBR formae | aestimo MN extimo L 18 naturaliter | naturas V² naturantes V¹P exsistunt] exisunt BRG MNL ullam] nullam M penitus | paenitus P 19 eutyches] eutices CBR euthices MNL uero non nobis L calumniari] colomniari CR calomniari B calumpniari G N e | sed G ea N 20 aduersus | aduersum MNL pios] pius CB¹R impium | pium V proelium | praelium MNL partientes] partinentes V² patientes CB nihilo] nichilo G N 21 utramque | utraque N utranque L uel = (et) om. VPG CBR MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

κατάλληλον, ἀδιαιρέτως ἐξ ἑκάστης προϊοῦσαν οὐσίας καὶ φύσεως κατὰ τὴν ἐμπεφυκυῖαν αὐτῇ φυσικὴν καὶ οὐσιώδη ποιότητα καὶ τὴν ἀμέριστον ὁμοῦ καὶ ἀσύγχυτον τῆς θατέρας οὐσίας συνεπαγομένην συνέργειαν. τοῦτο γὰρ καὶ τῶν ἐνεργειῶν ἐπὶ Χριστοῦ ποιεῖ τὸ διάφορον, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ εἶναι τὰς φύσεις τῶν φύσεων· οὐ ταυτὸν γὰρ θεότης τε καὶ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν φυσικῶς ἑκάστῃ προσοῦσαν ποιότητα, κἂν εἰς ὑπόστασιν μίαν ἀλλήλαις ἀφράστως συνέδραμον καὶ εἰς ἓν ἀσυγχύτως συνετέθησαν πρόσωπον καὶ τὸν αὐτὸν ἕνα Χριστὸν ἡμῖν καὶ υἱὸν ἀπετέλεσαν διὰ τῆς καθ' ὑπόστασιν πρὸς ἀλλήλας συνδρομῆς καὶ συνθέσεως. ὁ τε γὰρ θεὸς λόγος θεὸς λόγος ἐστὶ καὶ οὐ σάρξ, κἂν σάρκα λογικῶς ἐμψυχωμένην προσείληφε καὶ ἑνώσει ταύτην ἑαυτῷ φυσικῇ καὶ καθ' ὑπόστασιν ἥνωσεν, ἡ τε σάρξ σάρξ ἐστιν ἐμψυχωμένη λογικῶς καὶ οὐ λόγος, καὶ εἰ θεοῦ λόγου σάρξ κατοπτεύεται, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἀλλήλαις ἐνέργειαν μετὰ τὴν ἕνωσιν τὴν φυσικὴν καὶ ἀσύγχυτον, τουτέστι τὴν ἀληθῆ καὶ καθ' ὑπόστασιν ἔχουσιν, οὐδὲ μίαν καὶ μόνην αὐτῶν τὴν ἐνέργειαν λέγομεν ἢ οὐσιώδη καὶ φυσικὴν καὶ παντελῶς ἀπαράλλακτον, ἵνα μὴ καὶ εἰς οὐσίαν μίαν καὶ φύσιν μίαν αὐτὰ συνελάσωμεν τὴν Ἀκεφάλων παιζομένην παισὶ καὶ αὐτοῖς ἀναιδῶς προφερομένην τοῖς ῥήμασι σύνθετον.

ὥσπερ οὖν τὴν ἑκατέρας οὐσίας καὶ φύσεως, ἐξ ὧν ἡμῖν ἡ ἀσύγχυτος ἐπὶ Χριστοῦ γέγονεν ἕνωσις καὶ τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν ἀπετέλεσεν ὅλον θεόν, ὅλον τὸν αὐτὸν πιστευόμενον ἄνθρωπον, ἑκατέραν φυσικὴν ὁμολογοῦμεν ἐνέργειαν, ἵνα μὴ τὰς ἀσυγχύτως ἑνωθείσας φύσεις συγχέωμεν, εἴπερ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν καὶ μόνων κατὰ τοὺς τὰ τοιαῦτα δεινοὺς αἱ φύσεις γνωρίζονται καὶ τῶν οὐσιῶν ἀεὶ τὸ διάφορον ἐκ τοῦ διαφόρου τῶν ἐνεργειῶν καταλαμβάνεσθαι πέφυκεν, οὕτω καὶ πᾶσαν φωνὴν καὶ ἐνέργειαν, κἂν θεία τις ᾖ καὶ

MTO LFV A K

---

1 ἑκάστης | ἑκατέρας MTO A ἐμπεφυκυῖαν] ἐπεφυκυῖαν L πεφυκυῖαν V πεφοικυῖαν A
2 καὶ τὰ τὴν L 3 συνέργειαν | συνεργίαν MO ἐνέργειαν A ἐπὶ | τοῦ K 4 τε om. O A
5 ἑκάστῃ | ἑκάστην K ἑκάστης A κἂν] εἰ καὶ M καὶ K 7 ἡμῖν ἕνα χριστὸν MTO
υἱὸν θεοῦ ἀπετέλεσαν F ἀλλήλας | ἄλληλα V A 8 γὰρ ὁ θεὸς V θεὸς λόγος om. L κἂν
εἰς σάρκα T L κἂν εἰ σάρκα A 9 ἐμψυχωμένην | ἐψυχωμένην M F ἐνψυχωμένην A προσείληφε |
προ ἤλιφεν A ἑαυτῷ om. MTO καὶ[1] om. K 10 ἐμψυχωμένη | ἐψυχωμένη M F ἐμψυχωμένην K λογικῶς om. O εἰ om. L 11 κατοπτεύεται] καθοπτεύεται A αὐτὴν om. L
12 – 13 φυσικὴν ... τὴν om. O 13 ἔχουσιν] ἔχουσαι M καὶ[2] om. LFV 14 καὶ εἰς φύσιν LFV A
αὐτὰ | αὐτὰς MO A συνελάσωμεν] συνελάσομεν L A 15 προσφερομένην ἀναιδῶς F προφερουένην] προσφερομένην M F 16 ἡ ἀσύγχυτος] ἀσυγχύτως MTO 16 – 17 γέγονεν ἡ ἕνωσις MTO
γέγονε μένωσις L πιστευόμενον] πιστεύομεν L 18 ἄνθρωπον καὶ ἑκατέραν FV A ἑνωθείσας
ἀσυγχύτως F 19 μόνον] μόνων T δεινοὺς] δινοὺς L 19 – 20 γνωρίζονται αἱ φύσεις V
21 θεία τις ᾖ] θειότης L ᾖ] εἴη FV A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

congruam, indiuisae de unaquaque procedentem essentia et natura iuxta insitam ei naturalem atque essentialem qualitatem et inseparabilem simulque inconfusam alterutrius essentiae CYNΘΠΑΓΟΜΕΝΗΝ una secum cooperationem adducens. hoc quippe et operationum quae in Christo sunt differentiam facit, sicut ⟨et⟩ naturas esse naturarum; non itaque idipsum est deitas et humanitas secundum qualitatem unicuique naturaliter inditam, licet in unam subsistentiam adinuicem ineffabiliter concurrerint et in unam personam sunt inconfusae compositae et unum eundemque nobis Christum et filium effecerunt secundum subsistentiam adinuicem concurrentes atque compositae. etenim deus uerbum ⟨deus uerbum⟩ est et non caro, quamquam carnem rationaliter animatam assumpsit hancque sibi unitione naturali et secundum subsistentiam adunuit, ipsa uero caro caro est animata rationaliter et non uerbum, licet dei uerbi caro conspicitur, et ideo neque eandem habent indifferenter operationem adinuicem post unitionem naturalem ac inconfusam, id est ueram et secundum subsistentiam, neque unam ⟨et⟩ solam earum operationem dicimus siue essentialem et naturalem penitusque indifferentem, quatenus ne et in essentiam unam et unam naturam eas coagamus, quae ab Acephalorum pueris luditur et ipsis uerbis inpudenter profertur composita. quemadmodum igitur utriusque essentiae atque naturae, ex quibus nobis in Christo inconfusa facta est unitas et unum Christum perfecit et filium totum deum, totum eundem ipsum credendum et hominem, utrumque naturalem confitemur operationem, ne naturas quae inconfusae unitae sunt confundamus, siquidem etiam ex operationibus tantum secundum eos qui sunt talia callidi naturae noscuntur et essentiarum semper differentiam ex differentia operationum est insitum conprehendere,

VPG CBR MNL

1 indiuisae] indiuise CBR ML unaquaque] unaquaeque MN procedentem] procedente L essentia] essentiam G MNL naturam] na B¹ naturam G MNL insitam] insit., P¹ *ras.* ei] et L. 2 atque] adque P simulque] semulque CR alterutrius] a ter utrius V alterutrius CB 3 CYNΘΠΑΓΟΜΕΝΗΝ] CYNΘCΠΑΓΟΜΕΝΙΝ V CYNΘΠαΓΟΜΕΝΙΝ P CYNΘΠαΤΟΜΕΝΙΝ G CYNeπaτoMeNHN B cynenasomenim R CYΘCΠaIOMNHN N CYNΘΠΑΤΟΜΝΗΝ L 3–4 operationum] operationem P MNL. 4 differentiam] differentium MNL καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL naturarum] natararum G¹ 5 idipsum] adipsum G est *om.* CBR deitas] dei CR inditam] indita N 6 in² *om.* V unam²] una MNL subsistentiam] substantiam G¹ concurrerint] concurrit V¹ concurrirt V² concurrerunt P in³ V² *add.* 7 inconfusae] inconfuse CBR ML compositae] compositae G MNL. christum G² *add.* effecerunt] efficerunt CB efecerunt R 8 συνδρομῆς = concurrentes atque] atquae P¹ συνθετοὶ = compositae compositae] compositae G MNL 8–9 θεὸς λόγος = ⟨deus uerbum⟩ *om.* VPG CBR MNL. 9 et non] etenim V¹ quamquam] quanquam M quamque N rationaliter] rationabiliter P CBRG L animaram] anamaram VG B assumpsit] asumpsit V adsumpsit CBR 9–10 hancque sibi] hanc quaesiuit CB hanc qae sunt R 10 unitione] unitionem CBRG unione MNL. naturali] naturalem CBR et secundum *om.* CR caro² *om.* CR animara] anima CR 11 rationaliter] rationabiliter CBR uerbi] uerbum CBR 12 indifferenter] indiferenter CB unitionem] unionem L ac] hac V *om.* R id est] idē NL 13 καὶ = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL earum] eorum N operationem] operatione G 14 essentialem] essententialem B penitusque] paenitusque P ne] neq VPG et² *om.* G in P² *add.* essentiam] essentialem CR 15 coagamus] cognoscamus CBR ab] hab V acephalorum] acefalorum CBR pueris] puris V 16 inpudenter] impudenter G ML proferetur] proferunrur N composita] composita G ML compositi N quemadmodum] quemammodum P N atque] atquae V 17 naturae] natura G nobis *om.* B inconfusa] confusa G N unum] u.um P² *ras.* 19 operationem] operatione N inconfusae] inconfuse CR M unitae] uite N unite L sunt] su.. P² *ras.* confundamus] confundimus CBR 19–20 εἴπερ … καὶ = siquidem etiam 21 differentia] diferentia V differentiam N comprehendere] conprachendere CB comprehendere ML

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὐράνιος κἂν ἀνθρωπίνη τε καὶ ἐπίγειος, ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προϊέναι Χριστοῦ καὶ υἱοῦ δογματίζομεν καὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ συνθέτου καὶ μοναδικῆς ὑποστάσεως, ὃς σεσαρκωμένος τοῦ θεοῦ λόγος ἐτύγχανεν, ὁ καὶ ἑκατέραν ἀμερίστως καὶ ἀσυγχύτως ἐνέργειαν κατὰ τὰς ἑαυτοῦ φύσεις ἐξ αὐτοῦ φυσικῶς προβαλλόμενος, κατὰ μὲν τὴν θείαν αὐτοῦ φύσιν, καθ' ἣν ἦν καὶ τῷ πατρὶ ὁμοούσιος, τὴν θεϊκὴν καὶ ἀνέκφραστον, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην, καθ' ἣν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος ἔμεινε, τὴν ἀνθρωπείαν καὶ πρόσγειον, τὴν ἑκάστῃ φύσει φίλην καὶ πρόσφορον καὶ οὐκ ἐῶν τῶν ὁρώντων τινὰ σκανδαλίζεσθαι, ὡς οὐ θεὸς ὁ αὐτὸς εἴη καὶ ἄνθρωπος ὁ ταῦτα κἀκεῖνα φυσικῶς ἐργαζόμενος, διὰ μὲν τοῦ τὸν αὐτὸν ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν ἐνεργεῖν τὰ ἑκάτερα τὴν Νεστορίου μιαρὰν ἐμφράττων ἀπόρροιαν – οὔτε γὰρ δύο κατ' αὐτὸν Χριστοὺς καὶ υἱούς, ὡς εἰρήκαμεν, τοὺς ἐνεργοῦντας ταῦτά τε κἀκεῖνα πρεσβεύομεν –, διὰ δὲ τοῦ δεικνύναι τὰ ἑκατέρας ἴδια φύσεως ἀσύγχυτα μετὰ τὴν ἕνωσιν μένοντα καὶ ἑκατέραν τὸν αὐτὸν ὁμοίως προφέρειν ἐνέργειαν τῷ φυσικῷ λόγῳ γνωριζομένην τῶν φύσεων καὶ τὴν οἰκείαν φύσιν φυσικῶς ἑρμηνεύουσαν, ἀφ' ἧς ἀμερίστως καὶ φυσικῶς ἐπηγάζετο καὶ οὐσιωδῶς ἀνεβλύσταινε, τὴν Εὐτυχοῦς ἐκτεφρῶν φιλοσύγχυτον βλάστησιν. ἐντεῦθεν τόκον τεχθεὶς τὸν ἡμέτερον γαλακτοτροφεῖται καὶ αὔξεται καὶ τὰς σωματικὰς μεθηλικιώσεις διέρχεται, ἄχρις οὗ πρὸς τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἡλικίας ἀφίκετο τέλειον, καὶ *πεῖναν* τὴν ἡμῶν καὶ *δίψαν* προσδέχεται καὶ *κόπον* καθ' ἡμᾶς τὸν *ἐξ ὁδοιπορίας* ὑπέμεινεν. ἐποιεῖτο γὰρ καὶ τὴν παρευτικὴν ἡμῖν ὁμοίως ἐνέργειαν, ἥτις ἀνθρωπίνως ἐνεργουμένη καὶ κατ' οὐσίαν τὴν ἀνθρωπείαν προβαίνουσα τῆς ἀνθρωπείας αὐτοῦ φύσεως ἐτύγχανεν ἔνδειξις. ὅθεν καὶ τόπον ὡς ἡμεῖς ἐκ τόπου μετέβαινεν, ἐπεὶ καὶ κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος καὶ φύσιν

17 cf. Mt. 4,2 18 cf. Joh. 4,15 cf. Joh. 4,6

MTO LFV A K

1 κἂν] ἢ T τε om. L 2 υἱοῦ θεοῦ δογματίζομεν F δογματίζομεν] δογματίζωμεν L μιᾶς] μίας L συνθέτου τε καὶ LFV A 2 – 3 ὃς ὁ σεσαρκωμένος LFV A 3 ὁ] ὃ K ἑκατέραν] ἑτέραν O 4 αὐτοῦ¹] ἑαυτοῦ MTO K φυσικῶς om. M 5 ἦν om. L ὁμοούσιος] ὁμοούσιον I. 6 ἀνθρωπίνην] ἀνθρωπείαν FV K A 8 om. K 7 πρόσγειον] πρόσγειον A τὴν τε ἑκάστῃ F τὴν δὲ ἑκάστῃ V πρόσφορον πρᾶξιν ἐπιδεικνύμενος καὶ οὐκ LFV A ὁρώντων] δρώντων I. A ὁρῶν τῶν K τινὰ] τινὰς L 8 οὗ] οὖν L εἴη] εἶπῃ L 9 μὲν τοῦ τὸν] μέντοι τὸν M μὲν τούτων O μὲν ταῦτα LF K υἱὸν θεοῦ ἐνεργεῖν F 10 ὠ ἀπόρραιαν] ἀπορρύαν L οὔτε] οὐδὲ LFV A 11 τε om. O 12 ἑκατέρας ἴδια] ἑκάτερα ἰδίας I. τὸν αὐτὸν] τῶν αὐτῶν MTO ὁμοίως τὸν αὐτὸν LFV A 13 προφέρειν] προσφέρειν O K γνωριζομένην] γνωριζόμενον T 14 ἀφ' ἧς om. L ἐπηγάζετο] ἐπιγάζετο I. A οὐσιωδῶς] φυσικῶς M οὐσιώδως L 15 ἐκτεφρῶν] ἐκτρέφων T ἐκτρέπων I. τόκον τόκον K τόκον] τόκο I. um. A 16 ἡμέτερον τόκον γαλακτοτροφεῖται A καὶ αὔξεται] αὐξάνεσθαι L 17 ἀφίκετο] ἀφίκε τὸ L 18 προσδέχεται] εἰσδέχεται A ὁδοιπορίας] ὁδυπορίας L A ὑπέμεινεν] ὑπέμενεν F καθ'] κατὰ O 19 ἡμῶν om. M ὁμοίως ἡμῖν F A ἥτις] εἴ τις A 20 ἀνθρωπείαν] ἀνθρωπίνην A τῆς] τὴν I. 21 μετέβαινεν] μεταβαίνει A κατὰ] κατ' K A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ita et omnem uocem et operationem, seu diuina quaedam sit et caelestis siue humana atque terrena, ex uno eodemque Christo et filio edocemus procedere ex unaque eius composita ac singulare subsistentia incarnatus dei uerbum extabat, qui et utramque inseparabiliter et inconfusae operationem secundum naturas suas a seipso naturaliter proferebat secundum diuinam quidem naturam suam, iuxta quam erat etiam patri consubstantialis, diuinam et inexplanabilem, secundum humanam uero, iuxta quam et hominibus nobis ipse consubstantialis mansit, humanam atque terrenam, unicuique naturae amicam et congruam et non sinens quemquam aspicientium scandalizari, quod non sit idem ipse deus et homo, qui haec et illa naturaliter operabatur, in eo quidem quod idem ipse unus Christus et filius operabatur utraque Nestorii caenulentam obstruens exfluentiam – nec enim duo iuxta eum Christos et filios, sicut diximus, qui operantur haec atque illa, obsecramur –, in eo uero, quod ostendebat, quae utriusque naturae sunt propria, inconfusa post unitionem manentia, et utramque hunc ipsum similiter proferentem operationem ipsa naturali ratione cognoscendam naturarum propriamque naturam naturaliter explanantem, ex qua inseparabiliter atque naturaliter emanabat et essentialiter exundabat, Eutychetis ЄKTЄΦPΩN consopiebat confusioni socium germen. deinde partu nostro natus lacte nutritur et crescit et corporales aetates discurrit, donec [et] ad humanae aetatis perfectionem pertingeret, et *esuriem* nostram et *sitim* et *fatigium* iuxta nos *ex itinere* sustinet. faciebat quippe et incedendi similiter nobis operationem, quae humaniter actitata et secundum humanam substantiam progrediens humanae eius naturae erat ostensio. unde et ex loco ut nos in locum commigrabat, quia et ueraciter factus est

VPG CBR MNL

1 diuina] exdiuina G¹ caelestis] cellestis V celestis R NL 2 terrena] eterna L edocemus] eo docemus V e.docemus C² *ras.* et docemus R 3 composita] composita PG MNL singulare] singulari G ML subsistentia] substantia BG utramque] utramquae V utranque L 4 inseparabiliter] inseparabiter V et *om.* NL inconfusae] confusae V inconfuse CRG MNL operationem] operationes N 5–6 consubstantialis] consubsantialis V 6 et inexplanabilem *om.* N inexplanabilem] explaenabilem V¹ inexplaenabilem V² iuxta] iuxtam V et² C¹ *add.* *om.* R 7 ipse] ipsis L¹ consubstantialis] consubstentialis C humanam atque terrenam] humanum atque terrenum M unicuique] uncuique V¹ 8 quemquam] quaemquam P aspicientium] aspientium V adspicientium C adspitienziom BG 9 in] en V¹ 10 utraque] utramque CBRG caenulentam] caemulenteam V cenulentam CBRG NL coenulentam M obstruens] optruens V¹ obtruens P¹ 11 exfluentiam] et fluuentiam V¹ et fluentiam V² R duo] duos CBG M² *om.* R iuxta] iustra L christos et filios] xpš et filius V 12 πρεσβεύομεν = obsecramur obsecramur] obsecramus V MN 13 inconfusa] inconfuse CR inconfusae B unitionem] unicionem V C manentia] amentiam G manent ita N 14 ipsa] ipsi V ipsam CBR MNL ratione] rationem N naturarum *om.* CBR 15 explanantem] explananter V¹ atque naturaliter *om.* L emanabat] emannebat V essentialiter] esentialiter C 16 exundabat] ex una dabat G eutychetis] euticetis CB eutices R euthicetis M euthichetis L ЄKTЄΦPΩN] ЄKTЄΦPON V CBR ML ЄKΓЄΦPON P eRTeΦPON G ЄNTeΦPON N ЄKTЄΦPωN clarcapon consopiebat V ЄKTЄΦPωN clarcopon consopiebat P consopiebat] conspiciebat V φιλοσύγχυτον = confusioni socium confusioni] confusionem G socium] sonium VP 17 nutritur] nutritrur V¹ nutritaur V² nutritus MN crescit] cracscit N aetates] actate V etate PG etates R L discurrit] discurret VP NL [et] (donec [et] *dupl.*) VPG CBR MNL ad *om.* G N 18 aetatis] etatis P R L² esuriem] esurientem CR fatigium] fastigium CBR fatiguuit G¹ 19 sustinet] sustinere M² incedendi] incendi V inedendi MN medendi L 20 actitata] accitata N secundum] sed in G 21 ut nos in] sicut nos ad CBR commigrabat] conmigrabat CB N et¹ *om.* B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τὴν ἡμῶν ἔσχεν ἀμείωτον καὶ περιγραφῆς ἠνέσχετο σώματος, καὶ σχῆμα τὸ ἡμῖν ἁρμόζον πεφόρηκε. σωματικὴ γάρ, τουτέστι σώματος, καὶ ἡ μορφὴ τυγχάνει τοῦ σχήματος, καθ' ἣν ἐν μήτρᾳ συλληφθεὶς διεπέπλαστο καὶ ἣν εἰς ἀεὶ διετήρησε καὶ εἰς αἰῶνα διατηρεῖ τὸν ἀπέραντον. διὰ τοῦτο *πεινῶν* διετρέφετο, διὰ τοῦτο *διψῶν* ἐποτίζετο καὶ ὡς ἄνθρωπος *ἔπινε*, διὰ τοῦτο παιδικῶς ἐβαστάζετο ἀγκάλαις παρθενικαῖς ἐποχούμενος καὶ κόλποις μητρικοῖς ἀνακείμενος, διὰ ταῦτα *κοπιῶν* ἐκαθέζετο καὶ *ὕπνου* χρῄζων ἐκάθευδεν, ἀλλὰ καὶ ἤλγει τυπτόμενος καὶ μαστιζόμενος ἔπασχε καὶ πόνους ὑπέμεινε σώματος χεῖρας καὶ πόδας τῷ σταυρῷ περονούμενος. ἐδίδου γάρ, ὅτε καὶ ἤθελε, φύσει τῇ ἀνθρωπείᾳ καιρὸν ἐνεργεῖν καὶ πάσχειν τὰ ἴδια, ἵνα μὴ φαντασία τις καὶ θέα διάκενος ἡ αὐτοῦ περιώνυμος κρίνοιτο σάρκωσις. οὐ γὰρ ἀκουσίως ταῦτα ἢ ἀναγκαστῶς προσεδέχετο, κἂν φυσικῶς αὐτὰ καὶ ἀνθρωπίνως προσίετο καὶ ἀνθρωπίναις κινήσεσιν ἐποίει καὶ ἔπραττεν, ἅπαγε τῆς βδελυκτῆς ἐνθυμήσεως· θεὸς γὰρ ἦν ὁ ταῦτα πάσχειν σαρκικῶς ἀνεχόμενος καὶ σῴζων ἡμᾶς τοῖς οἰκείοις παθήμασι καὶ βραβεύων ἡμῖν δι' αὐτῶν τὴν ἀπάθειαν. ἀλλ' ὅτε πάσχειν καὶ πράττειν καὶ ἐνεργεῖν ἀνθρωπίνως ὁ αὐτὸς ἐβεβούλητο καὶ τοὺς ὁρῶντας ὠφελεῖν ἐψηφίζετο, δι' οὓς καὶ ἄνθρωπος κατὰ ἀλήθειαν γέγονε, καὶ οὐχ ὅτε αἱ φυσικαὶ κινήσεις καὶ σαρκικαὶ κινεῖσθαι φυσικῶς πρὸς ἐνέργειαν ἤθελον ἢ οἱ ἐπιβουλεύοντες ἄθεοι τὰς ἐπιβουλὰς πληροῦν παντόλμως ἐγλίχοντο. σῶμα γὰρ παθητὸν καὶ θνητὸν καὶ φθαρτὸν ἐνεδύσατο καὶ τοῖς φυσικοῖς καὶ ἀδιαβλήτοις ἡμῶν ὑποκείμενον πάθεσι, καὶ τοῦτο τὰ τῇ οἰκείᾳ φύσει κατάλληλα πάσχειν καὶ δρᾶν συνεχώρησε μέχρι

4 cf. Mt. 4,2 cf. Joh. 4,13 5 cf. Joh. 4,7 6 cf. Joh. 4,6 cf. Mt. 8,24

MTO LFV A K

1 ἀμείωτον] ἀμίωτον L A περιγραφῆς | περὶ γραφῆς V 3 συλληφθεὶς | συλληφθῆς T A συλληφθὲν F διεπέπλαστο | διετέπλαστο L διεπλάσατο V¹ εἰς¹] εἰ M εἰς τὸν αἰῶνα M διατηρεῖ] τηρεῖ MTO K 4 πεινῶν] πινῶν L 5 ἔπινε] ἔπτιεν L 7 ὑπέμεινε] ὑπέμειν MTO F 8 τῷ *om.* K περονούμενος | περωνούμενος L K περοινώμενος F ἤθελε | ἤθελεν τῇ L 9 διάκενος] διακένμενος V 12 βδελυκτῆς | βδελλυκτῆς L A πάσχειν] πάρχων L 13 ἀνεχόμενος | ἀνερχόμενος L καὶ βραβεύων | βραβεύων V¹ βραβεύων V² 14 ὁ *om.* MTO αὐτὸς καὶ ἐβεβούλητο MTO 15 κατὰ] κατ' K A 16 ὅτε | ὅταν T ἢ | εἰ O ἢ καὶ οἱ MTO 17 ἐγλίχοντο | ἐκλίχοντο L ἐγλήχοντο A 18 καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν O ἡμῶν καὶ ἀδιαβλήτοις A 19 τὰ *om.* MTO L κατάλληλα | καταλλήλως MTO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

homo et naturam nostram habuit indeminute et circumscriptionem carnis HNeCXeTO susceptt, et habitum nobis competentem indutus est. corporalis enim, id est corporis, et forma ipsius habitus exsistit, iuxta quam in utero conceptus formabatur et quam semper seruauit et in saeculum infinitum conseruabit. idcirco *esuriens* cibabatur, ideo *sitiens* potabatur et ut homo *bibebat*, ideo pueriliter baiulabatur ulnis uirginalibus superuectus et materno sinu repositus, ideo *fatigatus* sedebat et *somni* indigens dormiebat, sed et dum cederetur dolebat et uerberatus patiebatur et dolores sustinuit corporis manus et pedes in cruce transfixus. dabat itaque, cum uolebat, humanae naturae tempus operari et pati quae sua sunt, ne forte phantasia quaedam et uisio inanis nominabilis eius iudicetur incarnatio. neque enim inuoluntariae haec uel necessitate suscipiebat, uel si naturaliter ea et humanae ammittebat et humanis motionibus actitabat atque operabatur, absit haec abhominabilis suspicio; deus nempe erat, qui haec pati carnaliter acquiescebat, uti nos propriis passionibus saluaret et per haec nobis immunitatem impertiret. ⟨sed⟩ quando pati agereque et operari humanitus idem ipse uolebat, et considerantibus prodesse decernebat, propter quos et homo ueraciter factus est, ⟨et⟩ non cum naturales motus atque carnales moueri naturaliter ad operandum uolebant siue exdi⟨i⟩ insidiatores insidias audaciter delectabantur perficere. corpus enim se passibile et mortale atque corruptibile induit et naturalibus nostris atque inreprehensibilibus subiacens aegrimoniis, et huic quae naturae suae KATAAAHAA conueniebant pati atque patrare indulsit usque ad resurrectio-

---

VPG C(B)BR MNL

---

1 indeminute | indeminutae V C¹ et² | ex VPG circumscriptionem | circumscriptioni R circumscriptione G σώματος = carnis HNeCXeTO | eINeCXeTO VPG NNeCXeTO BR HNeXeTO MN NNeXeTO L 2 nobis competentem | nobiscum et petem V nobis competentem P ML nobis et competentem CR id est | idem L corporis | coporis B corporalis M 3 exsistit | existit RG MNL iuxta | iuxtam VP formabatur | formabator V 4 seruauit | seruabit VPG M²NL infinitum | infinitam VPG L conseruabit om. B seruabit G M²N seruauit M¹L esuriens seruabatur cibabatur L¹ 5 sitiens | scitiens V siciens RG M bibebat | hibat VP uiuebat G baiulabatur | baiolabatur CB 5–6 superuectus | superpectus VP superfectus N 6 materno | maternu V sinu | sino B repositus | sepositus M somni | sompni R somno G indigens | indignens V¹ 7 et¹ om. VPG patiebatur | patyebatur V dolores | doloris CB¹R sustinuit | sustenuit B corporis et manus L 8 pedes | pedus V¹ transfixus | transfixos CB trasfixus L itaque | utique G C *desin.* (451,8 – 465,9) 9 phantasia | fantasia L uisio et inanis G inanis | inabilis L nominabilis | nomen ab illis B iudicetur | indicetur VG 10 inuoluntariae | innoluntarie R ML haec | hoc L 11 humanae | humane P B NL humana R ammittebat | amminebat PG admittebat BR M amittebat L motionibus | monrionibus V mutionibus B unirionibus R monitionibus N actitabat | acrabat V accitabat R 12 abhominabilis | abominabilis V L abhominabilibus N suspicio | suspeptio V nempe | nemper B¹ acquiescebat | adquiescebat B L καί = uti (et?) 12–13 uti nos | ut in hos V ut nos G 13 ἀπάθειαν = immunitatem (ἀβλάβειαν – impassibilitatem) impertiret | inpertiret BRG ἀλλ' = ⟨sed⟩ *om.* VPG BR MNL 14 prodesse *om.* BR 15 ueraciter | ueneraciter V καί = ⟨et⟩ | sed VPG BR MNL cum naturales | connaturales G 16 moueri | moue V mouere B πρὸς ἐνέργειαν = ad operandum operandum | operandom V¹ uolebant | uolebat M¹ ἔθεσαν = exdi⟨i⟩ | ex diu VPG BR MNL (exdiui?) 17 enim *om.* G et in mortale N corruptibile | corruptidebile V¹ 18 inreprehensibilibus | reprehensibilibus V subiacens | subiciens BR aegrimoniis | agrimoniis V egrimonias B¹R egrimoniis B²G L huic | huc P¹ 19 suae | eat suc L¹ KATAAAHAA | KATAMINA V KATAMIAA P KaTMAIA G kaTaaaiaa B kataamaa R kaTaMIA MNL KATAAAHAA = conueniebant | conueniebat VP indulsit | indulsis L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἐκεῖσε γὰρ καὶ τὸ παθητὸν ἡμῶν καὶ θνητὸν καὶ φθαρτὸν καταλέλυκε καὶ τὴν ἐκ τούτων ἐλευθερίαν ἡμῖν ἐχαρίσατο. τὰ μὲν οὖν ταπεινὰ καὶ ἀνθρώπινα αὐτῶς ἑκουσίως ὁμοῦ καὶ φυσικῶς μένων κἀν τούτοις θεὸς ἐπεδείκνυτο· ταμίας γὰρ ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ παθῶν ἀνθρωπίνων καὶ πράξεων, καὶ οὐ μόνον ταμίας, ἀλλὰ καὶ πρύτανις καὶ εἰ φύσιν παθητὴν φυσικῶς ἐσεσάρκωτο, καὶ διὰ τοῦτο ἦν ὑπὲρ ἀνθρωπον αὐτοῦ τὰ ἀνθρώπινα, οὐκ ἐπειδήπερ ἡ φύσις ἦν οὐκ ἀνθρώπειος, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἑκουσίως γέγονεν ἄνθρωπος. καὶ ἄνθρωπος γεγονὼς ἑκουσίως αὐτὰ προσεδέχετο καὶ οὐ τυραννικῶς ἢ ἀναγκαστῶς, ἔστιν ὅτε καθ' ἡμᾶς, καὶ ἀβουλήτως, ἀλλ' ἡνίκα καὶ ὅσον ἠβούλετο, καὶ συγχωρεῖν αὐτὸς τοῖς τε τὰ πάθη προσφέρουσι τοῖς τε παθήμασιν αὐτοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργουμένοις ἐπένευσε. τὰ δὲ θεῖα καὶ λαμπρὰ καὶ ὑπέρτατα καὶ νικῶντα προδήλως ἡμῶν τὴν εὐτέλειαν, ἅπερ ἦν θαυμαστά τε καὶ τεράστια καὶ τῶν παραδόξων ἔργων ἡ πρόοδος, ὁποῖαπερ ἦν ἡ ἄσπορος σύλληψις, ἡ Ἰωάννου ἐγγάστριος σκίρτησις, ὁ τόκος ὁ ἄφθορος, ἡ παρθενία ἡ ἄχραντος, ἡ πρὸ τοῦ τόκου καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τὸν τόκον ἀλώβητος, ἡ τῶν ποιμένων οὐράνιος μήνυσις, ἡ τῶν μάγων ἀστροκίνητος ἕλκυσις, δωροφορία τε σὺν αὐτῇ καὶ προσκύνησις, ἡ τῶν γραμμάτων ἀμαθήτευτος εἴδησις, – *πῶς γὰρ οὗτος, φησίν, οἶδε γράμματα μὴ μεμαθηκώς;* μερικῶς ἀπελέγχουσα τῶν τῆς ἀγνοίας ἐραστῶν τὸν κακότροπον ἔρωτα – ἡ ἐξ ὑδάτων οἰνώδης ἐμφόρησις, τῶν ἀσθενῶν ἡ ἐπίρρωσις, τῶν τυφλῶν ἡ ἀνάβλεψις, τῶν κυλλῶν ἡ ἀνόρθωσις, τῶν παραλύτων ἡ σύσφιγξις, τῶν χωλῶν ἡ εὐθύδρομος κίνησις, τῶν λεπρῶν ἡ ὑπέρλαμπρος κάθαρσις, τῶν πεινώντων ἡ σχέδιος πλήρωσις, τῶν διωκόντων ἡ πτήρωσις, τῶν ἀνέμων

12 cf. Lc. 1,41 14 Mt. 2,2 – 12 16 Joh. 7,15 17 cf. Joh. 2,9

11 – 454,6 rhythmi

MTO LFV A K

1 νεκρῶν (αὐτοῦ F) ἀληθοῦς ἀναστάσεως LFV A 2 τὴν | τῇ K 3 κἀν | καὶ ἐν LFV A τούτοις | τούτοιτοις M ταμίας | φύλαξ *t. mang.* 4 ἦν | ἦν L. ταμίας | ταμείας A 5 πρύτανις | πρυτάνης L καὶ εἰ | κἂν εἰς O 6 ἡ *om.* MTO K 8 ἔστιν ὅτε | ἐστὶ O ἠβούλετο | ἐβούλετο MTO V καὶ[1] *om.* F 9 συγχωρεῖν | συγχωρῶν M τε[1] *om.* MTO τὰ *om.* K πάθη | πάθει K 9 – 10 ἐνεργουμένοις κατὰ φύσιν MTO K 10 ἐπένευσε | ἔπνευσεν L ἐπένευε FV K ἐπένευσεν A νικῶντα | νικῶν τὰ L 11 θαυμαστά | θαύματα F 12 ἦ[2] | ἡ M *om.* O 13 παρθενία ἡ | παρθενικὴ V πρὸ τοῦ τόκου | πρὸ τοῦτοικου L πρωτοτόκου V τῷ *om.* A τὸν *om.* FV K 14 μήνυσις | μύησις MTO K 15 αὐτῇ | αὐτοῖς K[1] τῶν *om.* TO FV K A 16 μεμαθηκώς | μεμαθὼς M μερικῶς *om.* F ἀπελέγχουσα | ἐπελέγχουσα T 18 ἐπίρρωσις, τῶν παραλύτων ἡ σύσφιγξις, τῶν M 19 σύσφιγξις | σύσφιξις L 20 πεινώντων | πινόντων L πεινόντων K A τῶν[2] … πτήρωσις *om.* L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nem ex mortuis; ibidem quippe et passibile nostr⟨u⟩m et mortale atque corruptibile dissoluit et horum nobis libertatem donauit. quaeque igitur humilia atque humana sunt ita sponte simul et naturaliter manens etiam in his deus demonstrabat; erat namque ipse sibi TAMIAC reconditor passionum humanarum et actionum, et non solum reconditor, sed et arbiter, quamquam naturam passibilem [erat] naturaliter incarnatus erat, et ideo erant humana eius ultra hominem, haud quidem quod natura humana non fuerat, sed quia sponte factus est homo, et homo sponte factus haec recipiebat et non tyrannicae uel necessitate, ut nos plerumque, et inuoluntariae, sed quando et quantum consulebat, et permittere ipse ram eos qui afflictiones ingerebant quamque ipsas passiones quae secundum naturas agebantur annuebat. uerum diuina praeclaraque et sublimia et nimirum nostram uilitatem superantia, quae erant miracula et prodigia et ammirandorum operum prolatio, quae erant inseminata conceptio, Iohannis intra uterum exultatio, partus ipse incorruptibilis, illibata uirginitas, quae ante partum et in partum et post partum est inremerabilis, pastorum caelestis instructio, magorum stelli⟨mota⟩ ϹΑΚΥϹΙϹ ⟨traccio⟩, munificentia cum hac simul et adoratio, litterarum indocilis scientia – *quomodo namque hic, inquit, litteras scit, dum non didicerit?* partim redarguens amicorum ignorantiae maliuolum desiderium – ex aquis uinalis refectio, infirmorum corroboratio, caecorum aspectus, emendatorum erectio, paraliticorum constrictio, claudorum recte currendi motio, leprosorum supermicans mundatio, esurientium repentina repletio, persequentium orbitas,

VPG BR MNL

1 passibile] passibilem MN nostr⟨u⟩m] nostram VP BR MNL nim̃ G mortale] mortalem MNL corruptibile] corruptibilem M 2 dissoluit] dissolui VPG BR humana] humanae V humane B 3 etiam] ettam NL ipse] ipsi V 3–4 sibi ipse BR 4 reconditor¹] recunditor V seconditor L actionum] accionum V 5 arbiter] arbitrer N quamquam] quaeque VPG quamquam M naturam passibilem] natura passibilis BR M² [erat²] *om.* L naturaliter et incarnatus V erat¹ *om.* G 6 ultra L *hic.* haud] aut P BR MNL quod] cum R qui L 7 quia] quem L factus est] facere facere L homo² factus ponte V¹ homo fatus ponte V² haec] hae V² tyrannicae] tyrannice R MN tyranice L 8 ὅτε = plerumque (πολλάκις) inuoluntariae] inuoluntarie ML consulebat] consolebat BR et² M² *add.* 9 permittere] permitteri VPG N permitti ML ipse] ipsi V afflictiones] afflictionis V adflictionis B 9–10 κατὰ φύσιν = secundum naturas 10 agebantur] agebat P¹G agebat P² praeclaraque] praeclareque V 11 nostram] uestram N uilitatem] utilitatem M² prodigia] prodia B ammirandorum] admicandorum BR L tam micandorum M 12 prolatio] prolato N inseminata] insemira N uterum] uerum P partus] pater L 13 illibata] inlibata R N uirginitas] uirgintas N partum²] partu B²R 14 caelestis] cellestis V celestis R L instructio] instructo N magorum] magnorum VP NL ἀστροκίνητος = stelli⟨mota⟩] stelleuoce V steilliuoca P stelliuoca BG stelliuocam MNL ϹΑΚΥϹΙϹ] ΑΚΥϹΙϹ VG ϵaΚΥϹΙϹ P BR ML ϵaΚaϹΙϹ N ἔλκυσις = ⟨traccio⟩] conuacatio VP conuocatio BRG MNL 15 munificentia] munificentiam MNL σὺν αὐτῇ = cum hac simul [simul]? cum hac] cum ad hac M cum adhuc N cum ad hanc L simul] simil V semel R indocilis] indocibilis BR MNL sciensia] scientiam P namque G² *add.* nanque L 16 hic] hinc VP N inquit hic G inquir] inquid VP B N litteras] literas V litera N dum] cum L parrim] parcum V parzem BR redarguens] redargues L 17 aquis] quis V refectio] refertio B corroboratio] coroboratio V caecorum] ecorum P² ERG NL 18 πολλῶν = emendatorum (mancorum) erectio] erecti V paraliticorum] paralytichorum V paraclitorum P² paracliticorum P¹ paralyticorum BG MN constrictio] constructio VPG claudorum] cladorum G¹ recte] erecte VPG² erectio G¹ currendi] curendi V²P 19 leprosorum] lepromosorum V¹ leprosum B supermicans] supernans P² *ras.* repletio] replecio VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἡ κοίμησις, τῆς θαλάττης ἡ γαληναῖα κατάστασις, ἡ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐνσώματος βάδισις, ἡ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων ἐκδίωξις, ἡ τῶν στοιχείων αἰφνίδιος κύκησις, ἡ τοῦ ἡλίου παγκόσμιος σκότωσις, ἡ τῶν μνημείων αὐτόματος ἀναιξις, ἡ ἐκ νεκρῶν τριήμερος ἔγερσις, ἡ τῆς φθορᾶς οὐ τελευτῶσα κατάλυσις, ἡ τοῦ θανάτου μὴ παυομένη καθαίρεσις, ἡ φυλαττομένη τῆς λίθου καὶ τάφου σφραγῖδος ἀκώλυτος ἔξοδος, ἡ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ἀκράτητος εἴσοδος, ἡ εἰς οὐρανοὺς ἀπὸ γῆς πολυθαύμαστος καὶ ἐνσώματος ἄνοδος, καὶ πάντα τὰ τούτοις παρόμοια τά καὶ λόγου φύσιν καὶ φωνῆς ὑπερβαίνοντα δύναμιν καὶ πᾶσαν ἀνθρωπείαν *ὑπερνικῶντα διάνοιαν*, ἅπερ ἅπαντα ὑπὲρ λόγον καὶ φύσιν ἀνθρωπίνην τελούμενα τῆς τοῦ θεοῦ λόγου θείας οὐσίας καὶ φύσεως ὁμολογουμένως ὑπῆρχε τεκμήρια, εἰ καὶ διὰ σαρκὸς ἐνηργεῖτο καὶ σώματος καὶ οὐ δίχα σαρκὸς λογικῶς ἐμψυχωμένης ἐπράττετο. καὶ οὐ διὰ ταῦτα τὸν θεὸν λόγον τοπάσομεν ἄσαρκον ἢ σώματος αὐτὸν ἐκτὸς δογματίσομεν, ὅτιπερ ἔδρα τὰ σωμάτων ὑπέρτερα, καὶ γὰρ ἀληθῶς ὁ λόγος σεσάρκωτο καὶ ἀψευδῶς σαρκωθεὶς σεσωμάτωτο, καὶ εἷς υἱὸς ἐγινώσκετο ὁ πᾶσαν ἐξ ἑαυτοῦ προφέρων ἐνέργειαν, θείαν τε καὶ ἀνθρώπειον, ταπεινήν καὶ ὑπέρογκον, χθαμαλὴν καὶ οὐράνιον, σαρκικὴν καὶ ἀσώματον, ὁρατὴν καὶ ἀόρατον, περιγραπτὴν καὶ ἀπερίγραπτον, ἀναλογοῦσαν αὐτοῦ τῇ δυάδι τῶν φύσεων καὶ δι' ἑαυτῆς αὐτὴν ἀσιγήτως κηρύττουσαν καὶ διαπρυσίως ἀγγέλουσαν. εἷς γὰρ ὢν καὶ ὁ αὐτὸς καθ' ὑπόστασιν υἱὸς ἀδιαίρετος καὶ δύο φύσεις ὁ αὐτὸς γνωριζόμενος, κατ' ἄλλην μὲν τὰς θεοσημείας εἰργάζετο, κατ' ἄλλην δὲ τὰ ταπεινὰ παρεδέξατο, καὶ διὰ τοῦτό φασιν οἱ θεόφρονες οἱ ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ τοῖς ἄθλοις στεφάμενοι καὶ τὸ φάσκειν θεόθεν δεξάμενοι τὰς θειοτάτας συνέσεις ἡμῖν ἐξυφαίνοντες, ὡς „ὅταν ἀκούσῃς τοῦ ἑνὸς υἱοῦ τὰς ἐναντίας φωνάς, καταλλήλως μέριζε ταῖς φύσεσι τὰ λεγόμενα, ἂν μέν τι μέγα καὶ θεῖον τῇ θείᾳ φύσει προσνέμων, ἂν δέ τι μικρὸν καὶ ἀνθρώπινον τῇ ἀνθρωπείᾳ λογιζόμενος. οὕτω γὰρ

8 cf. Eph. 3,20

17 – 19 Ps.-Iustinus, Expos. rectae fidei, c.11, PG 6,1225 B 13 – C 6; ed. de Otto III 1 (1880) 38 – 40 21 – 456,3 Ps.-Iustinus, Expos. rectae fidei, c.10, PG 6,1225 A 6 – 14; ed. de Otto III 1 (1880) 36

MTO LFV A K

1 κοίμησις] κοίμιαις M κίμησις K γαληναῖα] γαληνιαῖα F ἐνσώματος] ἐν σώματι L 2 αἰφνίδιος] ἐφνήβιος A κένησις] κύνησις L κοίμισις F κίνησις V 2 – 3 ἡ τοῦ ... σκότωσις *om.* MTO K (*hab.*) 3 σκότωσις] σκότησις F σκότησις A μνημείων] μνημάτων F αὐτόματος] αὐτόμματος L 4 οὐ *om.* L μὴ *om.* L 3 φυλαττομένη] φυλαττομένης T FV K τῆς ταῦ λίθου FV A καὶ ταῦ τάφου L 6 ἀκράτητος] ἄκρατος L πολυθαύμαστος] πολυθαύμητος MTO A καὶ ἐνσώματος *om.* L ἐνσώματος καὶ ἐνθαύμαστος ἄνοδος V 7 τὰ¹ *om.* K καὶ²] τε A φύσιν] φησὶ K 8 ἅπαντα] πάντα A 9 τελούμενα] τελουμένα K ὁμολογουμένως] ὁμολογοῦμεν ὡς L 10 ἐνηργεῖτο] ἐνήργει τὸ K 11 ἐμψυχωμένης] ἐμψυχωμένης M F τοπάσομεν] τοπάσωμεν K 12 δογματίσομεν] δογματίσωμεν K 13 σεσωμάτωτο] ἐσωμάτωτο L ἐγινώσκετο] ἐγιγνώσκετο FV K A ὁ² *om.* F 14 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ O J.V K τε *om.* O ταπεινὴν τε καὶ I.V A 14 – 15 ὑπέρογκον ὁμαλὸν ταπεινὴν χθαμαλὴν I. 15 σαρκικὴν] σαρκίνην K 16 ἀπερίγραπτον] ἀπερίγραφον T LF A ἑαυτῆς] αὐτῆς M *om.* O αὐτὴν] ἑαυτὴν MO 17 κηρύττουσαν] κηρύττουσιν L ὢν] ὂν L 18 ἀδιαίρετος υἱὸς V ἀδιαίρετος] ἀδιαιρέτως A φύσεις] φύσεσιν F 18 – 19 κατ' ... εἰργάζετο *om.* L 18 μὲν] κατὰ V θεοσημείας] θεοσημίας M FV 19 παρεδέξατο] κατεδέξατο L 20 οἱ² *om.* F 20 τοῦ θεοῦ *om.* L τοῖς ἄθλοις] τοὺς ἄθλους MTO K 21 συνέσεις] συναινέσεις TO ὅταν] Ἰουστίνου M *marg.* O *marg.* A *marg.* ἀκούσῃς περὶ τοῦ MTO A 22 μέριζε ταῖς] μερίζεται L μέριζαι A μέριζε ταῖς φύσεσι *om.* F τι] τοι M 23 ἀνθρωπείᾳ] ἀνθρωπίνῃ MTO λογιζόμενος τοῦτο τῇ ἀνθρωπείᾳ A γὰρ *om.* M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uentorum mitigatio, maris tranquilla sedatio, super aquas corporalis incessio, inmundorum spirituum expulsio, elementorum subita conturbatio, ‹.....›, ultronea sepulchrorum apertio, ex mortuis triduana resurrectio, corruptionis non morituta destructio, mortis indeficiens deiectio, custoditi signaculi lapidis et sepulchri incoercibilis exitus, ianuarum clausarum indetractabilis ingressus, in caelos a terra nimium ammirabilis et corporalis ascensio, et omnia quae his sunt similia et sermonis naturam et uocis uirtutem transcendentia et omnem humanum *intellectum superantia*, quae omnia ultra sermonem et naturam humanam effecta diuinae dei uerbi essentiae atque naturae profecto exsistebant indicia, et si per carnem agebantur et corpus et non sine carne rationaliter animata gerebantur. non tamen propter haec deum uerbum aestimemus incarneum nec absque corpore astruamus, idcirco quod ea patrabat quae corpora supercellunt, etenim uerbum ueraciter caro factum est et incarnatum absque mendatio corporatum est, et unus filius noscebatur qui omnem ex se proferebat operationem, diuinam et humanam, exiguam et immanem, humilem adque caelestem, carneam et incorpoream, uisibilem et inuisibilem, circumscriptam et incircumscriptam, conuenientem naturarum eius dualitati et ex seipsa eam incessabiliter praedicantem et flagranter annuntiantem. unus itaque idemque dum sit secundum subsistentiam filius indiuisus et duae naturae idem ipse noscatur, secundum aliam quidem diuina signacula operabatur, secundum aliam uero humilia recipiebat, et propterea a deo instructi asseuerant qui pro Christo deo praemiis coronati sunt et loqui diuinitus acceperunt diuinas nobis intellegentias contexentes sicut: „cum audieris unius filii contratias uoces, conuenienter naturis ipsis quae dicuntur partire, siquidem quid magnum et diuinum est diuinae naturae exhibens, si uero quid paruum est

VPG BR MNL

1 uentorum] uerorum V mitigatio | mingratio N tranquilla] transquilla P sedatio | sedtio G N sedacio M aquas] acuas B¹ aquam L inmundorum] immundorum ML 2 spirituum *om.* G subita] subito M ‹...› *om.* VPG BR MNL (*om.* MTO K) ultronea] ultranea VPG 3 sepulchrorum] sepulcrorum G apertio] aperitio L ex] de L non morituta] mortuorum BR 3 – 4 destructio] distructio V 4 custoditi | custodii V custodi N (φυλαττομένης) signaculi lapidis] signacula pedis G sepulchri] sepulcri G incoercibilis] inchoercibilis R incohercibilis G inoerabilis MN interabilis L exitus *om.* V 5 indetractabilis] indetrectabilis P M indecarabilis R caelos] caelum B a terra] aurem R nimium] nimirum R nimis L ammirabilis] admirabilis M et *om.* M 6 quae in his N naturam] natura MNL 7 transcendentia] transcendia B humanum] humanam G 7 – 8 naturam et sermonem BR (sermonem = rationem Lu.) 8 effecta] effectam B MNL effectae G atque] atquae P² exsistebant] existebant RG MNL 9 indicia | indicia P BG L rationaliter] racionaliter V 10 haec] hoc V aestimemus | estimemus P² N extimemus L absque | absquae V absque G 11 corpore astruamus | corporea struamus V MNL patrabat] parrebat B¹ corpora] corporea L 12 ueraciter] ueneraciter R mendatio] mendacio ML 13 se *om.* V proferebat | proferebant N 14 adque] atque B¹RG MN carneam | carnem VP NL carnalem BR 15 circumscriptam] circumscriptum VPG et incircumscriptam *om.* N dualitati] dualitate B dualitatem G et² *om.* P seipsa] seipsam VPG ipsa BR 16 eam *om.* N incessabiliter] incessibiliter N praedicantem et flagranter *om.* B flagranter] fraglanter VPG (B) flagrantem N annuntiantem | adnuntiantem B L² anuntiantem L¹ 16 – 17 idemque praedicantem et fraglanter dum B 18 θεοσημείας = diuina signacula humilia *om.* VG 19 recipiebat] recipauc.bant V¹ *ras.* recipae.bant V² instructi] instructa V adstructi NL asseuerant] adseuerant V BG L asseuerant P ad se uenerant N pro] per VG B N praemiis] primus V¹ primis R premis N 20 acceperunt] acciperunt B intellegentias] intelligentias RG ML 22 exhibens] extans BR si uero] siue VPG paruum] parum P

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ τὸ τῶν φωνῶν ἀσύμφωνον διαφεύξῃ ἑκάστης ἃ πέφυκεν ἴδια δεχομένης φύσεως καὶ τὸν υἱὸν τὸν ἕνα καὶ πρὸ πάντων ⟨τῶν⟩ αἰώνων καὶ πρόσφατον κατὰ τὰς ἁγίας γραφὰς ὁμολογήσεις". ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐπὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ φασι· „πᾶσαν μὲν ἐνέργειαν οὐκ ἂν τις χωρίσειε τῆς μιᾶς υἱότητος, τῆς δὲ φύσεως ἧς ἐστιν οἰκεῖον τὸ γινόμενον τῷ λόγῳ γνωρίσειεν". οὐκοῦν κάλλιστα λίαν αὐτοῖς δεδαγμάτισται τὸ ἕνα μὲν ὁμολογεῖν τὸν Ἐμμανουήλ, οὕτως γὰρ ὁ θεὸς λόγος σαρκωθεὶς ὀνομάζεται, καὶ τὸν αὐτὸν ἅπαντα δρᾶν καὶ οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον τά τε ὑψηλὰ καὶ ἐλάχιστα παντοίας ἐκτὸς διαστάσεως, δι' ὧν καὶ τῶν αὐτοῦ φύσεων ἀσύγχυτος ἡ διπλόη γνωρίζεται καὶ εἰς ὑποστάσεις δύο καὶ πρόσωπα διαμπὰξ ὁ αὐτὸς οὐ μερίζεται, ἀλλ' ἔστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς υἱὸς καὶ Χριστὸς ἀδιάτμητος ἐν δυσὶν ἀδιαιρέτως γνωριζόμενος φύσεσι· καὶ αὐτοῦ τὰ πάντα τοῦ ἑνὸς υἱοῦ διαβεβαιούμεθα καὶ πάσας αὐτοῦ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰς ἐνεργείας πιστεύομεν, κἂν αἱ μὲν αὐτῶν εἰσιν θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς, αἱ δὲ μέσην τινὰ τάξιν ἐπέχουσιν ὡς ἔχουσαι τὸ θεοπρεπὲς ἐν ταυτῷ καὶ ἀνθρώπινον, ταύτης δέ φαμεν τῆς δυνάμεως καὶ „τὴν καινὴν καὶ θεανδρικὴν" λεγομένην „ἐνέργειαν", οὐ μίαν ὑπάρχουσαν ἀλλ' ἑτερογενῆ καὶ διάφορον, ἣν ὁ ἐξ Ἀρείου πάγου Παύλῳ τῷ θείῳ θείως ζωγρηθεὶς θεηγόρος Διονύσιος ἔφησεν, ὡς τὸ θεοπρεπὲς ἐν ταυτῷ καὶ ἀνθρώπινον ἔχουσαν καὶ διὰ τῆς χαριεστάτης τε καὶ συνθέτου προσρήσεως τὴν ἑκάστης οὐσίας καὶ φύσεως ἑκάστην ἐντελῶς δηλοῦσαν ἐνέργειαν. προαιώνιον τοίνυν τὸν θεὸν λόγον δοξάζοντες καὶ τῷ πατρὶ συναΐδιαν χρονικὴν ὑπομεῖναι πρεσβεύομεν γέννησιν, ἣν ἐκ παρθένου τῆς κυρίως

3 – 5 Ps.-Iustinus, Expos. rectae fidei, c.12, PG 6,1232 A 11 – 13; ed. de Otto III 1 (1880) 48 – 50 14 Ps.-Dionysius Areop., epist. IV, PG 3,1072 C 1

MTO LFV A K

1 διαφεύξῃ | διαφεύξει K A 2 ⟨τῶν⟩ Flor. 13 (ACO ser. II vol. 1, p. 426) ἁγίας = sacras | θείας LFV A Flor. 13 3 μὲν om. M 4 χωρίσειε | χωρήσειε M χωρήσειεν V A μιᾶς | μίας L γινόμενον | γινόμενον K 5 γνωρίσειεν] χωρίσειεν F κάλλιστα] κάλλιστο K μάλιστα A 7 ὑψηλά, φημι, καὶ LFV A 8 αὐτοῦ | αὐτῶν V 9 διαμπὰξ | διάπαξ L δ' om. LFV K μερίζεται | γνωρίζεται O 10 τοῦ] δι' K 11 καὶ² om. K κἂν | καὶ O 12 εἰσιν αὐτῶν M αἱ¹ … ἀνθρωποπρεπεῖς K marg. 13 ἐπέχουσιν] ἐπέχουσαι A 14 διονυσίου T marg., A. marg. καινὴν] κοινὴν MT K A 15 θείως | ὡς L θείῳ V 16 ἐν ταυτῷ om. LFV 17 τε om. O τὴν] τῆς A ἑκάστης | ἑκατέρας F 17 – 18 ἑκάστην ἐντελῶς] ἑκατέρας F 18 – 19 τῷ θεῷ καὶ πατρὶ F 19 χρονικὴν | χρινικὴν L ἣν] ἢ coni. Frohnc

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

et humanum humanae reputans. sic enim et dissonantiam uocum effugies unaquaque natura proprietates quae ei sunt insitae receptante, et ipsum filium unum tam ante omnia saecula quam modernum secundum sacras scripturas confiteberis". sed et hoc in uno filio asserunt: „omnem quidem operationem nullus ab un⟨a⟩ fili⟨atione⟩ sequestrauit, cuius uero naturae sit quod geritur proprium per rationem insinuet". ergo nimis pulcherrimae ab eis est explanatum unum quidem confiteri Emmanuhel, ita quippe deus uerbum incarnatus nuncupatur, et eundem omnia patrare et non alium et alium tam sublimia quamque exigua citraque ullam distantiam, per quae et eius naturarum inconfusa dualitas recognoscitur et in subsistentias duas atque personas ipse prorsus non dispertitus, sed est unus idemque filius et Christus inseparabilis in duabus indiuisae agnoscendus naturis. et ipsius unius filii cuncta esse certificamur et omnes eius et uoces et operationes credimus, licet quaedam earum sint deo decibiles, quaedam uero ita rursus humanae, quaedam uero medium quendam ordinem optinent tamquam habentes in hoc ipso deo dignum quid et humanum; huius uero asserimus esse uirtutis etiam illam quae dicitur „noua et deiuirilis operatio", non unam exsistentem sed diuersi generis ac differentem, quam ex Ariopago a Paulo egregio diuinitus captus deo uocatus asseruit Dionisius, utpote deo decibile in hoc ipso ⟨et⟩ humanum habentem perque alacrem atque compositam ΠΡΟΣΡΗΣΕΩΣ dictionem uniuscuiusque substantiae atque naturae unamquamque perfecte significantem operationem. ante saecula igitur esse deum uerbum glorificante⟨s⟩ patrique coaeternum temporalem sustenuisse annunciamus natiuitatem, qua ex

VPG BR MNL

1 humanae | humane P NL dissonantiam | dissonantia BR NL dissonantium G effugies | effigies R unaquaque | unaquaeque VPG BR MNL 2 natura | naturae V NL, proprietates | proprietas P¹ ei | eis B ML insitae receptante | insitę ex receptante P² unum | nium L¹ 3 confiteberis | confiteueris P confiteris B conficieris R *G lac.* confiteberis *Bt* sed V et | in M² et in hoc NL uno | huno P¹ 4 asserunt | adserunt B quidem omnem L τῆς μιᾶς υἱότητος = un⟨a⟩ fili⟨atione⟩ | uno filio VPG BR MNL, *cf.* ACO scr. II tom. 2 p. 305,14 sequestrauit | sequesteratus N 5 rationem et insinuet V ergo | egro VP ego N 5–6 pulcherrimae | pulcherrime B MNL 6 διδασκάλιστται = est explanarum (σαφηνίζεται) emmanuhel | emmanuel RG M hemmanuhel L 7 incarnatus | incarnatum MNL nuncupatur | noncupatur P N alium² | lium V 8 quamque | quaeque VPG N citraque | cetra BR ullam | illam G¹ distantiam | deus rantam G quae | quem N 9 dualitas | dualiri VP dualitas recognoscitur | dualitare cognoscitur G in subsistentias | inais subsarantias V non | in L 10 indiuisae | indiuise BRG M²N agnoscendus | agnoscendos VP 11 ipsius | ipfius G unius | unus V certificamur | certeficamur VP testificamur R eius *om.* L et² *om.* N 12 quaedam earum | quidam acarum P deo | d.. P¹ *ras.* decibiles | decibilis VP rursus | prorsus L humanae | humane P NL 13 quendam | quedam G optinent | obtinent B 14 quid et | qui et B N et L humanum | homanum V humanam R asserimus | adserimus B illam | illa R M dicitur | dici..tur M *ras.* 15 deiuirilis | desuirilis L unam | una NL exsistentem | exsistentiam V exisentem RG MNL diuersi | diuersis V NL differentem | deferentem V diferentem P differentiae BR acdifferentem G 16 ariopago | ariapago R arriopago G a *om.* V θείῳ = egregio (= θεοπρεπῶ) asseruit | adseruit B aseruit G dionisius | diunisius B dyonisius R MNL utpote | utpute BR 17 decibile | decibilae V dicibile P docibile G ipso | ipse V ipsum N καί = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL alacrem | alacri B² compositam | compositum R compositam MNL 18 ΠΡΟΣΡΗΣΕΩΣ | ΠΡΟΣΡΙΣΕΟΣ VP BR MNL. ΠΡΟΣΙΣΕΟΣ G substantiae | subsantiae V 19 significantem | significante M 19–20 operationem … glorificante⟨s⟩ *om.* V δοξάζοντας = glorificante⟨s⟩ | glorificanrem VP BRG MNL, 20 coaeternum | coaeterno N sustenuisse | sustinuisse RG MNL annunciamus | annuntiamus PG N adnuntiamus B L. qua | quae B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ ἀληθῶς θεοτόκου Μαρίας σαρκωθεὶς ἀπετίκτετο, καὶ διὰ τοῦτο δύο τὰς γεννήσεις γεγεννῆσθαι πρὸς τῶν εὐσεβούντων εἰκότως πιστεύεται· καὶ τέλειος ὢν ὁ αὐτὸς ἐν θεότητι τέλειος ἦν ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, οὔτε τῇ διαφορᾷ τῶν οὐσιῶν διαιρούμενος, οὔτε τῇ τῆς ὑποστάσεως καὶ τοῦ προσώπου ταυτότητι τὰς φύσεις ἄγων πρὸς οὐσιώδη ταυτότητα, ἀλλ' ἐξ ὧν καθ' ὑπόστασιν πέφηνε φύσεων, ἐν αὐταῖς ἀδιαίρετος ἔμεινε, πάντα σοφῶς καὶ ἀληθῶς ὑπελθὼν τὰ ἡμέτερα ἔργα καὶ πάθη, φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πράγματα τὰ μώμου μακρὰν καὶ μολύσματος καὶ ἐν οἷς ἁμαρτίας ἴχνος τινὸς μὴ εὑρίσκεται. *ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ τις δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ τὸ σύνολον εὑρηται.* καὶ συναναστραφεὶς ἀνθρωπίνως ἡμῖν, ἅτε τέλειος γνωριζόμενος ἄνθρωπος, κἂν θεὸς ὁ αὐτὸς ἀπαραλείπτως ἐτύγχανε καὶ θαυματουργήσας ὡς ἔπρεπε – τέλειος γὰρ θεὸς ἐγινώσκετο κἂν ἀνθρωπείᾳ νοερῶς ἐμψυχωμένῃ σαρκὶ συνεκέκραστο. ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἑκούσιον ἄνεισι καὶ ἑκουσίως Ἰουδαίοις προδίδοται, μᾶλλον δὲ ἑαυτὸν αὐτοῖς δι' ἀνθρώπων σωτηρίαν ἑκουσίως προδίδωσι καὶ δεσμεύεται καὶ κολαφίζεται καὶ ἐμπτύεται καὶ μαστίζεται καὶ χλευάζεται καὶ ἐμπαίζεται καὶ *χλαμύδα πορφυρᾶν* ὡς βασιλεύων τῶν ὅλων ἐνδύεται καὶ κάλαμον ὡς σκῆπτρον βασιλικὸν βασιλικῶς ἐγχειρίζεται καὶ Πιλάτου κατακρίνεται κρίνοντος καὶ τέλος ἱκρίῳ προσπήγνυται καὶ χεῖρας καὶ πόδας αἱμάσσεται τῷ σωτηρίῳ σταυρῷ προσηλούμενος· καὶ λησταῖς συνεπαίρεται καὶ ὄξος ποτίζεται καὶ χολῆς ἀπογεύεται καὶ μέγα βοήσας τῷ πατρὶ τὴν ψυχὴν παραδίδωσι καὶ τὴν πλευρὰν τῇ λόγχῃ τιτρώσκεται καὶ *αἷμα καὶ ὕδωρ* σωτήριον μετὰ θάνατον προχέει καὶ νέκρωσιν· καὶ νεκρὸς

7–8 1. Petr. 2,22 14 cf. Mt. 27,28 19 Joh. 19,34

2–3 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,24–25

MTO LFV A K

2 γεγεννῆσθαι] γεγένησθαι L γεγενῆσθαι FV A γεγεννῆσθαι K 3 οὐσιῶν] οὐσίων L τῇ' om. L A 4 καὶ om. F 5 φύσεων] φύσεως LV ἀδιαίρετος] ἀδιαιρέτως MTO 5–6 πάντα δὲ σοφῶς L πάντα τε σοφῶς V A 6 πάθη om. L πάθη τὰ φυσικὰ V 8 εὑρηται] ἥνρεται T L 9 κἂν] καὶ M 10 γὰρ ὁ θεὸς V ἐγινώσκετο] ἐγεγνώσκετο K κἂν] καὶ MT K 11 ἐνψυχωμένῃ] ἐψυχωμένῃ MT FV συνεκέκραστο] συνεκέκριτο L συνεκέκριτω A ἄνεισι] ἀνήϊσιν L ἀνῆσιν A 12 προδίδοται] παραδίδωσιν L παραδίδοται V 12–13 μᾶλλον ... προδίδωσι om. L 12 αὐταῖς] ἑαυταῖς V δι'] διὰ F 13 ἐμπτύεται καὶ μαστίζεται καὶ om. A 14 καὶ ἐμπαίζεται om. MTO K (*lac.*) πορφυρᾶν] πορφύραν O L A βασιλεύων] βασιλέων L 15 βασιλικὸν om. L A 15–16 κρίνοντος] κρίναντος LFV 17 λησταῖς] λησταῖς V ὄξος] ὄξους K 18 βοήσας] βοήσω K 19 ὕδωρ καὶ αἷμα MTO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

uirgine uere ac propriae dei genetrice Maria incarnatus nascebatur, et idcirco duabus natiuitatibus nasci a piis merito creditur; et perfectus idem exsistens in deitate perfectus erat idemque in humanitate, nequaquam per differentiam substantiarum diuisus, neque ⟨per⟩ identitatem subsistentiae atque personae naturas ipsas deducens ad identitatem substantiae, sed ex quibus secundum subsistentiam naturis est, declaratus est, in ipsis inseparabilis mansit, omnia sapienter et uere nostra gerens opera et passiones, res naturales atque inreprehensibiles, quae procul a macula atque pollutione sunt et in quibus cuiuspiam peccati uestigium non reperitur. *peccatum namque non fecit nec quilibet dolus in ore eius prorsus inuentus est.* et ⟨conuersatus⟩ una nobiscum humane, utpote qui sciebatur homo perfectus, etiam deus idemque indeminute exstabat miraculaque ut decuerat faciens – perfectus quippe deus noscebatur quamuis esset humanae carni intellectualiter animatae commixtus, ad spontaneam passionem ascendit et ultro Iudaeis est proditus, immo ipse scipsum illis ob salutem hominum sponte prodidit et ligatur et colafis ceditur et inspuitur et flagellatur et inluditur et ⟨. . . . . .⟩ *clamide purporea* tamquam rex omnium induitur et arundinem tamquam sceptrum regium regaliter ei contraditur et Pilato iudicante damnatur ⟨et⟩ ad extremum patibulo configitur et manibus atque pedibus cruentatur salutifere cruci conclabatus; et cum latronibus leuatur et acetum potatur et fel degustat et magne uociferans animam tradidit patri et latus lancea perforatur *sanguinem quoque et aquam* salutarem post mortem profudit ⟨et mortificationem⟩; et emortuus de cruce

VPG BR MNL

1 uirgine] uirginae V N uere] uire V uerae G ac | hac P¹ propriae | propie R ML genetrice | genitrice RG ML maria | mariae VPG (l) duabus] diabus V donabus R 2 creditur] creditor N (perfectus'] perpecrus P (f-p) exsistens | existens PG R MNL 3 in *om.* V humanitate | humanitatem P differentiam | diferentiam V 4 τῆς ... ταυτότητι = ⟨per⟩ identitatem] ⟨per⟩ *om.* VPG BR MNL identitatem | identitate V subsistentiae] substantiae RG¹ NL¹ ipsas] ipsa V ad *om.* G identitatem] identitataem V idemptitatem R identiram P¹ 5 naturis] naturus V est¹ *M del.* est² *om.* BR 6 inseparabilis | inseparabulis V mansit inseparabilis G uere | uera P MN uerne B et in passiones M res] suas VG suet P (r-s) 7 inreprehensibiles] reprehensibiles V inreprachensibiles P¹ R inreprachensibiles P² B pollutione | pollutiones N cuiuspiam | cuiuspia N 8 peccati] in peccatis MNL reperitur] repperitur NL namque | nanque L nec quilibet | necque libet V 9 συνανεστραμμένος = ⟨conuersatus⟩ | connuersus VPG BR ML contritus N (συνανεστραμμένος) humane] humanae V utpote | uepure BR qui | quam V que P ut qui N homo *om.* M 10 idemque | idem P¹ indeminute] indiminure VG N exstabat] exrabar P BRG NL decuerat | decreuerat N 10–11 faciens qui perfectus M 11 humanae | humane P BRG NL animatae] animatem P¹ animate R NL 12 commixtus | commyxrus P commixtus B N ascendit] ostendit MNL (e-t) iudaeis] induus V induis P iudeis RG NL ipse G *add.* 13 prodidit] proditur L ligatur] litigatur B colafis | collafis V colaphis R MNL ceditur] caeditur B² inspuitur] inspuetur B 14 flagellatur] flagellator V inluditur] illuditur PG ML inluditur B et¹] ex VPG clamide] clamidae V purporea | purpurea RG MNL rex *om.* N omnium rex VPG 15 arundinem | harundinem BR harundine M sceptrum | scaeptrum V pilato | pylato VP iudicante] iucante B¹ 16 damnatur | damnator V danpnatur RG NL ad = ⟨et⟩ *om.* VPG BR MNL 17 salutifere] salutefere V salutiferae B²G M conclabatus | conclauatus BR conclauatur G ML leuatur] leuator V acetum | acceptum V accaetum B acaetum G aceto ML potatur] potatus N fel degustat | fiede gustat V 18 tradidit] tradedit B¹ perforatur] perforatus V 19 salutarem] salutiferem G profudit] profundat P¹ profundit P² BG NL καὶ ἐκφορὰν = ⟨et mortificationem⟩ *om.* VPG BR MNL emortuus] emortuis L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τοῦ σταυροῦ καταφέρεται καὶ κηδεύεται καὶ σμυρνίζεται καὶ ταφὴν τριήμερον βάπτεται καὶ τριταῖος ἀναστὰς τοῦ τάφου προέρχεται καὶ πάντας ἑαυτῷ τοὺς νεκροὺς συνανίστησιν ἐκ τάφου καὶ φθορᾶς πρὸς τὴν οὐ τελευτῶσαν αὐτοὺς ζωὴν ἐπαγόμενος διὰ τῆς αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐμφανίζεται καὶ πιστοποιεῖται βρώσει καὶ πόσει καὶ ἁφῇ χειρῶν ἀποστολικῶν τῆς οἰκείας σαρκὸς τὴν ἀνάστασιν καὶ πνεῦμα τούτοις παρέχει πανάγιον, ὡς συγγενὲς αὐτῷ καὶ ὁμόφυλον, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναφέρεται, μᾶλλον δὲ ὡς καὶ τῶν οὐρανῶν δεσπόζων ἀνέρχεται καὶ δεξιὸς τοῦ τεκόντος καθέζεται θῶκον ἔχων τὸν πατρικὸν καὶ βασιλικὸν καὶ ὑπέρτατον· ὅθεν καὶ πάλιν ἐλεύσεται κρίσιν ζώντων καὶ νεκρῶν ποιησόμενος καὶ ἀποδώσων ἑκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις, ἅσπερ ἕκαστος πέπραχεν, εἴτε ἀγαθὰς τις πράξεις καὶ καλὰς, εἴτε φαύλας καὶ ψεκτὰς κατειργάσατο. ὃν σὺν πατρί τε καὶ πνεύματι ⟨ἁγίῳ⟩ βασιλεύειν τῶν ὅλων πιστεύομεν βασιλείαν ἀληθῶς ἀτελεύτητον καὶ τέλος οὐ δεχομένην καὶ πλήρωμα, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ταυτὸν δὲ φάναι παραδόξου τοῦ θεοῦ λόγου σαρκώσεως καὶ πρὸς τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς ὁμοιώσεως, ὡς λέγω καὶ φρονῶ διὰ βραχέων ἐγνώρισα.

Περὶ δὲ τῆς τοῦ ὁρωμένου κόσμου γεγονυίας ἀρχῆθεν συστάσεως καὶ συντελείας, ἣν οὐκ εἰς μακρὰν ὑποδέξοιτο, ὁμολογῶ, θεοτίμητοι, ὡς πάντα οὐ μόνον τὰ ὁρατὰ ἀλλὰ δὴ καὶ ἀόρατα ὁ εἷς θεὸς ἐτεκτήνατο, ὁ πατήρ, ὁ υἱός, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἡ ἄϊδιος φύσις καὶ ἀναρχος, κἀκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε καὶ οὐκ ὄντα πρὶν ἐσχεδίασε καὶ τὰς τούτων μυρίας διαφορὰς σαφῶς προεβάλλετο· πάντα γὰρ διὰ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ ὁ πατὴρ ἐν ἁγίῳ πεποίηκε πνεύματι, ἃ καὶ προνοίᾳ σοφῇ συγκρατεῖ τῶν οἰκείων ἔργων ὡς θεὸς προϊστάμενος, ἀρχήν τε τοῖς πᾶσι χρονικὴν ὁρισάμενος, τὰ μὲν αἰσθητὰ τέλει χρονικῷ καθυπέβαλε, τὰ δὲ νοητὰ καὶ ἀόρατα τούτων ἀξίας ἠξίωσε μείζονος. καὶ θνήσκει μὲν οὐδαμῶς οὐδὲ φθείρεται κατὰ τὸ τῶν αἰσθητῶν ῥευστὸν καὶ εὐπάραιστον,

---

MTO LFV A K

---

1 τοῦ σταυροῦ] τῷ σταυρῷ L καταφέρεται] καταφαίρεται L σμυρνίζεται] ἐσμυρνήζεται A
2 τριταῖος] τριήμερος MTO τριταῖς L ἀναστὰς ἐκ τοῦ A τοὺς νεκροὺς] τοῖς νεκροῖς A
3 οὐ τελευτῶσαν] ἀτελευτῶσαν T ζωὴν αὐτοὺς M αὐτοῦ ζωὴν TO 4 μαθηταῖς αὐτοῦ ἐκ F
5 ἁφῇ] ἁφεῖ L 6 παρέχει] παρέχειν L αὐτῷ] αὐτοῦ FV αὐτὸ A 7 δεξιὸς] δεξιῶς TO K
9 ἐλεύσεται] ἔρχεται O ἀποδώσων] ἀποδοσῶν L 10 ἅσπερ ... πράξεις *om.* K
11 κατειργάσατο] κατηργάσαντο L τε *om.* K καὶ τῷ πνεύματι K ⟨ἁγίῳ⟩ = sancto] καὶ MTO V K (*om.* LF A) ὅλων] οἰκῶν M 12 πιστεύομεν καὶ βασιλείαν K οὐ δεχομένην] οὐκ ἐπιδεχομένην MTO οὐ δεχομένους L 13 περὶ μὲν τῆς F παραδόξου *om.* MTO F 14 καὶ πρὸς ... ὁμοιώσεως *om.* LFV K (*hm.*) 15 περὶ τῆς τοῦ ὁρωμένου κόσμου. περὶ ... L Δ F γεγονυίας] γεγονοίας A ἣν] ἧς K A 16 ὑποδέξοιτο] ὑποδέξεται F τὰ *om.* A 17 καὶ τὰ ἀόρατα M υἱὸς καὶ τὸ MTO F A 18 κἀκ] καὶ ἐκ F ἐκ A 19 μυρίας διαφορὰς] μυριάδας M προεβάλλετο] προιβάλετο M F 20 υἱοῦ *om.* MT συγκρατεῖ] συνγρατεῖ L K A 21 τε] δὲ F ὁρισάμενος] ὁριζόμενος K μὲν δὴ αἰσθητὰ LV 22 τέλει] τέλη V χρονικῷ] χρονικῶς L 23 τὸ *om.* L αἰσθητῶν] αἰσθητὸν O ῥευστὸν] ῥευστῶν L K εὐπάροιστον] εὐπάρυστον L εὐπάριστον FV εὐπάρυστον A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

deponitur et accuratur et myrra conditur et sepultura triduana sepelitur et triduanus resurgens de sepulchro progreditur et una secum cunctos mortuos suscitat ex sepulchro atque corruptione ad immortalem eos uitam perducens per suam resurrectionem ex mortuis; et discipulis resurgens a mortuis manifestatur et cibo ac potu rei fidem accommodat et tactu manuum apostolicarum carnis propriae resurrectionem et spiritum sanctum eis impertiit ⟨tam⟩quam cognatum sibi atque connaturalem, et eleuatur in caelos, immo uti et caelorum dominator ascendit et dexter asseder genitoris solium habens paternum et regalem atque sublimem; unde et iterum ueniet iudicium uiuorum et mortuorum facturus et singulis redditurus secundum opera, quae unusquisque operatus est, siue frugi qui et bona gessit, seu nequa atque uituperabilia operatus est. quem una cum patre et spiritu [sancto] omnium regnare credimus regnum uere immortale et finem nequaquam aut terminum suscepturum, sed et de incarnationis dispensatione hoc idem est dicere ammirabili dei uerbi incarnatione ⟨...⟩, qualiter dico ac sentio breuiter demonstraui.

Uerum de principio uisibilis mundi et constitutione quae facta est et consummatione, quam non longe suscipiet, confiteor, deo honorabiles, quod omnia non tantum uisibilia sed et inuisibilia unus deus condidit, pater et filius et spiritus sanctus, illa sempiterna natura, quae nescit exordium, et ex non sistentibus protulit ut exsisterent et non exsistentia repente protulit et horum multorum milium differentias prudenter produxit. omnia enim per unigenitum filium pater in sancto fecit spiritu, quae et sapienti prouidentia continet ut deus suis operibus praesidens, principiumque omnibus temporale constituens, sensualia quidem temporali fini supposuit, intellectualia uero et inuisibilia ⟨istorum⟩ meliori dignitate dignatus est. et nullatenus quidem moriuntur neque corrumpuntur iuxta quod sen-

VPG BR MNL

1 accuratur] accuratur V R myrra] mira V R murra P MN mirra L sepelitur] sepellitur L triduanus] triduanis N¹ 2 sepulchro¹] sepulcro BG una] ua V¹ cunctos | cunctos G¹ sepulchro²] sepulcro BG 3 atque] adque VP absque G corruptione] corruptionem BR NL immortalem] immortalem P ML.¹ immortaleos N immortalitatem L¹ perducens uitam G perducens] perdicens V ex] et L 4 cibo ac potu] ciuo ac petu P 4 – 5 accommodat] accomedat B accommodat R M 5 et¹ *om.* G tactu] tantuque V tactuque P N tautuque G propriae *om.* M resurrectionem] resurreptionem L 6 impertiit] inperciet B (1-c) impertiat R impertiit N ὡς = ⟨tam⟩quam] quam VPG BR MN quem L συόφυλον = connaturalem (contribulum) eleuatur] eleuator P 7 et¹] et in BR *om.* G ei ML dominator caelorum G dexter assedet] dexteras sedit V dexter adsedit B dextera dixit, sed et MNL 8 regalem] regale ML sublimem] sublime MNL iudicium] iuditium B 9 redditueos] redditurus B¹ redituruus G redditurum N opera] operam B N quae] qui N 10 seu] siue G L nequa] nequae V neque P nequam G 11 [sancto] *om. Graec.* omnium] omnium G immortale] immortale P ML. mortale G¹ finem] fine L 12 πλήρωμα = terminum (τέλος = plenitudinem) suscepturum] acceperum M¹ sed] set P 12 – 13 ammirabili] admirabili BR M 13 ac sentio] a sentio P¹ assentio L demonstraui] demonstrauit M¹ 14 facta] factae V et¹ *om.* G consummatione] consumationem G 15 non¹ G *add.* suscipiet] suscipiat P² *ras.* suscepi et B suscepit N confiteor] confiteo G honorabiles] honorabilis BR uisibilia] inuisibilia P 16 inuisibilia] uisibilia B 17 ex *om.* P R sistentibus] exsistentibus P B exsistentibus R consistentibus N exsisterent] exsisterent P BR MNL, sisterent G exsistentia] exsistentes BR 18 milium *om.* M enim *om.* M 19 patet] patri BR inpatre G spiritu sancto fecit V sancto spiritu fecit P et spiritu sancto fecit G sapienti] sapientia VPG continet] contenet B 20 praesidens] praesedens B sensualia] sensuali V sensibilia L 21 supposuit] subposuit G N disponir L intellectualia] intellectuali V τούτων = ⟨istorum⟩] haec VPG BR MNL meliori] meliora G 22 corrumpuntur] corripiuntur BR iuxta] iusta L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οὐ μήν ἐστι τὴν φύσιν ἀθάνατα ἢ πρὸς οὐσίαν μετελήλυθεν ἄφθαρτον, ἀλλὰ χάριν αὐτοῖς ἐχαρίσατο φθορᾶς αὐτὰ καὶ θανάτου διείργουσαν. οὕτως ἀνθρώπων ψυχαὶ διαμένουσιν ἄφθαρται, οὕτως ἄγγελοι διατελοῦσιν ἀθάνατοι, οὐ φύσιν ἀληθῶς, ὡς ἔφημεν, ἄφθαρτον ἢ οὐσίαν κυρίως ἀθάνατον ἔχοντες, ἀλλὰ χάριν ἐκ θεοῦ κληρωσάμενοι ἀθανασίας χορηγὸν καὶ ἀφθαρσίας αὐτοῖς ὑπάρξουσαν πρόξενον. ἀλλ' οὐκ, ἐπείπερ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ θεοῦ χάριτι τὴν φθορὰν ἀπεώσαντο τὴν πᾶσι κτιστοῖς φυσικῶς ἐμφωλεύουσαν. διὰ τοῦτο καὶ πρὸ σωμάτων αὐτὰς ὑποπτεύσομεν ἢ πρὸ τῆς τοῦ ὁρωμένου κόσμου παραγωγῆς καὶ συμπήξεως ἐν ἀΐδίῳ τινὶ ζωῇ τελεῖν ἐννοήσομεν καὶ βίον ἔχειν οὐράνιον φήσαιμεν ἀσαρκόν τε καὶ ἀσώματον ζώσας ζωὴν τὴν ἀΐδιον ἐν οὐρανῷ ποτε μὴ ὑπάρχοντι, ὡς Ὠριγένης ὁ παράφορος βούλεται καὶ οἱ τούτου συμμύσται καὶ σύμφρονες Δίδυμος καὶ Εὐάγριος καὶ ὁ λοιπὸς αὐτῶν μυθομέριμνος ὅμιλος, οἵπερ οὐ τοῦτο μόνον πεπλανημένως δοξάζουσιν Ἑλληνικοῖς ἐμφυρόμενοι δόγμασι καὶ τὴν Χριστιανῶν καταρυποῦντες εὐγένειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν σωμάτων τούτων, ὧν νυνὶ περικείμεθα, ἀνοήτως ἀναιροῦσιν ἀνάστασιν, μυρία δεινὰ βατταρίζοντες τῆς δυσσεβοῦς αὐτῶν μυθοπλαστίας ἐπάξια, οἷς ἀρκεῖ πρὸς ἐπίπληξιν τὸ Παύλῳ πρὸς Κορινθίους λεγόμενον, *ὡς εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται*. καὶ λοιπὸν οὕτως αὐτοῖς τοῖς λογισμοῖς ματαιάζουσι τό· καὶ ἄρα *μάταιοι ἡ πίστις ὑμῶν* προστεθήσεται. ἢ οὐ μέρος, ὦ οὗτοι, τῆς ἡμῶν σεπτῆς ὁμολογίας γεγένηται καὶ ταυτησὶ τῆς σαρκὸς ἡ ἀνάστασις; καὶ „σαρκὸς" γὰρ „ἀνάστασιν" ὁμολογεῖν ἀπαιτούμεθα τῷ σωτηρίῳ προσιόντες βαπτίσματι. διὰ τοῦτο γὰρ καθά

15 – 16 1. Cor. 15,16 – 17 17 1. Cor. 15,17

18 cf. Symb. Const., ACO II 1,2 p. 128,1 – 12

MTO LFV A K

1 ἀθάνατα] ἀθάνατον K μετελήλυθεν] μετελήλυθε V' 1 – 4 οὐτοῖς .. χάριν L *bis* 2 διείργουσαν] διειργοῦσαν K 5 ὑπάρξουσαν] ὑπάρξασαν V οὐκ *om.* K ἐπείπερ] ἐπειδήπερ MTO 6 χάριτι θεοῦ O φθορὰν] ἄφθαρσίαν L ἐμφωλεύουσαν] ἐμφολεύουσαν T L A 7 πρὸ'] πρὸς L αὐτὰς περὶ ὠριγένους διδύμου καὶ εὐαγρίου ὑποπτεύσομεν L ὑποπτεύσομεν] ὑποπτεύσωμεν L K A 8 τελεῖν] τελεῖ V' ἐννοήσομεν] ἐννοήσωμεν K φήσαιμεν] φήσομεν O φῆσαι μὲν K 9 ἀσώματον] ἀσωμάτων MT' ποτε] τοτὲ MTO ὡς *om.* L 10 παράφορος] παράφρος L τούτου] τοῦτο L καὶ' *om.* O 11 οἵπερ οὐ τοῦτο] ὑπὲρ οὐ τούτων L μᾶλλον τοῦτο M 12 ἐμφυρόμενοι] ἐμφιράμενοι T ἐμφυρώμενοι L ἐμφυρομένοις K τὴν τῶν χριστιανῶν M καταρυποῦντες] καταρρυποῦντες MO 13 τὴν τῶν σωμάτων V ὧν νυνὶ] ὥνπερ νῦν F 14 βατταρίζοντες] βατταριζῶντες L βαταρίζοντες F δυσσεβοῦς] δεισβοῦς L A μυθοπλαστίας] μυθοπλαθείας L 15 τὸ] τῷ L A ὡς εἰ] ὡσεὶ V K A εἰ *om.* L εἰ οἱ νεκροὶ M 16 ἐγήγερται] ἐγείρεται L 17 ὑμῶν] ἡμῶν MO σεπτῆς ἡμῶν O 18 ταυτησὶ] ταύτης FV A 19 βαπτίσματι γρηγορίου τοῦ θεολόγου διό L A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sibilia defluunt atque pertranseunt, non tamen sunt inmortalia per naturam neque in essentiam incorruptibilem transeunt, sed gratiam eis largitus est a corruptione ea et morte coercentem. sic hominum animae permanent incorruptae, sic angeli inmortales perseuerant, non naturam reuera, sicut asserui, incorruptam propriacue inmortalem habentes essentiam, sed gratiam deo sortiti sunt, quae inmortalitatem largitur et incorruptiones eis prouidet, sed non idcirco quod hominum animae gratia dei corruptionem reppulerunt, quae omnibus creaturis naturaliter insidet. ideo et ante corpora eas fuisse suspicabimur uel ante huius uisibilis mundi prolationem atque conpaginem in sempiterna quadam uita positas arbitrauimus uitam(q)ue habuisse caelestem asseremus et incarneam atque incorpoream uitam uiuentes perpetuam in caelo aliquando non exsistenti, sicut Origenes erroneus consulit et huius complices atque consentanei Didimus et Euagrius et reliqua eorum fabulorum excogitatrix OMHΛOC sodalitas, qui quidem non solum hoc errando pronuntiant paganorum concreti dogmatibus et Christianorum nobilitatem sordidantes, sed et istorum corporum, quibus nunc sumus amicti, inprudenter perimunt resurrectionem, milia callide balbutientes impiissimis eorum et fabulosis figmentis condigna, quibus ad castigationem sufficit, quod a Paulo ad Corinthios dictum est, quod *si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit*. et reliqua ita eorum cogitationibus uanescentibus adic(i)etur: ergo *uana est fides uestra*. aut non est pars, o uos, nostrae adorandae confessionis et carnis istius resurrectio? nam et „carnis resurrectionem" exquirimur confiteri ad salutare baptismum accedentes. ideo ergo iuxta quod quidam sapientium

VPG BR MNL

1 inmortalia | immortalia P Ml. 2 incorruptibilem] incorporalem G eis | ei N 3 coercentem | cohercentem R MNL. permanent] pertinent N inmortales | immortalis P inmortalis B immortales Ml. 4 asserui | adserui B inmortalem | immortalem ML. 5 inmortalitatem] immortalitate V²PG N immortalitatem BR M immortalitate L largitur | largitus B incorruptionem pro eis BR eis | ei M¹ eis G *add.* 6 hominum | omnium G animae sed gratia B¹ gratia] gratiae PG reppulerunt] repulerunt BR 7 corpora eas] corporeas VPG R N suspicabimur | suscipicabimur V (c-p) supplicabimur P suspicabitur N 8 uel | et ut MNL huius | huis V¹ uius B¹ atque | adque B conpaginem | compaginem RG Ml. in | im V¹ em V² quadam | quaedam B 9 positas | positus G arbitrauimus | arbitremus G¹ καὶ βίον = uitam(q)ue | uitam uel V uitamue PG BR MNL habuisse | habuissae VG habuisse et caelestem adserimus B asseremus] asserimus R asser eorum N incarneam et atque V¹ atque] seu BR MNL. 10 uiuentes uitam L exsistenti] existenti RG MNL 11 βούλεται = consulit (uelit)] constituit BR complices | conplices BG N consentanei] consentane B didimus | dydimus P¹ dydimus P²G didicimus N euagrius | aeuagrius P euacrius BR N reliqua] relinqua VP 12 fabulorum] fabulae G OMHΛOC] OMHAOC V OMNAΘC P OMHaCO G OMHAOC B M omuaoc R OMHaCG N OMNAOC L sodalitas | sadalitas L 13 pronuntiant | pronunciant V concreti] credenti MNL dogmatibus] donationibus B 14 corporum | coporum P nunc | nuc M¹ sumus | summus B inprudenter] inpudenter R imprudentee M 15 milia] malia N balbutientes] balbucientes BRG M impiissimis] inpiissimis PG figmentis | ficmentis G quibus | quiquibus MNL. 16 castigationem] castigatione G corinthios] corrinthios V chorinthios P corinctos RG corintheus B non G *add.* 17 resurrexit | surrexit ML λοιπὸν = reliqua | reliquo VP reliq. G M cogitationibus] cogitionibus V B uanescentibus | uenescentibus V uaniscentibus BR 18 adic(i)etur] addicetur VP² MNL² addicenrur P¹ addicitur G addicemus BR addicetur L¹ uestra] nostra L adorandae | adhotandae G 19 resurrectio] cesurrectio V¹ exquirimur | exquerimur B exquiritur R exquirimus MNL. 20 ideo | ide M¹ quod] ut M quidam] quidem VPG Nl.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τινι τῶν σοφῶν τεθεώρηται καὶ πᾶσα τοῦ μονογενοῦς ἡ λαμπρὰ καὶ διάσημος οἰκονομία λαμπρῶς πεπραγμάτευται, „ἵνα καὶ τὴν εἰκόνα σώσῃ καὶ τὴν σάρκα ἀθανατίσῃ". οὐ ταῦτα δὲ μόνον οἱ παράφρονες σφάλλονται καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ παρακρούονται — ἦν γὰρ αὐτῶν ὡς ἐν συγκρίσει κακῶν καὶ φορητὸν τὸ δυσσέβημα —, ἀλλὰ καὶ ἕτερα μυρία παρὰ τὴν ἀποστολικὴν καὶ πατρῴαν ἡμῶν παράδοσιν λέγουσι, παραβεῖσαν φυτείαν ἐκβάλλοντες, ἐν σαρκὶ πεπλάσθαι τὸν Ἀδὰμ οὐ βουλόμενοι, τὴν ἀπ' αὐτοῦ τῆς Εὔας διάπλασιν ψέγοντες, τὴν ἡχὴν ἀθετοῦντες τοῦ δμεως, τὰς τῶν οὐρανίων ταγμάτων ταξαρχίας (οὕτως μὲν ἀρχῆθεν ἐκ θεοῦ κεκτίσθαι) κωλύοντες, ἐκ καταδίκης δέ προγενεστέρας καὶ παρατροπῆς αὐτὰς φανταζόμενοι, ὡς ἐν ἑνάδι τε νόων πάντα παρῆχθαι τὰ λογικὰ ἀθέως ὁμοῦ καὶ μυθικῶς ὀνειρώττοντες, τῶν ὑπερουρανίων ὑδάτων τὴν κτίσιν κακίζοντες, τέλος εἶναι κολάσεως θέλοντες, καὶ πάντων μὲν τῶν αἰσθητῶν παντελῆ φθορὰν παρεισφέροντες, πάντων δὲ τῶν λογικῶν, ἀγγέλων, ἀνθρώπων, δαιμόνων ἀποκατάστασιν φάσκοντες, καὶ πάλιν εἰς ἑνάδα μυθικὴν τὰς τούτων διαφορὰς ἀναχέοντες, ὅτε καὶ μηδὲν ἡμῶν διαφέρειν τὸν Χριστόν, ὃν αὐτοὶ ληρωδῶς δογματίζουσιν, οὐχ ὃν ἡμεῖς εὐσεβῶς προσκηρύττομεν „δόξῃ ἢ τιμῇ ἢ βασιλείᾳ ἢ δεσποτείᾳ", δαιμονιωδῶς ἀναβράττουσι, καὶ μυρία ἄττα προφέροντες πρὸς τοῦ διαβολικοῦ καὶ δυσσεβοῦς τῆς καρδίας αὐτῶν θησαυρίσματος, οὐ μιᾷ μόνον *ἀνατροπῇ θολερᾷ*, ἀλλὰ μυρίαις *τὸν πλησίον ποτίζοντες* καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων θανατοῦντες οἱ δείλαιοι, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀποθανεῖν κατηξίωσε καὶ λύτρον αὐτοῦ τὸ αἷμα τὸ θεῖον ἐξέχεε καὶ δῶρον ὑπὲρ πᾶσαν ἀξίαν

17 – 18 Hab. 1,15 19 cf. Mt. 20,28

2 cf. Gregorius Naz., or. 38,13, PG 36,325 C 12 – 13

MTO LFV A K

1 μονογενοῦς] μονογεννοῦς M ἡ om. V καὶ αἰδέσιμος καὶ διάσημος V 2 σώσῃ] σώσει L A ἀθανατίσῃ] ἀθανατήσει L A 3 σφάλλονται] σφάλονται T παρακρούονται] παραφθείρουσι K¹ 4 γὰρ ἂν αὐτῶν FV A συγκρίσει] κρίσει M κακῶν om. L φορητὸν] φορυτὸν K 5 λέγουσι καὶ παραβεῖσαν LV 6 οὐ] οἱ K ἀπ'] ἐπ' L 7 ψέγοντες] λέγοντες K 8 κεκτίσθαι] ἐκτίσθαι M F κεκτήσθαι TO V¹ A 9 ἑνάδι] ἄδῃ M ἑνάδῃ L 10 τῶν] τὴν L ὑπερουρανίων] ἐπουρανίων K τὴν κτίσιν τῶν ὑδάτων L 11 κακίζοντες καὶ τέλος F 12 παρεισφέροντες] παρεκφέροντες K (EIC – EK) 13 καὶ πάλιν om. L 14 ληρωδῶς] ληδωρῶς L 15 ἢ δεσποτείᾳ om. K 16 μυρία ἕτερα ἄττα LFV A πρὸς ἐκ τοῦ L 17 μιᾷ ... ἀνατροπῇ θολερᾷ V K μυρίαις τὸν] μυρίας τῷ O 19 κατηξίωσε] κατεδέξατο A καὶ¹ ... ἐξέχεε om. F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

contemplatus est, cunctum namque unigeniti praeclare insignisque dispensationis praeclarum erat negotium, „ut et imaginem saluet et carnem inmortalem efficiat". non solum autem in hoc desipientes falluntur et a recto itinere deuagantur – esset namque eorum tamquam in comparatione malorum tolerabilis impietas –, sed et alia multa milia extra apostolicam atque paternam nostram traditionem asseruerunt, paradisi plantationem proicientes, in carne Adam formatum fuisse nolentes, ex eo Euam formatam fuisse uituperantes, serpentis sonitum refutantes, caelestium officiorum principatus {ita quidem principaliter a deo [adeptas] ⟨creatas⟩ fuisse} prohibentes, ex condemnatione uero pristina et transgressione eas confingentes, sicut in unitate autem mentium omnia rationabilia fuisse producta impie simul et fabulose somniantes, supercaelestium aquarum creaturam pessimantes, finem esse uolentes supplicii, et omnium quidem sensibilium omnimodam corruptionem subintroducentes, omnium uero rationalium, angelorum, hominum, demonum ΑΠΟΚΑΤΑCΤΑCΙΝ restaurationem astruentes, et iterum in unitate fabulosa horum differentias profundentes, cum et nihil a nobis differre Christum, quem ipsi delerando perdocent, non quem nos pie praedicamus „gloria seu honore siue regno siue dominatione", demoniosae scaturriunt, milia quaedam proferentes de diabolico cordis eorum et impio thesauro, non una *faeculenta transuersione* tantummodo, sed milibus *proximos potantes* et animas hominum mortificantes inmiseri, pro quibus Christus mori dignatus est et redemptionem suum diuinum sanguinem fudit et munus prae omni dignitate

VPG C(9)BR MNL

1 contemplatus | contemplarum B cunctum | cultum M *marg.* namque | nanque L praeclare | praeclarae V predare MNL praedicare M *marg.* insignisque | insignesque V¹ insignis quae BR N 1–2 praeclarum | predarum G 2 ut *om.* BR imaginem | ymaginem B imaginem L saluet *om.* BR inmortalem | immortalem P M 3 desipientes | dessipientes PG dissipientes BR itinere | irenere B¹ deuagantur | deuacantur BR debaiantur M¹ debagantur N esset | esse BR MNL namque | nanque L 4 comparatione | comparatione RG ML tolerabilis | intollerabilis BR L rollerabilis G intolerabilis MN sed | sec B 5 apostolicam | apostolica N nostram *om.* G traditionem | tradicionem P asseruerunt | adseruerunt B paradisi | paradysi G 6 nolentes | uolentes L eu B² *add.* euam | eam VPG BR M¹ NL formatam | formatoni V 7 serpentis | serpentes B sonitum | sonum N refutantes | refugantes N officiorum | offitiorum B 8 principaliter | pricipaliter G κεκτῆσθαι = [adeptas] | adeptus BG adepta N κεκτίσθαι = ⟨creatas⟩ *om.* VPG BR MNL condemnatione | condempnatione PG R MNL pristina | pristinam BR N 9 confingentes | configentes G¹L in *om.* B mentium *nic.* C (451,8) omnia | om V 10 producta | producta V impie | impiae V B simul | semul C fabulose | famulosae V somniantes | sompniantes R sonantes G creaturam | creaturarum VG C creatura BR 11 pessimantes | pessimacentes V esse | ense P supplicii | supplicii P supplicium CR supplitium B superplicii N sensibilium | sensabilium V omnimodam | omnium odam V omnimoda P 12 rationalium | rationabilium CRB MNL 12–13 demonum | daemonum C M 13 ΑΠΟΚΑΤΑCΤΑCΙΝ | ΑΠΠΟΚΑΤΑCΤΑCΙΝ V ΑΠΟΚΤΑCΤΑCΙΝ RG anokaTac Tac {restaurationem} B astruentes | austruentes V fabulosa | fabulosas CBR 14 profundentes | perfundentes L nihil | nichil RG N a *om.* BG differe | differe V¹P delerando | delirando M declarando L 15 pie | piae P C siue¹ | seu G siue² | sine N 15–16 dominatione | dominationes G 16 demoniosae | dominosae V daemoniose C M demoniose BR NL scaturriunt | scaturiunt G L quaedam | quidem N proferentes | perferentes V de V¹ *add.* diabolico | diabolica P dyabolico R cordis | corde G et | ut N 17 una | uno R faeculenta | faeculente V¹ faeculentia P¹ luculenta CBR (f-l) feculenta MNL transuersione | transsuperatione L milibus | similibus G 18 potantes | putantes CBR inmiseri | inmiseris G L² *om.* CBR (= miseri) christus *om.* G 19 munus | minus G dignitate | dignate VP M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

θειότατον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν κατεβάλετο. ἡμεῖς δὲ πίστεως ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου καὶ σώφρονος τὸ *λογικὸν* ποτισθέντες *γάλα καὶ ἄδολον* καὶ καλὸν θεοῦ ῥῆμα γευσάμενοι *ἅπαντα* τὰ ἐκείνων *σκοτεινὰ* διωσάμενοι δόγματα καὶ *τούτων ὄντες ἁπάντων τῶν* ἀθέσμων αὐτῶν φληνάφων ἐλεύθεροι καὶ τοῖς πατρῴοις ἡμῶν ἐπιβαίνοντες ἴχνεσι καὶ τοῦ παρόντος κόσμου συντέλειαν λέγομεν καὶ τὴν ζωὴν ἐκείνην τὴν μέλλουσαν τὴν μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν διαιωνίζειν πιστεύομεν καὶ τὴν κάλασιν ἀτελεύτητον ἔχομεν, τὴν μὲν ἀλήκτως εὐφραίνουσαν τῶν ἀρίστων ἔργων τοὺς πράκτορας, τὴν δὲ ἀπαύστως ἀλγύνουσαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καλάζουσαν τοὺς ἐνθάδε γεγονότας ἐραστὰς τῆς φαυλότητος καὶ μετανοεῖν οὐ θελήσαντας πρὸ τῆς ἐντεῦθεν ἐκδρομῆς καὶ ἐκβάσεως. *ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει*, φησὶν Χριστὸς ὁ κριτής, *ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται*. ταῦτα φρονεῖν καὶ πιστεύειν, σοφώτατοι, ἔκ τε ἀποστολικῆς καὶ εὐαγγελικῆς, ἔκ τε προφητικῆς καὶ νομικῆς, ἔκ τε πατρῴας καὶ διδασκαλικῆς παρειληφότες κηρύξεως καὶ δεδρακότες ὑμῖν τοῖς πανσόφοις κατάδηλα καὶ μηδὲν ὑμᾶς ἀποκρύψαντες· ἀκόλουθον λοιπόν ἐστι καὶ ἁρμόδιον καὶ τῇ παλαιᾷ παραδόσει κατάλληλον τὰς ἱερὰς συνόδους τῶν πατρικῶν ἡμῶν καὶ πανιέρων ἀθροίσεων δήλας ποιεῖν ἐπὶ γράμματος, ὃς ὡς φωταγωγοὺς ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς περιέπομεν καὶ δι' αἰῶνος ἔχειν εὐχόμεθα, ὅπως αὐταῖς καὶ τῆς μακαρίας ζωῆς κοινωνήσαιμεν ὡς παῖδες αὐτῶν εὐγενεῖς καὶ διάδοχοι.

Τέτταρας τοίνυν ἐπὶ τῶν ἐνθέων τῆς ἐκκλησίας δογμάτων μεγάλας καὶ ἱερὰς καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους δεχόμεθα εὐαγγελικαῖς φαιδρυνομένας λαμπρότησι καὶ χαρακτήρων εὐαγγελικῶν ἀγλαϊζομένας ποσότητι. τούτων πρωτεύειν φαμὲν τὸ ἐν Νικαίᾳ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων συνέδριον, ὅπερ ἐκ θείας ἀθραισθὲν ἐπινεύσεως τῆς Ἀρείου λύττης καθαιρεῖ τὰ μιάσματα. μετ' ἐκεῖνο δὲ τῷ χρόνῳ, οὐ

---

2 1. Petr. 2,2 9 – 10 Mc. 9,48

---

12 – 13 cf. ACO ser. II vol. I p. 316,18 – 20

MTO LFV A K

---

1 θειότατον | θειότατοι MT κατεβάλετο] κατεβάλλετο O K περὶ πίστεως ὀρθῆς καὶ συντελείας V *marg.* A *marg.* ἀμωμήτου] ἀμώμου O 2 τὸ *om.* O ῥῆμα θεοῦ O 3 τὰ *om.* LF ἐκείνων τὰ σκοτεινὰ F 4 ἀθέσμων | ἀθεσμῶν MO φληνάφων] φληναφῶν O V 6 ἔχομεν καὶ τὴν L 7 ἀρίστων] ἀγαθῶν O 8 ἐραστὰς τῆς] ἐργάτας F ἐραστὰς καὶ ἐργάτας τῆς V 10 φησὶν ὁ χριστὸς MO V A 10 – 11 σβεσθήσεται ὁ κριτὴς ἡ ἀλήθεια ταῦτα O 11 τε τῆς ἀποστολικῆς V 13 ὑμῖν] ἡμῖν O L ὑμᾶς | ἡμᾶς O 14 παραδόσει | παραδόσει K 14 – 15 τῶν πατρικῶν] τὴν πατρικὴν O 15 ἀθροίσεων | ἀθροισιν O ὡς *om.* M φωταγωγοὺς | φωτουγεῖς O φωταυγοῦς K 16 περιέπομεν] περιεπάμενοι I. ὅπως] ὡς ἂν O αὐταῖς τε καὶ V 17 κοινωνήσαιμεν] κοινωνῆσαι μὲν L K 18 τέτταρας | τέσσαρας V A δογμάτων τῆς ἐκκλησίας F 19 οἰκουμενικὰς] εὐαγγελικὰς K 18 – 19 οἰκουμενικὰς καὶ ἱερὰς συνόδους O 19 εὐαγγελικαῖς | ἀποστολικαῖς O *marg.* φαιδρυναμένας | φαιδρυνόμενοι M 20 ποσότητι | ποσότητα I. πρωτεύειν | πρωτεύειν O προτεύειν I. 21 τριακοσίων ... ὀκτὼ | ΠΗ O LV K 21 καθαιρεῖ | καθαίρει M L K μιάσματα | μυάσματα MO ἐκεῖνο | ἑαυτῷ LV K τῷ *om.* L οὐ] θεοῦ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

diuinitorem suam animam posuit. nos uero recte inmaculataeque et pudice fidei *lac* potati *rationali et sine dolo* et bonum uerbum dei gustantes uniuersa eorum tenebrosa dogmata repellentes et omnibus horum nefastorum uaniloquiis liberi et paternis nostris superincedentes uestigiis et presentis saeculi consummationem dicimus et uitam illam quae post praesentem uitam futura est credimus permansuram et inmortalem habemus supplicium, illam quidem indesinenter exhilarantem laudabilium operum patratores, istam uero incessabiliter affligentem nec non et cruciantem eos, qui hic affectatores malorum effecti sunt et paenitentiam agere noluerunt priusquam hinc euaderent et exirent. *uermis enim eorum non morietur*, inquid Christus iudex et *ueritas, et ignis eorum non extinguetur*.

haec sapere atque credere, sapientissimi, ex apostolica et euangelica, ⟨ex⟩que prophetica et legitima, et ex paterna et doctrinali percipimus praedicatione [percipimus] et manifesta uobis prudentissimis fecimus nihilque a uobis occultauimus; consequens ceterum exsistit et competens ⟨ac⟩ pristinę traditioni conueniens sacratissima concilia paternorum nostrorum atque sacratissimorum conuentuum manifesta litteris facere, quae tamquam inlustrantia nostras animas confouemus et per secula habere nos exoramus, quatenus cum eis et beata uita participemur uti eorum filii nobiles ac successores.

Quatuor itaque in diuinis aecclesiae dogmatibus magna sacraque et uniuersalia concilia suscipimus euangelicis inlustrata fulgoribus et splendificata euangelicorum configurationum [speciminum] quantitate. his principari dicimus Nicenum trecentorum decem et octo deo gerentium patrum conuentum, quod ex diuino nutu conscitum Arriane rabiaei deiecit

VPG CBR MNL

1 suam] suum P^1 B posuit] possunt B recte] rec B^1 rectae G M inmaculataeque] inmaculateque VP N inmaculataeque ML pudice] pudicae CB M lac] lacte M^2 1–2 lac potari] lactati G 2 rationali] rationabili L uerbum] uerbu N 3 dogmata repellentes] dogmatas reppellentes N nefastorum] nefandorum CBR M^2 *marg.* (s-n) nefastorum N 4 superincedentes] superincendentes V κόσμου = saeculi (αἰῶνος – mundi) consummationem] consumationem G MNL 5 post] preter L futura] futuram P futurum C^1 futurorum C^2B inmortalem] immortale M 5–6 supplicium] supplitium V 6 illam] illum G quidem] quidam V exhilarantem] exilarantem B exhillarantem R et hilarantem L ἀρίστων = laudabilium (αἱρετῶν – optimorum) patratores] patratures L istam] ista N 7 incessabiliter] ineffabiliter L affligentem] affligantem M^1N affectatores] affectores L 7–8 sunt effecti L 8 paenitentiam] poenitentiam M noluerunt] uoluerunt L hinc] hic G exirent] exierent V enim *om.* L 9 morietur] moritur G inquid] inquit CRG ML extinguetur] exstinguetur M 10 credere] create MNL (d-a) sapientissimi] sapientissime CB et euangelica] etuangelica V aeuangelica N atque euangelica L ⟨ex⟩que] etque VP NL atque CBRG M 11 et² P^1 *add.* percipimus] percepimus CR praedicatione] praedicationem P NL [percipimus]] percepimus CR 12 uobis] nobis G a *om.* CBR occultauimus] occultabimus N ceterum] certum N exsistit] existit RG MNL 13 competens] competens CB N καί = ⟨ac⟩ *om.* VPG CBR MNL pristine] pristinae CG M traditioni] traditione P paternorum] patenorum G^1 14 conuentuum] conuentium P^1 litteris] literis V^1 tamquam] tanquam MN 15 inlustrantia] illustrantia PG R ML nostras] nostra B 16 participemur] participemus MNL nobiles] nubiles CB^1 successores] sucessores G 17 quatuor] quatuor V^1 BG aecclesiae] ecclesiae P CB 18 suscipimus] suscepimus CBR euangelicis] aeuangelicis N inlustrata] illustrata RG MNL splendificata et euangelicorum VPG euangelicorum] euangelocorum P^1 euangelicorum M^2 aeuangelicorum N 18–19 χαρακτήρων = configurationum [speciminum] 19 quantitate] quantitatem CBR MNL principari] principare CBR nicenum] nicaenum M decem] decim CB 20 patrum] patrem P^1 ὅπερ = quod (qui) diuinu] diuinu N conscitum] consticum PG (c-t) concitur R consectum L arrianc] arrianae CB M rabiaei] rauiaei VP^2 rauaei P^1 (ra-a) rabiei CBRG L deiecit] deicit CBR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

δάξῃ καὶ χάριτι, συναθροίζεται δεύτερον ἄθροισμα τὸ ἐν τῇ βασιλίδι συνειλεγμένων τῶν πόλεων· πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν θεόσοφοι πατέρες ἐτύγχανον οἱ καὶ τοῦτο πληροῦν θεόθεν ἠγμένοι τὸ ἄθροισμα, ὃ τὴν τρικέφαλον Μακεδονίου, Ἀπολιναρίου τε καὶ Μάγνου σβεννύει δυσσέβειαν καὶ τῆς τοσαύτης χαλεπῆς πυρακτώσεως τῶν εὐσεβούντων τὰ συστήματα ῥύεται. τρίτον μετὰ τοῦτο μόνῳ τῷ χρόνῳ δοξάζω συνέδριον τὸ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐκ θείας συνεδρεῦσαν βουλήσεως· τὰ γὰρ Διοσκόρου λεγόμενον δεύτερον τῆς Εὐτυχοῦς ἀδακίμου γνώμης πεφώραται σύστοιχον· ὅπερ πρῶτον συνέδριον διακοσίων μὲν ἁγίων πατέρων ἐγνωρίζετο πλήρωμα, καταβάλλει δὲ τὸν ἀνθρωπολάτρην Νεστόριον καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν χριστομάχον ἀσέβειαν. καὶ τέταρτον μετὰ τὰ τρία τῷ χρόνῳ μόνῳ θεόσοφον ἀθροίζεται σύνταγμα τῶν ἑξακοσίων ὁμοῦ καὶ τριάκοντα πανυμνήτων πατέρων καὶ δαδούχων τῆς πίστεως, ὅπερ ἐν Χαλκηδόνι μὲν τὴν θείαν θεόθεν ποιεῖται συνέλευσιν καὶ συναθλοῦσαν εἶχεν Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα τὴν καὶ μέχρι τῆς σήμερον προμαχοῦσαν αὐτῶν τοῦ ὅρου τῆς πίστεως καὶ τῆς αὐτῶν περιφήμου καὶ μεγίστης ἀθροίσεως λόγων πολὺν ποιουμένην καὶ ἄπαυστον, κατασφάττει δὲ τὴν ξυνωρίδα τὴν βέβηλον, Εὐτυχῆ φημι καὶ Διόσκορον, καὶ τὴν τούτων ἀποφράττει θεομάχον κακόνοιαν ἐκ τῆς Ἀπολιναριανῆς ὥσπερ πηγῆς καταρρέουσαν καὶ πληροῦσαν πάντας τῆς ἀσεβείας τοὺς ῥύακας, ἐκβάλλει δὲ μετὰ τῆς τούτων ἀσεβεστάτης αἱρέσεως διὰ τῶν αὐτῆς ὀρθοδόξων προσρήσεων καὶ τὴν Νεσταρίου τοῦ θεομάχου παμμίαρον αἵρεσιν· καὶ

MTO LFV A K

---

1 δάξῃ δὲ καὶ K συναθροίζεται | ἴσον ἀθροίζεται LFV 2 πεντήκοντα ... ἑκατὸν | ρ καὶ ρ V K θεόσοφοι | θεοφόροι M θεοσόφοι TO L FV K A πατέρες *om.* O ἐτύγχανον] ἐτύγχανεν F πληροῦν | πληροῦντες M 3 ἠγμένοι | ἠγμένον M ἠγμένως T τρικέφαλον | τρικέρατον MO μακεδονίου | μακεδονίων T ἀπολιναρίου | ἀπολλιναρίου K μάγνου | μαγναῦ K 4 σβεννύει | σβεννύσει L συνενόει K χαλεπῆς | χαλεποτάτης LFV A πυρακτώσεως αὐτῶν τῶν V 5 ῥύεται | ῥύηται L τοῦτο | τούτῳ L 6 πρότερον | πρῶτον LFV K συνεδρεῦσαν | ἐνεδρεύσαν MTO 7 τῆς | τῇ M ἀδακίμου] ἀδόκιμον LV γνώμης] γνώμῃ M πεφώραται] πεφώρηται F πεφαράται K σύστοιχον | σταιχῶν M πρῶτον μὲν συνέδριον K 8 διακοσίων | διακόσιοι L μὲν *om.* K πατέρων ἁγίων FV K A 9 χριστομάχον] χριστόμαχον L K τὰ *om.* M 9–10 τὸ εἰρημένα τρία LFV A 10 ἑξακοσίων ... τριάκοντα] Ϋ Λ O K 11 δαδούχων | δαδουχῶν V K A 12 ποιεῖται θεόθεν MTO 13 σήμερον] τήμερον LFV τῆσήμερον A 14 πολὺν ποιουμένην | πολῦ ποιουμένη K τὴν *om.* F 15 εὐτυχῆ | εὐτύχη L φημι *om.* L θεομάχον] θεόμαχον L K 16 ἀπολιναριανῆς] ἀπολιναριακῆς O ἀπολλιναριανῆς K καταρρέουσαν | καταρρέουσαν L K 18 προσρήσεων | προρρήσεων T προσρήσεως A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

contagia. post illum uero tempore, non gloria siue gratia, secundum congregatur conuentum, quod in regia conuocatum est ciuitatum; quinquaginta uero et centum a deo instituti patres extiterant, qui et hoc implete concilium diuinitus ducti sunt, quod trifulgorem Macedonii Apollinarique et Magni impietatem extinxit et de tam magna atque difficili inflammatione conuenticula piorum eripuit. tertium post hoc tempore solo concilium ⟨aestimo⟩ quod in Epheso prius ex diuina uoluntate consedit; nam secundum quod Dioscori dicitur illius reprobae intellegentiae Eutychetis comprehenditur consonum; quod primum concilium ducentorum quidem sanctorum patrum plenitudo noscebatur, deiecit hominicolam Nestorium et omnem eius Christo rebellem impietatem. quartum quoque post haec tria tempore tantum deo ⟨instituto⟩ congregatur conuentus sexcentorum simul et triginta laudabilium patrum et inlustratorum fidei, quod in Calcedona quidem diuinum diuinitus fecit conuentum et concertantem habuit Euphimiam martyrem, quae et usque actenus super fidei eorum definitione propugnat et pro opinatissimo eorum maximoque conuentu uerbum plurimum et incessabilem facit. perimit uero prophanam dualitatem, Eutychen inquam et Dioscorum, et eorum opturat deo rebellem malitiam ex Apollinari unda tamquam fontem defluentem et replentem omnes impietatis riuulos, eiecit uero cum istorum impiissimam heresem per orthodoxorum assertiones et

VPG CBR MNL

1 illum | illud G tempore | tempus C gloria | gloriam VPG gratia | gratiam G congregatur | congregatur V¹ 2 conuentum | conuen B¹ regia | gregia N regiam L ciuitatum | ciuitatem CR L ciuitate BG M quinquaginta | .L. CBR centum | .C. BG 3 instituti | instituti B¹ extiterant | exstiterant PG N extiterunt CBR qui | quia B diuinitus | diuitus B 3–4 trifulgorem | trifulgore CBR NL trifulgure M 4 apollinarique | apollonarique P apolinarii CBR apollenarique M¹ apollenarisque M² appollenarique N apollenarique L magni | magnii CB extinxit | extinexit P CB exstinxit M atque | adque B 5 piorum | perfectorum CBR tertium | tercium V solo | solum C²G 6 δοξάζω = ⟨aestimo⟩ | glorifico VPG CBR MNL epheso | effeso PG efeso CBR ephre N diuina | diuana P¹ uoluntate | uolontate C consedit | concedit R 7 dioscori | diescori B illius | illus N reprobae | reprobabir CBR intellegentiae | intellegentium V intelligentiae G ML eutychetis | euticheris P euticetis CB euriees R euthicetis M eutycetis N euthichis L comprehenditur | comprachenditur C comprehenditur MNL 9 deiecit | decit CBR deiecit G deiecit ⟨autem⟩ hominicolam? hominicolam | hominiculam VPG NL nestorium | nestorum P nestoriam G christo rebellem | aporchellem L impietatem | impietatem P 10 tria | trea CB traa N tempore | tempora G θεόσοφον = deo ⟨instituto⟩ | deoinstinctus VPG CBR N instinctu M conuentus *om.* MNL 11 sexcentorum | sexentorum M simul | semul C triginta | treginta C XXX G laudabilium | lidabilium B¹ inlustratorum | inlustatorum V illustratorum PG MNL inlustrorum CBR 11–12 calcedona | calchedona MN 12 euphimiam | euphymiam VG eufimiam CB eufemiam R euphemiam M 13 martyrem | martirem RG marturem L actenus | hactenus R ML super | superi VPG (r-ri) definitione | difinitione V diffinitione RG M 13–14 opinatissimo | opinatissimae VP² opinatissime P¹ NL oppinatissimo G 14 maximoque | maximeque L perimit | perenit M perinet N 15 prophanam | prophanum V¹ profanam CBR NL eutychen | eutichen C eutichem B euticem R euthychem G euticen M¹ euthicen M² euthychen N euthichen L inquam | in quodam N dioscorum | diescorum C dyoscorum R dioschorum N opturat | optura VP M obturatam CB obduraram R opturatam G obtura NL rebellem | repbellem B 16 malitiam | maliciam M apollinari | apolinari CBR unda | una VPG MNL tamquam | tanquam L omnes | omnem VPG CBR MN impietatis | impietatem N 17 riuulos | riuulum G riuolos CR L riuolus B tribulos N eiecit | eiecit V eicit P CBRG L impiissimam | impiissima CBR M impia samam N heresem | heresc CBR M heresim G 17–471,1 per ... heresem *om.* L 17 orthodoxorum | ortodoxorum VP assertiones | adserriones CB

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

κατά ταύτης γάρ ὡς ἔτι τῇ ἀναιδείᾳ σπαιρούσης ἠθροίζετο, ὅθεν καὶ τελείως αὐτὴν ἀπενέκρωσε καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐλῶν ἐξωστράκισεν. ἐπὶ ταύταις δὲ ταῖς μεγάλαις καὶ οἰκουμενικαῖς, πανσέπτοις τε καὶ πανιέροις τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ὁμοτίμοις ἀθροίσεσι τετράσι καὶ πέμπτην ἁγίαν ἄλλην παρὰ ταύτας καὶ μετὰ ταύτας συστᾶσαν οἰκουμενικὴν δέχομαι σύνοδον τὴν ἐν τῇ βασιλίδι καὶ αὐτὴν γενομένην τῶν πόλεων Ἰουστινιανοῦ τότε τὰ σκῆπτρα τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας διέποντος, καὶ πάντα αὐτῆς τὰ λαμπρὰ διορίσματα, ἥτις κυροῦσα μὲν τὴν ἐν Χαλκηδόνι περιώνυμον ἠθροίσατο σύνοδον, ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἐκρίπτει πρὸς ὅλεθρον πρωτοτύπως μὲν Ὠριγένην τὸν ἄφρονα καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ ὀνειρώδη κομψεύματα καὶ πολυειδοῦς ἀσεβείας πλήρη συγγράμματα. Εὐαγρίου τε σὺν αὐτῷ καὶ Διδύμου τὰ δόγματα καὶ πάντα αὐτῶν τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τερατώδη, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μυθώδη ληρήματα· μεθ' οὓς τὸν Μοψουεστίας ἐκτίλλει Θεόδωρον, τὸν Νεστορίου τοῦ θεομάχου διδάσκαλον, καὶ ὡς μυσαρὸν σὺν τοῖς αὐτοῦ βλασφήμοις συντάγμασιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκρίπτει ζιζάνιον, Θεοδωρίτου τε τὰ κακῶς κατὰ τοῦ τῆς εὐσεβείας προμάχου Κυρίλλου καὶ δυσσεβῶς γεγονότα συγγράμματα καὶ ὅσα κατά τε τῶν δώδεκα τοῦ αὐτοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου κεφαλαίων τῆς τε πρώτης ἁγίας ἐν Ἐφέσῳ συνόδου καὶ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν κατηγόρησε πίστεως Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ χαριζόμενος κἀκεῖνα ταύτης ποιοῦσα τῆς κατακρίσεως μέτοχα, ἅπερ καὶ ὑπὲρ Διοδώρου καὶ Θεοδώρου ἀπολογούμενος γέγραφε. μεθ' ὧν καὶ τὴν Ἴβα λεγομένην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πέρσην γεγράφθαι Μάριν ἀπερρίζωσεν, ὡς οὐ μόνον ὀρθῶν δογμάτων ἀντίπαλον,

---

MTO LFV A K

---

1 ἔτι ... σπαιρούσης | ἔτει τῆς ἀναιδείας περούσης A σπαιρούσης | σπερούσης T L K αὐτὴν | αὐτὸν K 3 οἰκουμενικαῖς καὶ μεγάλαις O οἰκουμενικαῖς καὶ πανσέπτοις F πανσέπτοις | πανάγιαις O τε om. O πανιέρους συνόδων τῶν O 4 τετράσι | τέτταρσι O τέτρασαι F πέμπτην τὴν ἁγίαν M ταύτας | ταῦτα L. καὶ μετὰ ταύτας om. L μετὰ ταύτας | μετ' αὐτὰς K 6 Ἰουστινιανοῦ | Ἰουστίνου L² βασιλείας | πολιτείας F 7 αὐτῆς | αὐτοῖς T L. ἠθροίσατο | ἠθροισε O ὡρθωσάμην L 8 ἀναιρεῖ | ἀναιρεῖ L πρὸς ὅλεθρον om. M 9 πλήρη | πλήρης L 10 τε | δὲ MT K 11 καὶ διδύμου σὺν αὐτῷ F αὐτῷ | ταύτῳ K 12 οὗ ... μυθώδη om. LV οὓς ⟨καὶ⟩ τὸν? 12 τοῖς | αὐτοῖς V 13 συντάγμασιν | συγγράμμασι MT γράμμασι O τε om. L 14 συγγράμματα | συντάγματα MTO 15 τε' | γε MTO πρώτης | πρὸ τῆς A 16 κατηγόρησε | κατηγόρησαν L. κατηγορήσαι A 17 ταύτης | ταύτοις FV A ποιοῦσα | ποιοῦν K ποιῶν A τῆς αὐτῆς κατακρίσεως LFV A καὶ om. FV A 18 καὶ θεοδώρου om. L Ἴβα | Ἰβᾶ K Ἰβά A λεγομένην om. MTO 19 γεγράφθαι λεγομένην μάριν MTO μάριν | μάρην O V μαρῆν K ἀπερρίζωσεν | ἀπερίζωσεν LF¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Nestorii deo rebellis inmundissimam heresem, nam et contra hanc adhuc inpudenter respirantem conuenerat, unde et ⟨perfecte⟩ eam interemit et eam ab ecclesiasticis atriis expulit. super his autem magnis et uniuersalibus uenerandis quoque ac sacratissimis sanctorum beatorumque patrum honorem coaequandis quattuor conuentibus etiam quintum sanctum praeter ista et post ista alium concilium uniuersaliter constitutum suscipio, quod in regia urbe etiam id celebratum est Iustiniano tunc sceptra Romani imperii dispensante, omnesque eius praeclaras diffinitiones, quod ad confirmationem quidem nominatissimi Calcedonensis concilii congregatum est, perimit autem et in interitum proiecit principaliter quidem Origenem insanum et omnes eius pomposas somnulentias et plena multi⟨moda⟩ impietate commenta, Euagrii quoque cum eo et Didimi dogmata et omnia eorum pagana atque prodigiosa nec non et fabulosa deleramenta. post quos et Mopsuestenum auellit Theodorum, magistrum deo rebellis Nestorii, et ut inmundum zizanium cum suis blasphemiis opusculis ab apostolica ecclesia proicit, scripta quoque Theodoriti, quae male et impie aduersus Cyrillum propugnatorem pietatis effecta sunt, et quaecque tam contra duodecim eiusdem diuini Cyrilli capitula quamque sanctum primum Ephesenum concilium nostraeque fidei rectitudinem accusauit impio fauendo Nestorio etiam illa istius condemptionis [obnoxia] ⟨participia⟩ faciens, quae pro Diodoro et Theodoro satisfaciens scripserat. cum quibus et epistulam quae dicitur Hibe ad Marin Persam scriptam [abruncauit] exstirpauit utpote non tantum rectis dogmatibus infestam,

VPG CBR MNL

1 deo *om.* VPG rebellis] rebelles V hellis G rebellem CB inmundissimam] immundissimam G M heresem] haeresem P heresim M hanc *om.* L inpudenter] inpu.enter P² *ras.* impudenter ML 2 respirantem] respiranter N unde et] unde etiam V undẽ B² τελείως = ⟨perfecte⟩ *om.* VPG CBR MNL eam¹ *om.* V interemit] interimit CBR atriis] atreis C atregis B¹ atrigis B² *om.* R 3 ac] a VP ß 4 patrum] fratrum P¹ (p-1) honorem] honore P M (?) quattuor] quatuor RG L conuentibus] conuenientibus G N 4–5 quintum] quantum G 5 concilium] consilium M¹ suscipio] suscepio C 6 in *om.* G urbe] urboe B N Iustiniano] iostiano C¹ iuliano G sceptra] esceptra VP (*cf.*477,19) 7 dispensante] dispensantem V omnesque] ὅσα qui N diffinitiones] diffinitionis VP R definitiones C NL difinitiones ß 8 calcedonensis] calchedonensis VP chalcedonensis N perimit] peremit M interitum] interritum V 9 proiecit] proicit CR NL proicit B origenem] originem VPG ß¹ MN somnulentias] somnolentias CB M somnolentias R somnulentus N 10 πολυπαθοῦς = multi⟨moda⟩] multi VP N multae CBRG multa ML impietate] impietatem V impiaeratem P impietatis CBRG commenta] comenta N euagrii] euacrii CBR didimi] dvdimi P² dydimi P¹ N 11 deleramenta] delyramenta M deliramenta L 12 mopsuestenum] mopsuostenum M auellit] abellit N 13 zizanium] zyzanium V M zezanium CRB N er errancum L blasphemiis] plasphemis P plasfemis G blasphemis C MN opusculis] opuculis M ab *om.* B et R τῆς καθολικῆς = apostolica] apostolicae VP 14 theodoriti] theoderiti V theodorice B male] malae B impie] impiae VP aduersus] aduersum VPG effecta] affecta B 15 diuini] diui P¹ 16 ephesenum] efesinum CB ephesinum R L fidei *om.* N accusauit] accusant G fauendo] faucnte N 17 istius] eius V scius P condemptionis] condemnationis CB condensatis R μετοχα = ⟨participia⟩ *om.* VPG CBR MNL ἔνοχα = [obnoxia] VPG CBR MNL faciens] fatiens V 18 theodoro] theodora MNL satisfaciens] satisfatiens V et *om.* VPG epistulam] epistolam P BG L hibe] hibae CB M ibe L marin] marim VPG mari N 19 ἀπαρρίζωσεν = [abruncauit] (= abrumpauit?) exstirpauit abruncauit] aliruncauit N exstirpauit] extirpauit CBR M extirpauit G exturpauit L utpote] utpute CBR dogmatibus] dogmati P MNL² dogmatis L¹ infestam dogmatibus CBR 19–473,1 infestam dogmatibus sed VPG MNL.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀλλὰ καὶ πάσης ἀσεβείας ἀνάπλεων. ἐκείνας μὲν οὖν τὰς ἱερὰς καὶ μεγάλας καὶ οἰκουμενικὰς ἁγίας τέτταρας συνόδους ἀσπάζομαι καὶ φρονήματι ἑνὶ περιπτύσσομαι· ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ ταύτην πέμπτην τιμῶ καὶ γεραίρω καὶ σέβομαι καὶ πάντα αὐτῶν ἀσμένως προσίεμαι, τά τε ἐν δόγμασι καὶ διαφόροις διδάγμασι καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἱρετιζόντων ἀναθεματισμοῖς καὶ ὁρίσμασιν. ὅθεν καὶ ἀσμενίζω καὶ δέχομαι οὓς ἐδέξαντο καὶ ἡσμένισαν, καὶ ἀναθεματίζω καὶ ἀποβάλλομαι ὅσους ἀναθέματι καθυπέβαλον καὶ ἀποβλήτους τῆς καθολικῆς καὶ ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας ἡγήσαντο. ταύταις ταῖς ἁγίαις καὶ μακαρίαις πέντε συνόδοις ἑπόμενος ἕνα καὶ μόνον ὅρον ἐπίσταμαι πίστεως καὶ μάθημα ἓν οἶδα καὶ σύμβολον, ὅπερ ἡ πάνσοφος καὶ μακαρία τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δέκα καὶ ἑπτὰ θεοφόρων πατέρων θεσπεσία πληθὺς ἐξ ἁγίου προσεφθέγξατο πνεύματος, ὃ καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοπνεύστων πατέρων ἐπεκύρωσεν ἄθροισις, καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη τῶν διακοσίων ἐνθέων πατέρων ἐβεβαίωσε σύνοδος, καὶ ἡ τῶν ἐν Χαλκηδόνι ἑξακοσίων τριάκοντα πανιέρων πατέρων πρασεδέξατο καὶ ἐκράτυνε σύμβασις καὶ ἀπαράτρωτον καὶ ἀρραγὲς καὶ ἀσάλευτον διαπρυσίως ἔφη φυλάττεσθαι. δεχόμεθα δὲ καὶ ἀγκάλαις ταῖς αὐταῖς ἀσμενίζομεν καὶ πάντα τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου τὰ θεῖα τε καὶ θεόσοφα συγγράμματα, ὡς πάσης ὀρθότητος γέμοντα καὶ πᾶσαν αἱρετικῶν καθαιροῦντα δυσσέβειαν, ἐξαιρέτως δὲ τὰς πρὸς Νεστόριον τὸν θεοστυγῆ καὶ θεήλατον δύο συνοδικὰς ἐπιστολάς, τήν τε δευτέραν καὶ τὴν τρίτην, ἣ καὶ τὰ δυοκαίδεκα συνῆπται κεφάλαια, ὅπερ ἅπασαν τὴν Νεστορίου κακόνοιαν ἀποστόλων ἁγίων ἰσαρίθμοις κατέφλεξεν ἀνθραξί. σὺν ταύταις δὲ δέχομαι καὶ τὴν πρὸς τοὺς τῆς ἑῴας ἁγιωτάτους προέδρους συνοδικὴν γραφεῖσαν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ καὶ ἱερὰς αὐτῶν τὰς φωνὰς ἀπεκάλεσε

MTO LFV A K

1–2 καὶ οἰκουμενικὰς *om.* O 2 τέτταρας] τέσσαρας O L A 3 ταύτην τὴν πέμπτην V 4 προσίεμαι] προΐεμαι A ἐν δόγμασι ... διδάγμασι] δόγματα καὶ διάφορα διδάγματα O δόγμασιν καὶ κανόσιν καὶ LFV A 4–5 τοῖς ... ἀναθεματισμοῖς καὶ ὁρίσμασιν] τοὺς ... ἀναθεματισμοὺς καὶ ὁρισμοὺς O 5 καὶ[1] *om.* M οὓς] ὅσους K 6 καθυπέβαλον] καθυπέβαλλον O V K 6–7 τῆς ἁγίας καθολικῆς FV τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς A 7 καὶ ἁγίας *om.* LFV K A 8 πέντε *om.* O μάθημα] μαθήματα L 9 τριακοσίων δέκα καὶ ἑπτὰ] ΤΙΗ O L V K 10 θεσπεσία] θεσπεσίων A 11 ἑκατὸν πεντήκοντα] PN O L V K A θεοπνεύστων] θεοφόρων O ἄθροισις] ἄθρυσις L ἄθρυσης A 12 διακοσίων] Σ O L V K A τῶν[2] *om.* M 13 ἑξακοσίων τριάκοντα] ΧΛ O L V K A 14 διαπρυσίως] διαπυρσίως A ἔφη δὲ αἰῶνος φυλάττεσθαι F 15 δὲ *om.* A ταῖς *om.* M ἀσμενίζομεν] ἀσμενίζομαι L ἀσμενίζομεν πάντα τὰ παῦ V 16 τὰ *om.* V συγγράμματα] γράμματα M δόγματα καὶ O 17 τὰς] τὰ L 18 τὴν[2] *om.* LF 19–20 κατέφλεξεν] κατέφλεξαν MT L 20 δὲ *om.* MTO] οὖν F τοὺς *om.* K ἁγιωτάτους] ἁγιωτούτους L 21 τὰς φωνὰς αὐτῶν F

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

sed et omni impietate refertam. illa igitur sacra et magna uniuersaliaque sancta quattuor amplector concilia et uno sensu confoueo, super his uero et hanc quintam honoro atque honorifico et ueneror et cuncta eorum laudanter recipio, tam in dogmatibus et diuersis doctrinis quamque hereticorum anathematibus et diffinitionibus. unde et comprobo atque suscipio quos susceperunt et probauerunt, et anathemo atque abicio quos anathemati summiserunt et abiectos a sancta nostra catholica ecclesia censuerunt. has sanctas et beatas quinque synodos assequens unam tantum fidei definitionem agnosco et mathema unum noui et symbolum, quod sapientissima atque beata trecentorum decem et octo deum gerentium patrum sancta Nicena multitudo ex sancto effata est spiritu, quod et in Constantinopolim centum quinquaginta deo inspiratorum patrum congregatio confirmauit et in Epheso primum ducentorum diuinorum patrum corroborauit concilium, et in Calcedona sexcentorum triginta sacratissimorum patrum suscepit et stabiliuit conuentio et incommutabile indisruptumque et immobilem flagranter asseruit conseruari. suscepimus deinde eisdemque [bonis] ⟨ulnis⟩ amplectimur cuncta quoque sacratissimi Cyrilli diuina et deo instructa conscripta, utpote omni rectitudine plena et omnem hereticorum impietatem demolientia, praecipue autem illas ad Nestorium deo odibilem et deo proiectum duas synodicas epistulas, secundam quoque et tertiam, in qua et duodecim connexa sunt capitula, quae omnem Nestorii malitiam sanctorum apostolorum aequinumeris exussit carbonibus. cum istis uero suscipio et synodicam epistulam, quae scripta est ad sanctissimos orientales episcopos, in qua et uoces eorum sacras appellauit pacemque

VPG CBR MNL

1 et¹ *om.* L omni] omnium L impietate] impiaetate P impietatem N refertam | refestam NL sancta *om.* M 2 quattuor] quatuor RG L quintam] quitam P¹ 3 et²] ne B 4 hereticorum] herodicorum C anathematibus] anatimatibus CB diffinitionibus] definitionibus CB N et³ *om.* G comprobo] comprobo MNL 5 quos] quus C¹G anathemo] anathimo CB abicio | abitio M anathemati | anathimati CB 6 summiserunt] misserunt P¹ submiserunt CBR M abiectos | abiectus CB¹ abiciens R catholica | captolica L ecclesia] aecclesia G aecclasia N 7 synodos] synodus V¹ synodus P¹ sinodos C L sinodus B assoquens | adsequens CB sequens R assequens uitam unam N definitionem | diffinitionem RG M 7–8 et¹ … noui *om.* V 7 mathema] anathema PG 8 noui | nobi P nobis G noui N¹ symbolum | simbolum V symbulum P¹ trecentorum | CCCtorum L 9 gerentium | gentium V nicena | nycea G nicaena M nicenta N nicea L sancto | sancta N effata | effecta VG N efata CB et *om.* G 10 constantinopolim | constantinopoli VP sancto stantinopoli G centum quinquaginta | CL CBR inspiratorum] inspirator P¹ insperatorum B confirmauit | firmauit G 11 epheso | efeso CB 11–12 calcedona | calchedona VP calcedo B¹ calcedonia L 12 triginta | tregінta C XXX R L sacratissimorum | sacratissimarum P stabiliuit et suscepit L stabiliuit | istabiliuit C 13 incommutabile | in sancto mutabile CR incommutabile indisruptum indisruptumque N indisruptumque] indisputonsque G immobilem] immobile ML flagranter] fraglanter VPG asseruit] adseruit CB aseruit G 13–14 suscepimus | suscipimus M 14 ἀγκάλαις = ⟨ulnis⟩ | [bonis] (= ἀγαθοῖς) VPG CBR MNL amplectimur] amplectemur V¹ cuncta | cunctam N cyrilli] eryllі L 15 utpote] utpute CBR 16 impietatem | impiaetatem P demolientia | demo licentia M demuo licentiam NL praecipue] praecipuae B precipuae N illas] illis P¹ nestorium] nestoriam G nestorium et deo N 17 duas | duos B¹ synodicas] sinodicas P CB L epistulas] epistolas P BG L qua] quo MNL P¹ *add.* et¹ | ex V duodecim] XII VP BR connexa | conexa VPG M connixa CBR 18 apostolorum] apostulorum V apostholorum C aequinumeris | aequinuminis M¹ aequinumerus N 19 exussit] exiussit B¹ exusit NL synodicam | sydonicam V sydonicam P¹ sinodicam CB L epistulam] epistolam BG L 20 orientales] erientales V ortodoxales C orthodoxales BR (*cf.* 475.3) et B² *add.* eorum *om.* G appellauit] apellauit G M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην ἐκράτυνεν, αἷς συναρίθμια καὶ ἀ(διάλ)υτα τῶν ἀνατολικῶν προέδρων τὰ γράμματα λέγομεν, ὡς ὑπ' αὐτοῦ Κυρίλλου τοῦ θείου δεχθέντα καὶ εἶναι πρὸς αὐτοῦ μαρτυρούμενα φωναῖς ἀναμφιλέκτοις ὀρθόδοξα. τούτοις ὁμοίως ταῖς ἱεροῖς Κυρίλλου τοῦ πανσόφου χαράγμασιν ὡς ἱερὰν καὶ ὁμότιμον δέχομαι καὶ τῆς αὐτῆς ὀρθοδοξίας γεννήτριαν καὶ τὴν θεάσδοτον ἐπιστολὴν καὶ θεόπνευστον τοῦ μεγάλου καὶ λαμπροῦ καὶ θεόφρονος Λέοντος τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, μᾶλλον δὲ τῆς ὑφ' ἡλίῳ πάσης φωστῆρος, ἣν θείῳ σαφῶς ἐνεργούμενος πνεύματι κατ' Εὐτυχοῦς τοῦ κακόφρονος καὶ Νεστορίου τοῦ θεοστυγοῦς καὶ παράφρονος πρὸς Φλαβιανὸν τὸν ἀοίδιμον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων πρόεδρον γέγραφεν, ἣν καὶ „στήλην ὀρθοδοξίας" καλῶ καὶ ὁρίζομαι τοῖς οὕτως αὐτὴν καλῶς ὁρισαμένοις πατράσιν ἁγίοις ἑπόμενος, ὡς πᾶσαν μὲν ὀρθοδοξίαν ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσαν, πᾶσαν δὲ κακοδοξίαν αἱρετικὴν ὀλοθρεύουσαν καὶ τῶν τῆς ἁγίας ἡμῶν καθολικῆς ἐκκλησίας θεοφρουρήτων αὐλῶν ἀπελαύνουσαν, μεθ' ἧς ἐνθέου συλλαβῆς καὶ χαράγματος καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰ δόγματα ὡς ἐκ στόματος προϊόντα Πέτρου τοῦ κορυφαίου προσίεμαι καὶ καταφιλῶ καὶ ἀσπάζομαι καὶ πάσῃ ψυχῇ περιπτύσσομαι· ταῦτα, καθὼς προεῖπον, δεχόμενος τὰ ἱερὰ καὶ θεῖα πέντε τῶν μακαρίων πατέρων συνέδρια καὶ τὰ Κυρίλλου πάντα τοῦ πανσόφου συγγράμματα καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τῆς Νεστορίου μανίας γενόμενα καὶ τὴν τῶν ἀνατολικῶν προέδρων συλλαβὴν τὴν πρὸς αὐτὸν γραφεῖσαν τὸν θειότατον Κύριλλον καὶ παρ' αὐτοῦ μαρτυρηθεῖσαν ὀρθόδοξον. ὅσα τε Λέων ὁ τῆς Ῥωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας νομεὺς ἁγιώτατος γέγραφε καὶ μάλιστα ἃ κατὰ τῆς Εὐτυχιανῆς καὶ Νεστοριανῆς βδελυρίας συνέταξε, ταῦτα μὲν ὡς Πέτρου, ἐκεῖνα δὲ ὡς Μάρκου γινώσκω ὁρίσματα, οὗ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα πάντων τῶν τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἐκκρίτων μυσταγωγῶν θρόσφα

9 cf. Symb. Chalc., ACO II 1,2 p. 129,25

MTO LFV A K

1 αὐτούς om. K ἀ(διάλ)υτα = indissolubiles | αὐτὰ MTO LFV K A τῶν] τὰ τῶν F ἀνατολικῶν] ἀποστολικῶν MTO 2 αὐτοῦ τοῦ κυρίλλου L δεχθέντα τοῦ θείου F δεχθέντα | δειχθέντα K 3 ἀναμφιλέκτοις | ἀνεμφιλέκτοις A 7 ὑφ' ἡλίῳ] ὑφηλιον O (!) πάσης om. F τοῦ] τοὺς A 8 φλαβιανὸν] φλαυιανὸν F 10 καλῶς αὐτὴν F 12 ἡμῶν om. M 13 τὰ om. L 14 κορυφαίου τῶν ἀποστόλων προσίεμαι F 15 δεχόμενος | δέχομαι A καὶ θεῖα om. MTO K 15 – 16 πέντε καὶ θεῖα τῶν K 16 πατέρων καὶ θεῖα συνέδρια MTO τὰ τοῦ κυρίλλου M 17 τὰ om. T A νεστορίου | ἀρείου K 18 θειότατον] θεότατον L 19 ἃ om. MTO βδελυρίας | βδελλυρίας O L K A 21 γινώσκω] γινώσκων F γιγνώσκω V γιγνώσκω K A ὁρίσματα | γινωρίσματα O μὴν δὲ ἀλλὰ L 22 πάντα om. M ἐκκρίτων] ἐγκρίτων O L V A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

cum eis firmauit, cum quibus et ipsas orientalium episcoporum litteras connumerabiles et indissolubiles dicimus, utpote ab ipso diuino Cyrillo susceptas et [ab eo] ⟨ad eius⟩ esse testificandas uocibus non ambigendis orthodoxas. his similiter sapientissimi Cyrilli sacris inscriptis tamquam sacram et cohonorandam suscipio eiusdemque rectae fidei propagatricem et a deo condonatam atque deo inspiratam epistulam magni atque preclari ⟨et deo instructi⟩ Leonis sanctissimae Romanae ecclesiae, immo omnium quae sub sole sunt luminarii, quam diuino manifeste permotus spiritu contra Eutycherem maledictum et deo odibilem dissipientemque Nestorium ad Flabianum laudabilem scripsit regiae urbis episcopum, quam et „firmamentum rectae fidei" appello atque definio, hos qui ita eam optime diffinierunt sanctos patres assequens, utpote [nomen] ⟨omnem⟩ quidem fidei rectitudinem nos instruentem, omnem uero prauitatem hereticam perimentem et ab a deo custoditis atriis sanctae nostrae catholicae ecclesiae exfugantem, cum qua diuina syllaba atque scriptura et cunctas eius epistulas et dogmata tamquam prolatas ex ore Petri principis apostolorum amplector et perobsculor et ueneror et ex anima tota conplector. haec, sicut predixi, sacra et diuina quinque beatissimorum patrum concilia suscipiens omniaque conscripta praesertim Cyrilli sapientissimi, quae contra Nestoris insaniam facta sunt, et epistulam orientalium episcoporum, quae ad eundem diuinum Cyrillum scripta est, quam et ipse orthodoxam esse testatus est, et quaeque Leo sanctissimae Romanae ecclesiae sanctissimus dispensator scripsit, et maxime quae contra Eutychianam et Nestorianam profanationem scripsit, haec quidem ut Petri, illa uero ut Marci definitiones agnoscens; nec non et omnia omnium catholicae nostrae ecclesiae probabilium

VPG CBR MNL

2 utpote | utpute CBR M 2 – 3 susceptas ... cyrilli *om.* B¹ 2 πρὸς αὐτοῦ = ⟨ad eius⟩] [ab eo] VPG B² MNL ab ipso CR 3 testificandas] testificantes VPG B testificatas L ambigendis] abigendis VPG B his ... cyrilli B² *add.* 4 inscriptis] scriptis L cohonorandam | cohorandam B eiusdemque] eiusdem CBR 5 a V² *add.* 6 καὶ θεόφορος = ⟨et deo instructi⟩ *om.* VPG CBR MNL sanctissimae | sanctissimi MNL ecclesiae romanae VPG immo | in uno G 7 sunt] erunt VPG CB ere N luminarii | luminaria CBRG eutycherem | euthicetem P MN euticetem C eutic&ti B¹ eutic&ti B² euticem R eurychen G euticheiem L eutic&ti et in maledictum B (*repet.*) 8 odibilem | odebilem V dissipientemque] desipientemque CB ML despicientemque R dessipientemque G flabianum | flauianum MNL 9 episcopum | episcoporum N rectae] recta P appello] apello CG atque] adque P definio] diffinio R ML eam | cum P¹ 10 diffinierunt] diffierunt V deffinierunt P finierunt CBR MNL assequens | adsequens CB *om.* R utpote] utpure CBR πάσαν = ⟨omnem⟩] [nomen] VPG CBR MNL quidem] quippe L 11 rectitudinem | rectitudine MNL uero *om.* G hereticam | haereticam P heredicam C perimentem | perhibentem VPG MNL a *om.* L 12 atriis] atreis CR atracis B² sanctae] sancta P catholicae nostrae CBR MNL catholicae | chatholicae G caprolice L ecclesiae | aecclesiae P BG N exfugantem] et fugantem R syllaba] sillaba P sillaba R MNL 13 eius *om.* G epistulas] epistolas G L et²] ad N 14 et¹ ... conplector *om.* L perobsculor] obsculor V perosculor CBR M perosculos N ueneror | ueneros N ex *om.* CBR 15 haec] hic L quinque] quinquae C qui non quae MN beatissimorum] beatorum L patrum C² *add.* concilia | concila P¹ cocilia B¹ 16 omniaque] omnia M¹ nestoris | nestoriis B N insaniam] insania B 17 epistulam] epistolam G L ad] ab VPG CB¹ N diuinum] ducinum L cyrillum diuinum G cyrillum] cyrillum P 19 romanae] tomae VP B¹ romana N ecclesiae | aecclesiae BG sanctissimus *om.* V scripsit] scribit CBR 19 – 20 et ... scripsit *om.* MNL 19 eutychianam] eutychianam P¹ euticianam CBR euthichianam G 20 quidem C¹ *add.* ut¹ *om.* B illa | ita N 20 – 21 definitiones] definitionis VPG diffinitiones M 21 nostrae catholicae CBR ecclesiae | aecclesiae V B N exclesiae G probabilium | probilium V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

διδάγματα, εἴτε ἐν λόγοις τε καὶ συγγράμμασιν εἴτε ἐν ἐπιστολαῖς τισι περιείληπται, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἅπαντα δέχομαι καὶ ἀσπάζομαι, ὅσαπερ ἡ ἁγία καθολικὴ ἡμῶν ἐκκλησία προσίεται καὶ πάντα τοὔμπαλιν ἀποστρέφομαι καὶ ἀναθεματίζω καὶ λογίζομαι βέβηλα, ὅσα καὶ ἡ αὐτὴ πανσόφως βδελύττεται καὶ τῆς οἰκείας εὐσεβείας ἠγεῖται πολέμια, οὐ μόνον βιβλίδια καὶ λογύδρια καὶ θεομάχα καὶ παρέγγραπτα δόγματα, ἀλλὰ καὶ αἱρετικὰ καὶ κακόδοξα καὶ κακοδόξων αἱρέσεων ἡγησάμενα πρόσωπα. καὶ πρὸς πληροφορίαν ὑμῶν ἀπαράλειπτον αὐτὰ διαρθροῦμαι τὰ πρόσωπα, ἅπερ ἀναθεματίζω καὶ ποιοῦμαι κατάκριτα οὐ γλώττῃ μόνον καὶ στόματι, ἀλλὰ καὶ καρδίᾳ καὶ πνεύματι, ὡς τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ὀφθέντα διὰ πάντων ἐπίβουλα.

Ἀνάθεμα τοίνυν εἰς ἀεὶ καὶ κατάθεμα ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ προσκυνητῆς τριάδος, πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, ἑστωσαν· πρῶτον μὲν Σίμων ὁ μάγος, ὁ πασῶν πρῶτος κακίστων κακίστως ἄρξας αἱρέσεων, μεθ' ὃν Κλεόβιος, Μένανδρος, Φίλητος, Ἑρμογένης, Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεύς, Δοσίθεος, Γόρθεος, Σατορνῖνος, Μασβόθεος, Ἀδριανός, Βασιλίδης, Ἰσίδωρος ὁ τούτου υἱὸς καὶ τὴν μανίαν ὑπέρτερος, Ἐβίων, Καρποκράτης, Ἐπιφανής, Πρόδικος, Κήρινθός τε καὶ Μήρινθος, Οὐαλεντῖνος, Φλωρῖνος, Βλάστος, Ἀρτέμων, Σεκοῦνδος, Κασιανός, Θεόδοτος, Ἡρακλέων, Πτολεμαῖος, Μάρκος, Κολόρβασος, Ἀδέμις ὁ Καρύστιος, Θεόδοτος ὁ Σκυτεύς, Θεόδοτος ἕτερος, Εὐφράτης ὁ Περατικός, Μονόϊμος ὁ Ἄραψ, Ἑρμογένης, Τατιανὸς ὁ Σύρος,

---

MTO LFV A K

---

1 διδάγματα] δόγματα O F συγγράμμασιν] γράμμασιν M 2 ὅσαπερ] ὅπερ M ὡς ὅπερ I. ἁγία *om.* A 3 προσίεται] προΐεται L 4 ἡ *om.* MTO K A 5 βιβλίδια] βιβλίδεια K λογύδρια] λογίδριο K παρέγγραπτα] παράγραπτα O 6 καὶ² *om.* A καὶ³ *om.* FV πρόσωπα κακοδόξων αἱρέσεων ἡγησάμενα F 7 διαρθροῦμαι] διαριθμοῦμαι LFV A 8 κατάκριτα] κατάκριμα F καὶ² *om.* O K 9 καὶ *om.* F διὰ παντὸς ἀφθέντα F πάντων] παντὸς LFV 10 Ἂ ἀνάθεμα F 12 κακίστως] κάκιστος V ὃν] ὧν L K ὃν καὶ κλεόβιος MTO κλεόβιος] κλοιόβιος LF 13 φίλητος] φιλητᾶς FV K A 14 γόρθεος] γορθαῖος M σατορνῖνος μασβόθεος *om.* V μασβόθεος] ναβοθαῖος M μασάδιος O μασβοθαῖος F 14–15 βασιλίδης σατορνῖνος μασβόθεος ἰσίδωρος V 15 ἐβίων] εὐβίων T ἐβιῶν L 16 ἐπιφανής] ἐπιφάνιος F ἐπιφάνης A πρόδικος] πιόδικος A κήρινθός] κύρινθος M μήρινθος] μήριθος M 17 φλωρῖνος] φλορῖνος K A βλάστος] βλαστὸς K 17–19 θεόδοτος ... καρύστιος *om.* L A 18 ἡρακλέων] ἡρακλαίων F κολόρβασος] κολορβάσος T FV 18–19 ἀδέμις] ἀδέμης F A 19 καρύστιος] καρούστιος F 20 περατικός] περαικός MTO μονόϊμος] μονοΐμος O μόνυμος F τατιανός] ταττιανός O σύρος θεόδοτος ... καρύστιος, συνῆρος A *add.* 19 – 478,1

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

instructorum a deo instructa didagmata, seu in uerbis et scriptis siue in epistulis quibuslibet comprehensum est et, ut concinne dicam, cuncta suscipio et amplector, quaeque sancta catholica nostra ecclesia suscipit, et cuncta e regione refuto atque anathemo et profana esse reputo, quotquot et ipsa sapienter abominatur et propriae pietatis estimat esse contraria, non solum codicellos et uerbula et deo repugnantia atque priuata dogmata, sed et hereticas atque maledicas maledicarumque sectarum ductrices personas. et ut nil desit ad uestram satisfactionem, ipsas quoque personas expremo, quas anathemo et condemnatas effacio non lingua tantum et ore, sed corde et spiritu utpote quae sanctae catholicae nostrae fidei in omnibus insidiantes ostensae sunt.

Anathema itaque in perpetuum et catathema a sancta et consubstantiali adorandaque trinitate patris et filii et spiritus sancti sint. primum quidem Simon magus, qui primus pessimis heresibus pessimus principauit, post quem Cleobius, Menander, Philetus, Hermogenis, Alexander aerarius, Dositheus, Gor⟨th⟩eus, Saturninus, Masbotheus, Adrianus, Basilidis, Hisidorus eius filius et furore superior, Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, ⟨C⟩irinthusque et Mirinthus, Ualentinus, Florinus, Blastus, Artemon, Secundus, Cassianus, Theodotus, Heraclion, Ptol⟨e⟩meus, Marcus, Colorbasus, Ademis Car⟨y⟩stiensis, Theodotus Scytheus, Theodotus alter, Eufrates [transmarinus] ⟨Perates⟩, Monoimus Araps, Ermogenes, Tatianus

VPG CBR(14) MNL

1 didagmata] dogmata G L epistulis | epistolis PG L aepistulis B 3 ecclesia] aecclesia BG N suscipit] suscepit CB²R scepit B¹ cuncta e regione | cimeteregioni L anathemo] anathimo C anathymo B 4 quotquot] quodquod CBR NL et¹ *om.* N abominatur | abhominatur R M pietatis] pietates V pietatas P estimat | aestimat CB existimant R estimo M extimat L 5 contracia] contratiae B et¹ *om.* L 6 ductrices] doctrices CBR ML dictrices N nil] nihil L 7 expremo | expraemo B exprimo R MNL anathemo] anathema P anathimo CB 8 condemnatas | condempnatus G condempnatas R NL effacio | effatio VPG efficio CBR M sed] et G utpote] utpute CBR 9 catholicae] cathoce P 10 nomina multorum hereticorum et heresum, quos anathemati subicit L *marg. et* Cod. Ambros. E. 79 inf. f. 58ᵛ catathema | cathethema G¹ cathathema G² cathatema R L adorandaque] adoranda CBR 11 trinitate | trinatate C¹ et² *om.* CB primum | primus L simon] symon V R M 12 primus | prius C¹ pessimis | pessimus L heresibus et pessimus L pessimus] pessimis B L M² *add.* κακίστων = pessimus post quem | postquam R 12–13 menander | menatder V 13 hermogenis | ermogenis V CB¹ ermogenus B¹ hermogenes M aerarius | erarius CBR aerrarius N erasius L dositheus | dosytheus P 14 γόρθιος = gor⟨th⟩eus | gorpheus VPG B MNL corpheus CR saturninus 477,14 – loquebatur 481,19 *om.* R masbotheus] marbotheus MNL adrianus | hadrianus P 15 hisidorus | hysodorus V¹ hysidorus V²P hisorus B² ebion] hebion M carpocrates] carpogrates CB 16 epiphanes] epihanes G epyphanes M ephiphanes L prodicus] podicus L κηρινθός τε = ⟨c⟩irinthusque | drinthusque VP²G dinthusque P¹ dritus CB drincrus L mirinthus | mirincus CBG myrinthus N 17 florinus | florianus L artemon | arthemon G antemon M¹ arcemon L cassianus] casianus G 17–18 theodorus] theodorus L 18 heraclion | heradion G ptol⟨e⟩meus | prolomeus VPG CB pholomeus M phtolomensus N prolomeos L colorbasus] colorbassus N 19 καρύστιος = car⟨y⟩stiensis] carustiensis VP CB carciensis G carostiensis ML theodorus² | theodothus G rheodorus L scytheus | escytheus CB (*cf.* 472,6) cythacus M scitheus L theodorus² | theodothus G rheodorus L eufrates] eufratres B eufratens L 20 ὁ περατικός = ⟨perates⟩ | [transmarinus] VPG CB MNL monoimus | monoinus V B araps | arabs L ermogenes | ermogenis V hermogenes G M ormogenes L tatianus] tacianus CB L tyrianus G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Σευῆρος, Ἀσκληπιόδοτος, Βαρδησάνης, Ἁρμόνιος ὁ τούτου υἱὸς καὶ τὴν πλάνην Ἰσάρροπος, Ἑρμόφιλος, Κέρδων, Σακέρδων, Μαρκίων ὁ Ποντικός, Ἀπελλῆς, Ἀπολλωνίδης, Πότιτος, Πρέπων, Πίθων, Συνερός, Θεόδοτος ὁ Τραπεζίτης, Μουτανός, Πρισκίλλά τε καὶ Μαξιμίλλα αἱ τούτου μανιώδεις μαθήτριαι, Νέπως, Ἐλκεσαΐος, Ὠριγένης, Ὠριγένης ἕτερος ὁ καὶ Ἀδαμάντιος, Σαβέλλιος ὁ Λίβυς, Ναυᾶτος, Παῦλος ὁ ἐκ Σαμοσάτων, Ἐπίγονος, Κλεομένης, Νόητος ὁ Σμυρναῖος, Μάνης ὁ τῆς ἀθέου μανίας ἐπώνυμος, Σαββάτιος, Ἄρειος, Μελέτιος, Ἀέτιος, Εὐνόμιος, Ἀστέριος, Εὐδόξιος, Δονάτος, Μακεδόνιος ὁ τῷ ἁγίῳ μαχησάμενος πνεύματι καὶ πνευματομάχου προσηγορίαν ἀξίαν δεξάμενος, Ἀπολινάριος ὁ Λαοδικεὺς καὶ ὁ τούτου υἱὸς Ἀπολινάριος, Μάγνος, Πολέμων, Πελάγιος, Κελέστιος, Ἰουλιανός, οἱ τῆς αὐτῆς μανίας ὑπέρμαχοι, Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας καὶ Νεστόριος, οἱ τῆς μιαρᾶς ἀνθρωπολατρείας μιαρώτατοι κήρυκες, Κῦρος τε καὶ Ἰωάννης οἱ Κίλικες, οἱ τῆς αὐτῆς ἀθεΐας ἀθεώτατοι πρόβολοι, Εὐτυχής, Διόσκορος ὁ Εὐτυχοῦς ὑπερασπιστὴς καὶ συνήγορος, Βαρσουμᾶς, Ζωαρᾶς, Τιμόθεος ὁ λεγόμενος Αἴλουρος, Πέτρος ὁ Μογγὸς καὶ Ἀκάκιος οἱ τὸ Κενωτικὸν

MTO LFV A K

---

3 σευῆρος | σιβῆρος MTO βαρδησάνης] βαρσησάνης M βαρδισάνης O F K A ἁρμόνιος] ἁμμώνιος O 5 Ἰσάρροπος] εἰσάρροπος L ἑρμόφιλος] ἑρμόφυλος K κέρδων | καρδών A σακέρδων] σακερδών M *om.* L 9 ἀπελλῆς] ἀπείλλης L ἀπολλωνίδης] ἀπολλονείδης K πότιτος] ποτητός LV ποτίτος F ποτητός K πότητος A 9 πίθων | πείθων LFV πιθών K συνερός | συνέρως O L K σύνερος F A *om.* V Θεόδοτος] Θεόδωρος F μουτανός] μοντάνος L μουντανός K πρισκίλλά τε | πρίσκιλλά τε T F 5 μαξιμίλλα] μαξίμιλλο T μανιώδεις | μανιώδης L A νέπως | νέπος T F K ἐλκεσαῖος | ἐλκαΐως T ἐλκέσιος O ἀλκεσαῖος K 5–6 ὠριγένης *om.* L 6 ὠριγίνης | ὠρηγένης L ὁ' *om.* M λίβυς | λίβης M λιβύς V ναυᾶτος] νοομάτος M νοβάτος T ναύατος O ναίατος L 7 ἐκ σαμοσάτων] ἐξαμουσατῶν A σαμοσάτων] σαμωσάτων MO σαμουσάτων L σαμοσατῶν F μοσοτῶν V ἐπί]γενος | ἐπιγένιος LFV A κλεομένης] κλεομενῆς A νόητος | νοητὸς LFV K A σμυρναῖος] σμυρνιώτης LFV A 8 σαββάτιος] σαββᾶτος O ἄβάτιος L σαββάτιος ⟨καὶ⟩ ἄρειος ? ἄρειος εὐσέβιος ὁ πάμφιλος μελέτιος A μελέτιος] μελίτιος O 9 ἄέτιος *om.* L 10 μαχησάμενος | μαχεσάμενος O καὶ *om.* V πνευματομάχου] πνευματομάχος M 11 ἀπολινάριος[1] | ἀπολλινάριος K μάγνος | μάγνως V 12 κελέστιος πελάγιος MTO κελέστιος | κελέστος L κελλέστιος K μανίας | ἀσεβείας A 12–13 μοψουεστίας | μουψουεστίας T μοψουεστίας O F ἀμουέστίας L. μουμψουεστίας V 13 ἀνθρωπολατρείας | ἀνθρωπολατρίας TO 13–14 κῦρος | κύρρος L. 14 κίλικες | κήλυκες K κήλικες A οἱ | ὡς F ἀθεώτατοι] ἀθεότατοι L πρόβολοι | κήρυκες O πρόβολοι O *marg.* εὐτυχής | εὐτύχης L 15 εὐτυχοῦς] εὐτυχέως MTO ζωαρᾶς] ζωωρᾶς L.F 16 αἴλουρος | ἔλουρος M V A αἴλουρος ... μογγὸς *om.* L πέτρος ... μογγὸς *om.* V τὸ ἑνωτικὸν μᾶλλον δὲ κενωτικὸν F τό] τῷ L. κενωτικόν] καινητικὸν O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Syrus, Severus, Asclipiodotus, Bardisanis, Armonius eius filius et errore consimilis, Hermophilus, Cerdon, Sacerdon, Marcion Ponticus, Apelles, Apollonidis, Potitus, Prepon, Pithon, Syneros, Theodotus Trapezita, Montanus Priscillaque at Maximilla huius furiosae discipulae, Nepos, Helcesseus, Origenes, alter Origenes, qui et Adamantius, Sabellius Libicus, Nouatus, Paulus Samosatenus, Epigenus, Cleomenes, Noitus Smyrnensis, Manes, qui impiae furoris cognomen, Sabbatius et Arrius, Meletius, Aetius, Eunomius, Asterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qui sancto reluctatus est spiritui et pneumato(ma)chin apellationem dignam accepit, Apollinari(u)s Laodicensis et eius filius Apollinarius, Magnus, Polemon, Pelagius, Caelestius, Iulianus, eiusdem furoris defensores, Theodorus Mompsuestenus et Nestorius, fedae anthropolatriae foedissimi praedicatores, Cyrus et Iohannes Cilices, eiusdem impietatis impii productores [frutices], Eutyches, Dioscorus, Euticetis defensor et aduocatus, Barsumas, Zooras, Timotheus, qui dicitur Elurus, Petrus Mungus (id est balbus) et Acacius, qui Cenoricum (id est

VPG CB MNL.

1 syrus] sirus P M asclipiodotus | asclipeosdotus V asclipeodemus P asclipeusdotus G asclipiodoctus CB armonius | armonios P NL armoneus CB armonnos G 2 hermophilus] ermofilus CB hermofilus G N sacerdon] sacŏdŏ L marcion | martion PG B 3 ponticus] pontipus VPG apelles | appelles M apollonidis] apolonidis CB appollonidis M apolloudis L potitus] pontitus M prepon | praepon CB prephon G pithon | tiron V pithon P python M phiton G N 4 syneros] syncrus C sinerus B sineos MNL theodotus] theodetus P theodorus L trapezita | trapizita CB ML priscillaque] priscellaque G prisçillaqui MNL 5 furiosae disciplinae discipulae G L discipulae] discipula MNL nepos] nepus CB enepos MNL helcesseus] helceseus CB helchesseus G elceseus L origenes | origenus B¹ origenes L alter | aliter N 6 libicus] lybicus P nauatus] nouatus M² 7 samosatenus] samusatenus CB samosathenus G satenus M epigenus | epygenus G MN opigenus L cleomenes] cleomentes N olcomenes L noitus] nóytus G nitus M smyrnensis] smirnensis G esmernensis CB (*cf.* 477,19) syrmiçnensis M simyr N suirnersis L manes] menes P¹ 8 cognomen sabbatius] cognomens. Abbatius L sabbatius] sabacius C sabatius B sabbactius MN meletius] melecius C maletius L aetius] accius L 9 eunomius] eonomius CB N eudoxius | eodoxius CB 10 πνευματομάχην = pneumato(ma)chin | peumatochin V pheumatochin P phleumaticochin G¹ pneumatçchin Ç² neumathochin B neumatochin MN eneumatochin L apellationem] appellationem G N 11 ἀπολινάριος = apollinari(u)s¹] apollinaris VPG NL (?) apolinaris CB appollinaris M laodicensis | laudicensis CB MNL apollinarius¹] appollinarius VP apolinaris CB apollenarius M 12 pelagius | pellagius C caelestius | celestus VP furoris] futurores V¹ furores V² defensores | defensoris P 12–13 mompsuestenus | momsuestenus VP momsuestcus C¹ monsuestenus G mopsuestenus MNL 13 fedae] phede VPG faedae B fede MNL anthropolatriae] anthropolatria VP andropolatria G antropolatriae NL foedissimi] fetissimi V¹ CB forissimi V² fodissimi N fedissimi L cyrus] cirus CB iohannes | iohannis V M 14 cilices] calices L impietatis | impietates V ML. πρόβολοι = productores | frutices] VPG CB MNL [frutices]] fructicesces V fruryces G fritices L euryches] euthyces CB euryces G euthices MN eutiches L 15 euticetis] eutycetis V euthichetis G euthicetis M eutychetis N eutichetis L aduocatus | aduocatos P barsumas] uarsuem CB uaşşumaş M uarsumas NL zooras | zoroab CB zoaras N 16 elurus] helyrus V elyrus P¹ helurus G elirus L petrus, id est balbus, mungus VPG CB MNL peerus] perrs M¹ mungus | mungos CB MNL acacius | achatius G acatius N acacuis L cenoricum | ceoricum PG caenoticum CB M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τεκτηνάμενοι Ζήνωνος, Λαμπέτιος ὁ τῆς δυσωνύμου τῶν Μαρκιανιστῶν αἱρέσεως ξάρχος, Δίδυμος καὶ Εὐάγριος οἱ τῆς Ὠριγενιανῆς τερθρείας μυστηριάρχαι παμμίαροι, Πέτρος ὁ κναφεύς, ὁ τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ προσαρμόσαι σταυρὸν θρασυνόμενος, Πέτρος ἕτερος τὰ Ἰβηρικὸν καὶ φρενοβάρβαρον μίασμα, Ἡσαΐας ὁ τοῦ παράντος Πέτρου συνόμιλος, οἱ ἄλλην ἀκέφαλον ἐν Ἀκεφάλοις καταδείξαντες αἵρεσιν· μεθ' ὧν ἁπάντων καὶ πρὸ πάντων καὶ μετὰ πάντας καὶ κατὰ πάντας καὶ ὑπὲρ πάντας ἔστω καὶ Σευῆρος ἀνάθεμα, ὁ τούτων μαθητὴς ἐκμανέστατος καὶ πάντων χρηματίσας Ἀκεφάλων τῶν νέων καὶ παλαιῶν ὠμότατος τύραννος καὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας ἐχθρὸς δυσμενέστατος καὶ τῆς Ἀντιοχέων ἀγιωτάτης ἐκκλησίας μοιχὸς ἀναιδώτατος καὶ φθορεὺς βδελυρώτατος, Θεοδόσιός τε ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὁ Τραπεζούντιος Ἄνθιμος, Ἰάκωβος ὁ Σύρος, Ἰουλιανὸς ὁ Ἁλικαρνασεύς, Φιλικήσιμος, Γαϊανὸς ὁ Ἀλεξανδρεύς, ἀφ' ὧν ἡ τῶν Γαϊανιτῶν ἦγουν Ἰουλιανιστῶν ἐπιγέγονεν αἵρεσις, Δωρόθεος ὁ τῆς αὐτῆς ἀθέως ὑπερμαχήσας αἱρέσεως, Παῦλος ὁ μελανός, οὐ μόναν δὲ λεγόμενος ἀλλὰ καὶ γεγονὼς κατὰ ἀλήθειαν, Ἰωάννης ὁ γραμματικός, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Φιλόπονος, μᾶλλον δὲ ματαιόπονος, Κύνων τε καὶ Εὐγένιος, οἱ τρεῖς τῆς τριθείας τρισκατάρατοι πρόμαχοι, Θεμίστιος ὁ τῆς ἀγνοίας πατὴρ καὶ γεννήτωρ καὶ σπορεὺς ἀθεσμότατος, ὃς ἀγνοεῖν τὸν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν τὴν ἡμέραν ἐφλεγέφει τῆς κρίσεως, ἀγνοῶν ἅπερ αὐτὸς ὁ θεήλατος ἔφασκε καὶ μὴ εἰδὼς ἅπερ ἀμφιγνοῶν ἀνεφθέγγετο. εἰ γὰρ μὴ ἠγνόει τῶν οἰκείων λόγων τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν τὴν ἀλέθριον ἄγνοιαν

ΜΤΟ LFV A K

---

1 ζήνωνος] ζήνονος L δυσωνύμου] δυσουδμου L A μαρκιανιστῶν] μαρκιονιστῶν T 2 ὠριγενιανῆς] ὠριγενιακῆς F τερθρείας] τερθρίας MT LFV K A 3 δ' καὶ τῷ LFV A 3–4 θρασυνόμενος] θρασυνόμενον L 4 ἰβηρικὸν] ἰβερικὸν LV A 6 καὶ πρὸ πάντων *om.* L πάντων τε καὶ O ἔστω] ἔσται O 7 σευῆρος] σεβῆρος M στῶικος T ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα ὁ LFV A τούτων] τούτου K χρηματίσας] χρηματήσας L A 8 καὶ τῶν παλαιῶν MTO 9 ἁγιωτάτης *om.* A μοιχὸς] μυχὸς L A 10 βδελυρώτατος] βδελλυρώτατος MO L. ἀλεξανδρεύς καὶ ὁ F τραπεζούντιος] τραπεζούντιος M 11 ἁλικαρνασεύς] ἁλικαρνασσεύς K φιλικήσιμος] φελικίσιμος MO φελικήσιμος T 12 γαϊανιτῶν] γαϊανιστῶν L ἦγουν] καὶ τῶν M 13 δὲ *om.* FV 14 γεγονὼς] γενόμενος MTO A κατὰ] κατ' K A 15 μᾶλλον δὲ ματαιόπονος *om.* L εὐγένιος] οὐγένειος K τριθείας] τρισθείας T 16 θεμίστιος] θεμόστιος FV A 17 ἀθεσμότατος] ἀθεσμώτατος MT τὸν' *om.* O F ἡμῶν θεὸν LFV K A ἐφλεγέφει τῆς] νεφέλην ἀφάστης T ἐφλεγέφει] ἐφλεγάφει L A ἐφλυνάφα K 18 θεήλατος] θεῖλατος T L. A ἀμφιγνοῶν] ἀμφαγνοῶν F 19 γὰρ μὴ *om.* LFV K ἠγνόει] ἠγνόη K ἀλέθριον] ἀλεθρίαν LFV ἄγνοιαν] ἀγνοίαν V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nouitatem) Zinonis maccinati sunt, Lampedius, auctor nec nominandae Marcianistarum hereseos, Didimus et Euagrius, Origenianae uanitatis primi secretales foedissimi, Petrus fullo, qui ad hymnum Trisagii crucem ausus est coaptare, Petrus alter Hiberi[cu]cum et barbarae mentis contagium, Esaias, huius Petri collega, qui aliam acephal(a)m inter Acephalos heresem propagauerunt, cum quibus omnibus et pre omnibus et post omnes et secundum omnes et super omnes sit et Seuerus anathema, horum seuissimus discipulus, qui pre omnibus Acephalis tam nouis quam ueteribus demonstratus est crudelissimus tyrannus et sanctae catholicae ecclesiae inmanissimus inimicus sanctissimaeque Antiochenae ecclesiae adulter iniquissimus et corruptor exsecrabilis, Theodosius quoque Alexandrinus, Anthemus Trapezuntenus, Iacobus Syrus, Iulianus Alicarnasseus, Felicissimus, Gaianus Alexandrinus, a quibus Gaianitarum siue Iulianistarum superinuenta est heresis, Dorotheus, eiusdem impiae hereseos propugnator, Paulus fuscus, non solum appellatione sed secundum ueritatem effectus, Iohannes grammaticus, cognomento Philoponus (id est studiosus) immo MATEUPUNUS (id est irritus laborator), Conon quoque et Eugenius, hi tres tritheias (id est triplicis deitatis) ter maledicti propugnatores, Themestius, qui fuit ignorantiae pater et genitor atque seminator ne(fas)tissimus, qui Christum uerum deum nostrum diem iudicii nescisse delirabat, nesciens quae ipse a deo proiectus assereret et non recognoscens quae ignorando loquebatur. nisi enim ignorasset uerborum suorum uirtutem,

VPG CBR(19) MNL

1 nouitatem] nouitate VPG zinonis] zenonis CB MNL maccinati] macinati V machinati CBG M lampedius] lampidius P M² lampredius L auctor] actor VP autor L. nominandae] nominando G 1–2 marcianistarum] martianistarum B marcionistarum M 2 hereseos] hereseus C hereseis B didimus] didmus C¹ euagrius] euacrius CB origenianae] oriaenianae VG orieniane P origenitane L uanitatis] uenitatis V secretales] secretalis CB M¹ secraetales N 3 foedissimi] fedissimi CB fnesdissimi G¹ qui ad] quia V hymnum] ymnum M trisagii] trisat N ausus] aduersus L coaprare] quoaprare P 4 Ἱβηρικοῦ = hiberi[cu]cum VPG MNL iheriecucum CB mentis] menus B collega] colega CB 5 ἀκεφάλου = acephal(a)m] (ἀκεφάλων =) acephalorum VG MN acefalorum CB accephalorum L inter] iter C¹ acephalos] acefalus C acefalos B 6 pre] prae CB pro L pre omnibus] preombus P¹ et super omnes om. V anathema] anarhima CB 7 seuissimus] semississimus G saeuissimus M pre] pro P prae CG N acephalis] acefalis CB accephalis L tam nouis] tanobis CB tam nobis PG MNL ueteribus] ueterumtibus VPG MNL 8 catholicae om. G captolice L inmanissimus] immanissimus CB ML. 9 sanctissimaeque] sanctissimae M² antiochenae] antyochenae G antiocenae M¹L. anrhiocenae M² antiogene N 9–10 exsecrabilis] execrabilis VPG MNL 10 theodosius] theosius V theodoxius L anthemus] antemus VG M anarhemus L trapezuntenus] trapezetenus V² trapezontichenus CB 11 alicarnasseus] alicarnascus CBG¹ felicissimus] filicissimus N gaianus] gianus V² 12 gaianitarum] iaginitarum N gaiantcarum L. siue] sium B eiusdem] eius N 13 hereseos] hereseus CB propugnator] propugnatur P appellatione] appellationes V apellatione CG appellationem MNL 14 effectus] effatus est M¹ effacrus M²NL iohannes grammaticus] iohannis gramaticus CB philoponus] phyloponus VP filoponus CB philipponus L. 15 immo om. L MATEUPUNUS] mateopunus VP matheupunus CB matheopunus G mereupimus L laborator] laboratur B eugenius] eugenius CB hi tres] hyres V hyrres PG ritheias] triteias CB M tricheas G trichcias N 16 triplicis deitatis] triplices deitates CB themestius] thenestius G 17 ne(fas)tissimus (*cf.* 467,3)] nephytissimus VP nephitissimus G nephuissimus CB MNL 18 delirabat] delerabat CB nesciens] nesciesis G quae] qui N ipse] ipsae B assereret] asseret V asserere G adsereret CB 19 recognoscens] recognuscens V loquebatur] loquaebatur C nisi *inc.* R (477,24)

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

τέτοκε καὶ τοῦ τῆς ἀγνοίας ὄγους θερμῶς ὑπερήσπιζεν, ἀγνοεῖν τὸν Χριστόν, οὐ καθὸ θεὸς ὑπῆρχεν ἄϋδιος, ἀλλὰ καθὸ γέγονε κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος, τὴν ἡμέραν τῆς συντελείας καὶ κρίσεως ἐξ ἀφρόνων φρενῶν ἐρευγόμενος καὶ ψιλὸν αὐτὸν ἐργαζόμενος ἄνθρωπον καὶ ταῦτα τερατείαν ἐπιφημίζων ἑαυτῷ τὴν ἀκέφαλον, καὶ φύσιν μίαν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ φανταζόμενος σύνθετον, ἔστω δὲ σὺν αὐτῷ καὶ Πέτρος ὁ Σύρος ἀνάθεμα καὶ Σέργιος ὁ Ἀρμένιος, οἱ τῆς μικρᾶς τριθείας ἡγούμενοι, καὶ μηδὲ οὕτω πρὸς ἑαυτοὺς συμφωνήσαντες μηδὲ τὰ αὐτὰ παραπλησίως ἀλλήλοις δοξάσαντες, Δαμιανὸς ὁ τούτων μὲν ὑπερβαλλόντως ἀντίπαλος, νέος δὲ φανεὶς ἐν ἡμετέροις χρόνοις Σαβέλλιος, μεθ' ὧν καὶ οἱ αὐτῶν τῆς ἀσεβείας διάδοχοι ἀνάθεμα ἔστωσαν καὶ κατάθεμα Ἀθανάσιός τε ὁ Σύρος καὶ ὁ ἀπαζυγάριος Ἀναστάσιος καὶ οἱ τὴν τούτων ἀσύμβατον σύμβασιν ἀσυμβάτως τε καὶ ἀμαθῶς προσιέμενοι καὶ ἀλογίστων δίκην κτηνῶν ὑπ' αὐτῶν βουκολούμενοι καὶ ἀλλήλοις μὲν [φησι] ⟨ὡσεὶ⟩ φιλικῶς συμφυρόμενοι, ὑπ' ἀλλήλων δὲ τοῖς ἀναθεματισμοῖς ἐχθρωδῶς τιτρωσκόμενοι. ἐνδυέσθωσαν δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ περιβαλλέσθωσαν τὸ ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα καὶ Βενιαμὶν ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ Ἰωάννης καὶ Σέργιος καὶ Θωμᾶς καὶ Σεβῆρος οἱ Σύροι, οἵ ἔτι ζῶντες ζωὴν τὴν ἐπάρατον καὶ πολεμοῦντες ἐκμανῶς τὴν εὐσέβειαν· κοινωνείτω δὲ αὐτοῖς τῆς τῶν παρόντων ἀναθεματισμῶν κατακρίσεως καὶ Μηνᾶς ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὁ τῆς τῶν Γαϊανιτῶν προμαχῶν καὶ προασπίζων αἱρέσεως καὶ πολεμῶν ἐμφανῶς τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα καὶ πάντες σὺν αὐτοῖς οἱ τούτων κοινωνοὶ καὶ ὁμόφυλοι καὶ τὴν ἀσέβειαν σύστοιχοι.

14–484,13 cf. Doctrina patrum, 35, p. 272,1 – 272,15

MTO LFV A K

1 τοῦ] τοὺς K 2 κατὰ] κατ' K A 3 συντελείας καὶ om. LFV καὶ² om. L ψιλὸν αὐτὸν ἐργαζόμενος om. L 4 καὶ διὰ ταῦτο F τερατείαν] ἐκτερατείαν MT ἐπιφημίζων] ἐπιψηφίζων F καὶ³ om. L 6 ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα καὶ LFV A μικρᾶς] πικρᾶς F μηδὲ οὕτω] μηδ' ὅπως L. μὴ δ' οὕτως FV A 7 ἑαυτοὺς] αὐτοὺς L. ἀλλήλοις] ἀλλήλως L 8 τούτων] τούτοις L ὑπερβαλλόντως] ὑπερβάλλοντες L ὑπερβαλόντως V φανεὶς] φανῆς L A 9 ἔστωσαν δὲ καὶ O 10 ὑποζυγάριος] ἀπὸ ζυγάρας M 11 τε om. F κτηνῶν] κτενῶν L A 12 βουκολούμενοι] βουκολόμενοι LV K [φησι] MTO K quasi = ⟨ὡσεί⟩ φιλικῶς [φησι] LFV A συμφυρόμενοι] συμφερόμενοι T συμφυρώμενοι L 13 ἐχθρωδῶς] ἐχθροδῶς L A ἐχροδῶς K 14 περιβαλλέσθωσαν] περιβαλέσθωσαν MT LV κατάθεμα καὶ om. MTO βενιαμὶν] βενιαμὶν L 15 σέργιος] σέργειος L καὶ³ om. F σεβῆρος] σευῆρος V A οἱ³ om. F 16 ἐκμανῶς] ἐμμανῶς MT K κοινωνείτω] κοινωνήτω L 17 ἀναθεματισμῶν καὶ κατακρίσεως K ὁ² om. F] οἱ A τῶν om. O L γαϊανιτῶν] γαϊανείτων L προμαχῶν] προμάχων T L A 18 προασπίζων] προανιατῶν A 19 τούτων] τούτου MT K σύστοιχοι] σύστοιχοι M σχετικοὶ L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

non utique laetiferam ignorantiam peperisset et ignorantiae foeditatem feruenter defenderet, ignorare Christum, non secundum id quod deus erat sempiternus, sed secundum quod ueraciter homo factus est diem consummationis atque iudicii ex insipientia mentis eructuans et purum eum efficiens hominem et haec monstruos⟨it⟩a⟨te⟩m se diffamans acephal⟨a⟩m, et naturam unam eiusdem Christi saluatoris nostri compositam uaticinans,

sit autem cum eo et Petrus Syrus anathema et Sergius Armenius, trithaeiae minoris ductores, et nec sic ad inuicem consonantes neque eadem similiter cum alterutro [glorificantes] ⟨opinati⟩; Damianus horum quidem excellentior aduersarius, nouus autem demonstratus est temporibus nostris Sabellius, cum quibus et eorum impietatis successores anathema sint et catathema Athanasius quoque Syrus et apozigarius Anastasius et qui eorum inconuenientem conuenientiam inconuenienter et indocte suscipiunt et irrationabili⟨a⟩ tamquam iumenta ab eis seducuntur et cum inuicem quidem quasi amicabiliter commiscuntur, ab inuicem uero ex inimica anathematibus sauciantur. induantur autem cum eis et amiciantur anathema et catathema et Beniamin Alexandrinus et Iohannes et Sergius Thomasque et Seuerus, Syri, qui adhuc uiuunt uitam exsecrabilem et crudeliter pietatem expugnant; participetur itaque cum eis his anathematibus ⟨condemnationis⟩ et Menas Alexandrinus, Gaianitorum propugnator atque defensor hereseos et in aperto expugnans ueritatis predicationem et omnes cum eis huius consortes atque contribuli et impietate consentanei.

VPG CBR MNL

1 laetiferam | letiferam CB¹RG NL laetiferam M foeditatem | fediratem CBR L 3 ueraciter deus homo L est om. CBR consummationis | consumationis ML atque | et L iudicii om. G iudicium N insipientia | minsipientia C¹ 4 purum | puerum CBR τερετιζον = monstruos⟨it⟩a⟨te⟩m | monstruosam VP² monstru.sam P¹ ras. CBRG monstrosam M¹ monstrosam M² monstrosa L se | sed VP diffamans | difamans CB L 5 acephal⟨a⟩m | acephalum V MNL caephalum P¹ acaephalum P² acefulum CBR unam | hunam P saluatoris | saluatori N compositam | compositam CB uaticinans | uaticinatus L 6 anathema | anatemo P anathima CB sergius | serius L trithaeiae | tritheiae V B² trichee R trithaciae MN trithracie L 7 ductores | doctores P² MNL doctoris CBR sic | sit V N consonantes | consolantes L¹ 7 – 8 δοξάσαντες = ⟨opinati⟩ | [glorificantes] VPG CBR MNL 8 damianus | damanus V¹ demianus L quidem horum L excellentior? (ὑπερβαλλόντως = excellenter) nouus | nobis VPG N nobus L 9 demonstratus | demostratus C¹ impietatis | impietates V¹ impiaetatis PG 10 anathema | anathima C sint | sit B catathema | cattahema V cathathema CBG MNL cathatema R athanasius | athastasius VP CR ML atastasius B athasiasius N apozigarius | aporigarius G aporigarius L 11 conuenientiam inconuenienter om. N et² om. G 12 ἀλογίστως ... ⟨ἀνημέν = irrationabili⟨a⟩ ... iumenta irrationabili⟨a⟩ | irrationabiliter VG CBR NL. inracionabiliter P irrationabiliter M iumenta | iuramenta M seducuntur | seduduntur N seducuntur conuenientiam inconuenienter et NL 13 commiscuntur | commiscuntur C commiscentur R ab om. C | in BR ex inimica | ex inimicis CB et inimicis R anathematibus | anathimatibus CB sauciantur | sautiantur G 14 amiciantur | subiciantur CBR anathema | anathima CB catathema | cattahema V² cattrathema V¹ carathaema B catharema R cathathema G MNL beniamin | ueniam in VPG 15 iohannes | iohannis CBR iohanne N adhuc uiuunt | adhuc uiuni C² exsecrabilem | excerabilem RG MNL 16 pietatem | pietatem B pietate N anathematibus | anarhatibus V anathimatibus CB 17 κοινωνίας = ⟨condemnationis⟩ om. VPG CBR MNL 27 – 483,2 et ... anathematibus B¹ marg. 17 gaianitorum | gainitorum G atque | adque P 18 hereseos | hereseus CBR consortes | consorcienres CR consortientes B¹ 19 impietate | impiaetate P impietatem N impietati L consentanei | consenranii CR

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Βαλλέσθωσαν δὲ τοῖς ἴσοις αὐτοῖς ἀναθέμασι καὶ πᾶσαι αἱ αἱρέσεις αἱ μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν ἀκμάσασαι καὶ Χριστοῦ τὴν ἐκκλησίαν πολεμεῖν θρασυνόμεναι, ταυτέστιν ἡ Νικολαϊτῶν, ἡ Εὐτυχιτῶν, ἡ Καϊνῶν, ἡ Ἀδαμιανῶν, ἡ Βαρβηλιωτῶν, ἡ Βαρβαριανῶν, ἡ Ναασσηνῶν, ἡ Στρατιωτικῶν, ἡ 1 ⟨Ὀ⟩φιονιτῶν, ἡ Σιθιανῶν, ἡ Σοφιανῶν, ἡ Ὀφιτῶν, ἡ Καϊνῶν, ἡ Ἀντιτακτικῶν, ἡ Περατικῶν, ἡ Ὑδροπαραστατῶν, ἡ Ἐγκρατητῶν, ἡ Μαρκιανιστῶν, ἡ Φρυγῶν, ἡ Πεπουζιανῶν, ἡ Ἀρτοτυριτῶν, ἡ Τασκοδρούγων, ἡ Τεσσαρεσκαιδεκατητῶν, ἡ Ναζωραίων, ἡ Μελχισεδεκιτῶν, ἡ Ἀντιδικομαριανιτῶν, ἡ Ὑαθυριανῶν, ἡ Κυρτιανῶν, ἡ 10 Δουλιανῶν, ἡ Ἀνθρωπομορφιτῶν, ἡ Ἱερακιτῶν, ἡ Μεσαλιανῶν, ἡ Εὐτυχιτῶν, ἡ Ἀκεφάλων, ἡ Οὐερσουνουφιτῶν, ἡ Ἡσαιανῶν, ἡ Ἀγνοητῶν, ἡ Ἰακωβιτῶν, ἡ Τριθεϊτῶν καὶ ἥτις ἑτέρα παρὰ ταύτας καθέστηκε δυσσεβὴς καὶ θεήλατος αἵρεσις.

Ἅπαντας τοίνυν τοὺς προαναφερομένους αἱρεσιάρχας καὶ τὰς μετὰ τούτους ὀνομασθείσας δυσσεβεστάτας αἱρέσεις καὶ σχίσματα ἀναθεματίζω καὶ καταθεματίζω ψυχῇ καὶ 15

MTO LFV A K

---

1 βαλλέσθωσαν | βαλέσθωσαν MT ἀναθέμασι καὶ φοβεροῖς καταθέμασι καὶ LFV αἱ¹ om. O τὴν τοῦ χριστοῦ FV χριστοῦ om. F 2 τὴν ἐκκλησίαν | τῇ ἐκκλησίᾳ M τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν F 3 εὐτυχιτῶν | αὐχιτῶν M εὐτιχιτῶν T εὐτυχητῶν O εὐτυχειτῶν L καϊνῶν ἡ σιθιανῶν ἡ F ἀδαμιανῶν | ἀδαμαιανῶν L 3–4 βαρβηλιωτῶν | μαρβιλιωτῶν TO βαρβιλιστῶν L βαρβυλλιωτῶν K 4 βαρβαριανῶν | βαρβοριτῶν O βαρβοριάνων L βοβοριανῶν V ναασσηνῶν | ἀσσηνῶν M A νασσηνῶν T K νασινῶν O ἀνασιανῶν L νασιανῶν F νασσιανῶν V 5 ophionitarum = ⟨ὀ⟩φιονιτῶν | φιονιτῶν M ἠφιονιτῶν T K ⟨φ⟩ιωνιτῶν O ιφιονιτῶν L φιωνιτῶν F ἡ φιονιτῶν V σιθιανῶν | πιθιανῶν MT πιθιωνῶν O σοφιανῶν | σοφιάνων L καϊνῶν | καιανῶν LV A ἡ καϊνῶν om. F 6 ἀντιτακτικῶν | ἀντιταττῶν M ἀντιτακτητῶν T K ἀντιτακτιτῶν O ἀντιτακτίκων L ἀντακτικῶν V ὑδροπαραστατῶν | ὑδροπαραστάτων L. ἐγκρατητῶν | ἐγκρατιτῶν LFV 7 πεπουζιανῶν | πεπουζιάνων L. πεπουζιῶν F ἀρτοτυριτῶν | ἀρτακηριτῶν O 8 τασκοδρούγων | τασκοδούγρων T τασκοδρυγῶν LFV τασγοδρουγῶν K τεσσαρεσκαιδεκατητῶν | τεσσαρεσκαιδεκατητῶν T A τεσσαρεσκαιδεκατικῶν L τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν F K ναζωραίων | ναζυραίων O ναζαρέων L. ναζοραίων V ναζορέων A 8–9 μελχισεδεκιτῶν | μελχισεκιτῶν O 9 ἀντιδικομαριανιτῶν | ἀντιδικομαριανιστῶν A ψαθυριανῶν | τασθηριανῶν T ταθυριανῶν V κυρτιανῶν | καρτιανῶν M μαρτιανῶν T κυρτιάνων LV K A κιρτιῶν F 10 δουλιανῶν | δουλιάνου F ἀνθρωπομορφιτῶν | ἀνθρωπαμορφητῶν T L K A ἱερακιτῶν | ἱερακίτων L ἱρακιτῶν K μεσαλιανῶν | μεσαλλιανῶν T μεσιλιανῶν V A 11 εὐτυχιτῶν | εὐτυχητῶν O εὐχητῶν L εὐχιτῶν FV A οὐερσουνουφιτῶν | οὐερσουμουφιτῶν O οὐερσουναφήτων L. ἡσαιανῶν | ἰσαιανῶν K 12 ἀγνοητῶν | ἀγνοϊτῶν MT V ἀγνοήτων L ἡ ἰακωβιτῶν ἡ τριθεϊτῶν om. L A τριθεϊτῶν ἡ μανιχαίων καὶ V ἥτις | εἴ τις F² A παρὰ ταύτας | παρ' αὐτὰς MTO K 14 μετὰ τούτους | μετ' αὐτοὺς F 15 σχίσματα | σχήματα TO L A σχήσματα K καὶ καταθεματίζω om. L A καὶ² om. K ἀεὶ δὲ αἱρέσεις ῥοὴ V marg.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Summitantur autem aequalibus eis anathematibus et omnes hereses quaeque post Christi ⟨aduentum⟩ adoleuerunt et Christi ecclesiam ause sunt expugnare, id est Nicolaitarum, Eutychitarum, Cainorum, Adamianorum, Barbillitarum, Borborianorum, Naassinorum, Stratioticorum, Ophionitorum, Sitheanorum, Sophianorum, Ophitarum, Cainorum, Antitacticorum, Peraticorum, Hydroparastatorum, Encr⟨at⟩eterorum, Marcianistarum, Phrigarum, Pepuzianorum, Artitoritorum, ⟨T⟩ascodrugorum, Tessariscedecaptorum, Nazoreorum, Melchisedecitarum, Antidicomarianitarum, ⟨Ps⟩athirianorum, Cyrtianorum, Dulianorum, Anthropomorphitarum, H⟨i⟩eracitarum, Messalianorum, Eutychitorum, Acephalorum, Uersunophitarum, Esaianorum, Agnoetarum, Iacobitarum, Tritheitarum et quaeque alia preter istas exstiterit impia et a deo proiecta heresis.

Uniuersos igitur superius nominatos heresum principes et quae post eos [anathematae] ⟨nuncupatae⟩ sunt impiissimae hereses et scismata anathemo et catathematizo anima,

---

VPG CBR MNL

---

1 summitantur] submittantur CB²R MNL. eis *om.* L anathematibus] anathimatibus C quaeque] que N christi] christum CBR M 2 παρουσίαν = ⟨aduentum⟩ *om.* VPG CBR MNL adoleuerunt] adoleberunt VP ause sunt] auserunt VP N ausi sunt CB expugnare] expungnare C 2–3 nicolaitarum] incolatarum R nicolatarum G¹ 3 eutychitarum] cvthychitarum G euticetarum CBR heuticizarum M *om.* L barbillitarum] barbilitarum CBR barbiliarum M barbilletarum L 4 borborianorum] borbonianorum CBR (r-n) naassinorum] nacassinorum P naassianorum B stratioticorum] straciaticorum V stratiaticorum P N estraloticorum CBR (*cf.* 479,7) ophionitorum] ofionitorum CR ofinitorum B 4–5 ephianiorum epytarum ephionitorum sitheanorum G 5 sitheanorum] sithaeanorum P sytheanorum G sophianorum] sofianorum CB *om.* G ophitarum] ofitarum CB¹R olatarum B[L] cainorum] camorum G *om.* L (*cf.* 485,3) 6 antitacticorum] antitacitorum CBR peraticorum] peracticorum VP² peraticorum CB perracicorum R hydroparastatorum] hydroparastitorum CBR hidroparastatorum MN ἐγκρητητῶν = encr⟨at⟩eterorum] encretorum VP CBR MN enctectorum L 7 marcianistarum] martianistarum VPG C phrigarum] frigarum CBR pepuzianorum] pepudianorum CBR MNL artitoritorum] (artotoritorum?) articoritorum VP astitoritorum B articorporum G 8 τασκοδρούγγων = ⟨t⟩ascodrugorum] arcodrugorum V ascodrugorum PG abcodricorum CBR ascodrigorum MNL tessariscedecaptorum] tessacriscedecaptorum V tessauriscedecaptorum G tessarissedecaptarum B MN thessariscedecaptarum R L 8–9 melchisedecitarum] melchisedicitarum P melchisedeuitarum CBR melchisedechitarum MNL melchisedeciturum antid antidicomarianitarum V 9 antidicomarianitarum] antidicomaniaritarum P antidicomaniatorum B antidicerumarianitarum G antidicorummarianitarum M ψαθυριανῶν = ⟨ps⟩athirianorum] spathirianorum VP¹ *marg.* B spathyrianiorum CB spartirianorum G spathidianorum MNL cyrtianorum] circianorum CB carcianorum R cirtianorum M cyrcianorum L 10 dulianorum] dulcianorum B anthropomorphitarum] anthropomorphytarum P anthropomorphetarum G anthropomorfitarum CR anthropomorfilitarum B anthromorphitarum M antromorphitarum L ἡρακιτῶν = h⟨i⟩eracitarum] heracytarum V haeracytarum PG haerachirarum CB heracitarum G ML haeraditarum N 10–11 messalianorum] masselianorum G mesalianorum L 11 eutychitorum] eutychiorum VP euticitarum CBR euthichiorum G L eurichitorum M eutichitarum N acephalorum] acefalorum CBR uersunophitarum] uersunophytarum VPG uersunofitarum CBR 11–12 esaianorum] esayanorum G 12 agnoetarum] agnerarum R tricheitarum] tricheitarum G N tritreitarum M 12–13 preter istas] prauitas CBR 13 exstiterit] extiterit CBR MNL heresis] hereses CBR 14–15 ἀναθεματίζω = ⟨nuncupatae⟩] [anathematae] (= ἀναθεματίζω) VPG R MNL anathimatae CB 15 scismata] schismata CB scismatha G N anathemo] anathimo CB catarhemarizo] catathaematizo C catharhemarizo RG NL.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καρδίᾳ καὶ στόματι, ἐννοίᾳ τε καὶ λόγοις καὶ ῥήμασι, καὶ πάντα ἕτερον αἱρεσιάρχην ἀλέθριον καὶ πᾶσαν ἑτέραν παμβέβηλον αἵρεσιν καὶ πᾶν ἕτερον σχίσμα θεήλατον, ὅσουσπερ ἡ ἁγία καθολικὴ ἡμῶν ἐκκλησία ἀναθεματίζει. ἀναθεματίζω δὲ καὶ καταθεματίζω καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς ἀμόφρονας τοὺς τὰς αὐτὰς αὐτοῖς ἀσεβείας ζηλώσαντας καὶ ἀμετανοήτους ἐν αὐταῖς τελευτήσαντας καὶ τοὺς ἔτι καὶ νῦν ἐν αὐταῖς διαμένοντας καὶ πολεμοῦντας τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τὸ κήρυγμα, καὶ πίστιν ἡμῶν τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον βάλλοντας. καὶ ἀναθεματίζω πάλιν παραπλησίως καὶ πάντα αὐτῶν τὰ θεομάχα συγγράμματα, ἃ κατὰ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν καθολικῆς ἐκκλησίας συνέταξαν καὶ κατὰ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν καὶ ἀμωμήτου συνεγράψαντο πίστεως. ἀναθεματίζω τε οὖν αὐταῖς ταῖς βεβήλοις αἱρέσεσι καὶ πᾶσαν ἑτέραν θεοστυγῆ καὶ κακόδοξον αἵρεσιν, ἣν ἡ ἁγία καθολικὴ ἡμῶν ἐκκλησία ἀναθεματίζειν καὶ κατακρίνειν συνήθισται καὶ τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν καὶ γεννήτορας καὶ τὰ αὐτῶν μυσαρὰ καὶ παμμίαρα λογύδρια τε καὶ βιβλίδια, μόνα τιμῶν καὶ κρατῶν καὶ φρονῶν καὶ σεβόμενος τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τὰ δόγματα, ἅπερ μερικῶς ὑμῖν καὶ διὰ βραχέων ἐκτέθειμαι διὰ τὸ τῶν συνοδικῶν γραμμάτων, ὡς εἶπον, ἐπίτομον, μεθ' ὧν καὶ ἀπαίρειν τῶν ἐντεῦθεν προσεύχομαι, ὅτε θεὸς τοῦτο γενέσθαι προστάξειεν.

Ὅθεν καὶ τὴν ὑμῶν ἀξιῶ πατρικὴν ἁγιότητα ταῦτα πρὸς τῆς ἐμῆς ταπεινότητος θεσμῷ συνοδικῷ δεχομένην τὰ γράμματα πατρῴοις θωρῆσαι τοῖς ὄμμασι καὶ ἀδελφικοῖς καταναῆσαι τοῖς βλέμμασι, καὶ εἴ τι δι' ἄγνοιαν ἔπταισται ἢ διὰ λήθην ἐλλέλειπται ἢ διὰ σπουδὴν παρεώραται ἢ διὰ συντομίαν κεκώφωται καὶ οὐδαμῶς ἐμνημόνευται ἢ διὰ

15 – 16 cf. Phil. 1,22 – 23

MTO LFV A K

2 σχίσμα] σχῆμα O L A 2 – 3 θεήλατον καὶ ὅσουσπερ F 3 καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἡμῶν L *marg.* V *marg.* ἡμῶν καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία F ἀναθεματίζω] ἀναθεμάτισιν F 4 τὰς αὐτὰς] ταύτας V αὐτὰς αὐταῖς] αὐτῶν L 6 τὴν *om.* F 7 βάλλοντας] διαβάλλοντας A 8 θεομάχα] θεόμαχα L K A καθολικῆς ἡμῶν LV A 9 συνεγράψαντο] συνετράψαντο Γ τε] δὲ O *om.* F 10 αὐταῖς] ταύτας FV 11 ἁγία καὶ καθολικὴ O καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἡμῶν LFV A συνήθισται] συνείθισται: MΓ FV συνήθεισται L συνίσθισται A 12 λογύδρια] λογίδρια L K τε ὁμοῦ καὶ F (*cf.* 488,9) 13 κρατῶν καὶ τιμῶν V καὶ ἀποστολικῆς *om.* L A 14 δόγματα τὰ ἅπερ L A ἐκτέθειμαι] ἐκτίθεμαι M ἐκτέθεμαι Γ L K A ἐκτίθεικα F 15 ἀπαίρειν] ἀπέρειν L ἀπερεῖν A 16 γενέσθαι προσεύχομαι ὅτε ὁ θεὸς τοῦτο προστάξειεν K 17 ὑμῶν] ὑμενέραν MTO ἀξιῶ] ἀξιῶν L θεσμῷ] θεσυῶς L 19 ἐλλέλειπται] ἔλλειπται O ἐλλέληται L ἐλλέληπται A ἐκλέλειπται K 20 παρεώραται] παραιώραται L κεκώφωται] κεκόφωται V

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

corde et ore, mente quoque et uerbis atque sermonibus et omnem alium heresis auctorem [perieurum] ⟨perniciosum⟩ et omnem aliam profanissimam heresem et omne aliud scisma a deo deiectum, quotquot sancta nostra catholica ecclesia anathemat. anathemo autem et catathematizo etiam omnes eorum consentaneos, qui easdem cum eis impietates emulantes et sine paenitudine in eis sunt mortui et quiqui usque nunc in eisdem perseuerant et expugnant catholicae nostrae ecclesiae praedicationem, et fidem nostram rectam et inmaculatam deiciunt. et anathemo iterum similiter omnia eorum deo repugnantia scripta, quae contra nostram sanctissimam catholicam ecclesiam composuerunt et aduersus fidem nostram rectam atque inmaculatam conscripserunt. anathemo autem cum eisdem profanis heresibus et omnem aliam deo odibilem et maledicam heresem, quam sancta nostra catholica ecclesia anathemare atque condemnare consueta est eorumque auctores et genitores et eorum probrosas atque foedissimas loquellulas atque codiculos, sola honorans et tenens sentiensque et uenerans sanctae nostrae catholicae et apostolicae ecclesiae dogmata, quae partim uobis et breuiter edidi [propter] ⟨per⟩ sinodicarum litterarum, ut dixi, compendium, cum quibus hinc etiam migrare deprecor, quando hoc deus ⟨effici⟩ preceperit.

Unde et uestram quaeso paternam sanctitatem has a mea humilitate suscipientem iure sinodico litteras paternis oculis conspicere et fraternis optutibus cernere, et si quid per ignorantiam culpatum est siue per obliuionem praetermissum est aut per festinationem minus ⟨anim⟩aduersum est aut per compendium minus ΚΕΚΩΦΩΤΑΙ expressum est et

VPG CBR MNL

1 omnem] omnium V alium] aliam Ci 1–2 heresis ... aliam C² *marg.* *om.* RG 2 heresis] haeresis P auctorem] autorem L 2 διάβολον = ⟨perniciosum⟩ | [perieurum] VPG CBR MN *om.* L aliam *om.* N profanissimam] prophanissimam RG N omne] omnem V scisma] schisma CB scisima N 3 quotquot] quotquod N catholica] catolica P captolica L anathemat] anathimat CB anathemo] anathimo CB 4 et] ex N catathematizo] catathaemarizo C cathathematizo RG etiam *om.* M eorum omnes CBR consentaneos] consentaneos P² consentanios B 5 emulantes *om.* CR paenitudine] penitudine P NL plenitudine RG poenitudine M eisdem] eadem C¹ persecuerant] perseuerat P¹ perseueraucrant N 6 expugnant] expugnat C¹ expugnant et catholicae MNL catholicae] captolice L nostrae M² *add.* ecclesiae] et aecclesiae Ci *om.* N 7 inmaculatam] immaculatam M anathemo] anathimo CB 8 contra] contrani VPG (!) sanctissimam] sanctissima N catholicam] caprolicam L composuerunt] conposuerunt CBG N 9 nostram] nam B inmaculatam] immaculatam G ML anathemo] anathimo CB 10 profanis] prophanis VPG B aliam a deo G odibilem] odebilem C maledicam] maledicam NL 11 catholica] caprolica L anathemare] anathimare CB anathematizare L atque] adque B condemnare] condempnare RG L 12 auctores] aurores L et¹] atque L probrosas] probosas V B *om.* L foedissimas] fedissimas CBG fecissimas R fidelissimas L loquellulas] loquelludas CR loquelulas G codiculos] codicolos B codiculas G MNL 13–14 ecclesiae et apostolicae CB 14 partim] partym V paro G [propter] VPG CBR MNL διά = ⟨per⟩ sinodicarum] sycodicarum V sycoditicarum P synodicarum RG 15 ut] et VPG compendium] compendium CBG N 16 γενέσθαι = ⟨effici⟩ *om.* VPG CBR MNL preceperit] preciperit G precaeperit N 17 uestram] ueram P paternam] paternitatem L² iure] iurae N 18 sinodico] synodico RG MN optutibus] opt.tibus P *ras.* obtutibus CBR M 19 ignorantiam] ignoranciam C ignorantia N praetermissum] patermissum P 20 παρεώραται = minus ⟨anim⟩aduersum est] minus aduersum est VPG CBR MNL. compendium] compendium ML ΚΕΚΩΦΩΤΑΙ] ΙΑΚΑΦΑΤΑΙ VG CBR MN ΙΑΚΑΦΑΤΙΙ P ΙΑCΑΦΑΤΑΙ L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

γλώττης ἀκινησίαν σεσίγηται ἡ διὰ βραδυγλωττίαν καὶ φωνῆς μεγίστην ἰσχνότητα ἢ διὰ λόγων ἀγροικοτέρων ἀσθένειαν καὶ μὴ βουλομένων ἡμῶν σεσιώπηται, προσθήκαις ἀναπληρῶσαι καὶ φθέγμασιν ἐκ πατρικῆς προερχομένοις πληρώσεως καὶ διορθώσεσιν ἰθύναι καὶ ῥῶσιν προσφιλεστάτην χαρίσασθαι ἀδελφικοῖς ἐνεργουμένην σπουδάσμασι καὶ πατρικαῖς ἐνομβρουμένην προθέσεσιν, ἵνα μήτε τὸ ἐλλειπὲς ἐν αὐτοῖς ἀτελὲς εἰς ἀεὶ διαφαίνοιτο, μήτε τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀγνοίᾳ πολλάκις σφαλλόμενον ἀρρωστοῦν εἰς ἀεὶ διαμένοι καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου νοσηλευόμενον· ὅπερ φιλικῶς ὑφ' ὑμῶν καὶ γνησίως γινόμενον πλουτίσοι μὲν ἐμὲ καὶ ἰάσηται, μαρτυρήσοι δὲ τοῖς μακαρίοις ὑμῖν τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάστοργον, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν τὸ φιλάτεκνόν τε καὶ φιλάδελφον. οὕτω δὲ πρὸς ὑμῶν ἐγὼ πλουτιζόμενος καὶ τὸ ἐλλειπὲς προσαναπληρούμενος καὶ τὸ ἀσθενὲς ἰατρευόμενος καὶ τὸ χωλὸν ἀνορθούμενος καὶ ῥώσει καὶ πλούτῳ πατρικῷ καὶ ἀδελφικῷ στεφανούμενος, πηλίκην ἔχειν χάριν ὑμῖν καὶ χαρὰν σὺν αὐτῇ νομισθήσομαι ἢ εὐφροσύνην τρυγᾶν καὶ ἡδονὴν τὴν ἀνωτάτω γνωσθήσομαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰδείη μόνος θεός, εἰδείην δὲ καὶ αὐτὸς ἐγώ, θεοτίμητοι, ὁ τὴν τοιαύτην κερδαίνων εὐπάθειαν καὶ τὴν λαμπρὰν εὐεργεσίαν βρεπόμενος, εἰδοίητε δὲ τάχα καὶ αὐτοὶ καὶ μαθήσοισθε, εἰ καρδίας τῆς ἐμῆς τὸ θερμὸν εἰς εὐσέβειαν ἴδοιτε καὶ τῆς ψυχῆς τὸ πολὺ πρὸς ἀγάπησιν ψυχῆς ὀφθαλμοῖς θεωρήσαιτε. περὶ τούτων οὖν ἐπὶ πλέον ὑμᾶς αἰτεῖν ταῖς λόγοις ἀφέμενος, οἶδα γάρ, ὡς ταῦτα πάντως πληρώσοιτε καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων ἐλαχίστων αἰτήσεων ἀδελφικῆς ἀγάπης πυρσῷ πυρακτούμενοι καὶ πόθῳ πατρικῷ φλογιζόμενοι· ἐκεῖνο δυσωπῶ καὶ δυσωπῶν οὐδέποτε παύσομαι, ὥστε καὶ εὐχαῖς πρὸς θεὸν καὶ δεήσεσιν ἐμὲ περιέπειν θερμότατα τὸν

20 cf. Eph. 6,18

MTO LFV A K

1 σεσίγηται | ἐσίγησαι M μεγίστην om. M μεγίστης A 2 ἀγροικοτέρων] ἀγρικοτέρων L. ἡμῶν *om.* L. A) ἐκ | ἐν O καὶ[2] *om.* L. 5 ἐνομβρουμένην | ἐννευρουμένην M ἀνομβρωμένην O ἐναβρυνομένην F *marg.* ἀναμβρυνομένην K μήτε τὸ] μή τό τε T ἐλλειπὲς | ἐλλιπὲς MTO ἐλληπὲς A αὐτοῖς τὸ ἀτελὲς MTO K 6 σφαλλόμενον | φαλλόμενον L εἰς] ἐς MO διαμένοι] διαμείνοι LF 7 νοσηλευόμενον | συνοσυλευόμενον L καὶ γνησίως ὑφ' ἡμῶν O γινόμενον | γιγνόμενον MTO K A 8 πλουτίσοι] πλουτίσει M πλουτήσοι LV ἰάσηται | ἰάσεται M ἰάσαιτο O μαρτυρήσοι | μαρτυρήσει M μαρτυρίσοι L δὲ | δ' ὑμῖν O μακαρίοις | μακαριωτάτοις MTO ὑμῖν *om.* O τό *om.* F 9 φιλάδελφόν τε καὶ φιλότεκνον MTO τε ὁμοῦ καὶ F (*cf.* 486,12) 10 ἐλλειπὲς] ἐλλιπὲς MTO προσαναπληρούμενος | ἀναπληρούμενος LFV A 11 τὸ | τὸν K χωλὸν | χολὸν L πατρικῷ τε καὶ LFV A 12 πηλίκην] πιλίκην L καὶ' ... αὐτῇ *om.* O αὐτῇ | αὐτοῖς λογισθῆς F 13 εἰδείη] εἰδοίη T K ἴδοίη V εἰδήει A εἰδείην | εἰδοίην T K ἴδοίην V εἰδήειν A 15 εἰδοίητε] εἰδοίητε MO εἴδετε L. εἰδήσετε A δὲ *om.* M καὶ αὐτοὶ τάχα O μαθήσοισθε | μαθήσεσθε M A μαθήσοισθε αὐτοὶ εἰ K τῆς *om.* L A 16 ἴδοιτε] ἴδητε O εἴδητε L εἴδοιτε K εἴδυτε A ψυχῆς[2]] ψυχικοῖς O 17 πλέον] πλέων L 18 πάντως] πάντα M *om.* L πληρώσοιτε | πληρώσετε M 19 ἐκεῖνο] ἐκείνῳ L A ἐκεῖνο δὲ δυσωπῶ M 20 παύσομαι | ναύσομαι MTO ὥστε | ὅθεν K θερμότατα] θερμώτατα L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

nullatenus memoratum aut per immobilitatem linguae est tacitum aut per linguae grauitatem et uocis nimiam exilitatem aut per sermonum agrestium infirmitatem et uobis nolentibus siluit, adiectionibus et dictionibus adimplere ex paterna procedentibus plenitudine et emendationibus corrigere et robor amicissimum tribuere fraternis operatam studiis paternisque irrigatam propositis, ut neque quod in eis deest inperfectum semper appareat neque quod infirmum est et per ignorantiam [fortassis] plerumque fefellit inualidum iugiter maneat et per totam uitam egrotet; quod cum amicabiliter a uobis et sincere fuerit factum, me quidem locupletabit atque saluificat, uobis autem beatissimis testificabitur de compassione ⟨et⟩ caro affectu, hoc idemque est dicere de filii atque fraternitatis dilectione. ita uero ex uobis ego ditatus et quod defuit redintegratus et quod infirmum est medicatus et quod claudicabat correctus et ualitudine et paternis fraternisque diuitiis coronatus, quales uobis gratias et una cum his gaudium estimabor siue laetitiam uindemiasse et delectamentum eximium recognoscar. sed hoc quidem nouerit solus deus, nouerim autem etiam ego ipse, deo honorabiles, qui huiusmodi [luci] ΘΥΠΑΘΕΙΑΝ [compassionem] ⟨suauitatem⟩ lucrifacio et preclaro beneficio potior, nouerítis autem, reor, et uos et ad⟨dis⟩cetis, si cordis mei feruorem circa pieratem uideritis et quod plurimum animae ad caritatem est oculis animae cerneritis. super his igitur amplius uos uerbis poscere desinens, scio enim, quod haec per omnia complebitis et ante nostras humillimas supplicationes fraternae caritatis ardore concremati affectuque paterno flammati; illud queso et postolans numquam desinam, quatenus *orationibus* et *obsecrationibus*

VPG CBR MNL

1 immobilitatem] imbmobilitatem P¹ inmobilitatem CB linguae] lingae C¹ liguae N 1–2 tacitum] citum P¹ 1–2 linguae grauitatem = ⟨βαρυγλωττίαν⟩ βραδυγλωττίαν = linguae ⟨tarditatem⟩ grauitatem] grauitare VP B¹ 2 nimiam exilitatem] iconiam esilitatem L sermonum] sermonem CBRG² agrestium in infirmitatem G 3 nolentibus] loquentibus N procedentibus] procedentebus V¹ 3–4 plenitudine] plenitudinem NL 4 corrigere] corregere CB robor] robur CRG MNL amicissimum tribuere] acissimum tribuaere P ἐνεργουμένην = operatam (operam L)] operat⟨u⟩m? 5 ἐνομβρουμένην = irrigatam] irrigat⟨u⟩m? ut] et CR eis deest] eisdem G deest] deesse L inperfectum] imperfectum ML 6 πολλάκις = [fortassis] + plerumque VPG CBR MNL (ἴσως = fortassis) fefellit] refellit R 7 inualidum] inualiudum M inuallidum N uitam] uita N egrotet] aegrotet N 8 factum] factam B² quidem] quid V locupletabit] locupletauit V B¹ M¹NL saluificat] saluificauit M¹NL saluificabit M² 9 testificabitur] testificarur CBR compassione] compassione CB καί = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL affectu] afecte C 10 ditatus] deitarus B ditatus sum et G redintegratus] sed inregratus PG 11 est *om.* N correctus] correptus L et ualitudine *om.* CBR 12 diuitiis] diuiciis CR gratias] gracias C et *om.* CBR gaudium] gaudum C gaudium et estimabor M estimabor] aestimabor CB N 13 laetitiam] laeticiam V uindemiasse] uindimiasse CBR eximium] eximium VPG MNL. et umium R recognoscar] recognoscar V recognuscar P recognoscunt MNL 14 honorabiles] honorabilis CBR huiusmodi] huius V huius mundi L [luci]] loci P² lucis MNL. 15 ΘΥΠΑΘΕΙΑΝ] CYΠΑΘΕΙΑΝ CBR ΘΥΠΑΘΕΙΑΝ NL συμπάθειαν = [compassionem] VPG CBR MNL εὐπάθειαν = ⟨suauitatem⟩ lucrifacio] lucrifatio P beneficio] benefitio P B benefico C¹ potior] pocior CB 15–16 nouerítis] nouereris C 16 μαθησοσθε = ad⟨dis⟩cetis] adicietis VPG CBR MNL pieratem] placratem P uideritis] uidereris CBR 17 cerneritis] cernereris CBR cerniris G¹ creuceritis M cerneritis *M² marg.* 18 scio] sio V complebitis] conplebicis CB nostras] nos trans B 19 humillimas] humilimas CR humilissimas B humillimillim L supplicationes] subplicationis V supplecationes C ardore] adorem N² ardorem N² concremati] cremati N affectuque] afectuque CB paterno] patern P¹ 20 et¹ B² *add.* quatenus] quatinus G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

δεδιότα καὶ τρέμοντα καὶ τὸ βάρος βαστάζειν τοῦ προσεπιτεθέντος μοι ζυγοῦ μὴ δυνάμενον, καὶ οὐ τοῦτο γε μόνον, ἀλλ' ὅπως καὶ τὸ Χριστοῦ μοι τοῦτο συμβόσκοιτε ποίμνιον, ὅπερ παιμαίνειν μὲν αὐτὸς ἐγκεχείρισμαι· ἀδυνατῶ δὲ μὴ ἐπικουρούντων ὑμῶν ἀντιλήψεσι παιμαίνειν τοῦτο καὶ τρέφειν ἐνθέοις τισὶ καὶ ὠφελίμοις βλαστήμασι καὶ φυλάττειν ἀβλαβὲς καὶ ἀπήμαντον. καὶ διὰ τοῦτο πρεσβεύω καὶ δέομαι, ἵνα μὴ ταῦτα βλάβην τὴν οἱανοῦν ὑπομείναντα παρὰ τὴν ἐμὴν ἀπειρίαν καὶ ἀτεχνίαν καὶ οὐκ ἀρκοῦσαν πρὸς τὸ δέοντως νέμειν ἀδράνειαν, ὡς αὐτὸς αὐτοῖς λυμηνάμενος ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως κρίνωμαι καὶ τῶν κλεπτόντων καὶ σφαττόντων καὶ ἀπολλύντων λῃστῶν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ τὰ πολύτιμα πρόβατα οὐ τελευτῶσαν ὑποσχῶ τὴν κόλασιν· τὴν γὰρ τούτων σωτηρίαν τε καὶ ἐπαύξησιν καὶ τὴν πόαις ταῖς ἀρίσταις κορυφουμένην πιότητα οἶδα σαφῶς καὶ ἐπίσταμαι πρὸς τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ εὐθυνθησόμενος, ἀλλ' εἴ τι, θεοτίμητοι, δύνασθε θεοῦ χαριζομένου τὸ δύνασθαι βοηθεῖν ἡμῖν ἀγωνίσασθε, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ καὶ τὰ Χριστοῦ ταῦτα τιμιώτατα πρόβατα θηριάλωτοι παρὰ τὴν ἐμὴν ἀδυναμίαν γενοίμεθα.

τὴν ἴσην δὲ ὑμῖν πλουσίαν προσάγω παράκλησιν, ἵνα ἐκτενῆ ποιῆσθε καὶ ἄπαυστον τὴν πρὸς θεὸν ἱκετείαν καὶ δέησιν ὑπὲρ τῶν φιλοχρίστων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν βασιλέων τῶν θεόθεν τῆς βασιλείας λαχόντων τοὺς οἴακας, ὅπως αὐτὸς ὁ φιλοικτίρμων θεὸς καὶ φιλάνθρωπος, ὃ καὶ δύναμιν ἔχων ἰσοσθενῆ τῷ βουλήματι, ὑμετέραις θεοδέκτοις εὐχαῖς μειλιττόμενος ἐτῶν μὲν πληθὺν αὐτοῖς πολλὴν προσχαρίσηται, νίκας τε μεγίστας κατὰ

15 cf. Eph. 6,18

MTO LFV A K

1 δεδιότα] δεδειότα F δεδοιότα K προσεπιτεθέντος] ἐπιτεθέντος O προσεπιτιθέντος V 2 τὸ] τοῦ K τῷ A τὸ τοῦ χριστοῦ O ταῦτα¹] τοῦ M καὶ K ταῦτα θεοῦ ταῦτα LFV A συμβόσκοιτε] συμβόσκηται M συμβόσκοιται L 5 βλάβην ταῦτα MTO K 6 ὑπομείναντα] ὑπομείνοντα MTO L 7 ἀβρᾳνειαν] ἀβραυίαν L αὐτὸς] ἑτέρως L αὐτοῖς] αὐτὰ F λυμηνάμενος] λυμαινόμενος O κρίνωμαι] κρίνομαι F A 8 κλεπτόντων] σκεπτόντων M κλεπόντων TO ἀπολλύντων] ἀπολούντων M A ἀπολλαύντων T λῃστῶν om. MTO 9 πολύτιμα] πολοτίμητα T ὑποσχῶ] ὑφ' ἕξω MTO ὑπέχω K 9–10 τὴν¹ ... ἐπαύξησιν om. O 10 πόαις] ποαῖς L A ἀρίσταις] ἀρίστοις MT LF K πιότητα] ποιότητα MO LFV A 11 τοῦ] τὸ K ἀρχιποίμενος] ἀρχιποιμένος T L δύνασθε] δύνασθαι T L θεοῦ] χριστοῦ MTO 12 ἀγωνίσασθε] ἀγωνίσασθαι L καὶ αὐτὸς] καὶτὰς MT τὰ] τοῦ M 13 ταῦτα] πανὶ M ταυτὶ TO ταῦτα τὰ L. ταυτὴ K θηριάλωτοι] θηριάλοτα A 14 προσάγω] ἀγω MT K ἐγὼ O ἵνα] ἵν' FV A ποιῆσθε] ποιεῖσθαι L ποιεῖσθε F A καὶ om. O 15 πρὸς τὸν θεὸν F γαληνοτάτων] γαληνωτάτων L. 16 αὐτὸς] αὐτοῖς MTO V 17 ὑμετέραις] ὑμετέρους M θεοδέκτοις om. F 18 μειλιττόμενος] μιλιττόμενος T L μειλιττόμενος πολλὴν ἀπὸ ἐτῶν A αὐτοῖς πληθὺν M πολλὴν om. A προσχαρίσηται] χαρίσηται V A τε] δὲ LFV A

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

apud deum me flagrantissime foueatis metuentem atque trementem et onus sufferre iugi mihi imposit⟨i⟩ nequientem, et non hoc solummodo, sed ut hunc quoque gregem Christi mecum pascatis, quod mihi quidem ad regendum commissum est; inualidus autem sum nisi uestris praesidiis adiuuer ad regendum hunc atque nutriendum diuinis quibusdam et profuturis germinibus ad conseruandum quoque innoxium et inlesum. ideirco et exoro et deprecor, ut nullam haec noxam ⟨qualemcumque⟩ sustineant per meam imperitiam et inertiam et oportune regere non sufficientem impotentiam, et tamquam ego ipse ea lesissem in die iudicii iudicer et furantium latronum atque occidentium et perdentium preciosissimas oues Christi dei immortale tormentum suscipiam; horum enim salutem et augmentum et pinguidinem pascuis optimis excellentem scio adliquidum et a Christo pastorum principe me exigendum agnosco, sed si quid, deo honorabiles, poteritis deo ad suffragandum nobis condonante uirtutem concertate, ne et ego ipse et haec pretiosissime oues Christi propter meam imbecillitatem ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΙ ΓΕΝΟΙΜΕΘΑ a bestiis capiamur.

aequalem autem uobis opulentam postulationem offerro, ut instantem atque ⟨incessabilem⟩ ad deum obsecrationem atque deprecationem fundatis pro Christo dilectis et tranquillissimis nostris imperatoribus, qui diuinitus imperii gubernacula meruerunt, quatenus ipse misericordissimus atque humanissimus deus, qui etiam uirtutem habet ICOCΘΕΝΗ aequiperam uoluntati, uestris deo acceptabilibus orationibus mitigatus, annorum

---

VPG CBR MNL

---

1 me flagrantissime] refragrantissime L flagrantissime] fraglantissimae VPG trementem] crementem N onus] honus M sufferre] suffere C^1 sufferere C^2 sufferem NL iugi] iugu G 2 mihi] michi G N imposit⟨i⟩] imposito VPG N impositum CBR imposito ML non C^2 *add.* ut *om.* G NL 3 mecum pascatis] me conpascatis G pascatis] pascere CBR mihi] michi G N mihil L commissum] commisum V^2P comissum C inualidus] inuallidus VP inuadus L sum] sumus L 4 uestris] nostris L adiuuer] adiuber VP 5 profuturis] praefuturis BR germinibus] geminibus G^1 quoque] quo B^1 *om.* G inlesum] inlaesum CB^2 illesum NL et^1 V^1 *add.* *om.* R 6 deprecor] depraecor CB^2 nullam] nullum VPG noxam] noxiam L τὴν οἱανοῦν = ⟨qualemcumque⟩ *om.* VPG CBR MNL sustineant] sustenianr C 6 – 7 imperitiam] impericiam CR inperitiam N 7 inertiam] inherciam R inerciam M oportune] oporunae V impotentiam] impotentiam ML tamquam] tamque VP^1 tanquam L 8 ea] eam G *om.* N lesissem] laesissem V iudicii] iudici P B iudicer] iudicerunr N iudices L fu..rantium C *ras.* 9 preciosissimas] praeciosissimas B pretiosissimas MNL immortale] inmortalis G immortale ML enim sa salutem V 10 pinguidinem] pinguinem B pinguedinem RG MNL excellentem] excelentem V exellentem M scio] stio VP adliquidum] aliquidum VPG N 11 principe me] principem V exigendum] exegendum CB eɛ egendum R honorabiles poteritis] honorabilis potueritis CB 12 et^2 M *add.* pretiosissime] preciosissime V praetiosissime P praeciosissime B praeciosissimae G M 13 imbecillitatem] imbecillitarem V inuecillitarem N ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΙ ΓΕΝΟΙΜΕΘΑ | ΘΙΡΙΑΛΟΤΟΙΥΣ ΓΕΝΟΜΕΘΑ VP ΘΙΡΙΑΛΟΤΙΥΣ ΓΕΝΟΜΕΘΑ G ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΣ ΕΝΟΜΕΘΑ CR ΘΝΡΙaaΩΤΟΙΣ ΕΝΟΜΕΘΑ B ΘΗΡΙaaΩΤΟΙC ΕΝΟΜeeα MN ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΙC ΕΝΟΜΕΘΑ L 14 bestiis | auesteis N 14 autem] enim G uobis] nobis MNL opulentam] opitulentam B opitulenciam R epulentam G offerro] ofero CB offero G L 14 – 15 ἀπενστον = ⟨incessabilem⟩ *om.* VPG CBR MNL 15 obsecrationem] obsecrantem B deprecationem] depraedicationem P deptaecationem C dilectis] dilectus NL 15 – 16 et..tranquillissimis P^1 *ras.* 16 tranquillissimis] tranquillissimus N meruerunt] mererunt B 16 – 17 quatenus] quatinus G 17 ipse *om.* N 17 – 18 ICOCΘΕΝΗ] ΘICOCΘΕΝΙ VPG ICOCΘΕΝU R ICOCΘΕΘΕΝΗ N ICOCΘΕΝΗ L 18 aequiperam] equiperam CBR L acquiperum G^1 aequipperam M uoluntari] uolunta V uolontatem C uoluntatem RG uoluntatem uoluntatis uestris G acceptabilibus] acceptabilibilibus C orationibus *om.* N orationibus et mitigatus I.

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

βαρβάρων δοίη καὶ τρόπαια, καὶ παίδων παισὶν αὐτοὺς στεφανώσειε καὶ εἰρήνῃ θείκῃ χαρακώσειε, καὶ σκῆπτρα παράσχοι κραταιὰ καὶ ἐνδύναμα βαρβάρων μὲν ἁπάντων, μάλιστα δὲ Σαρακηνῶν, ὀφρὺν καταθράττοντα, τῶν δι' ἁμαρτίας ἡμῶν ἀδοκήτως νῦν ἡμῖν ἐπαναστάντων καὶ πάντα λῃζομένων ὠμῷ καὶ θηριώδει φρονήματι καὶ δυσσεβεῖ καὶ ἀθέῳ τολμήματι. διὸ περισσῶς καὶ τοὺς μακαρίους ὑμᾶς ἱκετεύομεν ἐκτενεστάτας πρὸς Χριστὸν τὰς δεήσεις ποιήσασθαι, ὅπως ταύτας εὐμενῶς πρὸς ὑμῶν προσηκάμενος καταβάλοι θάττον αὐτῶν τὰ μανίας πλήρη φρυάγματα καὶ εὐτελεῖς αὐτοὺς ὑποπόδιον καθὰ καὶ τὸ πρότερον τοῖς θεοσδότοις ἡμῶν βασιλεῦσι δωρήσοιτο, ἵν' εὐημεροῖεν μὲν αὐτοὶ οἱ τὸ ἐπὶ γῆς ἡμῶν βασίλειον ἔχοντες, πολεμικῶν θορύβων πανσάμενοι, εὐημεροίη δὲ καὶ ἅπαν αὐτῶν σὺν αὐταῖς τὸ πολίτευμα σκήπτροις τοῖς αὐτῶν καρτεραῖς χαρακούμενον καὶ εἰρηνικῆς δι' αὐτῶν καταστάσεως τοὺς εὐφροσύνης τοκέας δρεπόμενον βότρυας.

Ἀντιβολῶ δὲ δικαίως ὑμῶν τὸ φιλάδελφον Λεόντιον τὸν θεοσεβέστατον διάκονον τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, καὶ τοῦ εὐαγοῦς ἡμῶν σεκρέτου καγγελλάριόν τε καὶ πρωτανατάριον, καὶ τὸν εὐλαβέστατον ἡμῶν ἀδελφὸν Παλύευκτον, τοὺς τοῖσδε ἡμῶν τοῖς συνοδικοῖς διακονουμένους χαράγμασιν, εὐμενέσι προσώποις θεάσασθαι καὶ συγκαταβάσει πρεπώδει προσδέξασθαι· τοῦτο γὰρ ὑμῶν καὶ τὸ ἰδιώτατον πέφυκε γνώρισμα, ᾧ τοὺς θεατὰς ὑμῶν ἀεὶ καταπλήττετε ἐν ὕψει μεγίστῳ τυγχάνοντες καὶ μεγίστην ἐνδεδυμένοι ταπείνωσιν· ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ὑμῶν τοῖς λαμπροῖς ἰδιώμασι πνευματικῶς καὶ ἱλαρῶς δεξιώσασθε καὶ ἐφόδια ψυχῆς πνευματικὰ καὶ λαμπρὰ προσχαρίσασθε

MTO LFV(22) A(11) K

---

1 παισὶν] πᾶσιν T L εἰρήνῃ θείκῃ] εἰρήνην θείκην A 2 παράσχοι] παρασχοῖ L 3 σαρακηνῶν] σβαρακηνῶν T ἰσμαηλιτῶν LFV A ὀφρὺν] ὀφρῦν LV A καταθράττοντα] καταθραύοντα LFV A 3–4 νῦν ἡμῖν ἐπαναστάντων] ἡμῖν ἐπαναστάντων L 4 πάντα] πᾶν L 5 καὶ *om.* MTO ἐκτενεστάτας] ἐκτενεστάτα O 6 χριστὸν] θεὸν F ποιήσασθαι] ποιήσασθε O ὑμῶν] ἡμῶν O 7 καταβάλοι] καταβάλλοι T A καταβάλη O τὰ αὐτῶν θάττον O τὰ] τὰς MO L μανίας πάσης πλήρη A πλήρη φρυάγματα] περιφρυάγματα L εὐτελεῖς] εὐτελὲς FV K A 8 καὶ *om.* MTO K δωρήσοιτο] δωρήσοιτο L ἵν'] ἵνα LV 9 εὐημεροίη] εὐήμεροι L 9–10 δὲ σὺν αὐταῖς καὶ ἅπαν αὐτῶν τὸ πολίτευμα MT δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ ἅπαν τὸ πολίτευμα αὐτῶν O 10 αὐτῶν¹ τοῖς MTO K καρτεραῖς] καρτερῶς MTO καρτερικοῖς L κραταιοῖς V 11 τοκέας] τοκείας M K² τόκλαιος L τύκλεας F τὸ κλέος V *loco* 492,12 – 494,9 LFV A *habent*: ἀντιβολῶ δὲ τοὺς πανιέρους ὑμᾶς, ἁγιώτατοι, ταῦτα πρὸς τῆς ἡμῶν ταπεινότητος (ταπεινωτάτης L.) τὰ συνοδικὰ δεχομένους χαράγματα θᾶττον ἀντιγράψαι φίλα ἡμῖν καὶ τριπόθητα γράμματα, τὰ τὴν μὲν θεόσδοτον ῥῶσιν ὑμῶν τοῖς μετρίοις ἡμῖν εὐαγγελιούμενα καὶ χαροποιοῦντα πλουσίως ἡμᾶς καὶ εὐφραίνοντα ἐπὶ ταῖς τῆς ὑμετέρας ἀπαγγέλμασι ῥώσεως, ἔπειτα δὲ καὶ πίστιν ἡμῖν (ἡμᾶς L) τὴν ὀρθὴν εἰσφαιδρύνοντα (ἐκφαιδρύνοντα V A) καὶ τὰ ἤθος τῆς ψυχῆς ἐκλευκαίνοντα καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἡμᾶς ἐπιστήμην παιδεύοντα καὶ θαρσαλέους πρὸς τὸ ποιμαίνειν τὰ ἐνθάδε (ἐν βάθη L) χριστοῦ ταῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος τῶν ὅλων ποιούμενα ποίμνια. πᾶσαν τὴν (*om.* L.) σὺν τῇ πατρικῇ ὑμῶν μακαριότητι θεοφιλῆ καὶ φοιδρὰν ἀδελφότητα πλείστας ἐν χριστῷ τῷ θεῷ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοὶ προσαγορεύομεν. *cf.* P. Conte, Chiesa e primato nelle lettere dei papi del secolo VII. Milano 1971, p. 415 – 417. 12 θεοσεβέστατον] θεοφιλέστατον MTO τῆς] τῆς τῆς K 13 καγγελλάριόν] καγκελλάριόν TO 14 ἀδελφὸν ἡμῶν O τοὺς τοῖσδε] τούτοις δὲ K 15 εὐμενέσι] εὐσεβέσι K 16 τὸ *om.* M ἰδιώτατον] ἰδιαίτατον O 17 δεῖ *om.* M ὕψει] ὑψώματι M τυγχάνοντες] τυγχάνοντα T 19 δεξιώσασθε] δεξιώσασθαι O K ἐφόδια] σφόδρα MT προσχαρίσασθε] προσχαρίσασθαι O K

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quidem eis copiosam multitudinem condonet uictoriasque maximas aduersus barbaros inpendat et tropheа. et filiis filiorum eos coronet et pace diuina circumdet et sceptra fortia concedat atque uigentia, barbarorum quidem omnium maximeque Sarracinorum supercilium confringentia, qui ex nostris peccatis ex insperato nunc super nos surrexerunt omniaque diripiunt crudeli feralique proposito et impia ΑΘΕΩ profanaque audacia.
unde [plusquam] ⟨superflue⟩ etiam uos sanctissimos poscimus instantissimas ad Christum petitiones effundere, ut has propitius a uobis suscipiens cito deiciat eorum furore plenam iactantiam et uiles eos sicut et antea sub scabellum a deo [conseruandis] ⟨concessis⟩ nostris imperatoribus tribuat, ut et ϵΥΗΜΘΡΟΙ⟨ϵΝ⟩ ipsi dierum laetitiam habeant, qui in terris nostrum habent imperium a bellicis perturbationibus quiescentes, et cuncta eorum cum eis laetetur res publica sceptris eorum firmissimis cummunitum et per eos pacifico statu iocunditatis procreatores racemos uescatur.

Iure proinde supplico uestram fraternam dilectionem Leontium deo amabilem diaconum sanctae Christi dei nostri Resurrectionis, et nostri uenerabilis secretarii cancellarium primumque notariorum et religiosum fratrem nostrum Polieuctum, qui huius nostrae synodicae scripturae ministri sunt, placido uultu conspicere et cumdecenti condescensione suscipere; hoc quippe uestrum nimium speciale constat inditium, quod et aspicientes uos ⟨semper⟩ ammirantur, quod et in sublimitate maxima exsistitis et maximam humilitatem estis induti; sed et cunctis uestris praeclaris proprietatibus spiritaliter atque hilariter

VPG CBR MNL

1 eis | et eius MNL condonet | condonat B barbaros | barbaras G¹ 2 inpendat | impendat ML tropheа | tropea V tropaea P sceptra | septra N 3 uigentia | uigintia VP B¹ uinginia G ingentia N sarracinorum | sarracynorum P saracinorum G¹ saracenorum R M 4 confringentia a qui P¹ insperato | inspirato V 5 diripiunt | deripiunt M feralique | feratique P proposito | preposito G ΑΘΕΩ | ΑΘΕΩ L audacia | audatia VPG N 6 [plusquam] | plus eos quam CBR περισσῶς = ⟨superflue⟩ | [plusquam] VPG MNL sanctissimos | sanctissimus M sanctissimorum N poscimus | postimus V instantissimas | adstantissimas CBR instantissimus MNL 7 petitiones | petitionis V peticiones G effundere | efundere CB propitius | propicius CG furore | furorem CBR 8 iactantiam | iactantia ML¹ tacrantia N scabellum | scabillum C scabilu B θεοσδότοις = a deo ⟨concessis⟩ (*cf.* 495,4) θεοφυλάκτοις = θεοσυμπίκτοις = a deo [conseruandis] VPG CBR MNL 9 et P² *add.* ϵΥΗΜΘΡΟΙ⟨ϵΝ⟩ | ϵΙΝΜΘΡΟΙ V ϵΥΗΝΘΡΟΙ P ϵΥΝΜΘΡΟΙ G ϹΥΝΜΘΡΟΙ B laetitiam | laetiam V laeticiam P leticiam RG letitiam NL 10 a] de R *om.* L eorum *om.* L 12 laetetur | leetur BRG NL publica | puplica VG firmissimis | firmissimas B² cummunitum | cummuniti CR communiti B communita G (?) commonitum N cos et pacifico VPG MNL pacifico | pacificos G 12 iocunditatis | iuconditas P¹ iuconditatis P² iocunditas C procreatores | procreatoris B¹ racemos | racemus P M racimo B uescatur | uescantur BR L¹ 13 supplico | suppleco V diaconum | dyaconum R diacono N 14 nostri | nostrae V 15 notariorum | notarium V B¹G¹ L¹ religiosum | religiosum R ML frarrem | frater N polieuctum | polietum VP¹ polyeuctum CB M polyeutum R polieucum N 16 synodicae | sinodicae B¹ L scripturae | scribturae C placido | placito P¹ CBR plaido M¹ cumdecenti | decenti CBR condecenti G condescensione | condiscensione CBR condescensiones N 17 nimium | nium P¹ speciale | spetiale G L spectiale N inditium | indicium P CBG uos *om.* MNL 18 dat = ⟨semper⟩ *om.* VPG CBR MNL ammiranrur | admiratur M¹ admiranur R M² sublimitate | sublimatae C¹R sublimatate C² sublimitatem NL exsistitis | existitis RG MNL maximam | maxima L maximam dati humilitatem VP MNL 19 estis | uestris N cunctis | cuncras V¹ proprietatibus | proptantibus P¹ spiritaliter | spiritualiter M spetialiter L hilariter | hylariter P R heraliter B ilariter L

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

καὶ θᾶττον ὡς ἡμᾶς ἀντιπέμψατε γαννυμένους καὶ χαίροντας, ὅτι τοιοῦτον Ἱστορεῖν Βυζαντίων ἠξίωνται πρόεδρον, χαροποιοῦντας τε καὶ ἡμῶν τὴν εὐτέλειαν ἐν τῷ διηγεῖσθαι κομψῶς ἡμῖν τὰ ὑμέτερα – ῥῶσιν ψυχῆς θεοδώρητον καὶ ὑγείαν τοῦ σώματος θεόδοτον – καὶ νέμειν ποθούμενα γράμματα τὰ πίστιν ἡμῖν τὴν ὀρθὴν ἐκφαιδρύνοντα καὶ τὸ ἦθος τῆς ψυχῆς ἐκλευκαίναντα καὶ τὴν παμμαντικὴν ἡμᾶς ἐπιστήμην παιδεύοντα καὶ θαρραλέους πρὸς τὸ ποιμαίνειν τὰ ἐνθάδε Χριστοῦ ποιούμενα πρόμνια.

Πᾶσαν τὴν σὺν τοῖς πανιέροις ὑμῖν θεοφιλῆ καὶ φαιδρὰν ἀδελφότητα πλείστα ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἐγώ τε ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοὶ προσαγορεύομεν.

Ἐρρωμένος ἐν κυρίῳ ὑπερεύχου μου, ἁγιώτατε ἀδελφέ.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Ἐν εἰδήσει καὶ τῶν νῦν ἀναγνωσθέντων συνοδικῶν γεγόναμεν. λεγέτωσαν δὲ Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος οἱ τὸν τόπον ἐπέχοντες Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης, εἴ γε καὶ αὖθις καινότερόν τι βούλονται διεξιέναι.

Θεόδωρος καὶ Γεώργιος οἱ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, ἀμφότεροι τὸν τόπον ἐπέχοντες τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, εἶπον·

MTO K(9)

---

1 τοιοῦτον] τοιούτων T K 3 θεόδοτον τοῦ σώματος K 4 τὰ] τὴν K 6 ἐγώ] ἐγῳ M 9 ἐρρωμένος] ἐρρώμενος K μου *om.* O ἀδιλφὶ K *expl.* 15 ἀγάθωνος *om.* O καὶ *om.* M τι *om.* O 17 θεοσιβίστατοι] θεοφιλίστατοι TO 18 – 19 τοῦ² … πρεσβυτέρας *om.* O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

amplectimini et animae spiritalia ⟨praeclaraque⟩ largite stipendia et ad nos celeriter remittite alacres atque gaudentes, quod tale sunt conspicere meriti Bizantiorum antestitem, lactificantes quoque etiam nostram pusillitatem, dum splendide nobis quae uestra sunt disserunt – a deo condonatam animae ualitudinem et a deo concessam corporis sanitatem – et desiderabilia scripta conferre, quae rectam nobis fidem illustrent et habitum animae candificent et pastoralem nos disciplinam instituant et constantissimos ad regendum hic Christi gregem efficiant.

Omnem quae cum sacratissimis nobis est deo amabilem et iocundam fraternitatem plurimum in Christo deo ego humilis et pusillus et hii qui mecum sunt omnes fratres salutamus.

Incolomis in domino ora pro me, sanctissime frater.

Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

Scientes etiam nunc relectorum synodicorum sumus effecti, dicant autem Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannis deo amabilis diaconus locum representantes Agathonis sanctissimi papae Romani, si et iterum nouiter aliquid prosequi cupiunt.

Theodorus et Georgius deo amabiles presbiteri et Iohannis deo amabilis diaconus, utrique locum repraesentantes sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae, dixerunt:

VPG CBR MNL

---

1 spiritalia] spiritualia M καὶ λαμπρὰ = ⟨praeclaraque⟩ *om.* VPG CBR MNL largite] largitate CR ad] ab N celeriter] caeleriter VP 2 remittite] mittite L alacres] alacras L^1 tale] tales G MN talem L bizantiorum] zantiorum V byzantiorum P bzianorum G^1 bizantiorum G^2 birantiorum R bizanziorum L antestitem] antistitem P^2G R MNL 3 nostram] nostra N pusillitatem] pussillitatem VP quae] qua B 4 disserunt] disserant V dixerunt B^1 diserunt B^2 ualitudinem] ualetudinem V corporis] corpoporis V^1 5 scripta] scribra C conferre] confere V illustrent] inlustrent CB L habitum] abitum V M 6 instituant] instcuant L constantissimos] constantissimus CBR 7 efficiant; *cf.* Mansi XI 509/10 A 6 – 10: ut discretionis ... recepturi. 8 cum sacratissimis] consacratissimis G est a deo N iocundam] iucundam P iocundum L 9 humilis ego VPG pusillus] pusillos N hii] hi B MN 11 incolomis] incolumis PG incolomes C^2 *add.* B M incolumes R N incolomis in domino *om.* L domino] deo G sanctissime] sanctissimae V frater] pater R 14 piissimus] piissimorum N et *om.* VP N synodus] sinodus B M dixerunt] dixit VP CB NL 15 scientes etiam] scientiam CBR scientia G synodicorum] sinodicorum B sumus] summus CB N dicant] dei cant VP 16 amabiles] amales V^1 amabilis P^1G^1 iohannis] iohannes BG deo amabilis *om.* CBR amabilis] amabiles V diaconus] dyaconus R diacono N representantes] representrantis C representantibus L 17 agathonis] agatonis L sanctissimi] sanctissime B romani] romanae CBR 19 theodorus] teodorus G iohannis] iohannes C L deo amabilis] deo amalis V d....mabilis P *ras.* deo amabiles B^1 diaconus] dyaconus R diacono N 20 repraesentantes] presentantes CBR N presentantibus L sanctissimi] sanctissimae B

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Ἐπίσταται ἡ τε ὑμετέρα εὐσέβεια καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ὑμῶν σύνοδος, ὅτι διὰ τῶν ἀναφορῶν τῶν σταλεισῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν παρὰ Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν πάπα πᾶσα ἡ δύναμις τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀποστολικῆς πίστεως ἐδηλοποιήθη διὰ πλείστων πατρικῶν χρήσεων ἐν αὐταῖς ἐγκειμένων. ἐκ περιουσίας δὲ καὶ ἑτέρας χρήσεις ἐπιδεδώκαμεν ἐν κωδικίῳ, αἵτινες καὶ ἀντεβλήθησαν πρὸς βιβλία τῶν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων, καὶ κἂν εἰ ἕτεραι πολλαὶ χρήσεις ὑπεισιν ἡμῖν ἁγίων καὶ ἐκκρίτων πατέρων, ἀλλ' οὖν ὅμως ταύταις ἀρκούμεθα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ἐπιδεδώκαμεν δὲ καὶ χρήσεις βεβήλων αἱρετικῶν ἐν τῷ ῥηθέντι κωδικίῳ ἐναντία τῶν ἁγίων πατέρων περιεχούσας – τουτέστιν ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ –, αἵτινες καὶ [αὗται] ἀντεβλήθησαν πρὸς τὰ βιβλία τῶν αὐτῶν βεβήλων αἱρετικῶν, καὶ πᾶσι κατάδηλος γέγονε καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων πατέρων εὐσεβὴς πίστις καὶ ἡ τῶν αἱρετικῶν δυσσεβὴς κακοδοξία. ἐπειδὴ δὲ ἐγνώσθη ἡμῖν, ὡς τινα οἰκεῖα πονήματα εὑρέθησαν παρὰ Μακαρίῳ καὶ Στεφάνῳ τῷ αὐτοῦ μαθητῇ ὁμοφωνοῦντα ταῖς δόξαις τῶν βεβήλων αἱρετικῶν, ἅτινα καὶ ἀφῃρέθησαν ἀπ' αὐτῶν καὶ εἰσὶν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, εἰ παρίσταται τῷ θεοσόφῳ δεσπότῃ καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, εἰς μέσον ἐλθωσι τὰ τοιαῦτα πονήματα πρὸς τὸ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐγκειμένην δύναμιν διαγνωσθῆναι.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Λεγέτω Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, εἰ κατὰ τὰ λεχθέντα παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ⟨τοῦ

MTO

1 τε *om.* M σύνοδος ὑμῶν O 3 δύναμις] δόξα O ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως O 4 περιουσίας | περιουσίου TO 5 κωδικίῳ | κοδικίῳ M ἐκκρίτων] ἐγκρίτων O 6 καὶ² *om.* M κἂν εἰ *om.* O κἂν ... πατέρων *om.* M ἡμῖν *om.* O ἐκκρίτων] ἐγκρίτων O 10 τριάδος τοῦ κυρίου O |αὗται] MTO, *del.?* 13 εὑρέθησαν | ηὑρέθησαν T 14 ἀπ' | παρ' TO 15 χαρτοφυλακίῳ | χαρτοφυλακείῳ O πατριαρχείου] πατριαρχίου T 17 συνόδῳ ἵνα εἰς M ἐγκειμένην ἐν αὐτοῖς M 21–22 μεγάλης ἁγιωτάτης M 22 – 498,1 apostolicae sedis = ⟨τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου⟩ *om.* MTO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Nouit tam uestra pietas quamque sanctum uestrum ⟨uniuersale⟩ concilium, quod per suggestiones, quae missae sunt ad uestram pietatem ab Agathone sanctissimo papa nostro, omnis uirtus orthodoxae et apostolicae fidei insinuata est per plurima patrum testimonia, quae in eis sunt posita. ex habundantia autem et alia testimonia superobtulimus in codicio, quae et collata sunt cum libris sanctorum probabilium patrum, et quamquam alia plurima testimonia supersint nobis sanctorum probabilium patrum, attamen his contenti sumus ⟨ad⟩ rectae fidei conprobationem. adiecimus autem et testimonia profanorum hereticorum in eodem codicio contraria sanctis patribus continentia – id est unam uoluntatem et unam operationem in dispensatione unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi –, quae et collata sunt cum libris eorumdem ⟨profanorum⟩ hereticorum, et omnibus manifesta facta est quae sit orthodoxorum patrum piissima fides et quae hereticorum malitiosa impietas. quia autem cognitum nobis est, quod quaedam propria scripta reperta sunt apud Macarium et Stephanum eius discipulum consonantia sectis profanorum hereticorum, quae et ab eis ablata sunt et sunt in chartophilatio uenerabilis patriarchii huius a deo conseruandae regiae urbis, si constat deo instructo domino et sancto uniuersalique concilio, in medium ueniant huiusmodi opuscula, quatenus quae in eis uirtus iaceat agnoscatur.

Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

Edicat Georgius deo amabilis [deicola] diaconus et chartofilax huius sanctissimae magnae ecclesiae, si secundum quae dicta sunt a parte sanctissimi papae apostolicae sedis

---

VPG CBR MNL

---

1 nouit] niuit B¹ uestra pietas | uestram piseras P quamque | quam P¹ cuuuevirh = ⟨uniuersale⟩ *om.* VPG CBR MNL 2 suggestiones | sugessiones N quae | qui P missae sunt | misserunt V miserunt P NL misse sunt B agathone | agarone R L 3 orthodoxae | orthodoxie L. πατρικῶν = patrum (paterna?) 4 posita | posiis N habundantia] abundanti C M habunti B habundanti R NL superobtulimus | superopulimus V R codicio] codio V codicello CBRG coditio N 5 et¹ *om.* R ex NL collata] conlata CB probabilium | probalium V¹ 5–6 et² ... patrum C² *add. marg.* *om.* RG NL 5 quamquam | quanquam M alia | aliam VPG MNL (p-m) 6 sanctorum ⟨et⟩ probabilium? probabilium | probalium V¹ attamen] adtamen CB his | hiis R *om.* G contenti sumus | contentissimus V¹ contentissumus V²P 7 πρὸς = ⟨ad⟩ *om.* VPG CBR MNL rectae | sectae M comprobationem] comprobatione CBR cumprobationem MNL adiecimus | adicimus CBR profanorum | prophanorum RG L 8 codicio | codinio P N codicello CBRG contraria] contrario VPG uoluntatem] uolontatem C 9 unius sanctae de VPG NL 10 et¹ *om.* G collata | conlata CB eorumdem | eorundem CB MN [illegible] = ⟨profanorum⟩ *om.* VPG CBR MNL 11 est facta G 11–12 hereticorum malitiosa] creticorum maliciosa P 12 impietas] impictates VP impiis L quia | qui V¹P¹ N cognitum | cognitam G scripta] scribta C *om.* B 13 macarium | macharium G M eius discipulum stephanum VPG profanorum] prophanorum CBRG L 14 et² *om.* N ablata | abla V¹ oblata CBR chartophilatio] chatophilacio V¹ charthophilatio G carthofilatio CB cartofilatio R cartophilatio M 15 conseruandae] seruandae VPG 16 medium | medio M²NL huiusmodi] huius R 17 iaceat] iacet M agnoscatur] agnuscatur V cognoscatur PG 19 synodus] sinodus P CB² sinodo B¹ dixerunt | dauid V dd PG 20 edicat] et dicat N διάκονος = [deicola] = diaconus [deicola] | d. ..cola P *ras.* diaconus | dyaconus R diacono N et M *add.* chartofilax] carthofilax CB carofilax R carthophilax G L cartophilax MN 21 ecclesiae] aecclesiae G MN parte] partate V sanctissimi | sancrissimae V N *om.* G

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

ἀποστολικοῦ θρόνου⟩ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνος πονήματα Μακαρίου καὶ Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ τυγχάνουσιν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ⟨ἱερῷ⟩ χαρτοφυλακίῳ.

Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ εἶπε·

Ναί, δέσποτα, καθὼς ἐδίδαξαν οἱ τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὕπεισιν ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χαρτοφυλακίῳ πονήματα Μακαρίου καὶ Στεφάνου.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Ταῦτα εἰς μέσον προσαγαγέσθω.

Καὶ πρὸς βραχὺ ὑπεξελθὼν ὁ αὐτὸς θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ καὶ παραγενόμενος ἐν τῷ κατ' αὐτὸν χαρτοφυλακίῳ παραχρῆμα τε ἀνθυποστρέψας προεκόμισε δύο ⟨χαρτῶα⟩ βιβλία καὶ ἓν χαρτῶον τετράδιον.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Διεξίτω Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος, εἰ τὰ προκομισθέντα δύο βιβλία καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς χαρτῶον τετράδιον πονήματα Μακαρίου τυγχάνουσι.

Γεώργιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ εἶπε·

Ταῦτα, δέσποτα, τὰ δύο βιβλία καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς χαρτῶον τετράδιον ἐν τῇ βασιλικῇ

MTO

1 τῆς ... ῥώμης om. O 2 sacro = ⟨ἱερῷ⟩ om. MTO 3–4 τῆς ... ῥώμης om. O 6 χαρτοφυλακίῳ] χαρτοφυλακείῳ O 9 προσαγαγέσθω] προαγέσθω M προαγαγέσθω O 12 χαρτοφυλακίῳ] χαρτοφυλακείῳ O 13 chartacia = ⟨χαρτῶα⟩ om. MTO 16 διεξίτω] διεξιέτω M θεοσεβέστατος διάκονος εἰ M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

antiquae Romae Agathonis opuscula Macarii et Stephani eius discipuli sunt in eius sacro carthophilatio.

Georgius [deicola] deo amabilis diaconus et chartophilax dixit:

Etiam, domine, iuxta quod docuerunt qui a parte sunt apostolicae sedis antiquae Romae, insunt in mihi commisso chartophilatio opuscula Macharii et Stephani.

Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

Haec ad medium adducantur.

Et paululum subegrediens idem [deicola] deo amabilis diaconus et chartophilax et [coniungens] ⟨introiens⟩ in commisso charthophilatio confestim reuersus protulit duos chartacia codicia et unum carthacium quaternionem.

Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

[Discurrat] ⟨Prosequatur⟩ Georgius deo amabilis, hos ⟨duo⟩ codices, quos protulit, et quaternionem chartarium, quod cum eis est, si sunt Macharii opuscula.

Georgius deo amabilis diaconus et chartophilax dixit:

Hos ⟨duo⟩ codices, domine, et quaternio chartacius, qui cum eis est, in domo imperiali,

VPG CBR MNL

1 agathonis] agatonis R L macarii] macari CB machari R machatii G ML 1–2 carthophilatio sacro G 2 carthophilatio] chartophylacio P carthofilatio CB cartofilatio R cartophilatio M chartophilatio N charthophilatio L 4 georgius] gergius C¹ διάκονος = [deicola] + … diaconus deo *om.* VPG MNL diaconus] diaconis V dyaconus R diacono N chartophilax] carthofilax CB cartofilax R carthophilax G L cartophilax M 5 docuerunt] ducuerunt N¹ docuerunt qui a parte] aperte B¹ aparte B² 6 romae C *add.* insunt] sunt CBR hi sunt G in *om.* MNL mihi] michi N commisso] comisso M chartophilatio] carthophilatio PG carthofilatio C¹BR carthofilacio C² cartophilatio M charthophilatio L macharii] macarii P R L macari CB N 8 imperator] imperatur V *om.* L synodus] sinodus CB 9 haec ad] hec R N adducantur] adducat VP N deducantur CBRG adducant L 11 paululum] paulolum B paulum N subegrediens] subgrediens R idem] id est V N διάκονος = [deicola] + … diaconus [deicola]] dicicola V L deo *om.* VPG NL diaconus] dyaconus R diacono N chartophilax] carthofilax C cartofilax BR carthophilax G L cartophilax M 11–12 παραγενόμενος = [coniungens] ⟨introiens⟩ (*cf.* Mansi XI 534 A 4) [coniungens]] contingens CR continguens B 12 commisso] commisso CBR chartophilatio] chartophilatum V chartophilacium P carthofilatio C¹BR cartofilatio C¹ carthophilatio G L cartophilatio M duos] duo CR dua B chartacia] chartacio V cartacia P¹ M carthatia C¹G carratia C¹R chartatia B N charcachia L 13 codicia] codita L carthacium] carthatium V CB chartacium P N carthacium G L cartacium R M 15 synodus] snodus P sinodus CB dixerunt] diserunt V¹ dd PG 16 διάτιτω = [discurrat] VPG CBR MNL διάτιτω = ⟨prosequatur⟩ (*cf.* Mansi XI 523 A 10; 547 B 2; 554 D 2) 600 = ⟨duo⟩ *om.* VPG CBR MNL 17 chartatium] chartatiam V chartaciam P carthatium CBG carratium R M charracium NL quod] quae M¹ qui M² macharii] macari CBR macarii NL 19 diaconus] dyaconus R diacono N chartophilax] carthofilax C¹BR chartofilax C² carthophilax G L cartophilax M 20 hos] his C *om.* B hii R quaternio] quatenio M¹ chartacius] carthacius C¹BR L carthatius G cartachus M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

οἰκία τῶν Φιλιππικοῦ εὑρέθησαν ἐν ἑνὶ μητάτῳ διαφέροντι τῇ μονῇ Χρυσοπόλεως μετὰ καὶ ἑτέρων διαφόρων βιβλίων· ἅτινα δύο βιβλία καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς χαρτῷον τετράδιον ἔκ τε τῶν ἰδιοχείρων Στεφάνου τοῦ ἁββᾶ καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῶν διαγινώσκονται Μακαρίου τε καὶ αὐτοῦ Στεφάνου τυγχάνειν πονήματα.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Ἡ τούτων ἀνάγνωσις γινέσθω.

Καὶ λαβὼν Ἀντίοχος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως τὸ χαρτῷον τετράδιον ἀνέγνω ἔχον ἐν ἐπιγραφῇ οὕτως·

Ἴσον λιβέλλου ἐπιδοθέντος Κωνσταντίνῳ τῷ εὐσεβεστάτῳ μεγάλῳ βασιλεῖ παρὰ Μακαρίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Θεουπόλεως ἤτοι Ἀντιοχείας τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ἐν τῷ παλατίῳ.

Καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ τοιούτου τετραδίου Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπον·

Τὴν δύναμιν τοῦ παρόντος λιβέλλου ἐν τοῖς ἤδη πραχθεῖσιν εἰλήφαμεν καὶ περιττή ἐστιν ἡ τούτου ἀνάγνωσις· ἀναγινωσκέσθω δὲ τέως τὸ ἓν τῶν δύο βιβλίων.

Καὶ λαβὼν ὁ αὐτὸς εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος Ἀντίοχος ἀνέγνω ἔχον ἐν ἐπιγραφῇ·

Λόγος προσφωνηθεὶς τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ εἰρηνοποιῷ μεγάλῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ παρὰ Μακαρίου ἐπισκόπου Θεουπόλεως.

9 – 15 Macarius Ant., libellus ad imp. (confessio fidei) 24 – 502,19 Macarius Ant., sermo prosphoneticus ad Constantinum imp.

MTO

1 φιλιππικοῦ | φιλίππων T εὑρέθησαν] ηὑρέθησαν T μητάτῳ] μετάτῳ M χρυσοπόλεως] χρυσοπέλεως M 2 ἐκ om. M 4 αὐτοῦ om. O 11 ἐν ἐπιγραφῇ] ἐπιγραφὴν M 17 τετραδίου] τετραδίων O 22 αὐτὸς om. M ἔχων οὕτως ἐν T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

quae Philippici dicitur, inuenti sunt in uno metato iuris monasterii [Christopoleos] ⟨Chrysopoleos⟩ una cum aliis diuersis codicibus, qui duo libri una cum quaternione chartacio tam ex manu Stephani monachi proprietate quamque ex sup(er)scriptione eorum cognoscuntur Macarii et Stephani esse opuscula.

Constantinus piissimus imperator et sancta sinodus dixerunt:

Horum lectio proueniat.

Et accipiens Antiochus religiosus lector et notarius sanctissimi archiepiscopi a deo conseruandae huius regiae urbis chartacium quaternionem relegit habentem in superscriptione sic:

Exemplar libelli quem porrexit piissimo magno imperatori Constantino Macharius patriarcha Theopoleos siue Antiochiae orientalis dioceseos in palatio.

Et dum relegeretur huiusmodi quaternio Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

Uirtutem presentis libelli in ante gestis agnouimus et superflua est huiusmodi lectio, sed relegatur interim unus e duobus libris.

Et accipiens idem Antiochus religiosus lector et notarius relegit habens in superscriptione:

Sermo acclamatus piissimo et pacifico magno imperatori Constantino a Macario episcopo Theopolitano.

VPG CBR MNL

---

1 quae] qui VPG philippici] philiphi V[1] philippphi V[2] philipi PG phylipici CB philipici R N metato] meatu G metatu M monasterii] monasteri B monasterio N[1] [christopoleos]] chrystopoleos P cristopoleos G cristopoleus CBR 1–2 χρυσοπόλεως = ⟨chrysopoleos⟩? 2 codicibus] coditibus V qui duo libri] quiuolubri M chartacio] charatio V C[2] N carthario C[1]R carthacio B cartacio M charthacio L 3 manu] manus CBRG NL stephani] st.ephani V *ras.* (sthephani) proprietate] propietate V sup(er)scriptione] suprascriptione VPG BR MNL suprascribtione C 3–4 cognoscuntur] cognuscuntur V agnoscuntur R 4 macarii] machatii PG M macari CB stephani] stepha N 6 sinodus] synodus RG MNL 9 antiochus] saniochus VP[2] s. iochus P[1] *ras.* anthyocus R antiocus G religiosus] religiosus RG MNL notarius] notarios P[1] notario N 10 huius *om.* L chartacium] carthacium C[2]B charthatium G carram cum M[1] carta cum L[2] quaternionem] quaternione M relegit] legit G superscriptione] superscribtionem C superscriptionem BR NL 13 libelli] libello C[1]B quem] que V porrexit] porrexer V[2] imperatori] imperator V imperatore P constantino] constantinus V constan P macharius] macarius CBR NL 14 theopoleos] theopolcus CBR siue *om.* N antiochiae] anthiochiae V L. anthiotiae N dioceseos] dinceus C[1] dioccesseus C[2] dioceseus B dyoceseos R 16 relegeretur] relegetur V huiusmodi] hoius R husmodi N quaternio *om.* M imperator] imperatur V sancta] sancta. PG *ras.* 17 synodus] sinodus P CB 18 huiusmodi] huiusmdi P[1] huius R lectio] leccio V 19 relegatur] relegator VP interim] interrim VP N iterum L. unus] inus P[1] unum N 21 idem] id est B N antiochus] andatiochus V anthyocus R. anthiocus N religiosus antiochus CB religiosus] religiosus G MNL relegit] legit P[1] superscriptione] superscribtione C perscriptione B superscriptionem M 22 acclamatus] adclamatus CBR adclamatos L et *om.* VPG imperatori] imperatore CR 23 macario] amario N macario] machario RG M 23 theopolitano] theopolitane B teopolitano M theupolitano N

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Καὶ ἀναγνωσθείσης τῆς τοιαύτης ἐπιγραφῆς Θεοφάνης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ εὐαγοῦς μοναστηρίου Βαίων εἶπεν·

Εὐσεβέστατε δέσποτα, παρὰ τάξιν ἐποίησε Μακάριος τὸν λεγόμενον καὶ ἀναγινωσκόμενον προσφωνητικὸν ὡσανεὶ λόγον· παρὰ ἱερέως γὰρ γινόμενος προσφωνητικὸς πρὸς βασιλέα λόγος εἴτε καὶ ἱστορικὸς ἐπὶ συγκλήτου ἐπιδίδοται καὶ ἀναγινώσκεται. πρὶν ἢ δὲ τοῦτο πράξῃ καὶ ἐν Σαρδηνίᾳ καὶ ἐν Ῥώμῃ καὶ εἰς ἑτέρους τόπους κωδίκια ποιήσας τὸν αὐτὸν προσφωνητικὸν λόγον ἀπέστειλεν ὁ εἰρημένος Μακάριος, ὅπερ πάντῃ ἀπρόσφορον πρὸς τὸν ἱερατικὸν θεσμὸν καθέστηκε.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἡμεῖς μὲν προσφωνητικὸν λόγον οὐκ ἐπιστάμεθα λαβεῖν παρὰ Μακαρίου, χαρτία δέ τινα ἐπιδέδωκεν ἡμῖν, ἅτινα καὶ εἰσίν, οἷς οὐδὲ μέχρι τοῦ παρόντος ἐνετύχομεν καὶ ταῦτα καθ' ἑτέραν προσφέρομεν ὀφειλούσης τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου τὴν εἴδησιν αὐτῶν λαβεῖν· ἡ δὲ ἀκόλουθος ἀνάγνωσις τοῦ λεγομένου προσφωνητικοῦ γινέσθω.

Καὶ ἀνεγνώσθη ὁ τοιοῦτος προσφωνητικὸς λόγος πάσης κακοδοξίας γέμων καὶ τοῖς αἱρετικοῖς κατὰ πάντα συνάδων, τρανῶς φέρων ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς καὶ ἡ ἁγία σύνοδος εἶπαν·

Ὡσαύτως καὶ τὸ ἕτερον βιβλίον ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ λαβὼν ὁ αὐτὸς εὐλαβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος Ἀντίοχος τὸ τοιοῦτον βιβλίον ἀνέγνω ἔχον ἐπιγραφὴν οὕτως·

MTO

3 ἐποίησε] ἐποιήσατο O 5 καὶ' om. M 6 πρόξῃ | πρᾶξαι T 14 λεγομένου | μεγάλου M γινέσθω] λεγέσθω T 18 ἡμῶν om. O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Et relecta huiusmodi superscriptione Theophanius deo amabilis presbiter et abbas uenerabilis monasterii Baiarum dixit:

Piissime domine, extra ordinem fecit Macarius hunc, qui dicitur atque relegitur quasi prosphoneticus sermo; a sacerdote quippe si factus fuerit prosphoneticus sermo ad imperatorem uel historicus curam senatu offertur atque relegitur. prius autem quam hoc faceret et in Sardiniam et in Romam et in alia loca codicia faciens eundem prosphoneticum sermonem direxit predictus Macharius, quod penitus ad ritum sacerdotalem exsistit incongruens.

Constantinus piissimus imperator dixit:

Nos quidem prosphoneticum sermonem a Macario accepisse nescimus, cartulas autem quasdam optulit nobis, quae et sunt, quas usque hactenus nec relegimus et has in futuro secretario proferimus, ut debeat sancta uestra synodus notitiam eorum accipere; consequenter uero lectio eius qui prosphoneticus dicitur fiat.

Et relectus est huiusmodi prosphoneticus ⟨sermo⟩ omni prauitate plenus et hereticis in omnibus consonans, aperte continens unam uoluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri.

Constantinus piissimus imperator et sancta synodus dixerunt:

Similiter et alter liber relegatur.

Et accipiens idem religiosus lector et notarius ⟨Antiochus⟩ huiusmodi librum relegit habentem in superscriptione ita:

VPG CBR MNL

---

1 superscriptione] superscribtione C theophanius] theofaneus B theolanus R theophanus N abbas] abba N 1–2 uenerabilis *om.* CBR 2 monasterii] monasterio N 3 piissime] pissime C extra ordinem] extorradinem G macarius] macharius G M relegitur] religius N quasi *om.* L 4 sacerdote] sedote V fuerit] fuerat VP prosphoneticus¹] prosponeticus B prosphoneticus cum pro sermo M 4–5 ad imperatorem uel] adimplens V adimpel P impi et in lib G 5 historicus] hystoricus R L offertur] ofertur CB prius] priusquam N quam qua V om. N 6 faceret] feceret N in² *om.* M codicia] codicea VPG coditia N prosphoneticum] prosponeticum VP 7 direxit] dixit CBRG¹ MNL macharius] macarius CBR NL quod] quo VPG CBR NL penitus] paeni..us P *ras.* ritum L *lac.* sacerdotalem] sacerdocem L exsistit] existit RG MNL 8 incongruens] incognitum L 10 constantinus] consrantissimus P 11 prosphoneticum] sprosphoneticum P prosphonoticum G prophoneticum NL accepisse a macario VPG a macario] a machari P ammacario B a macharin G M accepisse] accipisse P cartulas] cartholas C²B chartulas C² N 12 optulit] obtulit CBG ML hactenus] actenus CB NL relegimus] legimus B 13 proferimus] proferemus M relegimus L synodus uestra VPG synodus] sinodus CB notitiam] ..notiam P *ras.* nortam B¹ noticiam G 14 qui] quae RG quis NL prosphoneticus] prosponeticus V prosphonetica C²BR prosphonoticus G prophoneticus L 16 huiusmodi] etusmodi CBR prosphonesticus] prosponeticus V prosphonoticus G prophoneticus L λόγος – ⟨sermo⟩ *om.* VPG CBR MNL 17 continens] contenens CB uoluntatem] uolontatem C 18 nostri *om.* CB MNL 20 piissimus *om.* M imperator piissimus VP synodus] sinodus CB 23 idem] item B religiosus] religiosus RG MNL notarius] notario N ἀντίοχος = ⟨antiochus⟩ *om.* VPG CBR MNL 24 superscriptione] superscripcione V superscribtionem C superscriptionem B NL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Λόγος ἀποσταλεὶς ὑπὸ Μακαρίου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως Λουκᾷ πρεσβυτέρῳ καὶ μοναχῷ τῷ Ἀφρικῆς γράψαντι περὶ τῆς ⟨καινῆς⟩ τῶν Μαξιμιανῶν αἱρέσεως.

Καὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐπὶ πολὺ γινομένης ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν·

Ἀναγνωσθέντος ἤδη τοῦ λιβέλλου Μακαρίου τοῦ ἐπιδοθέντος τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοστέπτῳ ἡμῶν δεσπότῃ καὶ μεγάλῳ νικητῇ βασιλεῖ, ὁμοίως δὲ ἀναγνωσθέντος καὶ τοῦ ὡσανεὶ προσφωνητικοῦ λόγου τοῦ, ὡς ἐπιγέγραπται, γενομένου „πρὸς τὸ θεοστήρικτον αὐτοῦ κράτος" καὶ τούτου ἀποπληρωθέντος, ἀρξαμένου δὲ προσεπιτούτοις ἀναγινώσκεσθαι καὶ τοῦ παρόντος λόγου πρὸς Λουκᾶν τινα μανάζοντα ἐν Ἀφρικῇ τάξιν ἀντιρρητικοῦ καὶ συλλογισμοὺς Ἀριστοτελικοὺς ἔχοντος καὶ πάντῃ ἀπόδοντος ταῖς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς πέντε συνόδοις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ ἐκκρίτοις πατράσι μηδέ ποτέ τι τοιοῦτον καταδεξαμένοις, συνορῶμεν ἐκκοπὴν γενέσθαι τῆς τοῦ τοιούτου πρὸς Λουκᾶν λόγου ἀναγνώσεως, ὡς ξένων καὶ ἀλλοτρίων ὄντων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος τῶν ἐν αὐτῷ ἐμφερομένων καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῇ ἀληθείᾳ παντελῶς ἐναντιουμένων· τὰ δὲ τοῦ τοιούτου βιβλίου ἐπίλοιπα ἀναγινωσκέσθωσαν.

Καὶ ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου λόγος τρίτος τοῦ αὐτοῦ Μακαρίου περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, οὗ ἡ ἀρχή· *Αἱ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐνστάσεις κατὰ τῶν πολεμίων·* καὶ τῆς ἀναγνώσεως ἐπὶ πολὺ προϊούσης ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε·

Τὸν κανισρτὰν τῆς ἀκαίρου φλυαρίας τῶν συγγραμμάτων Μακαρίου καὶ Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, ἐξαιρέτως δὲ τοῦ ἐν αὐτοῖς τρίτου λόγου τοῦ καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἀναγινωσκομένου, *ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτινασσόμενοι* καὶ ἀναθεματισμῷ δικαίως ὑποβάλλοντες ἐκκοπῆναι συνορῶμεν τὴν ψυχοβλαβῆ τούτων ἀνάγνωσιν, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων συγγραμμάτων πρὸς παράλληλον ἀπόδειξιν τῆς ὁμοφροσύνης τῶν ἤδη προκομισθεισῶν

---

20 – 22 *Lc.* 9, 5

1 – 2 Macarius Ant., sermo ad Lucam presb. et mon. 17 – 19 Macarius Ant., sermo III de eadem re

MTO

1 ποια = ⟨καινῆς⟩ om. MTO 6 βασιλεῖ νικητῇ O 10 συλλογισμούς] συλλογισμοῦ M ἀριστοτελικούς] ἀριστοτελικοῦ M 11 ἐκκρίτοις] ἐγκρίτοις O 12 ἐκκοπήν] ἐγκοπήν M 23 ἐκκοπῆναι] ἐγκοπῆναι MO

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Sermo missus a Macario archiepiscopo Theopoleos Lucae presbitero et monacho in Africa, qui scripserat de noua herese Maximianorum.

Et cum diu lectio eiusdem sermonis fieret, sancta synodus dixit:

Relecto iam libello Macharii, qui oblatus est piissimo et tranquillissimo nostro domino atque magno uictori imperatori, similiter autem relecto et illo quasi prosphonetico sermone, qui sicut superscriptus est „ad a deo [conseruandam] ⟨confirmandam⟩ eius fortitudinem" factus est, et hoc expleto, insuper autem ad relegendum incepto etiam presenti sermone ad Lucam quendam monachum Africae habente[m] ordinem oppositionum Aristotelisque et syllogismos et omnimodo dissonante a sanctis quinque uniuersalibus conciliis et sanctis probabilibus patribus, qui numquam tale aliquid ammiserunt, praeuidimus interruptionem fieri lectionis de eiusmodi sermone ad Lucam eo quod externa atque aliena sunt ab ecclesiasticis dogmatibus, quae in eo continentur, et sibi et ueritati omnino contraria, reliqua uero eiusdem libri relegantur.

Et relectum est ex eodem libro [liber] ⟨sermo⟩ tertius eiusdem Macharii de eadam re, cuius est initium: *Aduersus expugnatores quidem propter pietatem* [*instantiae*] ⟨*intentiones*⟩; et diu lectione proueniente sancta synodus dixit:

[Superflue] ⟨Importune⟩ ⟨Inepte⟩ fabulositatis *pulueres* scriptorum Macharii et Stephani eius discipuli presertimque tertii eorum sermonis, qui et in presenti relegitur, *a nobismetipsis excutientes* et [iusto] ⟨iuste⟩ anathemati summitentes interrumpi preuidimus horum animabus noxiam lectionem, ex huiusmodi autem scriptis ad parisimilem demon-

VPG CBR MNL

1 macario] machario PG M theopoleos] theopoleus CBR teopoleos M theupoleos NL lucae] luce P BRG L 2 africa] affrica V¹PG qui] quem M herese] heresae P² heresi M haerese N 4 eum] dum CBR NL eiusdem] eiudem P sermonis] disermonis V disermones P synodus] sinodus CB 5 macharii] a macarii CBR macarii NL et] atque VPG domino] domno V 6 magno] magne VP imperatori] imperatore VP relecto] relicto P¹ CR 7 ὡς = sicut superscriptus] superscribtus C scriptus N a *om.* B L (θεοφόβιστον) = [conseruandam] διορθῶσιν = ⟨confirmandam⟩ *om.* VPG CBR MNL 8 expleto] exemplo N presenti] presente CBG praesentem R 9 sermone] sermonem R NL ad lucam] adducam R africae] affrice R africaeque G affrice NL ἔχοντος = habente[m] ordinem] ordine CBR oppositionum] opussitionum VP obpositionum CB 10 aristotelisque] aristotelis BG aristotilis R et¹ *del.*? syllogismos] sylogismus VG N sillogismos P M silogismis C¹ silogismos C²BR L dissonante] dissonantiae VP dissonantem N 11 conciliis M *ras.* M *marg.*: conciliis et a sanctis L ammiserunt] amiserunt VPG CBR admiserunt ML 12 lectionis] lectione VP eiusmodi] huiusmodi CB huius R sermone] sermonem N eo quod] et id V eqd P¹ nec quod G externa] extranea CBR 12 – 13 atque aliena C *add.* 13 ecclesiasticis] ecclasticis N 14 relegantur] relegatur V¹ 16 λόγος = ⟨sermo⟩] [liber] VPG CBR MNL tertius ex eiusdem B¹ macharii] macarii CR NL macari B re] rem VP M (*cf.* 509,21) 17 initium] inicium G aduersus et expugnatores VP¹ pietatem] piaetatem P 17 – 18 ἐντάσεως = ⟨intentiones⟩] [instantiae] PG CB ML instanciae V instantem N (*cf.* 509,2) 18 proueniente] praeueniente VPG synodus] sinodus CB M 19 ἄκαιρον = ⟨importune⟩ ⟨inepte⟩] [superflue] VPG CBR NL superfluae M scriptorum] scribtorum C scriptorum N macharii] macarii CBR NL 19 – 20 stephani] sthephani V 20 tertii] tcii VP 21 nobismetipsis] nobismetipsis N excurientes] excuriens N excuriensis L {δικαίῳ} = [iusto] VPG CBR MNL δικαίως = ⟨iuste⟩ anathemati] anathimari B anathematis NL summitentes] submittentes CR M submitentes B summentes L¹ interrumpi] interruppi P 22 animabus] annimabus P animalibus L² scriptis] scribtis C scribitis R parisimilem] parasimilem M

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

αἱρετικῶν χρήσεων παρὰ τῶν τοῦ μέρους τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τὰς ἐκ τῶν αὐτῶν συγγραμμάτων προφανεῖς βλασφημίας παρεκβληθῆναι καὶ συνταγῆναι τοῖσδε τοῖς πεπραγμένοις δέον καθέστηκε.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπε·
Κατὰ τὸ συνεωραθὲν παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου γινέσθω.

Καὶ παρεξεβλήθησαν ἐκ τῶν εἰρημένων Μακαρίου συγγραμμάτων πρὸς ἀντιπαράθεσιν χρήσεων βεβήλων καὶ δυσσεβῶν αἱρετικῶν διάφοροι βλασφημίαι καὶ ἐνετάγησαν ἔχουσαι οὕτως·

I. 1. Μακαρίου αἱρετικοῦ ἀπὸ λιβέλλου ἐπιδοθέντος τῷ εὐσεβεστάτῳ μεγάλῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, οὗ ἡ ἀρχή· *Εἰρήνης θεοῦ τῆς ὑπερεχούσης πάντα νοῦν τὸ κεφάλαιον ἡ εὐσέβεια*·

...ἑνὶ καὶ μόνῳ θείῳ θελήματι ὡς οὐκ ὄντος ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλου θελήματος ἢ ἀντιπίπτοντος καὶ ἀντικειμένου τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ δυνατῷ θελήματι· ἀδύνατον γὰρ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν δύο ἅμα κατὰ ταὐτὸν ἐναντία ἢ καὶ ὅμοια ὑφεστάναι θελήματα.

2. Θεμεστίου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ ἀντιρρητικοῦ τοῦ κατὰ τοῦ τόμου Θεοδοσίου κεφαλαίου τεσσαρακοστοῦ πρώτου·

Οὐ γὰρ ἐπείτοι καὶ ὁ ἱερὸς Ἀθανάσιος „δύο θελήματα" ἔφη „τὸν Χριστὸν δεικνύναι κατὰ τὸν τοῦ πάθους καιρόν" – ἤδη καὶ δύο θελήσεις αὐτῷ περιθήσομεν καὶ ταύτα⟨ς⟩ μαχομένας ἀλλήλαις κατὰ τοὺς σοὺς τούτους συλλογισμούς –, ἀλλ' εἰσόμεθα εὐσεβῶς τὴν ὡς ἑνὸς μίαν θέλησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, πῇ μὲν ἀνθρωπίνως κινεῖσθαι, πῇ δὲ θεοπρεπῶς.

---

13 Phil. 4,7

15 – 17 Macarius Ant., confessio fidei, cf. p. 224,9 – 12 21 – 24 cf. Themistius diac. Alex., p. 370,10 – 14

MTO

---

9 ἐνετάγησαν] συνετάγησαν M 17 ἅμα καὶ κατὰ O 20 τεσσαρακοστοῦ πρώτου] μα' TO
21 ταύτα⟨ς⟩ | ταῦτα MTO 24 ὡς ἑνὸς] εὐσεβῶς O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

strationem concordiae ad dudum prolata a parte apostolicae sedis antiquae Romae hereticorum testimonia, quaeque sunt ex eisdem scriptis manifeste defloratí blasphemiae, et his gestis oportunum inserit.

Constantinus piissimus imperator dixit:
Secundum quod praeuidit sancta synodus fiat.

Et deflorata⟨e⟩ sunt ex supradictis Macarii scriptis ad conferendum cum testimoniis prophanorum et impiorum hereticorum diuersae blasphemiae et insertae sunt continentes ita:

I. 1. Macarii heretici ex libello oblato piissimo magno principi Constantino, cuius est initium: *Pacis dei, quae exsuperat omnem sensum capitulum est pietas*:

... una et sola diuina uoluntate tamquam non exsistente in eo et alia uoluntate siue resistente atque contraria diuinae eius et potenti uoluntati. inpossibile enim est in uno eodemque Christo deo nostro duas simul circa idipsum contrarias seu similes subsistere uoluntates.

2. Themestii heretici ex secundo eius [antehereticо] ⟨antereticо⟩, id est contradictorio, contra tomum Theodosii capitulo quadragesimo primo:

Neque enim idcirco quod ⟨et⟩ sacer Athanasius „duas uoluntates" ait „Christum ostendisse in tempore passionis" – iam et duas ei uoluntates [circumponimus] ⟨reputauimus⟩ et has repugnantes adinuicem secundum istas tuas [collectiones] ⟨intentiones⟩ –, sed pie sciamus tamquam unius unam uoluntatem Emmanuhelis, alicubi quidem humane moueri, alicubi uero deo digne.

VPG CBR MNL

1 concordiae | concordia M concordie R NL prolata pro a L apostolicae | apostholicae B romae *om.* NL 2 hereticorum | hereticarum V haereticarum P scriptis | scribtis C scripturis R blasphemiae | plasphemiae VG blasphaemiae P 3 his | hys P hiis R 6 praeuidit | prouidit P synodus | sinodus CB L 8 deflorata⟨e⟩ | defloratа VPG CBR MNL macarii | macharii PG M macari CB N scripris | scribtis C 9 prophanorum | profanorum M hereticorum | haeretichorum P blasphemiae | plasphemiae V² insertae sunt | insertunt N continentes | contenens CB continens R NL 12 macarii | macharii PG M macari CB macarius hereticus L *marg.* oblato | ablato N 13 initium | inicium G quae *om.* G. omnem sensum | omne sensum V omnes mensum P sensum nostrum capitulum MNL pietas | piaetas V pietatas R pietate G 14 non | nos VPG C² MNL (s-n) exsistente | existente RG MNL 15 et | ex N potenti | potentiae G inpossibile | impossibile ML enim *om.* MNL 16 deo | domino V² simul | semul C contrarias | contraria VPG similes | similis VP L 17 uoluntates | uolontates C 19 themestii | themesti VP temesti G heretici | haeretici P hereti N ἀντιρρητικοῦ = ⟨antereticо⟩ | [antehereticо] VG CBR MNL antehereticо P contradictorio | contradicro N 20 tomum | thomum C²BRG M theodosii | theodosi CBR theodosii L quadragesimo | quadragissimo C quadragesimo primo | .XLI. B 21 καί = ⟨et⟩ *om.* VPG CBR MNL sacer | sicut L athanasius | anastasius M anathasius N 22 in | an N ei | eis C²B *om.* R NL uoluntates | uolontates C 22–23 περιθήσομεν = ⟨reputauimus⟩ | [circumponimus] VPG CBR MNL 23 istas tuas | stastuas V¹ stastuas V²I² istas duas M συλλογισμούς = ⟨intentiones⟩ | [collectiones] VPG CBR MNL 24 sciamus | stiamus V (εἰδόμεθα = sciemus) uoluntatem | uolontatem C emmanuhelis | emmanuelis V R L¹ est manuelis G 25 moueri | moberi VP

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

II. 1a. Μακαρίου αἱρετικοῦ ἀπὸ λόγου τρίτου, οὗ ἡ ἀρχή· *Αἱ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐνστάσεις ⟨κατὰ τῶν πολεμίων⟩·*

Ἓν γάρ πρόσωπον τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος κηρύσσομεν, καὶ ὡς ἑνός ὄντος αὐτοῦ ἓν καὶ τὸ θέλημα δογματίζομεν, καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν διεσάφησαν.

1b. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Οὕτως ἡμεῖς ἓν θέλημα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦτο ὅλον θεϊκὸν κατὰ τοὺς διδασκάλους κηρύσσομεν.

2. Ἀπολιναρίου αἱρετικοῦ·

… καὶ οὐ μνημονεύουσιν, ὅτι τὸ θέλημα τοῦτο ἴδιον εἴρηται οὐκ *ἀνθρώπου* τοῦ *ἐκ γῆς*, καθὼς αὐτοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ θεοῦ τοῦ *καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ*.

III. 1. Μακαρίου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ λεγομένου προσφωνητικοῦ αὐτοῦ λόγου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, οὗ ἡ ἀρχή· *Παράδοξόν τι, καλλίνικε δέσποτα·*

Τοὺς τἀναντία δὲ αὐτοῖς δογματίσαντας ἁγίους πατέρας ἡμῶν κατέκριναν καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς ἓν θέλημα τοῦ κυρίου δοξάσαντας, ὧν εἷς ὑπάρχει καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων Ὀνώριος, ἓν θέλημα δογματίσας τρανέστατα, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μίαν εἰπόντας ἐνέργειαν, μὴ προσδεξάμενοι τὴν τοῖς ἁγίοις πατράσι γνωριζομένην μίαν ζωοποιὸν Χριστοῦ τὴν ἐνέργειαν.

2. Ἀνθίμου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Θεοῦ μεμνῆσθαι ἐν πάσῃ ὑποθέσει καλόν·*

Εἰ γάρ μία ἐστὶν ὑπόστασις καὶ μία φύσις τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένη, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστιν ἀναμφιβόλως, καὶ ἓν θέλημα καὶ μία ἐνέργεια, δηλονότι καὶ μία σοφία καὶ μία γνῶσις τοῦ συναμφοτέρου ὑπάρχει.

---

10 cf. 1. Cor. 15,47 11 cf. Joh. 6,38

---

1 – 2 cf. Macarius Anc., sermo III, p. 504,20 – 21 3 – 4 Macarius Anc., frgm. 1 5 – 7 Macarius Anc., frgm. 2 10 – 21 Apollinaris Laod., demonstratio de div. incarn., ed. H. Lietzmann, p. 218,20 – 24, Nr. 63; ed F. Müller, op. III 1 p. 179 13 – 19 Macarius Anc., sermo prosphonetic us 20 – 21 cf. p. 370.19 22 – 24 cf. Anthimus, p. 372.2 – 5

MTO

---

1 τρίτου | γ' T 2 aduersus impugnatores = ⟨κατὰ τῶν πολεμίων⟩ om. MTO 5 αὐτοῦ' om. O 16 δοξάσαντος | δοξάζοντας M 19 τὴν om. O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

II. 1a. Macarii heretici ex sermone tertio, cuius initium est: *Aduersus inpugnatores quidem ob pietatem* [*instantiae*] ⟨*intentiones*⟩:

Unam enim personam saluatoris Christi unius de sancta trinitate praedicamus, et sicut unus est ipse unam et uoluntatem astruimus, quemadmodum et qui ante nos fuerant explanarunt.

1b. Eiusdem ex eodem sermone:

Sic nos unam uoluntatem Christi et hanc totam diuinam secundum doctores praedicamus.

2. Apollinarii heretici:

... et non memorant, quia uoluntas ista propria dicta est non *hominis*, qui *ex terra* est, ut ipsi putant, sed dei, qui *de caelo discendit*.

III. 1. Macarii heretici de sermone, qui dicitur acclamatorius, ad piissimum imperatorem, cuius est initium: *Mirum quid, inuictissime domine*:

Eos autem, qui contraria eis astruxerunt, sanctos patres nostros condemnauerunt et anathemauerunt et [absolute] ⟨simpliciter⟩ omnes, qui unam uoluntatem domini astruxerunt, quorum unus extitit Honorius Romanus, qui unam uoluntatem manifestissime praedicauit, adaeque autem et qui unam operationem dixerunt, non receperunt sanctis patribus cognitam unam unificam Christi operationem.

2. Anthemi heretici ex sermone ad Iustinianum imperatorem, cuius est initium: *Dei meminisse in omni causa bonum est*:

Si ergo una est subsistentia et una natura dei uerbi incarnata, sicut et est procul dubio, et una uoluntas et una reuera est operatio, unaque sapientia et una scientia utri⟨u⟩sque est.

VPG CBR MNL(?)

---

1 macarii] machatii PG M macari C tertio] tercio G inpugnatores] inpugnatores ML 2 ob pietatem] oppietate VP ἐνστάσεως = ⟨intentiones⟩] [instantiae] VPG CBR MNL (*cf.* 503,27 – 28) 3 personam] persona B saluatoris nostri christi L unius] unus B 4 et[1]] ei CBRG astruimus] astruemus CBR quemadmodum] quemammodum P qui] quia B 7 – 513,7 christi ... factam *om.* L 9 apollinarii] apollonarii P apolinarii CBR apollinari N 10 dicta] adicta VP 11 discendit] descendit C[1]BRG MN 13 macarii] machatii PG macari CB acclamatorius] adclamaturius CBR acclamororius N imperatorem] imperatore N 14 initium] inicium G quid inuictissime] qui diuictis B domine] domne VP 15 nostros *om.* N condemnauerunt] condempnauerunt PG R 16 anathemauerunt] anatimauerunt B ἁπλῶς = ⟨simpliciter⟩ [ἀπολύτως] = [absolute] C[2]BRG MN absolutate VP absalute C[1] 16 – 17 domini ... uoluntatem V[2] *add.* 17 extitit] exsistit B existit RG extitit MN honorius] homerus G unam] hunam P 18 adaeque] atque VP receperunt] receperunt CBRG M 20 anthemi] anathemi VPG N anthem B anthimi M iustinianum] iustianum G initium] inicium G 21 meminisse] mimmisse VP 22 subsistrentia] subsistentia P[1] substantia C[2]B substsiantia C[1] una natura] unatura N 23 operatio reuera est G sapientia] sapienniam N συναμφοτέρου = utri⟨u⟩sque] utrisque VPG CBR MN

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

IIII. 1. Μακαρίου αἱρετικοῦ ἀπὸ λόγου σταλέντος παρ' αὐτοῦ πρὸς Λουκᾶν πρεσβύτερον καὶ μοναχὸν Ἀφρικῆς, οὗ ἡ ἀρχή· *Οἷόν ἐστι τοῖς κατὰ θάλατταν κινδυνεύουσι·*

Ποία δὲ φύσις καὶ ἐπὶ τῶν πάντῃ κεχωρισμένων, ἵνα καὶ πάλιν ὑμῶν τῇ μωρίᾳ συνυπεχθῶ, ἡνίκα μετά τινος ἑτέρας ἐνεργεῖ φύσεως μίαν οὐκ ἐκτελεῖ τὴν ἐνέργειαν;

2. Ἀπολιναρίου αἱρετικοῦ ἐκ τῶν Ἀποριῶν·

Ὄργανον καὶ τὸ κινοῦν μίαν πέφυκεν ἀποτελεῖν τὴν ἐνέργειαν· εἰ δὲ μία ἡ ἐνέργεια, μία καὶ ἡ οὐσία· μία ἄρα οὐσία γέγονε τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὀργάνου.

V. 1. Μακαρίου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Λουκᾶν πρεσβύτερον καὶ μοναχὸν λόγου·

Διὸ δὴ καὶ πρὸς ἕκαστα τῶν γινομένων συνεργάτην ὥσπερ τινὰ πρὸς τοῦτο δὴ μάλιστα τὴν ἁγίαν αὐτοῦ λαμβάνειν ἠπείγετο σάρκα, ἵνα δεικνύῃ *ζωοποιεῖν* δυναμένην καὶ ὡς ἐν ἤδη γενομένην πρὸς αὐτόν, οὐ κατὰ φύσιν δηλονότι, ἀλλὰ καθ' ἕνωσιν οἰκειωμικὴν καὶ δύναμιν ἀκαταλύτου ζωῆς, ἣν ἡ ἄφραστος ἐξέλαμψεν ἡμῖν ἐνανθρώπησις. ,καὶ γοῦν ὅτε τὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου κόριον διανίστη *λέγων· ἡ παῖς ἐγείρου· ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, ζωοποιῶν* μὲν ὡς θεὸς τῷ παντουργῷ προστάγματι, *ζωοποιῶν* δ' αὖ πάλιν καὶ διὰ τῆς ἁφῆς τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, μίαν τε καὶ συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνὺς τὴν ἐνέργειαν." ὁρᾷς ὅπως εἰπὼν ἐνεργεῖν ἑκατέραν μορφὴν διὰ τὴν μετὰ θατέρου κοινωνίαν μίαν αὐτ(οῦ) τὴν ἐνέργειαν ἀπεφήνατο; οὐ γὰρ ἐκ τοῦ καθ' ἕτερον εἰπεῖν *ζωοποιῶν* ὡς θεός, *ζωοποιῶν* δὲ καὶ διὰ τῆς ἁφῆς ἤδη κατὰ τοὺς νέους τούτους δογματιστὰς δύο ζωοποιήσεις καὶ ἐνεργείας δύο ναεῖν ἡμᾶς ἐξεπαίδευσεν.

---

11 cf. Joh. 5,21 14–15 Lc. 8,54 15 cf. Joh. 5,21 19 cf. Joh. 5,21

3–4 cf. Macarius Ant., p. 504,1–2 5–7 cf. Apollinaris Laod., p. 390,2–4 10–17 cf. Macarius Ant., p. 504,1–2 17–18 cf. Leo papa, epist. 33,4 ad Flavianum, ACO II 2,1 p. 24,27–28

MTO

---

2 θάλαττιαν] θάλασσαν M 3 δὲ om. M ὑμῶν] ἡμῶν M 4 συνυποχθῶ] συνοποχθῶ O ἐνεργεῖ] ἐνεργῇ M ἐκτελεῖ O 6 εἰ] ἓν O 9 λόγου + ζ' T 10 συνεργάτην] συνεργάτιν T 12 γενομένην] γενομενομένην M δηλονότι] δῆλον TO 15 αὐτῆς] αὐτὴν TO 18 eius = αὐτ(οῦ)] αὐτῶν MTO καθ' ἕτερον] καθάπερ T

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

IIII. 1. Macarii heretici ex sermone, qui ab eo missus est ad Lucam presbiterum et monachum Africae, cuius est initium: *Quale est his, qui in mare periclitantur:*

Qualis uero natura etiam in his, quae omnimodo seiuncta sunt, ut et iterum uanitati uestrae condiscendam, postquam cum alia quadam operatur natura unam non perficit operationem?

2. Apollinarii heretici de Apori(i)s, id est de difficilibus:

⟨In⟩strumentum et illud, quod hoc mouet, unam [naturaliter] ⟨solet⟩ [perficit] ⟨perficere⟩ operationem; si enim una est operatio, una et substantia. una igitur substantia facta est uerbi et instrumenti.

V. 1. Macharii heretici ex eodem sermone ad Lucam presbiterum et monachum:

Quapropter et ad singula quae fiebant ut quandam cooperatricem quodammodo presertim autem ad hoc sanctam carnem suam assumere nitebatur, ut ostenderet *uiuificare* ualentem et sicut unum iam factum cum eo, non secundum naturam uidelicet, sed secundum dispensationis unitionem et uirtutem insolubil⟨is⟩ uitae, quam ineffabilis humanatio nobis effulsit. „etenim quando archisynagogi filiam suscitabat *dicens: puella surge. tenuit manum eius*, *uiuificans* quidem ut deus omnium opifici praecepto, *uiuificans* autem iterum et per tactum sanctae carnis suae, unam atque cognatam per utramque operationem ostendens." cernis quomodo dicens operari utramque naturam propter cum alterius communione unam eius operationem promulgauit? neque enim ex eo quod secundum alterum dixit *uiuificans* ut deus, *uiuificans* autem et per tactum iam secundum nouos istos dogmatistas duas uiuificationes et duas operationes intellegere nos instituit.

VPG CBR MN

---

1 macarii] macharii PG macari CBR missus] missussus V est om. G lucam] lucem B presbiterum] praesbiterum C 2 initium] inicium G qui] per VP MN periclitantur] pereclitantur C periclitat G¹ periclitatur G² 3 omnimodo] omninolo G¹ omnimodis MN 4 condiscendam] condescendam G MN alia quadam] aliquadam G¹ natura] naturam C¹ perficit] perfecit CBR 6 apollinarii] apollenarii VP apolinarii CBR heretici M² *add.* ἐκ τῶν ἀπορίων = de aporι(i)s] de aporis VPG CBR MN difficilibus] dificilibus CG defficilibus N 7 ὄργανον = ⟨in⟩strumentum] strumentum VPG CB MN 7 – 8 πέφυκεν ἀποτελεῖν = ⟨solet perficere⟩] [naturaliter perficit] VPG M [naturaliter perfecit] CBR N 8 δέ = enim] ergo (= δή) CBR MN et] est N substantia] substantialis C¹B subsistentia G una² ... substantia P² *add.* substantia] subsistentia G 9 instrumenti] instrumenta V¹ 12 macharii] macari CB macarii R MN heretici] hereti B ad lucam] adducam R 12 ad *om.* C¹B ut] ad MN cooperatricem] cooperaturicem VP cooperatione G¹ quodammodo] quod admodo VP N 13 autem *om.* VPG sanctam] sancta R carnem] charnem P assumere] adsomere CB 14 ualentem] uoluntatem P *om.* N sicut] sicum VP unum] unam N factum est cum G¹ 15 unitionem] unicionem V ἀκαταλύτου ζωῆς = insolubil⟨is⟩ uitae] insolubil⟨em⟩ uitae VPG CBR MN ineffabilis] ineffabili N 16 humanatio] humanitatio M archisynagogi] archisynagogae C¹B² archisynagoga C² archisinagoge B¹ archisinagogi RG MN suscitabat] suscitauit MN 17 uiuificans] uiuicans N quidem] quidaem V¹ 18 unam *om.* B utramque] utrumque VP 19 διὸ ... μετὰ = per ... post = propter? propter] praeter CBR *om.* G 20 communione] communionem MN promulgauit] permulgauit P 21 iam] ram MN 22 nouos] nobos VP istos nouos CBR dogmatistas] dogmatistus VP (ω = a = ui) dogma..ristas C *ras.* duas] dua G et] et *in* V instituit] instruit C¹

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

2. Ἀνθίμου αἱρετικοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα προσφωνητικοῦ λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· *Θεοῦ μεμνῆσθαι ἐν πάσῃ ὑποθέσει καλόν.*

Τὰ εἰκότα δὲ τούτοις καὶ ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος ἐδίδαξε πατὴρ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τοῦ εἰς τὸ κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην εὐαγγέλιον ὑπομνήματος οὕτως εἰπών· „διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ τοὺς νεκροὺς ἀναστᾶν οὐ λόγῳ μόνον οὐτε τοῖς θεοπρεπέσιν ἐπιτάγμασιν ἐνεργῶν ὁ σωτὴρ εὑρίσκεται, ἀλλὰ συνεργάτην ὥσπερ τινὰ πρὸς τοῦτο δὴ μάλιστα τὴν ἁγίαν αὐτοῦ λαμβάνειν ἠπείγετο σάρκα, ἵνα δεικνύῃ *ζωοποιεῖν* δυναμένην καὶ ὡς ἐν ἤδη γενομένην πρὸς αὐτόν· καὶ γοῦν ὅτε τὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου κόριον διανίστη *λέγων· ἡ παῖς ἔγειρε, ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆ⟨ς⟩*⟩, καθὰ γέγραπται, *ζωοποιῶν* μὲν ὡς θεὸς τῷ παντουργῷ προστάγματι, *ζωοποιῶν* δ' αὖ πάλιν καὶ διὰ τῆς ἁφῆς τῆς χειρός, μίαν καὶ συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνὺς τὴν ἐνέργειαν." ὅτε τοίνυν ἴδιον νοερᾶς θεοπρεποῦς ἴσμεν ἐνεργείας τῶν ὅλων τὴν γνῶσιν, μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ συναμφοτέρου τὴν θεοπρεπῆ ἐνέργειαν ἐδιδάχθημεν ὑπάρχειν, πῶς οὐχ ὁμολογήσομεν ἐντεῦθεν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῶν ὅλων γνῶσιν ὑπάρχειν τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ θεότητα καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα;

Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς εἶπεν·

Ἀρκούντως ἔχει καὶ τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν πραχθέντα. ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς τῆς φιλοχρίστου ἡμῶν πολιτείας ἐνησχολήμεθα πράγμασι, κελεύομεν Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς ἐνδοξοτάτους πατρικίους, Πολύευκτον καὶ Πέτρον τοὺς ἐνδοξοτάτους ὑπάτους ἐκ προσώπου τῆς ἡμῶν εὐσεβείας συνευρίσκεσθαι τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὑμῶν συνόδῳ ἐν ταῖς ὑπολοίποις συνελεύσεσι τῆς παρούσης ὑποθέσεως τῶν πλείστων καὶ καιριωτέρων κεφαλαίων ἐπὶ τῆς ἡμῶν εὐσεβείας ἤδη πραχθέντων.

---

7 Lc. 8,54 8–9 cf. Joh. 5,21

3–11 cf. Anthimus, p. 372,9–17

MTO

4 εἰς] εἰς εἰς M 6 συνεργάτην] συνεργάτιν T πρὸς ... μάλιστα om. O 9 ἔγειρε] ἐγείρου O εἰυς = αὐτή⟨ς⟩] αὐτὴν MTO (*cf.* 510,15) 10 δ' αὖ | δὲ O πάλιν om. M 15 θεότητα ... αὐτοῦ om. M 19 πολιτείας | βασιλείας O

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

2. Anthimi heretici ex prosphonetico id est acclamatorio ⟨sermone⟩ ad Iustinianum imperatorem, cuius initium est: *Dei meminisse in omni causa ⟨bonum est⟩*:

Conuenientia autem his et idem sanctissimus pater edocuit et in quarto tomo commentorum euangelii secundum sanctum Iohannem ita dicens: „ideo et cum mortuos suscitaret, non uerbo tantum neque deo dignis praeceptis repperitur ⟨operatus⟩ esse saluator, sed quandam cooperatricem et uiuificam presertim autem ad hoc sanctam ⟨carnem⟩ suam adsumere nitebatur, ut ostenderet *uiuificare* ualentem et sicut ⟨unum⟩ iam factam cum eo; etenim quando archisynagogi filiam suscitabat *dicens: puella, surge. tenuit manum eius*, sicut scriptum est, *uiuificans* quidem ut deus mandato omnium opifici, *uiuificans* autem et iterum per tactum manus unam et cognatam per utrumque operationem ostendens."[46] dum igitur proprium intellectualis deo dignae operationis sciamus omnium scientiam, unam autem eandemque coutriusque deo decibilem operationem esse sumus edocti, quomodo non confitcamur ex hoc unam eandemque omnium esse scientiam, ut diximus, unius Christi et secundum deitatem eius et secundum eius humanitatem?

Constantinus piissimus imperator dixit:

Sufficientia sunt etiam quae hodierna die sunt gesta. quia uero in Christo amabilis nostrae rei publicae causis occupamur, iubemus Constantinum et Anastasium gloriosos patricios, Polieuctum quoque et Petrum gloriosos exconsules ex persona nostrae piaetatis cum sancto et uniuersali uestro concilio in reliquis conuentibus inueniri, postquam presentis causae plurima et praecipua capitula coram nostra piaetate iam peracta sunt.

VPG CBR MNL(7)

---

1 anchimi] anomi C²BR N ex] et G prosphonetico] prosponetico VP B acclamatorio] aclamatorio V N adclamatorio CBR λόγου = ⟨sermone⟩ *om.* VPG CBR MN iustinianum] iustianum G 2 initium] inicium G καλόν = ⟨bonum est⟩ *om.* VPG CBR MN 3 conuenientia] conuenientes CR conuenienter BG conuenienti N autem de his CBRG his] hys VP hiis R tomo] thomo C²BRG M 3 – 4 commentorum] commentorum CBR M commentorum N 4 euangelii] euangeli M¹ sanctum *om.* C²BR 4 – 5 suscitaret et non B¹ 5 repperitur] reperitur PG CBR ἐνεργῶν = ⟨operatus⟩ esse *om.* VPG CBR MN 5 saluator] saluatos N 6 quandam] quendam B autem *om.* C¹B σάρκα = ⟨carnem⟩ *om.* VPG CBR MN 7 adsumere] assumere RG MN nitebatur] nitebantur M sicut] scut P¹ ἓν = ⟨unum⟩ *om.* VPG CBR MN factam] facta MN cum *inc.* L 8 archisynagogi] archisynagogae C¹ archisynagoga C²R archisinagogae B archinnagogi G ML arcisynagogi N 9 scriptum] scribtum C deus omnifico mandato VP deus omnifico mandato G MN deus omni suo mandato L uiuificans] uiuicans C¹ uiuificamus L 10 et per cognatam G cognatam] cognatum B¹ utrumque] utramque C¹GR utrunque L operationem] operatione B¹ 11 proprium] proprie C²R proprie BG 11 – 12 omnium ⟨esse⟩ scientiam? (*cf.* 373,13) 12 autem *om.* MNL eandemque] eademque VP¹ coutriusque] utriusque C²BG quoutriusque C²R MNL (co – quo) sumus] summus C 12 – 13 sumus … esse *om.* G 13 non] nunc NL eandemque] eademque V esse scientiam omnium L scientiam] scienteam V scientem PG ut *om.* B 14 eius² *om.* C¹BR humanitatem] humanitatem G¹ 16 piissimus *om.* L 17 sufficientia] sufficictia G hodierna] odierna L die] diae P 18 publicae] puplice PG occupamur] occuparu B iubemus] lubemus C gloriosos] gloriosissimos CBR 19 polieuctum] polieutum VP polyeuctum CBR gloriosos] gluriosus V¹ piaetatis] pietatis CBRG MNL 20 uestro] nostro NL reliquis] reliquiis P conuentibus] conuenientibus VPG N 21 praecipua] praecipue VP¹ praecipuae P² nostra] nostram V piaetate] pietate P² CBRG MNL

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM

Brought to you by | Cambridge University Library
Authenticated
Download Date | 9/19/17 11:35 AM